

පටයාන මහා පකරණ සන්නය

ප්‍රථම භාගය
(නැතිය මුද්‍රණය)

මහාචාර්ය
රේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල

(සාහිත්‍යචක්‍රවර්තී, පණ්ඩිත, ප්‍රචචිත විශාරද, අමරපුර
මහා මහෝපාධ්‍යාය ශාසන ශෝභන, ශ්‍රී සද්ධර්ම ශිෂ්‍යෝමණි)
මහානායක ස්වාමීපාදයන් විහන්සේ විසින්
පෞරාණික වාචනා මාණිෂ අනුච
සම්පාදිතයි.

සබ්බදුතං ධම්ම දුතං ජනාති.

ගෞරවාභී චේරුකානේ චඤ්චිමල මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ දහම් පොත් නැවත නැවත මුද්‍රණය කර හැකි අඩුම මිලට සපයා,

ධම්මකාමී සැදැහැවතුන්ගේ සංඛ්‍යාව වර්ධනය කිරීම,

ශ්‍රී චඤ්චිමල ධම් පුස්තක සංරක්ෂණ මණ්ඩලයේ

පරමාර්ථය යි.

එමගින් සිලවත් ගුණවත් මහ සභරුවන දැකීමත්, උන්වහන්සේලා රැක බලාගන්නා සැදැහැවත් ගිහි බොදුනුවන් දැකීමත්

අපේ අපේක්ෂාව යි.

වර්ධනය වන ආර්ථික අසමතුලිතතාව තුල, පවතින මිලට පොත් අලෙවි කර ලබන මුදල හා ඊ ළඟ මුද්‍රණයට වැය වන මුදල අතර ඇති පරතරය පියවීමට හැකි වී ඇත්තේ මෙහි අන් තැනක සඳහන් ආකාරයෙන් අනුග්‍රාහක සැදැහැවතුන් සහභාගි වන නිසා ය. අපේ කැපවීම හා අවංකභාවයේ මුසුවෙන් මිබේ දයකන්වය ඵල ගන්වමු.

නාහිමිපාණන්ට වසර 100 ක් සම්පූර්ණවීමත්, අප මණ්ඩලයට වසර 10 ක් සම්පූර්ණවීමත් තුලින් බුදුන් වහන්සේගේ සදහම් පණිවුඩය බෙදා දීමෙන් සුවහසක් ජනයා සහනයට පත්වීම ගැන

අපි සතුටු වන්නෙමු.

"චිරං නිට්ඨතු සද්ධමෙමා"

**පට්ටාන මහා පකරණයේ තෙවන මුද්‍රණය
සඳහා සහාය වූ සාමාජිකයෝ.**

	රු. ශ.
ප්‍රජා පොලිසිය මෙව් - පිටකෝට්ටේ	50,000.00
පී. ඩී ජගත්සිරි මානෙල් මයා - තඹුන්තේගම	10,000.00
සමිතද රණසිංහ මයා - රාගම	5,000.00
පියදස වත්තිච්චි මයා - කළුබෝවිල	5,000.00
දර්ශන සිල්වා මයා ඇතුලු පිරිස - අබ්බාබ්බි	4,000.00
ඒ. එච්. එල්. යසවර්ධන මයා - අතුරුගිරිය	4,000.00
ආර්. ජී. රූපා අමරවතී මිය - අළුබෝවිල	3,000.00
තයනි මුහන්දිරම් මිය - ඕස්ට්‍රේලියාව	2,000.00
එච්. ඩී. පී. කරුණාරත්න, රූපා කරුණාරත්න යුවල - හොරණ	2,000.00
වසන්ත පෙරේරා මයා - පානදුර	2,000.00
ජයන්ත වනිගසිංහ මයා - රත්නපුර	2,000.00
පී. ගුණවර්ධන මිය - රත්මලාන	2,000.00
කේ. ඒ. සුනිල් කුරුප්පු මයා - බේම්මල්ල	2,000.00
ටී. ආනන්ද මෙන්ඩිස් මයා - ජා-ඇල	1,500.00
වෛද්‍ය - කේ. ඩී. ජී. පොත්සේකා මයා - දෙහිවල	1,500.00
හර්ෂණ කීර්තිසිංහ මයා - පිළියන්දල	1,000.00
වෛද්‍ය - ආර්. සෙනෙවිරත්න මයා - මහනුවර	1,000.00
වෛද්‍ය - ඩී. රූබසිංහ මිය - බොරැල්ල	1,000.00
පී. එන්. කළුබෝවිල යුවල - එප්පාවල	1,000.00
අයිරාංගනී කරුණාරත්න මිය - අඹගස්පිටිය	1,000.00
සෝමපාල කහවිට මයා - බද්දරලිය	1,000.00
තනදීග කපුගේ මයා - නුගේගොඩ	1,000.00
එම්. එල්. පියතිස්ස මයා - පිළියන්දල	1,000.00
නිරාජ් ද සිල්වා මයා - පානදුර	1,000.00
අශෝක රූපසිංහ, නීලමනී රූපසිංහ යුවල - කෑගල්ල	1,000.00
කේ. ඒ. එල්. පොත්සේකා මිය - බලන්ගොඩ	600.00
අමරපාල මිය - දෙහිවල	500.00
අයි. ගුණවර්ධන මිය - නුගේගොඩ	500.00
පී. මහානාම මයා - නුගේගොඩ	500.00
අජිත් මනෝරත්න මයා - කොලඹ 6	500.00
යූ. බී. තේන්කෝත් මයා - මුණමල්දෙණිය	500.00
අමරදස මුදලිගේ මයා - කැස්බෑව	500.00
ජේ. ආර්. ඒ. ආරියරත්න ,	-
පී. ඩී. රාමසිංහ මිය - මාතර	500.00
රු. 500 අඩු පිරිනැමීම් එකතුව	3496.00
	<u>113596.00</u>

ලේකම්ගේ සටහන්.....

සම්බුද්ධ පරිනිවෘත්තයෙන් පසුව ත්‍රිපිටක ශ්‍රී සද්ධර්මය රැකගැනීම සඳහා මහා සංඝරත්නයෙන් ඉටු වූ කාර්යභාරය අති විශාලය. ත්‍රිපිටක සංගායනා කර කුමානුකූල කිරීම, භාණක පරම්පරාවලට බෙදී කටපාඩමින් පවත්වා ගැනීම, අටුවා, ටීකා හා වෙනත් පරිවාර ග්‍රන්ථ සම්පාදනය කිරීම මගින් මුල් බුදුදහමේ නිර්මල මූලික අභි නන්වරු කරතැබීම ඒ අතර ප්‍රමුඛස්ථානය ගනී. අටමහ කුසල් අතර "ධම්මසු ලෙඛනං" යනුවෙන් දැක්වීමෙන් ධර්මය රැකගැනීම පිළිබඳව තිබූ අවධානය පැහැදිලි වේ. ධර්මයේ පැවැත්ම පිළිබඳව ඓතිහාසික වූත්, ධර්මානුකූල වූත් මතවාදයන්ට පිළිතුරු දීමට ද මේ හිසසුන් වහන්සේට සිදුවිය.

"අභිධර්මය බුද්ධ දේශනාවක් නොවේ" ය යන්න මෙවැනි එක් මතයකි. ගැඹුරු වූත්, දර්ශනික වූත් අභිධර්ම පිටකය දරන්නන් සමාජයේ ලබා තිබූ සැලකිල්ල පහත හෙළිම හෝ ඊට පහරදීම තුළින් බුදුදහම පිරිහීමට ලක්කිරීම හෝ අරමුණු කරගත් විතර්කවාදීහු බුදුදහම ලක්දිව පිහිටුවූ මුල් යුගයේදී මේ අදහස පලකළහ. ක්‍රිස්තු ධර්මය මෙහි ප්‍රචලිත කළ යුගයේදී නැවත යුරෝපීය පඩිවරුන් මගින් උගතුන් හරහා මේ අදහස ලක්දිව ප්‍රකට විය. අභිධර්ම පිටකයේ අභ්‍යන්තර කරුණු වටහා නොගෙන, අහලාගත් කරුණු මත, ගැනිව අදහස් පලකිරීමෙන් හා එය කිය යුතු ආකාරය නොසලකා කීමෙන් වන හානිය සුළුපටු නොවේ. ඒ නිසාම අපේ දැ රැකගැනීමේ අරමුණින් ඇරඹුණු දහම් පාසල් අධ්‍යාපන ක්‍රමය, අභිධර්මය ඉගැන්වීම සඳහා තිබූ අපේ පාරම්පරික ක්‍රමපටිපාටිය බැහැර කර හරය තබා සුඛල සුරා දක්වන ඉගැන්වීම් රටාවකට පැමිණ ඇති බව පෙනේ. එවැනි අදහස්වලට අහිතව පිළිතුරු දීමේ සම්ප්‍රදායක් ගොඩනගා ගන්නවුන් අතර, අටුවාවාරී බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ට පසුව අපට දක්නට ලැබෙන ප්‍රමුඛ නාමයකි; රේරුකානේ වැදවීමල හිමි නාමය. උත්වහන්සේගේ අදහස් නිසා භාවනා පංති, අභිධර්ම පංති හා එවැනි මධ්‍යස්ථාන ලක්දිව ප්‍රචලිත වූ අතර, බොහෝ ගිහි බෞද්ධයෝ ධර්ම - විනය දත් පිරිසක් බවට පත්වූහ.

ශ්‍රී ව්‍යුරත්ත මානවසිංහයන් කියූ පරිදි 2500 බුද්ධ ජයන්තිය අරඹයා වැඩි සේනාවක් නැතිව කළ සාර්ථකම වැඩ පිළිවෙල රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ "බුද්ධ ජයන්ති පොත් මාලාව" ය. ලක්දිව බෞද්ධ ප්‍රබෝධයක් ඇති කිරීමට සමත් වූ ඒ පොත් සම්පාදනයෙන් "අමත දුංඤ්භිය" වැයු උන්වහන්සේ බුද්ධ වම් 2541 ක්වූ ඇසල පුත් පෝදිතට වසර සියක් සම්පූර්ණ කරති.

අහිධර්මය රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පදනමයි. බොහෝ දෙනා උන්වහන්සේ හඳුන්වන්නේ ද 'ආහිධම්මික' නාමයෙනි. ඒ නිසා බොහෝ සැදැහැවතුන්ගේ ඉල්ලීම පරිදි අවුරුදු 41 කින් මෙපිට ලබාගන්නට නොහැකිව තිබූ, නාහිමියන්ගේ සියුම් තුවණ ප්‍රකට වන 'පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණ සන්නය' මුද්‍රණය කිරීමට අදහස් කළෙමු.

ඊට වැය වන රුපියල් ලක්‍ෂ 5 කට වැඩි පිරිවැය දැරීම ගැටලුවක් වුවද, ශ්‍රී ලංකා ජනාධිපතිනි වන්දිකා බණ්ඩාරනායක කුමාරණතුංග මැතිණියගෙන්, බුද්ධශාසන, සංස්කෘතික හා ආගමික කටයුතු අමාත්‍ය ලක්‍ෂමන් ජයකොඩි මැතිතුමාගෙන්, බුද්ධ ශාසන අරමුදලේ පාලක මණ්ඩලයෙන් අවබෝධය නිසා අපට මේ ගැටලුවෙන් තිදහස් වීමට හැකිවිය. පොලී රහිතව සැපයූ මේ මුදල ධර්මයට කළ අතිමහත් පුජාවකි. එය ලබා ගැනීමේදී අනුග්‍රහය දැක්වූ බුද්ධශාසන අමාත්‍යාංශයේ හා හොරණ ලංකා බැංකුවේ කාර්ය මණ්ඩලයන්ට කෘතඥ වෙමු.

පට්ඨාන ප්‍රකරණය මුද්‍රණය කර තිබුණේ පැරණි අකුරු රටාවට ය. පාලි භාෂාව ලිවීමේ පැරණි රීතියත්, පැරණි සිංහලයේ බැඳි අකුරු රීතියත් ආරක්‍ෂා කර එසේ ම මෙය මුද්‍රණය කර තැබීම සුදුසු යයි කල්පනා කළ නිසාත්, නවීන තාක්‍ෂණයෙන් අපේ පැරණි හරය ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට බාධාවක් නොවන බව දැක්විය යුතු නිසාත් පරිසනකයේ නවීන තාක්‍ෂණයෙන් අපි පැරණි ක්‍රමය මුද්‍රණය කළෙමු. ඒ අවශ්‍යතාව එසේම ඉටු කළ සිකුරු මුද්‍රණාලයාධිපති කේ. ඩී. ඒ. ජයවර්ධන මහතා ඇතුළු කායථී මණ්ඩලය විද්වත් ජනයාගේ පැයසුමට ලක්වෙති.

මෙවැනි පොතක යෝදුපත් කියවීම අතිශය දුෂ්කර වූවකි. රසවත් බව නොවැටහීම, කාලය ලබාගැනීමේ හා කියවීමේ අපහසුතාව නිසා එක දිගට මුල් පොත හා සැසඳීමට කෙනකු ලබාගැනීම වඩාත් දුෂ්කර විය. පූජ්‍ය කිරිමරුවේ ධම්මානන්ද හිමි, කුකුල්පතේ සිද්ධාර්ථ හිමි. ශාස්ත්‍රපති කුසුමා දෙවන්ගොඩ මිය, ඩී. කේ. කාරියප්පෙරුම (උප ලේකම්) මයා, ලලනි ගුණතිලක මෙනවිය, වරින්වර දැක්වූ සහාය අගය කරන අතර,

කෙටි කලක් තුළ පොතෙහි වැඩි කොටසක් සැසඳීමට ඉදිරිපත් වූ ගයානී චන්දිකාග මෙන්විය දැක්වූ උනන්දුව හා නිපුණතාව, දහම් පාසල අධ්‍යාපනයේ හරය උකහාගැනීමක් ලෙස දකිමි.

අනෙක් පොත් හා සසඳන විට රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පොත් මිල බෙහෙවින් අඩු බව ඔබ දනී. පොතෙහි මිලෙන් 1/4 ක් වෙළෙඳ වට්ටම් වශයෙන් අඩු කළ විට මුද්‍රණ වියදම් හා ප්‍රවාහන වියදම් ආදිය ඉතිරි මුදලින් ආවරණය වෙයි. ඊළඟ මුද්‍රණය සඳහා වැඩියෙන් වැය වන මුදල පියවනු ලබන්නේ ධර්මයේ පැවැත්ම පිණිස සැදැහැවුණු කරන අනුග්‍රහයෙනි. මේ පොත සඳහා ගත් ණය මුදල පියවීමට එසේ අනුග්‍රහය දැක්වූ සැදැහැවුණුට වහා කෙලෙස් මල දුරුකර නිවනින් සැනසීමට මේ පිත හේතු වේවා.

නාහිමියන්ගේ ජන්ම ගත සංවත්සරයේදී උනවහන්සේගේ පොත් පැවැත්වීම සඳහා සහාය දුන් දැනට අප අතර නැති කීප දෙනකු සිහිපත් කිරීම යුතුකමකි. කිසියම් සංවිධානයක් නැති යුගයේ පොත් රැකගත් පූජ්‍ය ගොඩගමුවේ සෝරත හිමි, එකල හා මණ්ඩලය පිහිටවූ පසු (සභාපති වශයෙන්) කටයුතු කළ පූජ්‍ය හේන්ගොඩ කලාණ්ඩම හිමි, භාණ්ඩාගාරිකව සිටි වෛද්‍ය ඒ. ඩී. ටී. ජයවර්ධන මහතා, ගත්කතුවර කරුණාසේන ජයලත් මහතා ඒ අතර වෙති. මේ පොත් පෙල ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂකයන්ට යොමු කරමින් අනුක්‍රමණිකාවන් ලියූ පරලෝසැපත් හර්බට් පතිරණ ශූරීන්ට නිවන් සුව අත්වේවා. වත්මන් සභාපති කිරිඔරුවේ ධම්මානන්ද හිමිපාණන් ඇතුළු සාමාජික හවතුන්ගෙන් ලැබෙන සහායත්, හිටපු අමාත්‍යවරයකු වූ ඉන්ද්‍රස හෙට්ටිආරච්චි මහතාගෙන් ලැබෙන දිරිමත් කිරීමත් ප්‍රසන්නව මෙහි යෙදීමට අප මෙහෙයවයි.

තෙරුවන් සරණයි !

1997 ජුනි 10 වන දින
පොකුණුවිට දී ය.

සී. තනිප්පුලිආරච්චි
ලේකම්
ශ්‍රී වැදවීමල ධර්ම පුස්තක
සංරක්ෂණ මණ්ඩලය.

ප්‍රස්තාවනා

ඥය සාගර පාරගත වූ මහා කාරුණික වූ අප භාග්‍යවන් අතීන් සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ සච්ඤ පද ප්‍රාප්තව ධර්මදාන මෙහෙය සඳහා ප්‍රථම වරට පිටත් කර යවන ලද සැට නමක් වූ මහරහතන් වහන්සේලා ගෙන් කෙනෙකු වූ අස්සඪී මහරහතන් වහන්සේ විසින් නමන් වහන්සේ වෙත එළඹ තථාගත යන් වහන්සේ දේශනය කරන ධර්ම කවරේ දැ යි විචාල උපනිසු නම් වූ පිරිවැරී හට

"යෙ ධම්මා හෙතුප්පහවා තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ,
තෙසඤ්ච යො නිරොධො එවං චාදී මහාසමඡෝ."

යනුවෙන් හේතුවෙන් හටගන්නා පඤ්චස්කන්ධ සංවිධාන නාම රූප ධර්මයන් හට ගැනීමේ හේතූන් හා ඒ හේතුවල ධර්මයන් ගේ නිරෝධය වූ නිවනත් තථාගතයන් වහන්සේ දේශනය කරන්නාහයි වදරන ලද්දේය. එයින් දැක්වෙන්නේ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනය කරන ධර්මය හේතුවල ධර්මයක් බව ය.

බුදුන් වහන්සේ විසින් හේතුවල දේශනය කර ඇත්තේ ද එක් ක්‍රමයකින් ම නොව ක්‍රම තුනකිනි. ආයඨිසත්‍යය ක්‍රමය ය, ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද ක්‍රමය ය, ප්‍රසාදාන ක්‍රමය ය යන තුන තථාගතයන් වහන්සේ ගේ හේතුවල දේශනා ක්‍රම තුනයි. තථාගතයන් වහන්සේගේ හේතුවල දේශනා තුන අතුරෙන් ආයඨිසත්‍ය දේශනය කර තිබෙන්නේ සංසාර ප්‍රවෘත්තියේ හේතුව වශයෙන් තෘෂ්ණා සංවිධාන එක් ධර්මයක් පමණක් දැක්වීමෙනි. ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාද දේශනයෙහි දැක්වෙන්නේ ද්වාදශාධිගයක් ඇති හේතුවල පරමපරා වෙකි. ඒ දේශනා දෙකහිම තෘෂ්ණාදිය එලයට හේතුවන බව පමණ මින් හේතුවන සැටි දක්වා තැන. තථාගතයන් වහන්සේගේ සචාධිග සම්පූර්ණ අති විසාර හේතුවල දේශනය ප්‍රසාදාන මහා ප්‍රකරණය ය.

දේව මනුෂ්‍ය තිරශ්චිත වෘක්‍ෂ පච්චාදි වශයෙන් ලොව ඇති සකල සජීවාජීව වස්තුන් ම සෑදී ඇති මූල ධාතු සමුහය වූ චිත්ත වෛතසික රූප යන පරමාථී ධර්ම තුන් කොටස හා නිචාණ පරමාථීය ද ප්‍රඥප්තිය ද යන මේ සියල්ල මූලභාව ආරම්භණභාව අධිපති භාවාදි ඵලය උපකාර වන ශක්ති විශේෂයන් ගේ වශයෙන් හේතුප්‍රත්‍යය ආරම්භණප්‍රත්‍යය අධිපතිප්‍රත්‍යය යනාදීන් කොටස් සුවිස්සකට බෙද තැවන පරමාථී ධර්මයන් කුලලාකුලල අව්‍යාකෘතාදි වශයෙන් කෙටස් සසැටකට හා හේතු

නභේතු ආදී වශයෙන් කොටස් දෙසියයකටද බෙදා කුලලාදී ධර්මයන්ට ඒ ඒ ශක්ති විශේෂවලින් ප්‍රත්‍යය වන සැටින් ප්‍රත්‍යය නොවන සැටින් දැක්වීම් වශයෙන් ප්‍රසාදන ප්‍රකරණය දේශිතය.

මේ ප්‍රකරණය සේ ගැඹුරුවූ ද විශාලවූ ද තවත් ග්‍රන්ථයක් ලෝකයෙහි නැත්තේ ය. මේ ලොව ඇති ග්‍රන්ථරාජයා ය. දැනට සිංහල අකුරෙන් මුද්‍රණය වී ඇති පටිඨාන මහාපකරණ පාලිය පිටු 1456 කින් යුක්තය. එපමණ පිටු ගණනක පටිඨාන පකරණය මුද්‍රණය කළ හැකිවී තිබෙන්නේ අගමුල පමණක් දැක්වීම් වශයෙන් ද විස්තර කළ යුතු ක්‍රමය පමණක් වචන සම්ප්‍රදායකින් දැක්වීම් වශයෙන් ද පොතවල ලිවිය හැකි පරිදි හික්‍ෂුන් විසින් දැරිය හැකි පරිදි කෙටිකර තිබෙන බැවිනි. එසේ කෙටිකර ඇති තැන් සම්පූර්ණ කර ප්‍රස්ථාන ප්‍රකරණය පත්වල ලියන හොත් එයට කඩදසි පිටු කෝටියක් වුව ද ප්‍රමාණ නොවේ.

අනන්‍ය නය ඇත්තා වූ මේ ප්‍රකරණය නය සාගරයෙකි. මහාගතිමඛය තිසසදන්ත තෙරුන් වහන්සේ මහබෝ විදිනු පිණිස නැවකින් දඹදිව යන්තානු මහසසුරේදී නැවේ උඩතට්ටුවේ සිට සාගරය දෙස බැලූහ. උන් වහන්සේට සාගරයේ එතරක් හෝ මෙතරක් නොපෙනිණි. සිවුදිගින්ම මහ හඬ නභා බිදී බිදී යන රළ නිසා හටගන්නා සුළු පෙණින් වැසී ගිය රිදීපටක් සේ දිලෙන සාගර ජලයම පෙනිණි. ඉක්බිති උන්වහන්සේ මහාසාගරයේ රළ වේගය බලවත් ද ප්‍රභේද විසින් ප්‍රකරණ සුවිස්සක් වන සමන්ත පටිඨාන පකරණයේ නය මුඛය බලවත් දැයි සිතූහ. සිතන්නා වූ උන්වහන්සේට උඩ යට දෙකින් හා සිවුදිගින්ම මේ මහාසාගරයේ පරිච්ඡේදයක් ඇත්තේය. අනන්‍ය නය සමන්තවාගන ප්‍රසාදන මහා ප්‍රකරණයේ පරිච්ඡේදයක් නො පෙනේ ය යි බලවත් ප්‍රීතියක් ඇතිවිය. උන්වහන්සේ එතැනම හිඳ ඒ ප්‍රීතිය විෂ්කම්භනය කොට විදසුන් වඩා සවි කෙළෙසුන් නසා රහන් වූහ.

බුදුරැස් විහිදීම

තථාගතයන් වහන්සේ බෝධිමූලයේ අපරාජිත පයඝීඩකයෙහි වැඩහිඳ සමයක් සමේඛාරාධි සමධිගමය කොට "මේ ධර්මය සොයන්නට පටන් ගත් මා හට වතුරසඬියා කල්පලක්‍ෂයක් ඉක්ම ගියේ ය. මම මේ පයඝීඩකයෙහි හිඳ මතු කිසිකලෙක හිස මසවා නො එන පරිදි එක් දහස් පන්සියයක් කෙලෙස් සතුරන් පරදවා පළවා හැර එතෙක් කල් සොයමින් සිටි ධර්මය ප්‍රතිවේද කෙළෙමි" යි මහත් සොම්නසට පැමිණ ලොවුතුරා බුදු වුවද එම අස්නෙන් නො නැති සමයක් සමේඛාරාධි පිණිස බැඳගත් පයඝීඩකය නොබිඳ අනේක සමවත්වලට සමවදිමින් දහම් රස විදිමින් නිවන් සුව විදිමින්

සතියක් ඒ අසුනෙහිම වැඩහුන් සේක. බුදුවීමෙන් අට වන දිනයෙහි ඒ අසුනෙන් නැගිට එයින් මදක් ඇත්ව "මෙය මාවිසින් සාරාසංඛ්‍යාකල්ප ලක්‍ෂයක් මුළුල්ලෙහි රැස්කළ පාරමිතා කුශලයන් ගේ ඵල ලැබූ තැනය" යි වැඩහුන් තැනට හා මහබෝරුකටත් ගරුකිරීමක් වශයෙන් එදෙස බලාගත් වනම ඇසිපිය නොහෙලාම සතියක් සිටගෙන ම හුන්සේක. පයඝිටකයට උතුරු දිග වූ ඒ ස්ථානය අනිමිස වේනිය නම් විය. ඉක්බිති ඒ සිටිනුනටත් පයඝිටකයටත් අතරෙහි නැගෙනහිරට හා බස්නාහිරට දික්ව පිහිටි රුවන් සක්මනෙහි සක්මන් කරමින් සතියක් කල් යැවූ සේක.

දින එක් විස්සක් ඉක්ම ගියේ ය. ඒ එක් දිනකදීවත් තථාගත ශරීරයෙන් රැස් නොවිහිදිණ. සතරවන සතිය පැමිණි කල්හි මහබෝමැඩින් බස්නාහිර උතුරු දෙදිගට අතර රතනසරයෙහි වැඩහිඳ අභිධම්මය මෙනෙහි කරන්නට පටන්ගත් සේක. උන් වහන්සේ ධම්මසඛණ්ණ විභවග ධාතුකථා සුභලපඤ්ඤානි කථා වජ්‍රථු යමක යන ප්‍රකරණ සය පිළිවෙලින් මෙනෙහි කොට පට්ඨාන මහාපකරණයට බැස "හෙතුපච්චයො ආරම්මණ පච්චයො අධිපති පච්චයො" යනාදීන් ධම්මය මෙනෙහි කරන්නට පටන්ගත් සේක. උන්වහන්සේ විසින් පළමුව මෙනෙහි කළ ප්‍රකරණ සය කුඩා බැවින් සඵඤ්ඤාඤානය රිසියේ පවත් වන්නට ඒ ප්‍රකරණ ප්‍රමාණ නො වී ය. අනන්ත ක්‍රම ඇති අති විශාල වූ පට්ඨාන මහාපකරණය තථාගතයන් වහන්සේට තමන්වහන්සේ ගේ සඵඤ්ඤාඤානය හැසිර වීමට ඉඩ ඇති ස්ථානය විය. පට්ඨාන ප්‍රකරණයට අයත් ඉමක් කොණක් නැති පරම සුක්‍ෂම ධම්මයන්හි රිසියේ සඵඤ්ඤාඤානය හසුරුවන්නට තථාගතයන්වහන්සේ ගේ සිත අතිශයන් පහන් විය. ඒ ප්‍රශන්ත සිතින් උපදවන රූපද ඒවා නිසා තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී ශරීරය ද පැහැපත් විය. තථාගතයන් වහන්සේගේ කෙස් ලොම්වලින් හා තේන්‍රයන් ගෙන් ද නිල්වත් රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. එකෙනෙහි ඒ රශ්මීන් නිසා අහස නිල් මල් නිල් කොඩි නිල් වියන් වලින් වැසීගියාක් මෙන් විය. සමීන් හා ඇස්වල ඇතැම් තැනකින් ද රත්වත් රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. ඒ රැස් නිසා ලෝක කුහරය රත්මල් රත්සුණු රත්වත් මල් විසුරුවා හැරී කලෙක මෙන් කහ පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ලේමස්වලින් හා ඇස්වල රතු තැන්වලින් රතු රැස්දහර නික්මෙන්නට විය. ඒවායින් ලෝක ධාතුව රත්පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ඇටවලින් හා දත්වලින් ද ඇස්වල සුදු තැන්වලින් ද සුදු රැස් දහර නික්මෙන්නට විය. එයින් ලෝකධාතුව සුදු පැහැයෙන් බබලන්නට විය. ශ්‍රී ශරීරයේ ඒ ඒ තැන්වලින් මාඤ්ඤික ප්‍රභාෂ්වර රශ්මිහු ද නික්මෙන්නට වූහ. පට්ඨාන මහාපකරණයා ගේ විශිෂ්ටත්වය මේ බුදු රැස් විහිදීමෙන් ද තේරුම් ගත හැකි ය.

පට්ඨාන පකරණ සන්නය සම්පාදනය කිරීම

පට්ඨාන මහා පකරණ පාලිය කියවා එයින් ප්‍රයෝජනයක් ලබනු නබා එහි සැටිවත් කිසිවකුට තේරුම් ගත නොහැකිය. පාලි භාෂාව දනහොත් බුදු දහම දන හැකිය. යන හැනීමක් බොහෝ දෙනෙකුට ඇතත් එය මූලාවේකි. පාලිය කොතෙක් දකුටුකුට වුවද පාලි දැනීමේ බලයෙන් මේ ප්‍රකරණය තේරුම් ගත නො හැකිය. කොතෙක් පාලි දකුටුකු විසින් වුව ද පට්ඨාන පකරණය තේරුම් ගනු කැමති නම් අභිධම්මය දකුටුකුගෙන් උගත යුතුමය. සන්නයක් නැති කලහි එය ගුරුවරයකුගෙන් ඉගෙනීමද අපහසු ය. ඒ බව දත් අපෙන් අභිධම්මය උගත් කාන්තාවක් ඇතුළු බොහෝ දෙනෙකුගේ ඉල්ලීම පරිදි අපවිසින් මේ ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කරන ලදී.

පට්ඨාන පකරණය ඉතා ගැඹුරු ඉතා විශාල ග්‍රන්ථයක් වුව ද එහි වචන ඇත්තේ සුළු ගණනෙකි, එබැවින් පට්ඨානය ගැන දැනුම නැති පාලි භාෂාව දත් කෙනකුට වැඩි අපහසුවක් නැතිව පට්ඨාන පාලියට පදයෙන් පදය අපී දෙන සන්නයක් නම් සැපයිය හැකිය. එය සිංහලට ද පෙරලිය හැකි ය, එහෙත් එබඳු සන්නයකින් හෝ පරිවර්තනයකින් සිදුවන අපීයක් නම් නැත. එබඳු සන්නයකින් හෝ පරිවර්තනයකින් පට්ඨානය ඉගෙනගන්නකුට ලැබිය හැකි අප්‍රමාන ප්‍රයෝජනයකුදු නැත. පට්ඨානපකරණයට සන්නයක් සැපයිය යුත්තේ ඒ ප්‍රකරණය උගත යුතු ක්‍රමයට ය. පට්ඨානයට සැපයිය යුතු සන්නය කෙබඳු විය යුතු ද යනු මේ සන්නය කියවීමෙන් තේරුම් ගත හැකි වනු ඇත. මේ ප්‍රකරණය ශිෂ්‍යයනට උගත හැකි වන පරිදි උගතයුතු ක්‍රමය දැක්වෙන සන්නයක් එයට සැපයීම නම් ඉතා දුෂ්කර කරුණෙකි. අතික් පොත්වලට සන්න සපයන්නාක් මෙන් අටුවා ටීකා ආශ්‍රයෙන් මෙය නො කළ හැකි ය. අතීතයේ පටන් පැවතෙන පට්ඨානපකරණය උගැන්වීමේ ක්‍රමයක් ඇත්තේ ය. අප රටේ ඒවා ලියා තැබූ පොත් අද කොතැකවත් දක්නට නැත. සතුරු උවදුරුවලින් අප රටේ කලින් කල ඇතිවුණු ශාසන විනාශවලදී අප රටේ තුබූ ඒ පොත් නැතිවී යන්නට ඇත. බුරුමයේ වනාහි අභිධම්මය උගැන්වීමේ පෞරාණික ක්‍රමය හා පොත පත ද අදත් පවතී. අපට මේ පට්ඨාන සන්නය සැපයිය හැකිවූයේ බුරුමයේ අදත් ඒ උගැන්වීම් ක්‍රමය පවත්නා නිසා ය, මෙය අප විසින් සපයන ලද්දේ බුරුම පට්ඨාන සන්නය හා පට්ඨානය පිලිබඳව තවත් බුරුම පොත් ඇසුරු කිරීමෙනි. මෙහි ඇත්තේ අප විසින් අමුතුවෙන් උපදවන ලද්දක් නොව පෙර පටන් ආචාර්ය පරමපුරාවෙන් පැවත ආ උගැන්වීම් ක්‍රමය ය.

ද්විතීය සංස්කරණය හා මුද්‍රණය

ඉතා ගැඹුරු වූද ඉතා විශාල වූද මේ ප්‍රකරණයට එකවරකදීම සඵාකාර පාරිශුද්ධියක් ඇති සත්තයක් නො සැපයිය හැකිය. පට්ඨානයට සත්තයක් සැපයීමේ ඇති දුෂ්කරත්වය කෙසේ කිවද පට්ඨානය නොදන් නවුන් හට වැටහෙන්නේ නොවේ. මේ පට්ඨාන පකරණය ලොවුතුරා බුදුවරයන්ගේ නුවණට පමණක් ගැලපෙන සෙස්සනට අවිෂය ග්‍රන්ථයකි. එහි ඇත්තේ නුවණ මඳ අප වැනි අයට හිසරදය ඇති කරන විද්‍යාවකි. මේ සත්තයෙහි ඇති සෑම වචනයක් ම සෑම කරුණක් ම තවත් කරුණු සිය ගණනකට තුඩු දෙන තවත් කරුණු සිය ගණනක් හා සම්බන්ධය ඇති ඒවා ය. එබැවින් මේ සත්තය ලිවීමේදී සෑම වචනයක්ම සෑම කරුණක් ම ලියන්නට සිදුවූයේ තවත් සිය ගණන් කරුණු දෙස බලාගෙන ඵ්වාටද විරුද්ධ නොවන පරිදිය., තිරතුරුවම සිහියෙන් යුක්තවිය නොහෙන බැවින් එසේ කිරීමේ දී තැනින් තැන යම් යම් අඩුපාඩු හා වැරදිත් ඇතිවිය හැකි ය. මෙය සම්පූර්ණයෙන් ශුද්ධත්වයට පැමිණීමට තම් නැවත නැවත පරික්‍ෂා කොට කිපවාරයක් සංස්කරණය කළ යුතු ය. එහෙත් මේ විශාල ග්‍රන්ථය නැවත නැවත කිපවාරයක් කියවා පරික්‍ෂා කිරීමට අපට කලක් නැත. සෝමාවතී මූනසිංහ මැතිනිය විසින් පළමුවෙනි වරට මුද්‍රණය කරවූ පට්ඨාන සත්තය අප විසින් ලියන ලද මුල් කොපිය ය. සංස්කරණය සඳහා එය නැවත පරික්‍ෂා කිරීමට අවස්ථාවක් අපට නො ලැබිණි. පළමුව පොත මුද්‍රණය කරවූ අප ශිෂ්‍යාවක් වූ සෝමාවතී මූනසිංහ මැතිනිය ඒ පොත නැවත නැවත පරික්‍ෂා කර බලා සංස්කරණය කළ යුතු තැන් අපට සලකුණු කරදෙන ලදී. ඒ තැන් අප විසින් පරික්‍ෂාකර සංස්කරණය කරන ලදී. එබැවින් මේ ද්විතීය මුද්‍රණය ප්‍රථම මුද්‍රණයට වඩා ශුද්ධ බව කිය යුතු ය. මේ පොත පළමුවෙන් මුද්‍රණය කරවීමේදී ඒ සඳහා ගෙනවා තුබූ කරදසි අවසන් වී යාම නිසා එයට ඇතුළත් කරන්නට නුපුළුවන් වී ඉතිරිව තුබූ කොටසක් ද මේ දෙ වන මුද්‍රණයට ඇතුළත් කර ඇත්තේය. එබැවින් මේ පොත පළමු මුද්‍රණය කරවූ පොතට පිටු 84 කින් වැඩි බව ද සැලකිය යුතු ය.

මේ ග්‍රන්ථය දෙවන වරට මෙසේ මුද්‍රණය කරවන ලද්දේ කොළඹ මෙට්ලන්ඩ් ක්‍රෙක්සට් මාවතේ පෙනන්ලොෂ් නමැති මන්දිරයෙහි වෙසෙමින් සිය ධනයෙන් බොහෝ ලෝසසුන් වැඩ කරන සැදැහැවත් බෞද්ධ කාන්තාවක් වූ සෝමාවතී හේවාචිතාරණ මැතිනිය විසිනි. ඇය විසින් මෙය මුද්‍රණය කරවන ලද්දේ ඇගේ පියාණන් වූ නිධනප්‍රාප්ත සද්ගුණවත් දෙන්. කියදෝරිස් වික්‍රමසිංහ ගුණතිලක හල්ලෙ රාලනාමීට හා ආදරනීය

මැණියන් වූ පරලෝ සැපත් ඇතා දිම්බි මනම්පේරි මැනිනියට ද ආදරනිය සහෝදරයකු වූ ඇඩ්වින් වික්‍රමසිංහ ගුණතිලක මහතාට ද සිය ධනයෙන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණයක් පිහිටවීම් ආදියෙන් බොහෝ ලෝ සසුන් වැඩ කොට ස්වභීෂ්‍යාපන ඇගේ ආදරනිය ස්වාමීපුරුෂයා වූ සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතාට ද මේ පින අනුමෝදන් කරවනු පිණිස මේ අගනා දහම් පොත මුද්‍රණය කරවීමේ කුශලයෙන් සෝමාවතී හේවාචිතාරණ මැනිණිය හා පරලෝ සැපත් එතුමිය ගේ ඤාතිහ බුද්ධාදි මහෝත්තමයන් විසින් පැමිණ වදල පරමසුන්දර සඵකාලික ලෝකෝත්තර නිචාණයට පැමිණෙනවා.

මෙම මුද්‍රණයේදී අභිධම්මාවායඪී බේන්දළුවේ ධීරානඤ්ඤ සච්චරියන් විසින් ගෝඨමපත්‍රාවලෝකනය කරදීමෙන් මේ සන්කෘත්‍යයට සහාය වූ බව ද මතක් කරමු.

වීරං නිට්ඨතු සද්ධමෙමා
මීට, ශාසනසථිතිකාමි
රේරුකානේ චන්දවිමල මහාස්ථවීර

2499

1955 දෙසැම්බර් මස 9 වෙනි දින
පොකුණුවිට ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමයේදීය.

පටිඨාන මහා පකරණය

සැකෙවින් දැක්වීම.

පටිඨාන මහා පකරණය වනාහි ලෝකයේ ඇති විශාල ම පකරණය ය, එහි කොණක් නො දැකිය හැකි ය. එ බැවින් එය අනන්ත නයසමන්තාගත සමන්ත පටිඨාන මහා පකරණය යි කියනු ලැබේ. එය පොත්වල ලියා තිබෙන්නේ පෙය්ෂාල ක්‍රමයෙනි. පොත් වල ලියැවී ඇති ප්‍රමාණයෙන් එය බණවර දෙසිය සතළිය් දෙකකි. ප්‍රකරණය අති විශාල වුව ද එහි වචන ඇත්තේ ශීමා සහිත ගණනෙකි.

"හෙතුපච්චයො ආරම්මණපච්චයො" යනාදි ප්‍රත්‍යයපද සු විස්ස ය, "කුසලා ධම්මා අකුසලා ධම්මා අබ්‍යාකතා ධම්මා" යනාදි ධම්මසාධගණි පකරණයෙහි දැක්වෙන තිකමානිකා පද ස සැට ය., "හෙතු ධම්මා න හෙතු ධම්මා" යනාදි උක්මානිකා පද දෙසිය ය යන මේ පද දෙසිය අනුව පටිඨාන මහා පකරණයේ මූල පදයෝ ය. ඒ මූලපදයන් හා නවත් නාමපද ක්‍රියාපද සැල්පයක් යොදා පටිඨාන පකරණය දේශනය කර තිබේ.

මේ පටිඨාන පකරණය පච්චයවිභව්‍යවාරය ය, මහාවාරය ය යි කොටස් දෙකකින් යුක්ත ය. එයින් පච්චය විභව්‍යවාරය පලමු කොට දේශනය කර තිබේ. එය සුවිසිප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ සාමාන්‍ය විස්තරයෙකි. මානිකා තිකෙඛපචාරය යනු ද එයට නමෙකි. එය පටිඨාන මහා පකරණයට පිවිසීමේ දොරටුවක් වැනි ය.

මහාවාරය පටිඨාන සුවිස්සකින් යුක්ත ය. එයින් එක් එක් පටිඨානයක්, අතිවිශාල ප්‍රකරණයෙකි. පටිඨාන සුවිස්ස මෙ සේ දත යුතු. මේ ප්‍රකරණයෙහි අනුලෝම නය ය, පච්චනීය නය ය, අනුලෝම පච්චනීය නය ය, පච්චනීයානුලෝම නය ය යි මහා නය සතරක් ඇත්තේ ය. ඒ මහා නය සතර ධර්මපද විෂයෙහි ද ප්‍රත්‍යය පද විෂයෙහි ද ලැබේ.

"කුසලං ධම්මං පට්ඨව කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් පද ඇති සැටියට ම ගෙන දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝම නම් වේ. "න කුසලං ධම්මං පට්ඨව න කුසලො ධම්මො" යනාදීන් පදයන් ගේ පුළුස්සෙහි තකාරය යොදා දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය පච්චනීය නය නම් වේ. "කුසලං ධම්මං පට්ඨව න කුසලො ධම්මො" යනාදීන් පශ්චිම පදය තකාරයෙන් යුක්තකොට දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝම පච්චනීය නම් වේ. "න කුසලං ධම්මං පට්ඨව අකුසලො ධම්මො"

යනාදීන් ආදිපදය නකාරයෙන් යුක්ත කොට දේශනය කිරීමේ ක්‍රමය පවතිනානුලෝම නම් වේ.

නිකපට්ඨානය ය, දුකපට්ඨානය ය, දුකනිකපට්ඨානය ය, නිකදුකපට්ඨානය ය, නිකනිකපට්ඨානය ය, දුකදුකපට්ඨානය ය යි පට්ඨාන සයෙකි.

නිකපදයන් මූලපද කොට දේශිත පට්ඨානය නිකපට්ඨාන නම්. දුක පදයන් මූලපද කොට දේශිත පට්ඨානය දුකපට්ඨාන නම්. නික පදයන් ගේ පුඵයෙහි දුකපද යෙදූ මූලපදයන් ගේ වගයෙන් දේශිත පට්ඨානය දුකනිකපට්ඨාන නම්. දුක පදයන් ගේ පුඵයෙහි නිකපද යෙදූ මූලපදයන් ගේ වගයෙන් දේශිත පට්ඨානය නිකදුකපට්ඨාන නම්. නික පද නිකපදයන් හා යෙදූ මූලපද ඇති පට්ඨානය නිකනික පට්ඨානය නම්. දුකපද දුකපදයන් හා යෙදූ මූලපද ඇති පට්ඨානය දුකදුක පට්ඨාන නම්. මේ පට්ඨාන සය දේශනය කර තිබෙන්නේ ඉහත කී මහා නය සතරෙහි.

එ බැවින් අනුලෝම නික පට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකපට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකනිකපට්ඨානය ය, අනුලෝම නිකදුකපට්ඨානය ය, අනුලෝම නිකනිකපට්ඨානය ය, අනුලෝම දුකදුකපට්ඨානය ය යි අනුලෝම නයයෙහි පට්ඨාන සයෙකි. පව්චනිය නයාදි ඉතිරි නයත්‍රයා ගේ වගයෙන් ද පට්ඨාන සය බැගින් වේ. සියල්ල පිටු කල කලහි නය සතර ගේ වගයෙන් පට්ඨාන සුවිසස්ක් වේ.

සුවිසි පට්ඨානයන් අතුරෙන් "කුසලං ධම්මං පට්ඨව්‍ය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නිකපට්ඨානය ය.

"හෙතුං ධම්මං පට්ඨව්‍ය හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම දුක පට්ඨානය ය.

"හෙතුං කුසලං ධම්මං පට්ඨව්‍ය හෙතු කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම දුකනිකපට්ඨානය ය.

"කුසලං හෙතුං ධම්මං පට්ඨව්‍ය කුසලො හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් නිකදුක මිශ්‍රණයෙන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නිකදුකපට්ඨානය ය.

"කුසලං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පට්ඨව්‍ය කුසලො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනාදීන් දේශිත පට්ඨානය අනුලෝම නික නික පට්ඨානය ය.

"හෙතු සහෙතුක ධම්ම පටිච්ච හෙතු සහෙතුකො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝම දුකදුක්ඛපටිච්චානස ය.

"න කුසලං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් නකාරයුක්ත කොට දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය නිකපටිච්චානස ය.

"න හෙතුං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය දුක්ඛපටිච්චානස ය.

"න හෙතුං න කුසලං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය දුක්ඛනිකපටිච්චානස ය.

"න කුසලං න හෙතුං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය නිකදුක්ඛපටිච්චානස ය.

"න කුසලං න සුඛය වේදනාස සම්පයුත්තං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න සුඛය වේදනාස සම්පයුත්තො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය නිකනිකපටිච්චානස ය.

"න හෙතුං න සහෙතුකං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු න සහෙතුකො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීය දුක්ඛපටිච්චානස ය.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝමපච්චනීය නිකපටිච්චානසය.

"හෙතුං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝම පච්චනීය දුක්ඛ පටිච්චානස ය.

"හෙතුං කුසලං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු න කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝම පච්චනීය දුක්ඛනිකපටිච්චානස ය.

"කුසලං හෙතුං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න හෙතු ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා." යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝම පච්චනීය නිකදුක්ඛ පටිච්චානස ය.

"කුසලං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පටිච්ච න කුසලො න සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝමපච්චනීය තිකතික පටිච්චානස ය.

"හෙතු සහෙතුකං ධම්මං පටිච්ච න හෙතු න සහෙතුකො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස අනුලෝමපච්චනීය දුකදුක පටිච්චානස ය.

"න කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝමදුකපටිච්චානසය.

"න හෙතුං ධම්මං පටිච්ච හෙතු ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝම තික පටිච්චානස ය.

"න හෙතුං න කුසලං ධම්මං පටිච්ච හෙතු කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝම දුකතික පටිච්චානස ය.

"න කුසලං න හෙතු ධම්මං පටිච්ච අකුසලො හෙතු ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝම තිකදුක පටිච්චානස ය.

"න කුසලං න සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝම තිකතික පටිච්චානස ය.

"න හෙතුං න සහෙතුකං ධම්මං පටිච්ච හෙතු සහෙතුකො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශිත පටිච්චානස පච්චනීයානුලෝම දුකදුක පටිච්චානස ය.

මේ ප්‍රකරණයෙහි පච්චය නිද්දෙසයට අනතුරුව ඇති කොටසට පණණතිවාරය යි කියනු ලැබේ. එහි ඇත්තේ ප්‍රශ්න පමණෙකි. මෙ පමණ කෝට්ඨිගණනක් ය ප්‍රකෝට්ඨිගණනක් ය. කියා එහි ඇති ප්‍රශ්න ගණන පිරිසඳු නො දැක්විය හැකි ය. එය පිරිසිඳු දැක්වීමට ලෝකයෙහි ව්‍යාවහාරයට පැමිණ ඇති සංඛ්‍යා ප්‍රමාණ නො වන්නේ ය, සංඛ්‍යා ඇතිවාට වඩා එහි ප්‍රශ්න ඇත්තේ ය. පෙය්‍යාලක්‍රමයෙන් පිටු සත අටකින් ඒ පණණතිවාරය පුයාකාරුච්චකර තිබේ. සම්පුණ්ණ කර ලියුව හොත් එය ම පිටු දහස්ගණනක පොතක් විය හැකි ය. ඉන් මිබ්බෙහි ඇති පටිච්චානපාලිය ඒ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරුය.

සුවිසි පටිඨානයන් ගෙන් පළමු වැන්න වූ අනුලෝම නික-
 පටිඨානය කුසලන්තික පටිඨානාදි වසයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. ඒ
 දෙවිසි පටිඨානයන්ගෙන් වාචනාමාගීය තරමක් දුරට සම්පූර්ණකර
 පොත්වල ලියා ඇත්තේ කුසලන්තික පටිඨානය පමණෙනි. එහි පටිච්ච
 චාරය ය, සහජාන චාරය ය, පච්චයචාරය ය, නිසසය චාරය ය, සංසට්ඨ
 චාරය ය, සම්පයුත්තචාරය ය, පඤ්ඤා චාරය යයි වාර සතක් ඇත්තේ ය.
 එහි "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා"
 යනාදීන් පටිච්ච යන වචනයෙන් යුක්ත කොට දේශිත චාරය පටිච්චචාර
 නම්. සහජානාදි වචන යුක්ත කොට දේශිත චාර පස සහජානාදි
 චාරයෝ ය. පණණ්ණති චාරයෙහි එක්වුණු ප්‍රශ්නයන් වඩා විසාර
 වශයෙන් විසඳ ඇති අවසාන චාරය පඤ්ඤා චාර නම් වේ.

ඉහත කී අනුලෝමාදි නය සතර ධර්මපද විෂයෙහි මෙන් ම ප්‍රත්‍යය
 පද විෂයෙහි ද යෙදෙන්නේ ය, එබැවින් මේ අනුලෝම කුසලන්තික
 පටිඨානයෙහි ප්‍රත්‍යය පදයන් ගේ වශයෙන් පච්චයානුලෝම චාරය ය,
 පච්චය පච්චනීය චාරය ය, පච්චයානුලෝම පච්චනීය චාරය ය, පච්චය
 පච්චනීයානුලෝම චාරය ය යි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. "කුසලං ධම්මං
 පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් දේශනය
 කරන ලද චාරය පච්චයානුලෝම චාරයය, අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො
 ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපච්චයා යනාදීන් ප්‍රත්‍යය පදය නකාරයෙන්
 යුක්ත කොට දේශිත චාරය පච්චය පච්චනීය චාරය ය. හෙතුපච්චයා න
 ආරම්මණේ පඤ්ච යනාදීන් පශ්චිම පදය නකාරයෙන් යුක්තකොට
 දේශිත චාරය පච්චයානුලෝම පච්චනීය චාරය ය. "න හෙතුපච්චයා
 ආරම්මණේ ද්වේ" යනාදීන් පූර්වපදය නකාරයෙන් යුක්ත කොට
 දේශිත චාරය පච්චය පච්චනීයානුලෝම චාරය ය.

කුසලන්තික පටිඨානයේ පළමු වන කොටස වූ පච්චයානුලෝම
 චාරයෙහි ද ඒකක චාරය දුකාදිචාරය යි වාර දෙකක් ඇත්තේය. "කුසලං
 ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනාදීන් එක් එක්
 ප්‍රත්‍යයක්හු ගේ වශයෙන් දේශිත චාරය ඒකක චාරය ය. පොත්වල පාලිය
 සම්පූර්ණ වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ඒ ඒකක චාරයේ පමණෙනි. එයට
 විහඬවාරාදිය යි ද කියනු ලැබේ. "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො
 උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා" යනාදීන් දෙකේ පටන් නෙවිසස
 දක්වා ප්‍රත්‍යයෙන් ගෙන දේශනය කළ යුතු චාරය දුකාදි චාරය ය. එය
 ඉතා දීඪී බැවින් විසාර වශයෙන් නො දක්වා "හෙතුපච්චයා ආරම්මණේ
 තිණි, අධිපතියා නව" යනාදීන් ඒ ඒ ආකාරයෙන් දේශනය කරන කල්හි

ලැබෙන විභවය (වාක්‍යවල) ගණන පමණක් දැක්වීම් වශයෙන් කෙටි කර තිබේ. සඛ්‍යා පමණක් දක්වන්නාවූ ඒ කොටසට සඛ්‍යාවාරයයි කියනු ලැබේ.

හෙතෙම පව්වය දුකාදි වාරය ආරම්භය පව්වය දුකාදි වාරය යනාදීන් දුකාදි වාර නෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එක් එක් දුකාදි වාරයක ද දුකවාර නිකවාරාදි වශයෙන් වාර නෙවිස්ස බැගින් ඇත්තේ ය. ඒ එක් එක් වාරයක ද ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් බොහෝ වාර ඇත්තේ ය. විභවය උදරා ඒ සියලු සම්පූර්ණ කොට පත්වල ලියුව හොත් කුසලනිකයේ පව්වයානුලෝම වාරය ම පිටු සිය ගණනක පොතක් වේ. මේ කුසලනික පටිපාටියේ වාර සතර ම පත්වල ලියුව හොත් පිටු දහස් ගණනක පොතක් වේ. මේ කුසලනික පටිපාටිය අනුලෝම නිකපටිපාටියෙන් දෙවිස්සෙන් පංගුවකි. සම්පූර්ණ අනුලෝම නිකපටිපාටිය පත්වල ලියුව හොත් කොතෙක් විශාල පත් ගොඩක් වේද යන බව කියවන්නවුන් විසින් සිතා ගතයුතු ය. අනුලෝම නිකපටිපාටිය සුවිසි පටිපාටියන් ගෙන් කුඩා ම පටිපාටිය ය. එය ඉතිරි පටිපාටි නෙවිස්සෙන් දහසෙන් පංගුවක් පමණවත් වෙනු යි නොසිතමි. සම්පූර්ණ ප්‍රසංග ප්‍රකරණයා ගේ ප්‍රමාණය දැක්වීම දුෂ්කරය. එය ලෝකයේ අතිවිශාල ග්‍රන්ථය බව පමණක් කිය හැකිය.

පට්ඨාන මහා පකරණ සත්තය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සමො සමුදස්ස

විවික්ත මති ගමිතර මනන්ත නය මණ්ඩිතං,
පට්ඨානං සමමසන්නස්ස විමලා මිත බුද්ධියා.

යස්ස දෙහා නිකම්මිංසු සුභා ඡබ්බණණ රංසියො,
නිල පිතා රත්ත සේතා මඤ්ඤියා ච පහස්සරා.

තං ලොකනාථං සුගතං ධම්මඤ්ඤි ජිත සෙවිතං,
සධ්ද්ධං නිරධ්ද්ධං සෙට්ඨං නමාමි සිරසාදරං.

මේ මහා හදු කල්පයෙන් වතුරසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයකට පූර්වයෙහි ලොව පහළ වී වදලා වූ සකල ලෝක ශිව්ධකර වූ දීපධකර සච්ඤ රාජෝත්තමයාණන් වහන්සේ ශ්‍රී සධම්මාලෝකයෙන් ජනසන්නාන ගත මෝහාක්කාරය දුරු කෙරෙමින් වැඩ වෙසෙන සමයෙහි, තමන් වහන්සේ අතට පත් අමා මහ නිවන් සුවය සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි පහළ මහා කරුණාවෙන් හැර, අපමණ දුක් ඇති සසර කතරට බැස, සරාසකි කප් සුවහස් මුළුල්ලෙහි අසරණ සත්ත්වයන් නියා අපමණ දුක් විදිමින් දනාදි සමක්‍රිංශන් පාරමි ධර්මයන් සම්පූර්ණ කොට සච්ඤපදප්‍රාප්ත වූ අප ශ්‍රී සිධාථී ගෞතම ශාක්‍ය මුනිතුරුන් වහන්සේ, සමයක් සමෝධි සමධිගමයෙන් සත් වන වස ඇසළ පුණ්‍ය පොහෝ දිනයෙහි, සැවැත්තුවර ගණ්ඩමෙ නම් වෘක්ෂ මූලයෙහි ප්‍රාතිභායථී පාමිහ යි තමන් වහන්සේ ලුහු බැඳ ආ තිථිකයන් ගේ මාන මදීතය පිණිස හා බුද්ධබලය දක්නා සජ්ජනයන් ගේ ප්‍රසාදය පිණිස ද අනන්‍යසාධාරණ වූ යමක ප්‍රාතිභායථීය දකවා අවසානයෙහි පෙර බුදුවරයන් වහන්සේලා ගේ වාරිත්‍ර ධර්මය පරිදි තුන් පියවරකින් තව්තිසා දෙවිලොවට වැඩ

වදරා එහි පාරිච්ඡික නම් වූ සුරදම මූලයෙහි පිහිටි පාණඩුකමබල නම් වූ දිව්‍ය ශෛලාසන මතුයෙහි උදගිරි පවිත මහනකයට පත් සුයඹී මණඩලය සේ සවනක් ගත බුදුරැස් මාලාවෙන් දිළියෙමින් දසදහසක් සකවලින් පැමිණි දේවබ්‍රහ්ම ගණයා පිරිවරා වැඩ හිඳ, මාතෘදේවරාජයා ප්‍රධාන කොට දෙවි බඹ පිරිස අමතා "කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා, අව්‍යාකතා ධම්මා" යනාදීන් අභිධම් පිටකය දේශනය, කරනසේක් ධම්සඬගණි ප්‍රකරණය ය, විභසිගප්‍රකරණය ය, ධාතුකථා ප්‍රකරණය ය, සුද්ගල ප්‍රඥප්ති ප්‍රකරණය ය, කථාවස්තු ප්‍රකරණය ය, යමක ප්‍රකරණය ය යන ප්‍රකරණයන් පිළිවෙලින් දේශනය කොට, අවසානයෙහි පරම ගමිහිරි වූ අනන්‍ය නය සමන්වාගත ප්‍රසාදන මහා ප්‍රකරණය දේශනය කළ සේක. ඒ මහා ප්‍රකරණයෙහි ප්‍රත්‍යය විභසිග චාරය ය, මහාචාරය ය යි චාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එයින් ප්‍රත්‍යය විභසිග චාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද ප්‍රත්‍යයෝද්දෙග ප්‍රත්‍යය නිදේග වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ප්‍රත්‍යයෝද්දෙගය පළමු කොට වදල සේක.

ඒ මෙසේ ය. හෙතු පව්වයො, ආරම්මණ පව්වයො, අධිපති පව්වයො, අනන්තර පව්වයො, සමන්තර පව්වයො, සහජාත පව්වයො, අක්කමක්ක පව්වයො, නිස්සය පව්වයො, උපනිස්සය පව්වයො, පුරෙජාත පව්වයො, පච්ජාජාත පව්වයො, ආසෙවන පව්වයො, කමම පව්වයො, විපාක පව්වයො, ආහාර පව්වයො, ඉන්ද්‍රිය පව්වයො, ක්ඛාත පව්වයො, මහ පව්වයො, සම්පයුත්ත පව්වයො, විසපයුත්ත පව්වයො, අත්ථිපව්වයො, නත්ථි පව්වයො, විගත පව්වයො, අවිගත පව්වයො, ති.

එහි පද්ධි මෙසේ ය. හෙතු පව්වයො, හේතු භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, ආරම්මණ පව්වයො, ආරම්මණ භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අධිපති පව්වයො, අධිපති භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අනන්තර පව්වයො, අනන්තර භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, සමන්තර පව්වයො, සමන්තර භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, සහජාත පව්වයො, සහජාත භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, අක්කමක්ක පව්වයො, අන්‍යෝන්‍ය භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, නිස්සය පව්වයො, නිඃශ්‍රය භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, උපනිස්සය පව්වයො, බලවත් හේතු භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, පුරෙජාත පව්වයො, පෙරාතුව ඉපිද පැවතීම් වශයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, පච්ජාජාත පව්වයො, පසුව ඉපිද පුළුයෙහි උපන් ධම්මයන්ට උපකාරක ධම්මය ය, ආසෙවන පව්වයො, තමා ගේ ස්වභාවය ප්‍රදනය කිරීම් වශයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, කමම පව්වයො, විත්ත ප්‍රයෝග සඬඛ්‍යාත ක්‍රියා භාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, විපාක පව්වයො, නිරුක්සාහ ශාන්තභාව සඬඛ්‍යාත විපාක ස්වභාවයෙන් උපකාරක ධම්මය ය, ආහාර පව්වයො, උපක්‍රමක

භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, ඉන්ද්‍රිය පච්චයෝ, ඊශ්වර භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, ක්‍රමානුකූල පච්චයෝ, එළඹ බැලීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, මගන පච්චයෝ, එතර කරවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෝ, සම්ප්‍රයුක්ත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, විප්‍රයුක්ත පච්චයෝ, විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, අප්‍රී පච්චයෝ, විද්‍යමාන භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, නප්‍රී පච්චයෝ, අවිද්‍යමාන භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, විගත පච්චයෝ, පහවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය, අවිගත පච්චයෝ නි, නො පහවීම් වශයෙන් උපකාරක ධර්මය ය (යන මේ සුවිසි දෙනෙක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ මහා ප්‍රකරණයෙහි සිටියාහු ය.)

ත්‍රිරාශිය.

(1) හේතු පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙදෙනෙහි සචරුපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න, ප්‍රත්‍යන්තික වශයෙන් ත්‍රිවිධ වෙති. එයින් ලෝභය, දෝෂය, මෝහය, අලෝභය, අදෝෂය, අමෝහය යන හේතු ධර්මයෝ සදෙන හේතු ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ය. මෝහ මූල චිත්තථයයෙහි මෝහ වර්ජිත චේතසික දෙපනය ය, සහේතුක චිත්තථ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

අහේතුක සිත් අචලොස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යයමාන චේතසික දෙලොස ය, මෝහමූල චිත්තථයෙහි මෝහය ය, අහේතුක චිත්තථ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරථ රූපයෝ ය, සෘතුථ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ත්ව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(2) ආරම්භණ පච්චයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙදෙනෙහි සචරුපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්තික වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් වතීමාන වූ ද අතීත වූ ද අනාගත වූ ද එකුත් අනු චිත්තය ය, චේතසික දෙපනය ය, අච්චිසි රූපය ය., කාලමූක්ත වූ නිවාරණය හා ප්‍රඥප්තිය ය යන මොවුහු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. එකුත් අනු චිත්තය ය, චේතසික දෙපනය ය යන මොවුහු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්තච කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රචානති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

(3) අධිපති පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය යි දෙවැදැරුම් වේ. එයින් ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්තික වශයෙන් තෙවැදැරුම් වෙති. එයින් ගරු කළ යුතු වූ චිත්තාන වූ ද අතීත වූ ද අනාගත වූ ද ඉෂට නිෂ්පන්නරූප අටළොස ය, දොෂමූල මෝහමූල දුඛසහගත කාය විඤන වර්ජිත සිත් සු අසුචය, දොෂ ඊෂ්ඨා මාත්‍යයඨී කොකාත්‍ය විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික සත්සාලිස ය, කාලමූක්ත වූ තිථිණය ය යන ෂධාරම්මණ ධම්මෝ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධම්මෝ ය.

ගරු කළ යුතු ධම්මයන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, මහා කුසල සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඤන සමප්‍රයුක්ත සිත් සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් අටය, දොෂ ඊෂ්ඨා මාත්‍යයඨී කොකාත්‍ය විචිකිත්‍යා අප්‍රමාණාවර්ජිත වෛතසික පත්සාලිස ය යන මොවුහු ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

යම්. කිසි ධම්මයක් ගරු කොට අරමුණු නො කරන අවස්ථාවෙහි වූ ද කිසි ධම්මයක් ගරු කොට අරමුණු නො කරන්නා වූ ද ලොකික සිත් එක් අසුච ය, වෛතසික දෙපනසය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්තච කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රචානති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි සචරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යන්තික වශයෙන් තෙවැදැරුම් වෙති. එයින් තම තමන් අධිපති වන අවස්ථාවෙහි මෝහමූල හසිතෝත්පාද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජචන නාමසාක්‍යධියන්ති ඇත්තා වූ ඡන්ද ය, වියඨී ය, විමංසය ය, සාධිපති ජචන දෙපනස ය යන මේ ධම්මෝ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධම්මෝ ය.

තම තමා අධිපති වන අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධම්ම හැර දෙපනස් සාධිපති ජචනයෝ ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත එක්පනස් වෛතසිකයෝ ය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන්නා වූ ද, නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ද කාම සිත් සිව්පනයය, මහඟුන විපාක නවය ය, වෛතසික දෙපනය ය, ඒ ඒ අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධර්මයෝ ය, නිරාධිපති විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්තති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(4) අනන්තර පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි ස්වරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යනීක වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් අරහනව්‍යුති වර්ජිත වූ සුචී සුචී වූ එකුත් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුහු අනන්තර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

අභිනව්‍යුතිය සහිත වූ පභවිම පභවිම වූ එකුත් අනු විතනය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුහු අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

අභිනව්‍යුතිය සහිත වූ එකුත් අනු විතනය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුහු අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

විතතජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්තති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(5) සමනන්තර ප්‍රත්‍යය අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙති.

(6) සහජාත පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි ස්වරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට හා විතත රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සියලු එකුත් අනු විතනය ය වෛතසික දෙපනය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප බාහිර ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සන්තති කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයන්ට අයත් වූ සකල මහා භූතයෝ ය, පඤ්චවේකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදය වසුච ව ය, හෘදය වසුචවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සියලු එකුත් අනු විතනය ය වෛතසික දෙපනය ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, නාමසාක්‍ෂකයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජරූප හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප

රූපයේ ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සකල මහා භූතයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන උපාදය රූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්චෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිඤ්ච ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

(7) අක්කමක්ක පට්ඨයො යන ප්‍රත්‍යයොද්දෙශයෙහි ස්ථිරූපයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යනීක වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වෙති. ඒවා ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප ඛාහිර ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සන්තච්ච කම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයන්ට අයත් සකල මහා භූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදයවිඤ්ච ය, හෘදය විඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛාහිර ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සන්තච්ච කම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයන්ට අයත් වූ සකල මහා භූතයෝ ය හෘදයවිඤ්චෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය විඤ්ච ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

නාමඤ්ඤා සහරෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ රූපයෝ ය. හෘදය විඤ්චෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප ඛාහිර ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සන්තච්ච කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයන්ට අයත් වූ සකල උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(8) නිසසය පට්ඨයො යන ප්‍රත්‍යයොද්දෙශයෙහි නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සහජාත නි:ශ්‍රය, වඤ්ඤ පුරේජාත නි:ශ්‍රය, වස්චාරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ස්ථිරූපයෝ සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුත්තාහු ය.

වඤ්ඤපුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්ථිරූපයෝ - පෙ - තෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඡට්ඨස්සතුහු වඤ්ඤපුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය, නොහොත් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි මඤ්ඤාන අමඤ්ඤාන

මධ්‍යමායුෂක යන නෙවැදැරුම් වක්‍රප්‍රසාද රූපයන් අතුරෙන් ප්‍රථම අතීත හවාඩග විනය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වක්‍රප්‍ර වැනුව ය, - පෙ - මධ්‍යමායුෂක ශ්‍රීත්‍ර වැනුව ය, - පෙ - මධ්‍යමායුෂක ස්‍රාණ වැනුවය, -පෙ-මධ්‍යමායුෂක ජිහ්වා වැනුව ය, මධ්‍යමායුෂක කාය වැනුවය, ප්‍රතිසංසාදි ජීවී පුච්චි විනයන් හා උපදනා හෘදය වැනුව ය, නිරෝයසමෝතියෙන් නැගී සිටිනා අවසාචවෙහි පුච්චියෙහි එක් විනයසමෝතියෙහි කාලයේ උපදනා හෘදයවැනුව ය, මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විනයයෙන් සනලොස්වන විනය හා උපදනා හෘදයවැනුව ය යන මොවුහු වැනුවුපුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක වර්ජිත විඤ්ඤාධාතු සත්‍ය වෛතසික දෙපත්‍රය ය යන මොවුහු වැනුවු පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වතුචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාචවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, මෝහමුල සිත් දෙක ය, මනෝචාරා වර්ජනය ය, මහාකුශල සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, අරූපාවචර සිත් දෙලස ය, සෝචාන් මාගී වර්ජිත ලෝකෝත්තර සිත් සත්‍ර ය, දොෂ ඊෂ්ඨා මාත්‍රසයඨී කොකාත්‍රය අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සසාලිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා වෛතසික පන්තිස ය, විතෘජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්සත්ථකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු වැනුවු පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යන්තිකයෝ ය.

වස්චාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- නෙවැදැරුම් වෙති. එයින් මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විනයයෙන් සනලොස්වන විනය හා උපදනා හෘදයවැනුව වස්චාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. මරණාසන්න කාලයෙහි උපදනා වූ මනෝචාරා වර්ජනය ය, කාමජවන එකුන්තිස ය, තදරමමණ එකොලොස ය, අභිඤ්ඤ සිත ය, ඊෂ්ඨා මාත්‍රසයඨී කොකාත්‍රය විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සිවිසාලිස ය යන මොවුහු වස්චාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වස්චාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො ලබන්නා වූ එකුන් අනු විනය ය වෛතසික දෙපත්‍රසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, විතෘජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්සත්ථ

කමිජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කමිජ රූපයෝ ය යන මොවුහු වස්තුවාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(9) උපනිය්‍යය පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙගයෙහි උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ආරමමණොපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝප නි:ශ්‍රය වගයෙන් තෙවැදූරුමී වේ. එයින් ආරමමණෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාගිය ආරමමණාධිපතියෙහි මෙති. අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාගිය අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති.

ප්‍රකෘතෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- තෙවැදූරුමී වෙති. එයින් බලවත් වූ එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය, රූප අට විස්ස ය, ඇතැම් ප්‍රඥානිහු ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ධම්මෝ ය.

ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වගයෙන් සකල එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමිජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සත්ත්ව කමිජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කමිජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(10) පුරේජාන පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙගයෙහි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වඤ්ඤ පුරේජාන, වස්තුවාරමමණ පුරේජාන, ආරමමණ පුරේජාන වගයෙන් තෙවැදූරුමී වේ. එයින් වස්තුපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ස්ඵරූපයෝ වඤ්ඤපුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද වස්තුවාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ස්ඵරූපයෝ වස්තුවාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දන්‍යුත්තාහු ය.

ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයේ ස්ඵරූපයෝ -පෙ- තෙවැදූරුමී වෙති. එයින් වතීමාන නිඤ්ඤාන රූපයෝ අටළොස්දෙන ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන ධම්මෝ ය.

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්චිත්තඤ්චය ය, අප්‍රමාණ්‍ය වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මොවුහු ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවසථාවෙහි වූ ද්විපඤ්ච විඤ්ඤානගන් ගෙන් හා මනෝධාතු ත්‍රිකයෙන් අන්‍ය වූ සිත් සසැත්තූවය,

වෛතසික දෙපතසය, විතතජ රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතූජ රූපයෝ ය, අසංඤ සතත්ව කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(11) පච්ඡාජාන පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- නෙවුදුරුමී වෙති. එයින් අරූප විපාක වර්ජිත ප්‍රථම හවඬාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ සින් පස් අසුව ය, වෛතසික දෙපතසය යන මොවුහු පශ්චාජාන ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

ප්‍රතිසන්ධියාදි සුචී සුචී විතතයන් හා ඉපද රූපසීනියට පූමිණියා වූ ඵකජකාය ය, ද්විජකාය ය, තිජකාය ය, වතුජකාය ය යන මොවුහු පශ්චාජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුන් අනු විතතය ය, වෛතසික දෙපතස ය, පශ්චිම පශ්චිම විතතයන් හා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතූජ රූපයෝ ය, අසංඤ සතත්ව කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පශ්චාජාන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(12) ආසෙචන පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- නෙවුදුරුමී වෙති. එයින් මාගීජචන ඵලජචන වර්ජිත සුචී සුචී වූ ලොකික ජචනයෝ සත්සාලිය් දෙනය, වෛතසික දෙපතසය යන මොවුහු ආසේචන ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

ප්‍රථම ජචන ඵලජචන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ජචනයෝ එකපනය් දෙන ය, වෛතසික දෙපතසය යන මොවුහු ආසේචන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ප්‍රථමජචන වශයෙන් උපදනා එකුන්තිය් කාම ජචනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, විපාක සින් සනිස ය, වෛතසික දෙපතස ය, විතතජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතූජ රූපයෝ ය, අසංඤ සතත්ව කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසෙචන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(13) කමම පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි කමීප්‍රත්‍යය සහජාන කමීප්‍රත්‍ය ය, නානාක්ෂණික කමී ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දෙවුදුරුමී වේ.

එයින් සහජාන කමී ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූපයෝ -පෙ- නෙවුදුරුමී වෙති. එයින් එකුන් අනු විතතයෙහි ඇති වේතනා එකුන් අනුව සහජාන කමී ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

එකුත් අනු විනය ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික එක් පනය ය, විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත කමී ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුත් අනු විනයයෙහි ඇති වේතනා එකුත් අනුවය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඤසන්ඡව කමීඡ රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත කමී ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

නානාක්‍ෂණික කමීප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- තෙවදෑරුමී වෙති. එයින් අතිත වූ කුගලාකුගල වේතනාවෝ තෙතිස් දෙන නානාක්‍ෂණික කමී ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

විපාක සින් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයෝ ය, අසංඤසන්ඡව කමීඡ රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කමීඡ රූප යෝ ය යන මොවුහු නානාක්‍ෂණික කමී ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

කුසල් සින් එක්චිස්ස ය, අකුසල් සින් දෙලොස ය, ක්‍රියා සින් චිස්සය, වෛතසික දෙපනය ය, විතත රූපයෝ ය, බාහිර රූප යෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු නානාක්‍ෂණික කමී ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(14) විපාක පචචයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙගයෙහි -පෙ- තෙවදෑරුමී වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතත රූප ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සින් සතිස ය, වෛතසික අට නිස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ විපාක ප්‍රත්‍ය ය වන ධමීයෝ ය.

ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක සින් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විඤජනිරූප වර්ජිත විතත රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

කුසල් සින් එක් චිස්ස ය, අකුසල් සින් දෙලොස ය, ක්‍රියා සින් චිස්ස ය, වෛතසික දෙපනය ය යන නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතත රූපයෝ ය. බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, ඍතුජ රූපයෝ ය, අසංඤසන්ඡව කමීඡ රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(15) ආහාර පව්වයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය, නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් කබලිංකාරාහාරය යි කියනු ලබන ආහාරපානයන්හි ඇත්තා වූ බාහිර ඕජාව රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය.

ආහාර සමුද්ධානික රූපයෝ රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුන් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය, විත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්තව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

තවත් ක්‍රමයකින් මෙසේ ය. ආධ්‍යාත්ම සන්නානයෙහි වූ වතු සමුද්ධානික ඕජාව ය, බාහිර සෘතුජ ඕජාව ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. ප්‍රත්‍යය වන ඕජාවෙන් අන්‍ය වූ වතුසමුද්ධානික රූපයෝ රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුන් අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය, බාහිර රූපයෝ ය යන මොවුහු රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

නාමාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ස්පෂී වේතනා විඤ්ඤ යන නාමාහාරයෝ තිදෙන නාමාහාර ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

එකුන්අනු විත්තය ය, වෛතසික දෙපතස ය, විත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාමාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සන්තව කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාමාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

(16) ඉන්ද්‍රිය පව්වයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝදෙශයෙහි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය සහජාතින්ද්‍රිය, සුරේජාතින්ද්‍රිය, රූපජීවිතින්ද්‍රිය වශයෙන් නෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- නෙවැදෑරුම් වෙති. එයින් ජීවිතින්ද්‍රිය ය, විත්තය ය, වේදනාව ය, ශ්‍රධාව ය, වියරිය ය, සමෘතිය ය, ඒකාග්‍රතාව ය, ප්‍රඥාව ය යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ අවදෙන සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

එකුන්අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතනජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සත්ත්ව කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තියෝ ය.

පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- තෙවදෑරුමී වෙති. එයින් මන්දාසන අමන්දාසන මධ්‍යමාසන යන තෙවදෑරුමී චක්‍ෂුෂ්‍ය ප්‍රසාදයන් අතුරෙන් පළමුවන අතීත භවාධිගය හා උපදනා මධ්‍යමාසන චක්‍ෂුච්ඡාල ව ය, -පෙ- ශ්‍රොත්‍ර චක්‍ෂුච ව ය, -පෙ- ස්‍රාණ චක්‍ෂුච ව ය, -පෙ- ජීභවා චක්‍ෂුච ව ය, -පෙ-කාය චක්‍ෂුච ව යන මොවුහු පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

දවිපක්ඛවිඤන දගය ය, සඵ විතනසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය යන මොවුහු පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

දවිපක්ඛවිඤන වර්ජිත එකුන් අස්ස විතනය ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතනජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥ සත්ත්ව කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තියෝ ය.

රූපජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි සවරූපයෝ -පෙ- තෙවදෑරුමී වෙති. එයින් ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි වගයෙන් සකල රූපජීවිතින්ද්‍රියයෝ රූපජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අත්‍ය වූ කමීජ කලාප ගත රූපයෝ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

එකුන් අනු විතනය, වෛතසික දෙපනස ය, විතනජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ අසංඥසත්ත්ව කමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයනට අයත් වූ ජීවිතින්ද්‍රිය රූපයෝ ය යන මොවුහු රූපජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යන්තියෝ ය.

(17) කුඩාපච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝද්දගයෙහි -පෙ- තෙවදෑරුමී වෙති. එයින් දවිපක්ඛවිඤනයෙන් අත්‍ය වූ එකුන් අස්ස විතනයෙහි ඇත්තා වූ විතකී විචාර මුති වේදනා ඒකාග්‍රතා සධ්‍ධාසන ධ්‍යානාධිග ධමීයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

ද්විපක්‍රමවිභාගයෙන් අන්‍ය වූ සිත් එකුත් අසූචි ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතනජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

ද්විපක්‍රමවිභාග දශය ය, සඵ විතනසාධාරණ වෛතසික සත්‍යය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතූජ රූපයෝ ය, අසංඤසත්ථි කමීජරූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(18) මහපට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- නෙවැදැරුම් වෙති. එයින් සහේතුක සිත් එක් සැත්තැවෙහි ඇත්තා වූ ප්‍රඤ චිතකී සමයක් වචන සමයක් කමානත සමයගාථිව වියඹි සමෘති ඵකාග්‍රතා දෘෂ්ටි සධ්‍යාන මාගීඛධ ධමීයෝ තවදෙන මාගී ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ය, වෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක විතනජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය

අහේතුක සිත් අටලොස ය, ඡඤවර්ජිත අන්‍ය සමාන වෛතසික දොලොස ය, අහේතුක විතනජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූප ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ථි කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු මාගී ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්ත පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි -පෙ- නෙවැදැරුම් වෙති. එයින් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය ය වන එකුත් අනු චිතනය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචාතනි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤයෝ සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වන ධමීයෝ ය.

ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන එකුත් අනු චිතනය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචාතනි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤයෝ සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

විතනජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතූජ රූපයෝ ය, අසංඤ සත්ථි කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාතනි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යනිකයෝ ය.

(20) විප්‍රයුක්ත පට්ඨයෝ යන ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයෙහි විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය සහජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ය, වඤ්ඤ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය ය,

වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ය, පශ්චාත්තාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සිව්වැදැරුම් වේ.

එයින් සහජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි -පෙ- තෙවැදැරුම් වෙති. එයින් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා අභිනතව්‍යුති වර්ජිත පන්සැත්තූ විත්තය ය, චෛතසික දෙපනසය ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෘදය වසානු ව ය, හෘදය වසානු වට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය.

විත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වසානු ව ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

වතුචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, මෝහමුලද්වය ය, මනෝද්වාරාවර්ජිතය ය, මහාකුසල් සිත් අට ය, මහාක්‍රියා සිත් අට ය, අරූපාවච්චර සිත් දෙළොස ය, ශ්‍රෝතාපනති මාග්ථි විත්තයෙන් අන්‍ය වූ ලෝකෝත්තර සිත් සත ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයඝ්‍රී කෞකෘත්‍ය අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික සසාලිසය ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්ඛ කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යනීකයෝ ය.

වසානුපුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ වසානුපුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ වස්තුවාරම්මණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන්ද, පශ්චාත්තාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දනගුණතාහු ය.

(21) අපථි පච්චයො යන ප්‍රත්‍යයෝදෙදගයෙහි අසනි ප්‍රත්‍යය සහ-ජාතාසනිප්‍රත්‍යය ය, වසානු පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යය ය, වස්තුවාරම්මණ පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යය ය, ආරම්මණ පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යය ය, පශ්චාත්තාතාසනි ප්‍රත්‍යය ය, ආභාරාසනි ප්‍රත්‍යය ය, ඉන්ද්‍රියාසනි ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සන්වැදැරුම් වේ.

එහි සහජාතාසනි ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයේ සහජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද වසානු පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යයේ සචරූපයෝ වසානුපුරේජාන

නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, වස්තුවාරමමණ පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ වස්තුවාරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ආරමමණ පුරේජාතාසනි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ ආරමමණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, පඤ්චාජාතාසනි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ආභාරාසනි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ රූපාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ඉන්ද්‍රියාසනි ප්‍රත්‍යයේ ස්වරූපයේ රූපච්චිතින්ද්‍රියාසනි ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද දතයුත්තානු ය.

(22) (23) නාසනි, චිගත ප්‍රත්‍යය දෙකහි ස්වරූපයේ අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුත්තානුය.

(24) අචිගත ප්‍රත්‍යය යෙහි ස්වරූපයේ අසනිප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුත්තානු.

— ප්‍රසාදන ත්‍රිරාශිය නිමියේ ය. —

ප්‍රත්‍යය විසාරය.

මේ ප්‍රසාදාන මහා ප්‍රකරණය වනාහි අතිශයින් ගැඹුරු වූ ද මහත් වූ ද ප්‍රකරණයෙකි. එබැවින් එය උගෙනීමට එයට බැස ගැනීමට එහි ආඥාදයක් ලැබීමට අතිශයින් දුෂ්කර ය. අතිශයින් ගැඹුරු වූ ද පුළුල් වූ ද කෙළ ගණන් රළ පෙළ ඇත්තා වූ ද මහ සයුරෙහි සුඤ්ඤර නොකාවක් ඇති තැනැත්තා හට අමාරුවක් තැනිව හැසිරිය හැකි ය. එහි ආඥාදයක් ලැබිය හැකි ය. එමෙන් මේ ප්‍රකරණයට බැස ගත හැකි වීමට කලින් දතමනා ධර්මයන් දත ගත් තැනැත්තා හට වැඩි වෙහෙසක් තැනිව ප්‍රසාදාන ප්‍රකරණ සංඛ්‍යාත ධර්ම සාගරයෙහි හැසිරිය හැකි ය. ආඥාදයක් ලැබිය හැකි ය. කලින් දතමනා කරුණු නො දන නො උගෙන පට්ඨාන ප්‍රකරණයට බස්නා තැනැත්තන් ගේ ව්‍යායාමය පොරොවෙන් කළ යුත්ත නියෙන් කරන්නට තැත්කරන්නවුන්ගේ ව්‍යායාමය සේ නිෂ්ඵල වන්නේ ය. එබැවින් පට්ඨාන ප්‍රකරණයෙන් වෙහෙස මිස ආඥාදයක් නො ලැබෙන්නේ ය. එබැවින් පට්ඨානය උගෙනීමට බලාපොරොත්තු වන්නවුන් විසින් කලින් දතමනා ධර්මයන් දත උගෙන ම පට්ඨානය උගෙනීම ආරම්භ කළ යුතු ය.

පට්ඨානය උගත හැකි වීමට පරමාර්ථ ධර්මයන් ගේ සාරුප විභාග ප්‍රගුණ කරගෙන තිබිය යුතු ය. හේවච්ඡි ප්‍රත්‍යයන් ගේ ස්වභාවය දත තිබිය යුතු ය. ඉහත දක් වූ ත්‍රිරාශිය ප්‍රගුණ කරගෙන තිබිය යුතු ය. මතු දක්වෙන ප්‍රත්‍යය සටනාව ප්‍රගුණ කර ගෙන තිබිය යුතුය. එ බැවින් මෙහි ප්‍රත්‍යයන් පිළිබඳ විසාරයක් කරනු ලැබේ. එය ඉහත දක් වූ ත්‍රිරාශිය හා එකිනෙක සම්බන්ධ කොට බලා ප්‍රත්‍යයන් ගේ ස්වභාවය හා ත්‍රිරාශිය මැනවින් තේරුම් ගෙන ඉදිරියට පට්ඨානය උගෙනීම ආරම්භ කළ යුතු ය.

යමක උපකාරයෙන් කුපත් විතත වෛතසික රූපයෝ උපදිත් ද උපත් ධර්මයෝ පරමපරා වශයෙන් පවතිත් ද පරමපරා වශයෙන් වැඩෙත් ද ඒ උපකාරක ධර්මයට ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. විතතය වෛතසිකය රූපය නිවාරණය ප්‍රඥප්තිය යන පඤ්චප්‍රකාර ධර්මයෝම ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. ප්‍රත්‍යය නො වන කිසි ධර්මයක් තැන්තේ ය. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා පවත්නා ධර්මයට ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත යයි කියනු ලැබේ. විතතවෛතසික රූපයෝ හටගැනීමක් ඇත්තාවූ ධර්මයෝ ය. නිවාරණ ප්‍රඥප්ති දෙක හටගැනීමක් තැනිව ඇත්තා වූ ධර්මයෝ ය, හට ගැනීම ඇත්තා වූ ධර්මයන් අතර ප්‍රත්‍යයෙන් තොරව ස්වභවයෙන් ම හට ගන්නා ධර්මයෙක් තැන්තේ ය. හට ගන්නා ධර්ම සියල්ල ම ප්‍රත්‍යයන් ගේ ප්‍රතිලාභයෙන් ම හටගන්නා ධර්මයෝ ය. එබැවින් හටගන්නා ධර්ම සියල්ල ම අත්‍ය ධර්මයන්ගේ

හටගැනීමට උපකාර වීමෙන් ප්‍රත්‍යයෝ ද වෙති. තමන් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා බැවින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. නො හට ගන්නා වූ නිව්‍යාණ ප්‍රඥාප්ති දෙක ප්‍රත්‍යය වනු මිස ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ.

යම්කිසි එක ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් ම ද යම් කිසි ඵලයක් ඇති කිරීමෙහි සමත් නො වේ. එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් තමන් විසින් ඇති කරන ඵල ධර්මය ඇති කිරීමට සමත් වන්නේ තවත් ප්‍රත්‍යයන් ඒ ඵලය ඇති කිරීමට සහාය වුවහොත් ය. එබැවින් යම්කිසි එක් ප්‍රත්‍යයකින් ම හට ගන්නා ධර්මයක් ද නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යයෙන් උපදනා කවර ධර්මයක වුව ද ඉපදීම වනුයේ ප්‍රත්‍යය ධර්ම බොහෝ ගණනක උපකාරය ලැබීමෙනි. අපේ දහම් පොත්වල මේ අසවල් පිනේ විපාකය ය, මේ අසවල් පාපයේ විපාකය ය යනාදීන් ඇතුළු තැනක එක් එක් ඵලයකට එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් දක්වා තිබෙන්නේ ඒ ඒ ඵලයන් ඇතිවීමට එක්විය යුතු වූ බොහෝ ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් ප්‍රධාන ප්‍රත්‍යයන් දක්වීම් වශයෙනි.

ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලබන උපකාරක ධර්මය උපකාරකත්වයෙන් එකක් වුව ද උපකාරකත්වයේ බොහෝ ප්‍රභේද ඇත්තේ ය. බොහෝ ආකාර ඇත්තේ ය. ඒ උපකාර වන්නා වූ ආකාරයන්ට උපකාරක ශක්තිත්‍රය යි කියනු ලැබේ. උපකාරක ධර්මය අනෙකකි. උපකාරක ශක්තිය යි කියනු ලබන ප්‍රත්‍යය ශක්තිය අනෙකකි. ඒ උපකාරක ශක්තිය ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලබන උපකාරක ධර්මයෙහි ඇතියකි. උපකාරක ධර්මය වූ ප්‍රත්‍යය තේරුම් ගැනීමට වඩා ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන්හි ශක්ති විශේෂ තේරුම් ගැනීම අපහසු ය. ප්‍රත්‍යයකථාවෙහි දත යුතු ප්‍රධාන දෙය ප්‍රත්‍ය ශක්තිය ය. එබැවින් එය තේරුම් ගැනීමට විශේෂයෙන් උත්සාහ කළ යුතු ය. ගසක ඇතිවීමට හා පැවැත්මට බීජය ද පොළොව ද ජලය ද වාතය ද හිරුඵලිය ද තවත් නොයෙක් දේ ද උපකාර වේ. ගසට බීජය උපකාර වන්නේ එක් ආකාරයකිනි. පොළොව උපකාර වන්නේ එයට වෙනස් වූ ආකාරයකිනි. ජලය උපකාර වන්නේ ඒ දෙකටම වෙනස් වූ අන් ආකාරයකිනි. වාතාදිය උපකාර වන්නේ ද එකිනෙකට වෙනස් වූ ආකාර වලිනි. මෙසේ ඒ ඒ දෙයට ඒ ඒ දෙය නොයෙක් අයුරින් උපකාර වන බව දත යුතු ය. ඒ ඒ දෙයට උපකාර ධර්ම අතුරෙන් ඇතුළුමෙක් මූල භාවයෙන් උපකාරක වෙති. සකල ධර්මයෝ ම ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාර වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් අධිපති භාවයෙන් උපකාරක වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් අන්තර් භාවයෙන් උපකාරක වෙති. ඇතුළු ධර්ම කෙනෙක් සහජාත භාවයෙන් උපකාරක වෙති. එසේ ඇත්තාවූ උපකාරවීමේ අනේකාකාරයන් ගේ වශයෙන් තථාගතයන් වහන්සේ මේ ප්‍රසථාන ප්‍රකරණයෙහි ප්‍රත්‍යය සුවිස්සක් වදල සේක.

යම් කිසි ධර්මයක ඉපදීමට උපකාර වන එක් ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයට සමහර විට එක් ආකාරයකින් උපකාර වේ. සමහර විට ආකාර කීපයකින් ද උපකාරක වේ. එක් දෙයක් වූ වහ්‍රය ශරීරයෙහි අශෝභන තුන් වැසීම ය, ශරීරය හොබ වීම ය, උණුසුම් කිරීම ය, මැසි මදුරු ආදීන්ගෙන් ආරක්‍ෂා කිරීමය යනාදී ආකාර කීපයකින් එක වරම මිනිසාට උපකාරක වන්නාක් මෙනි. එක් ධර්මයක් යම් කිසිවකට කීප ආකාරයකින් උපකාරක වන කල්හි ඒ එකම ධර්මය ප්‍රත්‍යය කීපයක් සැටියට ගණන් ගනු ලැබේ. සමහර විට එක් ධර්මයක් යම්කිසි ධර්මයකට යම්කිසි ආකාරයකින් උපකාර වන අතර ම ඒ ධර්මය තවත් ධර්මයකට අන් ආකාරයකින් ද උපකාර වේ. එක් දෙයක් වූ වහ්‍රය හැඳ සිටින තැනැත්තා ගේ ශරීරය හොබවමින් ම දක්නවුන් ගේ සිත්හි ලෝභය ඇති කරන්නාක් මෙනි. මේ ප්‍රකරණයෙහි එක් ප්‍රත්‍යයක් හැටියට දක්වන්නේ එක් ධර්මයක් ම නොවේ. එක් ආකාරයකින් එක් ශක්තිවිශේෂයකින් අන්‍ය ධර්මයකට උපකාර වන ධර්ම කොතෙක් ඇත ද ඒ සියල්ල ම එක් ප්‍රත්‍යයක් සැටියට මෙහි දක්වනු ලැබේ. මූල භාවයෙන් උපකාරවන ධර්ම සියල්ල ම හේතු ප්‍රත්‍යය ය, ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාර වන ධර්ම සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ය. ඉතිරි ප්‍රත්‍යයෝ ද එසේ දත යුක්තා හ.

ප්‍රත්‍යය වන්නා වූ එක් ධර්මයක නොයෙක් ශක්තීන් ඇති බැවින් එක් එක් ධර්මයක් ද ප්‍රත්‍යය බොහෝ ගණනකට අයත් වේ. එක් ධර්මයක් වූ ලෝභය මූල භාවයෙන් උපකාරක වීමී වශයෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය වේ. චිත්තවේතසිකයනට ආරම්භණ භාවයෙන් උපකාරවීමී වශයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ගරුකොට අරමුණු කළ යුතු ස්වභාවයෙන් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. අනතුරුව උපදනා චිත්ත වේතසිකයනට උපකාර වීමී වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යය ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය ද වේ. එක් ව ඉපදීමී වශයෙන් උපකාරක වීමෙන් සහජාත ප්‍රත්‍යය වේ. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් උපකාර වීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වේ. එක් ව උපදනා චිත්ත වේතසිකයනට ආධාරවීමී වශයෙන් ති:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. කුශලාදී ධර්මයන්ට බලවත් හේතු වීමෙන් උපති:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. පසුව ඉපද පුච්ඡයෙහි උපන් රූපයනට උපකාර වීමී වශයෙන් පඤ්චාස්කාත ප්‍රත්‍යය වේ. අනතුරුව උපදනා ලෝභයට තමා ගේ ස්වභාවය ගැන්වීමී වශයෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ. එක්ව උපදනා චිත්ත වේතසිකයන් හා මිශ්‍ර වීමී වශයෙන් සමප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය වේ. රූපයනට අමිශ්‍ර භාවයෙන් උපකාර වීමී වශයෙන් විප්‍රසූක්ත ප්‍රත්‍යය වේ. විද්‍යමානත්වයෙන් උපකාර වීමී වශයෙන් අස්ති ප්‍රත්‍යය ද අවිගත ප්‍රත්‍යයද වේ. අවිද්‍යමානත්වයෙන් උපකාරීවීමී වශයෙන් නාස්ති ප්‍රත්‍යය ද විගත ප්‍රත්‍යය ද වේ. අන්‍යධර්මයන් ද එ සේ ඒ ඒ ධර්මයන්හි ඇති අනේක ශක්තීන් ගේ වශයෙන් අනේක ප්‍රත්‍ය භාවයට පැමිණෙන සැටි තේරුම් ගත යුතු ය.

එක් එක් ප්‍රත්‍යයක් පිළිබඳ ව ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය ය, ප්‍රත්‍යානික ය කියා ධර්ම කොටස් තුනක් දන යුතු ය. ත්‍රිරාශිය ය කියනුයේ ඒ ධර්ම කොටස් තුනට ය. එහි ප්‍රත්‍යය යනු යම්කිසි ශක්ති විශේෂයකින් අන්‍ය ධර්මයකට උපකාර වන ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය යනු යම් කිසි ප්‍රත්‍යය ධර්මයක් නිසා ඇති වූ ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යානිකය යනු යම්කිසි ප්‍රත්‍යයක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණෙන ධර්මය ය. ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ප්‍රත්‍යානික විභාගය පහසු වනු සඳහා ත්‍රිරාශියෙහි රූපධර්ම සමූහය විතර්ක රූප ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූප ය, බාහිර රූප ය, ආභාරජ රූප ය, සෘතුජ රූප ය, අසංඥසන්ධි කම්පරූපය ප්‍රචක්‍ෂි කම්ප රූපය යි සත් කොටසකට බෙද දක්වා තිබේ.

(1) හේතු ප්‍රත්‍යය.

යම්කිසිවක ඇති වීමේ ද පැවතීමේ ද දියුණු වීමේ ද පිරිහීමේ ද විකෘතියට පැමිණීමේ ද විනාශ වීමේ ද කාරණයට ලෝකයෙහි හේතු යන නාමය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. ශාසනයෙහි ද -

"යෙ ධමමා හෙතුසසභවා තෙසං හෙතුං තථාගනො ආහ"
"නයිදං අන්ත කතං බිමබං නයිදං පරකතං අසං
හෙතුසසට්ඨව සම්භූතං හෙතු භඩ්ගා නිරුජ්ජධති"

යනාදීන් යම් කිසි සිදුවීමක කාරණය පැවසීමට හේතු යන වචනය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. "අයමපි බො මහාලි හෙතු අයං පච්චයො සන්නාතං විසුඨියා" යනාදීන් බොහෝ සූත්‍ර ධර්මවල හේතු පච්චය යන වචන දෙක ම යම් කිසිවක් සිදු වීමේ කාරණය යන එක ම අර්ථය දැක්වීමට යොදා තිබේ.

මේ ප්‍රත්‍යය කථාවෙහි හෙතු යන වචනය යොදා තිබෙන්නේ මූලය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. පච්චය යන වචනය ද නොයෙක් අර්ථවල යෙදේ. මෙහි ඒ වචනය යොදා තිබෙන්නේ උපකාරක ධර්මය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. අභිධර්ම පිටකයෙහි සෑම තැනම හේතු යන වචනය යොදා තිබෙනුයේ මූලය යන අර්ථය දීම සඳහා ය. පච්චය යන වචනය යොදා තිබෙන්නේ කාරණාසම්බන්ධාත්‍ය උපකාරක ධර්මය දැක්වීම සඳහා ය. හෙතුය පච්චය ය යන වචන දෙක හෙතුපච්චයො කියා සමාස වූ කල්හි මූල භාවයෙන් උපකාරක ධර්මය ය යන අර්ථය කියවේ. මූල භාවයෙන් අන්‍ය ධර්මයන්ට උපකාර වන ධර්මය හේතු ප්‍රත්‍යය ය.

ගස්වල මුල් පොළොවෙහි කා වැදී පොළොව තදින් ගන්නා මෙන් එක් අරමුණක් ගෙන එකට බැඳී උපදනා විතන වෛතසික ධර්ම පිණිසයන්හි අත්‍ය ධර්මයනට වඩා තදින් ආරමුණය ගන්නා වූ වෛතසිකයෝ සඳෙනෙක් ඇත්තාහ. ලෝභය දෝෂය මෝහය අලෝභය අද්වේෂය අමෝහය යනු ඒ ධර්මයෝ සඳෙන ය. ගස්වල මුල් පොළොව තදින් ගන්නාක් මෙන් ආරමුණය තදින් ගන්නා ධර්මයෝ ය යන අභියෝග ඔවුනට හේතු ය යි කියනු ලැබේ. පොළොවට වැද පොළොව තදින් ගෙන සිටින මුල් ඒ තදින් ගැනීම නිසා පොළොවෙහි නොසැලී පිහිටන්නාක් මෙන් අරමුණක් ගනිමින් උපදනා ධර්ම සමුහයක් ඒ අරමුණ තදින් ගෙන සිටින්නා වූ ධර්මය ඒ ග්‍රහණය නිසා ඒ ආරමුණයෙහි ස්ථිර ව පිහිට යි. ස්ථිරව පිහිටි මුල් හා බැඳී සිටීම නිසා පොළොව මතුයෙහි තිබෙන ගස ද පොළොවෙහි ස්ථිර ව පිහිටා සිටින්නාක් මෙන් අරමුණ තදින් ගන්නා ලෝභාදීන් හා මිශ්‍රවන විතන වෛතසිකයෝ ද ඒ ලෝභාදිය නිසා අරමුණෙහි මනාකොට පිහිටති. ලෝභාදියෙහි ඇති අරමුණෙහි නො සැලී පිහිටන ස්වභාවයට හේතු ශක්තිය ය යි කියනු ලැබේ.

සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයනට සැලෙන්නට නො දී ආරමුණයෙහි මනා කොට පිහිටවීමේ උනසාහයක් හේතුවන නැත. එහෙත් හේතුව නිසා ඔවුනට අනුව සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ආරමුණයෙහි නො සැලී පිහිටති. එ බැවින් හේතුව සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ආරමුණයෙහි මැනවින් පිහිට වන ධර්මයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්. නූපත් හොත් හේතු සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයනට අරමුණෙහි නො පිහිටිය හැකි ය. හේතුවට අනුව ආරමුණයෙහි නො සැලී පිහිටීමටත් ඒ ධර්මයන් ඉපදිය යුතු ය. හේතු සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ හේතුව අනුව ආරමුණය ග්‍රහණය කරමින් අරමුණෙහි මනා කොට පිහිටමින් හේතු ධර්මයනට අනුකූල වීම් වශයෙන් ඔවුන් හා බැඳී උපදිති. හේතුව ගේ හේතු ශක්තිය නැත හොත් ඒ අනුකූල ව ඉපදීම සිදු නො වේ. සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ඉපද වීමේ උනසාහයක් හේතුවන නැත ද ඔවුන් නිසා සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයන් උපදනා බැවින් හේතුව සමුප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාරක ධර්මයෝ යයි කියනු ලැබෙත්. සමුප්‍රයුක්ත ධර්ම සහිත වූ සහේතුවක විතනය නූපදිත හොත් සහේතුවක විතන රූපයනට හා සහේතුවක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයනට ද නූපදිය හැකිය. ඒවා උපදින්නේ ද සහේතුවක විතනය උපදනා නිසාය. එ බැවින් හේතුව සහේතුවක විතන රූප සහේතුවක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන් ගේ උත්පත්තියට ද උපකාරයෝ ය යි කියනු ලැබෙත්.

ජනක ප්‍රත්‍යයෝ ය, උපසාහික ප්‍රත්‍යයෝ ය, ජනකෝපසාහික ප්‍රත්‍යයෝ ය යි ප්‍රත්‍යය තුන් වර්ගයෙකි. යම්කිසි ධර්මයක ඉපදීමට

උපකාරක ධර්මය ජනක ප්‍රත්‍යය ය. පැවැත්මට උපකාරක ධර්මය උපසාහමක ප්‍රත්‍යය ය. ඉපදීමය පැවැත්මය යන දෙකටම උපකාරක ධර්මය ජනකෝපසාහමක ප්‍රත්‍යය ය. ජනක ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයා ගේ උත්පාදයට ප්‍රත්‍යය වේ. උපසාහමක ප්‍රත්‍යය ස්ථිතියට ප්‍රත්‍යය වේ. ජනකෝපසාහමක ප්‍රත්‍යය උපපාද ස්ථිති දෙකටම ප්‍රත්‍යය වේ. හේතු ප්‍රත්‍යය ජනකෝපසාහමක ප්‍රත්‍යයෙකි. එය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයා ගේ උත්පාද ස්ථිති දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වේ.

හේතු ධර්මයන් අන්‍ය ධර්මයන්ට වඩා අරමුණු තදින් ගන්නා බව ඉහත කියන ලදී. ඒවායේ ඇති අරමුණු තදින් ගන්නා බව ලෝභ ද්වේෂ දෙක ගැන සිතා බැලීමෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. මනුෂ්‍යයන් විසින් ලස්සනය හොඳ ය කියා සලකන සත්‍රුපාදි ආරම්භයන් ගෙන් යම් කිසිවක් දුටු කල්හි එය අරමුණු කොට ලෝභ සහගත සිත් උපදනේ ය. ඒ සිත්වල ලෝභය හා තවත් වෛතසික ද ඇත්තේ ය. එ බඳු අවස්ථාවල දී මනුෂ්‍යයෝ "මට ආශාවක් ඇතිවී ය, ආදරයක් ඇතිවී ය" කියති. ඒ අරමුණු ගෙන එකවර ඇතිවුණු සිත හා බොහෝ වෛතසිකයන් ගැන නො කියා මිනිසා ආශාව ආදරය ඇති වූ බව පමණක් කියනුයේ ඔහුට ඒ අවස්ථාවේ දී ලෝභය පමණක් ඇති වූ බව දැනෙන නිසා ය. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් ඇති වූ බව ඔහුට නො දැනෙන්නේ අරමුණු තදින් ගනිමින් ඇතිවන ලෝභයෙන් ඒවා වැසී යන නිසා ය. හොඳයයි සලකන අරමුණු තුළට කාවැදෙන්නාක් මෙන් ලෝභය එය තදින් ගනිමින් උපදී. එ බැවින් ලෝභයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ වැසී යෙත්. ඒ අරමුණු ගනිමින් වරක් ලෝභය ඇති වූ කල්හි එය ගැන නැවත නැවත ද ලෝභය උපදින්නට පටන් ගනී. එය නැවැත්වීමට හෙවත් ප්‍රභාණය කිරීමට දුෂ්කර ය. ලෝභයේ නැවත නැවත ඉපදීම නැවැත්වීමට දුෂ්කර වන්නේ ද එය අරමුණට ඇතුළු වන්නාක් මෙන් නොහොත් ගිලගන්නාක් මෙන් අරමුණු තදින් ගත් බැවිනි.

යම්කිසිවකු ගැන ද්වේෂය ඇති වූ කල්හි ද මනුෂ්‍යයෝ එය හා සම්ප්‍රයුක්ත වශයෙන් ඇති වන්නා වූ සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් හැර දමා කෝපයක් ඇති වූ බව පමණක් කියති. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයන් එය හා ඇති වන බව නො දැනෙන්නේ ද්වේෂය ඒ ආරම්භය ගිල ගන්නාක් මෙන් සිතට ද අන්‍ය වෛතසිකයන්ට ද වඩා තදින් ගන්නා බැවිනි. සිත හා අන්‍ය වෛතසිකයෝ තදින් අරමුණු ගන්නා ද්වේෂයෙන් වැසී යෙති. වරක් ද්වේෂය ඇති වූ කල්හි ඒ ආරම්භය කෙරෙහි නැවත නැවත ද ද්වේෂය ඇති වන්නට පටන්

ගනී. එය නැවැත්වීමට දුෂ්කර ය. එය නැවත නැවත ඇතිවන්නේ ද නැවැත්වීමට දුෂ්කර වන්නේ ද එයින් අරමුණ තදින් ගත් බැවිනි.

සත්ත්වයන් විසින් මිහිරිකොට ගෙන ඇලුම් කරන්නා වූ රූපාදි ආරම්භයෝ අනේකාදීනවයෙන් යුක්තයෝ ය. සතුරෝ ය. මාරයෝ ය. ඒවායේ බිය විය යුතු බවක් මිස ඇලුම් කළ යුතු බවක් නැත්තේ ය. ඇලුම් කළ යුතු බවක් නැත්තා වූ ආරම්භය ලෝභයට තදින් ගත හැකි වන්නේ එය හා එක් ව පවත්නා වූ මෝහය නිසා ය. මෝහය ආරම්භයේ සත්‍ය ස්වභාවය වසා ගෙන එය මිහිරක් කොට තදින් ගන්නේ ය. මෝහයාගේ ඒ ගැනීම නො වෙත හොත් ලෝභය ඇති නොවන්නේ ය. ලෝභය අරමුණ තදින් ගන්නේ මෝහය ආරම්භය මිහිරක් කොට තදින් ගත් පමණට ය. ආරම්භයන් කෙරෙහි පවත්නා සමෝහය ලෙහෙසියෙන් දුරලිය නො හැක්කේ මෝහයා ගේ ගැන්මේ තද බව නිසා ය.

මෝහය ඇතුළු ආරම්භයන් මිහිරි කොට ගන්නාක් මෙන් ඇතුළු ආරම්භයන් අමිහිරි කොට පිළිකුල් කොට නපුරු කොට ද ගන්නේ ය. ද්වේෂය ඇතිවන්නේ ඒ අමිහිරි කොට නපුරු කොට ගැනීම අනුව ය. ද්වේෂය ආරම්භය තදින් ගන්නේ ද එය හා සම්ප්‍රයුක්ත මෝහයෙන් ආරම්භය අමිහිරි කොට ගත් පමණට ය. ද්වේෂය ලෙහෙසියෙන් දුරලිය නො හෙන්නේ මේ නැතැන්නා නරක ය, සතුරු කියා මෝහයෙන් කරන ගැනීමේ තද බව නිසා ය. එය දුරු කළ හොත් එයට අනුව ද්වේෂය ඉබේ ම දුරුවන්නේ ය. ද්වේෂයේ ආරම්භය තදින් ගන්නා බව එය හා සම්ප්‍රයුක්ත මෝහය අනුව ද, මෝහයේ අරමුණ තදින් ගන්නා බව එය හා සම්ප්‍රයුක්ත ද්වේෂයට අනුව ද සිතා කාරණය තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ කළ යුතු ය.

අනිත්‍ය වූ ද දුඃඛ වූ ද අනාත්ම වූ ද අශුභ වූ ද සංස්කාරයන් හි නිත්‍ය වශයෙන් ද සුඛ වශයෙන් ද ආත්ම වශයෙන් ද ශුභ වශයෙන් ද පවත්නා සමෝහය සත්ත්වයන් කෙරෙහි ලෙහෙසියෙන් දුරු කළ නො හෙන ලෙස පවතී. එය ද මෝහයේ ආරම්භය තදින් ගැනීම වන බව කිය යුතු ය. අලෝභාදි ධර්ම තුනෙහි මූල භාවය ද සිතිය යුතු ය. ලෝභාදි ධර්මයන් ගේ හේතු භාවය හෙවත් මූල භාවය ගැන සෑහෙන විස්තරයක් පැරණි පොත්වල සඳහන් වී නැත. හේතූන් පිළිබඳ වූ මේ විස්තරය අප අදහස පරිදි කරන ලද්දකි. එබැවින් එය ගැන වැඩිදුරටත් විමසිය යුතු ය.

ත්‍රිරාශියෙහි හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝභ්‍යන්‍යයන් වශයෙන් දක්වෙන ධර්ම සියල්ලට ම හේතු සියල්ල ම ප්‍රත්‍යය වන්නේ නොවේ. එ බැවින් එහි විභාගය දත යුතු ය. ඒ ඒ හේතූන් ඒ ඒ ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය

වන අයුරු අභිධම්මාචී සඩ්දුහයෙහි දක්වෙන වින්ත විභාගය අනුව දක්වනු ලැබේ. ඒ මෙසේ ය :-

ලෝභ මූල සිත් අටෙහි ලෝභ මෝහ වශයෙන් හේතු දෙකක් ඇත්තේ ය. ඒ හේතු දෙක ලෝභ මූල වින්තයට හා හේතූන් ගෙන් අන්‍ය වූ වෛතසිකයන්ට ද වින්තජරූපයන්ට ද හේතු ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. ලෝභමූල සිත්හි ලෝභය එහි ඇති මෝහයට ද මෝහය ලෝභයට ද හේතු ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. එ බැවින් ලෝභ මෝහයෝ දෙදෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ද වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වෙති. සිත හා ලෝභ මෝහයන් ගෙන් අන්‍ය වෛතසික හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. වින්තජ රූපයන්ට හේතූන් ප්‍රත්‍යය වෙනැයි කී පමණින් වින්තජ රූපයෝ හේතූන් නිසා ම උපදින්නාහුය යි නො ගත යුතු ය. වින්තය ම ද වින්තජ රූප ඉපදවීමට සමත් නොවේ. හේතුහු ම ද වින්තජ රූප ඉපදවීමට සමත් නො වෙති. වින්තජරූප උපදවන්නේ එකට උපදනා වින්ත වෛතසික සියල්ලෙනි. ව්‍යවහාර පහසුව පිණිස සිත ප්‍රධාන කොට ගෙන එසේ උපදනා රූපයන්ට වින්තජ රූපයෝය යි කියනු ලැබේ. වින්ත වෛතසික සමූහය ම එක් ව රූප ඉපදවීමෙහි දී ඒ හේතුහු රූපයන්ට හේතු ශක්තියෙන් උපකාර වෙති. එ බැවින් ඒ රූපයෝ ද හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වශයෙන් කියනු ලැබෙත්. හේතූන් රූපයන්ට උපකාරක වන්නේ වින්ත වෛතසිකයන්ට සේ ආරම්භයෙහි නො සැලී සිටීමට නොව ඉපදීමට පමණෙකි.

ද්වේෂමූලික දෙසිතෙහි ද්වේෂ මෝහ වශයෙන් හේතු දෙකකි. ඒවා ප්‍රත්‍යය වන සැටි ලෝභමූලික වින්තයට අනුව දත යුතු ය.

මෝහමූලික දෙසිතෙහි ඇත්තේ මෝහ හේතුව පමණකි. එය සමප්‍ර- යුක්ත ධර්මයන්ට හා වින්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වේ. එයට ප්‍රත්‍යය වන තවත් හේතු ධර්මයක් ඒ සිත්හි නො වන බැවින් ඒ මෝහය හේතු ප්‍රත්‍යය මුත් හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ. ත්‍රිරාශියෙහි මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් හැර තිබෙන්නේ එහෙයිනි.

අහේතුක සිත් අටොලොසෙහි එක හේතුවකු දු නැත්තේ ය. එ බැවින් අහේතුක වින්තවෛතසිකයෝ ද අහේතුක වින්තජ රූපයෝ ද අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ද හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණෙති. හේතු ප්‍රත්‍යය ලබන්නා වූ වින්තවෛතසිකයෝ පොලොවට කා වැදුණු මුල් ඇති ගස් සේ ස්ථිර වෙති. බලවත් වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යය නො ලබන ධර්මයෝ ජල මතුයෙහි වැටෙන දිය පරඬල් සේ දුබලයෝ වෙති.

කාමාවචර කුසල් සිත් අට අතුරෙන් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි ආලෝභ අද්වේෂ අමෝහ වශයෙන් හේතු තුනක් ඇත්තේ ය. ඥාන විප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ වශයෙන් හේතු දෙක බැගින් ඇත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ලෝභමූලික සිත්වලට කී පරිද්දෙන් සලකා ගත යුතු ය.

මහා විපාක ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ අමෝහ වශයෙන් හේතු තුන බැගින් ඇත්තේ ය. ඥාන විප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි අලෝභ අද්වේෂ වශයෙන් හේතු දෙක බැගින් ඇත්තේ ය. මහා විපාක චිත්තයෝ ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යයෙන් ද හවාධිග කෘත්‍යයෙන් ද ව්‍යුති කෘත්‍යයෙන් ද නදරමමිණ කෘත්‍යයෙන් ද උපදිති. ප්‍රතිසන්ධි කෘත්‍යයෙන් උපදනා මහා විපාක චිත්තයන්හි ඇති හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒවායින් චිත්තජ රූප ක්‍රපදවන බැවින් ප්‍රතිසන්ධි චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. නදරමමිණ වශයෙන් හා හවාධිග වශයෙන් ද ශෛක්‍ෂ්‍ය පෘථග්ජන ව්‍යුති වශයෙන් ද පවත්නා වූ මහා විපාක චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. අභීතනව්‍යුති චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වෙති.

කම්භ රූපයන් ගේ සිත හා සමබන්ධය ඇත්තේ ප්‍රතිසන්ධික්‍ෂණයෙහි පමණෙකි. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන් ගේ ඛිජය ය. ඛිජයක් නැති ව අභිකුරයක් නො හටගන්නාක් මෙන් ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය නො පහල වුව හොත් කම්භ රූපයෝ ක්‍රපදිති. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය හා ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන් ගේ බලවත් සමබන්ධයක් ඇත්තේ ය. ඒ බැවින් දුබල වූ ද ප්‍රතිසන්ධි චිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත හේතුහු ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධියෙන් පසු සිත් උපනන් ක්‍රපනන් කම්භ රූපයෝ නො නැවති ම උපදිති. නිරෝධ සමාපත්තියට සමවත් නැතැත්තන් කෙරෙහි සිත නො මැති කල්හි දු අඩුවක් නැති ව කම්භ රූපයන් උපදනා බව ප්‍රවෘත්ති කම්භ රූපයන් ගේ සිත හා සබඳ කමක් නැති බවට ශාක්‍ෂ්‍යයකි. ප්‍රවෘත්ති කම්භ රූපයන් ගේ සිත හා සබඳ කමක් නැති බැවින් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හේතුහු කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය ආගන්තුක බැවින් ද දුබල වස්තුරූපයක් ඇසුරු කොට උපන් බැවින් ද දුබල ය. චිත්තය උත්පාදයේ දී බලවත් ධර්මයෙකි. රූපය සථිතියේ දී බලවත් ධර්මයකි. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයෙන් අන්‍ය වූ සිත් උපදින්නේ සථිතියට පැමිණීමෙන් බලවත් වූ වස්තූන් ඇසුරු කරමිනි. ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට ඇසුරු කොට ඉපදීමට කලින් උපන් වස්තුරූපයක් නැති

බැවින් නමා සමග ම උපදනා වූ සවිතියට නො පැමිණි දුබල වයා රූපය ඇසුරු කොට උපදී. දුබල බැවින් ප්‍රතිසන්ධි විනය රූප ඉපදවීමට සමත් නො වේ. එ බැවින් ප්‍රතිසන්ධි විනය සමුපුසුක හේතූන් ගේ විනය රූපයට ප්‍රත්‍යය වීමක් නැත.

ඈතැම් ආවායඝීවරු සකල සන්තියන් ගේ ම වූනි විනය රූප නුපදවන ලෙස පිළිගනිති. බොහෝ ආවායඝීවරයන් පිළිගන්නේ රහතූන් ගේ වූනි විනය පමණක් රූප නුපදන ලෙස ය. පැරණියන් පටඨාන සන්නය ලියා තිබෙන්නේ ද රහතූන් ගේ වූනි විනය පමණක් රූප නුපදවන හැටියට දක්වමිනි. අප ද මේ සන්නය පැරණි සන්නයන් අනුව ලියනු ලැබේ. මතු උපදනා සන්තියා ගේ වූනි විනය විනයපරමපරාවේ අනතිම සිත නොවේ. වූනියෙන් පසු රහන්නට නැවත කොන්‍යනක වත් සිතක් නුපදනා බැවින් අභීත වූනිය සන්තියකු ගේ විනය පරමපරාවේ අවසාන සිත ය. ඒ අවසාන සිතෙහි යම්කිසි විශේෂයක් තිබිය යුතු බව පිළිගත හැකි ය.

මහා ක්‍රියා විනය සමුපුසුක හේතූන් ද, මහදගත කුල මහදගත ක්‍රියා සමුපුසුක හේතූන් ද ලෝකෝත්තර විනය සමුපුසුක හේතූන් ද සමුපුසුක ධර්මයන්ට හා විනය රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධි කන්‍යාවන් රූපාවචර විපාක හේතූන් සමුපුසුක ධර්මයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කමීච් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. හවාඩග වූනි කන්‍යාවන් රූපාවචර විපාක සමුපුසුක හේතූන් සමුපුසුක ධර්මයන්ට හා විනය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර විපාක සමුපුසුක හේතූන් සමුපුසුක ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වෙති. මේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය දක්වන ලද්දේ පක්ඛවෝකාර හවයා ගේ වශයෙනි. වක්ඛවෝකාර භූමිය රූප උපදනා නැතක් නො වන බැවින් එහි උපදනා විනයන් හා සමුපුසුක හේතූන් සමුපුසුක ධර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන බව දත යුතු ය.

හෙතෙපවචයො යනුවෙහි වචනාච්ච මෙසේ ය :- ගිනොති පතිට්ඨාති එසමාති හෙතු මෙහි ඵලය පිහිටා නුයි හේතු නම් වේ. අධිකරණ සාධන විග්‍රහයි. හි ධාතුව කෙරෙන් ආධාරාච්චයෙහි තු ප්‍රත්‍යය වී ඉකාරයට වෘද්ධි ව හේතු යනු සිද්ධයි. ඵල වූ සමුපුසුක ධර්මයන් ගේ සථිරව පිහිටීමට සථාන වන ධර්මය හේතුව ය යනු අදහස යි. ගිනොති පතිට්ඨාති එනෙතාති හෙතු එය කරණකොට ගෙන ඵලය සථිර ලෙස පිහිටා නුයි හේතු නම්. කරණ සාධන විග්‍රහයි. හි ධාතුව කෙරෙන් කරණාච්චයෙහි තු ප්‍රත්‍යය ව වෘද්ධිව සිද්ධයි. සමුපුසුක ධර්මයන් ගේ සථිරව පිහිටීමට උපකාරවන ධර්මය හේතු නම් වේය යනු අදහසයි. වෘද්ධිය ය, ප්‍රවර්තනය

ය, ප්‍රතිෂ්ඨාන ය, හිංසනය ය, නාශනය ය යන හි ධාතුවී පසෙන් මෙහි හි ධාතුව ප්‍රතිෂ්ඨානාච්යෙහි වේ.

'වචනාවයවෙ මූලෙ කචිතො හෙතු කාරණේ'

යනුවෙන් දක්වෙන වචනාවයව ය, මූල ය, කාරණය යන හේතු ශබ්දචිත්‍රයෙන් මෙහි හේතුශබ්දය මූලාච්යෙහි වේ. පටිච්ච එතසමා එති ති පට්ටයො, එයින් ඵලය ඒ ඉයා පට්ටය නම්. අපාදන සාධන විග්‍රහයි. පති යන උපසර්ගීය පුචි කොට ඇති ඉ ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය වී ඉ කාරයට වෘඩී වී ආදේශ වී ති කාරයට ව කාරාදේශ හා ද්විච්ච ද වීමෙන් පට්ටය යනු සිධයි. යම්කිසි ඵලයක් ඇතිවීමට උපකාර වන්නා වූ ඵලය විසින් නො හරනා ලද්ද වූ දෙය පට්ටය නම් වේ.

'ණාදො සධා චිවරාදී හෙතවාධාරෙසු පට්ටයො.'

යනුවෙන් දක්වෙන ණාදිප්‍රත්‍යය ය, විශ්වාසය ය, චිවරාදිය ය, හේතුව ය, ආධාරය ය යන ප්‍රත්‍ය ය ශබ්දචි පස අතුරෙන් මෙහි ප්‍රත්‍යය ශබ්දය හේතුවීයෙහි හෙවත් කාරණාච්යෙහි වේ. හෙතු ව සො පට්ටයො චා ති හෙතුපට්ටයො. විශේෂණොභයපද කම්ඨාරය සමාස යි. මූලය ද වූ උපකාරක ද වූ ධම්මය හේතුපට්ටය නම් වේ. හෙතු ය පට්ටය ය යන දෙපදය ආධාරකාර කරගතයුතු ධම්ම යන්නට විශේෂණ ය. හෙතු නුත්වා පට්ටයො හෙතුපට්ටයො. සමභාවනා කම්ඨාරය සමාසය යි. මූලය වී උපකාරක ධම්මය හේතුපට්ටය නම් වේ. මූලභාවයෙන් උපකාරක ධම්මය හේතුපට්ටය නම් වේය යනු අදහසයි.

(2) ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය.

සිත නම් අරමුණු දැනීම ය. දැනීමය යනු ද එක්තරා ගැනීමෙකි. දැනීම ය ඇසීම ය යන මේවා ද දැනීමම ය. දැනීම යම්කිසි අන් දෙයක් පිළිබඳ වූවකි. දත යුතු වූ අන් දෙයක් නැති කල්හි නොලත් කල්හි දැනීමක් නො විය හැකිය. දැනීමක් ඇති විය හැකිවීමට දත යුතු දෙයක් ලැබිය යුතුම ය. ආරම්මණය යි කියනුයේ සිතින් ගන්නා වූ දේවලට ය. අරමුණක් නො ලැබ සිතකට නුපදිය හැකි බැවින් අරමුණ සිත් ඇතිවීමට මහත් උපකාරයෙකි. වෛතසිකයෝ ද සිත හා බැඳී සිතට අනුව අරමුණු ගතිමින් ම ඒ ඒ කෘත්‍යය සිදු කරන්නෝ ය. ඒවාට ද අරමුණ නො ලැබ නුපදිය හැකිය. චිත්ත වෛතසිකයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරවන බැවින් ආරම්මණයන්ට ආරම්මණප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ. ආරම්මණය චිත්ත

වෛතසිකයන්ට උපකාර වන්නකැ යි කියන ලද කුමුත් විතන වෛතසිකයන් ඉපද වීමේ උත්සාහයක් එහි නැත්තේ ය. තෙළුම් පතට වැටෙන දිය බිත්තුව එහි නො තැවරී ලිස්සා වැටෙයි. එයට හේතුව වතුරට ඇලීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවයක් එහි නැති බව ය. වසුත්‍රයකට වැටෙන දිය බිත්තුව එහි ඇලෙ යි. එයට හේතුව වසුත්‍රයෙහි ඇති ජලයට තැවරීමට ප්‍රවේශ වීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවය යි. වසුත්‍රයෙහි ඇති ජලයට ඉඩ දෙන ස්වභාවය සේ රූපාදීන්හි ද සිතට ගැනීමට ඉඩ දෙන සිතට ගැනීමට යෝග්‍යවන ස්වභාවයක් ඇත්තේ ය. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය යි කියනුයේ එයට ය. ස්වභාව ධර්ම වශයෙන් හා අස්ථානාව ධර්ම වශයෙන් ද ලොව ඇති සියල්ලෙහි ම ඒ ශක්තිය ඇත්තේ ය. එ බැවින් විතන වෛතසිකයන් ගේ අරමුණු බවට නො පැමිණෙන කිසිවක් ලොව නැත්තේ ය. සියල්ලම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝ ය. අරමුණු නිසා අරමුණක් ගනිමින් උපදනා සිත ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයක් වතුළු එය අන් සිතකට අරමුණු වීම් වශයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ද වේ. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් අතුරෙන් විතන වෛතසිකයෝ ආරම්භණප්‍රත්‍යය ද වෙති. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. රූප නිව්‍යාණ ප්‍රභූතී හු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය පමණක් වෙති. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්හි ඇති ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද සියල්ලෙහි සමාන නො වේ. ඇතැම් ධර්මයක ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය අධිකව ඇත්තේ ය. ඇතැම් ධර්මයන් හි එය මඳ ය. ආරම්භණ ශක්තිය අධික ධර්මයන් නිසා බොහෝ විතනවෛතසිකයෝ උපදිති. එය මඳ වූ ධර්මයන් නිසා මඳක් විතනවෛතසිකයෝ උපදිති. ලෝකයෙහි සිත් ඇදගන්නා දේවල් හැටියට සලකන වස්තුහු ආරම්භණ ශක්තිය අධික වස්තුහු ය. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ද ආරම්භණ ශක්තිය අධික ධර්මයෝ ය. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය භාවයට නො පැමිණෙන ධර්මයෝ ආරම්භණ ශක්ති හීනයෝ ය.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වශයෙන් කියන ලද ධර්ම සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් කියන ලද විතන වෛතසික සියල්ලට ම සමාන ව ප්‍රත්‍යය නො වන්නේ ය. එ බැවින් එහි විභාගය ද දන යුතු ය. ඒ මෙසේ ය.

වක්‍ෂුර්ද්වාරික සිත් ස සාලිසට ප්‍රත්‍යුත්පන්න රූපය හෙවත් වණ්ඨායතනය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රෝත්‍රද්වාරික විතනයන්ට වනීමාන ශබ්දය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. සුරාණද්වාරික විතනයන්ට වනීමාන ගන්ධය ආමරම්භණප්‍රත්‍යය වේ. ජීභ්වාද්වාරික විතනයන්ට වනීමාන රසය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. කායද්වාරික විතනයන්ට

ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය යි කියනු ලබන වනිමාන පටිපි තේජෝ වායෝ යන භූත රූප තුන ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝද්වාරික විත්තයන්ට වනිමාන වූ ද අතීත වූ ද අනාගත වූ ද කාලත්‍රයට අයත් නො වන්නා වූ ද පරමාථී වූ ද අපරමාථී වූ ද සකල ධර්මයෝ ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වෙති. ද්වාරපිඬුක්ත විත්තයෝ ය යි කියනු ලබන ප්‍රතිසන්ධි හවාසිග ව්‍යුති කෘත්‍යයන් ඇත්තා වූ සිත් එකුත් විස්සට අතීත හවයෙහි මරණාසන්න කාලයේ දී වැටහණු කම්‍ය කම් නිමිත්තය ගති නිමිත්තය යන තුන ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. එක් පුද්ගලයෙකු ගේ ප්‍රතිසන්ධියාදි සිත් වලට කම්‍යාදි තුනෙන් එකක් පමණක් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වන බව සැලකිය යුතු ය.

දෙලොස් අකුසල් සිත් වලට නව ලෝකෝත්තර ධර්මය හැර ඉතිරි සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. අහේතුක සිත් වලින් වක්‍ෂ්‍යවිඤ්ඤාද්වයට වනිමාන විණිය ද, ශ්‍රෝත්‍ර විඤ්ඤාද්වයට වනිමාන ගබ්ඳය ද, සුභාවිඤ්ඤාද්වයට වනිමාන ගන්ධය ද, ජීහ්වා විඤ්ඤාද්වයට වනිමාන රසය ද, කායවිඤ්ඤාද්වයට වනිමාන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යය ද ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. සම්ප්‍රත්‍යන්‍යද්වයට හා පක්‍ෂ්‍යද්වාරාවර්ජනයට වනිමාන රූපාදි පක්‍ෂ්‍යාරම්භණය ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. සන්තීරණ තුනට හා හසිනෝත්පාද විත්තයට කාමාවචර ධර්ම සියල්ලම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝද්වාරාවර්ජන විත්තයට සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මහා කුශල ඤානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අතීතමාගී අතීතඵලයෙන් අන්‍ය වූ සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන විප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතරට ලෝකික ධර්ම සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. මහා විපාක සිත් අටට කාමාවචර ධර්ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරට ලෝකික වූ ද ලෝකෝත්තර වූ ද සියල්ල ම ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. ඤාන විප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරට ලෝකික ධර්ම සියල්ල ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ.

රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන සිත් තුනට දස කසිණ ය, දශාග්‍රහ ය, කෝශාදි කොට්ඨාස ය, ආභවාස ප්‍රභවාස ය, මෙත්‍රී කරුණා මුදිතාවන්ට අරමුණු වන සන්තථිප්‍රඤ්ඤානිය ය යන ප්‍රඤ්ඤානි පස්විස්ස ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවචර ද්විතීය තෘතීය චතුර්ථී ධ්‍යාන සිත් නවයට දස කසිණය, ආභවාස ප්‍රභවාසය, මෙත්‍රීකරුණාමුදිතාවන්ට අරමුණු වන සන්තථි ප්‍රඤ්ඤානිය ය යන ප්‍රඤ්ඤානි තුළස ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවචර පක්‍ෂ්‍යධ්‍යාන සිත් තුනට දසකසිණය ය, ආභවාස ප්‍රභවාසය ය, උපේක්‍ෂා බ්‍රහ්මවිභාරයට අරමුණු වන සන්තථි ප්‍රඤ්ඤානි ය ය යන ප්‍රඤ්ඤානි දෙසෙ ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ. රූපාවචර පක්‍ෂ්‍යධ්‍යාන

කුශලාභිඤ චිත්තයට අභීන්මාභීය හා අභීන්ඵලය හැර සකල ධර්මයෝ ම ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර පඤ්චම ධ්‍යාන ක්‍රියාභිඤ චිත්තයට සකල ධර්මයෝ ම ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වෙති.

අරූපාවචර සිත් අතුරෙන් ආකාසානඤ්චායනන සිත් තුනට ආකාස කසිණයෙන් අන්‍ය වූ කසිණ නවය උද්ඝාටනය කොට ලබන ආකාශ ප්‍රභූප්තිය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤානඤ්චායනන කුශල චිත්තයට ඒ සන්නානසෙහි වතීමාන හවයේ හෝ අතීත හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසල චිත්තය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාක චිත්තයට අතීත හවයෙහි ඒ සන්නානසෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසලය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියා චිත්තයට වතීමාන හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුසලය හා වතීමාන හවයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන ක්‍රියා චිත්තය ද ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. ආකිඤ්චඤ්ඤායනන සිත් තුනට ආකාසනඤ්චායනන කුසල ක්‍රියා චිත්තයන් ගේ නාස්තිභාව ප්‍රභූප්තිය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාක චිත්තයට අතීත හවයෙහි ඇති වූ ආකිඤ්චඤ්ඤායනන කුසලය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා චිත්තයට ආකිඤ්චඤ්ඤායනන කුසල ක්‍රියා දෙක ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ. ලෝකෝත්තර සිත් අටට නිච්චාණය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වේ.

"චිත්තචේතසිකා ආගන්ථවා රමන්ති ඵප්ථා ති ආරම්මණං" යනු ආරම්මණ ශබ්දය ආවායභීවරයන් විසින් චිත්‍රිත කරන ආකාරය යි. ආ පුච්චි රමු ධාතුව කෙරෙන් අධිකරණාචීයෙහි යු ප්‍රත්‍යය වී ඵයට අනාදේශ වී මකාරය දවිච්ච ව නකාරයට ණකාරවී ආරම්මණ කියා සිද්ධයි. මේ වෛය්‍යාකාරණිකයන් ඵහි සිද්ධිය දක්වන අයුරු ය. චිත්ත චේතසිකයෝ අචුත් යමක ඇලේ ද ඵය ආරම්මණ නම් වේය යනු චිත්‍රිත වාක්‍යයේ තේරුම ය. චිත්තචේතසිකයෝ උපදින්නට කලින් ඇත්තාහු නො වෙති. උපන් චිත්තචේතසිකයන් ගේ ද ගමනක් නැත. චිත්තචේතසිකයන් උපදින්නේ ආරම්මණය ගනිමින් ම ය. ඵ බැවින් චිත්තචේතසිකයෝ අචුත් ඇලෙති යි කිම පයභීය කථාවෙකි. චිත්තචේතසිකයන් ඇලෙනු යි කියන ලද්දේ ලෝභයේ ඇලීම බඳු ඇලීමකට නො ව ආරම්මණ ග්‍රහණ මාත්‍රයට ය. අරමුණ නො ගෙන අරමුණෙහි නො ගැටී චිත්තචේතසිකයෝ කිසිකලෙක නුපදිති. ඔවුන් ගේ ඒ අරමුණ නො හරනා බව ඵහි ඇලීමක් කොට ගෙන අරමුණ චිත්තචේතසිකයන් ඇලෙනා නැතක් සැටියට කියනු ලැබේ. ධාතු

පොත්වල "රමු කිලායං" යි රමු ධාතුවේ අඵය දක්වා තිබේ. ඒවායේ අදහස් කරන ක්‍රීඩනය ඇල්ම මිස අනෙකක් නො වන බව දන යුතු. ආරම්භණ පවටයො යනු "ආරම්භණං ව නං පවටයො වා ති ආරම්භණ පවටයො" කියා ද "ආරම්භණං හුන්වා පවටයො ආරම්භණ පවටයො" කියා ද පෙර කී පරිදි විග්‍රහ කරනු.

(3) අධිපති ප්‍රත්‍යය.

අත්‍යයන්ට ඔවුන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හැසිරෙන්නට නො දී ඔවුන් තමන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හසුරුවන රාජාදීහු අධිපතිහු නම් වෙති. රාජාදීන්ට ඇති අනුන් තමන් ගේ කැමැත්තේ සැටියට හැසිරවීමේ බලය අධිපති ශක්තිය ය, අධිපති බව ය. අනුන් සුවශයෙහි පවත්වන රාජාදීන්ට මෙන් අත්‍ය නාමරූප ධර්මයන් සුවශයෙහි පැවැත්වීමේ ශක්තිය පැවැත්වීමේ බලය ඇති නාමරූප ධර්මයෝ ද ඇත හ. ඔවුන් ගේ ඒ අධිපති ශක්තිය නිසා ඔවුන්ට අනුකූල වීමි වශයෙන් උපදනා ධර්මයෝ ද වෙති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට අධිපති ශක්තිය ඇති ධර්මය හේතු වන බැවින් අධිපති ශක්තිය ඇත්තා වූ ධර්මයට අධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ.

ඒ අධිපති ප්‍රත්‍යය ද ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයය, සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යි දෙවැදෑරුම් වේ. මහ යන්නකු විසින් යම්කිසි තැනක දී වටිනා මාණික්‍ය රත්නයක් දුටු හොත් එය ඔහුට මහ දෙපස වැටී තිබෙනු දුටු විශලි පත් සේ අමතක නො වෙයි. එය ඔහුට නැවත නැවත සිහි වෙයි. නැවත නැවත සිහිවීමය යි කියනුයේ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්තානයෙහි දුටු මාණික්‍ය රත්නය ගැන නැවත නැවත සිත් පහළ වීම ය. මහ දෙපස දුටු බොහෝ විශලි කොළ ගැන නැවත නැවත සිත් පහළ නොවන්නේ ඒවා දුටු මාත්‍රයෙන් ම අමතක වී යන්නේ නැවත නැවත තමන් සිහි කරවන ශක්තියක් ඒවායේ නැති බැවිනි. මාණික්‍යරත්නය දුටුවහුට අමතක නො වන්නේ නැවත නැවත සිහි වන්නේ එහි දුටු තැනැත්තාට අමතක නො කරවන දුටු තැනැත්තා ලවා නැවත නැවත සිහි කරවන ශක්ති විශේෂයක් ඇති බැවිනි. ඒ ශක්තිවිශේෂය නම් එහි ඇති ගරු කළ යුතු බව ය. ඒ ගරු කළ යුතු බව අනුන්ගේ සිත් තමා කරා යොමු කරවන්නා වූ ඇදගන්නා වූ ස්වභාවයෙකි. මාණික්‍ය රත්නයෙහි සේ සිත් ඇදගන්නා බලය ඇති බොහෝ නාම රූප ධර්මයෝ වෙති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඒ සිත් ඇදගන්නා

බලයට අනුකූලවීම් වශයෙන් ඒ ධර්මයන් අරමුණු කොට බොහෝ විෂය වෛතසිකයෝ උපදිති. ඒ ධර්මයන් ගේ ඒ විෂය වෛතසිකයන් අනුකූල කරවන්නා වූ ස්වභාවය විෂය වෛතසිකයන් විෂයෙහි ඇති අධිපති බවෙකි. එ බැවින් අන්‍ය විෂය වෛතසිකයන් තමාට අනුකූල කරවන ස්වභාවය ඇති ගරු කළ යුතු වූ ධර්මයන්ට ආරම්භණා-ධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වෙන ධර්මයන් අරමුණු කරන සිත් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා තිබෙන සිත් හැර තවත් බොහෝ ඇත්තේ ය. ඒ සිත් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් නො ගෙන හැර තිබෙන්නේ යම්කිසි ධර්මයක් ගරු කොට අරමුණු කිරීමට ඒ සිත් අපොහොසත් බැවිනි. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වෙන සිත්වලින් ද සෑම කල්හි ම ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ ලෝකෝත්තර සිත් අට පමණෙකි. ඒ සිත් සෑම කල්හි ම නිවන ගරු කොට අරමුණු කරන බැවිනි. ඉතිරි සිත් ගරු කළ යුතු ධර්මයන් ගරු කර අරමුණු කරන අවස්ථාවෙහි ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වේ. ගරු කොට අරමුණු නො කරන අවස්ථාවෙහි ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වේ. රහත්හු ලෝකෝත්තර ධර්ම මිස ලෝකික ධර්මයන් ගරු කොට අරමුණු නො කරති. ඥාන විප්‍රසූක විෂයයෝ ලෝකෝත්තර ධර්ම අරමුණු කිරීමෙහි සමත් නො වෙති. එ බැවින් මහා ක්‍රියා ඥාන විප්‍රසූක විෂයයෝ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති.

ත්‍රිරාශියෙහි ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වන ලද ධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම පිලිබඳ වූ විභාගය පටිඨයත්ථ පකාසිතියෙහි මෙසේ දක්වා තිබේ.

"සෙජං තිපාකං නික්‍රියං වතුරුපඤ්ච සෙජිනො
තිපුඤ්ඤං කාමපුඤ්ඤස්ස සෙජස්සාධිපතී භවෙ.
උත්තරං ධියුත්තධස්සනං නිබ්බානං උත්තරස්ස ච"

මේ ගාථාවෙහි 'සෙජං' යනුවෙන් දක්වෙන්නේ ලෝහ මූල විෂයය ය. එජා යනු ලෝහයට නමෙකි. එජා නම් වූ ලෝහය හා යුක්ත වන්නේ සෙජ නම් වේ. ගාථාවෙහි අදහස මෙසේ ය. :-

ලෝකික කුසල් සිත් සහලොස ය, දූඛ සහගත කායවිඤ්ඤායෙන් අන්‍ය වූ ලෝකික විපාක සිත් එක් තිස ය. ලෝහ මූල සිත් අට ය, ඉෂට්තිෂ්පන්න රූප අටලොස ය යන මොව්හු ලෝහ මූල සිත් අටට

ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෞකික කුශල විත්තයෝ මහා කුශල ඥාන විප්‍රසූක්‍ෂ සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති.

ලෞකික කුශල විත්තයෝ ය, හෙට්ඨම ලෝකෝත්තර විත්තයෝ සඳෙන ය. නිවනය යන මොවුන් මහා කුශල ඥාන සම්ප්‍රසූක්‍ෂ සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. අභිනමාගීය හා අභිතඵලය ද නිවන ද යන මොවුන් මහා ක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රසූක්‍ෂ සිත් සතරට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති.

කාමාවචර කුශල විත්තය හා මහා ක්‍රියා විත්තය ද ලෝකෝත්තර විත්තය ද ඒ ඒ දෙය ගරුකොට අරමුණු කරනුයේ ඒ ඒ ධර්මයන්හි ඇති උසස් බව නිසා ය. ලෝහමූල විත්තය ඒ ඒ දෙය ගරු කොට අරමුණු කරනුයේ ආඥාදනීය භාවය නිසා ය. එ බැවින් සුන්‍ධාදීන් කෙරෙහි ඇති වන ලෝහමූල විත්තය අසුචිය ද ගරු කොට අරමුණු කරන්නේ ය. අසුචියෙහි සුන්‍ධාදීන්ට ආඥාදනීය භාවයක් ඇති බව එහි ඇති ගරු කළ යුතු බව ය.

ගරු කොට අරමුණු කරන කුශලාදි ධර්මයන්ට ඒ ඒ ධර්ම අධිපති ප්‍රත්‍යය වන සැටි මෙසේ ය.:- දන් දිම් සිල් රැකීමි පෙහෙවස් විසිම් ආදි පින් කම් කොට ඒවා උසස්කොට සිතීමෙහි ද අනුන් කළ පින් කම් උසස් කොට සිතීමෙහි ද කාමාවචර කුශලය කාමාවචර කුශලයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. ධ්‍යානලාභීන් ධ්‍යානයෙන් නැගී එය උසස් කොට සිතීමෙහි දී ශෛක්‍ෂයන් තම තමන් ගේ මාගීයන් උසස් කොට සිතීමෙහි ද රූපාවචර අරූපාවචර ලෝකෝත්තර කුශලයෝ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වෙති. කුශලය කොට එය ගරු කොට ලෝහ සහගත විත්තයෙන් ආඥාදනය කරන කල්හි ද එයට සතුටු වන කල්හි ද මම කුශලය කෙළෙමි යනාදීන් දෘෂ්ටිය උපදනා කල්හි ද කුශලය ලෝහමූල විත්තයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. රාගය උසස් කොට ආඥාදනය කිරීම ය, එයට සතුටු වීම ය, දෘෂ්ටිය උසස් කොට ගෙන එයට සතුටු වීම ය යනාදීන්හි ලෝහමූල විත්තයම ලෝහමූල විත්තයට ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ. විස්තර පඤ්චාචාරයෙන් දත යුතු ය.

ජන්‍ය විත්තය විරියය විමංසය යි අධිපති ධර්ම සතරෙකි. ඒවායේ අධිපති බව ඇත්තේ ඒවා හා එක් ව උපදනා ධර්මයන්ට ය. එ බැවින් ඒවාට සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය යි කියනු ලැබේ. ජන්‍යදීන් සහජාන ධර්මයන්ට අධිපති වන්නේ ද ඒවා බලවත් වූ කල්හි ය. දුබල ජන්‍යදීහු තමන් හා උපදනා ධර්මයන්ට අධිපති නො වෙති. එ බැවින් ජන්‍යදීහු සෑම කල්හි ම අධිපති ප්‍රත්‍යය නො වෙති. දීම ගැන බලවත් ජන්‍ය

ඇති තැනැත්තා ඒ ඡන්දය නිසා දීම සිදුකරන්නේ ය. ඡන්දය වෙනසිකයෙකි. එයට දීමට තබා විතනයෙන් වෙන්ව ඉපදීමේ ගක්තිය පවා නැත. දීමක් සිදුවීමට විතන වේනනාදි ධර්ම රාශියක් එක වර ඉපදිය යුතු ය. දනව්‍යඡන්දය ඇති තැනැත්තා කෙරෙහි ඒ ඡන්දය දීම සඳහා උපදනා කල්හි දන ක්‍රියාව සිදු කිරීමට ඉපදිය යුතු වූ විතන වේනනාදි ධර්මයෝ එයට අනුකූල ව එය හා එක වරම උපදිති. එයින් දනක්‍රියාව සිදු වේ. දනව්‍යඡන්දය නුපදින හොත් එය හා සමග උපදනා විතන වේනනාදිහු නුපදනාහ. ඒවා දනව්‍යඡන්දය හා උපදිනුයේ විතන වේනනාදි ධර්මයන් තමාට අනුකූල කොට ඉපදවීමේ බල විශේෂයක් එහි ඇති බැවිනි. ඒ බල විශේෂයට අධිපති ප්‍රත්‍යය ගක්තිය යි කියනු ලැබේ. විතනාදීන් ගේ අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවය ද ඡන්දයට අනුව සිතා තේරුම් ගත යුතු ය. සමහර විතන චාරවල දී ඡන්ද දී ධර්ම සතර ම එක වර උපදනේ ය. එහෙත් ඒ සතරට ම එක වර එක් ක්‍රියාවක් පිළිබඳ ව සහජාන ධර්මයන්ට අධිපති නො විය හැකි බැවින් එක් වරක දී එයින් එකක් පමණක් අධිපති ප්‍රත්‍යය වන්නේ ය. සේසෝ තමනමත් අධිපති නො වන අවසථාවේ දී අධිපති වන ධර්මයට අනුකූල වීම් වශයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ත්‍රිරාශියෙහි ඡන්ද ධර්ම සතර ම අධිපති ප්‍රත්‍යය අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙපක්‍ෂයට ගෙන තිබෙන්නේ එ හෙයිනි.

අධිනානං පති අධිපති, තමා පිලිබඳ ව පවත්නා ධර්මයන්ගේ ස්වාමි නෙමේ අධිපති නම්. අධින පති යි කිවමනා තන්හි ඊකාරය හ්‍රස්ව ව නකාරය ලොප් ව අධිපති කියා වේ:- අධිකො පති අධිපති කියා ද විග්‍රහ කෙරෙහි. අධික වූ ස්වාමි නෙමේ අධිපති නම් වේය යනු එහි තේරුම ය. ඊශ්වරත්වය ග්‍රද්ධාදි ධර්මයන්හි ද ඇත්තේ ය. ඡන්දාදි ධර්මයන්හි ද ඇත්තේ ය. ග්‍රධාදීහු තමා විසින් සිදු කරන කෘත්‍ය විෂයෙහි අන්‍යධර්මයන්ට ඊශ්වර වෙති. එ සේ ඊශ්වර වෙමින් ම ඔව්හු අන්‍ය ධර්මයන් ගේ කෘත්‍ය විෂයෙහි ඒ ධර්මයන්ට අනුකූල වෙති. ඡන්ද ධර්මයෝ ඊශ්වරත්වය ඇත්තා වූ ග්‍රධාදීන් ඇතුළු සකල සහජාන ධර්ම සමූහයට ම ඊශ්වර වෙති. එ බැවින් ඔව්හු ඉන්ද්‍රිය නාමයෙන් දක්වෙන ඊශ්වරත්වය ඇති ධර්මයන් ගේ ඊශ්වරත්වයට වඩා අධික වූ ඊශ්වරත්වයක් හෙවත් ස්වාමිත්වයක් ඇත්තෝ ය. අධිපති පව්වය යනු පෙර සේම අධිපති ව සො පව්වයො වා නි අධිපති පව්වයො කියා ද අදිපති හුත්වා පව්වයො අධිපති පව්වයො කියා ද විග්‍රහ කල යුතු ය.

(4) (5) අනන්තර ප්‍රත්‍යය හා සමන්තර ප්‍රත්‍යය.

අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය දෙක ආවායඹී මත හේද ඇති ප්‍රත්‍ය දෙකකි. අනන්තර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද පූච්චි

පුළු විත්තය ම ය. එය ගැන මතභේදයක් නැත්තේ ය. මතභේද ඇත්තේ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පිළිබඳව ය. උපන් සිත සැනෙකින් බිඳෙන්නේ ය. කොතෙක් සිත් බිඳී ගියත් බිඳී යන පුළු පුළු විත්තයන් හා සමබන්ධ ව ඒ පරමපරාවට අයත් ව නැවත නැවත සිත් ඉපදීම සිදු වන නිසා සත්ත්වයා ගේ පැවැත්ම වේ. ආවර්ජිතවක්‍ෂුර්විඤ්ඤා සමප්‍රත්‍යෝෂණ ව්‍යවස්ථාපන ජවන නදරමමණාදී වශයෙන් සිත් උපදනා ක්‍රමයක් ඇත්තේ ය. ඒ ක්‍රමය අනුව නිරුධ වී යන විත්තයන්ට අනතුරුව නැවත නැවත නොනැවතී සිත් ඉපදීම වන්නේ පුළු පුළු විත්තය නිසා ය. වක්‍ෂුර්දවාරවීථියෙහි ජවනය උපදිනුයේ එයට කලින් ව්‍යවස්ථාපන විත්තය උපන් නිසා ය. නො එසේ නම් ජවනයක් නූපදනේ ය. ව්‍යවස්ථාපන විත්තය උපදනේ එයට කලින් සනතිරණ විත්තය උපන් නිසා ය. සනතිරණය නූපන්නේ නම් ව්‍යවස්ථාපන නූපදනේ ය. සනතිරණ විත්තය උපදිනුයේ ද සමප්‍රත්‍යෝෂණ විත්තය උපන් නිසා ය. සමප්‍රත්‍යෝෂණ විත්තය උපදිනුයේ ද වක්‍ෂුර්විඤ්ඤා උපන් නිසා ය. වක්‍ෂුර් විඤ්ඤා උපදිනුයේ ද ආවර්ජිත විත්තය උපන් නිසා ය. ආවර්ජිතය උපදිනුයේ ද භවාධිත විත්තය උපන් නිසා ය. මෙසේ සෑම සිතක් ම පුළු පුළු විත්තය නිසා උපදිති. ඒවාට එසේ ක්‍රමානුකූල ව ඉපදීමට ඇත්තා වූ ප්‍රධාන හේතුව පුළු පුළු විත්තය ය. විත්ත පරමපරාව නොසිඳෙන පරිදි නිරවුල් ලෙස ක්‍රමානුකූලව ම පශ්චිම පශ්චිම විත්තයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාර වන පුළු පුළු විත්තය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ය. යමක් අනන්තර ප්‍රත්‍යය ද එය ම සමන්තර ප්‍රත්‍යය ය. වචනවල මිස අභිවශයෙන් ඒ දෙකෙහි වෙනසක් නැත්තේ ය. කියන ලදු යේ අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍ය දෙක අද්වාවෙහි විස්තර කර තිබෙන ආකාරය ය.

"යම්කිසි අන්‍ය ධර්මයකට අතරට පැමිණෙන්නට අවකාශ නොතබා තමාට අනතුරුව ම උපදනා පරිදි දෙවන විත්තයට උපකාරවන ධර්මය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ය, කාලයෙන් අතරක් නො සිටින සැටියට ඉපදීමට දෙවන විත්තයට උපකාර වන ධර්මය සමන්තර ප්‍රත්‍ය ය" යනු එක් ආවායඪී මතයෙකි. එය ථේවතාවායඪීයන් ගේ මතය ය යි විශුධිමාථී ටිකාවෙහි කියා තිබේ. ඒ වාදය නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටින්නා වූ නැනැත්තාට නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටීමේදී ඇති වන ඵල විත්තයට නිරෝධ සමාපත්තියෙන් පුළුභාගයෙහි ඇති වූ නෙවසක්‍ෂුරානාසක්‍ෂුරායනන විත්තය අනන්තර වශයෙන් ද, සමන්තර වශයෙන් ද ප්‍රත්‍ය වන බව පට්ඨාන පාලියෙහි වදාරා තිබෙන බව දක්වා අද්වාවෙහි ප්‍රතිකෂේප කර තිබේ.

"විත්ත පරමපරාව නො සිඳී යන පරිදි නිරුධ වන විත්තයට අනතුරු ව තවත් විත්තයකට ඉපදීමට උපකාරවන ස්වභාවය අනන්තර

ප්‍රත්‍යයනාව ය. අන්‍ය වින්‍යයන් උපදනා කල්හි ද ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි කන්‍යස්ථාන පටිපාටිය අවුල් නො වන සැටියට වින්‍ය නියමය අනු ව නැතට සුදුසු සිතක් ඉපදීමට උපකාර වන බව සමන්තර ප්‍රත්‍යනාවය ය" යනු තවත් ආවායයි මතයකි. නිරෝධසමාපත්තියට පුළියෙහි ඇති වූ අවසාන සිත නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැතිවීමෙහි දී කල් ගත වී ඇති වන ඵල වින්‍යයට පුළී වින්‍යය අනන්‍ය සමන්තර භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වා ඒ වාදය ප්‍රතික්‍ෂේප නො කළ හැකි ය. මේ මත සියල්ලේ ම සැටියට අනන්‍ය ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද පුළී පුළී වූ වින්‍යය ය. ඵය ගැන මත හේදයක් නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ ද පශ්චිම පශ්චිම වින්‍යය ය. ඵය ගැන ද මත හේදයක් නැත්තේ ය. අභීන්‍ය ව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ සකල වින්‍යයෝ ම අනන්‍ය වින්‍යයා ගේ වශයෙන් අනන්‍ය සමන්තර ප්‍රත්‍යයෝ ද වෙති. අභීන්‍යව්‍යුතිය ද සහිත වූ සකල වින්‍යයෝ ම පුළී වින්‍යයන් ගේ වශයෙන් අනන්‍ය සමන්තර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. ප්‍රත්‍ය නො වන සිතක් ඇත්තේ අභීන්‍ය ව්‍යුතිය පමණෙකි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නොපැමිණෙන සිතක් නැත. පුළී පුළී වින්‍යය පශ්චිම පශ්චිම වින්‍යයට ප්‍රත්‍යය වන අදුරු වින්‍යවීථිත් ගේ වශයෙන් කිය යුතු ය. දීඝී වන බැවින් මෙහි විඤ්ඤා නො කරන ලැබේ.

එකක් ඉපිද නිරුධවීමෙන් පසු අනෙකක් ඉපදීමේ වශයෙන් පවත්නා වූ සන්තප්‍රියාගේ වින්‍යසන්තතිය එකම සිතක් සේ දනෙන්නේ ද දහස් ගණන් සිත්වලින් සිදු කරන කායඝීයන් එක ම සිතකින් සිදු කරන්නාක් මෙන් කිසිදු අවුලක් නැතිව සිදුවන්නේ ද ඒ සිත් වින්‍ය නියමය අනුව සුදුසු පරිදි දම්වැලක මුදු සේ එකිනෙකට සම්බන්ධව උපදනා නිසා ය. මෙය තේරුම් ගත හැකි වීමට වින්‍යවීථි පිලිබඳ මනා අවබෝධයක් තිබිය යුතු ය. වින්‍යවීථි ගැන අවබෝධය නැතියවූන්ට මෙය නොවැටහේ. එසේ ඇති වන්නා වූ සිත් අතරට අන්‍ය ධර්මයක් පැමිණ ඒවායේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධය නැති වුවහොත් අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයා ගේ වශයෙන් ඇත්තා වූ වින්‍යයාගේ ඒකත්වය නැති වුවහොත් සිත කිසිදු බලයක් නැති කිසිම ක්‍රියාවක් සිදු කිරීමට සමත් නොවන කිසි ම ප්‍රයෝජනයක් නැති දෙයක් වන්නේ ය. අවුලක් නැතිව ඒ ඒ ක්‍රියා සිදු කළ හැකි ලෙස වින්‍ය සන්තතිය ක්‍රමානුකූල ව ඇති වන්නේ අත් බලයකින් නොව පුළී පුළී වින්‍යයා ගේ ම බලයෙනි. අභීන්‍ය ව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ නිරුධ වන්නා වූ සෑම සිතකම තමන් ලඟට ඒ සන්තානයෙහි ඇති වීමට සුදුසු වූම සිත ඇතිවීමට උපකාර වේ. එයින් නිරුධ වන සිතට අනතුරුව නැතට සුදුසු වූ සිත පුළී වින්‍යය නිරුධවන සමගම පුළී වින්‍යයාගේ සථානය ගනිමින් පුළී

විත්‍යය හා ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් උපදී. අනන්තර ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ ද සමන්තර ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ ද පසු සිත ඇති වීමට උපකාර වන පසු සිත ඇති කරවන සුඵ විත්‍යයට ය.

සත්ත්වයා ජීවත් වන කාලයේ දී එක් සිතක් නිරුධ වනු සමඟ ම එහි ස්ථානය ගනිමින් අන්තරයක් නැතිවන පරිදි නිරුධ වූ විත්‍යය හා ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් පසු පසු සිත් උපදනාක් මෙන්ම ව්‍යුතිවිත්‍යයට අනුව ප්‍රතිසන්ධි විත්‍යය ද උපදනේය. පරලොවට මෙලොවින් කිසිවක් නො යන්නේ වී නමුත් පරලොව ගිය තැනැත්තේ අනිකකු නො වන්නේ ද මෙලොව කළ කමීවල ගිමී බව පරලොව ගිය කල නො නැසෙන්නේ ද ඒ සම්බන්ධය නිසා ය. නිරුධ වූ අනිත විත්‍යයට පසු ඉපදිය යුතු වූ සිත ඉපදීමට කල්ගත වන්නේ නිරෝධසමාපත්තියට සමවත් අවස්ථාවය, අසංඤ හවයෙහි උපත් අවස්ථාවය යන මේ දෙකෙහි පමණෙකි. නිරෝධ සමාපත්තියට සමවදිනා තැනැත්තාගේ අන්තිම විත්‍යය වූ නෙව්සංඤානාසංඤායනන විත්‍යය නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටිනා අවස්ථාවෙහි ඇති වන පළමුවන විත්‍යයට ද දෙවන ජාතියෙහි අසංඤහවයෙහි උපදනා තැනැත්තා ගේ ව්‍යුති විත්‍යය කල්ප පන්සියයකින් පසු අසංඤහවයෙන් ව්‍යුත වී අත් හවයක ඇති වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි විත්‍යයට ද අනන්තර වශයෙන් හා සමන්තර වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අභාව මාත්‍රයක් වූ කාලය ඒ සිත්වලට අන්තරයක් වශයෙන් සිටීමට සමත් නො වේ. අභාවය වූ කාලයට සුඵ විත්‍යයෙහි ඇති නමාට අනතුරුව යෝග්‍ය සිතක් ඉපදවීමේ ශක්තියට බාධා නො කළ හැකි ය. රූප සන්තානය අනෙකකි. අරූප සන්තානය අනෙකකි. එබැවින් නිරෝධයට සමවත් තැනැත්තාගේ රූප හා අසංඤ හවයෙහි උපනනුගේ රූපයෝ ද අන්‍ය සන්තානයක් වූ අරූප ධර්මී පරමාරාවෙහි අන්තරයක් ඇති කිරීමට සමත් නො වෙති. එබැවින් කාලයෙන් හෝ රූපයන්ගෙන් අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය භාවයට බාධාවක් නො වන බව දත යුතු ය.

අන්තරයනී ති අන්තරං, මුද සිට යමිකිසි දෙයක් ඔවු නොවුන් ගෙන් වෙන් කරන දෙය අන්තර නමි. අනෙක අරනි පච්චන්ති ති අන්තරං, අනෙක යන පදය සුඵ කොට ඇති අර ධාතුව කෙරෙන් කරනුපියෙහි අප්‍රත්‍යය වීඅන්තර යනු සිධයි. වස්තූන් ගේ කෙළවර පවත්නා දෙය අන්තර නමි වේ ය යනු එහි තේරුම ය. නත්ඵ අන්තරං එතස්සානි අනන්තරො, ප්‍රත්‍යයෝත්තරන ධර්මය නමා ගෙන් වෙන් කරන්නා වූ දෙයක් මෙයට නැත්තේ නුයි අනන්තර නමි. අනන්තර යනු සුඵ විත්‍යය ය. අනන්තරො ච සො පච්චයො වානි අනන්තර පච්චයො, අන්තරං නුඤ්ච පච්චයො අනන්තර

පව්වයෝ යි පෙර පරිද්දෙන් සමාස විග්‍රහ කරනු. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධර්මය නමාගෙන් වෙන් කරන අනන්‍ර් ධර්මයක් ඇති නොවන ලෙස උපකාරක ධර්මය අනන්‍ර ප්‍රත්‍යය ය යනු අදහසයි. සුච්ඡු නන්‍ර අනන්‍රං එනසාති සමන්‍රන්‍රං, රූප ධර්මයන්ට මෙන් අනන්‍රයක් දක්වීමට උපකාර වන සටහනක් මේ අරූප ධර්මයට නැති නිසා ද ප්‍රත්‍යය නිරුද්ධ වීමෙන් පසු ම ඵලය ඇතිවන නිසා ද හොඳට ම අනන්‍රයක් මෙයට නැත් නුයි සමන්‍රන්‍ර නම්. පව්වය ශබ්දය හා යෙදීම පෙර සේ ම ය.

(6) සහජාන ප්‍රත්‍යය

චිත්ත වෛතසික රූප ධර්ම සියල්ලෝ ම සමුහ වශයෙන් උපදින්නෝ ය. තවත් ධර්මයන් හා එක් නො වී හුදකලා ව උපදනා ධර්මයක් නැත. එසේ ඉපදීමට ශක්තියක් ද කිසිම ධර්මයකට නැත. එකට බැඳී අන්‍රෝත්‍ර සමිකයෙන් උපදනා නාම ධර්ම සමුහයක හෝ රූප ධර්ම සමුහයක හෝ රූපාරූප සමුහයක හෝ එකඑක ධර්මයකම ඉපදීම ඒ සමුහයේ අන්‍ර ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයක් වේ. එක් එක් සමුහයකට අයත් ධර්මයන් ගෙන් එක් ධර්මය කුදු නුපදනේ නම් අන්‍රධර්මයෝ ද නුපදනාහ. එසේ උපදනා ධර්ම සමුහයන්හි නමා ගේ ඉපදීම ම නමා හා උපදනා අන්‍රධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාර වන ධර්මය සහජාන ප්‍රත්‍යය ය. තවත් ක්‍රමයකින් කියන හොත් එක්ව ඉපදීම් වශයෙන් අන්‍ර ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරක ධර්මය සහජාන ප්‍රත්‍යය යි කිය යුතු ය. සෝමන්‍රස සහගන දෘෂ්ටි සම්ප්‍රසුක්‍රණ අසංසකාරික සිත උපදනා කල්හි ඵය හා වෛතසික ධර්ම එකුත් විස්සක් උපදී. ධර්ම විස්සක් ඇති ඒ අරූප ධර්ම රාශියට අයත් ධර්මයන්ගෙන් කවර ධර්මයක් වුවද උපදිනුයේ ඉතිරි එකුත් විස්ස ද උපදනා නිසා ය. ඉතිරි එකුත් විස්ස උපදිනුයේ ද ඒ එක් ධර්මය උපදනා නිසා ය. මෙසේ ඒ ධර්ම රාශියට අයත් සියල්ල ම ඔවුනොවුන්ට සහජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන සැටි දත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පටිඨාන පාලියෙහි දක්වෙන්නේ සෘක්‍ර ක්‍රමයෙනි. ඉහත කී ධර්ම රාශියෙහි වේදනා සංඥ සංසකාර විඥන වශයෙන් සෘක්‍ර සතරක් ඇත්තේ ය. සෘක්‍ර වශයෙන් සහජාන ප්‍රත්‍යය කියන හොත් එහි එක් සෘක්‍රයක් ඉතිරි තුනට ද, ඉතිරි තුන ඒ එක් සෘක්‍රයට ද, සෘක්‍ර දෙකක් සෘක්‍ර දෙකකට ද සහජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ ය යි කිය යුතු ය. සෘක්‍ර වශයෙන් දක්වීම පටිඨාන පාලියේ ස්වභාවය ය. ඉහත කී අරූප ධර්ම රාශිය උපදනා කල්හි ඵය උපදිනුයේ පක්‍රවචෝකාර භූමියෙහි නම් ඵය නිසා ඵය හා සමග ම චිත්තජ රූපයෝ ද උපදිති. ඒ ධර්ම රාශිය

නුපදින හොත් ඒ විකර් රූපයන් ද නුපදනා බැවින් අරූප ධර්මරාශිය නමා හා උපදනා විකර් රූපයන්ට සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව කියනු ලැබේ. එහෙත් විකර් රූපයෝ ඒ අරූප ධර්ම රාශියට ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ඒ අරූප ධර්ම රාශිය ඔවුනොවුන්ට ද විකර් රූපයන්ට ද සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අරූප ධර්ම රාශිය සහජාත ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකට ම අයත් වේ. විකර් රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. එක් එක් රූප කලාපයක මහා භූතයෝ ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. රූප කලාපයෙහි මහා භූතයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකට ම අයත් වෙති. උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ඔවුනොවුන්ට හා හෘදය වස්තුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද සහජාත ප්‍රත්‍යය වෙති. එහි නාමසංකර්මයෝ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙපක්‍ෂයට ම අයත් වෙති. හෘදය වස්තුවෙන් අන්‍ය කම්භ රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වෙති. ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන් ගෙන් හෘදය වස්තුව පමණක් නාමසංකර්මයන්ට ද සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. නාමසංකර්මයෝ ද එයට සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. උපදනා ධර්ම අතර අන්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්බන්ධයෙන් තොරව හුදකලාව උපදනාමි ධර්මයක් නැති බැවින් සකල විකර් වෛතසික රූපයෝ ම සහජාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් සහජාත ප්‍රත්‍යයට ප්‍රත්‍යනීක ධර්ම නැත්තේ ය. මේ ප්‍රත්‍යය ගැන දක්වීමට සුදුසු උපමා ද සුලභ නැත. ආලෝකයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රදීපය මෙයට උපමා වශයෙන් ආවායාච්චරයෝ දක්වති. ආලෝක ප්‍රදීප දෙක පෙර පසු නොවී එකවර ම ඇති වන්නාහුය යි නො සිතමි. ඒ දෙක පෙර පසු නොවී එකවර ම ඇති නො වේ නම් ඒ උපමාව ලෝකසම්මුතියේ සැටියට දක්වන ලද්දකැ යි ගත යුතු ය.

පව්වසුප්පනෙන සහ ජායතී ති සහජාතො, සහජාතො ව සො පව්වයො වාති සහජාත පව්වයො, සහජාතො හුච්චා පව්වයො සහජාතපව්වයො යනු විග්‍රහ යි.

(7) අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය.

මුල් කොත් එකිනෙකට මදක් දුර කොට තබා අක් කොත් එකිනෙකට හේතු කොට නැගිටුවා තබන ලද දඬු තුන නො පෙරළී සිටීමට ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නාක් මෙන් ඒකාබද්ධ ව උපදනා රූපාරූප ධර්මරාශීන්හි ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන ස්වභාවයක් ඇත්තේ ය. අන්‍යෝන්‍ය

ප්‍රත්‍යය ය යනු ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ ඒ රූපාරූප ධර්මයෝ ය. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් උපකාර වීම ය හෙවත් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වීම ය යනු තමා අනෙක් ධර්මයකට උපකාර වෙමින් ඒ තමා උපකාර වන ධර්මයෙන් තමාත් උපකාර ලැබීම ය. එය අනුන්ට උපකාර වීම ය, අනුන්ගෙන් උපකාර ලැබීම ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් ශක්ති දෙකක් සේ පෙනෙන තුමන් ශක්ති දෙකක් නො වේ. එය එකම ශක්තියක් බව ඉහත කී ත්‍රිදණෝපමාවෙන් ම තේරුම් ගත හැකි ය. එකිනෙකට හේතුව වී තිබෙන දැඩු තුනෙහි එක් දණ්ඩක ඉතිරි දෙකට බරවීම නැමැති එක ම ක්‍රියාව ඉතිරි දැඩු දෙකට උපකාර වීම ද, ඒ දැඩු දෙකින් තමා උපකාර ගැනීම ද වෙයි. එමෙන් එක්ව උපදනා අරූපධර්මපිණ්ඩයක එක් ධර්මයක් විසින් කරන ඉතිරි ධර්මයන් වැළඳ ගැනීම ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට හා පැවැත්මට උපකාර වීම ද තමා ගේ ඉපදීමට හා පැවැත්මට උපකාර ගැනීම ද වේ. අරූප ධර්ම රාශීන් හා උපදනා විතත රූප ඒ අරූප ධර්මයන් නිසා ඒවා හා එක වරම උපදනේ වී නමුත් විතතවෛතසිකයන්ගේ විතතරූපයන් වැළඳගන්නා සවභාවයක් නැති නිසා විතතවෛතසිකයෝ විතතරූපයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අන්‍යෝන්‍ය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො වෙති. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ඒ ධර්මයන්ට සහජාත වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සහජාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්ම සියල්ල ම ඒ ඒ ධර්මයන්ට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය නො වේ. සහජාත අන්‍යෝන්‍ය ශක්ති දෙකේ වෙනස තේරුම් ගත හැකි වීමට ඉහත කී අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය මැනවින් තේරුම් ගත යුතු ය. මෙය තරමක් ගැඹුරු කරුණෙකි.

"අක්කමක්කපච්චයො" යන මෙහි අක්ක යනු සඵනාම ශබ්දයක් බැවින් විග්‍රහ නොකළ යුතු ය. එය අපාදනාපේක්ෂක ශබ්දයෙකි. මෙහි ඇති අක්ක ශබ්ද දෙකින් එකකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ගත යුතු ය. ඉතිරි අක්ක ශබ්දයෙන්, ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය ගත යුතු ය. අක්කො ච අක්කො ච අක්ක ච අක්කො ච අක්කමක්කො, ද්වන්ද්‍රසමාස විග්‍රහ යි. අක්කක්කො යි විය යුතු තැන පද දෙක අතරට සන්ධි ක්‍රමයෙන් මකාරයක් පැමිණීමෙන් අක්කමක්ක කියා වේ. මෙහි අක්කමක්ක යනුවෙන් කියැවෙන්නේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකය. අක්කමක්කො ච සො පච්චයො චාති අක්කමක්ක පච්චයො යනාදීන් පෙර කී නයින් පච්චය යන්න හා යොද විග්‍රහ කරනු. මේ අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙක ම ප්‍රත්‍යය ද වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වේ.

(8) නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය.

කරදසි ආදිය විත්‍ර රූපාදියේ පිහිටීමට උපකාර වන්නාක් මෙන් පිහිටීමට තැනක් ලැබිය යුතු ධර්මයන්ට පිහිටීමට ස්ථාන වන ධර්මය නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. එය සහජාත නි:ශ්‍රය පුරේජාත නි:ශ්‍රය වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. නමා හා එක් ව උපදනා ධර්මයකට පිහිටීමට උපකාර වන ධර්මය සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. නමා ගෙන් පසුව ඇතිවන ධර්මයක පිහිටීමට උපකාරවන පූච්ඡයෙහි හටගත් ධර්මය පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. රටාවය යි කියනු ලබන විද්‍යමෙන් හටගන්නා විත්‍රයේ පිහිටීමට උපකාර වන පැදර මෙන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දන යුතුය. පැදර ඇති වන්නේ ද විත්‍රය ඇති වන්නේ ද විද්‍යමෙනි. එකවර ඇති වන්නා වූ ඒ දෙකින් පැදර විත්‍රයට නි:ශ්‍රයය, හෙවත් පිහිටීමට ස්ථානය වේ. පසු ව ඇතිවන විත්‍ර රූපයන් ගේ පිහිටීමට උපකාර වන කරදසිය මෙන් පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දන යුතු ය.

විත්ත වෛතසික රූපයන් අතර අනෙකක් නි:ශ්‍රය කර නො ගෙන උපදනා ධර්මයක් නැත. නි:ශ්‍රයයකින් තොර ව ඉපදිය හැකි ශක්තියක්ද ඒවාට නැත. උපදනාවූ සකල ධර්මයෝ ම සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයට ද සහජාත ප්‍රත්‍යයට මෙන් ම ප්‍රත්‍යන්ත ධර්ම නැත්තේය. නෙළුම්පත නමා මතුයෙහි වැටෙන දිය බිඳුවලට නමා අල්ලා ගැනීමට නො දෙන්නාක් මෙන් එක් ව උපදනා ධර්මයන්ට නමා වැළඳ ගැනීමට ඉඩ නොදී ඒවා තල්ල කර හරින ස්වභාවයට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ වස්තුයෙහි ඇති සායමට තමන් වැළඳ ගැනීමට ඉඩ දෙන ස්වභාවය බඳු ස්වභාවයක් බොහෝ රූපාරූප ධර්මයන්හි ඇත්තේ ය. එය නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය. ඒ ශක්තිය ඇති නිසා එක් ව උපදනා විත්ත වෛතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. එක්ව උපදනා මහා භූතයෝ ද ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. මහා භූතයෝ උපාදය රූපයන්ට ද නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. උපාදය රූපයන්හි ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය වන ස්වභාවය නැත. සිත විත්තජරූපයන්ට ද නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. එහෙත් විත්තජරූපයෝ සිතට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. විත්තජරූපයන්ගේ සිත නි:ශ්‍රය කරගෙන පැවැත්ම ආලෝකයේ ප්‍රදීපය නි:ශ්‍රය කර ගෙන පැවැත්ම මෙන් දන යුතු ය. එය විත්ත වෛතසිකයන් ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රයවීමෙහි දී ඔවුනොවුන් ගිල ගෙන නි:ශ්‍රය වන ස්වභාවයට වෙනස් ස්වභාවයකි. ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයන් ඇති තුඩුවහොත් ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ඇති නො වෙති. ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන් ඇති වන්නේ ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ගේ උපකාරයෙන් ඒවායේ එල්ලී ගෙන

ය. එබැවින් ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ ද ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වෙති. හෘදය වයානුවෙන් අත්‍යවූ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට නි:ශ්‍රය නො වෙති. ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ හෘදය වයානුව නාමස්කන්ධයන්ට ද නාමස්කන්ධයෝ හෘදය වයානුවට ද නි:ශ්‍රය වෙති.

වයානුපුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය, වස්ථාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය යයි පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙවැදෑරුම් වේ. පුච්චියෙහි ඉපද පසුව උපදනා නාමස්කන්ධයන්ට නි:ශ්‍රය වන වක්‍ෂුරාදි වයානු සය වස්තු පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. සමහර අවස්ථාවක දී තමාගේ නි:ශ්‍රය වයානුව අරමුණු කොට ද සිත් උපදී. එසේ උපදනා සිත්වලට නි:ශ්‍රය වයානුව ය අරමුණ ය යන දෙක එකක් ම වේ. වක්‍ෂුරාදි වයානු පස අරමුණු කරමින් ඒ වයානු නි:ශ්‍රය ද කොට ගෙන සිත් නුපදී. නි:ශ්‍රය වයානුව ම අරමුණු කොට සිත් උපදිනුයේ හෘදය වයානුව ඇසුරු කොට ය. එසේ උපදනා සිත්වලට අරමුණය නි:ශ්‍රය ය යන දෙකම වන්නා වූ හෘදය වයානුරූපයට වස්ථාරමමණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය යයි කියනු ලැබේ. එය තේරුම් ගැනීමට උෂ්කර වූ ආචාර්ය මත හේද ඇත්තා වූ ප්‍රත්‍යයෙකි. එය තේරුම් ගත හැකිවීමට විතත වීථි ගැන මනා දනුමක් තිබිය යුතුය. විතතවීථි ගැන දනුම නැති අයට එය තේරුම් ගත නො හැකි ය.

මරණාසන්න කාලයෙන් මොබ ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හෘදය වයානුව ඇසුරු කොට උපදනා සිත්වලට ඒ ඒ සිතට පුච්චියෙහි උපන් සිත හා උපන් හෘදය වයානුරූපය ම නි:ශ්‍රය වන බවය, විතතවීථියක උපදනා ජවනය ආවර්ජන විතනයට අනුව ආවර්ජනයෙන් ගන්නා ලද අරමුණ ම ගනිමින් උපදනා බව ය, එක් වීථියක සිත්වල අරමුණ වයානු වශයෙන් හා කාල වශයෙන් ද වෙනස් නො විය යුතු බව ය, ආවර්ජනයක් නැතිව ජවනය ඇති නො වන බව ය යන මේ විතතාත්පත්තිය පිළිබඳ වූ නීති සතර මෙහි දී සැලකිය යුතු ය.

තමාගේ නි:ශ්‍රය වයානුව අරමුණු කොට ආවර්ජන විතනයක් ඇති වුව හොත් එයට අරමුණු විය යුත්තේ හවඩගුපවේජද විතනය හා උපන් හෘදය වයානුව ය. ආවර්ජනයට අනතුරුව උපදනා ජවනයට නි:ශ්‍රය විය යුත්තේ ආවර්ජනවිතනයා ගේ උත්පාදයෙහි උපන් හෘදය වයානුව ය. ඉදින් ජවනය ආවර්ජනයට අනුව ආවර්ජන විතනයෙන් ගත් අරමුණ වූ හවාඩගුපවේජදය හා උපන් හෘදය වයානුව අරමුණු කොට උපදී නම් ඒ ජවනය තමා ගේ නි:ශ්‍රය වයානුව අරමුණු කරන්නක් නො වේ. ඉදින් ජවනයක් තමාගේ නි:ශ්‍රය වයානුව අරමුණු කොට උපදී නම් එය ආවර්ජනයෙන් ගන්නා ලද අරමුණෙන් අනෙකක් අරමුණු කොට ඉපදීමක්

වේ. ආවර්ණයෙන් නො ගන්නා ලද අනෙක් අරමුණක් ගෙන ජවනය ඉපදීම ඉහත කී නියාම ධර්මවලට විරුධ ය. විත්තනියාමය පිළිබඳ වූ ඉහත කී නීතිවලට අනුව නමා ගේ නි:ශ්‍රය වැනුව අරමුණු කරන විත්තවිටියකට ඇතිවීමට ප්‍රකෘතිකාලයෙහි අවකාශයක් නැත. මරණාසන්න කාලයෙහි වූනි විත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තයා ගේ උත්පාදකෂණයෙන් පසු හෘදය වැනු රූපයෝ නූපදිති. මරණාසන්න කාලයේ ඇති වන සකල විත්තයන්ට ම නි:ශ්‍රය වැනුව වන්නේ වූනිවිත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදය වැනුව ය. ඒ අවසථාවෙහි දී සිතට නි:ශ්‍රය වන වනීමාන හෘදය වැනු රූපය අරමුණු කොට විත්තවිටියක් ඇති වුව හොත් ඒ විටියේ ආවර්ණ ජවන සියල්ලට ම වූනිවිත්තයෙන් සතළොස් වන විත්තයා ගේ උත්පාදයෙහි උපන් හෘදය වැනුරූපය ම අරමුණ ද නි:ශ්‍රය වැනුව ද වන්නේ ය. එ බැවින් ආවායඝී වරයෝ වස්තුවාරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වශයෙන් මරණාසන්න කාලයෙහි වූ හෘදයවැනු රූපය ම දක්වූහ.

යමිකිසිවකුට මරණාසන්න කාලයේ දී නමා ගේ හෘදය වසතුව අනිත්‍යාදි වශයෙන් මෙනෙහි කරන්නා වූ හෝ එයට ඇලුම් කරන්නා වූ හෝ එය ආත්ම වශයෙන් සලකන්නා වූ හෝ සිත් ඇති වුව හොත් ඒ සිත්වලට වූනිවිත්තයෙන් මොබ සතළොස් වන විත්තය හා උපන් හෘදය වසතුව ආරමමණය ද විය හැකි ය. නි:ශ්‍රය ද විය හැකි ය. ඒ අවසථාවෙ දී ඒ සිත්වලට මරණාසන්න හෘදය වැනුව වස්තුවාරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. සමුහසන සන්නතිසන වශයෙන් ඔවුනොවුන් ගෙන් වෙන් කර ගැනීමට දුෂ්කර වූ රූපධර්මයන් අතුරෙන් සියුම් රූපයක් වූ මේ හෘදය වැනුව මරණාසන්න කාලයේ දී වෙන් කොට සිතට ගැනීම අති දුෂ්කර ය. එ බන්දක් සිදු වෙතැ යි සිතිමට ද දුෂ්කර ය. සම්පුණ් වනීමාන පඤ්චස්කන්ධය හෝ රූප කය හෝ අනිත්‍යාදි වශයෙන් සලකන්නා වූ හෝ රූප කයට ඇලුම් කරන්නා වූ හෝ එය ආත්ම වශයෙන් ගන්නා වූ හෝ සිත් මරණාසන්නයේ දී ද කලාතුරකින් ඇති වන්නට බැරි කමක් නැත. ඒ අවසථාවෙ දී ඒ සිත්වල නි:ශ්‍රය වැනුව ද ඒ සිත්වලින් අරමුණු කරන රූප කයේ කොටසක් වීමෙන් ඒ සිත්වල ද අරමුණ වන බැවින් ඒ වැනුරූපය ආරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විය හැකි ය. පැරණියන් පටිඨාන සන්නය සම්පාදනය කර තිබෙන්නේ වස්තුවාරමමණ පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය මරණාසන්න කාලයේ දී ම ලැබෙන සැටියට ගැනීමෙනි. අප විසින් ද මේ පටිඨාන සන්නය එයට අනුව කරනු ලැබේ.

වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ප්‍රකෘති කාලයේ දී ද ලැබෙන බව කියන ආවායඝීවරයෝ ද වේති. ඔවුන් ගේ මතයේ සැටියට ප්‍රකෘති කාලයේ දී වනීමාන හෘදය වසානු රූපය අනිත්‍ය වශයෙන් හෝ දූ:බ වශයෙන් හෝ අනාත්ම වශයෙන් හෝ මෙනෙහි කිරීමෙහි දී ද එයට ඇලුම් කිරීමෙහි දී ද එය ආත්ම වශයෙන් සැලකීමෙහි දී ද වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ලැබේ. ප්‍රකෘති කාලයේ උපදනා සිත්වල නි:ශ්‍රය වස්තූන් එකින් එකට වෙනස් බව ඒ ආවායඝීවරයෝ ද පිළිගනිති. ආවර්ජනයට අනුකූල නො වී ආවර්ජනයෙන් ගත් අරමුණ හැර අනෙක් අරමුණක් ගෙන ජවනය ඇති නො වන බව ද ආවර්ජනයෙන් තොර ව ජවනයක් ඇති නො වන බව ද පිළිගනිති. වනීමාන හෘදය වසානු අරමුණු කොට ඇති වන විචිචල ජවනයන්ට ආවර්ජනයෙන් ගන්නා ලද වසානුරූපය නො ගෙන නමා ගේ නි:ශ්‍රය වූ වස්තු රූපය ගනිමින් ඇති විමට බාධාවක් නැත ය, ජවනයෙන් ගන්නා වසානුරූපය ආවර්ජනයෙන් ගත් වසානුරූපය නොවතුද වනීමාන වසානුරූපය ගැනීමී වශයෙන් ඇතිවන බැවින් ඒ ජවනය ආවර්ජනයට අනුකූලව ම ඇතිවන්නක් ය, එසේ ඇතිවන ජවනය ආවර්ජනයෙන් තොර ව ඇතිවන්නක් ද නො වේ ය, වනීමාන වසානුරූපවයෙන් ආවර්ජනයෙන් ගත් වසානු රූපයට සඵාකාරයෙන් සමාන වසානුරූපයක් ම ගන්නා බැවින් ආවර්ජන ජවනයන් ගේ අරමුණු වෙනස් වීමේ දේශය ද එනැන්හි නො වේ ය යනු ප්‍රකෘතිකාලයේ වස්ථාරම්මණ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ලැබේ ය යි ගන්නා ආවායඝීවරයන් ගේ අදහස ය.

පට්ඨපුසනෙහි නියමියනෙ නි නියුයො, කම්සාධන විග්‍රහ යි. නි පුච්චි සි ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය ව වෘද්ධි හා අයාදේස වීමෙන් නියුයො යි සිද්ධයි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් විසින් ආධාර කර ගන්නා භූමියක් බඳු වූ ධර්මය නියුය නම් වේ.

පට්ඨපුසනෙහි සහ ජායති නි සහජානො, කත්ථි සාධන විග්‍රහයි. සහ ශබ්දය පුච්චි කොට ඇති ජන ධාතුව කෙරෙන් න ප්‍රත්‍යය ව ධාතුවනාකාරය ලොප් ව සහජාන කියා සිද්ධ වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය හා එක් ව උපදනා ධර්මය සහජාන නම්.

සහජානො ව සො නියුයො වා නි සහජාන නියුයො. වසන්ති විත්ත වෛතසිකා එත්ථා නි වත්ථු, අධිකරණ සාධන විග්‍රහ යි. වස ධාතුව කෙරෙන් රත්ථු ප්‍රත්‍යය ව ධාතුවනනය හා රකාරය ලොප් ව වත්ථු කියා වේ. මෙහි විත්ත වෛතසිකයෝ වෙන් කුයි වත්ථු නම්. පුරේජානො ව සො වත්ථු වා නි වත්ථුපුරේජානො, වත්ථුපුරේජානො ව සො නියුයො වා නි

ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය. ව්‍යවස්ථාපිත නියෝගය.

(9) උපනියෝග ප්‍රත්‍යය.

විනය වෛතසිකයන් ඇති වීමට එක් විය යුතු වූ ලැබිය යුතු වූ අනෙක ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් අතුරින් ඒ ඒ විනය වෛතසිකයන් ඇති වීමට අතිශයින් උපකාර වූ බලවත් හේතුවට උපනියෝග ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. එය කම්කරුවන්ට වැටුප් දී ගෙයක් කරවන ගෙහිමියකු මෙන් දන යුතු ය. ගෙහිමියා ය කම්කරුවෝ ය යන සියල්ලෝම ගෙය ඇති කරන්නෝ ය. එහෙත් කම්කරුවන් ගෙන් ඇතමෙක් නැත ද ගෙය නැතිම සිදුවන්නේ ය. කම්කරුවන්ට වැටුප් දෙන කම්හානියට ද්‍රව්‍ය සපයන ගෙහිමියා නැත හොත් ගෙය නො තැනෙන්නේ ය. ගෙය ඇතිවීමට ප්‍රධාන උපකාරකයා ගෙහිමියා ය. කම්කරුවෝ ගෙය ඇතිවීමෙහි අප්‍රධාන හේතූහු ය. විනයවෛතසිකයන් හට ගැනීමට ඇත්තා වූ හේතූන් අතුරින් උපනියෝග ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝ ගෙය තනන කම්කරුවන් මෙන් දන යුත්තාහු ය. උපනියෝග ප්‍රත්‍යය ගෙහිමියා මෙන් දන යුතු ය. යම්කිසිවක උපනියෝගයෙන් ඇති විය යුතු විනය වෛතසික ධර්මයෝ ඒ දෙයෙහි උපනියෝගභාවය නො ලද හොත් හේතුවරම්මණාදී අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන් නිසා පමණක් නුපදනාහ. හේතුවාදී ප්‍රත්‍යයෝ උපනියෝග ප්‍රත්‍යයා ගේ සහායකය නො ලැබ ඒ ධර්මය ඉපදවීමට නො සමත් වන්නාහ. මේ උපනියෝග ප්‍රත්‍යය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ප්‍රභේද වශයෙන් ආරම්භෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය ය, අනන්‍යරෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය ය යි ත්‍රිවිධ වේ.

ලෝකයා විසින් උසස් කොට සලකනු ලබන ගරු කරනු ලබන අරමුණු ආරම්භෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය ය. ආරම්භෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු අරමුණු නම් ආරම්භෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක් වූ ධර්මයෝ ම ය. ගරු කළ යුතු ධර්මයෝ බොහෝ විනය වෛතසිකයන් ගේ උත්පත්තියට හේතු වෙති. ඒවායේ ගරු කළ යුතු බව පිළිබඳ දනගුණ කරුණු ආරම්භෝපනියෝග ප්‍රත්‍යය විස්තරයේ දක්විණ. රුවන්වැලි මහසෑය ලෝකයා ගරු කරන වස්තුවකි. එ බැවින් එය දැකීමට හා එයට වැළුම් පිදුම් කිරීමට බොහෝ ජනයෝ යෙහි. එසේ යන්නවුන් කෙරෙහි එය සඳහා

උපදනා විතත වෛතසිකයෝ ඉතා බොහෝ ය. රුවන්වැලි මහසෑය සමබන්ධයෙන් ඒ මනුෂ්‍යයන් තුළ ඇති වන විතත වෛතසිකයන් ඇති වීමට තවත් බොහෝ ධර්ම ප්‍රත්‍යය වන්නේ වී නමුත් රුවන්වැලි මහසෑය නමැති ගරු කළ යුතු වස්තුව නැති නම් ඒ සිත් නුපදනාහ. ගරු කළ යුතු ආරම්භයන් නිසා බොහෝ සිත් උපදනා සැටි රුවන්වැලි මහසෑය නිසා වන විතතවෛතසිකයන් ගේ ඉපදීම අනුව තේරුම් ගත යුතු ය.

දන් දී සිල්ඳක පෙහෙවස් වැස තවත් නොයෙක් පින්කම් කොට ඒවා ගරු කොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් උපදනා කුසල් සිත්වලට ද ධ්‍යාන ලබා ධ්‍යානය ගරුකොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් උපදනා කුසල් සිත්වලට ද තම තමන් ගේ ලෝකෝත්තර මාගී ඵලයන් ගරු කොට මෙනෙහි කිරීම් වශයෙන් ශෛක්‍ෂයන්ට උපදනා කුසල් සිත් වලට ද කුසලය ආරම්භණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. දනාදි පින්කම් කොට ඒවා ගරු කොට තෘෂ්ණාවෙන් ආඤාදනය කරන්නවුන් ගේ ද තෘෂ්ණාසහගත සිතින් ඒවාට සතුටු වන්නවුන් ගේ ද ඒවා ගැන දෘෂ්ටි උපදවන්නවුන් ගේ ද ඒ අකුශල සිත්වලට කුශලය ආරම්භණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. රාගය ගරු කොට ආඤාදනය කරන්නවුන්ට ද රාගය ගැන තෘෂ්ණාසහගත විතතයෙන් සතුටු වන්නවුන්ට ද රාගය ගැන දෘෂ්ටි උපදවන්නවුන්ට ද ඒ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් ඇති වන අකුශල විතතයන්ට රාගසංඛ්‍යාත අකුශලය ආරම්භණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. විහාර පක්‍ෂාචාරයෙන් දන යුතු ය. එක ම ආරම්භණ ධර්මය එක ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයට එක වර ම ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණෝපනි:ශ්‍රය යන ශක්ති තුනෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. ඒ ප්‍රත්‍යය ශක්ති වෙන වෙන ම කල්පනා කොට තේරුම් ගත යුතු ය.

ඒ ඒ සන්තානවල උපදනා ඒ ඒ සිතට පුච්චියෙන් ඉපද නිරුද්ධ වන විතතය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. සිත් ඉපදීමේ හේතූන් කොතෙක් ඇත ද පවත්නා විතත පරමපරාවක සමබන්ධයක් තැනිව ඒ හේතූහු සිත් ඉපදවීමට සමත් නො වෙති. සෑම සිතක් ම උපදනේ පවත්නා විතත-පරමපරාවක අගිනි. විතතපරම්පරාවේ අගින් ඉපද නිරුද්ධ වන විතතය එයට අනතුරු ව සිතක් ඇතිවීමට බලවත් හේතුවකි. එ බැවින් ඒ ඒ සිත්වලට පුච්චියෙන් ඉපද නිරුද්ධ වූ විතතයට අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යි කියනු ලැබේ. එය විහාර කළ යුත්තේ අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ සැටියට ය. අනන්තර අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙකිහි ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම වශයෙන් වෙනසක් තැන්කේ ය. වෙනස වන්නේ ශක්ති වශයෙන් පමණෙකි. පුච්චි පුච්චි විතතයන්හි ඇති තමනමාට අනතුරු ව විතතසන්තතිය

නො සිද්දෙනු පිණිස තැනට සුදුසු සිතක් ඉපදවීමේ ශක්තිය අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ය. පුච්චිත්තයෙහි ඇති පශ්චිම වින්තය ඉපදීමට බලවත් හේතු භාවය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ය. මේ ධර්මයේ සැටියට අභිනව සත්ත්වයන් පහළවීමට අවකාශයක් තැන. කුමක් හෙයින් ද යන හොත් අභිනව සත්ත්වයන්ට පහළ විය යුතු පළමු වන සිත පහළ වීමට අනන්තර අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නට ධර්මයක් තැනි බැවිනි.

. සත්ත්ව සන්නානයෙහි උපන්නා වූ රාග ශ්‍රද්ධාදි කුශලාකුශල ධර්මයෝ ය, සත්ත්වයා විසින් සේවනය කළ පුද්ගල සෘතු ආභාරාදීහු ය, කළා වූ කුශලාකුශල ක්‍රියාවෝ ය යන මොව්හු ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. රූපගෝභාව ඇති කාන්තාවක් දක යම්කිසි පුරුෂයකු කෙරෙහි මෑලස්සන ය, හොඳ ය, කියා රාගය උපන හොත් ඒ පුරුෂයා ඒ කාන්තාව නැවත නැවත සිහි කරයි. ඇය දකීමට නැවත නැවත යයි. ඇගේ සිත් ගැනීමට නොයෙක් ක්‍රියා කරයි. මේ සේ ඒ පුරුෂයා කෙරෙහි රාගය ඇති වූ කාන්තාව සම්බන්ධයෙන් බොහෝ වින්ත වෛතසිකයෝ උපදිති. ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නානයෙහි ඉහත කී කාන්තාව ගැන රාගය ඇති නො වී නම් අන් කොතෙක් හේතූන් ඇත ද ඇය සම්බන්ධයෙන් ඇති වන ඒ සිත්වලින් එකකුදු ඇති නො වේ. රාගය ඒ සිත් ඇති වීමට බලවත් හේතුව ය. ප්‍රධාන හේතුව ය. ඒ රාගය ඉහත කී සත්‍රිය සම්බන්ධයෙන් උපදනා වූ වින්තවෛතසිකයන්ට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය. ඉහත කී ශ්‍රධාදි අන්‍යකාරණයන් නිසා බොහෝ වින්තවෛතසිකයන් උපදනා සැටි උක්තානුසාරයෙන් දන යුතු ය. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය බොහෝ කරුණු ඇත්තා වූ මහත් වූ ප්‍රත්‍යයෙකි. කුශලය කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත තුනට ම ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. එ සේ ම අකුශලය හා අව්‍යාකෘතය ද කුශලාකුශලාව්‍යාකෘත තුනට ම ප්‍රත්‍යය වේ.

ශ්‍රධා ප්‍රඥා වියඪී මෙත්‍රී කරුණාදි කුශල ධර්මයන් නිසා දන් දීම සිල් සමාදන්වීම් පෙහෙවස් විසීම ධ්‍යාන ඉපදවීම් ආදියෙහිදී ශ්‍රධාදි කුශල ධර්ම, දනාදි කුශල ධර්මයන්ට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රධා ශීල ශ්‍රැත ත්‍යාග ප්‍රඥදි කුසල ධර්මයන් නිසා තමා උසස් කොට සිතන්නවුන්ගේ ද අනුන් පහත් කොට සිතන්නවුන්ගේ ද කුශලයන්ට ඇලුම් කරන්නවුන්ගේ ද කුශලය නිසා දෘෂ්ටි ගන්නවුන්ගේ ද ඒ අකුසල සිත්වලට කුශලය උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ.

ලෝභ ද්වේෂ මෝහ මානාදි අකුශල ධර්මයන් නිසා ප්‍රාණසාත්‍යාදිය කරන්නවුන්ගේ අකුශලය අකුශලයට ම ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රාණසාත්‍යාදි පාපක්‍රියා කොට ඒවායින් ගැලවෙන්නට සිතා

පින්කම් කරන්නවුන්ගේ කුශලයට අකුශලය ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. විසතර පඤ්භාවාරයෙන් දන යුතු ය.

රූපාරූප ධම් දෙවර්ගීය ම උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ. උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ අරූප ධම්යෝ ම ය. රූපධම්යෝ උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ශාරීරික රූපයන්ට කම්ය ද බලවත් හේතුවකි. වර්ෂාව ගස් වැල්වලට බලවත් ප්‍රත්‍යයෙකි. රූපධම්යනට ප්‍රත්‍යය වන ඒ බලවත් හේතු අභිධම්යෙහි උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සැටියට නො දක්වනු ලැබේ. සෞත්‍රානතික ක්‍රමයෙන් ඒවාට ද උපනි:ශ්‍රය නාමය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. "පකතුපනියුසය" යන මෙහි "පකත" යන්නෙහි තේරුම කරන ලද්ද ය යනුයි. එහි අදහස් කරන කිරිම ස්වසන්නානයෙහි ඉපදවීම හා සේවනය කිරිම ය. උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන ශ්‍රධාදීහු ඒ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නානයෙහි උපන් ශ්‍රධාදීහු ය. එක් අයකු ගේ සන්නානයෙහි උපන් ශ්‍රධාදීහු අනෙකකු ගේ සන්නානයේ විත්ත වෛතසිකයනට උපනි:ශ්‍රය නො වෙති. එක් අයකු සේවනය කළ ආහාරාදිය ද අනෙකකු ගේ විත්තවෛතසිකයනට උපනි:ශ්‍රය නො වේ. රූපසන්නානය ය අරූප සන්නානය ය යි සත්ත්වයකු ගේ සන්නාන දෙකකි. එයින් පකත යන වචනයෙන් කියැවෙන උත්පාදන සේවන දෙක සිදු කරන්නේ අරූප සන්නානයෙනි. රූප සන්නානයෙන් ඒ දෙක නො කරනු ලැබේ. එ බැවින් උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය අරූප සන්නානයට පමණක් ලැබේ.

භූසො නියුසො උපනියුසො පාදි පුච්චද කම්ධාරය සමාස විග්‍රහයි. ආරමමණං ච තං උපනියුසො වා ති ආරමමණුපනියුසො, අනන්තරො ච සො උපනියුසො වා ති අනන්තරූපනියුසො, කරිසිත්ථා ති කතො, සන්නානයෙහි උපදවන ලද්දා වූ ද සේවනය කරන ලද්දා වූ ද දෙය කත යනුවෙන් ගත යුතු ය. පකාරෙන කතො පකතො, ප්‍රකාරයෙන් කරන ලද්ද හෙවත් උත්පාදනය හා සේවනය කරන ලද්ද පකත නම් වේ. කිනම් ප්‍රකාරයකින් ද? යත් යම් ප්‍රකාරයකින් ඉපද වූ කල්හි සේවනය කළ කල්හි අනාගතයෙහි ඒ සන්නානයෙහි විත්තවෛතසිකයෝ උපදිත් ද ඒ ප්‍රකාරයෙන් කරන ලද්ද ය. පකතො ච සො උපනියුසො වා ති පකතුපනියුසො.

(10) පුරේජාන ප්‍රත්‍යය.

තමන් කලින් හටගෙන පසුව හටගන්නා මල්පලවලට උපකාර වන ගස් සේ කලින් හටගෙන පසුව හටගන්නා අරූප ධම්යනට

උපකාර වන ධර්මය පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ රූප ධර්මයේ ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන්නේ අරූප ධර්මයේ ය. මෙය පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ප්‍රත්‍යයක් සේ පෙනෙන නමුත් ආවාය්‍යී මත හේද ඇති තේරුම් ගැනීමට උෂ්කර ප්‍රත්‍යයෙකි. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන රූප ධර්මයේ ඇතැම් විෂය වෛතසිකයනට ආරම්භ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒ රූප ධර්මයන් ගෙන් කොටසක් වූ ඡට්ටියානු අරූප ධර්මයන්ට වසා වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

පඤ්චාරම්භය පඤ්චවිකුණාණ වීථිත්ට හා නිෂ්පන්නරූප අටළොස් ඇතැම් මනෝද්වාර වීථිත්ට ද ප්‍රත්‍යය වන්නේ ආරම්භය ශක්තියෙන් ය, ඡට්ටියානුත් සප්ත විභූත ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ නිශ්‍රය ශක්තියෙන් ය, පුරේජාන භාවයෙන් වෙනස් කොට කියන ආරම්භයන් හා වසානු ම පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය, පුරේජාන ශක්තිය ය කියා ආරම්භ නිශ්‍රය ශක්තීන් ගෙන් අන්‍ය වූ විශේෂ ශක්තියක් තැන ය යනු එක් ආවාය්‍යී මතයෙකි.

වක්‍ෂුර්වාර වීථියෙහි වක්‍ෂුර්විභූතය උපදිනුයේ ඉපද විෂයකෂණ ගණනක් ඉක්ම ගිය වක්‍ෂුර්විභූතවක් ආශ්‍රය කොට ය. එය උපදිනුයේ කලින් ඒ වසා රූපයෙහි රූපාරම්භය ගැටීම නිසා ය. රූපාරම්භය එහි ගැටීම වක්‍ෂුර්විභූතය ඉපදීමේ ප්‍රාරම්භය ය. ඒ ගැටීම තුළුව හොත් වක්‍ෂුර්විභූතයක් නුපදනේ ය. ඒ ගැටීම සිදු වීමට ද වක්‍ෂුර්විභූතව වක්‍ෂුර්විභූතයට කලින් ඉපද තිබිය යුතු ය. එ බැවින් වක්‍ෂුර්විභූතව ගේ කලින් ඉපද තිබීම වක්‍ෂුර්විභූතය ඇති වීමට එක් හේතුවකි. ඒ වක්‍ෂුර්විභූතවෙහි කලින් හට ගෙන තිබෙන බව පුරේජාන ප්‍රත්‍යය භාවය ය. වක්‍ෂුර්විභූතයට එය නිශ්‍රය වීම පසු ව වක්‍ෂුර්විභූතය උපදනා අවසානවෙහි සිදුවන්නක් ය. එ බැවින් එහි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය භාවය අනෙකක් ය. නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය අනෙකක් ය. යනු එක් ආවාය්‍යී මතයෙකි. ආරම්භය භාවයේ හා පුරේජාන භාවයේ තාත්වය ද වසානුට කී නයිත් තේරුම් ගත යුතු ය. මෙය ගැඹුරු කරුණෙකි.

පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන්නේ වනීමාන නිෂ්පන්නරූපයෝ ය. අතිත රූපයෝ පුරේජාන වූවාහු ද ඒවා අරමුණු කොට උපදනා විෂයන්ට ආරම්භය ශක්තියෙන් හා උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වනු මිස පුරේජාන ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ආරම්භය ශක්තියෙන් වෙනස් වූ පුරේජාන ශක්තියක් තිබෙන බවට මෙය ද වැදගත් ශාක්‍ෂ්‍යයෙකි. මෙය ද ගැඹුරු කරුණෙකි. අතිත රූපයන් පුරේජානයන් වී පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නො වීමේ හේතුව අවබෝධ කර ගැනීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. එය පුරේජාන ශක්තිය ගැන ඉහත දක් වූ කරුණු අනුව සිතා තේරුම් ගත යුත්තකි.

ත්‍රිරාශියෙහි අප්‍රමාණ වෛතසිකයන් ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය-
 යෝත්‍යනන භාවයෙන් බැහැර කර තිබෙන්නේ සන්නව ප්‍රඥප්තිය විෂයෙහි
 පවත්නා ඒ වෛතසිකයන් රූපයන් අරමුණු කොට උපදනා සිත් හා නො
 යෙදෙන බැවිනි. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වන අටළොස් රූපයන් අතුරෙන්
 වසාරූප සය ප්‍රත්‍යය වන සැටි වසාරුපුරේජාන වස්තුවාරම්භණ පුරේජාන
 ප්‍රත්‍යයන් ගැන කී කරුණු අනුව තෙරුම් ගත යුතු ය. අටළොස් වැදෑරුම්
 වනීමාන රූපයන් ආරම්භණ පුරේජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ මෙසේ
 ය. අනිත්‍ය වශයෙන් දුඃඛ වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් සම්මඝිතය කිරීම්
 ආදියෙහි ඒවා අරමුණු කොට උපදනා කාමාවචර කුශල ක්‍රියා විත්තයන්ට
 ද ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ. රූප දක්නා වූ ද ශබ්ද ශ්‍රවණය
 කරන්නා වූ ද කුශල ක්‍රියා වශයෙන් පවත්නා වූ අභිඤ්ඤසිතට ද රූප
 ශබ්දයෝ ආරම්භණ පුරේජාන භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. වක්‍ෂුරාදිය හොඳය
 කියා ආඝාතය කරන්නා වූ ද වක්‍ෂුරාදීන් කෙරෙහි රාගය උපදවන්නා
 වූ ද වක්‍ෂුරාදීන් විෂයෙහි දෂ්ඨි උපදවන්නා වූ ද දෙමිනස් උපදවන්නා
 වූ ද විචිකිත්සා ඇති කරන්නා වූ ද මාධ්‍යය ඇති කරන්නා වූ ද
 නැනැත්තන් ගේ වශයෙන් වක්‍ෂුරාදීහු අකුශල සිත් දෙළොසට ආරම්භණ
 පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වෙති. රූප දභිතාදි වශයෙන් ඇති වන්නා වූ
 පඤ්චිකඤ්ඤාණ විචිතට අයත් සිත්වලට ද රූපාදිය ආරම්භණ පුරේජාන
 ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන සැටි විසාර වශයෙන් සිතා සොයාගත යුතු ය.

වචනාථී මෙසේ ය :- අප්‍රති ති ජානො. ජන ධාතුව කෙරෙන් ත
 ප්‍රත්‍ය ව නකාරය ලොප්ච ජාන කියා වේ. එයින් කියැවෙන්නේ උපන්
 ධර්මී ය. පච්චයුප්පනනනො පුබ්බ ජානො ති පුරේජානො. එයට අලප්‍රන
 සමාස ය යි ද 'පුරේ' යන නිපාතය පුචී වූ සමාස ය යි ද කිය හැකි
 ය. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයට පුචීයෙහි හටගත් ධර්මීය එයින් වාච්‍ය වේ.

(11) පට්ඨාජ්ජාන ප්‍රත්‍යය.

සන්නව සන්නානයෙහි කම්භිදි ප්‍රත්‍යය සතරෙන් හටගන්නා රූප
 පරමපරා සතර වැඩෙමින් පවත්නේ ඒ සන්නානයෙහි අරූප ධර්මී පරමපරාව
 පවත්නා තෙක් පමණෙකි. අරූප ධර්මීයන් ගේ ඉපදීම නැවතුන තැන්
 පටන් රූප ධර්මී පරමපරා පිරිහෙන්නට පටන් ගන්නේ ය. අරූප ධර්මීයන්
 ගේ හටගැනීම නවතිනට ළංචන කොට ම කම්භියෙන් හටගන්නා රූපයන්
 ගේ ඉපදීම නවතින්නේ ය. අන්තිම විත්තයේ නිරෝධයෙන් පසු කම්භි
 රූප ඉතිරි නො වන්නේ ය. පුචීයෙහි කම්භිදි ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගන්නා

වූ රූපයනට ඒ ඒ වර්ග වල රූප කලාප මතු මතුයෙහි ද ඇති කොට පරමපරාව පැවැත්විය හැකි වීමේ ශක්තිය ලැබෙන පරිදි පසුව උපදනා වින්ත වෛතසික යන්ගෙන් අනුබල ලැබෙන්නේ ය. ඒ හේතුවෙන් සත්ත්වයා ජීවත් වන තෙක් රූප පරමපරා සතර පවත්නේ ය. අරූප ධර්මයේ අනේකානුභාවයන් ගෙන් යුක්තයෝ ය. නමා පසුව ඉපිද තමාට පෙර උපන් රූපයනට අනුබල දෙන බව ද ඒවායේ ඇති එක් ආනුභාවයෙකි. පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය ය යි කියනුයේ තමන් පසුව ඉපිද කලින් හටගත් රූප ධර්මයනට එසේ අනුබල දෙන වින්ත වෛතසිකයන්ට ය. එය කලින් ඇති වී පවත්නා වෘක්‍ෂලතාවන් වෙතට පසුව පැමිණ ඒවායේ වැඩිමට හා පැවැත්මට උපකාර වන වර්ෂා ජලය මෙන් දන යුතු ය.

පට්ඨාන අටුවාවෙහි "ගිණ්ඨපොතක සරීරානං ආභාරාසා වෛතනාවීය" යනුවෙන් එය ගිණ්ඨිනිණි පැටවුන් ගේ ශරීර වලට උපකාර වන ආභාරාසා වෛතනාව සේ දකුණු බව දක්වා තිබේ. ගිණ්ඨිනිණි පැටවුන්ට මාපියන්ගෙන් ආභාරයක් නො ලැබෙන්නේ ය යි කියති. ආභාරයක් නො ලබන්නා වූ ඔවුන් ගේ ශරීර ඔවුන්ට පසුව ඇතිවන ආභාරාසා වෛතනාවේ බලයෙන් වැඩෙත් ය යි ද කියති.

ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචී සුචී වින්තයන් හා ඉපිද රූපසංවිතියට පැමිණි ඒකජකාය ය, ද්විජකාය ය, තිජකාය ය, චතුජකාය ය යන මොවුහු පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය යි ත්‍රිරාශියෙහි දක්වා තිබේ. ඒකජකායාදීන්ට ප්‍රත්‍යය වන සැටි නොයෙක් පොත්වල නොයෙක් ලෙසින් දක්වෙන අවුල් කරුණෙකි. පට්ඨාන අටුවාවෙහි ඒකජකායයක් හා ද්විජකායයක් ගැන සඳහන් කොට නැත. එහි "ඉමස්ස කායස්සා ති තිසමුට්ඨානික චතුසමුට්ඨානික භුත උපාදයරූප සංඛාතස්ස කායස්ස" යි තිජකාය චතුජකාය දෙක පමණක් සඳහන් කොට තිබේ.

කායයන් අතුරෙන් ඒකජකාය යනු කම්භාදි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් යම්කිසි එක් ප්‍රත්‍යයකින් හටගත් රූප කයය ය. ද්විජකාය යනු ප්‍රත්‍ය දෙකකින් හටගත් කය ය. තිජකාය යනු ප්‍රත්‍යය තුනකින් හටගත් කය ය. චතුජකාය යනු ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගත් කය ය. සත්ත්වයකු හවයෙහි පළමුවෙන් ඉපදීමෙහි දී ප්‍රතිසන්ධි වින්තය සමග උපදනේ කම්භරූප පමණෙකි. ප්‍රතිසන්ධි වින්තයා ගේ උත්පාද ස්ථිති හඬග යන ක්‍ෂණ තුනෙන් උත්පාදක්‍ෂණ යෙහි ඇති කය කම්භසංඛාත එක් ප්‍රත්‍යයකින් පහළ වූවක් බැවින් ඒකජකාය නම් වෙයි. ප්‍රතිසන්ධි වින්තයා ගේ ස්ථිතික්‍ෂණයේ දී ඒ සන්නානයෙහි සෘතුජරූප ද පහළ වෙයි. එ බැවින් ස්ථිතික්‍ෂණයෙහි ඇති රූප කය ද්විජ කාය ය. ප්‍රතිසන්ධි වින්තයා ගේ හඬගක්‍ෂණයෙහි

ඇත්තේ ද ද්විජකායය ම ය. ප්‍රතිසන්ධි විතනයට අනතුරු ව ප්‍රථම හවාඩග විතනය පහළවන කල්හි විතනජ රූප ද පහළ වේ. එබැවින් ප්‍රථම හවාඩගයා ගේ උත්පාදකෂණයෙහි පටන් ආහාරජ රූපයන් පහළ වන තුරු ඇත්තා වූ රූප කය ත්‍රිජකාය ය. ආහාරජ රූප පහළ වූ තැන් පටන් ඇත්තා වූ කය චතුජකාය ය. රූපලෝකයෙහි ආහාරජ රූප නො ලැබෙන බැවින් එහි වෙසෙන බ්‍රහ්මයන්ට ඇත්තේ ත්‍රිජකායයෙකි. පට්ඨාන අටුවාවෙහි නිසමුට්ඨානික කාය ය යි දක්වන ලද්දේ ඒ බ්‍රහ්මකාය ය.

එහි චතුසමුට්ඨානික කාය ය යි දක්වා තිබෙන්නේ කාමසන්තයන් ගේ කමාදි ප්‍රත්‍යය සතරෙන් හටගත් කය ය. අසංඥ සන්තයන්ගේ කය ද ද්විජ කායයෙකි. එහි සිත් නුපදනා බැවින් එය පශොඡාන ප්‍රත්‍යය නො ලබයි.

ත්‍රිරාශියෙහි පශොඡාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා තිබෙන්නේ සුචී සුචී විතනයන් සමග ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන රූප ය. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬන කෂණවල උපදනා රූප ගැන එහි සඳහන් කර නැත. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬන කෂණයන්හි උපදනා රූපයන් පශොඡාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණීමට හේතුවක් නො පෙනේ. එය විමසිය යුතු ය. විතනයන් ගේ ස්ථිති හඬනකෂණයන්හි උපදනා රූපයන් පශොඡාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වෙන හොත් ඒවා ප්‍රත්‍යනීකරාශියට ඇතුළු කොට දක්විය යුතු ය. ත්‍රිරාශියෙහි එසේ දක්වා ද නැත. විතනයන් ගේ උත්පාද කෂණයෙහි උපදනා රූපයන් පමණක් පශොඡාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වෙනැයි ගෙන කියනහොත් ප්‍රතිසන්ධියට අනතුරු ව උපදනා ප්‍රථම හවාඩගය ප්‍රතිසන්ධි විතනයාගේ උත්පාදය සමග උපන් කමීජරූප පිණ්ඩය වූ ඒකජකායයට පශොඡාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. ප්‍රථම හවාඩගය උපදනා කල්හි ප්‍රතිසන්ධිවිතනයාගේ ස්ථිතිකෂණයෙහි උපන් ඍතුජ රූප ද ස්ථිතියට පැමිණ තිබෙන බැවින් විතනයාගේ ස්ථිතියෙහි උපදනා රූප ද පශොඡාන ප්‍රත්‍යය ලබන සැටියට ගෙන කියන හොත් ප්‍රථම හවාඩගය ද්විජකායයට පශොඡාන ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. එසේ ගත හොත් ඒකජකායයට ප්‍රත්‍යය වන තැනක් නො ලැබේ. ප්‍රථම හවාඩගය සමග කමී විතන ඍතු යන ප්‍රත්‍යය තුනෙන් ම රූපයෝ උපදිති. එහි ස්ථිති හඬනකෂණ වල දී ද ත්‍රිජරූපයෝ උපදිති. ඉහත කී ආකාර දෙකින් කවර ආකාරයකින් කියනත් ද්විතීය හවාඩගය ත්‍රිජකායයට ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය. ද්විතීය හවාඩගයේ පටන් ආහාරජ රූප ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන තුරු උපදනා සකල විතනයෝ ම ත්‍රිජකායයට ප්‍රත්‍යය වෙති. ආහාරජ රූප ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි පසු උපදනා රූපයෝ චතුජකායයට ප්‍රත්‍යය වෙති.

මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විතනයෙන් මොබ සතළොස් වන විතනයා ගේ ස්පීතික්‍ෂණයෙහි පටන් කමිජ රූපයෝ නූපදිති. ඒ ඒ විතනයන් ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි උපදනා රූපයන්ට පමණක් පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන සැටියට ගෙන කියන හොත් ව්‍යුති විතනයෙන් පසළොස් වන විතනයේ පටන් ව්‍යුති විතනය දක්වා ඇති විතනයන් කාමලෝකයෙහි ත්‍රිජකායයට ද රූපලෝකයෙහි ද්විජකායයට ද ප්‍රත්‍යය වන බව කිය යුතු ය.

ඒ ඒ විතනයන්ට සුචීවිතනයා ගේ උත්පාදය හා උපන් රූපය පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ලබා ය යනු එක් මතයෙකි. සුචී විතනයා ගේ ක්‍ෂණත්‍රයේ ම උපන් රූප අනන්තර විතනයෙන් පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ලබා ය යනු එක් ආචායසී මතයෙකි. එක් එක් සිතක් තමන්ට සුචීයෙහි අටවන විතනයා ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි පටන් විතනක්‍ෂණයන්හි උපන් රූප පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ලබනි ය යනු ද එක් ආචායසී වාදයෙකි. එයට කරුණු වශයෙන් අටවන විතනක්‍ෂණය දක්වා කාලය රූපය වැඩෙන කාලය ය, දශවන විතනක්‍ෂණයේ පටන් රූපය පිරිහෙන්නට පටන් ගන්නේ ය. ප්‍රත්‍යය ලැබ බලවත් වන්නේ වැඩෙන කාලයේ ය. "පිරිහෙන්නට පටන්ගත් රූපය ප්‍රත්‍යය ලාභයෙන් නොවැඩෙන්නේ ය, ඒ නිසා වැඩෙන කාලයේ මිස පිරිහෙන කාලයේ පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රයෝජනයක් නැත" යි කියති. එක් එක් සිතක් තමන් උපදින්නට කලින් විතනක්‍ෂණ සොළොසක පටන් ම උපන් රූපයන්ට පභවාඡ්‍යාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ ය යනු ද එක් ආචායසී මතයෙකි. මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විතනයෙන් සතළොස් වන විතනය සමග උපන් හෘදය වසෂුව ව්‍යුති විතනයට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විය හැකි නම් ව්‍යුතිවිතනය ද එයට පභවාඡ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විය හැකි නොවීමට කරුණක් නැත ය යි ඒ ආචායසීවරයෝ පවසති. ආහාරයෙන් වන උපසුම්භනය ලැබෙන්නේ වැඩෙන ශරීරයට පමණක් නො වේ ය. ඡරපත් වී වැටී ගෙන යන ශරීරයට ද ආහාරයා ගේ උපසුම්භනය ලැබෙන්නේ ය. එ මෙන් ආයුෂයෙන් අඩක් ගෙවා පරිහාණි පක්‍ෂයට වැටී තිබෙන රූපයට ද පභවාඡ්‍යාන විතන වෛතසිකයන් ගේ උපසුම්භනය නො ලැබේ ය යි නො කිය හැකිය යි ද ඒ ආචායසීවරයෝ කියති.

තවද සුචී විතනය හා ඉපද ස්පීතියට පැමිණෙන්නා වූ රූපය අනන්තර විතනය ඉපදීමට පෙරාතුව ම ඒකාන්තයෙන් අනන්තර විතනය උපදනා බැවින් නූපන් අනන්තර විතනයා ගේ උපසුම්භනය ලබන්නේ ය යි ද ඇතැම් ආචායසී වරයෝ පවසති. නූපන් විතනයෙන් උපකාර ලබන්නේ කෙසේ ද යන ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව හා සංකිව්ව තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව ගෙන හැර දක්වති. යම්කිසි භවයක දී අභීතවයට පැමිණීමට නියත නැතැන්නේ

අතීතයට නො පැමිණ නො මියෙන්නේ යයි පත පොතෙහි දක්වා තිබේ. එසේ නො මිය යෑමේ හේතුව ඒකාන්තයෙන් මතු ඇතිවන්නට තිබෙන අතීත්මාගීයේ ආනුභාවය ය. මසකු විසින් ගිලින ලදුව ද බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ ජීවත් වූයේ ද, මවු කුස සිටිය දී මව කාලක්‍රියා කොට සිරුර වූ ගින්නෙන් දවනු ලබද්දී මවු කුස විසූ සංකීව්ව දෙරුවා ජීවත්වූයේ ඒ අය විසින් මතු ලබන්නට තිබෙන අතීත්මාගීයේ ආනුභාවයෙන් ය. නුපන්නා වූ අතීත්මාගීයේ එල එය ඉපදීමට කලින් ලැබෙන්නාක් මෙන් ම නුපත් විතනයා ගේ උපසංචිතනය ද ලැබේ ය යනු ඒ ආවායඝීවරයන් ගේ මතය ය.

වික්‍රදාණය රූපයනට සහජාත වශයෙන් ද අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ද නිශ්‍රය වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වන්නේ වික්‍රදාණයා ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි ය. සුචියෙහි හටගත් රූපයනට පශ්චාත්‍යාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය විය යුත්තේ ද එ කෙණෙහි ම ය. එ බැවින් සුචී විතනය හා උපන් රූපයෝ ඒ විතනයා ගේ ස්ථිති හඬන ක්‍ෂණවලදී පශ්චාත්‍යාත ප්‍රත්‍යය නො ලබත් ය, අනන්තර විතනයා ගේ උත්පාදක්‍ෂණයෙහි දී ම ඔව්හු පශ්චාත්‍යාත ප්‍රත්‍යය ලබත් ය යනු ඉහත කී වාදය නො පිළිගන්නා ආවායඝීවරයන් ගේ මතය ය.

සුචියෙහි ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන රූපයනට පසු ව උපදනා සිත් පශ්චාත්‍යාත වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව සියල්ලෝ ම අවිවාදයෙන් පිළිගනිති. මෙහි සැලකිය යුතු ප්‍රධාන කරුණ එය ය. මත හේද ඇත්තේ පශ්චාත්‍යාත ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ අප්‍රධාන කරුණු ගැන ය. ඒවා දක්වීමෙන් එතරම් ප්‍රයෝජනයක් නැත ද වැඩිදුර කල්පනා කිරීම ඤානවේදිතයට හේතු වන බැවින් අභිධම්මය උගනුවන් ගේ බහුශ්‍රැත භාවය පිණිස ඒවා ද මෙහි දක්වන ලදී.

අත්තනො පච්චස්සන්තනො පච්ඡා ජායතී ති පච්ඡා ජානො, පච්ඡා යන නිපාත පදය පෙරටු කොට ඇති ජන ධාතුව කෙරෙන් ත ප්‍රත්‍යය ව පච්ඡාජාත යනු සිධ යි. යම් ධම්මයක් තමා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය ඉපදීමෙන් පසු උපදී නම් එය පච්ඡාජාත නම් වේ.

(12) ආසේවන ප්‍රත්‍යය.

යම්කිසි වස්තුවක කලින් ගල්වා තිබෙන සායම එය මතුයෙහි නැවත ගල්වන ඒ වර්ගයේ සායමට පැහැපත් වීමට උපකාර වන්නාක් මෙන් අනතුරු ව උපදනා තමා ගේ ජාතියේ සිත තමා ගේ කුශලාදි

ස්වභාවය ගෙන, වඩා බලවත් වීමට උපකාර වන සිත ආසේවන ප්‍රත්‍යය ය. තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර විත්‍යයට දෙන බව හා අනන්තර විත්‍යයට තමා ගේ ස්වභාවය ගන්වන බව ආසේවන ශක්තිය ය. තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර විත්‍යයට ගැන්වීමේ ශක්තිය ඇත්තේ ද අතීත විත්‍යයේ ස්වභාවය ගෙන, වඩා බලවත් වීමේ ශක්තිය ඇත්තේ ද උත්සාහයෙන් යුක්ත වන බලවත් විත්‍යයන්ට ය. ඔවුහු තමී ජවන විත්‍යයෝ ය. අජවන විත්‍යයෝ දුබලයෝ ය. ඔවුහු තමා ගේ ස්වභාවය අනන්තර විත්‍යයන්ට ගැන්වීමට සමත් නොවෙති. අතීත විත්‍යයේ ස්වභාවය ගැන්වීමට ද සමත් නො වෙති. ලෝකෝත්තර ඵලවිත්‍යයෝ ජවනයන් වුව ද විපාක බැවින් ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. විපාක විත්‍යයන් ගේ බලවත් බව හෝ දුබල බව කමානුරූපව සිදුවන්නකි. එ බැවින් ඔවුහු තමා ගේ ස්වභාවය අපර විත්‍යයට ගන්වන්නාහු ද සුඵී විත්‍යයේ ස්වභාවය ගන්වනාහු ද නො වෙති. එ බැවින් එකිනෙකට අනතුරු ව උපදනා හවාඩා විත්‍යයේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නොපැමිණෙති. සමහර විචිචලදී ආවර්ජිත විත්‍යය ව්‍යවස්ථාපන කෘත්‍යයෙන් කීප වාරයක් උපදී. එහෙත් එය දුබල වූ අජවන විත්‍යයක් වන බැවින් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයට නො පැමිණේ.

"කුශලාකුශලවිපාක ක්‍රියා යන සතර ජාතියට අයත් විත්‍යයන් ගෙන් විපාක විත්‍යයේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. ඉතිරි ජාති තුනට අයත් විත්‍යයන් ගෙන් ද එක් ජාතියක සිතක් අන් ජාතියක සිතකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වේ. එක ම ජාතියේ සිතවලින් ද එක් වේදනාවකින් යුක්ත සිත ඒ වේදනාවෙන් යුක්ත සිතකට ම මිස අන් වේදනාවකින් යුක්ත සිතකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වේ. කාමාවචර ය, රූපාවචර ය, අරූපාවචර ය, ලෝකෝත්තර ය යන භූමිහේදය ආසේවන ප්‍රත්‍යය නොලැබීමට කරුණක් නො වේ. ආරම්භණ හේදය ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො ලැබීමට කරුණක් නො වේ. කාමාවචර විත්‍යය රූපාවචරාරූපාවචර ලෝකෝත්තර විත්‍යයන්ට ද සමහර තැනක ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ. සංස්කාරයන් අරමුණු කරන අනුලෝම විත්‍යය නිචාණය අරමුණු කරන ගෝත්‍රභූ විත්‍යයට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ.

ත්‍රිරාශියෙහි අතියමින් කියැවෙන ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් ගේ ක්‍රමය මෙසේ ය. කාමාවචර කුශල විත්‍යය තමාට අනතුරු ව උපදනා වූ වේදනා වශයෙන් අහිතන වූ කාමාවචර කුශලයට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වේ. එහි ඥානසම්ප්‍රසූක්ත විත්‍යයෝ වේදනා වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ රූපාවචරාරූපාවචර ලෝකෝත්තර කුශල විත්‍යයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර කුශලයෝ තමන් හා සමාන

රූපාවචර කුලයන්ට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර කුලයෝ තමන් හා සමාන අරූපාවචර කුලයන්ටද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝකෝත්තර කුල චිත්තයකට අනතුරු ව ලෝකෝත්තර කුල චිත්තයක් නුපදනා බැවින් ඔව්හු කිසිවකට ආසේවන ප්‍රත්‍යය නො වෙති. අකුසල චිත්තයෝ වේදනාදී වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ අකුල චිත්තයන්ට ම ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචර ක්‍රියා චිත්තයෝ වේදනාදී වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ කාමාවචර ක්‍රියා චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. එහි දැන සම්ප්‍රසූක්ඛ චිත්තයෝ වේදනා වශයෙන් තමන් හා සමාන වූ රූපා-වචරාරූපාවචර ක්‍රියා චිත්තයන්ට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපාවචර ක්‍රියා චිත්තයෝ තමන් හා සමාන වූ රූපාවචර ක්‍රියා චිත්තයන්ට ආසේවන ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර ක්‍රියා චිත්තයෝ තමන් හා සමාන අරූපාවචර ක්‍රියා චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙති. කුලලාදීන් අතුරෙන් ආසේවන ප්‍රත්‍යය ලැබූ චිත්තයෝ නො ලැබූ චිත්තයන්ට වඩා බලවත් වෙති.

ආ පුනප්පුනං සෙවති ති ආසෙවනං කතීෂ්ඨ සාධන විග්‍රහ යි. ආ පුච්චි යි සෙවායං යන ධාතුව කෙරෙන් යු ප්‍රත්‍යය ව වැඩිව වකාරා ගම ව ආසෙවන ක්‍රියා වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය නැවත නැවත සේවනය කරන්නේ ආසේවන නම්. ආපුනප්පුනං සෙවිතබ්බන්ති ආසෙදුනං කම්මසාධන විග්‍රහ යි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයා විසින් නැවත නැවත සේවනය කරනු ලබන්නේ ආසේවන නම්. ආසේවන ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙක ඒකක්‍ෂණයෙහි නො ලැබෙන බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ ඒකාන්තයෙන් අන්‍යෝන්‍ය සේවනයක් නැත. එහෙත් අපරචිත්තය පුච්චිචිත්තයා ගේ සවභාවය ඒකාන්තයෙන් ම ගෙන උපදනා බැවින් ඒ ප්‍රත්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය සේවනයක් ඇතුළුවක් වැනි වේ. එ බැවින් ඒ ප්‍රත්‍යයට ආසේවන යන නාමය දී තිබේ.

(13) කම් ප්‍රත්‍යය

අත් පා ආදි ශරීරාවයවයන් එසවීම පහත් කිරීම දිගු කිරීම හැකිලවීම ආදි වූ ද දීම ගැනීම පහර දීම කපා කිරීම විමසීම ආදි වූ ද කායික වූ ද වාචික වූ ද මානසික වූ ද සකල ක්‍රියාවන් සිදු කිරීමේ උත්සාහයක් සිත හා සම්බන්ධව ඇත්තේ ය. සෑම යන්ත්‍රයක් ම ක්‍රියා කරන්නේ ඒ යන්ත්‍රයෙහි යම්කිසි මූලස්ථානයක ඇති වායුවෙහි තල්ලු කිරීමේ වේගයෙනි. චිත්තය හා සම්බන්ධ වූ ක්‍රියා කිරීමේ උත්සාහය හෙවත් ක්‍රියා සිදු කිරීමේ වේගය, යන්ත්‍ර ක්‍රියා කරවන වායුවෙහි ඇති

තල්ලු කිරීමේ වේගය මෙන් දත යුතු ය. එය සිත හා සමබන්ධ වූ වේගයක් වන බැවින් එයට අටුවා විකාවල වින්‍යායෝග (වින්‍යාප්‍රයෝග) යන නම ව්‍යවහාර කර තිබේ. යන්ත්‍රයක සෑම අවයවයක ම ක්‍රියා කිරීමේ මූලය වායුවේ තල්ලු කිරීම වන්නාක් මෙන් ඒ වින්‍යාප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත්‍ය වේගය හෙවත් උත්සාහය වින්‍යා වෛතසිකයන් ගේ ක්‍රියා කිරීමේ මූලය වේ. යන්ත්‍රයේ මූලස්ථානයෙහි වායුව තල්ලු කරන කල්හි එහි සියලු ම අවයව එයට අනුව සැලෙන්නාක් මෙන් වින්‍යාප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත්‍ය වේගය අනුව එය හා සමබන්ධ වූ සකල වින්‍යාප්‍රයෝගයෝ ම ක්‍රියා කෙරෙති. වින්‍යා හා සමබන්ධ වූ ඒ මූලික වේගය උත්සාහයකැ යි කියන ලද නමුත් එය වියහි වෛතසිකය නො වන බව ද දත යුතු ය. ඒ වින්‍යාප්‍රයෝග සංඛ්‍යාත්‍ය වේගයට වේගතාව ය යි ද කමිය ය යි ද කියනු ලැබේ. එය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ආකාර නානත්වයෙන් අනෙක ප්‍රභේද වේ. සමාන වෛතසික ගණනකින් යුක්ත වන එක් සිතකින් අනෙක ක්‍රියා සිදු කළ හැකි වන්නේ වේගතා නානත්වයෙනි.

සෝමනස්ස සහගත ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරික කාමාවචර කුලල වින්‍යා වෛතසික තෙතිසක් හා උපදනේ ය. ධර්ම සුතිසක් ඇති ඒ ධර්මාරාශියට අයත් වේගතාව දීම සිදු කිරීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් දනක්‍රියාවක් සිදු වේ. එහි වේගතාව වැදීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් වැදීම සිදු වේ. එහි වේගතාව ගරු කළ යුත්තකුට ගරු කිරීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් ගරු කිරීමක් සිදු වේ. එහි වේගතාව වනක් පිළිවෙතක් කිරීමේ උත්සාහය වී නම් එයින් වක් පිළිවෙත් කිරීම සිදු වේ. එහි වේගතාව බණ ඇසීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් බණ ඇසීම සිදු වේ. එහි වේගතාව බණ කීමේ උත්සාහයක් වී නම් එයින් බණ කීමක් සිදු වේ. මෙ සේ සමාන වෛතසික ගණනකින් යුක්ත එක සිතකින් අනෙක ක්‍රියා සිදු වන්නේ වේගතා වෛතසිකයේ නානත්වයෙනි. වේගතාව දන වේගතා අභිවාදන වේගතාදි වශයෙන් අනෙක ප්‍රභේද වේ.

වෛතසික ධර්මයක් වූ වේගතාව තවත් ධර්මයන් ගේ සහයෝගය නොලැබ දනාදි ක්‍රියා සිදු කිරීමට සමත් නො වේ. ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට වේගතාවට වින්‍යා වෛතසිකයන් ගේ සහයෝගය ලැබිය යුතු ය. ඇතැම් ක්‍රියාවක සිඬියට වේගතාවට වින්‍යා වෛතසිකයන් ගේ හා රූපයන් ගේ ද සහයෝගය ලැබිය යුතුය. ඒ ඒ ක්‍රියා සමබන්ධයෙන් උපදනා වේගතාවන්ට වුවමනා රූපාරූප ධර්මයන් තමන් සමගම ඉපදවීමේ ශක්තියක් ඇත්තේ ය. එබැවින් වේගතාව ක්‍රියා සිඬියට වුවමනා රූපාරූප ධර්මයන් උපදවා ගෙන ම ඒ රූපාරූප ධර්මයන් සමගම උපදී. බලවත් වූ ඇතැම් වේගතාවන්ට අනාගතයෙහි රූපාරූප

ධම්මයන් ඉපදවීමේ ශක්තිය ද ඇත්තේ ය. කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් චේතනාව සිවු වැදෑරුම් වේ. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ පඤ්චවිඤන චේතනාවන්ගෙන් අන්‍ය වූ සකල කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා චේතනාවෝ ම තමන් හා රූපාරූප ධම්මයන් ඉපදවීමෙහි සමන් වෙති. පඤ්චවිඤන චේතනාවන් හා චතුර්වෝකාර භවයේ උපදනා චේතනාවෝ තමන් හා අරූප ධම්ම පමණක් උපදවති. චතුර්විධ චේතනාවන් අතුරෙන් කුශලාකුශල චේතනාවෝ අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන් ගේ ද සහයෝගය ලදහොත් අනාගතයෙහිදු රූපාරූප ධම්මයෝ උපදවති. තමන් උපදනා කෙණෙහි හා අනාගතයෙහි ද රූපාරූප ධම්මයන් උපදවන්නා වූ කුශලා 'කුශල විපාක ක්‍රියා වශයෙන් සිවු වැදෑරුම් වූ චේතනාව කම්ප්‍රත්‍යය ය.

කම් ප්‍රත්‍යය වනාහි සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය ය යි දෙවැදෑරුම් වේ. තමා උපදනා කෙණෙහිම රූපා 'රූප ධම්මයන් උපදවන චේතනාව සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය නම් වේ. තමා උපදනා අවස්ථාවෙන් අන්‍ය වූ අවස්ථාවක අනාගතයෙහි රූපාරූප ධම්මයන් උපදවන චේතනාව නානාක්‍ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය නම් වේ.

චේතනාව හෙවත් කම්ම ඵක්තරා වේගයක් බව ඉහත දක්වන ලදී. චේතනා සංඛ්‍යාත ඵ් වේගය උපදනා කල්හි ඵයට අනුකූලව ඵය හා තවත් රූපාරූප ධම්මයෝ උපදිති. දන චේතනාවක් උපදනා කල්හි ඵ් දන චේතනාව අනුව ඵ් වේගය තිසා සිතක් ද ඵය හා බැඳී උපදනේ ය. චේතනාවෙන් අන්‍ය වූ අන්‍ය සමාන චෛතසික දොළොස හා සෝභන සාධාරණ චෛතසික ඵකුන් විස්ස ද සමහර විට ප්‍රඥ චෛතසිකය ද ඵ් දන චේතනාව අනුව ඵය හා බැඳී උපදනේ ය. දන චේතනාව සහිත වූ ඵ් අරූප ධම්ම පිණ්ඩය හා බැඳී දීම සඳහා ශරීරය ක්‍රියා කරවීමට වුවමනා විතතඡ රූපයෝ ද උපදිති. ඵයින් දන ක්‍රියාව සිදු වේ. මෙසේ හැම චේතනාවක් සමග ම විතතචෛතසිකයෝ ද ඇතුළු චේතනාවක් හා විතත චෛතසික රූපයෝ ද උපදිති. සෑම කල්හි ම විතතචෛතසිකයන් උපදින්නේ යම්කිසි චේතනාවකට අනුව ම ය.චේතනාවක් හා නොබැඳී විතතචෛතසිකයන් ගේ ඉපදීමක් නැත. චේතනාවකින් තොරව විතත චෛතසිකයන් උපන හොත් ඵවා කිසි වැඩක් නැති ධම්ම කොටසක් වන්නේ ය. විතතචෛතසිකයන් චේතනාවට අනුව ම ඉපදිය යුතු බැවින් කම් ප්‍රත්‍යය සෑම විතතචෛතසිකයකට ම ප්‍රත්‍යයෙකි.

තමා ගේ උත්පත්ති ක්‍ෂණයෙහි දී විතත චෛතසික විතතඡ රූපයන් ගේ උත්පත්තියට උපකාරක වූ ඉහත කී දනචේතනාව අනාගතයෙහි ද සුදුසු පරිදි රූපාරූප ධම්මයන් ඇතිවීමට උපකාර වන

ශක්ති විශේෂයක් ශේෂකොට නිරුධ වන්නේ ය. නිරුධවීමෙන් පසු ඒ වේගතාව නැත ද අනාගතයෙහි යම්කිසි අවස්ථාවක දී අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන් ගේ සහයෝගය ලද හොත් එය තවත් රූපාරූප ධර්මයන් ද උපදවයි. ඒ දැන වේගතාව උපන්නේ යම් සන්නාතයක නම් ඒ නැනැන්තා ගේ ඒ හවයේ අවසානයෙහි හෝ අනාගත හවයක අවසානයෙහි හෝ ව්‍යුතිච්ඡතයකට අනතුරුව ඒ දැන වේගතාව විසින් අන්‍ය ප්‍රත්‍යයන්ගේ ද සහයෝගය ලදහොත් ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයක් හා කම්භ රූප සමුහයක් ද ඇති කරනු ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධියෙන් පසු ඒ හවය මුලලේඛනි හවාධග සිත් ඇති කරනු ලැබේ. තව ද ඒ දැන වේගතා සංඛ්‍යාත කම්මයෙන් පිළිසිද ගත් නැනැන්තා හට ඉෂ්ට රූපයන් හමු වූ කල්හි වක්‍ෂුර්විඤන සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ සන්නිර්ණ තදරමමණයන් ඇති වීමට ද ඉෂ්ට ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශයන් හමුවීමෙහි දී ශ්‍රෝත්‍රවිඤන ස්‍රාණවිඤන ජිහ්වාවිඤන කාය විඤන සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ සන්නිර්ණ තදරමමණයන් ඇති වීමට ද මනෝද්වාරයෙහි තදරමමණයන් ඇති වීමට ද ඒ අතීත දැන වේගතාව ප්‍රත්‍යය වේ. වක්‍ෂුර්විඤනාදී ඒ චිත්තයෝ අතීත කම් හේතුවෙන් උපදනා චිත්තයෝ ය. මෙසේ එක් කුශල වේගතාවකින් අනාගතයෙහි බොහෝ කම්භ රූපයන් හා චිත්තවේගසික ධර්මයෝ ඇති කරනු ලැබෙත්.

ප්‍රත්‍යය ධර්මයා ගේ නිරෝධයෙන් පසු ප්‍රත්‍යය ධර්මය නැතිව අනාගතයේ දී යම්කිසි ඵලයක් ඇති කරන බව තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර වූ ගැඹුරු කරුණෙකි. අඹ ඇටයක් රෝපණය කළ කල්හි එයින් අඹ පැලයක් ඇති වේ. අඹ පැලය අඹ ඇටය තිබියදී ම හට ගත් බැවින් එය අඹ ඇටයෙන් හටගත් බව ප්‍රකට ය. අඹ පැලය ක්‍රමයෙන් වැඩි වී ගණනකින් මහ අඹ ගසක් වේ. අඹ ඇටය දිරා නොබෝ කලකින් අභාව ප්‍රාප්ත වේ. ඒ ගසෙහි අඹ ඵල හටගන්නා කාලය වන විට රෝපණය කළ අඹ ඇටයෙන් කිසිවක් ඉතිරිවී නැත්තේ ය. එහෙත් ඒ ගසෙහි අන්‍යඵල වර්ගයක් නො හට ගෙන අඹ ඵල ම හටගන්නේ එවකට නැත්තා වූ රෝපණය කල අඹ ඇටය නිසාම ය. ඒ ගසෙහි වූයෙන් වූය යම් පමණ අඹ ඵල හටගන්නේ නම් ඒ සියල්ලම හටගන්නේ රෝපණය කළ අඹ ඇටය නිසාම ය. ඵලය හටගන්නා කාලයෙහි නැත්තා වූ අතීත වේගතාව ප්‍රතිසන්ධි හවාධගාදී චිත්තයන් හා කම්භ රූපයන් හටගැනීමට හේතුවන බව නැත්තා වූ අතීත අඹ ඇටය බොහෝ අඹ ඵල වලට හේතු වන්නාක් මෙන් දැන යුතු ය.

කුශලාකුශල කම්මය වනාහි එකෙණෙහිම ඵලය උපදවන්නේ හෝ නිරන්තරයෙන් ඵලය උපදවන්නේ හෝ නොවේ. එය කවද හෝ අවකාශය ලත් විටෙක සුදුසු අවස්ථාවෙහි ම ඵලය උපදවන්නේ ය. විපාක

චිත්ත වෛතසිකයෝ නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත අතීත කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද විපාක චිත්ත සම්ප්‍රසූක්ත චතීමාන වේතනා වූ සහජාත කම් ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ඒ ඒ චිත්තයන් හා සම්ප්‍රසූක්ත වේතනාව ගේ වශයෙන් සහජාත කම්ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති.

කරොති පටිපට්ඨරොති ති කමමං කතීඤ්ජාධන විග්‍රහ යි. කර ධාතුච කෙරෙන් රමම ප්‍රත්‍යය ව අනුබද්ධ රකාරය හා ධාතුවිත්ත රකාරය ද ලොප් ව කමම කියා වේ. යම් ධර්මයක් තෙමේ සහජාත ධර්මයන් පිළියෙල කෙරේ ද ඒ ධර්මය කමම නම් වේ. වේතනාව උපදනා කල්හි එයට අනුව එය නිසා එය හා බැඳී උපදනා බොහෝ චිත්ත වෛතසිකයන් උපදනා බැවින් එය සහජාත ධර්මයන් පිළියෙල කරන්නක් වැනි ය. පටිපට්ඨපසනෙන සහජායති ති සහජාතං, සහජාතං ච තං කමමඤ්ජාති සහජාත කමමං, විපාක කම්ණතො අඤ්ඤායමීං ඛණේ නිබ්බන්තං නානාක්ෂණිකං තධිත විග්‍රහයයි. නානාක්ෂණිකං ච තං කමමං වාති නානාක්ෂණික කමමං.

(14) විපාක ප්‍රත්‍යය.

දනාදි වුද ප්‍රාණසානාදි වූ ද ඒ ඒ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් උපදනා වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා චිත්ත වෛතසිකයෝ සඤ්ජාතන විජානනාදි තම තමා අයත් කෘත්‍යය විෂයෙහි උත්සාහය ඇත්තාහු වෙති. උත්සාහය ඇත ය යි කියනුයේ වියරී වෛතසිකය ගැන නො වන බව ද සැලකිය යුතු ය. මෙහි උත්සාහය ය යි කියනුයේ ඒ ඒ ධර්මයට අයත්වූ ක්‍රියාමය වේගයා ගේ අධික භාවයට ය. ක්‍රියාමය වේගය හිත වූ දුබල චිත්ත වෛතසිකයෝ දනාදි විශේෂ ක්‍රියා සිදු කිරීමට නො සමත් වන්නා හ. විපාක චිත්තවෛතසිකයෝ වනාහි උත්සාහයෙන් තොර ව අතීත කුශලාකුශලකම්මයන් නිසා උපදනා ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒවායේ සඤ්ජාතන විජනනාදි ක්‍රියාමය වේගය ඉතා හිත ය. දනාදි විශේෂ ක්‍රියා සිදු කිරීම් වශයෙන් නූපදනා වූ ඒ විපාක චිත්තවෛතසිකයන්ට කුශලාකුශල ක්‍රියා චිත්ත වෛතසිකයන්ට සේ මහත් වූ ක්‍රියාමය වේගයක් වුවමනා ද නැත. ඒ විපාක චිත්තවෛතසිකයෝ නිරුත්සාහයෙන් යුක්ත වන බැවින් ශාන්ත ද වෙති. චිත්ත වෛතසිකයන්ගේ ශාන්ත භාවය දෙපරිද්දකින් වේ. කෙලශප්‍රභාණය සිත ශාන්ත වීමේ එක් හේතුවකි. ධ්‍යානලාභීන් ගේ හා ආයරීයන් ගේ සිත කෙලශප්‍රභාණය නිසා ශාන්ත ය. විශේෂයෙන් ම රහතුන්ගේ සිත ඒ නිසා ශාන්ත ය. වේගමඤ්ජාච නිසා ද චිත්තවෛතසිකයෝ ශාන්ත වෙති. විපාකචිත්තයන් ගේ ශාන්ත භාවය කෙලශප්‍රභාණයෙන් නොව වේගමඤ්ජාච නිසා ඇති ශාන්ත භාවයෙකි.

නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවය ඇති බැවින් විපාක විත්තයන් උපදනා බව ද දන ගැනීමට දුෂ්කර ය. නිදන තැනැත්තාට රාත්‍රිය මුළුල්ලෙහි ම හවාඩා සිත් ඇතිවන මුත් අති ශාන්ත බැවින් ඒවා ඇති වූ බව ඒ පුද්ගලයාට නො දනේ. රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යයන් ගනිමින් පඤ්චද්වාර විඵ්වල උපදනා විපාක විත්තයන් වූ පඤ්චවිඤ්ඤන සම්ප්‍රනෝෂණ තදරමණ විත්තයන් ගේ උත්පත්තිය ද නො දනෙන්නේ ය. ඒ අරමුණු ප්‍රකට වන්නේ ජවනවිත්තය නිසා ය. විපාකවිත්ත වෛතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා සහජාත රූපයන්ට ද තමාගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවය ගන්වති. ඔවුනොවුන්ට හා සහජාත රූපයන්ට තමන් ගේ නිරුක්ෂාහ භාවය ගන්වන්නා වූ විපාක විත්තවෛතසිකයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය ය.

වේගයෙන් යන්නකුට හා සෙමින් යන්නකුට එකට ගමන් කළ නො හෙන්නාක් මෙන් එක් අරූප ධර්ම රාශියක සකල ධර්මයන් ම වේග ප්‍රමාණයෙන් නො සම වුව හොත් අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් ඒ ධර්ම රාශියට නූපදිය හැකි ය. නො පැවතිය හැකි ය. අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් ඉපදිය හැකි වීමට පැවතිය හැකි වීමට එක් ධර්මරාශියක සකල ධර්මයන් ම සමත්වයෙන් සිටිය යුතු ය. විපාක විත්තයට වෛතසික ධර්මයන් ගෙන් තොර ව නූපදිය හැකි ය. එ බැවින් එයට තමා හා බැඳී ඉපදීමට වෛතසිකධර්ම වුවමනා ය. වුවමනා වන්නේ ද තමා සේ ම නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවයෙන් යුක්ත වෛතසිකයන් ය. එබැවින් විපාකවිත්තය තමන් හා බැඳී උපදනා වෛතසිකයන්ට තමා ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවය ගන්වන්නේ ය. වෛතසිකයෝ ද විපාක විත්තයා ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය ගනිමින් එයට අනුකූල ව එය හා සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් උපදනාහ. නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවයෙන් උපදනා වූ වෛතසිකයන්ට සම්ප්‍රයෝගත්වයට පැමිණ ඉපදීමට නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවයෙන් තමන් හා සමාන සිතක් ලැබී ය යුතු ය. එ බැවින් වෛතසිකයෝ ද තමාගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවය සිතට ගන්වන්නාහ. සිත වෛතසිකයන්ට තමා ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය දෙයි. වෛතසිකයෝ ද තමන් ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය සිතට දෙති. එක් විපාක ධර්මරාශියක සකලධර්මයෝ ම මෙ සේ තමන් ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය තමන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වන අන්‍ය ධර්මයන්ට ගන්වන්නාහ. විපාක විත්ත වෛතසික රාශියක අන්‍යයන් ගේ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය නො ගත හොත් අන්‍යයන් හා සම්ප්‍රයෝගත්වයෙන් නූපදිය හැකි වන බැවින් ඒ නිරුක්ෂාහ ශාන්ත භාවය ගැන්වීම ගන්නා වූ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයකි. නිරුක්ෂාහ ශාන්තභාවය ගන්වන ධර්මය විපාක ප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ එ හෙයිනි. විපාක විත්තවෛතසිකයන්ට ඉපදීමට උපකාර වීම ම විපාක විත්තජ රූපයන් ගේ හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප

රූපයන්ගේ උත්පන්නියට ද උපකාර වීමකි. විපාක විතතවේතසිකයන් නුපදිත හොත් ඒවාද නුපදනා බැවිනි. විපාක විතත රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයනට අමුතු ශාන්තභාවයක් ගැන්විය යුතු බවක් නො කිය හැකි ය. ශාන්ත වූ විපාක විතතය නිසා උපදනා රූපයෝ ඒ විතතය සේ ම ශාන්ත ව උපදිති. ඒ රූපයන් ගේ ශාන්ත භාවය නමි ක්‍රියාසාධක විතතවේතසිකයන් නිසා උපදනා රූප සේ ශරීරය නො සෙලවන බව ය. ක්‍රියාසාධක වූ කුශලාදි විතතයන් නිසා උපදනා රූපයන් ගෙන් ශරීරය සෙලවීම ද උස් පහන් කිරීම ද තද කිරීම ද නැවීම ද කරනු ලැබේ. විපාක විතතවේතසිකයන් නිසා උපදනා රූප ශාන්තභාවයෙන් උපදනා බැවින් විපාක ධර්මයෝ ඔවුනොවුන්ට හා සහජාන ධර්මයනට ශාන්ත භාවය ගැන්වීම වශයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ යයි කියනු ලැබෙත්.

විපවච්ඡි ති විපාකො කතීඤ්ඤාධන විග්‍රහ යි. වි සුචි පව ධාතුව කෙරෙන් ඡ ප්‍රත්‍යය වැ ආදිසාරයට වෘධි හා ව කාරයට ක කාරාදේශ ද විමෙන් විපාක කියා වේ. ලදරු අවසාව ඉක්මවා පැසෙන්නා වූ ධර්ම විපාක නමි වේ. විපාක නමි පැසීමට පැමිණියා වූ කුශලා කුශල ධර්මයෝ ය. එය වතුර්විධ සමඛිනිතාවන් ගේ වශයෙන් විසාර කළ යුතු ය. දීඝි වන බැවින් මෙහි විසාර නො කරනු ලැබේ.

"අක්කමක්ක චිරුධානං කුසලා කුසලානං පාකා විපාකා" යි ද, "අක්කමක්ක විසිට්ඨානං කුසලානං පාකා විපාකා යි ද, අක්කමක්ක විසදිසානං කුසලා 'කුසලානං පාකා විපාකා" යි ද විපාක යනු විග්‍රහ කෙරෙති.

(15) ආහාර ප්‍රත්‍යය.

ආහාර යනු සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය ය යන අර්ථය දෙන වචනයකි. කබලිංකාරාහාර ය එසු ය මනෝසක්‍ෂෙචනතා ය වික්කොණ ය යන මේ ධර්ම සතරට ඒ නාමය විශේෂයෙන් ආරූප කර තිබේ. එ සේ කර තිබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය වන අනෙක ධර්මයන් අතුරෙන් ඒ ධර්ම සතර අතිරේක වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බැවිනි. මේ ආහාර ප්‍රත්‍යය සුත්‍රාහි ධර්ම පිටක දෙකහි දක්වෙන්නේ ක්‍රම දෙකකට ය. වෙනස ඇත්තේ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය පිළිබඳව ය. සුත්‍රාහි ධර්ම දෙකහි ම ප්‍රත්‍යය වශයෙන් දක්වෙන ධර්මවල වෙනසක් නැත. සෞත්‍රානතික ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කිය යුත්තේ මෙසේ ය. කබලිංකාරාහාර සඛිඤ්ඤා මිජාරූපය මිජාෂට්ඨක රූපකලාප උපදව යි. සමුපුණී රූපකායයට උපසාමභතභාවයෙන් ද උපකාරක වේ.

එසාහාරය වේදනාත්‍රය උපදවයි. මනෝසංකේචනනාහාරය හවත්‍රය ඇතිකරයි. විදේනාහාරය ප්‍රතිසන්ධි නාමරූපයන් ඇතිකරයි. අරූපාහාර තුන මෙසේ වේදනාදිය ඇති කරමින් සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ සකල නාමරූප ධර්මයන් ගේ පරමපරා වශයෙන් පැවැත්මට උපසාමිහනය කෙරේ. කබලිංකාරාහාරයේ අතිරේක කෘත්‍යය වතුප්කායය පාලනය කිරීම ය. අරූපාහාරයන් ගේ අතිරේක කෘත්‍යය සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ සකල රූපාරූප ධර්මසමූහය ම පාලනය කිරීමය.

සත්ත්වයා පිළිබඳ වූ රූපාරූපධර්මයන් ගේ නැවත නැවත ඇති වීමට හා පරම්පරා වශයෙන් වැඩීමට ද නො සිදී පැවැත්මට ද ආහාරයෝ සනර දෙන බලවත් ප්‍රත්‍යය සනරෙකි. ඛිජයකට සමන්තම ඇත්තේ පැළයක් ඇති කිරීමට පමණෙකි. පැළය මහ ගසක් කර වීමට සමන්තමක් ඛිජයට නැත. ඛිජයෙන් ඇතිවූ පැළය පෘථිවිරස ආපෝරසයන් ගේ අනුග්‍රහයෙන් මහගසක් වී දිසී කාලයක් පවතී. එමෙන් කම්මයට විශේෂ වශයෙන් ශක්තිය ඇත්තේ ද පළමු කොට කම්මරූප ඇති කිරීමට ය. ඒවායේ පරමපරාව විරකාලයක් පැවැත්වීමේ ශක්තිය කම්මයට නැත්තේ ය. එ බැවින් ඍතු ආහාරයන් ගේ අනුග්‍රහය නො ලද හොත් සත්ත්වයා මිය යන්නේ ය. කම්මරූප පරම්පරාව සිදෙන්නේ ය. කම්මරූපපරමපරාව විරකාලයක් පවත්නේ ඍතු ආහාර දෙකහි අනුග්‍රහයෙනි. ඍතුව ඒ කම්මරූපයන් පාලනය කිරීමට සමන්තම වන්නේ ආහාරයා ගේ අනුග්‍රහය ලැබෙන හොත් පමණෙකි. ආහාරයා ගේ අනුග්‍රහය නො ලද හොත් කම්මරූප පරමපරාව සිදෙන්නේ ය. කම්මරූප පරම්පරාව සිදී සත්ත්වයා මළ හොත් ඉතිරි රූප ද නො පවත්නේ ය. එ බැවින් ආහාරයා ගේ උපසංඝනය රූපකායයා ගේ පැවැත්මට මහත් වූ ප්‍රත්‍යයෙකි.

පක්ෂිහු කුඩින් ආහාර ගනිමින් ඔවුන් ගේ ආත්මභාවය පවත්වති. ඉදින් කුඩ නැත්තේ නම් ආහාරය නැති ව විසලී ඔව්හු මැරෙති. එ මෙන් මේ සත්ත්වයෝ ස්පෘශ්‍යයෙන් ආරම්භණයන්හි රසය ගෙන වේදනා නමැති උපහෝග පරිහෝග රසය ගෙන එය ආසාදනය කෙරෙමින් එයට සතුටු වෙමින් සංසාරයෙහි නො කලකිරී සිටිති. ඉදින් එසාස නැත්තේ නම් තෘෂ්ණාව ඇති වීමට වැඩීමට හේතුවක් නැති වී සංසාරය නැති වන්නේ ය. එ බැවින් සංසාර ප්‍රවෘත්තියට හෙවත් සාක්ෂියන් ගේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවෘත්තියට එසාස මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ. පක්ෂිහු පියාපත්වලින් වනයෙන් වනයට ගසින් ගසට යෙමින් ආහාර සපයා ගනිමින් තමන් ගේ ආත්මභාවයන් පවත්වති. ඉදින් පියාපත් නැත්තේ නම් නො යා හැකි ව ආහාරය නො ලබා ඒ ඒ තැන්වල ම මියයෙති. එමෙන් මේ සත්ත්වයෝ ද වේතනා සම්බන්ධ කම්මයෙන්

භවයෙන් භවයට යෙමින් අද දක්වා මේ සංසාරයෙහි හැසිරෙති. ඉදින් වේතනා සඨංඛාන කම්මය නැත්තේ නම් ජාතියෙන් ජාතිය නැවත නැවත ඉපදීමක් නො වීමෙන් ඤාණපරම්පරාව සිඳෙන්තේ ය. එ බැවින් ආධ්‍යාත්මික ඤාණසන්නයේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවෘත්තියට මේ වේතනාව ද මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ. පක්ෂිහු ඇස් වලින් යා යුතු දිශාවන් හා අනුභව කළ යුතු ආහාරයන් ද බලා ගනිමින් ඒ ඒ දිශාවන්ට පියාසර කරමින් ගොස් ආහාර සපයා ගනිමින් ජීවත් වෙති. ඉදින් ඇස් නැත්තේ නම් යා යුතු දිශාවක් නො ලැබ ගත යුතු ආහාරයක් නො ලැබ ඔවුහු ඒ ඒ තැන්වල ම මිය යන්නාහ. එ මෙන් මේ සත්ත්වයෝ විඤනයේ උපකාරයෙන් අරමුණු ලැබ ඒ අරමුණු වල ස්පර්ශී වේදනා වේතනා දීන් උපදවා ත්‍රිවිධ වෘත්තය සමුදායී කරමින් අද දක්වා සසර හැසිරෙති. එ බැවින් විඤනය ද ඤාණසන්නයේ අවිච්ඡින්න ප්‍රවෘත්තියට මහත් වූ ප්‍රත්‍යයක් වේ.

සත්ත්වසන්නානසට අයත් වූ හේතුවාරම්මණාදී සකලප්‍රත්‍යයන්ට හා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මේ ආහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ මහත්වය දක්වන සේක් නමාගනයන් වහන්සේ "වත්තාරො මෙ හික්ඛවෙ ආහාරා භුක්තාං වා සන්නානං ධීනියා සමොවෙසීනං වා අනුගහගාය" යනුවෙන් "මහණෙනි! උපන් සත්ත්වයන් ගේ පැවැත්මට ද උපදින්නට සිටින සත්ත්වයන්ට අනුග්‍රහය පිණිස ද මේ ආහාරයෝ සතර දෙනෙක් වන්නාහ" යි වදළ සේක.

ආහාර සතර අතුරෙන් කබලිංකාරාහාරයා ගේ මහත් වූ කෘත්‍යය රූප කයට උපඤ්ඤනය කිරීම ය. එ බැවින් පටිඨාන ප්‍රකරණයෙහි කබලිංකාරාහාරය ආහාරජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම ගැන සඳහන් නො කොට "කබලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි කබලිංකාරාහාරය වතුසමුට්ඨාණික රූප කයට ප්‍රත්‍යය වන බව වදරා තිබේ. අරූපාහාරයන් ගේ වේදනාදී ඒ ඒ ධර්මයන්ට වෙන් වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමක් පටිඨානයෙහි වදරා නැත. එසේ ම අරූපාහාරයන් අසහජාත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බවකුත් එහි වදරා නැත. "අරූපිනො ආහාරා සමප්‍රසුක්කානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤච රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි අරූපාහාරයන් සමප්‍රසුක්ක ධර්මයන්ට හා විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බව පමණක් පටිඨාන පච්චය නිද්දෙසයෙහි වදරා තිබේ. "පට්ඨසන්ධිකබණෙ විපාකා-ඛ්‍යාකතා ආහාරා සමප්‍රසුක්කානං බන්ධානං කට්ඨතා ව රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො" යි ප්‍රතිසන්ධිකබණෙහි අරූපාහාරයන් සමප්‍රසුක්කධර්මයන්ට හා තමන් හා උපදනා කම්ජරූපයන්ට ද ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව වදරා තිබේ. එක් එක් සමප්‍රසුක්ක ධර්ම

රාශියක ඇති ධර්මයන් සහජාත සම්ප්‍රයුක්ත අන්‍යෝන්‍ය නිශ්‍රය අස්ති අවිගතාදී ශක්තිවලින් යෙදෙන පරිදි සහජාත නාමරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙමින් ම සහජාත ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට හා බලවත් වීමට ද විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. එසේයාදී ධර්ම කුතෙහි ම නො වෙනස් ව පවත්නා වූ ආහාර ශක්තිය නම් වූ විශේෂ ශක්තියක් නැත. එසේයෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය හැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති ආරම්භණය හා සැපෙන ස්වභාවය ම ය. වේතනාවෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති උත්සාහ භාවය ම ය. වික්ෂාණයා ගේ ආහාර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය සැටියට කිය යුත්තේ ද එහි ඇති ආරම්භණ විජානන ස්වභාවය ම ය. ඒ ශක්තිහු සාමාන්‍යයෙන් සහජාත නාමරූපයන් හට ජනකත්වයෙන් ද විශේෂයෙන් උපසංඝ්‍රහකත්වයෙන් ද උපකාර වෙති. ආහාරයන්ගේ ජනක ශක්තිය නිසා සහජාත නාමරූපයෝ උපදිති. ආහාරයන් ගේ උපසංඝ්‍රහක ශක්තිය නිසා උපදින සහජාත ධර්මයෝ ස්කන්ධයන් ගේ අවිච්ඡේද ප්‍රවෘත්තියට උපකාර විය හැකි ලෙසට බලවත් ව උපදිති.

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ත්‍රිරාශියෙහි දක්වෙන ක්‍රම දෙකින් පළමුවන ක්‍රමය ඕජාරූපයෙහි ඇති ජනකත්වයා ගේ වශයෙන් දක්වන ලද්දකි. ප්‍රත්‍යය වන බාහිර ඕජාව වශයෙන් ගතයුත්තේ ද සෘතුජ ඕජාව ය. කම්ප විතප ආහාරජ රූපයන් හි ඇත්තා වූ ඕජාව ගිලින්නට ලැබෙන්නේ සඵලිකව පමණෙකි. සඵලකු විසින් පණ ඇති මැඩියකු ගිලි කලහි ඒ මැඩියා සඵලකුයෙහි ජීවත් වන තෙක් උගේ ශරීරයෙහි කම්පාදී ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගන්නා වූ රූප ඇත්තේ ය. එහෙත් මැඩියා ජීවත් ව සිටින තෙක් උගේ ශරීරයේ ඇති ඕජාවෙන් සඵලිකයේ ආහාරජ රූපයෝ නූපදිති. මැඩියා ගේ ශරීරයෙහි ඇති ඕජාව සඵලිකයේ පැතිර ආහාර සමුදායානික රූප උපදින්නේ මැඩියා මැරී උගේ ශරීරය සුණු වී ගිය පසු වය. මැඩියා ගේ ශරීරයෙන් ඒ අවසාව වන තෙක් ඉතිරි වන්නේ සෘතුජ රූප පමණෙකි. එ බැවින් කම්පාදී ප්‍රත්‍යය තුනෙන් හටගත් ඕජාව ගිලින ලද්දේ ද ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන අවසාවක් නො එළඹෙන බව දත යුතු ය.

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයේ ත්‍රිරාශිය දක්වා තිබෙන දෙවන ක්‍රමය ඕජා රූපයා ගේ උපසංඝ්‍රහකත්වය අනුව දක්වන ලද්දකි. කම්පාදී ප්‍රත්‍යය සතරෙන් ම හටගන්නා වූ රූපයන්හි ඇත්තා වූ ද අනුභව කළ ආහාරයෙහි ඇත්තා වූ ද සකල ඕජා රූපයෝ ම ශාරීරික සකල රූපයන්ට ම උපසංඝ්‍රහනය කිරීම් වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. බාහිර ඕජාව සත්ත්වයා ගේ ශරීරයට පැමිණෙන්නට මත්තෙන් කම්පාදී ප්‍රත්‍යය තුනෙන් හටගත් ඕජාවන් ගෙන් සත්ත්ව ශරීරය පාලනය කරනු ලැබේ. බාහිර ඕජාව

ශරීරයට පැමිණි තැන් පටන් ඒ බාහිර ඕනෑම ය, වතුසමුට්ඨානික වූ ආධ්‍යාත්මික ඕනෑම ය යන සිල්ලෙන් ම ශරීරය පාලනය වේ. ශාරීරික රූපකලාපයන් ගෙන් එක් එක් කලාපයක ඇති ඕනෑම රූපය ඒ කලාපයේ ඉතිරි රූපයන්ට හා අන්‍ය සකල ශාරීරික රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වේ. වතුසමුට්ඨානික රූපකලාපයන්හි ඇති ඕනෑම රූපයෙන් අන්‍ය රූපයෝ රූපාභාර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ පමණක් වෙති. ඒ කලාපවල ඇති ඕනෑම රූපයෝ තමන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන් ආභාර ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එක් කලාපයක ඕනෑම අන්‍ය කලාපයක ඕනෑම රූපයකට ද උපසාධනවන වන බැවින් ආභාර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති.

මුඛවිවරකරුපාදයෝ. ආහරනී නි ආහාරො කතීඝාතන විග්‍රහ යි. ආ පුච්චි හර ධාතුව කෙරෙන් ණ ප්‍රත්‍යය ව ආහාර යි යිධ ය. යම් ධම්මයක් තෙමේ ඕනෑමක රූපාදිය උපදවා ද එය ආහාර නම් වේ.

(16) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය

තමන් හා සම්බන්ධ ධම්මයන්ට තමන් අයත් කෘත්‍යයෙහි තමන් ගේ ස්වභාවය ඉක්මවන්නට නො දී තමන්ට අනුකූල කරවන්නා වූ ධම්මයෝ ඉන්ද්‍රිය යෝ ය. වක්‍රුප්‍රසාදය එක් ඉන්ද්‍රියයකි. එය දඹනකෘත්‍යයෙහි වක්‍රුප්‍රසාදය කෙරෙහි තමා ගේ අධිපති බව පවත්ව යි. වක්‍රුප්‍රසාදය දීපතිමත් වේ නම් එහි පිරිසිදු ලෙස රූපාරම්මණය ගන්නා වක්‍රුප්‍රසාදයෝ උපදිති. වක්‍රුප්‍රසාදය අදුරු වුවහොත් එහි මැනවින් රූපාරම්මණය ගැනීමට නො සමත් වූ වක්‍රුප්‍රසාදයෝ උපදිති. වක්‍රුප්‍රසාදය යහපත් වන කල්හි අරමුණ වැරදි සැටියට ගන්නා වක්‍රුප්‍රසාදයෝ එහි නුපදිති. එසේ ම වක්‍රුප්‍රසාදය අදුරු කල්හි ආරම්මණය පැහැදිලි ලෙස ගැනීමට සමත් වූ වක්‍රුප්‍රසාදයෝ එහි නුපදිති. අදුරු වූ වක්‍රුප්‍රසාදයෙහි අරමුණ පිරිසිදු ලෙස ගන්නා වක්‍රුප්‍රසාදයන් නුපදින්නේ ද සුඤ්ච වක්‍රුප්‍රසාදයෙහි අරමුණ වරදවා ගන්නා වක්‍රුප්‍රසාදයන් නුපදින්නේ ද වක්‍රුප්‍රසාදයන්ට ප්‍රසාද රූපයේ ස්වභාවය නොයික්මවිය හැකි බැවිනි. වක්‍රුප්‍රසාදයන්ට ප්‍රසාදයේ ස්වභාවය නොයික්ම විය හැකි වන්නේ එය දඹනයෙහි ඊශ්වරත්වය පවත්වන බැවිනි. වක්‍රුප්‍රසාදය සෑම කල්හි ම එයට අනුකූල ව පැවතිය යුතු ය. ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදයෙහි ඇති ඊශ්වරත්වය ද වක්‍රුප්‍රසාදය අනුව තේරුම් ගත යුතු ය. වක්‍රුප්‍රසාදය සේ තමා ඇසුරු කරන අරූප ධම්මයන් තමාට අනුකූල කරවන්නා වූ ද තමන් හා එක්ව උපදනා රූපාරූප ධම්මයන්

තමන්ට අනුකූල කර වන්නා වූ ද රූපාරූප ධර්මයෝ ඉන්ද්‍රියයෝ ය රජුගේ ඊශ්වරත්වය රටවැසියා ගේ පැවැත්මට උපකාර වන්නාක් මෙන් ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ගේ ඊශ්වරත්වය ඒවා හා සම්බන්ධ ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාර වේ. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යි කියනු යේ ඊශ්වරත්වයෙන් තමන් හා සම්බන්ධ රූපාරූප ධර්මයන්ට උපකාරවන ධර්මයන්ට ය. ඉන්ද්‍රිය නාමයෙන් හඳුන්වන ධර්ම දෙවිස්සෙකි. දෙවිසි ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන්නේ ධර්ම විස්සකි. සත්‍රිනද්‍රිය පුරුෂිනද්‍රිය දෙක ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නො වේ.

ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගණන්ගනු ලබන්නෝ ජනකත්වය හෝ උපසාහගතත්වය හෝ අනුපාලකත්වය හෝ ඇත්තා වූ ධර්මයෝ ය. යම් ධර්මයක ඒ තුනෙන් එකකදු නැත්තේ නම් ඒ ධර්මය ප්‍රත්‍යයක් ලෙස ගණන් ගනු නො ලැබේ. භාව රූප දෙකෙහි ඒ තුනෙන් එක කුදු නැත්තේ ය. එබැවින් භාවරූප දෙක ඉන්ද්‍රිය වනුද ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නො වේ. භාවරූපයන් ගේ ඊශ්වරත්වය ඇත්තේ සත්‍රිලිංග පුරුෂලිංගාදියට ය. මෙහි ලිංගය යි කියන ලද්දේ සත්‍රිපුරුෂ ආකාරයන්ට ය. භාව රූපයෝ අන්‍යභේදනගෙන් උපදනා රූපයන්ට සත්‍රි ආකාරාදිය ගන්වති. භාවරූපයට අනුකූල ව අන්‍ය භේදන ගෙන් හටගන්නා රූපයෝ සත්‍රිපුරුෂ ආකාරයන් ගනිති. එ බැවින් භාවරූපයෝ ඉන්ද්‍රිය වෙති. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය තමා හා බැඳී උපදනා ධර්මයන්ට සෑම කල්හි ප්‍රත්‍යය වන්නේ ය. එහි ප්‍රත්‍යය නො වී සිටින අවස්ථාවක් නැත්තේ ය. කලලාදි අවස්ථාවන්හි භාවරූපයන් ඇත ද එය නිසා ඇති වන සත්‍රි ආකාරාදිය ඒ අවස්ථාවන්හි නැත. එ සේ නැත්තේ ඒවා ප්‍රත්‍යය නො වන ධර්ම නිසා ය යි ද කියති.

සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, රූපජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය තෙවැදෑරුම් වන බව ත්‍රිරාශියෙහි දක්විණි. තමන් හා එකවර උපදනා ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. තමන් පළමු ඉපිද පසු ව උපදනා පක්‍ඛවික්ඛණ්ණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රසාද රූපයෝ පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. ජීවිතින්ද්‍රිය රූපය රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය. සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වන අරූපේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ තමන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්ට සහජාත ශක්තියෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. රූපජීවිතින්ද්‍රිය ඉන්ද්‍රියත්වයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සහජාත රූපයන්ට ය. එහෙත් එය ප්‍රත්‍යය වන්නේ උත්පාදකණ්ණයෙහි දී නොව සඵනිකණ්ණයෙහිදී ය යි පවිඨාන අටුවාවෙහි කීහ. මූලච්ඡාදනවෙහි එය ප්‍රතික්‍ෂේප කර තිබේ. එ බැවින් එය වැඩි දුරට ද විමසිය යුතු ය.

ඉදහි පරමිසාරියං කරොතිති ඉන්දියං, ඉදි පරමිසාරියෙ යන ධාතුව කෙරෙන් කර්තූචියෙහි ණය ප්‍රත්‍යය ව ඉන්දිය කියා වේ. ඊසාරතවය කරන්නේ ඉන්දිය නම්. ඊසති අභිභවති නි ඉන්දියං යි ද විග්‍රහ කෙරෙති. ඊස අභිභවතො යන ධාතූ යි. ණය ප්‍රත්‍යය ව ඊකාරය හුස්ව ව නිරුක්ති නයින් ඉන්දිය කියා වේ.

"ඉඤ්චිධානචධො ඉන්දියචධො, ඉඤ්ඤෙසිතචධො ඉන්දියචධො, ඉඤ්ඤිට්ඨචධො ඉන්දියචධො,ඉඤ්ඤ සිට්ඨචධො ඉන්දියචධො, ඉඤ්ඤ ජුට්ඨධො ඉන්දියචධො" යි විභසිගාචීකථාවෙහි ඉන්දිය ශබ්දය දක් වූ පරිදි විග්‍රහ කළ යුත්තේ මෙ සේ ය.:-

ඉඤ්ඤ ලිඛොනති නි ඉන්දියානි, නසිත විග්‍රහයි. ඉඤ්ඤ ශබ්දයා කෙරෙන් ඉය ප්‍රත්‍යය ව ඤ්ඤ යන්නට ඤ්ඤ ආදේශ ව ඉන්දිය කියා සිට යි. ඉඤ්ඤ යනු කුශලාකුශලයන්ට නමෙකි. ඉඤ්ඤ නම් වූ කුශලාකුශල කම්ය ප්‍රකාශ කෙරෙන් නුයි ඉන්දිය නම් වේ.

ඉඤ්ඤෙත සිට්ඨානි නි ඉන්දියානි. ඉඤ්ඤ නම් වූ කුශලාකුශල-කම්යෙන් නිපදවන ලද්දහු ඉන්දිය නම් වෙති. මේ වචනාචී දෙකින් ම මුඛය වශයෙන් කම්පේන්ද්‍රියයෝ ගැනෙති. සෙස්සෝ සදාශතවයෙන් ගැනෙති. ඉඤ්ඤෙත දෙසිතානි ඉන්දියානි. ඉඤ්ඤ යනු බුදුනටද නමෙකි. ඉඤ්ඤ නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනය කරන ලද්දහු ය යන අචියෙන් ද ඉන්දිය නම් වෙති.

ඉඤ්ඤෙත දිට්ඨානි ඉන්දියානි. ඉඤ්ඤ නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද්දහු නුයි ඉන්දිය නම් වේ. ඉඤ්ඤෙත ජුට්ඨානි නි ඉන්දියානි, ඉඤ්ඤ නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් සේවනය කරන ලද්දහුනුයි ඉන්දියයෝ නම් වෙති.

(17) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය

සාමාන්‍යයෙන් සියලු ම විතතවෙතසික ධර්මයෝ අරමුණු ගනිති. අරමුණක් නො ගෙන නුපදිති. නො පවතිති. එහෙත් ඒ ධර්මයන් අතුරෙන් විතකකය. විචාරය, පීතිය, ඒකගතනය, සෝමනසුසය, දෝමනසුසය, උපෙකකාය යන ධර්මයෝ සත් දෙන විශේෂයෙන් අරමුණු ගනිති. ඔව්හු අරමුණ කරා යන්නාක් මෙන් අරමුණට පිටිසෙන්නාක් මෙන් අරමුණ දෙස බලන්නාක් මෙන් අරමුණ පිරිමදින්නාක් මෙන් විශේෂයෙන් ම අරමුණ ගැනීම කෙරෙති. සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන් අතර අරමුණු ගැනීමෙහි

අධිකෝත්සාහයක් ඇත්තා වූ ද අරමුණු ගැනීමෙහි ප්‍රමුඛත්වය දරන්නාවූ ද ඒ ධර්මයෝ ධ්‍යාන නම් වෙති.

කුශලාකුශල දෙපක්‍ෂයෙහි හා අව්‍යාකෘත පක්‍ෂයෙහි ද්විපක්‍ෂව විභ්‍රාන්තයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සකලචිත්තවේතසිකයන් ගේ අරමුණට යොමුවීම අරමුණ දෙස බැලීම අරමුණ ගනිමින් ඉපදීම ධ්‍යාන ධර්මයන් නිසා සිදු වන්නකි. ධ්‍යානධර්මයන් අරමුණ ගන්නා කල්හි එයට අනුව අරමුණ ගනිමින් සිත හා ඒ ඒ සිත්වල යෙදෙන අන්‍ය වේතසිකයෝ ද උපදිති. තමන් හා එක් ව ආරම්භණ ග්‍රහණය කිරීම් වශයෙන් උපදනාවූ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට උපකාර වන්නා වූ ඒ ධ්‍යාන ධර්මයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

චිත්තය චිත්තජරූපයන් උපදවන්නේ තනි ව නො ව සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ද සමග ය. ධ්‍යානධර්මයන් ද සිත හා එක් ව චිත්තජ රූප ඉපදවීමට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූප ඉපදවීමට ද සහභාගී වන බැවින් ඔව්හු සම්ප්‍රයුක්තධර්මයන්ට පමණක් නො ව චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාදි ආරම්භණයන් වක්‍ෂුරාදි වස්තූන්හි සැපීම නිසා ඒ ස්ථානවල උපදනා වූ ද්විපක්‍ෂවිභ්‍රාන්තයෝ ආරම්භණ ග්‍රහණෝත්සාහයෙන් උපදනාහු නො වෙති. එ බැවින් ද්විපක්‍ෂවිභ්‍රාන්තයන්හි ඇති ඒකාග්‍රතා සුඛ දුඃඛෝපේක්ෂාවෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් නො සලකනු ලැබෙත්.

ආරම්භණ උපනිජ්ඣායනී ති ඤානං, පච්චනිකධමෙම ඤාපෙනී ති ඤානං, කතීසාධන විග්‍රහයෝ ය. කෙටි ධාතුව කෙරෙත් යු ප්‍රත්‍යය ව ක්‍රියා කියා සිද්ධ වේ. ආරම්භණය එළඹ බලන්නේ ය යන අර්ථයෙන් ද ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන් දවන්නේ ය යන අර්ථයෙන් ද ක්‍රියා නම් වේ. ද්විතීයාර්ථය යෙදෙන්නේ රූපාවචරා-රූපාවචර ලෝකෝත්තර ධ්‍යානයන්ට ය.

(18) මාගී ප්‍රත්‍යය.

සත්ත්වයා ගේ චිත්තය ඒ ඒ අවස්ථාවල දී කුශලකම්භාහිමුඛ ව ද අකුශලකම්භාහිමුඛ ව ද දුර්ගතාහිමුඛ ද සුගතාහිමුඛ ව ද නිව්‍යාණාහිමුඛ ව ද පවත්නේ ය. චිත්තය කුශලාකුශල කම්භාදි ඒ ඒ දිශාවන්ට හැරෙන්නේ එයට උපාය වන සම්මාදිට්ඨි, සමමාසංකප්ප, සමමාවාචා,

සමාකමන්ත, සමාආච්ච, සමාචායාම, සමාසනි, සමාසමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසංකප්ප, මිච්ඡාචායාම, මිච්ඡාසමාධි යන ධර්මයන් නිසා ය. සිතට ඒ ඒ දිශාවට හැරීමට උපාය වන බැවින් ඔවුහු මගන නම් වෙති. මෙහි මගයන්තෙහි තේරුම උපාය ය යනු යි. සමාදිට්ඨි සමාසධකපාදිය නිසා සිත කුශල කම්මානිමුඛ වෙයි. කුශලකම්මානිමුඛවීම වශයෙන් සුගතියට හෝ නිව්වාණයට හෝ අභිමුඛ ද වෙයි. මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසංකප්පාදිය නිසා සිත පාපපක්‍ෂයට අභිමුඛ වෙයි. පාපක්‍රියානිමුඛ වීම වශයෙන් ම දුර්ගතියට වෙයි. මෙහි විතනය යි කියන ලද්දේ ශුද්ධවිතනයට නො ව සමප්‍රයුක්තධර්ම සහිත වූ විතනයට ය. සමප්‍රයුක්ත ධර්මසහිත වූ විතනයට ඒ ඒ දිශාවට අභිමුඛ ව ඉපදීමට පැවැත්මට උපකාරක වන බැවින් සමාදිට්ඨි ආදි ධර්මයෝ දෙළොස් දෙන මාගී ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

ත්‍රිරාගියෙහි මාගීප්‍රත්‍යය වශයෙන් ධර්ම නවයක් දක්වා ඇත්තේ සමාසංකප්ප මිච්ඡාසංකප්ප දෙක ධර්ම වශයෙන් එක ම විතකී වෛතසිකය ද, සමාචායාම මිච්ඡාචායාම දෙක එක ම වීර්යී වෛතසිකය ද, සමාසමාධි මිච්ඡාසමාධි දෙක එක ම ඒකාග්‍රතා-වෛතසිකය ද වන බැවිනි.

අහේතුක විතනයේ හේතු විරහිතත්වයෙන් දුබලයේ ය. එ බැවින් ඒ විතනයන්හි කලයාණකම් පාපකම්මාදීන්ට මාගී නො වෙති. එ බැවින් ත්‍රිරාගියෙහි සහේතුක විතනයන්හි ලැබෙන මාගීභිගයන් පමණක් මාගීප්‍රත්‍යය භාවයෙන් දක්වා තිබේ.

සුත්‍රධර්මයන්හි මිච්ඡාචාචා මිච්ඡාකමන්ත මිච්ඡාආච්ච මිච්ඡාසනි යන මේවා ද මාගීභිග වශයෙන් දක්වා තිබේ. ඒවා ඒ ආකාරයෙන් පවත්නා අකුශල විත්තේත්පාදයන් මිස වෙන් වූ වෛතසික ධර්ම නො වන බැවින් මාගී ප්‍රත්‍යය වශයෙන් නො ගන්නා ලදී.

පටිඨාන අටුවාවෙහි මාගී ප්‍රත්‍යය නිර්දේශ වර්ණනාවෙහි ඇතැම් පිටපත්වල "අහේතුක විතකුප්පාද වජ්ජසු සෙස විතෙසු උප්පන්නානි පඤ්ඤා, විතකෙතා, සමාචාචා, සමාකමන්තාච්චා, විරියං, සනි, සමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාචාචා කමන්තාච්චා නි ඉමානි ද්වාදසභිගානි" යනුවෙන් මාගීභිග දක්වා තිබේ. ඇතැම් පිටපත් වල "පඤ්ඤා, විතකෙතා, සමාචාචා, සමාකමන්තාච්චා, විරියං, සනි, සමාධි, මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡා සධකප්පො, මිච්ඡාචායාමො, මිච්ඡා සමාධි" යි මාගීභිග දොළොස දක්වා තිබේ. පටිඨානපකරණ-

යෙහි මාගීධනයෝ කොතෙක් ද කවරහු ද යන බව දක්වා නැත. ධම්මසංඝයෙහි අකුශල විනයයන්හි මාගීධන වශයෙන් උදුරා දක්වා තිබෙන්නේ මිච්ඡාදිට්ඨි, මිච්ඡාසංකප්ප, මිච්ඡාචායාම, මිච්ඡාසමාධි යන සතර ය. එබැවින් පසු ව දක්වුණු පටිඨාන අටුවාපාඨය ම ශුද්ධපාඨය සැටියට සැලකිය යුතු ය.

මාගීධනයෝ කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත වශයෙන් නෙවැදැරුම් වෙති. ඔවුන් ගෙන් අකුශලමාගීධනයෝ සමප්‍රයුක්තවිනය දුගීතියට අභිමුඛ කරවීම් වශයෙන් සත්තව්‍යා දුගීතියට පමුණුවති. කුශල-මාගීධනයෝ සමප්‍රයුක්තවිනය සුගතියට හා නිවණට යොමුකරවීම් වශයෙන් සුගති නිව්චණයන්ට පමුණුවති. අව්‍යාකෘත මාගීධනයන් ගේ සුගති දුගීති නිව්චණයන්ට පැමිණවීමක් නැත. සුගතභාදියට පැමිණවීමක් නො කරන අව්‍යාකෘත මාගීධනයන් මාගී ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් වදුරා තිබීමේ කාරණය විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තකි. මාගීධන දොළොස අතුරෙන් මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසංකප්ප මිච්ඡාචායාම මිච්ඡාසමාධි යන සතර අකුශල පක්ෂයෙහි ම මිස අව්‍යාකෘත පක්ෂයෙහි නො ලැබේ. සමමාදිට්ඨි සමමාසංකප්පාදි අටදෙන කුශලාච්ඡාකෘත දෙපක්ෂයෙහි ම ලැබෙත්. සමමාදිට්ඨි ආදීන් ගේ නිවැරදි ලෙස දැකීමාදි යම් ලක්ෂණයක් වේනම් ඒ ලක්ෂණ කුශලාච්ඡාකෘත දෙපක්ෂයට ම ගිය මාගීධනයන් හි වෙනසක් නැති ව ඇත්තේ ය. එ බැවින් කුශලාච්ඡාකෘත දෙපක්ෂයෙහි ම මාගීධන ධර්මයෝ සහජාත නාමරූපයන්ට මාගීප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රත්‍යය විකල්පවය නිසා අව්‍යාකෘත ධර්මයන් ගෙන් සුගති නිව්චණයන්ට පැමිණවීමේ කායභීය සිදු නො වේ.

විපාක විනයයෝ උත්සාහයෙන් තොර ව කම්චේගයෙන් ඇති වන්නෝ ය. එබැවින් විපාක විනයසමප්‍රයුක්ත වේතනාව නානාක්ෂණික කම් ප්‍රත්‍යය භාවයට නො පැමිණෙත්. මාගීධනයන් සුගතභාදියට පැමිණවීමට සමත් වන්නේ නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය වන වේතනාවක් හා බැඳී උපන් කල්හි ය. එසේ නො වන කල්හි ඔවුහු සුගතභාදියට පැමිණවීමට නො සමත් වෙති. ක්‍රියා විනයයන් උපදනේ සුගතභාදියට පැමිණීමට තිබිය යුතු අනුශයයන් නැත්නා වූ රහතුන් ගේ සත්තානයෙහි ය. එ බැවින් ක්‍රියාවිනය සමප්‍රයුක්ත මාගීධනයෝ සුගතියට නො පමුණුවති. ඒ රහතුන් ගේ සත්තානයන්හි ප්‍රභාණය කළ යුතු කෙලශයක් නැති බැවින් ක්‍රියා විනය සමප්‍රයුක්ත මාගීධනයෝ නිවණට පැමිණ වීම ද සිදු නො කෙරෙති. මාගීධනයන්ගේ සහජාත රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම ධ්‍යානප්‍රත්‍යය විහාරයෙහි දක් වූ පරිදි දත යුතු ය.

සුගතියා වා දුගතියා වා නිකානසු වා අභිමුඛං මගෙනි පාපෙති ති මගො, යම් ධම්මයක් තෙමේ සුගතිය ගේ හෝ දුගතිය ගේ හෝ නිව්භාණයා ගේ හෝ අභිමුඛයට සමුප්පුකක ධම්මයන් පමුණුවා ද ඒ ධම්මය මගන නම් වේ. මගධාතුව කෙරෙන් කප්පුච්ඡයෙහි අ ප්‍රත්‍යය ව මගන කියා වේ. මගන යන පදය නොයෙක් ආකාරයෙන් විග්‍රහ කරති.

(19) සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය.

පෙර පසු නො වී එක වර ඉපදීම ය, එක වර ම නිරුධ වීම ය, එක් අරමුණක් ගැනී ම ය, එක් වස්තුවක පිහිටීම ය යන ලක්ෂණ සතරෙන් හෝ එහි පූච්ච ලක්ෂණ තුනෙන් හෝ එකක් අනෙක තුළට පිවිසියාක් මෙන් එකකින් අනෙක ගිලගන්නාක් මෙන් ඒකත්වයට පැමිණියාක් මෙන් අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රත්වයෙන් උපදනා වූ විතතවේතසික ධම්මයන් ගේ ඒ මිශ්‍රත්වයට පැමිණෙන ස්වභාවය සමුප්පුකකතාවය ය. මෙය අරූප ධම්මයන්හි මිස රූප ධම්මයන්හි නො ලැබෙන්නේ ය. පැහැයකට ද්‍රව්‍යයකින් තොර ව නො පැවතිය හැකි වන්නාක් මෙන් විතතවේතසිකයන් ගෙන් එකකටවත් සම්ප්‍රයුක්ත වන තවත් ධම්ම නොලැබ හුදකලාව නො ඉපදිය හැකි ය විතත වේතසික යන්ගෙන් එක එකක ඉපදීමට තමන් හා සමුප්පුකක ව උපදනා ධම්ම බොහෝ ගණනක් ලැබිය යුතුය. සම්ප්‍රයුක්ත වන්නා වූ ධම්මය නමා සම්ප්‍රයුක්ත වන ධම්මයන්ගේ උත්පත්තියට මහන් වූ උපකාරයෙකි. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය යයි කියනුයේ සම්ප්‍රයුක්ත වීම් වශයෙන් අන්‍ය ධම්මයන්ට උපකාර වන විතතවේතසිකයන්ට ය. සමුප්පුකක භාවය අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සිදුවන්නකි. අන්‍ය ධම්මයක් හා සමුප්පුකක වන ධම්මය නමා සමුප්පුකක වන ධම්මයා ගේ නමා හා සමුප්පුකක භාවය ද ලබන්නේ ය. විතතවේතසික සියල්ලෙහි තමන් අන්‍යයන් හා සමුප්පුකක වන ස්වභාවය ද අන්‍යයන් ගේ සමුප්පුකක වීම තමන් ලබන්නා වූ පිළිගන්නා වූ ස්වභාවය ද ඇත්තේ ය. එක් එක් ධම්මයක් සමුප්පුකක වීම් වශයෙන් අන්‍ය ධම්මයන් හට උපකාර වෙමින් තමන් උපකාර වන ධම්මයන් ගේ සමුප්පුකකත්වයෙන් තුමු ද උපදිති. එබැවින් එක් ව උපදනා සකල විතතවේතසිකයෝ ම සමුප්පුකක ප්‍රත්‍යය ද වෙති. සමුප්පුකක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ද වෙති. සමුප්පුකක ප්‍රත්‍යය වන ධම්ම සියල්ල ම සහජාත ප්‍රත්‍යය ද අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ද වේ. ඒවායේ ලක්ෂණ හා ශක්ති වෙන වෙන ම තේරුම් ගත යුතු ය.

අසෘෂ්‍යමසෘෂ්‍යං යුජ්ජනතී ති යුත්තා. යුජ් ධාතුව කෙරෙන් ත ප්‍රත්‍යය ව යුත්ත කියා වේ. යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒකත්වයට පැමිණෙන්නාක් මෙන් ඔවුනොවුන් සමබන්ධ වෙද්ද ඒ ධම්මයෝ යුත්ත නම් වෙති.

සමං එකපසාදදිති පකාරෙහි යුක්තා සමප්‍රයුක්තා. සම ව එකෝත්පාදදි ප්‍රකාරයෙන් ඔවුනොවුන් සමබන්ධ වන ධර්මයෝ සමප්‍රයුක්ත නම් වෙති.

(20) විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය.

පියුම් පත මත තිබෙන ජල බිඳුව පියුම් පතෙහි නො තැවරී ම තිබෙන්නාක් මෙන් රූපයන්හි ගැටී තිබෙන්නේ වී නමුත් රූපයන් හා මිශ්‍රත්වයට නො පැමිණෙන ස්වභාවයක් අරූප ධර්මයන්හි ඇත්තේ ය. එසේ ම අරූප ධර්මයන් හා මිශ්‍ර නො වන ස්වභාවයක් රූපයන්හි ද ඇත්තේ ය. ඒ මිශ්‍ර නො වන ස්වභාවය විප්‍රයුක්ත තාවය ය. විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයනට උපකාර වන ධර්මයෝ විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නම් වෙති.

චිත්තවේතසිකයන් ගෙන් එක එකකට ඉපදීමට තමන් හා සමප්‍රයුක්ත වන ධර්ම ලැබිය යුතුම ය. නො ලැබ ඒවාට නූපදිය හැකි ය. එබැවින් සමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය සමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යනට නැතිවම බැරි විශේෂ ප්‍රත්‍යයෙකි. රූපාරූප ධර්මයන්හි විප්‍රයුක්ත ශක්තියක් ඇත ද එය සමප්‍රයුක්ත ශක්තිය සේ අනෙකකට උපකාර වන ශක්තියක් සේ නො පෙනේ. පටිධාන අවුච්චාවෙහි දක්වෙන සැටියට සිතිය හැක්කේ මේ විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ඔවුනොවුන් ගැටී උපදනා රූපාරූප ධර්මයන් ගේ අරූප ධර්මයන් ගේ මෙන් සමප්‍රයුක්ත භාවයක් නැති බව දක්වනු පිණිස වදල ප්‍රත්‍යයක් බව ය. පටිධාන පාලියෙහි මේ ප්‍රත්‍යය විඤ්ඤ කර තිබෙන්නේ ද සහජාත නිශ්‍රය පඤ්ඤාත ප්‍රත්‍යයන් හා සමබන්ධ කොට ය.

චිත්තවේතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයනට සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යය වීමෙහි දී චිත්ත වේතසිකයෝ ඔවුනොවුන්ට සමප්‍රයෝග භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සමප්‍රයෝග භාවය ද චිත්ත වේතසිකයන්ට වුවමනා උපකාරයෙකි. චිත්තවේතසිකයන් චිත්තජරූපයනට සහජාත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වතු ද ඒවායේ රූපයන් හා සමප්‍රයෝග භාවයක් නැත්තේ ය. එබැවින් චිත්තවේතසිකයෝ චිත්තජ රූපයනට විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි කියනු ලැබේ. සමප්‍රයෝගත්වයෙන් චිත්තවේතසිකයන්ට ප්‍රයෝජනයක් ඇතුවාක් මෙන් චිත්තවේතසිකයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් රූපයනට වන අමුතු ප්‍රයෝජනයක් නො පෙනේ. චිත්තවේතසිකයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් චිත්තජ රූපයනට යම්කිසි ප්‍රයෝජනයක් වෙත හොත් රූපයන් ගේ විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් චිත්තවේතසිකයනට ද ප්‍රයෝජනයක් තිබිය යුතු ය.

එසේ ප්‍රයෝජනයක් ඇති නම් විතතරූපයන් විතනයන්ට විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වන බව ද වදල යුතු ය. එසේ නො වදල සේක.

වක්‍ෂුරාදී වස්තුහු විතතවෛතසිකයනට නි:ශ්‍රය භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විතතවෛතසිකයෝ ද ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විතතවෛතසිකයන් ඔවුනොවුන්ට නි:ශ්‍රය වන්නේ සම්ප්‍රයෝගත්වය ද ඇති ව ය. වක්‍ෂුරූපයන් විතත වෛතසිකයනට නි:ශ්‍රය වන්නේ සම්ප්‍රයෝග භාවයක් නැති ව ය. සම්ප්‍රයෝග භාවයක් නැති බව නම් විප්‍රයුක්තත්වය ය. වක්‍ෂුන් ගෙන් විතතවෛතසිකයනට වන්නා වූ මහත් වූ උපකාරය නි:ශ්‍රය භාවය ය. වස්තූන් ගේ විප්‍රයුක්තභාවයෙන් විතතවෛතසිකයන් ගේ ඉපදීමට ප්‍රයෝජනයක් වන බවක් නො පෙනේ.

පසු පසුව උපදනා විතතවෛතසිකයෝ පූච්ඡයෙහි හටගත් කායික රූපයන්ට පඤ්චාස්ථාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ඒවා රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද විප්‍රයුක්ත වශයෙනි. පසුව උපදනා විතත වෛතසිකයන් නිසා පූච්ඡයෙහි උපන් රූපයෝ බලවත් වෙති. පඤ්චාස්ථාන ප්‍රත්‍යය උපඤ්චාස්ථාන ප්‍රත්‍යයකි. පසුව උපදනා විතත වෛතසිකයන් ගේ උපඤ්චාස්ථාන රූපයන්ට ප්‍රයෝජන ය. එහෙත් ඒ විතතවෛතසිකයන් ගේ රූපයන් හා විප්‍රයුක්තතාවෙන් රූපයන්ට අමුතු ප්‍රයෝජනයක් වෙතැ යි නො සිතිය හැකි ය. විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය විහාර කර තිබෙන සැටියෙන් ඒ කරුණු අනුව තේරුම් ගන්නට තිබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ වශයෙන් බැඳී පවත්නා වූ රූපාරූප ධර්මයන් සේ සම්ප්‍රයුක්තත්වයට නො පැමිණෙන බව දක්වීම සඳහා විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දේශනය කරන ලද්දක් ය කියා ය. මේ විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය කාමරූපලෝක දෙකහි පමණක් ලැබෙන අරූපලෝකයෙහි නො ලැබෙන ප්‍රත්‍යයෙකි. සිත්වලින් අරූපලෝකයෙහි නො ලැබෙන ප්‍රත්‍යයෙකි. සිත්වලින් අරූප විපාක සිත් සතර පඤ්චවෝකාර භවයෙහි නො ලැබෙන බැවින් කිසිකලෙක විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය නොවේ. විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය ත්‍රිරාශියෙහි දක්වා ඇත්තේ සමූහ වශයෙනි. එය විහාර වශයෙන් දැකුමින් මෙසේ ය. :-

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය වන්නේ නම් පඤ්චවෝකාර භවයෙහි උපදනා රූපාරූප ධර්මයෝ ය. රූපයන් ගෙන් ද විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය වන්නේ වක්‍ෂුරූප සය පමණකි. අරූපයන් ගෙන් පඤ්චවෝකාර භවයෙහි උපදනා සකල විතතවෛතසිකයෝ ම විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වෙති. විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය වන අරූපධර්මයන් අතුරෙන් කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, අකුසල් සිත් දෙලොස ය, ඔවුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෛතසිකයෝ ය යන මොව්හු ඒ සිත් නිසා උපදනා රූපයන්ට සහජාන විප්‍රයුක්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

පුළුස්සෙහි හටගෙන ස්ථිතියට පැමිණියා වූ චතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික රූපකායයන්ට පඤ්චාස්ථාන විප්‍රසූක වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. තිසමුට්ඨානික කාය යනු ආහාරජරූප නැත්තා වූ බ්‍රහ්මයන්ගේ කාය ය.

කාමාවචර රූපාවචර විපාකයෝ වනාහි ප්‍රචක්‍ෂිත කාලයෙහි චිත්ත සමුට්ඨාන රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කම්මසමුට්ඨාන රූපයන්ටද සහජාත විප්‍රසූක වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝකෝත්තර විපාකයෝ චිත්තසමුට්ඨාන රූපයන්ට ම සහජාත විප්‍රසූකභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචර රූපාවචර ලෝකෝත්තර විපාකයෝ චතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික රූප කයට පඤ්චාස්ථාන විප්‍රසූක වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

ත්‍රියානාමස්සන්ධියෝ තමන් නිසා උපදනා රූපයන්ට සහජාත විප්‍රසූක වශයෙන් ද පුළුස්සෙහි ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි තිඡ්චතුර කායයන්ට පඤ්චාස්ථාන විප්‍රසූක වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපයන්ගෙන් හදයවණුරූපය ප්‍රතිසන්ධික්‍ෂණයෙහි දී කාමාවචර රූපාවචර විපාකයන්ට සහජාත විප්‍රසූක භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රචක්‍ෂිත කාලයෙහි අරූපවිපාක ද්විපක්ඛ විඤන වර්ජිත නාමස්සන්ධියන්ට පුරේජාත විප්‍රසූක භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. පක්ඛප්‍රසාදයෝ පක්ඛවිඤන නාමස්සන්ධියන්ට පුරේජාත විප්‍රසූක භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

දිට්ඨිගතවිප්‍රසූත, ස්ඤ්ඤාවිප්‍රසූත යන නැන්වල විප්‍රසූත යන වචනයෙන් කියැවෙන්නේ ඒ ධර්මයන් ගේ අභාවය ය. විප්‍රසූත පච්චය යන මෙහි විප්‍රසූත සදින් කියැවෙන්නේ අභාවය නො වේ. එයින් කියැවෙන්නේ තමන් ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් හා ඒකත්වයට පැමිණියවුන් සේ නො බැඳී, ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නය හා අමිශ්‍ර ව පවත්නා රූපාරූප ධර්මයෝ ය. විප්‍රසූත පච්චය යනු "විසුං පසුතතා විප්‍රසූතතා, විප්‍රසූතතා ච නෙ පච්චයො වා ති විප්‍රසූත පච්චයො" යි චිත්‍ර කළ යුතු ය.

(21) අසනි ප්‍රත්‍යය.

පොළොවෙහි පැවැත්ම හෙවත් ඇති බව එය ඇසුරු කොට පවත්නා වෘක්‍ෂලතාවන් ගේ හටගැනීමට පැවැත්මට උපකාර වන්නාක් මෙන් උත්පාදදී ක්‍ෂණත්‍රයට පැමිණ තිබෙන වනීමාන රූපාරූපයෝ රූපාරූප ධර්මයන් ගේ හටගැනීමට හා බලවත් වීමට ද උපකාර වෙති. අසනිප්‍රත්‍යය යි කියනුයේ තමන් ගේ විද්‍යමානත්වයෙන් අන්‍ය රූපාරූප ධර්මයන්ගේ උත්පත්තියට හා බලවත් වීමට උපකාර වන රූපාරූප ධර්මයන්ට ය. පොළොව ඇසුරුකොට පවත්නා වූ වෘක්‍ෂලතාවන් ගේ හටගැනීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වන්නේ බීජයෝ ය.

පොළොව එයට හේතුවන්නේ අප්‍රධාන වශයෙනි. බීජයන්ගෙන් හටගත් ව්‍යක්ෂලතාවන් ගේ වැඩීමට හා පැවැත්මට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවන්නේ පොළොව ය. එ මෙන් අස්භිභාවයෙන් රූපාරූප ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපාරූප ධර්මයන් අත්‍ය රූපාරූප ධර්මයන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ඒවායේ බලවත් වීමට ය. එ බැවින් අස්භිප්‍රත්‍යය උපසාමහත්‍ය ප්‍රධාන කොට ඇති ප්‍රත්‍යයක් සැටියට සලකනු ලැබේ. එහෙත් එහි ජනකභාවය ද සම්පූර්ණයෙන් නැත්තේ නො වේ.

සහජාතාදී අත්‍යශක්තීන් ගෙන් තොර ව අස්භිතා මාත්‍රයෙන් යම්කිසි ධර්මයකට ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. අස්භිත්‍වයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද සහජාතාදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන්ම ය. එ බැවින් අස්භි ප්‍රත්‍යය ත්‍රිරාශියෙහි සහජාත ය. වසුකු පුරේජාතය, වසුචාරමමණ පුරේජාත ය, ආරමමණපුරේජාත ය, පඤ්චාජාතය ආහාර ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන ප්‍රත්‍යය සත ගේ වශයෙන් දක් වේ.

ත්‍රිරාශියෙහි සත් වැදෑරුම් කොට දක්වන ලද මේ අස්භිප්‍රත්‍යය සඵසධ්‍යානික වශයෙන් සධෙක්ෂපයෙන් දන යුතනේ මේ සේ ය. උත්පාද දී ක්ෂණත්‍රයට පැමිණීම වශයෙන් වනීමාන වන්නා වූ එකුත් අනුචිත්‍යය ය, වෛතසික දෙපතස ය. රූප අටවිස්ස ය යන මොවුහු අස්භි ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. නිච්චාණය විද්‍යාමාන ධර්මයක් වුව ද අස්භිප්‍රත්‍යය භාවයෙන් සලකනු නො ලැබේ. අස්භිප්‍රත්‍යය වන්නේ වනීමාන භාවය ලැබීමට කලින් ප්‍රත්‍යය නො වන වනීමාන භාවය ලැබීම නිසා ම ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයන් ය. නිච්චාණය එය අරමුණු කොට උපදනා චිත්‍යයන්ට ආරමමණ ප්‍රත්‍යය වන්නේ කලින් වනීමාන භාවය නො ලැබ සිට පසුව වනීමාන භාවය ලැබීම නිසා නො වේ. නිච්චාණයා ගේ කාලහේදයක් ද නැත්තේ ය. එය ආරමමණ භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ අනිත වූ ද අනාගත වූ ද ආරමමණ ප්‍රත්‍යය වන ආකාරයට සමාන වූ ආකාරයෙනි. එ බැවින් එය අස්භිප්‍රත්‍යය නො වේ. එකම ධර්මය අත්‍ය ධර්මයන්ට ක්ෂණත්‍රයට පැමිණීමෙන් අස්භි භාවයෙන් ද නිරුද්ධ වීමෙන් නාස්ති භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අස්භිප්‍රත්‍යය නාස්ති ප්‍රත්‍යයට විරුධ ප්‍රත්‍යයෙකි. නිච්චාණයෙහි නාස්තිත්‍වයක් නො ලැබෙන බැවින් අමුතුවෙන් අස්භිත්‍වයට පැමිණීමෙන් තමන් අරමුණු කරන ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වීමක් නැත. එ බැවින් ද නිච්චාණය අස්භි ප්‍රත්‍යයට අයත් නො වේ.

අස්භි ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගෙන් නාම ධර්මයෝ සහජාත පඤ්චාජාත වශයෙන් ද රූපයෝ සහජාත පුරේජාත වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. ආහාරය හා රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය තමන් ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්‍යයන් සමඟ

ද ඒවාට පෙර ද පසුව ද ලැබෙන්නේ වී නමුත් අසති භාවයෙන් මිස සහජාතාදී ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් නො සලකනු ලැබේ. අසති ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රත්‍යය වීමේ පිළිවෙළ මෙසේ ය. :-

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ කුශලසාක්‍යයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද වතුචෝකාර භූමියෙහි උපදනා කුශලසාක්‍යයෝ ඔවුනොවුන්ට ද සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අකුශලසාක්‍යයන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ ද එසේ ය. පඤ්චවෝකාරභවයෙහි පශොඡාත කුශලා-කුශලයෝ පුඵයෙහි හටගත් වතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික කායයන්ට පශොඡාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

කාමාවචර රූපාවචර විපාකසාක්‍යයෝ ප්‍රතිසන්ධියෙහි දී ඔවුනොවුන්ට හා කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි සඵනිප්‍රාපත වතුසමුට්ඨානික තිසමුට්ඨානික කායයන්ට ද පශොඡාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. අරූපාවචර විපාකසාක්‍යයන් හා අරූපලෝකයෙහි උපදනා ලෝකෝත්තර විපාකසාක්‍යයෝ ද ඔවුනොවුන්ට සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. පඤ්චවෝකාර භවයෙහි ලෝකෝත්තර විපාකයෝ ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට සහජාතාසිති භාවයෙන් ද පුඵයෙහි උපන් තිජ වතුජකායයන්ට පශොඡාතාසිති භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාවචර ක්‍රියානාමසාක්‍යයෝ සමුප්‍රසුක්‍යසාක්‍යයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට සහජාතාසිති භාවයෙන් ද පුරේජාත තිජ වතුජ රූපයන්ට පශොඡාතාසිති භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. කාමාවචරාරූපාවචර ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ රූප ලෝකයෙහි සමුප්‍රසුක්‍යසාක්‍යයන්ටද පඤ්චවෝකාරයෙහි සමුප්‍රසුක්‍යසාක්‍යයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

රූපාසිතිප්‍රත්‍යය සහජාත පුරේජාත ආහාර රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ. සහජාත රූපාසිතිප්‍රත්‍යය කම්භාදී හේතුන් ගේ වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ. එයින් කම්ප භූත රූපයෝ ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ද සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රතිසන්ධික්‍ෂණයෙහි හෘදයරූපය කාමාවචර රූපාවචර විපාකසාක්‍යයන්ට සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. චිත්තජ සෘතුජ ආහාරජ භූතයෝ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට සහජාතාසිති භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

පුරේජාතාසිතිප්‍රත්‍යය වනාහි වසානුපුරේජාත ආරම්භණ පුරේජාත වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එය ත්‍රිරාශියෙහි දක් වූ පරිද්දෙන් දත යුතු ය.

රූපජීවිතේන්ද්‍රියසනිප්‍රත්‍යය ද ත්‍රිරාශියෙහි කී පරිද්දෙන් දත යුතු ය. මෙහි කුශලාදී ධර්මයන් ගේ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද්දේ එකට උපදනා විතතවේනසිකයන් ගැන ය, සම්ප්‍රයුක්තසාක්ෂ්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම ය යි කියන ලද්දේ ද එය ම ය. මහා භූතයන් ගේ ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද්දේ ද එක් එක් කලාපයක භූතයන් ගේ වශයෙනි. අපථි (අසනි) යනු විග්‍රහ නො කළ හැකි නිපාත පදයෙකි.

(22) නාසනි ප්‍රත්‍යය.

එක් සන්නාතයක එක් වරෙක අවකාශ ඇත්තේ විතත ස්‍රෂ්ටි එක් අරූප ධර්ම සමූහයකට පමණක් ඉපදීමට ය. අනික් අරූප ධර්ම සමූහයකට ඉපදීමට අවකාශ ලැබීමට පළමු උපන් අරූප ධර්ම සමූහය අභාවප්‍රාප්ත විය යුතු ය. පළමු උපන් අරූපධර්ම සමූහයන් නිරුද්ධ වූ පසු නිරුද්ධ වූ ධර්ම සමූහයන් ගේ ස්ථානය ලබා පසු පසු ව උපදනා අරූප ධර්ම සමූහයෝ උපදිති. තමන් ගේ ස්ථානය ගෙන අන්‍ය අරූප ධර්මයන්ට ඉපදිය හැකිවන පරිදි නිරුද්ධ වූ අරූපධර්මයෝ තමතමන්ට අනතුරුව තමන් ගේ තැන ගෙන උපදනා අරූපධර්මයන්ට නාසනි භාවයෙන් උපකාර වෙති. එසේ උපකාර වන්නා වූ අරූපධර්මයෝ නාසනිප්‍රත්‍යය ය. එය ජනක ප්‍රත්‍යයකි. නාසනිශක්තිය ය කියා විශේෂ ප්‍රත්‍යය ශක්තියක් නැත. "යාමෙහි දී උපන් සිත සිටීමෙහි දී ද ඇත. හිඳීමෙහි දී ද ඇත. නිඳීමෙහි දී ද ඇත. ඊයේ උපන් සිත අදත් ඇත." යනාදීන් නිරුද්ධ වූ සිත් ද ඇති සැටියට වරදවා ගන්නවුන් ගේ ඒ වැරදි හැඟීම දුරුවනු පිණිස නාසනිප්‍රත්‍යය වදරන ලද යි ඇතැම් ආචාර්යයෝ කියති. එය විමසා ගත යුත්තෙකි. නාසනිප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ විභාග හා ප්‍රත්‍යය වීමේ ක්‍රමය ද අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් දත යුතු ය.

(23-24) විගත ප්‍රත්‍යය හා අවිගත ප්‍රත්‍යය.

විනාශයට ගිය ධර්මය හෙවත් නිරුද්ධ වූ ධර්ම විගත නම් වේ. විගතභාවයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ විගත ප්‍රත්‍යය ය. විනාශයට නො ගිය ධර්මය හෙවත් උපපාද සථිති හඬග යන ක්ෂණත්‍රයෙහි සිටින ධර්මය අවිගත නම් වේ. අවිගත භාවයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ අවිගත ප්‍රත්‍යය ය. ධර්ම වශයෙන් හා ප්‍රත්‍යය වන ආකාරයෙන් ද නාසනිප්‍රත්‍යය විගත ප්‍රත්‍යය දෙකිහි වෙනසක් නැත්තේ ය. වෙනස ඇත්තේ වචන වල

පමණෙකි. එසේ ම අසනි අවිගත ප්‍රත්‍යය දෙකිනි ද වෙනසක් නැත්තේ ය. අසනි නාසනි ප්‍රත්‍යය දෙක දේශනය කිරීමෙන් ම ප්‍රත්‍යය කථාව සම්පූර්ණ වනු ද දේශනා විලාස වශයෙන් හෝ මේ දුකය දේශනය කිරීමෙන් ම කාරණය අවබෝධ කරවිය හැකි පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් හෝ නැවත විගතාවිගත දුකය වදරණ ලදයි පවිඨාන අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ. දේශනය කළ හැකි බොහෝ ධර්ම හා බොහෝ ආකාර ඇති නැත කැමති ධර්මයක් කැමති ආකාරයකින් දේශනය කරන බව දේශනා විලාශය ය. මේ ප්‍රත්‍යය කථාවෙහි අත්ථි යන වචනයෙන් අදහස් කරනුයේ උත්පාදදී ඝෛණත්‍රයෙහි පවත්නා ධර්මය ය. නත්ථි යන වචනයෙන් අදහස් කරනුයේ උත්පාද දී ඝෛණත්‍රය ඉක්ම වූ ධර්මය ය. "අත්ථිපුගගලො අත්තනිත්‍යය පටිපනෙනා, අත්ථිති බො කච්චාන එකො අනෙනා, නත්ථිති බො කච්චාන එකො අනෙනා"

යනාදීන් බුදුසස්සනෙහි ද ලෝකයෙහි ද අනේකාර්ථයන් සඳහා අත්ථි නත්ථි යන වචන දෙක ව්‍යවහාර කෙරෙති. එ බැවින් අත්ථිපච්චය නත්ථි පච්චය දෙක පමණක් වදළ කල්හි සැමට ම කාරණය තේරුම් ගත හැකි නොවේ. අත්ථි නත්ථි පච්චය දෙක වදළ පමණින් කාරණය තේරුම් ගත නො හැකි නැතැත්තන්ට තේරුම් ගත හැකි වනු පිණිස විගතපච්චයො අවිගතපච්චයො යි අන් ආකාරයකින් අත්ථි නත්ථි ප්‍රත්‍යය දෙක ම වදරන ලදය යනු අටුවාවෙහි දක්වෙන අදහස ය. මූලථිකාවෙහි හා විසුඨිමග්ග ථිකාවෙහි අත්ථි අවිගත නත්ථි විගත දුකයන් ගේ වෙනස් කම් ද දක්වා තිබේ. ඒවා කාරණයට ගැලපෙනු යි නො සිතේ. විමසා ගත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ විනිශ්චය.

ධම්මනො කාලනො වෙ ව නානප්පකාර හෙදනො,
පච්චයුප්පත්තනො වෙ ව වික්ඛ්ඤා තබ්බො විනිච්ඡයො.

යනුවෙන් දක්වෙන පරිදි ප්‍රත්‍යය පිලිබඳ වූ ඥානය පිරිසිදු වනු පිණිස ධර්ම වශයෙන් ද, කාල වශයෙන් ද, නානාප්‍රකාර හේදයෙන් ද, ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වශයෙන් ද, ප්‍රත්‍යයන් ගේ විනිශ්චය දත යුතු ය.

එහි ධර්ම වශයෙන් විනිශ්චය මෙසේ ය. :- සුච්ඡි දෙනෙක් වූ ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය නාමරූපධර්මයන් අතුරෙන් නාම ධර්මයන් ගෙන් එක් කොටසකි. ආරම්භණප්‍රත්‍යය ප්‍රඥප්තිය හා අභාවයන් සමඟ සකල නාමරූපධර්මයෝ ය. අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි සහජානාධිපතිය

නාමධර්මකදේශයකි. කම්, ධ්‍යාන මාභී ප්‍රත්‍යයෝ ද නාමධර්ම-
කදේශයෝ ය. ආරම්භණාධිපතිප්‍රත්‍යය ගරු කළ යුතු සකල නාමරූප
ධර්මයෝ ය. අනන්තර ය, සමන්තර ය, පච්ඡාජාන ය, ආසේචන ය,
විපාක ය, සමපයුත්ත ය, නන්දී ය, විගත ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ
නාමධර්මයෝ ය. ඒ ප්‍රත්‍යයන්ට නිව්‍යාණය නො ගැනෙන බැවින්
නාමධර්මකදේශයෝ ය යි ද කිය යුතු ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය
රූපේකදේශයෙකි. අවශේෂ ප්‍රත්‍යයෝ නාම රූපයෝ ය.

ප්‍රත්‍යයන්ගේ කාල වශයෙන් විනිශ්චය මෙසේ ය :-

පවුට්‍යනතා ච හොනෙතඤ්ඤා පච්චයා දස පඤ්ඤා ච
අනිතා එව පඤ්ඤා කො තෙ කාලෙ ද්වෙ පි තියසිනො
තයො නිකාලිකා වෙ ච විමුත්තා පි ච කාලතො

සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් හේතු, සහජාන, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, තියසය,
පුරේජාන, පච්ඡාජාන, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග, සමපයුත්ත,
විපසයුත්ත, අන්දී, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ පසළොස් දෙන ප්‍රත්‍යුත්තපන
කාලිකයෝ ය. අනන්තර, සමන්තර, ආසේචන, නන්දී විගත යන
ප්‍රත්‍යයෝ පස් දෙන අනිත කාලිකයෝ ය. කම්ප්‍රත්‍යය සහජාන කම්ප්‍රත්‍යයා
ගේ වශයෙන් වනිමාන කාලික ද නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයා ගේ වශයෙන්
අනිත කාලික ද වේ. ආරම්භණ, අධිපති, උපනිසයය යන ප්‍රත්‍යයෝ තිදෙන
ත්‍රිකාලිකයෝ ද වෙති. නිව්‍යාණ ප්‍රඥප්තීන් ගේ වශයෙන් කාලමුක්තයෝ
ද වෙති. ප්‍රත්‍යයන් ගේ නානාප්‍රකාර හේදය හා ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ද
ත්‍රිරාශියෙන් හා යට දකවුණු ප්‍රත්‍යය විසාරයෙන් ද දත යුතු ය.

තවද අනේක ධර්මයන් ගේ ඒක ප්‍රත්‍යය භාවය ය, එක් ධර්මයක්හු-
ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ය, එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය
ය, ප්‍රත්‍යයන් ගේ සහාග භාවය ය, ප්‍රත්‍යයන් ගේ විසහාග භාවය ය,
ප්‍රත්‍යයන් ගේ යුගල භාවය ය, ජනකාජනක භාවය ය, සඵසඵාතිකා-
සඵසඵාතික භාවය ය, රූපය රූපයට ප්‍රත්‍යය වීම යනාදි විභාගය ය,
හවහේදය ය යන මේ කරුණු දසය පිළිබඳ විනිශ්චය ද දත යුතු ය.

එහි අනේක ධර්මයන් ගේ ඒකප්‍රත්‍යය භාවය පිළිබඳ විනිශ්චය
මෙ සේ ය. :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් කම්ප්‍රත්‍යයෙන් අනාවු ප්‍රත්‍යය
තෙවිස්ස ම අනේක ධර්ම ප්‍රත්‍යයෝ ය. කම්ප්‍රත්‍යය එක් ධර්මයක් වූ
වේතනාව ය. එය ඒකධර්ම ප්‍රත්‍යය ය.

එක් ධර්මයක්හු ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය පිළිබඳ විනිශ්චය
මෙ සේ ය :- හේතු ප්‍රත්‍යයට අයත් එක් ධර්මයක් වූ අමෝහය පුරේජාන

කමම අභාර කඩාන යන ප්‍රත්‍යය සතර හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යය විස්සට ම අයත් වේ. ඉතිරි විසි ආකාරයෙන් ම එය ප්‍රත්‍යය වේ. අලෝභය හා අදෝසය ඉන්ද්‍රිය මාභී ප්‍රත්‍යයභාවයට ද නො පැමිණෙති. ඉතිරි අටළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ලෝභ මෝභයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය භාවයට ද නො පැමිණෙති. ඉතිරි ප්‍රත්‍යය සතොළොසට ඒවා අයත් වෙති. ද්වේෂය අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවයට ද නො පැමිණේ. ඉතිරි සොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ට අයත් වේ.

ආරම්භණප්‍රත්‍යයෙහි රූපායතනය වක්‍ෂුර්විඤ්ඤාධාතුවට ආරම්භණ පුරේජාත අභවී අවිගත යන සතර ආකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මනෝ ධාතුවට හා අහේතුක මනෝවික්‍ෂ්‍යාණධාතුවට ද ප්‍රත්‍යය වේ. සහේතුක මනෝවික්‍ෂ්‍යාණ ධාතුවට වනාහි ආරම්භණාධිපති ආරම්භණපතිසාය යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ සකලාරම්භණ ධර්මයන් ගේ ම අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය දත යුතු.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණාධිපතියෙහි අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ම දත යුතු ය. සහජාතාධිපති ධර්මයන් අතුරෙන් විමසාධිපතිය අමෝභහේතුව සේ විසි ආකාරය කින් ප්‍රත්‍යය වේ. ඡන්ද හේතුපුරේජාත කමම ආභාර ඉන්ද්‍රිය කඩාන මග්ග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. ඉතිරි සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විතය හේතු පුරේජාත කමම කඩාන මග්ග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. ඉතිරි එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විරියය හේතු පුරේජාත කමම ආභාර කඩාන යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි වක්‍ෂුචික්‍ෂ්‍යාණධාතූ යනාදීන් පාලියෙහි දක්වෙන වතුසකායයන් අතුරෙන් වේදනාසකායය හේතු පුරේජාත කමාභාර මාභී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සංඥාසකායය ඉන්ද්‍රිය ධාතූන ප්‍රත්‍යයෝ ද නො වේ. සෙසු සතොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සංසකාරසකායයෙහි හේතුහු හේතුප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ද ඡන්ද වියභියෝ අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිද්දෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. සාභීය හේතුපුරේජාත කමේන්ද්‍රිය ධාතූ මාභී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. වේතනාව හේතු පුරේජාතේන්ද්‍රිය ධාතූ මාභී ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විතකීය හේතු පුරේජාත කමා භාර ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ. සෙසු එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. විචාරය මාභී ප්‍රත්‍යය ද නො වේ.

එය සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රීතිය ද ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. විනේතකගතාව හේතු පුරේජාන කම්භාර ප්‍රත්‍යයෝ නො වේ.ඉතිරි විසි ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ශ්‍රද්ධාව හේතු පුරේජාන කම්භාර ඝට්ඨාන මාගී ප්‍රත්‍යයෝ නොවේ. සෙසු අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ස්මෘතිය ඒ අටොළොස් ප්‍රත්‍යයෝ ය, මාගීප්‍රත්‍යය ය යන එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ජීවිතේන්ද්‍රියය ශ්‍රද්ධාවට කී අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. හිරිය හා ඔත්තප්‍යය එයින් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු සනොළොස් ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. කායපඤ්ඤාධාරී යුගලයෝ ද එ සේ ම ය. සේවාපනක ධර්මයන්ට අයත් වූ අධිමොක්‍ෂ මනස්කාර තත්‍රමඝට්ඨානතා කරුණා මුදිතා යන මොවුන්ගේ ප්‍රත්‍යය භාවය ද එ සේ ම ය. විරතීහු වනාහි ඉහත කී ප්‍රත්‍යයෝ ය, මාගීප්‍රත්‍යය ය යන අටොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. දෘෂ්ටිය එයින් විපාක ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු සනොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මිච්ඡාචාවා මිච්ඡාකමන්ත මිච්ඡාආජීවයෝ ඒ ප්‍රත්‍යයෝ ය, කම්භාර ප්‍රත්‍යය දෙකය යන එකුන්විසි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අහිරික අනොත්තප්‍ය මාන ථීනමිධ උධවච යන මොහු හේතු පුරේජාන කමම විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය ඝට්ඨාන මග්ග යන ප්‍රත්‍යයෝ නො වෙති. ඉතිරි සොළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විචිකිච්ඡා ඉඤ්ඤා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච යන මොහු ඒවායින් අධිපති ප්‍රත්‍යය හැර සෙසු පසළොස් ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. විඤ්ජනඤ්ඤායා ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.

සහජාන ප්‍රත්‍යයට අයත් නාමධර්මයන් ගේ අනේකප්‍රත්‍යය භාවය කියන ලද පරිදි දත යුතු ය. රූපධර්මයන් අතුරෙන් මහා භූතයෝ සතර දෙන ආරමමණ ආරමමණාධිපති සහජාන අක්කු මක්කු නිඤ්ඤා උප නිඤ්ඤා පුරේජාන අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය නවදෙනාගේ වශයෙන් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. නෘදය වඤ්ච ඒ ප්‍රත්‍යයන් ගේ හා විපුසුක්‍ෂ ප්‍රත්‍යයා ගේ ද වශයෙන් දශකාරයකින් ප්‍රත්‍යය වේ.

අනෝත්තප්‍රත්‍යයෙහි පෙර නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය. නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි වකඛායනනාදීහු ආරමමණ ආරමමණාධිපති නිඤ්ඤා උපනිඤ්ඤා පුරේජාන ඉන්ද්‍රිය විඤ්ඤාන අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් නවකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

උපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යයෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය. පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි රූප ශබ්ද ගන්ධ රසායනනයෝ ආරමමණ ආරමමණාධිපති

උපනිසය පුරේජාත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සය ගේ වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. මෙහි පෙර නො කියවුණු දෙයක් ඇත්තේ මෙපමණ ය. පඤ්චාස්ථානාදියෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය.

ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි කඛලිංකාරාහාරය ආරම්මණ ආරම්මණාධි පති උපනිසය ආහාර අත්ථි අවිගත යන සයාකාරයෙන් ප්‍රත්‍යයවේ. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයාදියෙහි ද නො කියවුණු ධර්මයක් නැත්තේ ය.

එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය මෙසේ ය :- හේවාදි ප්‍රත්‍යයන්ට අයත් ධර්මයන් ගෙන් එක් එක් ධර්මයක් ස්වකීය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යන්ට හේවාදි වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙමින් එකෙණෙහි ම ඒ ධර්මයන්ට ම අන්‍යාකාරයන්ගෙන් ද ප්‍රත්‍යය වෙති. එය එක් ප්‍රත්‍යයක ගේ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ය. ඒ අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය පිලිබඳ විනිශ්චය මෙසේ ය.

අමෝභය හේතුප්‍රත්‍යය ය, එය තමා ගේ හේතුප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන අන්‍ය වූ ආකාර එකොළොස්කින් ද ප්‍රත්‍ය වේ. හෙවත් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. අලෝභාදෝසයෝ දෙදෙන ඒවායින් අධිපති ඉන්ද්‍රිය මගහ යන ප්‍රත්‍යය තුන හැර සෙසු ප්‍රත්‍යයන්ගේ වශයෙන් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. මේ විපාක හේතුන් ප්‍රත්‍යය වීමේ ක්‍රමය ය. කුලලක්‍රියා හේතුවන්ට විපාක ප්‍රත්‍යය භාවය නො ලැබේ. ලෝභදෝස මෝභයෝ ඒ ප්‍රත්‍යය තුන හා විපාක ප්‍රත්‍යය ද හැර සෙසු ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය තමා ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම ආරම්මණාධිපති නිසාය උපනිසය පුරේජාත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ සත් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මේ උත්කෘෂ්ට වශයෙන් ලැබෙන ප්‍රත්‍යය ගණනය. අතීතානාගත අරූප ධර්මයන් හා රූප ධර්මයන් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය වන කල්හි ආරම්මණාධිපති ආරම්මණුපතිසයය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පමණක් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි විමංසය අමෝභය මෙනි. ඡන්දාධිපතිය, අධිපති ප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම සහජාත අක්කමක්ක නිසාය විපාක සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන අන්‍ය වූ අටාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. වියඛිය ඒ ප්‍රත්‍යයන් අටදෙනා ගේ හා ඉන්ද්‍රිය මාහී ප්‍රත්‍යය දෙදෙනාගේ ද යන දස දෙනෙක් වූ ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. චිත්තය ඒ ප්‍රත්‍යයන්

ගෙන් මාගී ප්‍රත්‍යය හැර ආහාර ප්‍රත්‍යය ඇතුළු කොට ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දස දෙනා ගේ වශයෙන් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවය ඉහත ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.

අනන්තර සමන්තතර ප්‍රත්‍යයෝ දෙදෙන අනන්තර සමන්තතර භාවය නොහරිමින් ම උපනියයය කමම ආසේවන නන්ථී විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති. එහි කම්ප්‍රත්‍යය භාවය ලබන්නේ ආයඝී මාගී චේතනාව ය. සෙස්සෝ එය නො ලබති.

සහජානප්‍රත්‍යය නමා ගේ සහජාන ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති අක්කමක්ක නියයය කමම විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය ඤාන මග්‍හ සමපයුත්ත විපයයුත්ත අන්ථී අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් තුදුස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්කෘෂ්ට පරිචේදය ය. හෘදයවසතුව සහජාන ප්‍රත්‍යය වන කලහි හේතුප්‍රත්‍යාදිය නො ලැබේ. අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෙහි ක්‍රමය ද එසේ ම ය.

නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නමා ගේ නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය භාවය නො හැර ම සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් නමා ගේ නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය හා අනන්තර සමන්තතර පච්ඡාජාන ආසේවන නන්ථී විගත යන ප්‍රත්‍යය සය ද හැර අවශේෂ ප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් සතලොස් ආකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්කෘෂ්ට පරිචේදය ය. නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වන හෘදයවස්ථාදියට හේතුප්‍රත්‍යාදිය නො ලැබේ.

උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භණුපනි:ශ්‍රයය ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය මෙනි. අනන්තරූප නි:ශ්‍රයය අනන්තරූපනි:ශ්‍රයය ප්‍රත්‍යය භාවය නො හැර ම අනන්තර සමන්තතර කමම ආසේවන නන්ථී විගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සයාකාරයකින් ද අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙහි කම් ප්‍රත්‍යය භාවය ලබන්නේ ආයඝී මාගී චේතනාව පමණෙකි. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. නානාක්ෂණික කම්ය කමාදි වශයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වේ.

සුරේජානප්‍රත්‍යය නමා ගේ සුරේජාන භාවය නො හරිමින් ම ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති නියයය උපනියයය ඉන්ද්‍රිය විපයයුත්ත අන්ථී අවිගත යන මොවුන් ගේ වශයෙන් අන්‍ය වූ අක්කාකාරයකින් අනෙක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. මෙය ද උත්කෘෂ්ට පරිචේදය ය. ආරම්භණ සුරේජානෙහි නි:ශ්‍රය ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුත්ත ප්‍රත්‍යය භාවයෝ නො ලැබෙති.

පශ්චාත්‍යාන ප්‍රත්‍යය නමා ගේ පශ්චාත්‍යාන භාවය නො හරිමින් ම විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද තුන් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ආසේවනප්‍රත්‍යය ආසේවනප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමන්තතර උපනිස්සය නත්ථි විගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද පඤ්චාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

කම්ප්‍රත්‍යයෙහි සහජානකම්ය නමා ගේ කම් ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ආහාර සමප්‍රසූතන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද නවාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය උපනිස්සය අනන්තර සමන්තතර නත්ථි විගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද පඤ්චාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

විපාකප්‍රත්‍යය නමා ගේ විපාකප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය කමම ආහාර ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියා මග්‍ග සමප්‍රසූතන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද තුදස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි කබලිංකාරාහාරය ආහාර ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අත්ථි අවිගන යන දෙයාකාරයෙන් ද අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. ඉතිරි ආහාරයෝ තිදෙන ආහාර ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සුදුසු පරිදි අධිපති සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය කමම විපාක ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රසූතන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද එකොළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෙහි රූපේන්ද්‍රියයෝ පස්දෙන ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය භාවය නොහරිමින් ම නිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද පස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. රූපථිවිනේන්ද්‍රිය ය ද ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද දෙයාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ. අරූපේන්ද්‍රියයෝ ද සුදුසු පරිදි ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම හේතු අධිපති සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය විපාක ආහාර ක්‍රියා මග්‍ග සමප්‍රසූතන විප්‍රසූතන අත්ථි අවිගන යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අත්‍ය වූ ද තෙළෙස් ආකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණෙති.

ධ්‍යානප්‍රත්‍යය නමා ගේ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම සුදුසු පරිදි සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සමප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අන්‍ය වූ ද දසාකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

මාභීප්‍රත්‍යය නමා ගේ මාභීප්‍රත්‍යයභාවය නො හරිමින් ම යථානුරූප වගයෙන් ධ්‍යානප්‍රත්‍යයෙහි කී ප්‍රත්‍යය දගය ය, හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකය යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අන්‍ය වූ ද ද්වාදසාකාරයකින් අනේක ප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

සමප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය සමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයභාවය නොහරිමින් ම යථානුරූප පරිද්දෙන් හේතු අධිපති සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිස්සය කමම විපාක ආහාර කධාත මගහ අත්ථි අවිගත යන මොවුන් ගේ වගයෙන් අන්‍ය වූ ද තෙළෙස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමනන්තර ආසේවන නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යය පස හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වගයෙන් යෙදෙන පරිදි අන්‍ය වූ ද අටළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

අසිතිප්‍රත්‍යය අසිතිප්‍රත්‍යය භාවය නො හරිමින් ම අනන්තර සමනන්තර ආසේවන නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍යය පස හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයන් ගේ වගයෙන් යෙදෙන පරිදි අන්‍ය වූ ද අටළොස් ආකාරයකින් අනේකප්‍රත්‍යය භාවයට පැමිණේ.

නාසිති විගත ප්‍රත්‍යයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙනි. අවිගත ප්‍රත්‍යය අසිතිප්‍රත්‍යය මෙනි. මේ එක් ප්‍රත්‍යයක්හු ගේ අනේක ප්‍රත්‍යභාවය ය පිළිබඳ විනිශ්චය ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ සහාගතවය පිළිබඳ වූ විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් අනන්තර සමනන්තර අනන්තරූපනිස්සය ආසේවන නත්ථි විගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සහාගයෝ ය. එ සේ ම ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණූපනිස්සය ප්‍රත්‍යයෝ ද සහාගයෝ ය. මේ ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යයන් ගේ සහාගතවය සලකා ගත යුතු ය.

ප්‍රත්‍යයන් ගේ විසහාගතවය පිළිබඳ විනිශ්චය මෙ සේ ය :- පුරේජාත ප්‍රත්‍යය පඤ්චාජ්ජාත ප්‍රත්‍යය හා විසහාග ය. සමප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය හා විසහාග ය. අසිතිප්‍රත්‍යය නාසිතිප්‍රත්‍යය හා විස

භාග ය. විගතප්‍රත්‍යය අවිගතප්‍රත්‍යය හා විසභාග ය. මේ ක්‍රමයෙන් ප්‍රත්‍යයන් ගේ සභාග විසභාග භාවය සලකාගත යුතු ය.

යුගල වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- අඵයා ගේ සමාන භාවයෙන් ද ශබ්දයා ගේ සමාන භාවයෙන් ද කාලප්‍රතිපක්‍ෂතාවෙන් ද හේතු ඵල භාවයෙන් ද අන්‍යෝන්‍ය විරුද්ධ භාවයෙන් ද ප්‍රත්‍යය යුගලයෝ වෙති. අනන්තර සමන්තර ප්‍රත්‍යය දෙක අඵ සමානත්වයෙන් එක් ප්‍රත්‍යය යුගලයෙකි. තිඃශ්‍රය උපතිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය දෙක ශබ්දසමානත්වයෙන් එක් යුගලයෙකි. පුරේජාත පශ්වාජාත ප්‍රත්‍යය දෙක කාලප්‍රති-පක්‍ෂත්වයෙන් එක් යුගලයෙකි. කම්ප්‍රත්‍යය විපාකප්‍රත්‍යය දෙක හේතුඵල භාවයෙන් එක් යුගලයෙකි. සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්‍ෂ භාවයෙන් එක් යුගලයෙකි. අස්ති නාස්ති විගතාවිගත ප්‍රත්‍යයෝ ද අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රතිපක්‍ෂ යුගලයෝ ය.

ජනකාජනක වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් අනන්තර සමන්තර අනන්තරූපනියය පකතුපනියය ආසේවන නානකධර්මකකමම නත්ඵ විගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ ජනක ප්‍රත්‍යයෝ ය. පශ්වාජාත ප්‍රත්‍යය උපස්නාමහක ප්‍රත්‍යයෙකි. සෙස්සෝ ජනකයෝ ද උපස්නාමහකයෝ ද වෙති.

සඵසානිකාසඵසානික වශයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් සහජාත නියය අඵ විගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සඵසානිකයෝ ය. සඵසානික යන්නෙහි තේරුම සකල රූපාරූප ධර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය යනුයි. සහජාතාදී ප්‍රත්‍යය සතර නො ලැබ උපදනා එක් ධර්මයකුදු නැත්තේ ය. ආරම්භ ආරම්භාධිපති අනන්තර සමන්තර අනන්තරූපනියය පකතුපනියය ආසේවන සම්ප්‍රයුක්ත නත්ඵ විගත යන ප්‍රත්‍යයෝ අසඵසානිකයෝ ය. ඇතැම් රූපාරූප ධර්මයන්ට මිස සකල රූපාරූප ධර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය නො වන්නෝ ය. ඔව්හු අරූපස්නාධිපතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන්නෝ ය. ඵ් ප්‍රත්‍යයන් නිසා අරූප ධර්ම මිස රූපධර්මයෝ නුපදනාහ. පුරේජාත පශ්වාජාත ප්‍රත්‍යයෝ දෙදෙන ද අසඵසානිකයෝ ය. පුරේජාත ප්‍රත්‍යය වන්නේ නාම ධර්මයන්ට පමණෙකි. පශ්වාජාත ප්‍රත්‍යය වන්නේ රූප ධර්මයන්ට පමණෙකි. කියන ලද ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝ දරූපාරූපධර්මයන් ගෙන් යම්කිසි කොටසකට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන බැවින් අසඵසානිකයෝ ය.

රූපය රූපයට ම ප්‍රත්‍යවීමය යනාදී විනිශ්චය මෙ සේ ය :- සුවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් රූපයම ප්‍රත්‍යය වී රූපය ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ද වන ප්‍රත්‍යයක් නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය රූප වී ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්

අරූපයන් ම වන එක් ප්‍රත්‍යයක් ඇත්තේ ය. එනම් පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූප වී රූපාරූප දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ද නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අරූපධම් වී අරූපධම්යන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ඇතහ. ඔවුහු නම් අනන්තර සමනන්තර ආසේවන සම්පයුත්ත න්‍යායී විගත යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අරූප වී රූපයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ඇත්තේ ය. එනම් පඤ්චාස්ථාන ප්‍රත්‍යය ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් අරූපධම් වී රූපාරූප දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ද ඇතහ. ඔවුහු හේතු, කම්ම, මග්ග, විපාක, ක්‍රියාන යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූපාරූප දෙක ම වී රූපයට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයක් ද නැත්තේ ය. ප්‍රත්‍යය රූපාරූප දෙක ම වී අරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ඇතහ. ඔවුහු නම් ආරම්මණ උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝ ය. ප්‍රත්‍යය ඒකාන්තයෙන් රූපාරූප දෙක ම වී රූපාරූප දෙකට ම ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රත්‍යයෝ ද ඇතහ. ඔවුහු නම් අධිපති සහජාන අක්කමක්ක නිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය විපයුත්ත අන්‍යායී අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ ය.

භවහේදයා ගේ වගයෙන් විනිශ්චය මෙ සේ ය :- ප්‍රත්‍යයෝ සුවිසි දෙන ම පඤ්චවෝකාර භවයෙහි ලැබෙත්. චතුර්වෝකාර භවයෙහි පුරේජාන පඤ්චාස්ථාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයන් හැර ඉතිරි ප්‍රත්‍යයෝ එක්විසි දෙන ලැබෙත්. එකවෝකාර භවයෙහි සහජාන අක්කමක්ක නිස්සය කම්ම ඉන්ද්‍රිය අන්‍යායී අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ සත්දෙන පමණක් ලැබෙත්. බාහිර අනිත්‍රියබධ රූපයන්හි සහජාන අක්කමක්ක නිස්සය අන්‍යායී අවිගත යන ප්‍රත්‍යය පස පමණක් ලැබේ.

ඉමෙසු පඤ්චවොකාරෙ සබ්බෙ පි පච්චයා සියුං,
 පුරෙ පච්ඡා විපසයුත්තෙ විතා රූපෙකච්ඡිති
 සහජ අක්කමක්ක නිස්සය කම්ම ඉන්ද්‍රිය අන්‍යායී ව,
 අවිගතා ති සත්තෙ ව අසක්කෙ උපලබ්භරෙ
 බාහිරෙ නිත්‍රියෙ රූපෙ සහජ අක්කමක්ක නිස්සය,
 අන්‍යායී අවිගතා වෙ ති ලබ්භරෙ පඤ්ච පච්චයා

ප්‍රත්‍යය සටනාව.

(1) හේතුප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යය සටනාවෝ මෙ සේ ය. සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා සහේතුක විතර්කරූපයන්ට ද සහේතුක

ප්‍රතිසන්ධි කමිෂරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙහි සහචාන, නියසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට හා හෘදයවසාචවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙහි සහචාන, අක්‍යෘමක්‍යෘ, නියසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙහි සහචාන, අක්‍යෘමක්‍යෘ, නියසය, සමපයුතත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(4) සහේතුක විතතරූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙහි සහචාන, නියසය, විපපයුතත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(5) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට හා සහේතුක විතතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමිෂරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහචාන, නියසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(6) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට හා හෘදයවසාචවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහචාන, අක්‍යෘමක්‍යෘ, නියසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(7) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහචාන, අක්‍යෘමක්‍යෘ, නියසය, විපාක, සමපයුතත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

(8) සහේතුක විතතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුනෙහි සහචාන, නියසය, විපාක, විපපයුතත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(9) හෘදයවසාචවට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන පක්‍යවවේකාර ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යධයන්හි ඇති හේතු තුනෙහි සහචාන, අක්‍යෘමක්‍යෘ, නියසය, විපාක, විපපයුතත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය.

මේ සාමාන්‍ය සටනා නවය ය.

(10) සම්ප්‍රයුක්තඝාතකයන්ට හා සහේතුක විනතරූපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහභාන, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සය ගැටේ.

(11) සම්ප්‍රයුක්තඝාතකයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහභාන, අක්කමක්ක, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(12) සම්ප්‍රයුක්තඝාතකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහභාන, අක්කමක්ක, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(13) සහේතුක විනතරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි සහභාන, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සටනා සතර ය.

(14) සම්ප්‍රයුක්තඝාතක සහේතුක විනතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකා මෝභයෙහි සහභාන, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(15) සම්ප්‍රයුක්තඝාතකයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි සහභාන, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(16) සම්ප්‍රයුක්තඝාතකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාකා මෝභයෙහි සහභාන, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

(17) සහේතුකවිනතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි සහභාන, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(18) හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි අමෝභයෙහි සහභාන, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, විප්‍රයුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැටේ.

සවිපාක සටනා පස ය.

මේ සඉන්ද්‍රිය මග සටනා නවය ය.

(19) සමප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට හා සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාන, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගනකි සත ගැවේ.

(20) සමප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධි පතියෙහි අධිපති, සහජාන, අක්කමක්ක, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, සමප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනකි නවය ගැවේ.

(21) සාධිපතිවිතනජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාන, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග, විප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනකි අට ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා කුතය.

(22) සමප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට හා සාධිපති විතනජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාන, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, අපථි, අවිගත යන ගනකි අට ගැවේ.

(23) සමප්‍රයුක්තඤානුකූලයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාන, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, සමප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනකි දශය ගැවේ.

(24) සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර විපාක විමසාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාන, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග, විප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ගනකි නවය ගැවේ.

මේ සවිපාක සටනා කුත ය.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මග සටනා සය ය.

මේ සුවිසි දෙන හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ සටනාවෝ ය.

ආරමමණ ප්‍රත්‍යය සටනා

(1) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, මහා කුසල් සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා ඥාන සමප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාතසයථී කෞකෘත්‍යය අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික පන්සාලිස ය යන මේ ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය

වන ගරු කොට අරමුණු කළ යුතු වූ ඉහට නිෂ්පාදනරූප අටලොස ය, ද්වේෂමූල දෙසිත ය, මෝහමූල දෙසිතය, දුඃඛයහගත කායවිඤ්ජන ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සිත් සු අසුච ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාතසයඨී කෞකෘත්‍ය විචිකිතසා වරජිත වෛතසික සන් සාලිය ය, නිච්චාණය ය යන ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්හි අධිපති, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ කාම සිත් සිවුපනස ය, අභිඤ්ඤා දෙසිත ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වනීමාන නිෂ්පාදනරූප සඛ්ඛාන ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාන අපථී අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) මනෝද්වාරාවර්ජන ය, කාමජවන ඵකුන්තිස ය, තද රම්මණ ඵකොලොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතලොස්වන චිත්තය හා උපන් වස්ථාවාරම්මණ පුරේජාන නිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි නිස්සය, පුරේජාන, විපපයුත්ත, අපථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වනීමාන නිෂ්පාදනරූප අටලොස වූ ආරම්මණ පුරේජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි අධිපති, උපනිස්සය, පුරේජාන, අපථී අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(5) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතලොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවස්ථාව වූ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාන, විපපයුත්ත, අපථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය සටනා පස ය.

අධිපති ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සමප්‍රයුක්තසාක්කයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉහට නිෂ්පාදනරූප අටලොස වූ ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අපථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සමප්‍රයුක්ත සාධකයන්ට හා සාධිත විකුණු රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි හා ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිතයෙන් පුළුස්සාගෙන සහලොස්වන විකුණ හා උපන් හැදවෙණුව වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසාය, අතී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනනි තුන ගැටේ.

(3) සාධිත විකුණු රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි හා ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති චිතයෙන් පුළුස්සාගෙන සහලොස්වන විකුණ හා උපන් හැදවෙණුව වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසාය, විපසුත්ත, අතී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනනි සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා තුන ය.

(4) ගරුකොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සින් අට ය, මහා කුසල සින් අට ය, මහාක්‍රියා ජනසමප්‍රයුක්ත සින් සතර ය, ලෝකෝත්තර සින් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිසානතරූප අධොලොස ය, දවේෂමූල දවය ය, මෝහමූල දවයය, දුෂ්ට සහගත කායවිඤ්ඤා ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සින් සූ අසූව ය, දවේෂ ඊෂ්ඨා මාතස්ඨිය කොකාන්තය විචිකිතසා වර්ජිත චේතසික සන්සාලිස ය කාලමුක්ත නිව්භාණය ය යන ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භ උපනිසාය යන ප්‍රත්‍යය ගනනි දෙක ගැටේ.

(5) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කොට අරමුණු කළ යුතු වූ වර්ජිත ඉෂට නිසානතරූප අධොලොස වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරම්භ, උපනිසාය, පුරේජාත, අතී, අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ය ගනනි පස ගැටේ.

(6) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති චිතයෙන් පුළුස්සාගෙන සහලොස්වන විකුණ හා උපන් හැදවෙණු රූපයෙහි ආරම්භ, නිසාය, උපනිසාය, පුරේජාත, විපසුත්ත, අතී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනනි සතර ගැටේ.

මේ ප්‍රකීර්ණ සටනා තුන ය.

(7) සමප්‍රයුක්ත සාධකයන්ට හා සාධිත විකුණු රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජනාධිපතියෙහි සහජාත, නිසාය, අතී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනනි සතර ගැටේ.

(8) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඡන්දිපති යෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, සමප්‍රයන, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(9) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්දිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, විප්‍රයන, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා තුතය.

(10) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන් ට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝතතර ඵල සිත් සතරෙහි වූ ඡන්දිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, විපාක, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(11) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතත සමුද්‍රයක ඡන්දිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, විපාක, සමුද්‍රයක, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

(12) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵල විතත සමුද්‍රයක ඡන්දිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, විපාක, විප්‍රයන, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

මේ සවිපාක සටනා තුත ය.

මෙසේ ඡන්දිපති සටනා සයක් වේ.

(13) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(14) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සමප්‍රයන, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැවේ.

(15) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයන, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා තුත ය.

(16) සමුද්‍රයක ඤාතියන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතත සධ්ධාත විතතාධිපතියෙහි සහජාත, නිය්‍යය, ආහාර, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

(17) සමප්‍රයුක්තඝාතකාරකයට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිතන සංඛ්‍යාත විතතාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්කක්ක, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැට්ටේ.

(18) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිතන සංඛ්‍යාත විතතාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැට්ටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ විතතාධිපති සටනා සයක් වේ.

(19) සමප්‍රයුක්තඝාතකාරකයන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැට්ටේ.

(20) සමප්‍රයුක්තඝාතකාරකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්කක්ක, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සමප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැට්ටේ.

(21) සාධිපති විතතජ රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැට්ටේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(22) සමප්‍රයුක්තඝාතකාරකයන්ට හා සාධිපති විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵල විතන සමප්‍රයුක්ත වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැට්ටේ.

(23) සමප්‍රයුක්තඝාතකාරකයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතන සමප්‍රයුක්ත වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, අක්කමක්කක්ක, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැට්ටේ.

(24) සාධිපතිවිතතජරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතන සමප්‍රයුක්ත වියඝාධිපතියෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැට්ටේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ වියඝාධිපති සටනා සයක් වේ.

(25) සමුද්‍රයක්කාකාරියන්ට හා සාධිපති විතර්ජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි හේතු, සහජාත, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැවේ.

(26) සමුද්‍රයක්කාකාරියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධි-පතියෙහි හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැවේ.

(27) සාධිපති විතර්ජරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විමසාධිපතියෙහි හේතු, සහජාත, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(28) සමුද්‍රයක්කාකාරියන්ට හා සාධිපති විතර්ජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵල විතත සමුද්‍රයක්ක විමසාධිපතියෙහි හේතු, සහජාත, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැවේ.

(29) සමුද්‍රයක්කාකාරියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතත සමුද්‍රයක්ක විමසාධිපතියෙහි හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය ගැවේ.

(30) සාධිපති විතර්ජ රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතත සමුද්‍රයක්ක විමසාධිපතියෙහි හේතු, සහජාත, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, විප්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය ගැවේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ විමසාධිපති සටනා සයක් වේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) අභීතත ව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම සිත් එකුත් අනුවට හා වෛතසික දෙපනසට ද ප්‍රත්‍යය වන අභීතතව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ පුච්චි පුච්චි වූ සිත් එකුත් අනුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන සතර නාමකාරියන්හි සමන්තර, උපනිසසය, නපථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(2) ප්‍රථම ජවන ඵල ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක් පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජාතියෙන් සමාන අත්තිම ජවන වර්ජිත පුච්චි පුච්චි

වූ සන්සාලිස් ලෞකික ජවනයන්හි සමනනතර, උපනියයය, ආසේවන, නැප්, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) මාගීනනතරයෙහි උපදනා ඵල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජාතියෙන් මාගීවිත සමප්‍රයුක්ත වේනනා සතරෙහි සමනනතර, උපනියයය, කමම, නැප්, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අනනතර සටනා තුන ය.

සමනනතර ප්‍රත්‍යය සටනා අනනතර ප්‍රත්‍යය සටනා මෙන් දත යුතු ය.

සහජාත ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතරුප ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුන් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘතති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතඡ ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ බාහ්‍ය ආහාරඡ සෘතුඡ අසංඤසත්ඡකමීඡ ප්‍රවෘතතිකමීඡ වගයෙන් සකල මහා භුතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤචචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියන් හා හෘදය වසානුච ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධමීයන්හි නියසය, අඡඡ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුන් අනු විතනය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘතති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතඡ ප්‍රතිසන්ධි කමීඡබාහ්‍ය ආහාරඡ සෘතුඡ අසංඤසත්ඡකමීඡ ප්‍රවෘතති කමීඡ වගයෙන් සකල මහා භුතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤචචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකි හෘදය වස්තූහු ය යන මේ ධමීයන්හි අඤඤමඤඤ, නියසය, අඡඡ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුන් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘතති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියන්හි අඤඤමඤඤ, නියසය, සමප්‍රයුක්ත, අඡඡ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) විතතඡ රූප ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤචචෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක ද්විපඤචවිඤන අභීතතචූති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තූච ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රවෘතති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤචචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකකියෝ ය හෘදය වසානුච යන මේ ධමීයන්හි නියසය, විපප්‍රයුක්ත, අඡඡ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(5) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරි හෘදය වස්තූන්හි අක්‍ෂරමක්‍ෂර, නියමය, විප්‍රසූත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා පස ය.

(6) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතත රූපයන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි නියමය, විපාක, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(7) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය, වෛතසික අට නිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදය ව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, යන මේ ධර්මයන්හි අක්‍ෂරමක්‍ෂර, නියමය, විපාක, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(8) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්හි නියමය, අක්‍ෂරමක්‍ෂර, විපාක, සම්ප්‍රසූත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(9) විතත රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච-විඤන අභිතත වූත් වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය, හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි නියමය, විපාක, විප්‍රසූත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(10) හෘදයව්‍යාච්ච ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරියන්හි නියමය, විපාක, විප්‍රසූත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය.

මෙසේ සහජාත සටනා දසයෙක් වේ.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තඡාදි සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි නහා හෘදයවිඤ්චය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, නිසසය, අභ්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ගකති සතර ගැවේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය යන නාමයකැයි නහි සහජාත, නිසසය, සමපයුත්ත, අභ්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති පස ගැවේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි හෘදයවස්තූන්හි සහජාත, නිසසය, විපපයුත්ත, අභ්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති පස ගැවේ.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(4) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු විපාක සිත් සතිස ය වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, හෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාත, නිසසය, විපාක, අභ්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ගකති පස ගැවේ.

(5) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසය, වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි නහි සහජාත, නිසසය, විපාක, සමපයුත්ත, අභ්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති සය ගැවේ.

(6) හෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි නහි සහජාත, නිසසය, විපාක, විපපයුත්ත, අභ්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති සය ගැවේ.

මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

මෙසේ අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය සටනා සයක් වේ.

නිෂ්‍රය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විකාරඡරූපයන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත්

අනු විනයය ය වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල මහා භූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවෝකාරප්‍රතිසන්ධි නාමයකර්මයන් හා හෘදයවිසෂ්‍යව ය යන සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්‍ෂවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අරූප විපාක වර්ජිත සඤ්චිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයට අයත් වූ අවිච්ඡාද සංඛ්‍යාත වඤ්ඤාපුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි ද අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැවේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තයකර්මයන්ට හා සාධිපතිවිනයන් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මතන හෝ සතර අතුරෙන් එකඑකක් වූ සහජානාධිපති ධර්මයන්හි ද, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසනන ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ගරුකොට අරමුණු කල යුතු වූ ව්‍යුතිවිනයට පූචියෙහි සනලොස්වන විනය හා උපන් හෘදයවිසෂ්‍ය වූ වස්ථාරමමණාධිපතියෙහි ද අධිපති, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැවේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්තයකර්මයන්ට හා විනයජරූපයන්ට ද ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය අට වූ සහජානින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්‍ෂවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවච්ඡාද සංඛ්‍යාත පුරේජානින්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෙහි ද ඉන්ද්‍රිය, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැවේ.

(4) විනයජ රූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක දවිපක්‍ෂවිඤ්ඤා අභිනතව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තූව ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකර්මයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකර්මයන් හා හෘදයවිසෂ්‍යව ය යන සහජානවිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්‍ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සඤ්චිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි වූ වඤ්ඤාප සය වූ පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ද විප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැවේ.

(5) සාධිපතිවිනයජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මතන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසනනජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිනයෙන් සනලොස් වන විනය හා උපන් ගරුකල යුතු වූ හෘදයවිසෂ්‍ය සංඛ්‍යාත වස්ථාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති, විප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සතර ගැවේ.

(6) විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පඤ්චවිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා සය ය.

(7) පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සපතවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ඡට්ඨවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාත, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(8) මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, කාමජවන ඵකුන්තිස ය, නදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් පූච්චියෙහි සතළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවස්තුව වූ වස්ථාරමමණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, පුරේජාත, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(9) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසනන ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් පූච්චියෙහි සතළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවස්සා සංඛ්‍යාත වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, අධිපති, උපනිසස්ස, පුරේජාත, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(10) පඤ්චවිඤ්ඤාධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්සා සංඛ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රකීර්ණ සටනා සතර ය.

(11) සහජාත සටනා දසය "ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵකුන් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපතස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හෘදයවස්තුව ය යන මේ ධම්යන්ති සහජාත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ" මෙසේ සහජාත ප්‍රත්‍යය සටනා අනුව විස්තර කරනු.

උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල සින් අට ය, මහාකුසල සින් අට ය, මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සින් සතර ය ලෝකෝත්තරසින් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ප්‍රත්‍යන්පන්න අනිත අනාගත ඉෂට නිෂ්පන්නරූප අටළොස ය ද්වේෂමූලද්වය ය මෝහ මූලද්වය ය දු:ඛසහගත කායවිඤ්ජය ය යන මොවුන්ගෙන් අත්‍ය වූ සින් සු අසූච ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයඝී කෞකෘත්‍ය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සත්සාලිස ය, කාලමුක්ත නිචීණය ය යන ආරමමණාධිපතියෙහි ආරමමණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ ප්‍රත්‍යන්පන්න ඉෂටනිෂ්පන්න රූප අටළොස වූ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, අධිපති, සුරේඡාත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(3) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හඳයවසකු සඛ්ඛාත වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යයෙහි ආරමමණ, අධිපති, නියාය, පුරේඡාත, විපායුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ. මෙය ආරමමණාධිපති සටනා තුන්ට සමාන ය.

(4) අභිත්තව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම සින් එකුන් අනුව ය, චෛතසික දෙපනසය යන නාමසකඤ්ඤාන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභිත්තව්‍යුතිවර්ජිත සුචීසුචී වූ එකුන් අනු චිත්තය ය චෛතසික දෙපනස ය යන අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි අනන්තර, සමන්තර. නභි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(5) ප්‍රමමඡවන ඵලඡවන වර්ජිත පශ්චිමපශ්චිම වූ එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිමඡවන මාභීඡවන ඵලඡවන වර්ජිත සුචීසුචී වූ ලොකික ඡවන සත්සාලිසෙහි අනන්තර සමන්තර, ආස්චන, නභි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(6) පසු ව උපදනා විපාකසින් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශලචේතනාවෙහි කම් ප්‍රත්‍යය පමණක් ගැටේ.

(7) මාගීනතනරයෙහි උපදනා ඵලවිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීවේතනා සතරෙහි අනන්තර, සමනතර, කමම, නඪථ, චිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) පඤ්චවේකාර භුමියෙහි උපදනා වූ ඤරූපච්චාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤාධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ඔට්ටිඤ්ඤ සඛිඛාන වඤ්ඤපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ඤඪථ, ඤචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැවේ.

(2) පඤ්චවේකාර භුමියෙහි උපදනා ඤවසථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, ඤභිඤ්ඤෙසිත ය, ඤප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වඪ්ථිමාන නිෂ්පනතරූප ඤටොළොස වූ ඤාරමමණපුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චවේකාර භුමියෙහි උපදනා ඤවසථාවෙහි වූ ඤරූපච්චාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤාධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඔට්ටිඤ්ඤසඛිඛාන වඤ්ඤපුරේජානප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසසය, ච්චපයුත්ත, ඤඪථ, ඤචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(3) පඤ්චවේකාර භුමියෙහි උපදනා ඤවසථාවෙහි වූ කාමසිත් සිවුපනස ය, ඤභිඤ්ඤෙසිත ය, ඤප්‍රමාණයවර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන නිෂ්පනතරූප ඤටොළොස නමැති ඤාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ඤාරමමණ, ඤඪථ, ඤචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැවේ.

(4) මනෝද්චාරාවර්ජනය ය කාමජවන් ඵකුන් නිස ය තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මරණාසනන කාලයෙහි වූතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හඤ්ඤවඤ්ඤ වූ වස්ඪාරමමණයෙහි ඤාරමමණ, නිසසය, ච්චපයුත්ත, ඤඪථ, ඤචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(5) ගරු කොට ඤරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල සිත් ඤට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වඪ්ථිමාන නිෂ්පනතරූප ඤටොළොස වූ ඤාරමමණාධිපතියෙහි ඤාරමමණ, ඤධිපති, උපනිසසය, ඤඪථ, ඤචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(6) ගරු කොට ඤරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල මරණාසනන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වූතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය

හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවැනි සාධාරණ වස්තුවලට මනාමට සහතික කරනු ලබන ප්‍රකාශන ආරම්භය, අධිපති, නියමය, උපනියමය, විප්‍රකාශන, අපේ අවිභව යන ප්‍රකාශන ගනු ලැබේ.

(7) පසුව විභවයන්ට ප්‍රකාශන වන පසුව විභව සාධාරණ පුරුදුකරණය ප්‍රකාශන නියමය, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රකාශන, අපේ අවිභව යන ප්‍රකාශන ගනු ලැබේ.

මේ පුරුදුකරණ සටනා සහ ය.

පව්‍යාප්ත ප්‍රකාශන සටනා.

(1) ප්‍රතිසාධනාදි පුළුල් පුළුල් විභවයන් හා ඉන්ද්‍රිය රූපයට පැමිණි ජනජනාය ද්විජනාය තිජනාය වතුජනායයන්ට ප්‍රකාශන වන පසුව චෝදනාදි භූමියෙහි උපදනා වූ අරුපවිභව වර්ජිත ප්‍රථම හවාධනාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ සිත් පස් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන් කෙරෙහි විප්‍රකාශන, අපේ, අවිභව යන ප්‍රකාශන ගනු ලැබේ.

පව්‍යාප්ත ප්‍රකාශන සටනා එකකි.

ආසේවන ප්‍රකාශන සටනා.

(1) ප්‍රථම ජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ ජවන එක් පනස ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රකාශන වන සමාන ජාති ඇත්තා වූ අනම්භජවන වර්ජිත පුළුල් පුළුල් වූ ලෝකික ජවන සන් සාලිය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන මේ ධර්මයන්හි අනන්තර, සමන්තර, උපනියමය, නපේ, විභව යන ප්‍රකාශන ගනු ලැබේ.

ආසේවන ප්‍රකාශන සටනා එකකි.

කම් ප්‍රකාශන සටනා.

(1) පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිසට හා වෛතසික අධිකාරී ප්‍රකාශන වන බලවත් වූ පුළුල්යෙහි වූ කුලභාගකුල වේනනා වනහි උපනියමය ප්‍රකාශන ගනු ලැබේ.

(2) මාගීනතර ඵලවිතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීවේනතා සතරෙහි අනතර, සමනතර, උපනියසය, තරථී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රකීර්ක සටනා දෙක ය.

(3) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට විතරජරූප ප්‍රතිසර්ධි කමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේනතාවන්හි සහජාත, නියසය, ආහාර, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදයවසුචට ප්‍රත්‍යය වන වේනතාවෙහි සහජාත, අකරුමකරු, නියසය, ආහාර, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(5) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වේනතාවෙහි සහජාත, අකරුමකරු, නියසය, ආහාර, සමපයුක්ත, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(6) විතරජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසර්ධිකමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේනතාවෙහි සහජාත, නියසය, ආහාර, විපයුක්ත, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(7) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා විතරජරූප ප්‍රතිසර්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේනතාවෙහි සහජාත, නියසය, විපාක, ආහාර, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(8) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදයවසුචට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේනතාවෙහි සහජාත, අකරුමකරු, නියසය, ආහාර, විපාක, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(9) සමප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේනතාවෙහි සහජාත, අකරුමකරු, නියසය, ආහාර, විපාක, සමපයුක්ත, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ.

(10) විතරජරූප ප්‍රතිසර්ධිකමීජ රූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේනතාවෙහි සහජාත, නියසය, ආහාර, විපාක, විපයුක්ත, අරථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

(11) හෘදයවිඤ්චව ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි වේතනාවේහි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, විපාක, ආහාර, විප්‍පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැවේ.

ප්‍රක්ෂීක සටනා දෙකය සහජාත සටනා නවයය යි.
කම්ප්‍රත්‍යය සටනා එකොළොසකි.

විපාක ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන මේ ධම්මයන්හි ද, හෘදයවිඤ්චව ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියන්හි ද සහජාත, නිය්‍යය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය වෛතසික අටතිස ය යන නාමඤ්ඤානියන්හි ද හෘදය වඤ්චව ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියන්හි ද සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(3) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි විපාක නාමඤ්ඤානියන්හි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, සම්ප්‍පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

(4) විත්තජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියන්හි හා හෘදයවඤ්චව ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤානියන්හිද සහජාත, නිය්‍යය, විප්‍පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(5) හෘදයවඤ්චව ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියන්හි සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිය්‍යය, විප්‍පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැවේ.

මේ විපාක ප්‍රත්‍යය සටනා පස ය.

ආහාර ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රය වූ අරූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහිද ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි වූ චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති චතුසමුට්ඨානික මීථාව ය, බාහිරසන්තානයෙහි වූ සෘතුජ මීථාවය යන රූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනාව ය.

(2) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සප්ථි චේතනා විභූත සංකීර්ණ නාමාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(3) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා හෘදයවඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(4) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට පමනක් ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිසසය, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(5) විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, නිසසය, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(6) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එසා චේතනා වික්කුණ යන විපාකනාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(7) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා හෘදයවඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(8) සම්ප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාරත්‍රයෙහි සහජාත, අක්කුමක්කු, නිසසය, විපාක, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(9) චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාත, නිසසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

(10) හෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයන්ට අයත් නාමාභාරත්‍රයෙහි සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ.

මේ සවිපාක සටනා පස ය. මෙ සේ සාමාන්‍ය සටනා නවයෙකි.

(11) සමප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාභාරයෙහි සහජාත, නිසසය, කමම, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

12, 13, 14, අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ද, අන්‍යෝන්‍යසමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක ද, විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ද යොදා ඉතිරි සටනා තුන ද වූකතානු සාරයෙන් විසාර කරනු.

(15) සමප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාභාරයෙහි සහජාත, නිසසය, කමම, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

16,17, 18, 19. අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ද, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද, විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ද, අන්‍යෝන්‍ය විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද ගෙන ඉතිරි සටනා සතර විසාර කරනු.

මේ සවිපාක සටනා පස ය, මෙ සේ සකමමසටනා නවයක් වේ.

20, 21, 22, 23, සමප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණාභාරයෙහි සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. ඉතිරි සටනා තුන ද විසාර කරනු.

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(24) සමප්‍රයුක්තසාධකයන්ට හා චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විඤ්ඤාණාභාරයෙහි සහජාත, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. සටනා පස සමපුණ්ණිකොට කියනු.

මේ අවිපාක සටනා පස ය. මෙසේ සඉන්ද්‍රිය සටනා නවයක් වේ.

(29) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂිකත්වයන්ට හා සාධිත විකුණුම්පත්වලට ප්‍රත්‍යය වන විකුණුම්පතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති සය ගැටේ. ඉතිරි සටනා දෙක ද විස්තර කරනු.

මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

(32) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂිකත්වයන්ට හා සාධිත විකුණුම්පත්වලට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිත සධ්‍යාත විකුණුම්පතියෙහි අධිපති, සහජාත, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සත ගැටේ.

33, 34, ඉතිරි දෙක වූකතානුසාරයෙන් දත යුතු.

මේ සාධිත ඉන්ද්‍රිය සටනා සය ය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂිකත්වයන්ට හා විකුණුම්පත් ප්‍රතිසාධකම්පත්වලට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සධ්‍යාත සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පක්‍ෂවිඤ්ඤාධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවඤ්ඤා සධ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, කම්පත්වලාපයන්හි ඉතිරි රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපභිවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂිකත්වයන්ට හා විකුණුම්පත් ප්‍රතිසාධකම්පත්වලට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සධ්‍යාත සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද පක්‍ෂවිඤ්ඤා ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවඤ්ඤා සධ්‍යාත පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති තුන ගැටේ.

(3) විකුණුම්පත් ප්‍රතිසාධකම්පත්වලට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය සධ්‍යාත සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්‍ෂවිඤ්ඤා ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවඤ්ඤා සධ්‍යාත පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසසය, විපසයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා තුන ය.

(4) පක්‍ෂවිඤ්ඤාධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවඤ්ඤා සධ්‍යාත පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි නිසසය, පුරේජාත, විපසයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති පස ගැටේ.

මේ ප්‍රතිඝ්නක සටනාව ය.

(5) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අදෙනි සහජාත, නිසස්සය, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගකති සතර ගැවේ. ඉහත කී පරිදි ප්‍රත්‍යයන් යොද අවිපාකසටතා සතර විසාර කරනු.

(9) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අදෙනි සහජාත, නිසස්සය, විපාක, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති පස ගැවේ. සවිපාක සටතා පස විසාර කරනු.

මේ සාමාන්‍ය සටතා නවය ය.

(14) සමුද්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිරිය, සති, ඵකගතා, පඤ්ඤා යන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයන්හි සහජාත, නිසස්සය, මගග, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති පස ගැවේ. අවිපාක සටතා සතර ම විසාර කරනු.

(18) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිරිය, සති, ඵකගතා, පඤ්ඤා යන විපාකේන්ද්‍රියයන්හි, සහජාත, නිසස්සය, විපාක, මගග, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති සය ගැවේ. සවිපාකසටතා පස විසාර කරනු.

මෙ සේ සමාගී සටතා නවයක් වේ.

(23) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගතා යන ඉන්ද්‍රියධර්ම දෙකති සහජාත, නිසස්සය, කුධාන, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගකති පස ගැවේ. අවිපාකසටතා සතර විසාර කරනු.

(27) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඵකගතා යන විපාකේන්ද්‍රිය ධර්ම දෙකති සහජාත, නිසස්සය, විපාක, කුධාන, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගකති සය ගැවේ. සවිපාකසටතා පස සමපුණී කරනු.

මේ සඤ්ඤාන සටතා නවය ය.

(32) සමුද්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඵකගතාවේහි සහජාත, නිසස්සය, කුධාන, මගග, අජථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගකති සය ගැවේ. අවිපාක සටතා සතර විසාර කරනු.

(36) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ඒකගතනාවෙහි සහජාත, නියසය, විපාක, ක්‍රමාන, මගන , අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගක්ති සත ගැවෙ. සවිපාක සටනා පස විස්තර කරනු.

මේ සඤ්ඛානමාභීසටනා නවය ය.

(41) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූප- යන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිඤ්ඤියෙහි සහජාත, නියසය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති පස ගැවෙ. අවිපාක සටනා සතර විසාර කරනු.

(45) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමනිඤ්ඤියෙහි සහජාත, නියසය, විපාක, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැවෙ. සවිපාකසටනා පස විසාර කරනු.

මේ සආහාර සටනා නවය ය.

(50) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපති වින්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වින්තාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියසය, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැවෙ. අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක හා විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක හා විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද ගෙන ඉතිරි අවිපාක සටනා දෙක විසාර කරනු.

(53) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපතිවින්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවින්තාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියසය, විපාක, ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සත ගැවෙ. අන්‍යෝන්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙක ද විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද යොද ඉතිරි සටනා දෙක විසාර කරනු. සවිපාක සටනා තුනෙකි.

මේ සාධිපති ආහාර සටනා සය ය.

(56) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපති වින්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියසය, මගන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සය ගැවෙ. අවිපාක සටනා තුන සම්පූර්ණ කරනු.

(59) සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපතිවින්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවින්තයෙහි වූ වියභීධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියසය, විපාක, මගන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගක්ති සත ගැවෙ. සවිපාක සටනා තුනෙකි.

මේ සාධිපති සටනා සය ය.

(62) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා ත්‍රිභේදක චිත්තජරූප ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නිසස්සය, මග්ග, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අචිපාක සටනා සතර සම්පූණී කරනු.

(66) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා ත්‍රිභේදක චිත්තජරූප ත්‍රිභේදක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නිසස්සය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. සචිපාකසටනා පස සම්පූණී කරනු.

මේ සහේතු මග්ග සටනා නවය ය.

(71) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසස්සය, මග්ග, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. අචිපාකසටනා තුන සම්පූණී කරනු.

(74) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්ත සම්ප්‍රයුක්ත විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසස්සය, විපාක, මග්ග, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. සචිපාකසටනා තුන සම්පූණී කරනු.

මේ හේතු අධිපති මග්ග සටනා සය ය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාභිගධම් පසෙහි සහජාත, නිසස්සය, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. ඉහත දක් වූ ක්‍රමය අනුව අචිපාකසටනා සතර සම්පූණී කරනු.

(5) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාභිගධම් පසෙහි සහජාත, නිසස්සය, විපාක, අත්ථි, අචිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. සචිපාකසටනා පස සම්පූණී කරනු.

මේ සාමාන්‍ය සටනා නවය ය.

(10) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකගතනා දෙකෙහි සහභාග, නියෝග, ඉන්ද්‍රිය, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිපාකසටනා සතරක් වේ.

(14) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේදනා ඒකගතනා දෙකෙහි සහභාග, නියෝග, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය සටනා නවය ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනිකක, ඒකගතනා දෙකෙහි සහභාග, නියෝග, මගහ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධි කමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විනිකක ඒකගතනා දෙකෙහි සහභාග, නියෝග, විපාක, මගහ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සමාගී සටනා නවය ය.

(28) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතනාවෙහි සහභාග, නියෝග, ඉන්ද්‍රිය, මගහ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(32) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ඒකගතනාවෙහි සහභාග, නියෝග, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මගහ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ගැටේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය මගහ සටනා නවය ය.

මාගී ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) සම්ප්‍රයුක්තඥානාධිකාරීන්ට හා විනිතර්ෂ්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමිෂ්නර්ෂ්‍යන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීාධිග ධම් නවයෙහි සහභාග, නියෝග, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(5) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමාණීඛය ධම් අවෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සාමාන්‍ය සටනා නවය ය.

(10) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඵකගහනා, පඤ්ඤා යන මාණීඛය සතරෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(14) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඵකගහනා, පඤ්ඤා යන විපාක මාණීඛය සතරෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය සටනා නවය ය.

(19) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනතක ඵකගහනා දෙකෙහි සහජාත, නිස්සය, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(23) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනතක ඵකගහනා යන විපාක මාණීඛය දෙකෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සඤ්ඤානසටනා නවය ය.

(28) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵකගහනාවෙහි සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ.

අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(32) සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විනතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විනත සම්ප්‍රයුක්ත ඵකාග්‍රතාවෙහි සහජාත, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවෙ. සවිපාකසටනා පසෙකි.

මේ සඉන්ද්‍රිය ඤාන සටනා නවය ය.

(37) සමප්‍රයුක්තඥාතර්කයන්ට හා සාධිතනි විතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වියඛාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියුසය, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(40) සමප්‍රයුක්තසකර්කයන්ට හා සාධිතනිවිතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකෝත්තර ඵලවිතසමප්‍රයුක්ත වියඛාධිපතියෙහි අධිපති, සහජාත, නියුසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ ගැටේ. සවිපාක සටනා තුනෙක් වේ.

මේ සාධිතනි ඉන්ද්‍රිය සටනා සය ය.

(43) සමප්‍රයුක්තඥාතර්කයන්ට හා ත්‍රිභේතුක විතනරූප ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නියුසය, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ. අවිපාක-සටනා සතරෙකි.

(47) සමප්‍රයුක්තඥාතර්කයන්ට හා ත්‍රිභේතුක විතනරූප ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභයෙහි හේතු, සහජාත, නියුසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ ගැටේ. සවිපාක සටනා පසෙකි.

මේ සහේතුක ඉන්ද්‍රිය සටනා නවය ය.

(52) සමප්‍රයුක්තඥාතර්කයන්ට හා සාධිතනිවිතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නියුසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(55) සමප්‍රයුක්තඥාතර්කයන්ට හා සාධිතනිවිතනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිතයෙහි වූ විමංසාධිපතියෙහි හේතු, අධිපති, සහජාත, නියුසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට ගැටේ. සවිපාකසටනා තුනෙකි.

මේ සහේතුක අධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා සය ය.

සමප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය සටනා

(1) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සියලු ඵකුන් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමඥාතර්කයන්හි සහජාත, අක්කමක්ක, නියුසය, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(2) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකලවිපාක නාමකාකාරයන්ට සහජාත, අක්කමකාක, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ගැටේ.

විප්‍රසූකත ප්‍රත්‍යය සටනා.

(1) විතතරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපක්ඛවිඤ්ඤා අභිනතව්‍යුති වර්ජිත සිත් පත්සැත්තූව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමකාකාරයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමකාකාරයන් හා හදයවසානු ය යන සහජාත විප්‍රසූකත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදාන වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤා ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨකුසලසංඛ්‍යාත පුරේජාතවිප්‍රසූකතප්‍රත්‍යයෙහි ද, ප්‍රතිසන්ධියාදි පූච්චි පූච්චි විතතයන් හා ඉපද රූපසමීතියට පැමිණෙන ඵකජකාය ද්විජකාය තිජකාය චතුජකායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිගාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ සිත් පස් අසූච ය, වෛතසික දෙපනස යන පශ්චාත්ත විප්‍රසූකත ප්‍රත්‍යයෙහි ද අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(2) සකල සහජාත විප්‍රසූකත ප්‍රත්‍යයෙහි ද පුරේජාත, විප්‍රසූකත ප්‍රත්‍යයෙහි ද, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(3) සාධිපතිවිතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම්මී තුන හෝ සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතතයෙන් සනළොස් වන විතතය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හදයවසානු සංඛ්‍යාත වස්තුවාරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, අධිපති නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(4) විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේඤ්ඤිය ධම්මී අට වූ සහජාතිඤ්ඤිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පක්ඛවිඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවසානු සංඛ්‍යාත පුරේජාතිඤ්ඤිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා සතර ය.

(5) සකල පභවාර්ථවිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි පච්චාජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැවේ.

(6) සකල පුරේජාන විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි තිස්සය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(7) මනෝද්චාරාවර්ජිතය ය, ඵකුන්තිස් කාමඡවනයෝ ය, නදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මරණාසනනකාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හදයවය්‍යා සංඛ්‍යාත වස්ථුවාරමමණයෙහි ආරමමණ, තිස්සය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

(8) ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසනන ඡවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කල යුතු වූ හදවය්‍යා සංඛ්‍යාත වස්ථුවාරමමණාධිපතියෙහි ආරමමණ, අධිපති, තිස්සය, උපතිසසය, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(9) පඤ්චඤන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවය්‍යා සංඛ්‍යාත පුරේජානිත්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි තිස්සය, පුරේජාන, ඉත්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගවේ.

මේ ප්‍රක්ෂික සටහන පස ය.

(10) චිත්තඡරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාචවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චඤන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තූවය, වෛතසික දෙපනය ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හදය වය්‍යාවය යන සහජාන, විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි සහජාන, තිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැවේ.

(11) ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හදය වය්‍යානුහි සහජාන, අඤ්ඤමඤ්ඤ, තිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැවේ.

මේ අවිපාක සටහන දෙක ය.

(12) චිත්තඡරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චඤන අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, හදයවය්‍යාවට ප්‍රත්‍යය

වන පැවැත්වීමකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකරයෝ ය යන මේ ධර්මයන්හි සහජාන, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ.

(13) හදදයවැනුවට ප්‍රත්‍යය වන පැවැත්වීමකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයකරයන්හි සහජාන, අකැරුමකැරු, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස ගැටේ. මේ සවිපාක සටනා දෙක ය.

සහජාන සටනා සතරෙකි.

අසනි ප්‍රත්‍ය සටනා.

(1) සකල සහජානාසනි පුරේජානාසනි, පඤ්චාසනාසනි, ආහාරාසනි, ඉන්ද්‍රියාසනි ප්‍රත්‍යයන්හි අවිගතප්‍රත්‍යය ශක්තිය පමණක් ගැටේ.

(2) සකල සහජානනිඥය පුරේජානනිඥය ප්‍රත්‍යයන්හි නිඥය, අවිගත ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(3) සකල සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි ද ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුලසිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කල යුතු වූ වනිමාන නිසානන රූප අටලොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(4) සකල සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල මරණාසනන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වූහි විතනයෙන් සහලොස් වන විතනය හා උපන් ගරු කල යුතු වූ හදදය වැනු සම්බන්ධ වස්තුවාරම්භණාධිපතියෙහි ද අධිපති, නිසසය, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(5) සකල නාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යයන්හි ආහාර, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(6) සකල සහජානිඤ්ඤ පුරේජානිඤ්ඤ රූපභිවිනේඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයන්හි ඉඤ්ඤ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(7) සකල සහජානිඤ්ඤ පුරේජානිඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයන්හි නිසසය, ඉඤ්ඤ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(8) සකල සහජානවිප්‍රසුකන පුරේජානවිප්‍රසුකන පඤ්චාසන විප්‍රසුකන ප්‍රත්‍යයන්හි විප්‍රසුකන, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙක ගැටේ.

(9) සකල සහජාතවිප්‍රයුක්ත පුරේජාතවිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයන්හි නිසසය, විප්‍රයුක්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(10) සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම් තුන හෝ සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසනන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යතිවිත්තයෙන් සනලොස් වන විත්තය හා උපදනා ගරු කළ යුතු හාදයවැනුව වූ වසචාරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ද අධිපති, නිසසය, විප්‍රයුක්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

(11) විත්තජරූප පතිසන්ධිකම්ජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ සහජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද, පඤ්චභ්‍රත ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවැනු සඛ්ඛාන පුරේජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි ද නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතර ගැටේ.

මේ මිශ්‍රක සටනා එකොළොස් ය.

(12) සකල පභවජාතප්‍රත්‍යයෙහි පට්ඨජාත, විප්‍රයුක්ත, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ගැටේ.

(13) "කාමසින් සිවුපනසයට හා අභිඤ්ඤෙසිතට ප්‍රත්‍යය වන චර්මාන නිසන්තරූප අටළොස් වූ ආරමුණු පුරේජාත ප්‍රත්‍යයෙහි" යනාදීන් පුරේජාත ප්‍රත්‍යය සටනා සහ සම්පුණ්ණකොට යොදනු.

මේ ප්‍රක්ෂික සටනා අට ය.

(21-38) ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ජරූපයන්ට ද යනාදී ක්‍රමයෙන් සහජාතසටනා අටොළොස් යොද ගත යුතු ය.

තත්ථි, විගත ප්‍රත්‍යය සටනා අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, අවිගත සටනා අසති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද විසාර කළ යුතු ය.

-ප්‍රත්‍යය සටනාව නිමියේ ය. -

පට්ඨාන පකරණ.

තමෝ තසස හගචනෝ අරහනෝ සමෝ සමුදසස.

හෙතුපව්වයෝ, ආරම්භණපව්වයෝ, අධිපතිපව්වයෝ, අනන්තර පව්වයෝ, සමනන්තරපව්වයෝ, සහජාතපව්වයෝ, අක්කුමක්කුපව්වයෝ, තිස්සයපව්වයෝ, උපතිස්සයපව්වයෝ, පුරේජාතපව්වයෝ, පච්ඡාජාත පව්වයෝ, ආසෙවනපව්වයෝ, කම්මපව්වයෝ, විපාකපව්වයෝ, ආහාර පව්වයෝ, ඉන්ද්‍රියපව්වයෝ, කුමානපව්වයෝ, මග්ගපව්වයෝ, සම්පයුත්ත පව්වයෝ, විපසයුත්ත පව්වයෝ, අත්ථිපව්වයෝ, නත්ථිපව්වයෝ, විගතපව්වයෝ, අවිගත පව්වයෝ හි.

පව්වයුද්දෙසෝ.

(1) හෙතුපව්වයෝ හි, හෙතු හෙතුසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයෝ.

(2) ආරම්භණපව්වයෝ හි, රූපායතනං චක්ඛවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකාන ඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. සඤ්ජයතනං සොතවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. ගන්ධායතනං ඝාතවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. රසායතනං ජීවහාවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ, ථොට්ඨ්ඨිකායතනං කායවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. රූපායතනං සඤ්ජයතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨ්ඨිකායතනං මනෝධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. සබ්බෙ ධම්මා මනෝවික්කුණං ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ. යං යං ධම්මං ආරබ්භි, යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, චිත්තචේතසිකා ධම්මා තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්භණපව්වයෙන පව්වයෝ.

(3) අධිපතිපව්වයෝ හි, ඡන්දධිපති ඡන්දසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපව්වයෙන පව්වයෝ. විරියාධිපති චිත්තසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපව්වයෙන පව්වයෝ. චිත්තාධිපති චිත්ත සම්පයුත්ත කානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පව්වයෙන පව්වයෝ. වීම්භොධිපති වීම්භොසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච

(5) සමනනතරපව්වයෝ ති, වකුච්චිකුණාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝච්චිකුණාණධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර- පව්වයෙන පව්වයෝ. සොන ච්චිකුණාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පුනකාව ධම්මා මනෝච්චිකුණාණධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. සාන ච්චිකුණාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝච්චිකුණාණ ධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ. ජීවහා ච්චිකුණාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝච්චිකුණාණධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. කාය ච්චිකුණාණධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර- පව්වයෙන පව්වයෝ, මනෝධාතු නං සමප්පුනකා ව ධම්මා මනෝ ච්චිකුණාණධාතුයා නං සමප්පුනකානකුච්ච ධම්මානං සමනනතර- පව්වයෙන පව්වයෝ.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං සමනනතර පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ. යෙසං යෙසං ධම්මානං සමනනතරා යෙ යෙ ධම්මා උපපජ්ජන්ති චිත්තවේතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං සමනනතරපව්වයෙන පව්වයෝ.

(6) සහජාතපව්වයෝ ති, වනාරො බන්ධා අරුපිනො අක්කු- මක්කුං සහජාත පව්වයෙන පව්වයෝ. වනාරො මහාභුතා අක්කුමක්කුං

සහජාත පව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකිකිණේ නාමරූපං අක්කමක්කං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, චිත්ත වෙතසිකා ධම්මා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. මහාභූතා උපාදයරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. රූපිනො ධම්මා අරූපීනං ධම්මානං කිංඤ්චි කාලෙ සහජාතපව්වයෙන පව්වයො. කිංඤ්චි කාලෙ න සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

(7) අක්කමක්කපව්වයො ති. චන්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො. චන්තාරො මහාභූතා අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකිකිණේ නාමරූපං අක්කමක්කපව්වයෙන පව්වයො.

(8) නිස්සයපව්වයො ති. චන්තාරො ඛන්ධා අරූපිනො අක්කමක්කං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. චන්තාරො මහාභූතා අක්කමක්කං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තිකිකිණේ නාමරූපං අක්කමක්කං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. චිත්තවෙතසිකා ධම්මා චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. මහා භූතා උපාදය රූපානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. චක්ඛායනනං චක්ඛ චික්කොණධාතුයා නං සමපයුත්තකාතක්ඛ ධම්මානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. සොනායනනං සොනචික්කොණධාතුයා නං සමපයුත්තකාතක්ඛ ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ඝානායනනං ඝානචික්කොණ ධාතුයා නං සමපයුත්තකාතක්ඛ ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. ජීව්නායනනං ජීව්නා චික්කොණධාතුයා නං සමපයුත්තකාතක්ඛ ධම්මානං නිස්සය පව්වයෙන පව්වයො. කායායනනං කායචික්කොණධාතුයා නං සමපයුත්තකාතං ච ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. යං රූපං නිස්සය මනොධාතු ච මනොචික්කොණධාතු ච චන්තන්ති නං රූපං මනොධාතුයා ච මනොචික්කොණධාතුයා ච නං සමපයුත්තකාතක්ඛ ධම්මානං නිස්සයපව්වයෙන පව්වයො.

(9) උපනිස්සයපව්වයො ති පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයො.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිස්සයපව්වයෙන

පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයෝ.

පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයෝ. පුරිමා පුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිස්සයපව්වයෙන පව්වයෝ. උතුහොජනං පි උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයෝ. පුග්ගලො පි උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයෝ. සෙනාසනං පි උපනිස්සය පව්වයෙන පව්වයෝ.

(10) පුරෙජානපව්වයෝ ති වකඛායතනං වකඛච්ඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. සොතායතනං සොතච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. ඝාතායතනං ඝාතච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. ජීව්හායතනං ජීව්හාච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. කායායතනං කායච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ.

රුපායතනං වකඛච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. සඤ්ජයතනං සොතච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ.

ගන්ධායතනං ඝාතච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. රසායතනං ජීව්හාච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාන පව්වයෙන පව්වයෝ. ථොට්ඨබ්බායතනං කායච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජාන පව්වයෙන පව්වයෝ.

රුපායතනං සඤ්ජයතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං මනොධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. යං රුපං නිස්සාය මනොධාතු ව මනොච්ඤ්ඤාණධාතු ව චත්තන්ති නං රුපං මනොධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. මනොච්ඤ්ඤාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානං ව ධම්මානං කිඤ්චි කාලෙ පුරෙජානපව්වයෙන පව්වයෝ. කිඤ්චිකාලෙ න පුරෙජාන පව්වයෙන පව්වයෝ.

(11) පව්විභාගපව්වයෝ හි පව්විභා ජාතා විතතවෙනසිකා ධම්මා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පව්විභාගපව්වයෙන පව්වයො.

(12) ආසෙවනපව්වයෝ හි පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පව්විභාග- පව්විභාග- කුසලාග- ධම්මාග- ආසෙවන පව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පව්විභාග- පව්විභාග- අකුසලාග- ධම්මාග- ආසෙවන පව්වයෙන පව්වයො. පුරිමා පුරිමා ක්‍රියා අඛ්‍යකතා ධම්මා පව්විභාග- පව්විභාග- ක්‍රියා අඛ්‍යකතාග- ධම්මාග- ආසෙවන පව්වයෙන පව්වයො.

(13) කම්මපව්වයෝ හි කුසලාකුසලං කම්මං විජාකානං ඛක්ඛානං කචන්තා ව රූපානං කම්මපව්වයෙන පව්වයො. වෙනතා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපව්වයෙන පව්වයො.

(14) විජාකපව්වයෝ හි විජාකා වන්තාරො ඛක්ඛා අරූපිනො අක්කදමක්කදං විජාක පව්වයෙන පව්වයො.

(15) ආභාරපව්වයෝ හි කඛලිංකාරො ආභාරො ඉමස්ස කායස්ස ආභාර පව්වයෙන පව්වයො. අරූපිනො ආභාරා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආභාරපව්වයෙන පව්වයො.

(16) ඉන්ද්‍රියපව්වයෝ හි වකුඤ්චියං වකුඤ්චික්කදණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පව්වයෙන පව්වයො. සොතින්ද්‍රියං සොතච්ඡක්කදණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපව්වයෙන පව්වයො. ඝාතින්ද්‍රියං ඝාතච්ඡක්කදණ ධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පව්වයෙන පව්වයො. ජීවහින්ද්‍රියං ජීවහා වික්කදණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපව්වයෙන පව්වයො. කායින්ද්‍රියං කායච්ඡක්කදණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රියපව්වයෙන පව්වයො. රූපජීවිතින්ද්‍රියං කචන්තාරූපානං ඉන්ද්‍රියපව්වයෙන පව්වයො. අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පව්වයෙන පව්වයො.

(17) ක්ඛානපව්වයෝ හි ක්ඛානඛිනාති ක්ඛානසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ක්ඛාන පව්වයෙන පව්වයො.

(18) මහපව්වයෝ හි මහඛිනාති මහසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මහපව්වයෙන පව්වයෙන පව්වයො.

(19) සම්පයුත්තපව්වයෝ හි වන්තාරො ඛක්ඛා අරූපිනො අක්කදමක්කදං සම්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයො.

(20) විප්‍රසන්නපව්වයෝ හි රුපිනෝ ධම්මා අරුපීනං ධම්මානං විප්‍රසන්නපව්වයෙන පව්වයෝ. අරුපිනෝ ධම්මා රුපීනං ධම්මානං විප්‍රසන්නපව්වයෙන පව්වයෝ.

(21) අප්ඵපව්වයෝ හි චන්තාරෝ ධර්මා අරුපීනෝ අක්කමක්කං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. චන්තාරෝ මහාභුතා අක්කමක්කං අප්ඵ පව්වයෙන පව්වයෝ. මක්කන්තික්කණේ නාමරුපං අක්කමක්කං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. චන්තවේනසිකා ධම්මා චන්තසමුච්චානානං රුපානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. මහාභුතා උපාදය රුපානං අප්ඵ- පව්වයෙන පව්වයෝ.

චක්ඛායනනං චක්ඛවික්කදාණධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. සොනායනනං සොනවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. ඝානායනනං ඝානවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. ජීව්හායනනං ජීව්හාවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. කායායනනං කායවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ.

රුපායනනං චක්ඛවික්කදාණධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. සද්දායනනං සොනවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. ගන්ධායනනං ඝානවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. රසායනනං ජීව්හාවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. ථොට්ඨබ්බායනනං කායවික්කදාණ ධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකාන ක්ඛ ධම්මානං අප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ. රුපායනනං සද්දායනනං ගන්ධායනනං රසායනනං ථොට්ඨබ්බායනනං මනෝධාතුයා නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵ පව්වයෙන පව්වයෝ. යං රුපං නිස්සාය මනෝධාතු ව මනෝවික්කදාණධාතු ව චන්තන්ති, නං රුපං මනෝධාතුයා ව මනෝවික්කදාණධාතුයා ව නං සමප්‍රසන්නකානක්ඛ ධම්මානං අප්ඵ පව්වයෙන පව්වයෝ.

(22) නප්ඵපව්වයෝ හි සමන්තරතිරුධා චන්තවේනසිකා ධම්මා පටුප්පනනානං චන්තවේනසිකානං ධම්මානං නප්ඵපව්වයෙන පව්වයෝ.

(23) විග්ගපව්වයෝ හි සමන්තර විග්ගා චන්තවේනසිකා ධම්මා පටුප්පනනානං චන්තවේනසිකානං ධම්මානං විග්ග පව්වයෙන පව්වයෝ.

(24) අවිගතපව්වයෝ ත්‍රි චන්තාරො ඛඤ්ඤා අරුපිනො අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. චන්තාරො මනාභුතා අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ඔක්කන්තික්කිණේ නාමරූපං අක්කමක්කං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. විත්තචේතසිකා ධම්මා විත්තසම්චිධානානං රූපානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. මහා භුතා උපාදය රූපානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො.

චක්කායනනං චක්ඛවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. සොනායනනං සොත වික්කදාණ ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. සානායනනං සානවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ජීව්හායනනං ජීව්හාවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. කායායනනං කායවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො.

රූපායනනං චක්ඛවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. සද්දායනනං සොතවික්කදාණ ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයො. ගඤ්ඤායනනං සානවික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. රසායනනං ජීව්හා වික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකාන ක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. ඵොට්ඨබ්බායනනං කාය-වික්කදාණධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. රූපායනනං සද්දායනනං ගඤ්ඤායනනං රසායනනං ඵොට්ඨබ්බායනනං මනො ධාතුයා නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො. යං රූපං තිස්සාය මනොධාතු ච මනොවික්කදාණ ධාතු ච චන්තන්ති, නං රූපං මනොධාතුයා ච මනොවික්කදාණ ධාතුයා ච නං සමපයුත්තකානක්ඛ ධම්මානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයො.

පව්වයනිදේසො.

ප්‍රත්‍යය නිදේශවාරය.

1. හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශවාරය.

ප්‍රත්‍යයෝද්දෙශයට අනතුරු ව ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. එ ද හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශාදි වශයෙන් සුවිසි වැදැරුම් වේ. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශය පළමුකොට වදල සේක. එ ද නිර්දේශිතව්‍ය නිදේශිතාකාර වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් නිර්දේශිතව්‍යය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, හේතුපව්වයෝ නි යනුවෙනි. අනතුරුව නිදේශිතාකාරය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "හේතු හේතුසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුච්චානානඤ්ච රූපානං හේතුපව්වයෙන පව්වයෝ" යනුවෙනි.

පදම්

හේතුපව්වයෝ නි, හේතුපව්වයෝ යන උද්දෙශයාගේ නිදේශය මෙසේ ය, හේතු ලෝභාදි හේතුහු සදෙන, හේතුසම්පයුත්තකානං, ඒ හේතුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ ධම්මානං, සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑ ව ය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික දෙපන ස ය යන ධම්මයන්ට ද, නං සමුච්චානානං, ඒ හේතුන් හා හේතුසම්පයුක්ත ධම්මයන් නිසා උපදනා වූ, රූපානං ව, චිත්තජ ප්‍රතිසසධි කම්ඡ රූපයන්ට ද, හේතුපව්වයෙන, හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්, පව්වයෝ. උපකාරක වේ.

අභිධෙයම්

එහි "හේතුපව්වයෝ" යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍යය දැක්වූ සේක.

"හේතු හේතුසම්පයුත්තකානං - පෙ - පව්වයෝ" යන පාඨයෙන් නිදේශිතාකාරය දැක් වූ සේක.

ඒ නිදේශිතාකාර පාඨයෙහි 'හේතු'යන කතීෂ්පාඨයෙන් හේතු ඡට්ඨකය වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මය දැක් වූ සේක.

"හේතුසම්පයුත්තකානං ධම්මානං නං සමුච්චානානඤ්ච රූපානං" යන සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් සහේතුක සිත් එක්සැත්තෑවය, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක චිත්තජ රූප ය, සහේතුක ප්‍රතිසසධි කම්ඡරූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් දැක් වූ සේය.

'හේතුපව්වයෙන' යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මහා,

සම්පූර්ණ, විපූර්ණ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දොළොස අතුරෙන් හේතු සම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක් වූ සේක. (මේ සහගාප්‍රත්‍යයන් ගේ වශයෙන් අභිධේය දක්වීම ය.)

(සටනා ක්‍රමයෙන් මෙසේ ය.) නොහොත් හේතුවටවියො යන කරණ පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා සහේතුක විතතර රූපසහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, නියසය, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් හේතුසම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදය ව්‍යතුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම් හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, සම්පූර්ණ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් හේතු සම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සහේතුක විතතරරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වේ නම්, හේතු, සහජාත, නියසය, විපූර්ණ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දක් වූ සේක. (මේ අවිපාක සටනා සතර ය)

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා සහේතුකවිතතරරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, නියසය, විපාක, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් හේතුසම්බන්ධාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදයව්‍යතුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම් හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක, හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, සම්පූර්ණ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

විතතරරූපප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන වේ නම් හේතු, සහජාත, නියසය, විපාක, විපූර්ණ, අත්පි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

හැදෑවැසුනුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුන වේ නම්, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නිසංසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දක් වූ සේක. (මේ සවිපාක සටනා පස ය.)

(මෙසේ සෙත්‍රිය මාභී සටනා නවය හා සාධිපති ඉත්‍රිය මාභී සටනා සය ද, අනු ව අභිධේය අවුලා පුරුදු කරනු. මතු ප්‍රත්‍යය සටනාවලදී පහසු වන්නේ එසේ කළ කල්හිය.)

විශේෂ කරුණු:

ඉහත දක්වුණු නිදහීනාකාරපාඨයා ගේ ආදිය "හේතු සමප්‍යුත්තකානං" යි නො වදරා හේතු හේතුසමප්‍යුත්තකානං යි වදරන ලද්දේ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නිරවුල් වනු පිණිසය. සමප්‍යුත්ත යනු සාමාන්‍යයෙන් අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රත්වයට පැමිණෙන සකල විත්තවේතසිකයන් ම කියැවෙන වචනයෙකි. හේතුහු සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි වදල හොත් සමප්‍යුත්ත යන වචනයෙන් කියැවෙන වක්‍ෂුර්විඤ්ඤාදි අහේතුක ධර්මයන්ට ද හේතුහු ප්‍රත්‍යය වෙති ය යන වැරදි හැභීම ඇති විය හැකි ය. සහේතුක ධර්ම විෂයෙහි අසවල් හේතුව ප්‍රත්‍යය වන්නේ අසවල් සමප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට ය යන විභාගය ද නො දනේ. හේතුහු හේතුසමප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වෙතැ යි වදල කල්හි අසන්නවුන්ට ඒ අවුල් දෙක ම නො වන්නේ ය.

"හේතු හේතුසමප්‍යුත්තකානනති එත්ථ හේතු සමප්‍යුත්තකානනති අවත්ථා හේතු හේතුසමප්‍යුත්තකාන නති කසමා වුත්තනති? පච්චයසංච වෙච පච්චයුප්පන්නානඤ්ච වචත්ථාපනනො. හේතුසමප්‍යුත්තකානනති හි වුත්තෙ හේතුනා සමප්‍යුත්තකානං අසුකො නාම ධමො හේතුපච්චයෙන පච්චයො ති පච්චය පච්චයුප්පන්න වචත්ථානං න පක්කායෙය්‍ය, අථා පි හේතුනා සමප්‍යුත්තකානං හේතුසමප්‍යුත්තකානනති අත්ථං අගභෙත්ථා යෙසං කෙසඤ්චි සමප්‍යුත්තකානං හේතුපච්චයෙන පච්චයොති අත්ථො භවෙය්‍ය එචං සනෙත හේතුනා විප්පයුත්තා වක්ඛුචික්කාදායො පි සමප්‍යුත්තකා යෙච, හේතුනා සමප්‍යුත්තා කුසලාදායො පි. තත්ථ අයං හේතු අසුකසංච නාම සමප්‍යුත්තක ධමමසංච පච්චයොති පච්චයුප්පන්න වචත්ථානං න පක්කායෙය්‍ය තසමා පච්චයඤ්චච පච්චයුප්පන්නං ච වචත්ථාපෙනො හේතු හේතුසමප්‍යුත්තකානනති ආහ" යනු අවුචා යි.

"තං සමුච්චානානං යනු සමාස පදයෙකි. ත ශබ්දයා කෙරෙන් වූ බිඤ්ච ආගමවණියෙකි. තංසමුච්චානානං යනුවෙන් හේතුන් හා

හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් නිසා හටගන්නා රූපයෝ කියැවෙති. ඔව්හු නම් සහේතුක චිත්තජරූප හා සහේතුක ප්‍රතිසංඛි කමීජ රූපයෝ ය. චිත්තජරූපයෝය යි කියනු ලබන රූපයෝ සිහින් පමණක් උපදවන්නාහු නො වෙති. ඒවා උපදවන්නේ චිත්ත වෛතසික දෙපක්‍ෂ විසිනි. චිත්තවෛතසික දෙපක්‍ෂය එක් ව රූප උපදවති. ඒවාට ව්‍යවහාර පහසුව පිණිස ප්‍රධාන ධර්මය වූ චිත්තයා ගේ වශයෙන් චිත්තජ රූපයෝය යි කියති.

"තෙ හෙතු වෙව හෙතුසම්ප්‍රයුක්තකා ව ධම්මා සමුච්චානා එතෙසනි තංසමුච්චානානි. තෙසං තංසමුච්චානානං. හේතූනො වෙව හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ධම්මෙහි ව නිබ්බතානන්ති අනෙවා. ඉමිනා චිත්ත සමුච්චාන රූපං සධගණහානි. සබ්බෙ පි හි චිත්තවෛතසිකා එකතො ව හුන්වා රූපං සමුච්චාපෙනති. ලොකියධම්මදෙසනායං පන චිත්තස්ස අධිකභාවනො තථාවිධං රූපං චිත්තසමුච්චානන්ති වූච්චති" යනු අටුවා යි. තවත් දත යුතු කරුණු යට දක්වුණු හේතුප්‍රත්‍යය විස්තරයෙන් දත යුතු ය.

2. ආරම්භ ප්‍රත්‍යය නිදේශය

හේතුප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව ආරම්භප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. එද නිර්දේශිතව්‍ය නිදේශිතාකාර වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් නිර්දේශිතව්‍යය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්; ආරම්භප්‍රත්‍යයෙහි යනුවෙනි. අනතුරු ව නිදේශිතාකාරය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, රූපායතනං වක්ඛුචික්‍ෂාණධාතුයා -පෙ- ආරම්භප්‍රත්‍යයෙහි පව්වයො යනුවෙනි.

පදම් :

ආරම්භප්‍රත්‍යයෙහි, ආරම්භප්‍රත්‍යයෙහි යන උදෙසා ගේ නිදේශය මෙ සේ ය; රූපායතනං, වකිමාන රූපාරම්භණය; වක්ඛු චික්‍ෂාණධාතුයා, වක්ඛුචික්‍ෂාණධාතුච්ච ධ; තංසම්ප්‍රයුක්තකානං, ඒ වක්ඛුචික්‍ෂාණධාතුච හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච, සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසිකයන් සන් දෙනා හට ද; ආරම්භප්‍රත්‍යයෙහි, ආරම්භ ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පව්වයො, උපකාරක වේ. සද්දායතනං, -පෙ-

රූපායතනං, වකිමානරූපාරම්භණය ද; -පෙ- ථොච්චිබ්බායතනං, වකිමාන සුඤ්චව්‍යාරම්භණය ද යන මොහු; මනොධාතුයා, මනෝධාතුක්‍රිකයට ද; තං සම්ප්‍රයුක්තකානං, ඒ මනෝධාතුච හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ, ධම්මානඤ්ච,

ඡන්ද ප්‍රීති වීර්‍ය වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දශයට ද; ආරම්භණපච්චයෙන, ආරම්භණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

සබ්බෙ, සියලු වූ; ධම්මා, භවාරම්භණධම්මයෝ; මනොවික්ඛාණ ධාතුයා, මනෝවිඤ්ඤාධාතුවට ද; තංසම්පූජනකානං, ඒ මනෝවිඤ්ඤාධාතුව හා සම්පූජන වූ; ධම්මානඤ්ච, දෙපනස් වෛතසික ධම්මයන්ට ද; ආරම්භණපච්චයෙන, ආරම්භණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

යං යං ධම්මං, යම්යම් ප්‍රත්‍යය ධම්මයක්; ආරඛ්‍ය, අරමුණු කොට; යෙයෙධම්මා, යම්යම් ආරම්භණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්ම කෙනෙක්; උපපජ්ජති, උපදිත් ද; විතච්චෙතසිකා, විතච්චෙතසික වූ; ධම්මා, ආරම්භණික ධම්මයෝ වෙත් ද; තෙන ධම්මා, ඒ ඒ ආරම්භණධම්මයෝ; තෙසංතෙසං ධම්මානං, ඒ ඒ ආරම්භණික විතච්චෙතසික ධම්මයන්ට; ආරම්භණපච්චයෙන, ආරම්භණප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

සරුපාර්ථ:

"ආරම්භණපච්චයොති" යනාදි නිදේශපාලියෙහි ආරම්භණපච්චයො ති යනුවෙන් නිර්දේශිතව්‍යධම්මය දක්වූ සේක: රුපායනනං වක්ඛු වික්ඛාණධාතුයා යනාදීන් නිදේශිතාකාරය දක්වූ සේක.

එහි "රුපායනනං" යන කතීපාඨයෙන් වනිමාන රුපාරම්භණ සම්භවන ප්‍රත්‍යය ධම්මය දක්වූ සේක.

"වක්ඛු වික්ඛාණධාතුයා තංසම්පූජනකානඤ්ච, ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් වක්ඛු විඤ්ඤානදවය සච්චිතසාධාරණ වෛතසික සත ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්ම සමුභය දක්වූ සේක.

"ආරම්භණපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබිය හැකි ආරම්භණ පුරෝචන අභි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහර අතුරෙන් ආරම්භණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වූ සේක. සද්දයනනං යනාදි පාඨයන් ගේ අභිධේයයෝ වූකතානුසාරයෙන් දන යුතු.

"රුපායනනං -පෙ- ඓච්චිකායනනං" යන කතීපාඨයෙන් වනිමාන රුපාදිපඤ්චාරම්භණය දක්වූ සේක. මනොධාතුයා -පෙ- නං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මනොධාතුත්‍රිකය ය, ඡන්ද ප්‍රීති වීර්‍ය වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය දක්වූ සේක.

"ආරම්භණපට්ටයෙන්" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආරම්භණ, පුරේජනන, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සතර අතුරෙන් ආරම්භණප්‍රත්‍යයශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වූ සේක.

"සබ්බෙධමමා" යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් එකුත්අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය, රූපඅටවිස්ස ය, නිර්වාණයය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂධාරම්භණ ප්‍රත්‍යයධම්මය දක්වූ සේක.

"මනෝවික්ඛාණධාතුවා -පෙ- යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සසැත්තූ වැදෑරුම් මනෝවික්ඛාණධාතුව ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධම්මී සමුහය දක්වූ සේක.

තවත් ක්‍රමයකින් කියන හොත් මෙසේ ය. තදරම්භණ එකොළොස ය, හසිකුපපාදය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවු පනස ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ෂධාරම්භණ ධම්මෝ ය.

අකුසල් සිත් දොළොස ය, මහාකුශල මහාක්‍රියා ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ෂධාරම්භණධම්මෝ ය,

මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීතමාභී අභීත්ඵල වර්ජිත සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය, නිචාණය ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂධාරම්භණ ධම්මෝ ය,

මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය, නිචාණය ය, ප්‍රඥප්තියය යන ෂධාරම්භණ ධම්මෝ ය,

දිව්‍යචක්ඛුස්කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්ඛම වතීමාන රූපාරම්භණ ය ය,

දිව්‍යශ්‍රෝත්‍ර කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රච්ඡන්ත සණ්ඨ සුක්ඛම වතීමාන ශබ්දාරම්භණය ය,

සෘඪිච්ච කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පාදක වූ රූපාවචර කුශල පක්ඛමධ්‍යානය ය සතසහස්‍රාදී නිර්මිතරූපයෝ ය යන ෂධාරම්භණය ය,

වෛතේසරියකුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන ඉකුත් වූ සන්දින පටන් අනාගත සන්දින දක්වා කාලත්‍රයට අයත් වූ අභීතමාභී අභීත්ඵල

වර්ජිත අත්‍යයන් ගේ සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ධර්මමණය ය,

පුච්චිවාසානුසමාති කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පුච්චිභවයන්ට අයත් වූ අතීතමාගී අතීත්ඵල වර්ජිත සිත් සත් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට්ඨස්ස ය යන පඤ්චසකකමය ය, ඒ පඤ්චසකකමය අනුව දන යුතු වූ නිච්චාණය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥපතීහු ය යන ඡඩාරමමණය ය,

යථාකර්මුපග කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන අතීත ලෝකික කුශලාකුශල සධ්ධාත්‍ය ධර්මමමණය ය,

අනාගතංග කුශලාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන අනාගත වූ අතීතමාගී අතීත්ඵල වර්ජිත සිත් සත් අසුවය ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට්ඨස්ස ය යන පඤ්චසකකමය ය, ඒ පඤ්චසකකමයානුසාරයෙන් දන යුතු වූ නිච්චාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥපතීහු ය යන ඡඩාරමමණය ය,

දිව්‍ය චක්ඡුස් ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන දුරප්‍රච්ඡන්ත සණක සුක්ඡම වතීමාන රූපාරමමණය ය,

දිව්‍යග්‍රෝත ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන දුර ප්‍රච්ඡන්ත සණක සුක්ඡම වතීමාන ශබ්දාරමමණය ය,

සෘඨිවිධ ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පාදක වූ රූපාවචර ක්‍රියා පඤ්චමධ්‍යාතය ය ශතසහස්‍රාදි නිර්මිත රූපයෝ ය යන ඡඩාරමමණය ය,

වෙනෝපරියක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන ඉකුත් වූ සන්දිනයෙහි පටන් අනාගත සන්දිනය දක්වා කාලත්‍රයෙහි වූ අත්‍යයන් ගේ එකුත් අනු චිත්තය වූ ධර්මමමණය ය,

පුච්චිවාසානුසමාති ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පුච්චිභවයන්ට අයත් වූ එකුත් අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, අට්ඨසි රූපය ය යන පඤ්චසකකමය ය, ඒ පඤ්චසකකමය අනුව දන යුතු වූ නිච්චාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥපතීහු ය යන ඡඩාරමමණය ය,

යථාකර්මුපග ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන අතීත ලෝකික කුශලාකුශල කම්පධ්ධාත්‍ය ධර්මමමණය ය,

අනාගතංග ක්‍රියාභිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට්ඨස්ස ය යන පඤ්චසකකමය ය, ඒ පඤ්චසකකමය අනුව දන යුතු වූ නිච්චාණය ය, නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥපතීහු ය යන ඡඩාරමමණය ය,

රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥප්ති දශය ය, අග්‍රහ ප්‍රඥප්ති දශය ය, කායගතාසනියට අරමුණු වන කේශාදි කොට්ඨාශ ප්‍රඥප්තිය ය, ආනාපානසානියට අරමුණු වන ආශ්වාසප්‍රශ්වාස ප්‍රඥප්තිය ය, මෙතනා කරුණා මුදිතාවන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්වප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති පස්විස්ස වූ ධර්මාරමණය ය,

රූපාවචර ද්විතීයධ්‍යාන සිත් තුන ය, තෘතීයධ්‍යාන සිත් තුන ය, චතුර්ථධ්‍යාන සිත් තුන ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥප්ති දශය ය, ආනාපානසානියට අරමුණු වන ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥප්තිය ය, මෙතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති තුදස වූ ධර්මාරමණය ය,

රූපාවචරපඤ්චමධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ ප්‍රඥප්ති දශය ය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ප්‍රඥප්තිය ය, උපේක්‍ෂාබ්‍රහ්ම චිහාරයට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති දෙළොස වූ ධර්මාරමණය ය,

ආකාසානඤ්චායතන ධ්‍යාන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අකාස කසිණයෙන් අත්‍ය වූ කසිණ නවය අතුරෙන් යමිකිසි කසිණයක් උග්‍රඵවා ලබන ලද ආකාශ ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මාරමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි හෝ වතීමානභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකාසානඤ්චායතන කුශල සංඛ්‍යාත ධර්මාරමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගන්නා වූ ආකාසානඤ්චායතන කුසලය වූ ධර්මාරමණය ය,

විඤ්ඤාණඤ්චායතන ක්‍රියා විතතයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායතන ක්‍රියා විතතය හා අතීතභවයෙහි හා වතීමානභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායතන කුශලවිතතය ය යන ධර්මාරමණය ය,

ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායතන කුසලක්‍රියාවන් ගේ අභාවය වූ ධර්මාරමණය ය,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමානානිත භවයන්හි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි හටගත් ආකිඤ්චඤ්ඤායතන කුසලය වූ ධර්මාරමණය ය.

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාකචිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන සුඵ භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි භටගත් ආකිඤ්ඤායනන කුසලචිත්තය වූ ධර්මමණය ය,

නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියාචිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි භටගත් ආකිඤ්ඤායනන ක්‍රියා චිත්තය ය, අනිත්භවයෙහි හෝ වතීමාන භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි භටගත් ආකිඤ්ඤායනන කුසලය ය යන ධර්මමණය ය,

ලෝකෝත්තර සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන නිව්ඵාණ සඬධ්‍යාන ධර්මමණය ය යන මේ ඡධාරමණ ධර්මයන් "සඬෙඬ ධමමා" යන කතීපාදයෙන් දක් වූ සේක.

"මනෝවිඤ්ඤාණධාතුවා තංසමප්‍යුත්තකානඤ්ච ධමමානං" යන සමප්‍රදානපාදයෙන් සසැත්තැවැදැරුම් මනෝවිඤ්ඤාණධාතුව ය වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක් වූ සේක.

"ආරමමණපච්චයෙන" යන කරණ පාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබිය හැකි වූ ආරමමණ, අධිපති, නිය්‍යය, උපනිය්‍යය, පුරේජාන, විප්‍යයුත්ත, අත්ථි, අචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ආරමමණ ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

(විසාර ක්‍රමය)

යංයං ධමමං යන පාදයෙන් අනියමින් ඡධාරමමණ සඬධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක. යෙයෙ ධමමා යන පාදයෙන් ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය අනියම වශයෙන් දක්වූ සේක. විත්තවෛතසිකා ධමමා යන පාදයෙන් ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් සචරුප වශයෙන් දක්වූ සේක. තෙනෙ ධමමා යන පාදයෙන් යංයං ධමමං යන පාදයෙන් අනියමින් දක්වූ ඡධාරමමණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක්වූ සේක. තෙසංතෙසං ධමමානං යන පාදයෙන් යෙයෙ ධමමා යන පාදයෙන් දක්වූණු ආරමමණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක. ආරමමණ පච්චයෙන යන කරණපාදයෙන් -

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, මහා කුශල සිත් අට ය, මහා ක්‍රියා ඤානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉඤ්ඤානිෂ්පනතරුප අටොළොස ය දවේෂමුල මෝහමුල දුඃඬසහගතකාය විඤාන වරජිත සිත් සුඅසුව ය, දවේෂ ඊෂ්ඨා මාතසය්‍යී කෞකාත්‍ය වරජිත වෛතසික සත්සාලිය ය,

නිව්‍යාණය ය යන ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරම්භණ, අධිපති, උපනිසසය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමද,

කාමසින් සිවුපනය ය අභිඥ දෙසිත ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වකිමාන නිෂ්පන්නරූප අටොලොසවු ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ නම් ආරම්භණ, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත්‍ර අතුරෙන් ආරම්භණ ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මරණාසන්නජවන පස ය තදරම්භණ ඵකොලොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වෘතිවිත්තයෙන් සුචියෙහි සනොලොස්වන විත්තය හා උපන් හෘදයවඤ්ඤරූපය වූ වස්ථාරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ නම් ආරම්භණ, පුරේජාන, නියසය, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝභමූල සින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරුකොට අරමුණු කළයුතු ඉෂ්ටනිෂ්පන්නරූප අටොලොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරම්භණ, පුරේජාන, අධිපති, උපනියසය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වෘතිවිත්තයෙන් සනොලොස් වන විත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවඤ්ඤ සංඛ්‍යාත වස්ථාරම්භණ ප්‍රත්‍යය වේ නම්. ආරම්භණ, පුරේජාන, අධිපති. නියසය, උපනියසය, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ආරම්භණ සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද දක් වූ සේක.

විශේෂ කරුණු :-

"රූපායනනං වකුච්චික්ඛාණාණධාතුයා" යනාදියෙහි පටන් සබ්බ ධම්මා මනොවික්ඛාණාණධාතුයා නං සම්පයුත්තකානන්ඤ ධම්මානං ආරම්භණ පච්චයෙන පච්චයො" යන්න දක්වා ඇති දේශනයෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය සම්පුණ්ණි වතුදු " යං. ධම්මං ආරබ්භ යෙයෙ ධම්මො උපපජ්ජන්ති, විත්තවේතසිකා ධම්මො, තෙනෙ ධම්මො තෙසං. තෙසං. ධම්මානං ආරම්භණපච්චයෙන" යනු වදරන ලද්දේ රූපාදි අරමුණු සය සප්තවික්ඛාණාණධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නේ ඒවා අරමුණු කර උපදනා

අවසානවේනි පමණක් බවත් එසේ ප්‍රත්‍යයවීම ඒ ඒ ධර්මය අරමුණු කරන විත්තයන්ට පමණක් බවත් දැක්වීම පිණිස ය.

"යංයං ධමමං ආරඛ්‍යා නි ඉමිනා යෙ නෙ එතාසං සත්තනනං වික්‍ෂාණධාතුනං ආරමමණ ධමමා චුක්ඛා නෙ නාසං ධාතුනං ආරමමණං කඛා උපපජ්ජනකකණෙ යෙව ආරමමණපච්චයො හොනති නි දීපෙති. එවං හොනනා පි ච න එකනො හොනති. යංයං ආරඛ්‍ය යෙයෙ උපපජ්ජනති තෙසං තෙසං තෙනෙ විසුංවිසුං ආරමමණ පච්චයො හොනති නි දීපෙති" යනු අටුවා යි.

3. අධිපතිප්‍රත්‍යය නිදේශය.

ආරමමණප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. නිර්දේශිතව්‍ය නිදේශිතාකාර විභාගය පෙර පරිදි සෑම තන්හි ම කරනු. මතු ප්‍රත්‍යයන්හි එය නොදක්වනු ලැබේ.

පද්‍රව්‍ය:

අධිපතිපච්චයොති, අධිපතිපච්චයො යන උදෙශයා ගේ නිදේශය මෙසේ ය : ඡන්දධිපති, ඡන්දසඛ්‍යාත අධිපති ධර්මය තෙමේ ඡන්දසමප්‍රසන්නකානං, ඡන්දය හා සම්ප්‍රසුක්ඛ චු; ධමමානඤ්ච, සාධිපතිඡවන දෙපනස ය, ඡන්දවිචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන මේ ධර්මයන්ට ද; තංසමුධ්‍යානානං, ඒ ඡන්දය හා ඡන්දසම්ප්‍රසුක්ඛ ධර්මයන් උත්පන්නි හේතුකොට ඇත්තා චු; රූපානඤ්ච, සාධිපතිචිත්තඡරූපයන්ට ද; අධිපතිපච්චයෙන, සහජානාධිපති ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

චිත්තාධිපති, චිත්තාධිපතිය; චිත්තසමප්‍රසන්නකානං, චිත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ඛ චු; ධමමානං, විචිකිත්සාවෙන් අත්‍ය වෛතසිකයන් එක්පනස් දෙනාහට ද; තංසමුධ්‍යානානං, ඒ චිත්තාධිපතිය හා චිත්තාධිපති සම්ප්‍රසුක්ඛ ධර්මයන් උත්පන්නි හේතු කොට ඇත්තා චු; රූපානඤ්ච, සාධිපතිචිත්තඡරූපයන්ට ද; අධිපති පච්චයෙන පච්චයො.

චිරියාධිපති, චියඨාධිපතිය; චිරියසමප්‍රසන්නකානං, චියඨීය හා සම්ප්‍රසුක්ඛ චු; ධමමානං, සාධිපතිඡවනදෙපනස ය, චියඨී විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික පනස ය යන ධර්මයන් හට ද; තංසමුධ්‍යානානං, ඒ චියඨාධිපතිය හා චියඨාධිපතිසම්ප්‍රසුක්ඛධර්මයන් උත්පන්නි හේතු කොට ඇත්තා චු; රූපානඤ්ච, සාධිපතිචිත්තඡරූපයන්ට ද; අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

විමංසාධිපති, විමංසාධිපතිය; විමංසසම්ප්‍රයුක්තකානං, විමංසාධිපතිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානං, ත්‍රිභේතුක සාධිපතිඡවන සූත්‍රිස ය, විමංසයෙන් ඝනය වූ වෛතසික සත්තිස ය යන මොවුන්ට ද; තංසමුධ්ධානානං, ඒ විමංසය ද විමංසය හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන් ද උත්පත්ති හේතු කොට ඇත්තා වූ; රූපානං ව, සාධිපතිචිත්තඡ රූපයන්ට ද; අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

යංයං ධම්මං, යමියම් ආරම්මණ ධර්මයක්; ගරුං කච්චා, ගරු කොට; යෙයෙ ධම්මා, යම් යම් ආරම්මණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මකෙනෙක්; උප්පජ්ජන්ති. උපදිත් ද; චිත්තවෛතසිකා, චිත්තවෛතසික වූ; ධම්මා, ධර්මයෝ වෙත් ද; තෙනෙ ධම්මා, ඒ ඒ ඡධාරම්මණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ; තෙසං තෙසං ධම්මානං, ඒ ඒ ආරම්මණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන්හට; අධිපති පච්චයෙන, ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්; පච්චයො, උපකාරක වේ.

අභිධෙයාථී :

ඒ පාඨයන් අතුරෙන් අධිපතිපච්චයො නි යන පාඨයෙන් නිර්දිශිතව්‍යය දක්වූ සේක. ඡඤ්ඨිපති - පෙ - පච්චයො යන පාඨයෙන් නිදර්ශිතාකාරය දක්වූ සේක.

නිදර්ශිතාකාර පාඨයෙහි ඡඤ්ඨිපති යන කතීපාඨයෙන් සාධිපති ඡවන දෙපනසෙහි ඇති ඡඤ්ඨිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක් වූ සේක.

ඡඤ්ඨිසම්ප්‍රයුක්තකානං - පෙ - රූපානං යන සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සාධිපතිඡවන දෙපනස ය, ඡඤ්ඨි විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික පනස ය, සාධිපතිචිත්තඡරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම සමුභය දක්වූ සේක.

අධිපතිපච්චයෙන යන කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ, නියසය, විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අඤ්ඨි, අචිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් අධිපති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යවීම දක්වූ සේක.

තොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතින්ට හා සාධිපතිචිත්තඡ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡඤ්ඨිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නියසය, අඤ්ඨි, අචිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් අධිපති සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතින්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඡඤ්ඨිපතිය වේ නම්, අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත යන ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහෙන් අධිපතිසංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාරවීම ද,

සාධිපතිචිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ජන්දධිපතිය වේ නම් විප්‍රයුක්තශක්තිය ද සමඟ සයක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් ගෙන් අධිපති ශක්ති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද (මේ අවිපාක සටනා තුන ය.)

සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා සාධිපතිචිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි ඇති ජන්දධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නිසස්ස, විපාක, අඤ්චී, අවිගත යන සයක් වූ ශක්තීන් අතුරෙන් අධිපති ශක්ති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වූ ජන්දධිපතිය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍යසමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ අටක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් ගෙන් අධිපති ශක්ති සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද,

සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වූ ජන්දධිපතිය වේ නම්, විප්‍රයුක්තශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතෙන් අධිපතිශක්ති සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද "අධිපති-පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් දැක්වූ සේක.

(මේ සවිපාක සටනා තුන ය.)

චිත්තාධිපති යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් දෙපනස් සාධිපතිජවනය වූ චිත්තාධිපතිය දැක්වූ සේක.

චිත්තසමප්‍රයුක්තකානං -පෙ- රූපානං යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික ඵක්ඛනස ය සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම් දැක්වූ සේක.

අධිපතිපච්චයෙන යන කරණපාඨයෙන් ඵක්චර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අන්‍යන්‍යමන්‍ය, නිසස්ස, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සමප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අඤ්චී, අවිගත යන ඵකොලොස් ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

නොහොත් සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂ්‍යයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නිසස්ස, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අඤ්චී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- උපකාර වීම ද,

සමප්‍රයුක්තඤාත්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වින්තාධිපතිය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන වින්තාධිපතිය වේ නම්, විප්‍රයුක්තශක්තිය ද සහිතවූ අටක් වූ ප්‍රත්‍යශක්තීන් ගෙන් -පෙ- වීම ද, (මේ අවිපාක සටනා තුන ය)

සමප්‍රයුක්තඤාත්මයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්ත සංඛ්‍යාත වින්තාධිපතිය වේ නම් අධිපති. සහජාත, නියසය, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

සමප්‍රයුක්තඤාත්මයන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්තසංඛ්‍යාත වින්තාධිපතිය වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ දශයක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් -පෙ- වීමද,

සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්ත සංඛ්‍යාත වින්තාධිපතිය වේ නම් විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද අධිපති පව්චයෙන යන කරණපාඨයෙන් දක්වූ සේක. (මේ සවිපාක සටනා තුන ය.)

"විට්ඨාධිපති" යන කරණපාඨයෙන් විශ්ඨාධිපති සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"විට්ඨසමප්‍රයුක්තකානං -පෙ- රූපානං" යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන දෙපනස ය, වියඝී විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික පනස ය, සාධිපති විත්තජරූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"අධිපතිපව්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අක්කමක්ක, නියසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සමප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන එකොළොස් ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දක්වූ සේක.

නොහොත් සමප්‍රයුක්තඤාත්මයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විශ්ඨාධිපතිය වේ නම්, අධිපති, සහජාත, නියසය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාක

සටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන ප්‍රත්‍යයසටනාවෙහි දක්වූ පරිදි සමපූර්ණ කොට කියනු.)

"විමංසාධිපති" යන කතීපාඨයෙන් විමංසාධිපතිය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"විමංස සමපයුත්තකානං - පෙ - රූපානං" යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් සාධිපති ත්‍රිභේදක ජවන සූතිස ය, ප්‍රඥා වර්ජිත වෛතසික සන්නිස ය, සාධිපතිචිත්තඡරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"අධිපතිපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබිය හැකි අධිපති, හේතු, සහජාත, අක්කමක්ක, නිස්සය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සමපයුත්ත, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

නොහොත් සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, අධිපති, හේතු, සහජාත, නිස්සය, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාකසටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන අනු ව විසාර කරනු.)

"යං යං ධම්මං" යන පාඨයෙන් ගරු කළ යුතු වූ ඉෂටිඤ්ඤාන රූප අටොළොස ය, ද්වේෂමූලද්වය ය, මෝහමූලද්වය ය, දුඃඛසහගත කායවිඤ්ඤාය ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සිත් සුඤ්ඤාවය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයඨී කොකාත්‍ය වර්ජිත වෛතසික සන්සාලිස ය, නිචාණය ය යන ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මය අනියම වශයෙන් දක්වූ සේක.

"යෙ යෙ ධම්මා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලොහමූල සිත් අට ය, මහාකුසල සිත් අට ය, මහාක්‍රියා ඤාණසමප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයඨී කොකාත්‍ය විචිකිත්‍යා අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික පන්සාලිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අනියමින් දක්වූ සේක.

"චිත්තවෛතසිකා ධම්මා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමසකන්ධයන් සචරූප වශයෙන් දක්වූ සේක.

"තෙ තෙ ධම්මා" යන පාඨයෙන් "යං යං ධම්මං" යන පාඨයෙන් අනියමින් දක්වූණු ගරු කළ යුතු ඡධාරම්මණ ධර්මයන් නියම වශයෙන් දක්වූ සේක.

"තෙසං තෙසං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදානයෙන් "යෙ යෙ ධම්මා" යනුවෙන් අනියමින් දැක්වුණු ආරම්භික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් නියම වශයෙන් දැක්වූ සේක.

"අධිපති පච්චයෙන" යන කරණපාදයෙන් සකලාරම්භාධිපති ප්‍රත්‍යය වේ නම්, අධිපති, ආරම්භණ, උපනිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන අතුරෙන් -පෙ- ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වච්චාන ඉෂටනිෂ්පනනරූප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය වේ නම් අධිපති, ආරම්භණ, උපනිස්සය, පුරේජාන, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- ද,

ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරුකළ යුතු වූ වස්තුවාරම්භණය වේ නම්, අධිපති, ආරම්භණ, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාන, විප්‍රසුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් අධිපති ශක්ති සම්බන්ධාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

විශේෂ කරුණු.

"හේතු හෙතුසම්ප්‍රසුත්තකානං" යනාදීන් හේතු සය එක් කොට හේතු ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදලාක් මෙන් "අධිපති අධිපති සම්ප්‍රසුත්තකානං" යනාදීන් අධිපති ධර්ම එක් කොට නො වදරා "ඡන්දධිපති ඡන්ද සම්ප්‍රසුත්තකානං" යනාදීන් අධිපති ධර්ම වෙන වෙන ම වදරන ලද්දේ අධිපතිධර්ම සතරම එක්වර ප්‍රත්‍යය නොවන බැවිනි.

"කසමා? පන යථා හෙතුපච්චය නිද්දෙසෙ හෙතු හෙතුසම්ප්‍රසුත්තකානනති වුත්තං එව මිධ අධිපති අධිපතිසම්ප්‍රසුත්තකානනති අවච්චා, ඡන්දධිපති ඡන්දසම්ප්‍රසුත්තකානනති ආදිනා නයෙන දෙසනා කතා ති, එකකිණේ අභාවනො" යනු අටුවායි.

4. අනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශය

අධිපති ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරුව අනන්තරප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. (විභාග කරුණ)

පදවි

වකුචුචික්කාණධාතු, වක්ඝුචිච්ඡනධාතුවද; තංසම්ප්‍රසුත්තකා, ඒ වක්ඝුචිච්ඡනධාතුව හා සම්ප්‍රසුත්තවු; ධම්මාව, සච්චිත්තසාධාරණ

වෛතසිකයෝ සන්දෙන ද; මනෝධාතූයා, සමුප්පෙතොඤ්ඤාද්වය සට්ඨාසන මනෝ ධාතුවටද; නංසමප්පසුත්තකානං, ඒ මනෝධාතුව හා සමුප්පසුත්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤා, ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අන්‍ය සමාන වෛතසිකයන් දග දෙනාට ද; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. මනෝධාතූ, සමුප්පෙතොඤ්ඤාද්වය සට්ඨාසන මනෝධාතුව ද; නංසමප්පසුත්තකා, ඒ මනෝධාතූය හා සමුප්පසුත්ත වූ; ධම්මා ව, ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසිකයෝ ද; මනෝවිඤ්ඤාණධාතූයා, සන්තීරණත්‍රය සට්ඨාසන මනෝවිඤ්ඤාධාතුවට ද; නංසමප්පසුත්තකානං, ඒ මනෝවිඤ්ඤා ධාතුව හා සමුප්පසුත්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤා, ඡන්ද වියඝී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික එකොළොසට ද; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; කුසලා, කුසල වූ; ධම්මා, අනම්ම ජවන වර්ජිත සඤ්ඤා ප්‍රායෝගික කුසලනාමසංකර්මයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; කුසලානං, කුසල වූ; ධම්මානං ප්‍රථමජවන වර්ජිත එකවිසි කුසලනාමසංකර්මයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; කුසලා, කුසල වූ; ධම්මා, සන්තොළොස් ප්‍රායෝගික කුසල අනම්මජවනයෝ ය මාගී ජවනයෝ ය යන නාමසංකර්මයෝ; පච්චිමානං-පච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; අඛ්‍යාකතානං, අඛ්‍යාකත වූ; ධම්මානං, සන්තීරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගතවිපාක නව ය ය, එලසිත් සතර ය යන නාමසංකර්මයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ; අකුසලා, අකුසල වූ; ධම්මා, අනම්ම ජවන වර්ජිත අකුසල නාමසංකර්මයෝ; පච්චිමානං-පච්චිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ; අකුසලානං, අකුසල වූ; ධම්මානං, ප්‍රථමජවන වර්ජිත අකුසල නාමසංකර්මයන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා, අකුසලා ධම්මා, ද්වාදශාකුසල අනම්මජවන නාමසංකර්මයෝ, පච්චිමානං-පච්චිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං, සන්තීරණතුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගත විපාක නව ය යන නාමසංකර්මයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා, අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස යන නාමසංකර්මයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං; අභීතතව්‍යුතිය සහිත වූ විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස යන නාමසංකර්මයන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා, ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජිත නාමසංකර්මයෝ; පච්චිමානං පච්චිමානං කුසලානං ධම්මානං, මහා කුසලප්‍රථමජවන නාමසංකර්මයන්ට; අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාතකා ධම්මා, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ෂිත නාමයකකියෝ; පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං, ද්වාදශාකුශල ප්‍රථමස්ථිත නාමයකකියන්ට; අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

යෙසංයෙසං ධම්මානං, පුච්චි පුච්චි චූ අභීතනව්‍යුති වර්ෂිත යමියමි නාමයකකියන්ගේ; අනන්තරා, අනන්තරයෙහි; යෙයෙ ධම්මා, අභීතනව්‍යුතිය සහිත චූ යමියමි පශ්චිමපශ්චිම නාමයකකි කෙනෙක්; උපපජ්ජනි, උපදිත් ද; විතචෙතසිකා, විතචෙතසික වූ; ධම්මා, ධම්මයෝ වෙන් ද, තෙනෙ ධම්මා, අභීතනව්‍යුතිවර්ෂිත පුච්චිපුච්චි චූ ඒ ඒ නාමයකකියෝ; තෙසංතෙසං ධම්මානං, අභීතනව්‍යුතිය සහිත චූ ඒ ඒ පශ්චිම පශ්චිම නාමයකකියන්ට, අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ

එහි අනන්තර පච්චයො - යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍යය දක් වූ සේක. වක්ඛවිඤ්ඤාණධාතු -පෙ- පච්චයො යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතාකාරය දක්වූ සේක.

ඒ නිර්දේශිතාකාරපාඨයෙහි "වක්ඛවිඤ්ඤාණධාතු නං සමපසුත්තකා ච ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් වක්ඛවිඤ්ඤාණ ධාතුව ය හා සඵචිත්ත සාධාරණ චෛතසික සත්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මය දක්වූ සේක.

"මනෝධාතුයා නං සමපසුත්තකානකුච ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සම්ප්‍රත්‍යේෂණද්වය සංඛ්‍යාත මනෝධාතුව හා ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ෂිත අත්‍යසමාන චෛතසික දශය ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය දක්වූ සේක.

"අනන්තරපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසස්ස, තත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"මනෝධාතු නං සමපසුත්තකා ච ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රත්‍යේෂණද්වය සංඛ්‍යාත මනෝධාතුව ය, ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ෂිත අත්‍යසමාන චෛතසික දශය ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්ම දක්වූ සේක.

"මනෝවිඤ්ඤාණධාතුයා නං සමපසුත්තකානකුච ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණත්‍රය සංඛ්‍යාත මනෝවිඤාන ධාතුව ය ඡන්ද වියඝී වර්ෂිත අත්‍යසමාන චෛතසික එකොළොස් ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපව්වයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අකුරෙන් අනන්තර ශක්තියෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් අනතිම ජවන වර්ජිත පුරිපුරි ලෝකික කුසල් සිත් සතොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිමපශ්චිම කුසල් සිත් එක් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

නොහොත් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් මහා කුශල ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය -ප- සජ්නම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සචන ජවනය ය, මහදගත කුශල සෝමනස්ස සහගත ජවන සතර ය, මාගී සෝමනස්ස සහගත ජවන සොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ග්‍රෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් වූ මහා කුශල ප්‍රථම විතත ද්වය ය, මහදගත කුශල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මාගීචෝපේක්ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ග්‍රෝත්‍රභූ චෝදාන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීය විතතද්වය ය, සමාපජ්ජන විචිත්ති පශ්චිමපශ්චිම මහදගත කුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමාන ජාතික පුරිපුරි මහදගතකුශලයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයධර්ම දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ද්විතීයාදි මහාකුශල ජවනයෝ ය, මහදගත කුශල ජවනයෝ ය, මාගීජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපව්වයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්ථි, විගත යන ප්‍රත්‍යශක්ති පස අකුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් සතොළොස් ලෝකික කුශලජවනයන් ගේ අනතිම විතතයෝ ය මාගීජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාතනානං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සනතිරණ කුත ය, මහාවිපාක අට ය, මහදගත විපාක නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

නොහොත් මහාකුශල ජවනයන්ට අනතුරු ව තදරම්මණය වීමෙහිදී තදරම්මණ ඵකොළොසට ද, නො වන කල්හි හවාඩහ ඵකුන්විස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල අන්තිම ජවනයෝ ය, හෙට්ඨිමඵල සෝමන්‍යස සහගත ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථම විතතද්වය ය, හෙට්ඨිමඵල උපේක්‍ෂාසහගත සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුසල තෘතීය විතතද්ව ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක හවාඩහ නවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර කුශල අන්තිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක හවාඩහ නවයට හා ආකාසානඤ්චායතන හවාඩහයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසනඤ්චායතන කුසල අන්තිම ජවනය ය, -පෙ- ත්‍රිහේතුක හවාඩහ තෙළෙසට හා නිරෝධසමාපත්තියෙන් නැඟීමෙහි දී අනාගාමිඵලයට ද ප්‍රත්‍යය වන තෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කුසල අන්තිම ජවනය ය, සෝතාපත්ති ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝතාපත්තිමග්ග ජවනය ය, -පෙ- අරහත්තඵලජවනයට ප්‍රත්‍යය වන අරහත්තමග්ග ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධර්මා" යන කතීෂ්ඨායෙන් දැක්වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධර්මානං යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සන්තර්ණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහදග්ග විපාක නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූ සේක.

"අනන්තරපච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිඤ්ඤය, නන්ධී, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක. ඵලවිතනයට පුච්චියෙහි උපදනා මාභීවිතනය වේ නම් කම් ප්‍රත්‍යය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධර්මා" යන කතීෂ්ඨායෙන් අන්තිම ජවන වර්ජිත ද්වාදශාකුශල ජවන සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධර්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථම ජවන වර්ජිත ද්වාදශාකුශල ජවන සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූ සේක.

නොහොත් "පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධර්මා" යන කතීෂ්ඨායෙන් දොළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනයය, -පෙ- සත් වන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සවිත ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධර්මානං" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ද්විතීයාදී අකුශල ජවන වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූ සේක.

"අනන්තරපව්වයෙන්" යන කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුසය, ආසෙවන, නන්දී, විගත යන ශක්ති සස අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීපාදයෙන් දොළොස් අකුසල ජවනයන් ගේ අන්තිම ජවනයන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං" යන සමප්‍රදාන පාදයෙන් සන්නිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගගන විපාක නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දක්වූ සේක.

නොහොත් "පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීපාදයෙන් ලෝහමුල මෝහමුල ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි තදරමමණ එකොළොසට ද, තදරමමණය නො වන කල්හි හවාඩග එකුනවිස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමුල මෝහමුල අන්තිම ජවනයෝ ය, ද්වේෂමුලජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂාතදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි කාමඋපේක්ෂාහවාඩග සයට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමුල ජවනය ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මයන් දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං" යන සමප්‍රදාන පාදයෙන් සන්නිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහගගන විපාක නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක්වූ සේක.

"අනන්තරපව්වයෙන්" යන කරණපාදයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුසය, නන්දී, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම දක් වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා" යන කතීපාදයෙන් අභීතතව්‍යුති වර්ජිත පුච්චි පුච්චි වූ විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දක්වූ සේක.

"පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං" යනාදි සමප්‍රදානපාදයෙන් අභීතත ව්‍යුතිස සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දක් වූ සේක.

නොහොත් කතීපාදයෙන් ප්‍රථමහවාඩග නාමඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධර්මයෝ ය, ද්විතීයාදි පශ්චිම පශ්චිම හවාඩග නාමඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම හවාඩගාදි පුච්චි පුච්චි හවාඩග නාමඤ්ඤාධර්මයෝ ය. ආවර්ජිතද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර හවාඩගුපච්චෙද

පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවර්ෂිතයට ප්‍රත්‍යය වන අරූපභවාධිගුප්‍යවේද සතරය, පඤ්චවිඤ්ජනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චද්වාරාවර්ෂිතය ය, සම්ප්‍රනෝෂණයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤ්ජනය ය, සන්තිරණයට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රනෝෂණය ය, ව්‍යවස්ථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන සන්තිරණය ය, පරිත්තාරමමණවීථිය වේ නම් ද්විතීය ව්‍යවස්ථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ව්‍යවස්ථාපනය ය, පඤ්චවෝකාරභවාධිගුප්‍යවේද පසළොස්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය ව්‍යවස්ථාපනය ය, අතිමහත්තාරමමණ මහත්තාරමමණ විභූතාරමමණ අභිභූතාරමමණ වීථිනි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ෂිතයෝ ය, දෙවන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන ජවනය ය, -පෙ- සන්වන ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සවන ජවනය ය, හසිනෝත්පාද ජවනය කෙරෙත් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදාරමමණ පසට ද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද ද ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්පාද අන්තිම ජවනය ය, මහාක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත මහා ක්‍රියා අන්තිම ජවනයෝ ය. මහා ක්‍රියා උපේක්ෂා ජවනයන් කෙරෙත් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්සතදරමමණ සතරට ද නොවන කල්හි ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා අන්තිම ජවනයෝ ය. මහාක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත ජවනයන් කෙරෙත් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂාතදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන උපේක්ෂාසහගත මහාක්‍රියා අන්තිම ජවනයෝ ය, ද්විතීය තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම තදාරමමණය ය, කාමභවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, මහදගත ක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට හා අභීත්ඵල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, උපේක්ෂා සහගත මහදගත ක්‍රියා සතරට හා අභීත්ඵල උපේක්ෂාසහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා තෘතීය විතතද්වය ය, සමාපජ්ජන වීථිනි පශ්චිමපශ්චිම මහදගත ක්‍රියා විතතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමානජාතික සුචි සුචි මහදගත ක්‍රියා ජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම රූපාවචර ක්‍රියා ජවනයෝය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද හා ආකාසානඤ්චායතන භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායතන ක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද හා ආකාසානඤ්චායතන විඤ්ඤාණඤ්චායතන භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණඤ්චායතන ක්‍රියා අන්තිම ජවනයය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද හා ආකාසානඤ්චායතන විඤ්ඤාණඤ්චායතන භවාධිගුප්‍යවේද ප්‍රත්‍යයවන ආකිඤ්චඤ්චායතන ක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, ත්‍රිභේදක භවාධිගුප්‍යවේද හා තිරෝධි සමාපජ්ජනයන්

නැගීමේ දී උපදනා අතීතඵලයට ද ප්‍රත්‍යය වන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා අන්තිම ජවනය ය, පශ්චිම පශ්චිම ඵලචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමානජාතික සුචී සුචී ඵල චිත්තයෝ ය, ත්‍රිභේතුක හවාඩහ තෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම ලෝකෝත්තර ඵල ජවනයෝ ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදාරමමණයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි කාමව්‍යුති දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, ජවනයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ත්‍රිභේතුක ව්‍යුතිතෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා පඤ්චම ජවනය ය, හවාඩහයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ව්‍යුති ඵකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන හවාඩහ ඵකුන්විස්ස ය, කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යය වන දුභිති අභේතුක ව්‍යුතිය ය, ප්‍රතිසන්ධි ඵකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන කාම ත්‍රිභේතුකව්‍යුති සතර ය, සභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොලොසට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරව්‍යුති පස ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා අරූප ප්‍රතිසන්ධි සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්ඤායනන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිභේතුකප්‍රතිසන්ධි සතරට හා විඤ්ඤාණඤ්ඤාචායනන ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායනන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධිතට ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණඤ්ඤාචායනන වුතිය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායනන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධිතට ප්‍රත්‍යය වන ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායනන වුතිය ය, ත්‍රිභේතුක කාමප්‍රතිසන්ධි සතරට හා නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන වුතිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධම් දක්වු සේක. "පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං" යනාදි සමප්‍රදනපාඨයෙන් අතීතතව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම් දක්වු සේක.

"අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම විපාක ක්‍රියා නාමසාධකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අතීතතව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ සුචීසුචී විපාක ක්‍රියාවෝ වෙන් නම්, ඵකචර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, නන්දී, විගත යන ප්‍රත්‍යශකතිපස අතුරෙන් අනන්තර සඬ්ඛ්‍යාන ශකතිවිශේෂයෙන් ද, පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියාජවන අටොලොසට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිමජවන චර්ජිත සුචීසුචී අටලොස් ක්‍රියාජවනයෝ වෙන් නම්, ආසේවන ප්‍රත්‍යය ශකතිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශකති සය අතුරෙන් අනන්තර සඬ්ඛ්‍යාන ශකතිවිශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම ද දක්වු සේක.

"පුරිමාපුරිමා අඛ්‍යාතකා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්චාරාවචීත සඬ්ඛ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධම්මය දක්වු සේක. "පච්ඡිමානං - පෙ - ධම්මානං" යන සමප්‍රදනපාඨයෙන් මහාකුශල ප්‍රථම ජවනය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය දක්වු සේක. "අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් ඵකචර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපතිස්සය, නන්දී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශකති පස අතුරෙන් -පෙ- දක්වු සේක.

"සුරිමා සුරිමා අඛණකතා ධම්මා" යන කතීපාදයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජන සාධාරණ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. "පච්ඡිමානං - පෙ - ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදානපාදයෙන් දොළොස් අකුලයෙන් ගේ ප්‍රථම ජවන වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දැක් වූ සේක. "අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණපාදයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, නඝථී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- දැක් වූ සේක.

"යෙසං යෙසං ධම්මානං" යන පාදයෙන් අභීතනව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුච්ඡුචී වූ එකුන් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යයධර්ම අනියමින් දැක් වූ සේක. "යෙ යෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ එකුන් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දැක් වූ සේක. "විතනවෛතසිකාධම්මා" යන පාදයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමසාකැඩයන් සිරුප වශයෙන් දැක්වූ සේක. "නෙ නෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් "යෙසංයෙසං ධම්මානං" යන පාදයෙන් අනියම වශයෙන් දැක්වූණු අභීතනව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුච්ඡුචී වූ එකුන්අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක. "නෙසංනෙසං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාදයෙන් "යෙයෙ ධම්මා" යන පාදයෙන් අනියමයෙන් දැක්වූණු අභීතනව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම සින් එකුන් අනුව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක.

"අනන්තර පච්චයෙන" යන කරණ පාදයෙන් සුදුසු පරිදි, එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, ආසෙවන, කමම, නඝථී, විගත යන ශක්ති සහ අතුරෙන් අනන්තර සාධාරණ ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් "අනන්තරපච්චයෙන" යන කරණපාදයෙන් අභීතනව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිමපශ්චිම නාමසාකැඩයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීතනව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුච්ඡුචී නාමසාකැඩයෝ වේනම් අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුය, නඝථී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තීන් අතුරෙන්-පෙ-ද, ප්‍රථම ජවන ඵල ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම ජවන වර්ජිත සුච්ඡුචී වූ ලෞකික ජවන සත්සාලිස වේ නම් ආසේවන ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ-උපකාර වීම ද, මාභීතර ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන වේනනාව වේ නම් කම්ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- උපකාර වීම ද, දැක්වූ සේක.

විශේෂ කරුණු

"වකුච්ඤාණධාතු නංසමපයුත්තකා ව ධම්මා" යනාදී පාඨයෙන් වකුච්ඤාණය සමපට්ඨනයට ද සමපට්ඨනය සන්නිරණයට ද ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක. මෙහි දී සන්නිරණය ව්‍යවස්ථාපනයට ද ව්‍යවස්ථාපනය ජවනයට ද ජවනය තදරමමණයට ද තදරමමණය භවාධනයට ද ප්‍රත්‍යය වීම දැක්විය යුතු වුව ද වුක්කනසීන් ඒවා දත හැකි හෙයින් දේශනාව සංකේෂ කරන ලදී. "සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා" යනාදී නයෙහි ඒවා සඛ්‍යාහිත වන බැවින් හෝ දේශනාව සංකේෂ කරන ලදී. "නනො පරං චොට්ඨබ්බන ජවන තදරමමණ භවධන කිව්වා මනොවිඤ්ඤාන ධාතුයො වත්තබ්බා සිද්ධං, නා අවුත්තා පි ඉමීනා ව නයෙන වෙදිතබ්බාති නයං දසෙසචා දෙසනා සංඛිත්තා. සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා ති ආදිකෙ ජට්ඨනයෙ නා සඛ්‍යාහිතා ති පි ඉධ න වුත්තා ති වෙදිතබ්බා" යනු අටුවා යි. සකල අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ම සංකේෂ ලක්ෂණ දැක්වීම සඳහා "යෙසං යෙසං ධම්මානං" යනාදිය වදරන ලදී. "යෙසංයෙසන්ති ඉදං සබ්බසම්පි අනන්තර පච්චය ධම්මානං සඬ්ඛප ලක්ෂණං" යනු අටුවා යි.

සමනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශය අනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශය මෙනි.

6. සහජාත ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

සමනන්තර ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව සහජාතප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. (පෙර පරිදි විභාග කරනු.)

පදම්-

වත්තාරො, සතරදෙනෙකු වූ; අරුපිනො, අරුපි වූ; බන්ධා, සාක්ඛියෝ: අඤ්ඤමඤ්ඤං, ඔවුනොවුන්ට: සහජාත පච්චයෙන, සහජාත ප්‍රත්‍යය ශක්ති-යෙන්: පච්චයො, උපකාරක වේ. වත්තාරො, සතර දෙනෙකු වූ; මහාභුතා, මහාභුතයෝ: අඤ්ඤමඤ්ඤං, ඔවුනොවුන්ට-පෙ-මකකන්තිකබණේ, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකණයෙහි: නාමරූපං, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛි හෘදයවස්තුහු: අඤ්ඤමඤ්ඤං -පෙ- විත්තවෙතසිකා, විත්ත වෙතසික වූ: ධම්මා, අරුපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතනවුහුති වර්ජිත පන්සැත්තෑ විත්තය ය වෙතසික දෙපනස ය යන නාමසාක්ඛියෝ: විත්තසමුට්ඨානානං, සිත නිසා උපදනා වූ: රූපානං, විත්තජ රූපයන්ට නොහොත් විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට: සහජාත පච්චයෙන පච්චයො. මහාභුතා, මහාභුතයෝ: උපාදයරූපානං, උපාදය රූපයන්ට: -පෙ- රූපිනො, රූපි

වූ: ධම්මා, හෘදයවස්තු සඬ්ඛ්‍යාන ධර්මයෝ: අරුපීනං, අරුපී වූ: ධම්මානං, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුකූලයන්: කිඤ්චිකාලෙ, ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි: සහජාත පච්චයෙන පච්චයො. කිඤ්චිකාලෙ, ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි: න සහජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාපී

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨයෙහි "චන්තාරො අරුපීනො ඛන්ධා" යන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ නාමස්‍යානුකූලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක එකක් වූ නාමස්‍යානුකූලයෝය, එක්එක් වූ නාමස්‍යානුකූලයකට ප්‍රත්‍යය වන තුනක් තුනක් වූ නාමස්‍යානුකූලයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ නාමස්‍යානුකූලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙකක් දෙකක් වූ නාමස්‍යානුකූලයෝය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. 'අඤ්ඤාමඤ්ඤා' යන සමප්‍රදාන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ ද, එක එකක් වූ ද, දෙකක් දෙකක් වූ ද නාමස්‍යානුකූලයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක් වූ සේක.

'සහජාත පච්චයෙන්' යන කරණපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුකූලයෝ වෙන් නම් සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිස්සය, සමප්‍රදාන, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-වීමද, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුකූලයෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අනරෙන් -පෙ-වීම ද දැක් වූ සේක.

"චන්තාරො මහා භුතා" යන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ භුතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකඑකක් වූ මහාභුතයෝ ය එක එකක් වූ මහාභුතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තුනක් තුනක් වූ මහාභුතයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ මහාභුතයන්ය ප්‍රත්‍යය වන දෙකක් දෙකක් වූ මහාභුතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක.

"අඤ්ඤාමඤ්ඤා" යන සමප්‍රදාන පාඨයෙන් තුනක් තුනක් වූ මහාභුතයෝ ය, එකඑකක් වූ මහාභුතයෝ ය, දෙකක් දෙකක් වූ මහාභුතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම දැක් වූ සේක.

"සහජාත පච්චයෙන්" යන කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-දැක් වූ සේක.

"මක්ඛනතික්ඛණේ නාමරූපං" යන පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුකූලයන් හා හෘදයවස්තුව වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. 'අඤ්ඤාමඤ්ඤා' යන පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානුකූල හෘදයවස්තුව

සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතන ධර්ම දැක් වූ සේක. 'සහජාන පච්චයෙන' යන පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාන, අක්කමක්ක, නිසසය, විප්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-ච්ච ද, හෘදයවඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් සහජාන සම්බන්ධාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරච්ච ද දැක් වූ සේක..

'චිත්තවෙනසිකා ධර්මා' යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතනව්‍යුති වර්ජිත සිත් පන්සැත්තෑවය, වෙනසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. 'චිත්තසම්චිධානානං රූපානං' යන පාඨයෙන් චිත්තජරූප සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතන ධර්මය දැක් වූ සේක. නොහොත් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූප සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතන ධර්ම දැක්වූ සේක.

"සහජාන පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතනව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ වෙන් නම් සහජාන, නිසසය, විප්පයුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ-ච්ච ද, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඤාන අභීතනව්‍යුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ වෙන් නම් විපාක ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන්-පෙ-ච්ච ද දැක් වූ සේක.

"මහාභූතා" යන කතීපාඨයෙන් මහාභූතසතර වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. "උපාදයරූපානං" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් උපාදයරූප සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතනය දැක් වූ සේක. "සහජාන පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාන, නිසසය, අපථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන්-පෙ-දැක් වූ සේක.

"රූපිනො ධර්මා" යන කතීපාඨයෙන් හෘදයවඤ්ච සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යය දැක් වූ සේක. "අරූපීනං ධර්මානං" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤා සම්බන්ධාන ප්‍රත්‍යයෝග්‍යතනයන් දැක් වූ සේක. "කිඤ්චිකාලෙ සහජානපච්චයෙන" යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාන ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය ච්ච දැක් වූ සේක. "කිඤ්චිකාලෙ න සහජානපච්චයෙන" යන පාඨයෙන් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි සහජාන ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය නො ච්ච දැක් වූ සේක. (චිත්තවෙනසිකා හි පවත්තියං වත්තාරො ඛන්ධා යනු අටුවාව යි.)

7. අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශය

සහජානප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. -පෙ-

පදාථී

වන්තාරො, සතරක් වූ: අරුපිනො, අරුපි වූ: බන්ධා, ස්කන්ධයෝ: අක්කමක්කං, ඔවුනොවුන්ට: අක්කමක්කං පච්චයෙන පච්චයො. මහාභුතා, මහාභුතයෝ: අක්කමක්කං, ඔවුනොවුන්ට: -පෙ- ඔක්කන්තික්කණේ, ප්‍රතිසන්ධික්කණයෙහි: නාමරූපං, පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හදයවස්සාව ය යන නාමරූපය: අක්කමක්කං-පෙ-

අභිධෙයාථී.

"වන්තාරො බන්ධා අරුපිනො" යන පාඨයෙන් තිදෙනෙකු තිදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකථකක් වූ නාමස්කන්ධයෝ ය එකථකක් වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තිදෙනෙකු තිදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයෝ ය, දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමස්කන්ධයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. (ඉතිරි පදයන් ගේ අභිධෙය සහජානප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි දැක්වූ පරිදි විස්තර කරනු.)

8. නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. -පෙ-

පදාථී.

(නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි සහජානනි:ශ්‍රය ය සහජාන ප්‍රත්‍යය මෙති.) පුරේජාන නි:ශ්‍රයයෙහි වක්ඛායනනං, අනීතභවාධිතය හා උපන් මධ්‍යමායුෂක වක්ඛායනනය: වක්ඛවික්කොණධාතුවා, වක්ඛවික්කොණධාතුවට ද: නං සමපයුෂ්ඨකානං, ඒ වක්ඛවික්කොණධාතුව හා සමපයුෂ්ඨක වූ: ධමමානඤ්ච, සඵචිතතසාධාරණ වෛතසිකයන්ට ද: නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. යං රූපං, හදයවස්සා සඛ්ඛාත යම් රූපයක්: නිස්සාය, ඤ්ජුරුකොට: මනොධාතුව ව, මානෝධාතුව ද: මනොවික්කොණධාතුව ව, අරුපච්චාක වර්ජිත මනොවික්කොණධාතුව දෙසැන්තුව ද: උපපජ්ජන්ති, උපදිත් ද: තංරූපං, ඒ හදයරූපය: මනොධාතුවා ව මනොවික්කොණ ධාතුවා ව නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාථී.

සභාජනනි:ශ්‍රයෙහි අභිධෙයාථී සහජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙනි. "වක්ඛායනනං" යන කතීපාඨයෙන් අතීතභවාධිගය හා උපදනා මධ්‍යමායුක්ත වක්ඛුචීසතු සධ්‍ධායාන ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක් වූ සේක. "වක්ඛුචීසකුඤ්ඤාණධාතුයා" යන සමප්‍රදනපාඨයෙන් වක්ඛුචීඤ්ඤානද්වයය, සච්චිතන සාධාරණ වෛතසික සන ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් දැක් වූ සේක. "නිස්සයපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එකවර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාන, ඉ්ඤ්ඤිය, විප්‍පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් නි:ශ්‍රය-සධ්‍ධායාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක. සොනායනනං යනාදිය වූකතානුසාරයෙන් දන යුතු.

"යං රූපං" යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි පුච්චී පුච්චී චිත්තයන් හා උපන් හෘදයවස්තු සධ්‍ධායාන ප්‍රත්‍යය ධම්මය අනියමින් දැක් වූ සේක. "නිස්සාය මනෝධාතු ව මනෝවිකුඤ්ඤාණ ධාතු ව චත්තනති" යන පාඨයෙන් මනෝධාතුත්‍රය ය, අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිඤ්ඤානධාතු දෙසැත්තූවය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක. "නං රූපං" යන පාඨයෙන් "යං රූපං" යන පාඨයෙන් අනියමින් දැක්වුණු ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි පුච්චී පුච්චී චිත්තයන් හා උපන් හෘදයවස්තු සධ්‍ධායාන ප්‍රත්‍යය ධම්මය නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක. "මනෝධාතුයා ව -පෙ- ධම්මානං" යන පාඨයෙන් මනෝධාතුත්‍රය ය, අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිඤ්ඤාන ධාතු දෙසැත්තූව ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නියම වශයෙන් දැක් වූ සේක.

"නිස්සය පච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ මනෝධාතුත්‍රය ය අරූපවිපාක වර්ජිත මනෝවිඤ්ඤානධාතු දෙසැත්තූවය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි පුච්චී පුච්චී චිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවස්තුව ය, මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදයවස්තුව ය යන පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ නම්, නිස්සය, පුරේජාන, විප්‍පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් නි:ශ්‍රය සධ්‍ධායාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීමද, මනෝද්වාරාවර්ජනයට හා මරණාසන්නජවනයන්ට ද තදරමමණයට ද ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවස්තු සධ්‍ධායාන වස්තුවාරමමණය වේ නම්, ආරමමණ ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද,

ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරුකළ

සුකුඩු හෘදයවසතු සඩ්ධ්‍යාත වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය වේනම් ආරමමණ, අධිපති, උපනිසුසය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් නි:ශ්‍රය සඩ්ධ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

9. උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළු සේක. -පෙ-

පද්‍යපී:

පූර්මාපූර්මා, පූච්චී පූච්චී වූ: කුසලා, කුසල වූ: ධම්මා, අභීන්මාග වර්ජිත වූ කුසල නාමසුකුකුයෝ: පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං, පශ්චිම පශ්චිම වූ: කුසලානං, කුශලවූ: ධම්මානං, එක්චිසි කුශල නාමසුකුකුයනට: උපනිසුසයපච්චියෙන, ආරමමණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චියො, උපකාරක වේ. පූර්මාපූර්මා කුසලා ධම්මා, සනොළොස් ලොකික කුශල නාමසුකුකුයෝ, පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං, අකුසලානං ධම්මානං, දෙළොස් අකුශල නාමසුකුකුයනට: කෙසසුච්චි, ඇනුම් අකුශලයනට ආරමමණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්චියො, උපකාරක වේ. කෙසසුච්චි යන්නෙන් අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය බැහැර කරනු ලැබේ. එ බැවින් අටුවාවෙහි කුසලෙන පන අකුසලෙ සමනන්තරාතිතා න ලබානති. තෙනෙව චූත්තං අකුසලානං ධම්මානං කෙසසුච්චි උපනිසුසය පච්චියෙන පච්චියො නි යතු කීහ. පූර්මාපූර්මා කුසලා ධම්මා, එක්චිසි කුසල නාමසුකුකුයෝ: පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං, අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං, විපාකක්‍රියා නාමසුකුකුයනට, උපනිසුසය පච්චියෙන, ආරමමණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චියො.

පූර්මාපූර්මා අකුසලා ධම්මා, දෙළොස් අකුශල නාමසුකුකුයෝ: පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං, දෙළොස් අකුශල නාමසුකුකුයනට: උපනිසුසය පච්චියෙන, ආරමමණෝපනි:ශ්‍රය, අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්චියො. පූර්මාපූර්මා අකුසලා, ධම්මා, දෙළොස් අකුසල නාමසුකුකුයෝ, පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං, කුසලානං ධම්මානං, එක්චිසි කුසල නාමසුකුකුයනට: කෙසසුච්චි, ඇනුම් කුශලයනට: උපනිසුසය පච්චියෙන පච්චියො, පූර්මාපූර්මා අකුසලා ධම්මා, දෙළොස් අකුශල නාමසුකුකුයෝ, පච්ඡිමානංපච්ඡිමානං, අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං, විපාකක්‍රියා නාමසුකුකුයනට: උපනිසුසය පච්චියෙන, ආරමමණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චියො. (මෙහි අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය භාවය ලැබෙන

බැවින් කෙසෙකුටි යි නොවදරන ලදී "යසමා පන අනන්තරතා ලබ්හති, තසමාඵ්ඵ කෙසෙකුටි ති න වුත්තං" යනු අටුවා යි.)

පුරිමාපුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා, විපාකසිත් සතිසය, ක්‍රියා සිත් විසය ය, රූප අටවිස්ස ය, නිවන ය යන මේ ධම්මෝ: පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්බාකතානං ධම්මානං, විපාකක්‍රියා නාමසාකඤ්ඤානං: උපනිසයයපච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා, අභීත්ඵලයෙන් අන්‍ය වු විපාකසිත් පන්තිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්සය: රූප අට විස්ස ය, නිවන ය යන මොවුහු: පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං - උපනිසයය පච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්: පච්චයො. පුරිමාපුරිමා අබ්බාකතා ධම්මා, ලොකික විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, රූප අට විස්සය යන මොවුහු: පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිසයයපච්චයෙන, ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන්, පච්චයො: උතුභෝජනමපි, සංතුච භා භෝජනය ද, උපනිසයය පච්චයෙන පච්චයො. පුග්ගලොපි, කල්‍යාණ මිත්‍රා දි පුද්ගලයා ද: උපනිසයය පච්චයෙන පච්චයො සෙනාසනමපි, වාසඤ්ඤානං ද: උපනිසයය පච්චයෙන පච්චයො. (පුග්ගලො පි සෙනාසනමපි ති ඉදං ද්වයං පකතපනිසයය වසෙන වුත්තං, ඉදං හි ද්වයං කුසලාකුසල පච්චනියා බලවපච්චයො හොති. යනු අටුවා යි.)

අභිධෙයාථ.

ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම්, "පුරිමාපුරිමා කුසලාධම්මා" යන කතී:පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වු මහාකුශල ඥානවිප්‍රසූක්ක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වු ලොකික කුසල් සිත් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වු මහා කුශල ඥානසමුප්‍රසූක්ක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීත් මාර්ගයෙන් අන්‍ය වු කුසල් සිත් විස්සය, යන ප්‍රත්‍යය ධම්ම දැක් වු සේක. "පච්ඡිමානං-පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං" යන සමුප්‍රදන පාඨයෙන් මහාකුශල නාමසාකඤ්ඤානං ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්ම දැක් වු සේක. "උපනිසයයපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් උපනිසයය ආරම්මණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුන අතුරෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වු සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "පුරිමාපුරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතී: පාඨයෙන් අන්තිමච්චන වර්ජිත පුච්චිපුච්චි වු ලොකික කුසල් සතොළොස

දැක් වූ සේක. පටිමානංපටිමානං කුසලානං ධම්මානං, යන සම්ප්‍රදාන-පාඨයෙන් මහාකුශල ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය, මාග්ගිසිත් සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම් දැක් වූ සේක. "උපනිස්සය පට්ඨයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, අනන්තර,සමනනතර ආසෙවන, නඤ්චී, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් අභීන්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ බලවත් වූ කුසල් සිත් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම් දැක්වූ සේක. උපනිස්සය පට්ඨයෙන යන පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

"සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා පටිමානං පටිමානං අකුසලානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී:පාඨයෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත්අට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළයුතු වූ ලෝකික කුශල් සනොළොස නමැති ප්‍රත්‍යය ධම්මය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූලසිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්තිතුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දැක්වූ සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය වේ නම් කතී:පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෝකික කුශල් සනොළොස නමැති ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ අකුසල් සිත් දෙළස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මය දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

"සුරිමා සුරිමා කුසලා ධම්මා පටිමානංපටිමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී:පාඨයෙන් අභීන්මාගීය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් මහාක්‍රියාඥාතසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ද, කරණ පාඨයෙන් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන ශක්තිතුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් (අනන්තරප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "සුරිමාසුරිමා කුසලා ධම්මා" යන පාඨයෙන් බලවත් වූ එක්විසි කුසල විනය දැක්වූ සේක. පටිමානං පටිමානං යනාදි සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන

උපනිසුසය, අනන්තර, සමනන්තර, කමම, නන්ථි, විගන යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

"පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං" යනාදි පාඨයෙහි ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධමමා" යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ලෝහමුල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මයන් ද, සමප්‍රදනපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් උපනිසුසය, අරමමණ, අධිපති යන ශක්ති තුනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම ද දැක්වූ සේක. (අනන්තරෝපනි:ශ්‍රයය අනන්තර ප්‍රත්‍යය මෙන් විසාර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයය වේ නම් කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ දෙලොස් අකුශලය වූ ප්‍රත්‍යය ද සමප්‍රදනපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම අකුසල් දෙලොස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද, දැක්වූ සේක,

"පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධමමානං" යනාදි පාඨයෙහි කතීපාඨයෙන් බලවත් වූ අකුසල් දෙලොස දැක්වූ සේක. සමප්‍රදන පාඨයෙන් කුසල් එක් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් දැක්වූ සේක. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයශක්තියෙන් උපකාර වීම දක් වූ සේක. අකුශලය කුශලයට ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය පමණක් වේ. ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය නො වේ.

"පුරිමාපුරිමා අකුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං" යනාදි පාඨයෙහි අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් අනන්තර ප්‍රත්‍යය අනු ව විසාර කරනු. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී පාඨයෙන් බලවත් වූ දෙලොස් අකුශලචිත්තය වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, සමප්‍රදනපාඨයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් ද, කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන උපනිසුසය කමම යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං" යනාදි පාඨයෙහි අරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් "පුරිමාපුරිමා අබ්‍යාකතා" යන පාඨයෙන් මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභිත්ඵලය හා නිච්චාණය ද ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිච්චාණය ද යන ප්‍රත්‍යය ද, සමප්‍රදනපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය ඵල සිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න

ධර්මයන් ද, කරණපාදයෙන් උපනිසුය, ආරම්භ, අධිපති යන ශක්තිතූනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක. (අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් අනන්තරප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රයය වේ නම් කතී:පාදයේ බලවත් වූ විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ද, සමප්‍රදනපාදයෙන් පශ්චිමපශ්චිම වූ විපාක සිත් සතිස හා ක්‍රියාසිත් විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"සුරිමාසුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං" යනාදි පාදයෙහි ආරම්භණෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී:පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන හෙට්ඨිමඵල සිත් තුන්‍ය නිවන්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ද, සමප්‍රදනපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතර වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් ද, කරණපාදයෙන් උපනිසුය, ආරම්භ, අධිපති යන ශක්ති තූනෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී:පාදයෙන් ව්‍යවසාපනය හා මනෝද්වාරාවර්ජනය වූ ප්‍රත්‍යය ද, සමප්‍රදනපාදයෙන් මහා කුශල ප්‍රථම ජවනය ද, කරණපාදයෙන් උපනිසුය, අනන්තර, සමන්තර, නඤ්චි, විගත යන පසෙන් උපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වේ නම් කතී:පාදයෙන් අතීතඵලයෙන් අන්‍ය වූ බලවත් වූ විපාක සිත් පන්තිස ද නොහොත් විපාකසිත් සතිස ද ක්‍රියාසිත් විසු ද රූප අටවිස්ස ද යන ප්‍රත්‍යධර්මය ද, සමප්‍රදනපාදයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්ද, කරණ පාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක් වූ සේක.

'සුරිමා සුරිමා අබ්‍යාකතාධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං' යනාදි පාදයෙහි අරම්භණෝපනි:ශ්‍රය වේනම් ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතුවූ ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටලොස ය, දූඛසහගත කායච්ඥාන වර්ජිත ලොකික විපාක එක්තිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ද, සමප්‍රදන පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාදයෙන් එක් වර ලැබෙන උපනිසුය, අරම්භ, අධිපති යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තූනෙන් අධිපති ශක්තියෙන් උපකාර වීමද දැක් වූ සේක. නොහොත් කරණපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත්

අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ වනීමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටළොස් වේ නම් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති, පුරේජාන, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ද, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිතයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් ගරු කළ යුතු වූ හෘදයවයානු සංඛ්‍යාත වස්ථාවරම්මණය වේ නම් උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, පුරේජාන, විප්‍යයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් ද උපනිශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම් අනන්තර ප්‍රත්‍යය මේන් විස්තර කරනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්, කතීෘ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ද, සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල සිත් දෙළොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණ-පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාර වීමද දැක් වූ සේක.

10 පුරේජාන ප්‍රත්‍ය නිදේශය

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව පුරේජාන ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදළ සේක. -පෙ-

පද්‍රථ.

කිඤ්චි කාලෙ, ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි: පුරේජාන පච්චයෙන පච්චයො. කිඤ්චිකාලෙ, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි: න පුරේජාන පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාරථ,

නිදග්ගිතාකාර පාඨයන් අතුරෙන් "චකඛායනනං" යනාදිය පුරේජානනිශ්‍රය මෙන් විසාර කරනු. රූපායනනං යනාදිය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු. "යං රූපං" යනාදිය ද පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය මෙන් විස්තර කරනු.

විශේෂ කරුණු.

"රූපායනනං චකඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා" යනාදීන් පඤ්චද්වාරයෙහි ආරම්මණ පුරේජානකය වදළ සේක. මනෝද්වාරය පිළිබඳ ව නො වදරන ලදි. එහෙත් චකඛුං අනිච්චනො යනාදිය වදරා ඇති බැවින් මනෝද්වාරය පිළිබඳව ද එය වදළ යුතු ය. නො වදරන ලද්දේ මෙය සාවශේෂ දේශනාවක් වන බැවිනි. 'මනෝද්වාරෙ පි ආරම්මණ පුරේජානං ලබ්‍හනෙ

ව, ඉඩ පන සාවසෙස වසෙන දෙසනා කතානි" යනු අටුවා යි. මේ ප්‍රත්‍යය නිදේශය නානි විසාර දේශනයකි.

11. පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යය නිදේශය .

පුරේජාත ප්‍රත්‍යය නිදේශයට අනතුරු ව පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යය නිදේශය වදල සේක. -පෙ-

පදාර්ථ.

පච්ඡාජාතා, පසු ව උපන්නාවූ; විතථෙතසිකා, විතථ වෙතසික වූ; ධම්මා, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සිත් පස් අසූව ය, වෙතසික දෙපනසය යන නාමසංකර්මයෝ; පුරේජාතස්ස, ප්‍රත්‍යය ධර්මය ඉපදීමට පෙරාතුව හටගන්නා වූ; ඉමස්ස කායස්ස, මේ ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයට; පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ.

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨයෙහි "පච්ඡාජාතා විතථෙතසිකා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධානාදි පශ්චිමපශ්චිම වූ සිත් පස් අසූව ය, වෙතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුච්ඡුචි විතථයන් හා ඉපි ද සමීතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක් වූ සේක.

විසාර වශයෙන් කියන හොත් ප්‍රතිසන්ධිනාමසංකර්මයන් හා ඉප ද සමීතියට පැමිණි කම්ඡරූප සංඛ්‍යාත ඒකජකායයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමභවාධාන නාමසංකර්මයෝ ය, නොහොත් කම්ඡ සෘතුජ වූ ද්විජකායයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමභවාධාන නාමසංකර්මයෝ ය, ප්‍රථමා දි සුච්ඡුචිභවාධාන නාමසංකර්මයන් හා ඉපි ද සමීතියට පැමිණි තිජකායයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතියාදි පශ්චිමපශ්චිම භවාධාන නාමසංකර්මයෝය, ආහාරජ රූපයන් ඉපදීමෙහිදී සුච්චිතථයාගේ උත්පාදය හා ඉපි ද සමීතියට පැමිණි වතුජකායයට ප්‍රත්‍යය වන නාමසංකර්මයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භවාධාන පසළොස හා ඉපි ද සමීතියට පැමිණි තිජවතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආචර්ජනද්වය ය, පඤ්චද්වාරාවර්ජනය සමඟ ඉපි ද සමීතියට පැමිණි තිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤාන නාමසංකර්මයෝ ය, පඤ්චවිඤානයන් හා ඉපි ද සමීතියට පැමිණි ද්විජ තිජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සම්ප්‍රත්‍යෝෂණ නාමසංකර්මයෝ ය, යනාදීන් විතථිථි අනුව විස්තර කරනු. (පඤ්චවිඤානයන් නිසා රූප නුපදනා බව සැලකිය යුතු.)

'පටිඨානපටිඨයෙන්' යන කරණ පාඨයෙන් පව්චානාන, විපසයුතන, අතථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන් පඨව්‍යාන සඨධ්‍යාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

12. ආසේචන ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පද්ධි:

පූරිමාපූරිමා කුසලා ධම්මා, අනතිමච්චන වර්ජිත සනොලොස් ලොකික කුශල නාමසාකන්ධයෝ: පච්චිමානං-පච්චිමානං කුසලානං ධම්මානං, ප්‍රථමච්චන වර්ජිත එක්චිසි කුශල නාමසාකන්ධයන්ට-පෙ-පූරිමාපූරිමා අකුසලා ධම්මා, අනතිමච්චන වර්ජිත දෙලොස් අකුශල නාමසාකන්ධයෝ: පච්චිමානං-පච්චිමානං අකුසලානං ධම්මානං, ප්‍රථමච්චන වර්ජිත දෙලොස් අකුශල නාමසාකන්ධයන්ට: -පෙ- පූරිමාපූරිමා ක්‍රියාබ්‍යාකතා ධම්මා, අනතිමච්චන වර්ජිත අටොලොස් ක්‍රියා ජවන නාමසාකන්ධයෝ: පච්චිමානං-පච්චිමානං ක්‍රියාබ්‍යාකතානං ධම්මානං, ප්‍රථමච්චන වර්ජිත අටොලොස් ක්‍රියාජවන නාමසාකන්ධයන්ට: ආසේචනපටිඨයෙන් පව්චයො.

අභිධෙයාථී

"පූරිමාපූරිමා කුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනතිම ජවන වර්ජිත සනොලොස් ලොකිකකුශල නාමසාකන්ධයන් ද, සමප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රථමච්චන වර්ජිත එක්චිසි කුශලනාමසාකන්ධයන් ද, කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසසය, ආසේචන, නතථි, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් ආසේචන සඨධ්‍යාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

"පූරිමාපූරිමා අකුසලා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනතිම ජවන වර්ජිත දෙලොස් අකුශලනාමසාකන්ධයන් වූ ප්‍රත්‍යය ද, සමප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රථමච්චන වර්ජිත දොලොස් අකුශල නාමසාකන්ධයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද, කරණපාඨයෙන්-පෙ-ප්‍රත්‍යයශක්ති සය අතුරෙන් ආසේචන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම ද දැක්වූ සේක. (මේ දෙකෙහි විභාරය අනන්තරප්‍රත්‍යය නිදේශයෙන් ගත යුතු.)

"පූරිමාපූරිමා ක්‍රියාබ්‍යාකතා ධම්මා" යන කතීපාඨයෙන් අනතිම ජවන වර්ජිත පූච්චි වූ අටොලොස් ක්‍රියාජවනයන් වූ ප්‍රත්‍යය දැක්වූ සේක. සමප්‍රදනපාඨයෙන් ප්‍රථම ජවන වර්ජිත ක්‍රියා ජවන අටොලොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. නොහොත් භසිතෝත්පාද මහා ක්‍රියා දච්චිසජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමච්චනය:-පෙ-සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය

වන ෂෂටම ජවනය ය, මහද්ගනක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත ජවන සතරට ප්‍රත්‍යවන ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහද්ගනක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත සිත් පසට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා තෘතීයද්වය ය, සමාපස්සන වීථිනි පශ්චිමපශ්චිම මහද්ගන ක්‍රියාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන පූච්ඡචී වූ මහද්ගන ක්‍රියාවෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. සමුද්‍රදනපාඨයෙන් හසිනෝත්පාදන මහාක්‍රියා ද්විතීයාදී ජවනයෝ ය, මහද්ගනක්‍රියා ජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආසේවන, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

විශේෂකරුණු:

"පුරිමාපුරිමා කුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධමමානං, අබ්‍යාකතානං ධමමානං" යනාදීන් වදරා නැත්තේ කුශලය අකුශලයට හා විපාකක්‍රියාවන්ටත් අකුශලය කුශලය හා විපාක ක්‍රියාවන්ටත් තමන් ගේ ස්වභාවය ගැන්වීමට සමත් නො වන බැවිනි. "හිත්තජාතිකා හි හිත්තජාතිකානං අරූපධමමානං ආසේවන ගුණෙන පගුණබලවහාවං සාධයමානා අත්තනො කුසලාදිභාවසංඛාතං ගතිං ගාභාපෙනුං න සකෙකානති" යනු අටුවායි. විපාකය කම්බලයෙන් ඇතිවන්නක් බැවින් කම්බානුරූප ව ම දුබල හෝ සබල හෝ වනු මිස පුච්චිත්තයා ගේ ස්වභාවය ගෙන දුබල හෝ සබල හෝ නොවේ. එබැවින් විපාකය විපාකයකට ද ආසේවන ප්‍රත්‍යය නොවේ. "අථ විපාකාබ්‍යාකතං කසමා? න ගහිත්තති, ආසේවනාභාවෙන විපාකං හි කමමචසෙන විපාභාවස්‍යන්තං, කමමපරිණාමිතං හුත්වා වත්තති නිරුස්සාහං දුබලනති ආසේවන ගුණෙන අත්තනො සභාවං ගාභාපෙනා, නෙව අක්කං විපාකං උපපාදෙතුං සකෙකාති, න පුරිම විපාකානුභාවං ගහෙත්වා උප්පස්සිතුත්ති. කමමචෙගුකතිත්තං පන පතිත විය හුත්වා, උප්පස්සිති ති, සබ්බො පි විපාකෙ ආසේවනං නත්ථි ති ආසේවනා භාවෙන විපාකං න ගහිතං" යනු අටුවා යි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පද්ථි

කුසලාකුසලං, කුසලාකුසල වූ; කමමං, නානක්‍ෂණික වේතනාව; විපාකානං, විපාක වූ; බ්‍යධානං, විපාකසිත් සතිස ය වේතසික අට නිස ය යන නාමසකන්ධයන්ට ද; කටන්තා ව රූපානං, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්පරූපයෝ ය, අසංඤ්‍යත්වකම්පරූපයෝ ය යන

මොවුන්ට ද කමපවයෙන පවයො. වෙනනා, වේනනාව, සමප-
යුතනකානං, සමප්‍රයුක්ත වු, ධමමානං; එකුන්අනු විතනය ය වේනනා
වර්ජිත වෙනසික එක්පනය ය යන නාමයානකයන්ට ද, නංසමුට්ඨානානං,
ඒ වේනනා සමප්‍රයුක්ත විතනවෙනසිකයන් නිසා උපදනා වු, රූපාන ඤව,
විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයන්ට ද, කමපවයෙන, සහජාතකමී
ශකතියෙන්, පවයො.

අභිධෙයාචී

"කුසලාකුසලං කමමං" යන කතීපාඨයෙන් දෙලොස් අකුසලයන්හි
හා එක්විසි කුසලයන්හි ඇත්තාවූ නානාකෂණික වේනනා සහිධාන
ප්‍රත්‍යය ධමීය දැක්වූ සේක.

නොහොත් සන්නාකුශල විපාක නාමයානකයන්ට හා ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි
කමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල වේනනා දෙලොසය, අහේතුක
කුසලවිපාක අට ය, මහාවිපාක අට ය යන නාමයානකයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි
ප්‍රචන්ති කමීජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්තකෂණික මහාකුශල
වේනනාව ය, අහේතුක කුසල විපාක අටය, මහා විපාක ඥානවිප්‍රයුක්ත
සිත් සතරය යන නාමයානකයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රචන්ති කමීජරූපයන්ට
ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක ද්විහේතුකෝත්තකෂණික මහාකුශල වේනනාව
ය, අහේතුක කුශලවිපාක නාමයානකයන්ට හා ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි
කමීජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකෝමක මහාකුශල වේනනාව ය,
ප්‍රථමධානවිපාක නාමයානකයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රචන්ති කමීජ රූපයන්ට
ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධාන වේනනාව ය, -පෙ- පඤ්චමධාන විපාක
නාමයානකයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රචන්ති කමීජරූපයන්ට ද අසංඤ්ඤානව
කමීජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චමධාන වේනනාව ය, ආකාසාන-
ඤ්චායනන කුසල වේනනාව ය -පෙ- නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන
විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසල වේනනාවය
ය, සෝතාපත්තිඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝතපත්ති මගචේනනාවය,
-පෙ- අභීත්ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අභීත්මාභීචේනනාව ය යන ප්‍රත්‍යය
ධමීය දැක්වූ සේක.

"විපාකානං ඛඩානං කටන්තා ව රූපානං" යන සමප්‍රදනපාඨයෙන්
විපාකනාමයානකයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රචන්ති කමීජරූපයෝ ය, අසංඤ්ඤානව
කමීජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. "කමපවයෙන"
යන කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන කමම, අනන්තර,
සමනන්තර, උපනිසසය, නජථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශකති සය අතුරෙන්
-පෙ- සේක. නොහොත් විපාකසිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ

කුශලාකුශල චේතනාවෝ චේත් නම් කමම, උපනිස්සය, ශක්ති දෙක අතුරෙන් -පෙ- වීමද, මාගීනනතරඵලචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීචේතනාවෝ චේත් නම් කමම, අනතතර, සමනතතර, උපනිස්සය, නප්ඵ, විගත යන ශක්ති -පෙ- දැක්වූ සේක.

"චේතනා" යන පාඨයෙන් එකුන්අනුචිත්තයෙහි ඇති චේතනා එකුන් අනුව ද, සමපයුක්තකානං ධම්මානං තංසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං" යන සමප්‍රදනපාඨයෙන් එකුන් අනුචිත්තය ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික එක්පතස ය, චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ඵජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් දැක්වූ සේක.

"කමමපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන කමම, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිස්සය, විපාක, ආහාර, සමපයුක්ත, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය අතුරෙන් කම්ඵසධ්ධාන ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධි චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඵජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව චේ නම්, කමම, සහජාත, නිස්සය, ආහාර, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා හෘදයච්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව චේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිසන්ධියන්ට පමණක් ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව චේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඵජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව චේ නම්, විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

(මේ අවිපාක සතර ය.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිසන්ධියන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඵජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකචේතනාව චේ නම්, කමම, සහජාත, නිස්සය, විපාක, ආහාර, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිසන්ධියන්ට හා හෘදයච්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක චේතනාව චේ නම්, අන්‍යෝන්‍යශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

සමප්‍රයුක්තසාකාරීත්ව පමණක් ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේතනාව වේ නම්, අන්‍යෝන්‍ය සමප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත ප්‍රත්‍යයශක්ති නවය -පෙ- ද,

විභවජර්ජය ප්‍රතිසාධකමිච්චර්ජයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේතනාව වේ නම්, විප්‍රයුක්ත ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- ද,

හදයවයානුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසාධි වේතනාව වේ නම් අන්‍යෝන්‍ය විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යයශක්ති නවය අතුරෙන් කම් ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

(මේ සවිපාක සටනා සතරය.)

විශේෂ කරුණු:

"කමමපව්වයෙනා නි අනෙකානමපි කප්පකොට්ඨනං මඤ්ඤාදානො ඵලං උප්පාදෙතුං සමඤ්ඤානානාකම්මික කමමපව්වයෙනා නි අපෙට්ඨා, කුසලා කුසලං හි කමමං අනෙකො පච්ඡන්තිකම්මෙඵලං න දෙති. යදි දදෙය්‍ය, යං මනුසෙසා දෙවලොකුපගං කුසලකමමං කරොති, තස්මිං යෙව ඛණෙ දෙවො භවෙය්‍ය, යස්මිං පන ඛණෙ නං කතං තනො අක්කසමිං ඛණෙ අවිජ්ජමානමපි කෙවලං කටන්තා යෙව දිට්ඨෙව ධමෙම උපපජ්ජෙ වා අපරෙවා පරියායෙ අවසෙස පව්වය සමායොගෙ සති නිරුධා පි පුරිමසිප්පා දි ක්‍රියාවිය කාලන්තරෙ පච්ඡම සිප්පාදි ක්‍රියාය, තස්මා නානකම්මික කමම පව්වයො නි වූවති" යනු අටුවා යි.

14. විපාක ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

ප්‍රදර්ශි

විපාක, විපාක වූ: වන්තාරො, සතරදෙනෙකු වූ: අරුපිනො, අරුපි වූ: ඛණ්ඩා, සාකාරීයෝ: අක්කමක්කං, ඔවුනොවුන්ට: විපාක පව්වයෙන පව්වයො.

අභිධෙයාත්ථී:

"විපාකා වන්තාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො" යන කතීභාසයෙන් නිදෙනකු නිදෙනකු වූ විපාක නාමසාකාරීත්ව ප්‍රත්‍යය වන එක එකක් වූ විපාක නාමසාකාරීයෝ ය, එකඑකක් වූ විපාක නාමසාකාරීත්ව ප්‍රත්‍යය වන නිදෙනකු නිදෙනකු වූ විපාක නාමසාකාරීයෝය. දෙදෙනකු

දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසකතියන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසකතියෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක්වූ සේක. "අක්කමක්කං" සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් නිදෙනකු නිදෙනකු වූ විපාක නාමසකතියෝ ය, එක එකක් වූ විපාක නාමසකතියෝ ය, දෙදෙනකු දෙදෙනකු වූ විපාක නාමසකතියෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන විපාක, සහජාත, අක්කමක්කං, නිසංසය, සම්පයුත්ත, අභවී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් විපාක සම්බන්ධතා ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක් වූ සේක.

විශේෂ කරුණු.

මේ ප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වශයෙන් විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පයන් වදුරා නැත්තේ මෙය සාවශේෂ දේශනයක් බැවිනි. පක්ඛාවාරයෙහි "විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛෙධො තිණණං ඛන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානක්ඛ රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො. පටිසන්ධිකම්පෙ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛෙධො තිණණං ඛන්ධානං කට්ඨනා ව රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො" යි විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පජරූපයන්ට ද විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් වදුරා තිබේ. ත්‍රිරාශියෙහි හා තවත් නොයෙක් තැන් වල ද ඒවා විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ එහෙයිනි.

15. ආහාර ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පදවී.

කබලිඛාරො, පිටු කොට වැළඳිය යුතු වූ: ආහාරො, ආහාරය: ඉමස්ස කායස්ස, මේ වතුසමුට්ඨානික කායයට: ආහාරපච්චයෙන පච්චයො. අරුපිනො, අරුපී වූ: ආහාරා, එස්ස චේතනා වික්කාණං යන ආහාරයෝ: සම්පයුත්තකානං, සම්පයුත්තවූ: ධම්මානං, ධර්මයන්ට ද: තංසමුට්ඨානං, ඒ ආහාරයන් හා ආහාර සම්පයුත්ත විත්තවේතසිකයන් නිසා උපදනා වූ: රූපානක්ඛ, විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ටද: ආහාර පච්චයෙන, නාමාහාර ශක්තියෙන්, පච්චයො.

අභිධෙයාපී.

"කබලිංකාරො ආහාරො" යන කතීෂ්පාඨයෙන් තමා ගේ කලාපයෙහි අන්‍යරූපයන්ට හා අන්‍යකලාපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වතුසමුට්ඨානික මිජාරූපය වූ ප්‍රත්‍යය දැක් වූ සේක. "ඉමස්ස කායස්ස" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් වතුසමුට්ඨානිකරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක් වූ සේක.

කරණ පාඨයෙන් ආහාර, අත්පී, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් ආහාර සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය දැක් වූ සේක.

"අරුපිනො ආහාරා" යන කතීපාඨයෙන් එසූ චේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාර තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය දැක් වූ සේක. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් එකුත්අනු චිත්තය ය, වෛතසික දෙපනසය, චිත්තජ රූප ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් දැක් වූ සේක. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආහාර, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසුසය, කමම, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුත්ත, විප්‍රයුත්ත, අත්පී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති එකොලොසින් ආහාර සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක් වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන වේ නම්, ආහාර, සහජාත, නිසුසය, අත්පී, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් ආහාර සංඛ්‍යාත ශක්තිවිශේෂයෙන් උපකාර වීම ද, (සාමාන්‍ය සටනාවන්හි අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස අනුව විස්තර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව වේ නම් ආහාර, සහජාත, නිසුසය, කමම, අත්පී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- (මෙහි ද අවිපාකසටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස ද විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විඤ්ඤාණාහාරය වේ නම්, ආහාර, සහජාත, නිසුසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්පී, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- (අවිපාක සවිපාක සටනා නවය විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විත්තාධිපතිය වේ නම්, ආහාර, අධිපති, සහජාත, නිසුසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්පී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් ආහාර ශක්තියෙන් උපකාර වීම ද -පෙ- දැක් වූ සේක. (මෙහි ද අවිපාක සටනා තුන සහ සවිපාක සටනා තුන විසාර කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

මෙහි කබලිචකාරාහාරය යි කියනුයේ බාහිර ඕජාවට පමණක් නොව වතුසම්‍ප්‍රවිධානික ඕජාවට ම ය. "කබලිචකාරො ආහාරො ති වතුසන්තති සම්‍ප්‍රවිධානෙ රූපෙ ඕජා ආහාරො නාම. සො පන යසමා කබලං කර්ථවා අජේධාහරිතො ආහාර කිව්ටං කරොති,

න බහිවීයිතො තස්මා ආභාරොති අවන්වා කබලිචකාරො ආභාරො ති චුත්තං, යනු අටුවා යි. රූපාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි ජනකෝපසාමහක ශක්ති දෙක ම ඇත්තේ ය. බාහිර ඕජාව ආභාරජ රූපයන් ගේ ජනක ප්‍රත්‍යය ය, එය කමීජ වින්තජ සෘතුජ රූපයන්ට උපසාමහකය, ත්‍රිජ රූපයන්හි ඕජාව වතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට උපසාමහක වේ. නොහොත් එක් කලාපයක ඕජාව ඒ කලාපයේ රූපයන්ට ජනක ප්‍රත්‍යය වේ. අන්‍ය රූප කලාපයන්ට උපසාමහක ප්‍රත්‍යය වේ.

16. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පදාඵ

වකඛුන්ද්‍රියං, අතිත හවාසිගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වකඛුරින්ද්‍රිය ය ය; වකඛු විකඛුණාණධාතුයා ව -පෙ- රූපජීවිතින්ද්‍රියං, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය: කටන්තාරූපානං, තමා ගෙන් අන්‍ය චු කමීජ රූපයන්ට, ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො. අරූපිනො, අරූපි චු: ඉන්ද්‍රියා, ඉන්ද්‍රියයෝ: සමප්‍රයුක්තකානං, සමප්‍රයුක්ත චු: ධම්මානං, එකුන් අනු වින්තය වෛතසික දෙපනස ය යන ධම්මයන්ට ද: තං සමුට්ඨානානං, ඒ ඉන්ද්‍රියයන් හා ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රයුක්තයන් උත්පත්ති හේතු කොට ඇත්තා චු: රූපානකච, වින්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයන්ට ද; ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාඵ

"වකඛුන්ද්‍රියං" යන කතීපාඨයෙන් අතිත හවාසිගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක වකඛුරින්ද්‍රිය සඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයධම්මය දැක්වූ සේක. සෙස්ස පුරේජාත නි:ශ්‍රයයෙහි මෙන් දකයුතු. "රූප ජීවිතින්ද්‍රියං" යන කතීපාඨයෙන් ඉතිරි කමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය සඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, "කටන්තාරූපානං" යන සමප්‍රදන පාඨයෙන් ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය කමීජරූපයන් චු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයන් ද, කරණ පාඨයෙන් ඉන්ද්‍රිය, අත්ඵ, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක. "අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා" කතී පාඨයෙන් නාමේන්ද්‍රිය ධම් අටචු ප්‍රත්‍යය ද, සමප්‍රදන පාඨයෙන් එකුන්අනු වින්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, වින්තජරූපය ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූප ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන ඉන්ද්‍රිය, හේතු, අධිපති, සහජාත, අකඛුමකඛු, නිසස්ස, විපාක, ආභාර, ක්ඛාත, මභ, සමප්‍රයුක්ත, විපසුක්ත, අත්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය සඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විතනජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම්මී අට වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිසස්සය, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීමද, (අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස අනු ව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විතනජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකගතනා පක්ඤ්ඤා යන ඉන්ද්‍රියයෝ වෙන් නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිසස්සය, මගග, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සටනා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විතනජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකගතනා යන ඉන්ද්‍රියයෝ වෙන් නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිසස්සය, ඤාන, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සටනා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතනාව වේ නම් ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිසස්සය, ඤාන, මගග, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන්-පෙ-වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සටනා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිනිද්‍රිය වෙනම්, ඉන්ද්‍රිය, සහජාත, නිසස්සය, ආහාර, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සටනා නවය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතනාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, අධිපති, සහජාත, නිසස්සය, ආහාර, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, අධිපති, සහජාත, නිසස්සය, මගග, අත්ථී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සවිපාක සටනා සය අනුව විඤ්ඤා කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා සහේතුක විතනජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, හේතු, සහජාත, නිසස්සය, මගග, අත්ථී, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන්

-පෙ- වීම ද, (අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස අනුව විහාර කරනු.)

සමප්‍රයුක්තඤාන්ධයන්ට හා සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, ඉන්ද්‍රිය, හේතු, අධිපති, සහජාත, නියාය, මග්ග, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද දැක්වූ සේක. (අවිපාක සටනා තුන හා සවිපාක සටනා තුන අනුව විහාර කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

ඉත්ථිත්‍රිය පුරිසිත්‍රිය දෙක ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයට නො ගැනීමේ කාරණය අටුවාවෙහි මෙ සේ දැක් වේ. "ඉත්ථිත්‍රිය පුරිසිත්‍රිය හි කිත්ථාපි ඉත්ථිලිඛග පුරිසලිඛගාදීනං බිජ භුතානි, කලලාදි කලෙ පන විජ්ජමානෙසු පි, තං තෙසු ඉත්ථිලිඛග පුරිසලිඛගාදීනං අභාවභාවා තානි තෙව තෙසං න අඤ්ඤාසං ඉන්ද්‍රිය පච්චයතං ඵරන්ති. ඉන්ද්‍රිය පච්චයො හි අත්තනො විජ්ජමානකධණෙ අචිතිබ්භුත්ත ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයතං අඵරන්තො නාම තත්ථි: තස්මා තානි ඉන්ද්‍රිය පච්චයා න භොත්ති" යනු අටුවා යි.

17 ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය නිදේශය

පදාර්ථ:-

ක්ඛානඛගාති, ධ්‍යානාඛගයෝ: ක්ඛානසම්පයුත්තකානං, ධ්‍යානයන් හා සමප්‍රයුක්ත වූ: ධම්මානං, ද්විපඤ්චිඤාන වරජිත සිත් එකුත් අසුච ය වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන්ට ද: තංසමුට්ඨානානං, ඒ ධ්‍යාන සමප්‍රයුක්ත විතනවෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ: රූපානඤ්ච, විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද: ක්ඛාන පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාර්ථ:-

"ක්ඛානඛගාති" යන කතීපාඨයෙන් ධ්‍යානාඛගධම් පස වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මය ද, සමප්‍රදනපාඨයෙන් ද්විපඤ්ච විඤාන වරජිත සිත් එකුත් අසුච ය, වෛතසික දෙපනස ය, විතනජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ද දැක්වූ සේක.

කරණපාඨයෙන් සුළුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන ක්ඛාන, සහජාත, නියාය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, සම්පයුත්ත, විපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙළොස අතුරෙන් ධ්‍යාන සධ්ධ්‍යාන ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයානං හා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිග ධර්මයෝ වෙත් නම්, කුටාන, සහජාන, නිසස්ස, අභ්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා සතර අනුව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයානං හා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකගතනා දෙක වේ නම්, කුටාන, සහජාන, නිසස්ස, ඉන්ද්‍රිය, අභ්ථි, අවිගත යන ශක්ති සස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සටනා නවය අනුව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයානං හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතකක ඒකගතනා දෙක වේ නම්, කුටාන, සහජාන, නිසස්ස, මග්ග, අභ්ථි, අවිගත යන සස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සටනා නවය අනුව විසාර කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයානං හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතනාව වේ නම්, කුටාන, සහජාන, නිසස්ස, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, අභ්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, දැක්වූ සේක. (සටනා නවය අනුව විසාර කරනු.)

විශේෂ කරුණු:-

"පඤ්චනං පන විඤ්ඤාණ කායානං අභිනිපාත මත්තනතා තෙසු විජ්ජමානා පි උපෙකඛා සුඛඋකඛානි උපනිජ්ජානාකාරස්ස අභාවතො කුටානධං න උදධට මෙව" යනු අටුවා යි.

18 මාගී ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

පදාර්ථ:-

මග්ගධානි, මාගීධානියෝ: මග්ගසම්ප්‍රයුක්තකානං, මාගීය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ: ධම්මානං, සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑව ය වෛතසික දෙපනස ය යන ධර්මයන්ට ද: නංසම්මුට්ඨානානං, ඒ මාගීධාන හා මාගීධානසම්ප්‍රයුක්ත විතත වෛතසිකයන් උත්පත්ති හේතුකොට ඇත්තාවූ: රූපානඤ්ඤා, සහේතුක විතතජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ද: මග්ග පච්චයෙන පච්චයො,

අභිධෙයාර්ථ:-

"මග්ගධානි" යන කතීෆ පාඨයෙන් මාගීධානධර්ම නවය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දැක්වූ සේක. "මග්ගසම්ප්‍රයුක්තකානං" යනාදි සම්ප්‍රදන පාඨයෙන්

සහේතුක සිත් එක් සැත්කමක, වෛතසික දෙපනස ය, සහේතුක විතර්ක රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන මග, හෙතු, අධිපති, සහජාත, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාත, සම්ප්‍රයුක්ත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති දෙලොස අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

නොහොත් සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගධම් නවය වේ නම්, මග, සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීමද, (අවිපාක සටනා සතර හා සවිපාක සටනා පස අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය, සති, ඒකගතා, පක්කා යන මාගීඛගයෝ වෙන් නම්, මග, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සටනා නවය අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සහේතුක විතර්කරූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකගතා දෙක වේ නම්, මග, සහජාත, නිසසය, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සටනා නවය අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සහේතුක විතර්ක රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතාව වේ නම්, මග, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීමද, (සටනා නවය අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සාධිපති විතර්කරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය වේ නම්, මග, අධිපති, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- (සටනා සය අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සහේතුක විතර්කරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය වේ නම්, මග, හේතු, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- වීමද, (සටනා නවය අනුව විඥාත කරනු.)

සම්ප්‍රයුක්තයාකැකි සාධිපති විතර්ක රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය වේ නම්, මග, හේතු, අධිපති, සහජාත, නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, (සටනා සය අනුව විඥාත කරනු.) දක් වූ සේක.

"අරුචිතං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්‍රත්‍යයන් ද, කරණ පාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන විප්‍රසුත්ත, සහජාත, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

පුරේජාත විප්‍රසුත්තය වේ නම්, "රුපිනො ධම්මා" යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් ඔට් වසනු සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මීය ද, සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් අරුප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤානධාතූන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්‍රත්‍යයන් ද, කරණ පාඨයෙන් අරුප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤාන ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඔට් වසනු වෙන් නම්, විප්‍රසුත්ත, නිය්‍යය, පුරේජාත, අත්ථි, අවිගත. යන ශක්ති පස අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, මනොද්වාරාවර්ජන මරණාසන්න ජවන තදරම්මණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වුති විතතයෙන් සතළොස්වන විතතය හා උපන් හෘදය වස්තුව වූ වස්ථාරම්මණය වේ නම් ආරම්මණ ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් -පෙ- වීම ද, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වුති විතතයෙන් සතළොස්වන විතතය හා උපන් ගරු කළ යුතු වූ හෘදය වසනු සංඛ්‍යාත වසවාරම්මණය වේ නම් ආරම්මණ, අධිපති, උපනිය්‍යය යන ශක්ති තුන සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් -පෙ- වීමද දැක්වූ සේක.

සහජාත විප්‍රසුත්තය වේ නම්, "අරුචිනො ධම්මා" යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අර්හතතවුත්ති වර්ජිත සිත් පන් සෑන්තෘච්ච ය, වෛතසික දෙපනස ය යන අතීතත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යය ධර්මීය දැක්වූ සේක. "රුචිතං ධම්මානං" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රුප සංඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්තප්‍රත්‍යයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන විප්‍රසුත්ත, සහජාත, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, විපාක, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් -පෙ- දැක්වූ සේක.

පඤ්චාජාත විප්‍රසුත්තය වේ නම්, "අරුචිනො ධම්මා" යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධියාදි සුච්චි පුච්චි විතතයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනාවූ අරුප විපාක වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිගාදි පශ්චිම පශ්චිම සිත් පස් අසුච්ච ය වෛතසික දෙපනසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මීය දැක්වූ සේක. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධියාදි සුච්චි පුච්චි විතතයන් හා ඉපිද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්තප්‍රත්‍යයන් දැක්වූ සේක. කරණ පාඨයෙන් විප්‍රසුත්ත, පච්ජාජාත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් විප්‍රසුත්ත ශක්තියෙන් උපකාර වීම දැක්වූ සේක.

විශේෂ කරුණු:

("රූපායනනාදයෝ පන ආරම්භකධමො කිඤ්චාපි විප්පයුත්තධමො විප්පයුත්තපච්චයා පන න හොතති, කිං කාරණා? සමපයොගාසධිකාය අභාවනො, අරුපිනො හි ඛන්ධා වකඛාදි ව්‍යඤ්ඤානං අඛන්තනරතො නිකම්මන්තා විය උප්පජ්ජති, තත්ථ ආසධිකා හොති, එතෙ එතෙහි සමපයුත්තා උද්භු විප්පයුත්තා හි, ආරම්භකධමො පන ව්‍යඤ්ඤානියසයෙන උප්පජ්ජමානානං ආරම්භ මන්තා හොතති හි තත්ථී තෙසු සමපයොගාසධිකා. ඉති සමපයොගාසධිකාය අභාවනො න තෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. හදයව්‍යඤ්ඤාදියු එව පනා යං විප්පයුත්ත පච්චයනා වෙදිතඛ්ඛා" යනු අටුවා යි.

21-22-23-24

අස්ති නාස්ති විගතා විගත ප්‍රත්‍යය නිදේශය.

"වන්තාරො ඛන්ධා අරුපිනො අක්කමක්කං අත්ථී පච්චයෙන පච්චයො" යනාදියෙහි, පදථී උක්තානසාරයෙන් දත හැකිය, "වන්තාරො ඛන්ධා අරුපිනො" යනාදීන් සහජාත වශයෙන් අස්ති ප්‍රත්‍යය ප්‍රකාශිත ය. "වකඛායනනං වකඛු වික්කාණ ධාතුයා" යනාදියෙන් පුරේජාත වශයෙන් අස්ති ප්‍රත්‍යය ප්‍රකාශිත ය. "යං රූපං නිස්සාය, මනොධාතු ව මනො වික්කාණ ධාතු ව වත්තන්ති" යනාදියෙන් සහජාත පුරේජාත වශයෙන් අස්ති ප්‍රත්‍යය දැක්විණ. පඤ්චාජාත ආහාර ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් ද අස්ති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන නමුත් ඒවා මෙහි වදරා නැත්තේ මෙය සාවශේෂ දේශනයක් බැවිනි. "පඤ්චාජාත ආහාර ඉන්ද්‍රිය වසෙනා පි අත්ථීපච්චයො ලබ්භති, ඉධ පන සාවසෙස වසෙන දෙසනා කතා"හි යනු අටුවා යි.

නාස්තිප්‍රත්‍යය නිදේශයෙහි පදථී.

සමන්තර නිරුද්ධා, අත්‍ය වින්තෝත්පාදයකින් අතරක් නො වී තමන් ගේ උත්පත්තියට ලහින් ම නිරුද්ධ වූ: විත්ත වෙතසිකා, විත්ත වෙතසික වූ: ධම්මා, අභීත්තව්‍යුතිවර්ජිත එකුත් අනු විත්තය ය වෙතසික දෙපනස ය යන නාමස්කන්ධයෝ: පටුප්පන්තානං, වතීමාන වූ: විත්ත වෙතසිකානං, විත්ත වෙතසික වූ: ධම්මානං, අභීත්තව්‍යුතිය සහිත වූ එකුත් අනු විත්තය ය වෙතසික දෙපනස ය යන ධම්මයන්ට: තත්ථී පච්චයෙන පච්චයො.

එහි කතීපාඨයෙන් අභීත්තව්‍යුතියෙන් අත්‍ය වූ සුථී සුථී විත්ත වෙතසිකයන් ද, සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් අභීත්තව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම

පශ්චිම චිත්ත වෛතසිකයන්ද, කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන නත්ථි, අනන්තර, සමන්තර, උපනිසියය, ආසෙවන, කම්ම, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් අස්තිසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම ද දැක්වූ සේක.

විගත ප්‍රත්‍යය නාස්ති ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. අවිගත ප්‍රත්‍යය අස්ති ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

ප්‍රත්‍යය නිදේහ වණිතාව නිමි.

පට්ඨාන පාලියා පණණනි වාරො.

1. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
 2. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
 3. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
 4. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චියා?
 5. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චියා?
 6. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චියා?
 7. සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චියා?
1. සියා අකුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චියා?
 2. සියා අකුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
 3. සියා අකුසලං ධම්මං පට්ඨව් අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චියා?
 4. සියා අකුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චියා?

5. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
6. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
7. සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
1. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
2. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
3. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
4. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
5. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
6. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
7. සියා අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
1. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
2. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
3. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
4. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?
5. සියා කුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙතුපච්චයා?

1. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙකු පට්ඨව්‍යා?
2. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙකුපට්ඨව්‍යා?
3. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙකුපට්ඨව්‍යා?
4. සියා කුසලං ච අකුසලං ච අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙකුපට්ඨව්‍යා?
5. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙකුපට්ඨව්‍යා?
6. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙකුපට්ඨව්‍යා?
7. සියා කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හෙකුපට්ඨව්‍යා.

හෙකුපට්ඨව්‍ය චාරො

සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය ආරම්මණ පට්ඨව්‍යා? යථා හෙකුපට්ඨව්‍යො විජ්ජාරිතො ඵ්චං ආරම්මණ පට්ඨව්‍යො පි විජ්ජාරෙනඛො චාවතා මගෙන.

සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අධිපතිපට්ඨව්‍යා? අනතර පට්ඨව්‍යා, සමනතර පට්ඨව්‍යා, සහජාත පට්ඨව්‍යා, අකුසලංකු පට්ඨව්‍යා, නිස්සය පට්ඨව්‍යා, උපනිස්සය පට්ඨව්‍යා, පුරෙජාත පට්ඨව්‍යා, පච්ඡාජාත පට්ඨව්‍යා, ආසෙචත පට්ඨව්‍යා, කම්ම පට්ඨව්‍යා, විජාක පට්ඨව්‍යා, ආහාර පට්ඨව්‍යා, ඉන්ද්‍රිය පට්ඨව්‍යා, කුට්ඨාන පට්ඨව්‍යා, මග පට්ඨව්‍යා, සම්ප්‍රසුත්ත පට්ඨව්‍යා, විජ්ජසුත්ත පට්ඨව්‍යා, අජී පට්ඨව්‍යා, නජී පට්ඨව්‍යා, විගත පට්ඨව්‍යා, සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත පට්ඨව්‍යා?

සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලං ධම්මං පට්ඨව් අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව්- කුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව්-අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව්- කුසලංකු අකුසලංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලංකු අකුසලංකු අබ්‍යාකතංකු ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය-කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං-අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො

උප්පජ්ජය්‍යං-කුසලො ච අකුසලො ච ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං-කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං-අවිගත පච්චියා? යථා හෙතුපච්චියො විජ්ජාරිතො ඵචං අවිගත පච්චියො පි විජ්ජාරෙතබ්බො වාචනා මණෙන.

ඒකමූලකං

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චියා ආරම්මණපච්චියා? -පෙ- සීයා කුසලංකුච අකුසලංකුච අබ්‍යාකතංකුච ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චියා ආරම්මණපච්චියා?

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චියා අධිපති පච්චියා? -පෙ- හෙතුපච්චියා අනන්තර පච්චියා? හෙතුපච්චියා සමන්තර පච්චියා? -පෙ- හෙතුපච්චියා අවිගතපච්චියා?

දුමූලකං

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතුපච්චියා ආරම්මණ පච්චියා අධිපති පච්චියා? -පෙ- හෙතුපච්චියා ආරම්මණ පච්චියා අවිගත පච්චියා?

තිමූලකං

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං හෙතු පච්චියා ආරම්මණ පච්චියා අධිපති පච්චියා අනන්තර පච්චියා? -පෙ- හෙතුපච්චියා ආරම්මණ පච්චියා අධිපති පච්චියා අවිගත පච්චියා?

චතු මූලකං

පඤ්චමූල මූලකාදිකා සංඛින්නා. ඒකමූලකං දුමූලකං තිමූලකං චතුමූලකං පඤ්චමූලකං සබ්බමූලකං අසමමූඤ්ඤෙන විජ්ජාරෙතබ්බං. හෙතුමූලකං.

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං ආරම්මණ පච්චියා හෙතු පච්චියා? ආරම්මණ පච්චියා අධිපති පච්චියා -පෙ- ආරම්මණ පච්චියා අවිගතපච්චියා?

සීයා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජය්‍යං අධිපති පච්චියා-අනන්තර පච්චියා-සමන්තර පච්චියා-සහජාත පච්චියා-අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චියා අවිගත පච්චියා හෙතු පච්චියා-

අවිගත පව්‍යා ආරම්භ පව්‍යා-අවිගත පව්‍යා අධිපති පව්‍යා-
අවිගත පව්‍යා විගත පව්‍යා,

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත
පව්‍යා හෙතුපව්‍යා ආරම්භ පව්‍යා-අවිගත පව්‍යා හෙතුපව්‍යා
අධිපති පව්‍යා-අවිගත පව්‍යා හෙතුපව්‍යා අනන්තර පව්‍යා-
අවිගත පව්‍යා හෙතුපව්‍යා විගත පව්‍යා?

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය අවිගත
පව්‍යා හෙතුපව්‍යා ආරම්භ පව්‍යා අධිපති පව්‍යා - අවිගත
පව්‍යා හෙතුපව්‍යා ආරම්භ පව්‍යා අනන්තර පව්‍යා-විගත
පව්‍යා, එකෙකස්ස පදස්ස එකමුලකං දුමුලකං තිමුලකං චතුමුලකං
පඤ්චමුලකං සබ්බමුලකං අස්සමමුද්ගන්තො විභ්වාරොතබ්බං.

තිකඤ්ච පට්ඨානචරං දුකුතතමං
දුකං තිකඤ්ච ච තිකං දුකඤ්ච
තිකං තිකඤ්ච ච දුකං දුකඤ්ච
ඡ අනුලොමමිති නයා සුගමිතිරා ති.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු
පව්‍යා? යථා අනුලොමෙ හෙතු පව්‍යො විභ්වාරිනො, එවං පව්‍යනීයෙ
පි න හෙතුපව්‍යො විභ්වාරොතබ්බො.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න ආරම්භ
පව්‍යා? න අධිපති පව්‍යා, න අනන්තර පව්‍යා, න සමන්තර පව්‍යා,
න සහජාත පව්‍යා, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පව්‍යා, න නිස්සය පව්‍යා, න
උපනිස්සය පව්‍යා, න පුරෙජාත පව්‍යා, න පච්ජාජාත පව්‍යා, න
ආසෙවන පව්‍යා, න කමම පව්‍යා, න විපාක පව්‍යා, න ආහාර
පව්‍යා, න ඉන්ද්‍රිය පව්‍යා, න ක්කාත පව්‍යා, න මග්ග පව්‍යා, න
සමප්ප්‍යුක්ක පව්‍යා, න විප්ප්‍යුක්ක පව්‍යා, නො අඤ්ච පව්‍යා, නො නඤ්ච
පව්‍යා, නො විගත පව්‍යා, නො අවිගත පව්‍යා. සියා කුසලං ධම්මං
පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පව්‍යා න ආරම්භ
පව්‍යා, යථා අනුලොමෙ එකෙකස්ස පදස්ස එකමුලකං දුමුලකං තිමුලකං
චතුමුලකං යාව තෙවීසති මුලකං ඒවං පව්‍යනීයෙ පි විභ්වාරොතබ්බං.

තිකඤ්ච පට්ඨානචරං දුකුතතමං
දුකං තිකඤ්ච ච තිකං දුකඤ්ච
තිකං තිකඤ්ච ච දුකං දුක චං
ඡ පව්‍යනීයමිති නයා සුගමිතිරා ති

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චා න ආරම්මණ පච්චයා? සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා? යථා අනුලොමෙ හෙතුපච්චයො චිත්ථාරිතො, එවං අනුලොම පච්චනියෙ පි පදං චිත්ථාරෙතබ්බං.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චයා න අධිපති පච්චයා, හෙතු පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා න අධිපති පච්චයා, හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

හෙතු පච්චයා අරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා න අනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා නො අවිගත පච්චයා,

හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා න සමනන්තර පච්චයා, -පෙ- හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

හෙතු පච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා සමනන්තර පච්චයා සහජාත පච්චයා අක්කමක්කප්ප පච්චයා නිස්සය පච්චයා උපනිස්සය පච්චයා පුරෙජාත පච්චයා පච්ඡාජාත පච්චයා ආසෙවන පච්චයා කමම පච්චයා විජාක පච්චයා ආහාර පච්චයා ඉන්ද්‍රිය පච්චයා ක්කාමාන පච්චයා මග්ග පච්චයා සම්ප්ප්‍රත්ත පච්චයා විජ්ජප්ප්‍රත්ත පච්චයා අත්ථි පච්චයා තත්ථි පච්චයා විගත පච්චයා නො අවිගත පච්චයා.

සියා කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා -පෙ- අවිගත පච්චයා න හෙතුපච්චයා, අවිගත පච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා, අවිගත පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා න ආරම්මණ පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතු පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නාධිපති පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා නො විගත පච්චයා, අවිගත පච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණ පච්චයා අධිපති පච්චයා අනන්තර පච්චයා සමනන්තර පච්චයා සහජාත පච්චයා -පෙ- නො විගත පච්චයා

තිකඤ්ච පට්ඨාන වරං දුකුත්තමං
 දුකං තිකඤ්ච ව තිකං දුකඤ්ච
 තිකං තිකඤ්ච ව දුකං දුකඤ්ච
 ඡ අනුලොම පට්ටනියමිහි නයා සුගමිහිරා හි

සියා කුසලං ධම්මං පට්ටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පට්ටියා ආරම්මණ පට්ටියා? සියා කුසලං ධම්මං පට්ටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පට්ටියා අධිපති පට්ටියා -පෙ- න හෙතුපට්ටියා අවිගත පට්ටියා?

සියා කුසලං ධම්මං පට්ටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න හෙතු පට්ටියා න ආරම්මණ පට්ටියා අධිපති පට්ටියා, -පෙ- අවිගත පට්ටියා න හෙතු පට්ටියා න ආරම්මණ පට්ටියා -පෙ- අවිගත පට්ටියා, න හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණ පට්ටියා න අධිපති පට්ටියා න අනන්තර පට්ටියා න සමන්තර පට්ටියා -පෙ- නො අත්ථි පට්ටියා නො නත්ථි පට්ටියා නො විගත පට්ටියා අවිගත පට්ටියා?

සියා කුසලං ධම්මං පට්ටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය න ආරම්මණ පට්ටියා අධිපති පට්ටියා -පෙ- න ආරම්මණ පට්ටියා අවිගත පට්ටියා -පෙ- නො අවිගත පට්ටියා හෙතු පට්ටියා. නො අවිගත පට්ටියා ආරම්මණ පට්ටියා -පෙ- නො අවිගත පට්ටියා විගත පට්ටියා ආරම්මණ පට්ටියා -පෙ- නො අවිගත පට්ටියා විගත පට්ටියා. නො අවිගත පට්ටියා න හෙතුපට්ටියා ආරම්මණ පට්ටියා. නො අවිගත පට්ටියා න හෙතුපට්ටියා විගත පට්ටියා. නො අවිගත පට්ටියා. න හෙතුපට්ටියා ආරම්මණ පට්ටියා න අධිපති පට්ටියා -පෙ- නො අත්ථි පට්ටියා නො නත්ථි පට්ටියා විගත පට්ටියා?

තිකඤ්ච පට්ඨාන වරං දුකුත්තමං
 දුකං තිකඤ්ච ව තිකං දුකඤ්ච
 තිකං තිකඤ්ච ව දුකං දුකඤ්ච
 ඡ පට්ටනියානු ලොමමිහි නයා සුගමිහිරා හි.

පණණන්ති වාරො.

පුව්ඡාවාරය නොහොත් පණණතිවාරය.

ප්‍රත්‍යය නිදේශ වාරයට අනතුරු ව පුව්ඡා වාරය වදල සේක.
එහි ද-

ධම්මානුලෝම වාරය ය,
ධම්මපච්චතීය වාරය ය,
ධම්මානුලෝම පච්චතීය වාරය ය,
ධම්ම පච්චතීයානුලෝම වාරය යයි

වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් ධම්මානුලෝම වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහිද-

තිකපට්ඨානය ය,
උකපට්ඨානය ය,
උකතික පට්ඨානය ය,
තික උක පට්ඨානය ය,
තික තික පට්ඨානය ය,
උක උක පට්ඨානය ය යි,

පට්ඨානය සයක් ඇත්තේය. එයින් තිකපට්ඨානය පළමු කොට වදල සේක. එහිද කුසලනතිකාදී වශයෙන් තික දෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් කුසලනතිකය පළමු කොට වදල සේක.
එහිද-

පට්ච්ච වාරය ය,
සහජාත වාරය ය,
පච්චය වාරය ය,
නිස්සය වාරය ය,
සංසට්ඨ වාරය ය,
සම්පයුත්ත වාරය ය,
පඤ්ඤා වාරය ය යි,

වාර සතක් ඇත්තේය. එයින් පට්ච්ච වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද,

පච්චයානුලෝම වාරය ය,
පච්චය පච්චතීය වාරය ය,
පච්චයානුලෝම පච්චතීය වාරය ය,
පච්චය පච්චතීයානුලෝම වාරයය යි

වාර සතරක් ඇත්තේය. එයින් පව්වයානුලෝම වාරය පළමු කොට වදලයේක. එහි ද ඒකමුලකවාර දුමුලික වාරාදි වශයෙන් වාර සුවිස්සක් ඇත්තේ ය. එහිද ඒකමුලකවාරය පළමු කොට වදල යේක. එයින් හෙතුපව්වය ඒකමුල වාරය ආරම්භණ පව්වය ඒකමුල වාරය යනාදි වශයෙන් වාර සුවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතුපව්වය ඒකමුල වාරය පළමු කොට වදල යේක. එහි ද,

කුසල පද වාරය ය,
අකුසල පද වාරය ය,
අඛ්‍යාකත පද වාරය ය,
කුසලාඛ්‍යාකත පද වාරය ය,
අකුසලාඛ්‍යාකත පද වාරය ය,
කුසලාකුසල පද වාරය ය,
කුසලාකුසලාඛ්‍යාකත පද වාරය යයි,

මුලපදයන් ගේ වශයෙන් වාර සතකක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදල යේක. එහි ද කුසලපදවසාන වාරය අකුසලපදවසාන වාරය යනාදීන් අවසාන පදයන් ගේ වශයෙන් සත්වාරයක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදල යේක. කෙසේ ද යත් "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපව්වයා" යනු වෙති.

එහි පදථි.

කුසලං ධම්මං පට්ඨව්, එක් ව ඉපිදීමි වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා, කුසලො ධම්මො, කුසල ධර්මය: උප්පජ්ජෙය්‍ය, උපදනේය: හෙතු පව්වයා සියා, ඒ කුසල ධර්මය හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදනේද: යනුයි.

කුසල පදවසාන වාරයට අනතුරු ව අකුසල පදවසාන වාරය වදල යේක. කෙසේ ද යත්, "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පව්වයා?" යනුවෙනි. පදථි උක්තානු සාරයෙන් දත යුතු. අකුසල පදවසාන වාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකත පදවසාන වාරය වදල යේක. කෙසේ ද? යත්, "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපව්වයා" යනු වෙති. අඛ්‍යාකත පදවසාන වාරයට අනතුරුව කුසලාඛ්‍යාකත පදවසාන වාරය වදල යේක. "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව් කුසලො ව අඛ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතුපව්වයා" යනු වෙති.

පදම්.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක්ච ඉපදීම් වශයෙන් කුසල ධර්මය නිසා, කුසලො ච, කුසල් වූ ද: අඛ්‍යාකතො ච, කුසලාකුසල නො වූ ද: ධම්මා, ධර්මයෝ: උප්පජ්ජෙය්‍යං, උපදනාහ: හේතුපච්චයා සියා, ඒ කුසලාව්‍යාකෘත ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදනාහ ද යනුයි. මේ ක්‍රමයෙන් අකුසලාඛ්‍යාකතවාරාදි වාර තුන ද විහාර කරනු.

කුසල පදයේ වාර සහ නිමි.

කුසලපද වාරයට අනතුරුව අකුසලපද වාරය වදල සේක. එහි ද කුසල පදවසාන වාරාදි වශයෙන් සත් වාරයක් ඇත්තේය. එයින් කුසල පදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "සියා අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපච්චයා" යනුවෙනි. මේ සේ අකුසල පදයේ වාර සහ විහාර කරනු.

අකුසල පදයේ වාර සහ නිමි.

මෙසේ අඛ්‍යාකත පදයේ වාර සහ ද, කුසලාඛ්‍යාකත පදයේ වාර සහ ද, අකුසලාඛ්‍යාකත පදයේ වාර සහ ද, කුසලා කුසලාඛ්‍යාකත පදයේ වාර සහ ද විහාර කරනු. සියල්ල පිටු කළ කල්හි හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරයේ ප්‍රශ්න එකුත් පනසක් වේ. හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරයට අනතුරුව ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරය වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරාදි වශයෙන් වාර සහක් ඇත්තේය. හේතුප්‍රත්‍යය ඒකමූල වාරය අනුව සියල්ල විහාර කරනු. එහි ද ප්‍රශ්න එකුත් පනසකි. එ සේ ම අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය සියල්ල විහාර කරනු. එක් එක් වාරයක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් ඇත්තේය. ඒකමූලනයෙහි ප්‍රත්‍යය සුවිස්සෙහි සියල්ල පිටු කළ කල්හි ප්‍රශ්න එක් දහස් එක්සිය ස සැත්තැවක් වන්නේ ය.

සහසා මෙකඤ්ච සතං ඡ සතති පුතා පරා
පුච්ඡා සමපිණ්ඩිතා හොතති නයමිහි එකමූලකෙ

ඒකමූල වාරය නිමි.

එකමූලක වාරයට අනතුරු ව දුමුලක වාරය වදල සේක. එහි ද හේතාරම්භණදුක වාරය ය, හේතාරධිපතිදුක වාරය ය, -පෙ- හේතාවිගත දුකවාරය යයි වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතාරම්භණ දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරාදි වශයෙන් වාර සහක්

ඇත්තේය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අවසාන පදයන්ගේ වගයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත් "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා" යනු වෙති. හේතාරම්මණදුක වාරයේ ප්‍රභූත එකුත් පනස වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අනතුරු ව හේතුප්‍රත්‍යයට අධිපති ප්‍රත්‍යයාදිය එපිළිවෙලින් එකතු කොට ඉතිරි දුකවාර දෙවියුස ද විසාර කරනු. එක් එක් වාරයක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් ලැබෙන බැවින් මේ හේතු පට්ඨය දුමුලක වාරයෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් එක් සිය සත් විස්සක් වන්නේය.

සහසු මෙකක්ඛ සනං සත්තචීයති මෙව ච
දුකෙසු තෙචීයති යා පුච්ඡා හොන්ති දුමුලකෙ

දුමුලක වාරය නිමි.

දුමුලක වාරයට අනතුරු ව නිමුලක වාරය වදල සේක. එහි ද හේතාරම්මණ අධිපති නිකාදි වගයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතුආරම්මණ අධිපති නිකය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද කුසලපද වාරාදීන්ගේ වගයෙන් වාරසතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදල සේක. එද අවසානපදයන් ගේ වගයෙන් සත් වැදෑරුම් වේ. එයින් කුසල පදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත් "සියා කුසලං ධම්මං පට්ඨව කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හෙතු පට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා අධිපති පට්ඨයා" යනුවෙනි. එසේ ප්‍රශ්න එකුත් පනසම විසාර කරනු. එසේ ම හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකට අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ පටන් අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය එක්විස්ස ද පිළිවෙලින් යොදා ඉතිරි වාර එක් විස්ස ද විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රභූත එකුත් පනස බැගින් වන බැවින් නික වාර දෙවිස්සෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් අට සෑත්තෑවක් වේ.

සහසු මෙකං පුච්ඡානං අට්ඨසත්ත නි මෙව ච
පුච්ඡා ගණනනො හොන්ති නයමිති නිකමුලකෙ

නිමුලක වාරය නිමි.

හෙතු ආරම්මණ අධිපති යන ප්‍රත්‍යය තුන හා පිළිවෙලින් අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යය එක් විස්ස යොදා වතුමුලක වාරය විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් වාර එක් විස්සෙහි ප්‍රශ්න එක් දහස් එකුත් නිසක් වේ.

සහසු මෙකං පුට්ඨානං එකුනතිංස පුනා පරා,
පුට්ඨා ගණනතො හොතති නයමිති චතුමුලකෙ

චතුමුලක වාරය නිමි.

හේතු ආරම්මණ අධිපති අනන්තර යන ප්‍රත්‍යය සතර හා සමන්තතර ප්‍රත්‍යයේ පටන් අවිගත ප්‍රත්‍යය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යය විස්ස යොදු පඤ්චමුලක වාරය විසාර කරනු. එක් එක් වාරය ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් වාරවිස්සෙහි නවසිය අසුවක් වේ.

සතාති නච පුට්ඨානං අසීති ච පුනාපරා,
පුට්ඨා ගණනතො හොතති නමයති පඤ්චමුලකෙ,

පඤ්චමුලක වාරය නිමි.

ඡමුලක වාරය හේතු, ආරම්මණ, අධිපති, අනන්තර, සමන්තතර යන ප්‍රත්‍යය පස හා සහජාතාදි ප්‍රත්‍යය එකුත්විස්ස පිලිවෙලින් යොදු විසාර කරනු. වාර එකුත්විස්සෙහි ප්‍රශ්න නවසිය එකිනිසක් වේ.

සතාති නච පුට්ඨානං එකතිංස නතො පරා,
පුට්ඨා ගණනතො හොතති නයමිති ඡකමුලකෙ,

ඡමුලක වාරය යි.

සත්තමුලක වාරය හේතාදි ප්‍රත්‍යය සය හා අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයාදි ප්‍රත්‍යය අටළොස පිලිවෙලින් යොදු විසාර කරනු. එක් එක් වාරයෙක ප්‍රශ්න එකුත් පනස බැගින් වීමෙන් ඡකකවාර අටළොසෙහි ප්‍රශ්න අටසිය දෙ අසුවක් වේ.

සතාති අට්ඨ පුට්ඨානං ද්වාසීති ච තතො පරෙ,
පුට්ඨා ගණනතො හොතති නයමිති සත්තමුලකෙ

සත්තමුලක වාරය යි.

අට්ඨමුලක වාරයේ පටන් සබ්බමුලකවාරය දක්වා ඇති වාර සොළොස ද උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. ප්‍රශ්න සංඛ්‍යා මතු දැක්වෙන ගාථාවලින් දත යුතු ය.

සතාති අට්ඨ පුට්ඨානං තෙත්තිංසා ච තතො පරා,
පුට්ඨා ගණනතො හොතති නයමිති අට්ඨමුලකෙ

සතානි සත්ත පුච්ඡානං චතුරාසීති තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයමිති තචමුලකෙ

සතානි සත්ත පුච්ඡානං පඤ්චතිංස තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයමිති දසමුලකෙ

ඡසතානි ච පුච්ඡානං ඡලාසීති තතො පරා,
තයමිති පුච්ඡා ගණනා එකා දසක මුලකෙ

ඡසතානි ච පුච්ඡානං සත්තතිංස තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ ද්වාදස මුලකෙ.

සතානි පඤ්ච පුච්ඡානං අට්ඨාසීති තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ තෙරස මුලකෙ

සතානි පඤ්ච පුච්ඡානං තිංස චා ට තචා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ වුද්දස මුලකෙ.

සතානි චත්තාරි පුච්ඡානං තචුතී ච තතො පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ පත්තරස මුලකෙ.

සතානි චත්තාරි චත්තාළීසෙ කා ච සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ සොළස මුලකෙ.

සතානි තිණි පුච්ඡානං තචුතී දේව සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ සත්තරස මුලකෙ.

සතානි තිණි පුච්ඡානං තෙචත්තාරිස මෙච ච
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ අට්ඨාරස මුලකෙ.

ද්වෙ සතා තචුතී චෙච චත්තසො ච සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ එකුත වීසතිකෙ

ද්වෙ සතා හොතති පුච්ඡානං චත්තාළීසා ච පඤ්ච ච,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ වීසති මුලකෙ.

සතං ඡතචුති චෙච පුච්ඡා හොතති සමපිණ්ඩිතා
ගණනා ලකඛණඤ්ඤති එකවීසතිකෙ තයෙ.

චත්තාළීසාධික සතං සත්ත චෙච සුතා පරා,
පුච්ඡා ගණනතො හොතති තයෙ ද්වාචීසති මුලකෙ.

අට්ඨනවුති මෙව් ධ පුච්ඡා ගණනනො මතා,
නගමිති තෙව්සනිමෙ තෙව්සනික මුලකෙ.

අවසාන වාරය වූ වතුච්ඡිති මූලකයෙහි හෙවත් සබ්බමූලකයෙහි ලැබෙන්නේ ප්‍රශ්න එකක් පතසකි. ඒකමූලක වාරයෙහි පටන් සබ්බමූලක වාරය දක්වා ඇති මේ වාර සුවිස්සෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සියල්ල පිටු කළ කල්හි තුදස් දහස් සත්සියයක් වේ.

වුද්දසෙ ව සහසානි පුත සත්ත සතානි ව,
පුච්ඡා හෙතු පදසෙස ව එක මූලාදි හෙදනො.

හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ වූ ඒකමූලාදි වාර සුවිස්ස නිමි.

මේ හේතු ප්‍රත්‍යය මෙන් ම ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස ද විස්තර කළ යුතු ය. "එකෙකසස පදසස එකමූලං දමූලං තිමූලං සබ්බමූලං අසමමු-
ය්‍යනෙන විතථාරෙතබ්බං" යනුවෙන් පාලියෙහි දැක්වෙන්නේ ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස ද හේතු ප්‍රත්‍යය මෙන් ම ඒකමූලාදි වගයෙන් විසාර කළ යුතු බව ය. එසේ විසාර කරන කල්හි හේතුප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රශ්න තුදස් දහස් සත්සියයක් ලැබෙන්නාක් මෙන් ආරම්භණාදි ප්‍රත්‍යයන්හි ද ප්‍රශ්න තුදස් දහස් සත්සියය බැගින් ලැබෙන්නේ ය. ප්‍රත්‍යය සුවිස්සෙහි ම ලැබෙන ප්‍රශ්න පිටු කළ කල්හි තුන්ලක්ෂ පනස් දෙදහස් අටසියයක් වන්නේය.

ද්වාපක්ඤ්ඤාස සහසානවිධ සතානි තිණි සතසහසානි,
කුසලතතිකසස පුච්ඡා අනුලොම නගමිති සුවිහත්තා

මේ නිකපට්ඨානයෙහි අනුලොම නගයෙහි කුසලත්‍රිකය සමබන්ධයෙන් ලැබෙන ප්‍රශ්න ගණන ය, වේදනාදි එකවිධි ත්‍රිකයන්හි ද එක එකක තුන්ලක්ෂ දෙපනස් දහස් අටසියය බැගින් ම ප්‍රශ්න ලැබෙන්නේය. ත්‍රික දෙවිස්සෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සියල්ලම පිටු කළ කල්හි සැත්තෑ සත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සය සියයක් වේ.

එකසට්ඨි සහසානි ඡසතානි සත්ත සත්තනි,
සතසහසානි පුච්ඡානං නික හෙදෙ පහෙදනො,

සංඛින්නා වාවනා මගෙහ
නික පට්ඨානය යි.

උකපට්ඨානයෙහි සියයක් වූ උකයන් ගෙන් පළමුවැන්න හේතුඋකය යි. එහි ද, හේතුපදය ය, නහේතු පදය ය, හේතුනහේතු පදය ය යි ආදී පද තුනක් වේ. එසේ ම අවසාන පද ද තුනක් වේ. එක් එක්

ආදී පදයක් හා පිළිවෙලින් අවසාන අවසාන පදනු න යෙදීමෙන් හේතු දුකය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රශ්න නවයක් ලැබේ. ඒ මෙසේය.

- (1) සියා හේතුං ධම්මං පට්ඨවි හේතුධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපට්ඨයා?
- (2) සියා හේතුං ධම්මං පට්ඨවි න හේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපට්ඨයා?
- (3) සියා හේතුං ධම්මං පට්ඨවි හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතුපට්ඨයා?
- (4) සියා නහේතුං ධම්මං පට්ඨවි නහේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපට්ඨයා?
- (5) සියා නහේතුං ධම්මං පට්ඨවි හේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපට්ඨයා?
- (6) සියා නහේතුං ධම්මං පට්ඨවි හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතුපට්ඨයා?
- (7) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පට්ඨවි හේතුධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතු පට්ඨයා?
- (8) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පට්ඨවි නහේතු ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍ය හේතුපට්ඨයා?
- (9) සියා හේතුඤ්ච නහේතුඤ්ච ධම්මං පට්ඨවි හේතු ච නහේතු ච ධම්මො උප්පජ්ජෙය්‍යං හේතු පට්ඨයා?

මේ හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න නවය ය. ආරම්භයේදී ප්‍රත්‍යය තෙවිස්සෙහි ද මෙසේ ම ප්‍රශ්න නවය බැගින් ලැබෙන්නේය. සූචිසි ප්‍රත්‍යයෙහි ම ලැබෙන ප්‍රශ්න පිටු කළ කල්හි දෙසිය සොළසක් වේ. මේ හේතුප්‍රත්‍යයේ ඒක මූලක නයයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාවය, හේතු ප්‍රත්‍යය දුමුලකාදී වශයෙන්ද විසාර කළ යුතුය. එසේ කරන කල්හි දුමුලක නයයෙහි ප්‍රශ්න දෙසිය සතක් වේ. තිමුලක නයයෙහි එක්සිය අටඅනුවක් වේ. චතුමුලකයෙහි එක්සිය අසූනවයක් වේ. පඤ්චමුලකයෙහි එක්සිය අසූවක් වේ. ෂමුලකයෙහි එක්සිය එක් සැතපුවක් වේ. සත්තමුලකයෙහි එක්සිය සැට දෙකක් වේ. අට්ඨ මූලකයෙහි එක්සිය තෙපනසක් වේ. නව මූලකයෙහි එක්සිය සිවුසාලසක් වේ. දසමුලකයෙහි එක්සිය පනතිසක් වේ. ඒකාදස මූලකයෙහි එක්සිය සවිස්සක් වේ. ද්වාදසමුලකයෙහි එක්සිය සතොළොසක් වේ. තේරසමුලකයෙහි එක්සිය අටක් වේ. ත්‍රිදසමුලකයෙහි අනුනවයක් වේ. පනතරසමුලකයෙහි අනුවක් වේ. සෝලස මූලකයෙහි

එක් අසුවක් වේ. සත්තරස මූලකයෙහි දෙසැත්තුවක් වේ. අට්ඨාරස මූලකයෙහි තෙසැටක් වේ. ඒකුනවීසති මූලකයෙහි සිවුපනසක් වේ. වීසති මූලකයෙහි පන්සාලිසක් වේ. එකවීසති මූලකයෙහි සතිසක් වේ. ද්වා වීසති මූලකයෙහි සත් විස්සක් වේ. තේවීසති මූලකයෙහි අටළොසක් වේ. සබ්බමූලකයෙහි නවසක් වේ. සියල්ල පිඩුකළ කල්හි හේතුප්‍රත්‍යයයෙහි ප්‍රශ්න දෙදහස් සත්සියයක් වේ. ආරම්භාදී ප්‍රත්‍යයන්හි එක එකක දෙදහසක් සත්සියය බැගින් ම ප්‍රශ්න වන්නේ ය. සුවිසි ප්‍රත්‍යයෙහි ම ප්‍රශ්න පිඩු කළ කල්හි සුසැට දහස් අට සියයක් වන්නේ ය.

වතුසට්ඨි සහසසානි පුන අට්ඨ සතානි ව,
 පුච්ඡා හෙතු උකස්සෙ ව අනුලොම නයෙ මනො.

හේතු උකයෙන් අත්‍ය වූ උක අනුනවයෙහි ද එක් එක් උකයක හේතු උකයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාවම ලැබෙන්නේ ය. උක සියයෙහි අනුලොම ක්‍රමයෙන් ලැබෙන ප්‍රශ්න පිඩු කළ කල්හි සුසැට ලක්ෂ අසූ දහසක් වන්නේය.

සට්ඨි සහසසානි වත්තාරි ව තනො පරං,
 අසීති ව සහස්සානි පුච්ඡා උක සතෙ විදු.

මේ ශුද්ධික ත්‍රික ද්වික ප්‍රසංඛාන දෙකහි ප්‍රශ්නයන් ගේ පරිච්ඡේදයය

(මෙහි දක්වන ලද්දේ ක්‍රමය දත හැකි වීම සඳහා පුච්ඡාවාරයෙන් සම්ප්‍රයෝජනී. දක්වන ලද කොටස අනු ව සිතා නො දැක්වූ පටිඨානයන් ගේ නයයන් ගේ වශයෙන් සකල පුච්ඡාවාරය ම තේරුම් ගත යුතු ය. මෙහි පුච්ඡාවාරයම විසාර කරන ලද්දේ අටුවාවේ දැක්වෙන ක්‍රමය අනුව ය. මෙය පිළිබඳ ව තවත් ආවායඝීවාද ඇත්තේ ය. දීඝී වන බැවින් මෙහි නො දක්වන ලදී.)

පණණනි වාර වණිනාව

නිමි.

විශේෂ කරුණු.

මේ පණණතනි වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සඛ්‍යාව ඉතා බොහෝය. මෙහි දක්වා ඇත්තේ ඒවායින් යුළ කොටසකි. නිකපට්ඨානයෙහි ප්‍රශ්න (7761600) සැත්තැසත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සසියයක් ප්‍රශ්න ලැබෙන බව ඉහත දක්වා ඇත. එය නිකපාට්ඨානයේ සම්පූර්ණ ප්‍රශ්න සඛ්‍යාව නොව අනුලෝම ක්‍රමයෙන් පටිච්ච වාරයේ පමණක් ලැබෙන ප්‍රශ්න සංඛ්‍යාව ය. ඉහත දක්වන ලද ත්‍රිකප්‍රසාදාන ප්‍රශ්න (7761600) සැත්තැසත් ලක්ෂ සැට එක් දහස් සසියය ධම්මානු ලෝමාදි ක්‍රම සතරෙන් වතුර්ගණ වන බැවින් 31046400 ක් වේ. එය පටිච්චවාරාදි සන්වාරයන්ට පැමිණීමෙන් සන්ගුණයකින් වැඩි වී 217324800 ක් වේ. එය නැවත පට්ඨානලෝමාදි ක්‍රම සතරට පැමිණ වතුර්ගණ වී මෙන් (86,92,99200) අසූහය කෝටි අනුදෙලක්ෂ අනුනව දහස් දෙසියයක් වේ. මේ එක් පට්ඨානයක ප්‍රශ්නයෝ ය, දුකපට්ඨානයේ ප්‍රශ්න සඛ්‍යාව එයට මඳක් අඩු ය. ඉතිරි පට්ඨාන සතරෙහි ලැබෙන ප්‍රශ්න සඛ්‍යාව ඉතා බොහෝ වේ. මේ ප්‍රශ්නවලින් ඇතමෙක් දිය යුතු පිළිතුරක් නැති සිස් ප්‍රශ්නයෝ ය. ඒවා හැර දමා පිළිතුරු ලැබිය හැකි ප්‍රශ්නවලට පමණක් පිළිතුරු දැක්වීම් වශයෙන් මතු දැක්වෙන විසඳුනාවාරය වදාරා තිබේ.

නිකපට්ඨාන විසඳුනාවාර පාලිය.

(1) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා චිත්තසමුට්ඨානං ඤච රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො චිත්තසමුට්ඨානං ඤච රූපං, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා චිත්තසමුට්ඨානං ඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වෙ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ බන්ධා,

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසල ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා විත්තසමුට්ඨාන-
ක්ඛි රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො විත්තසමුට්ඨානක්ඛි රූපං, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ක්ඛි රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ක්ඛි රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ක්ඛි රූපං, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා විත්තස-
මුට්ඨාන ක්ඛි රූපං. පටිසන්ධිකබණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා කටන්තා ච රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො කටන්තා ච රූපං, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා කටන්තා ච රූපං, බන්ධෙ පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛුං පටිච්ච බන්ධා, එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතා, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං, කටන්තාරූපං, උපාදය රූපං.

කුසල ක්ඛි අබ්‍යාකත ක්ඛි ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ක්ඛි අබ්‍යාකත ක්ඛි ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

(2) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා.

අකුසල ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා, අකුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා, පටිසන්ධිකබණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා, චක්ඛුං පටිච්ච බන්ධා.

(3) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා. අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං. නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං.

කුසල ඤච අඛ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං.

අකුසල ඤච අඛ්‍යාකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(4) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා, සමනන්තරපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, අනන්තරමපි සමනන්තරමපි ආරම්භණපච්චය සද්දිසං.

(5) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති සහජාතපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති සහජාත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා විත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං. නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා විත්තස මුට්ඨාන ඤච රූපං,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා විත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා විත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කචන්තා ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තං, චිත්තං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කචන්තා රූපං උපාදය රූපං,

බාහිර. එක. මහාභුත. පටිඨව නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිඨව එක. මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිඨව උපාදය රූපං. ආහාර සමුච්චානං එක. මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිඨව එක. මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිඨව උපාදය රූපං. උකුසමුච්චානං එක. මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිඨව එක. මහාභුතං, ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා, මහා භුතෙ පටිඨව උපාදය රූපං. අසක්කස්සතනානං එක. මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිඨව එක. මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා මහාභුතෙ පටිඨව කට්ඨනා රූපං, උපාදය රූපං.

කුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාතපච්චයා, කුසලෙ ඛ්‍යෙච මහාභුතෙ ච පටිඨව විත්තසමුච්චානං රූපං.

අකුසල ඤා අබ්‍යාකත ඤා ධම්මං පටිඨව අබ්‍යකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාතපච්චයා, අකුසලෙ ඛ්‍යෙච මහාභුතෙ ච පටිඨව විත්තසමුච්චානං රූපං.

(7) කුසලං ධම්මං පටිඨව කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, කුසලං එකං ඛ්‍යං පටිඨව නයො ඛ්‍යා, නයො ඛ්‍යෙච පටිඨව එකො ඛ්‍යො, ද්වෙ ඛ්‍යෙච පටිඨව ද්වෙ ඛ්‍යා.

අකුසලං ධම්මං පටිඨව අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, අකුසලං එකං ඛ්‍යං පටිඨව නයො ඛ්‍යා, නයො ඛ්‍යෙච පටිඨව එකො ඛ්‍යො, ද්වෙ ඛ්‍යෙච පටිඨව ද්වෙ ඛ්‍යා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පටිඨව නයො ඛ්‍යා, නයො ඛ්‍යෙච පටිඨව එකො ඛ්‍යො, ද්වෙ ඛ්‍යෙච පටිඨව ද්වෙ ඛ්‍යා, පටිසන්ධිකඛණේ, විපාකාබ්‍යකතං එකං ඛ්‍යං පටිඨව නයො ඛ්‍යා ච්ඡුච්ච, නයො ඛ්‍යෙච පටිඨව එකො ඛ්‍යො, ච්ඡුච්ච, ද්වෙ ඛ්‍යෙච පටිඨව ද්වෙ ඛ්‍යා ච්ඡුච්ච, ඛ්‍යෙච පටිඨව ච්ඡුච්ච, ච්ඡුච්ච පටිඨව ඛ්‍යා, එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා, නයො මහා භුතෙ පටිඨව එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා, බාහිරං ආහාර සමුච්චානං, උකු සමුච්චානං අසක්කස්සතනානං එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා නයො මහාභුතෙ පටිඨව එකං මහාභුතං ද්වෙ මහාභුතෙ පටිඨව ද්වෙ මහාභුතා.

(8) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති නිස්සය පච්චයා කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, නිස්සය පච්චයං සහජාත පච්චය සද්දිසං.

(9) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, උපනිස්සය පච්චයං ආරම්භණ පච්චය සද්දිසං.

(10) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, චක්ඛුං පුරෙජාත පච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, චක්ඛුං පුරෙජාත පච්චයා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාත පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, චක්ඛුං පුරෙජාත පච්චයා.

(12) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙචන පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙචන පච්චයා. අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙචන පච්චයා, කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා.

(13) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, තීණිං. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච, තීණිං.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා, විපාකාඛ්‍යාකතං, කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, පටිසැධ්ධිකඛණේ එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුච්චානං රූපං, කච්ඡනා රූපං, උපාදය රූපං, අසක්ඛ්‍යා

සත්තානං එකං මහාභූතං පට්ඨව්ව නයො මහාභූතා මහාභූතෙ පට්ඨව්ව කට්ඨතා රූපං, උපදය රූපං.

කුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධමමං පට්ඨව්ව අබ්‍යාකතො ධමෙමො උප්පජ්ජති කමම පව්වයා; කුසලෙ ඛ්‍යෙඤ ච මහාභූතෙ ච පට්ඨව්ව චිත්ත සමුට්ඨයා රූපං.

අකුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධමමං පට්ඨව්ව අබ්‍යාකතො ධමෙමො උප්පජ්ජති කමම පව්වයා, අකුසලෙ ඛ්‍යෙඤ ච මහාභූතෙ ච පට්ඨව්ව චිත්ත සමුට්ඨයානං රූපං.

(14) අබ්‍යාකතං ධමමං පට්ඨව්ව අබ්‍යාකතො ධමෙමො උප්පජ්ජති විපාක පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව නයො ඛ්‍යං චිත්තසමුට්ඨයාන ඤච රූපං, නයො ඛ්‍යෙඤ පට්ඨව්ව එකො ඛ්‍යෙඤො චිත්තසමුට්ඨයාන ඤච රූපං, ද්වෙ ඛ්‍යෙඤ පට්ඨව්ව ද්වෙ ඛ්‍යං චිත්තසමුට්ඨයාන ඤච රූපං, පට්ඨසන්ධිකඛ්‍යෙ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව නයො ඛ්‍යං කට්ඨතා ච රූපං, නයො ඛ්‍යෙඤ පට්ඨව්ව එකො ඛ්‍යෙඤො කට්ඨතාව රූපං, ද්වෙ ඛ්‍යෙඤ පට්ඨව්ව ද්වෙ ඛ්‍යං කට්ඨතා ච රූපං, ඛ්‍යෙඤ පට්ඨව්ව චක්ඛු, චක්ඛුං පට්ඨව්ව ඛ්‍යං. එකං මහාභූතං පට්ඨව්ව නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පට්ඨව්ව එකං මහාභූතං, ද්වෙ මහාභූතෙ පට්ඨව්ව ද්වෙ මහාභූතා මහාභූතෙ පට්ඨව්ව චිත්තසමුට්ඨයානං රූපං, කට්ඨතා රූපං, උපාදය රූපං.

(15) කුසලං ධමමං පට්ඨව්ව කුසලො ධමෙමො උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා, කුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව තීණිං. අකුසලං ධමමං පට්ඨව්ව අකුසලො ධමෙමො උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා, අකුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව තීණිං.

අබ්‍යාකතං ධමමං පට්ඨව්ව අබ්‍යාකතො ධමෙමො උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව. පට්ඨසන්ධිකඛ්‍යෙ එකං මහාභූතං පට්ඨව්ව නයො මහාභූතා මහාභූතෙ පට්ඨව්ව චිත්ත සමුට්ඨයානං රූපං කට්ඨතා රූපං උපාදය රූපං. ආහාරසමුට්ඨයානං එකං මහාභූතං පට්ඨව්ව, මහාභූතෙ පට්ඨව්ව උපාදය රූපං.

කුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධමමං පට්ඨව්ව, අකුසල ඤච අබ්‍යාකත ඤච ධමමං පට්ඨව්ව අබ්‍යාකතො ධමෙමො, උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා. අකුසලෙ ඛ්‍යෙඤ ච මහාභූතෙ ච පට්ඨව්ව චිත්ත සමුට්ඨයානං රූපං.

(16) කුසලං ධමමං පට්ඨව්ව කුසලො ධමෙමො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පව්වයා, කුසලං එකං ඛ්‍යං පට්ඨව්ව තීණිං. අකුසලං ධමමං පට්ඨව්ව, තීණිං. අබ්‍යාකතං ධමමං පට්ඨව්ව-ප-අසක්ඛදසන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨව්ව. ඉන්ද්‍රියපව්වයං කමමපව්වය සද්දිසං.

(17) (18) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ක්කාත පච්චයා, මග්ගපච්චයා, ක්කාතපච්චයං පී මග්ගපච්චයං පී හෙකුපච්චය සද්දිසං.

(19) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සමපයුත්ත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච. සමුපයුත්ත පච්චයං ආරම්මණපච්චය සද්දිසං.

(20) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, ච්ඡද්ධං, විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්ඛාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අඛ්ඛාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්ත සමුට්ඨාන ක්කා රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්ත සමුට්ඨාන ක්කා රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ක්කා රූපං, ඛන්ධා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා, ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්ඛාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධෙ විප්පයුත්තපච්චයා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්ඛාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්තපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨාන ක්කා රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨාන ක්කා රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධා ච්ඡද්ධං විප්පයුත්තපච්චයා. චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්තපච්චයා.

අඛණකතං ධම්මං පටිච්ච අඛණකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, විපකාඛණකතං කිරියාඛණකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං ඤච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, ඛන්ධා චත්ථං විප්පයුත්තපච්චයා, විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. පටිසක්ඛකඛණෙ විපාකාඛණකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කට්තනා ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කට්තනා ච රූපං, ඛන්ධා චත්ථං විප්පයුත්ත පච්චයා, කට්තනාරූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. ඛන්ධෙ පටිච්ච චත්ථ, චත්ථං පටිච්ච ඛන්ධා, ඛන්ධා චත්ථං විප්පයුත්ත පච්චයා. චත්ථං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා. එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතා පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතෙ මහාභුතෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං රූපං, කට්තනා රූපං, උපාදය රූපං, ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

කුසල ඤච අඛණකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අඛණකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

අකුසල ඤච අඛණකත ඤච ධම්මං පටිච්ච අඛණකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුත්ත පච්චයා.

(21) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අත්ථි පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, සංඛිතං අත්ථි පච්චයං සහජාත පච්චය සද්දිසං.

(22) (23) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති තත්ථි පච්චයා, විගතපච්චයා, තත්ථිපච්චය මපි විගතපච්චය මපි ආරමමණ පච්චය සද්දිසං.

(24) කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අවිගත පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, අවිගත පච්චයා සහජාත පච්චය සද්දිසං.

ඉමෙ තෙවීසති පච්චයා සජ්ජධායනෙන

විජඨාරෙනඛබ්බා.

තික පටිච්චාන විසජ්ජනා චාරයේ සන්තය.

පටිච්ච අනුලෝම.

(1) පුච්ඡාචාරයට අනතුරු ව විසජ්ජනා චාරය වදළ සේක. එය ද ධම්මානුලෝමය ය, ධම්මපච්චනීය ය, ධම්මානුලෝම පච්චනීය ය, ධම්මපච්චනීයානු ලෝමය ය යන මොවුන්ගේ වශයෙන් සිවු වැදෑරුම් වේ. එයින් ධම්මානුලෝම චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එය ද තිකපටිච්චාන ය, දුකපටිච්චාන ය, දුකතිකපටිච්චාන ය, තිකදුක පටිච්චාන ය, තිකතික පටිච්චාන ය, දුකදුක පටිච්චාන ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් සවැදෑරුම් වේ. එයින් තිකපටිච්චාන පළමු කොට වදළ සේක. එද කුසලත්තිකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් කුසලත්තිකය පළමු කොට පදළ සේක. එහි ද පටිච්චචාරය ය, සහජාන චාරය ය, පච්චය චාරය ය, නිසසය චාරය ය, සංසට්ඨචාරය ය, සම්පයුත්ත චාරය ය, පඤ්ඤාචාරය ය යන චාරයන් ගේ වශයෙන් සත් වැදෑරුම් වේ. එයින් පටිච්ච චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද පච්චයානුලෝමය ය, පච්චය පච්චනීය ය, පච්චයානුලෝම පච්චනීය ය, පච්චය පච්චනීයානුලෝමය ය යි චාරසතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පච්චයානුලෝම චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එය ද සඤ්ඤාචාර විභවචාරයන් ගේ වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විභවචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද හේතුපච්චය විභවචාරාදි වශයෙන් චාර තෙවිසිසක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුපච්චය විභවචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහිද කුසල පදය, අකුසල පදය, අඛ්‍යාකත පදය, කුසලාඛ්‍යාකත පදය, අකුසලාඛ්‍යාකත පදය යි පද පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසල පද චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද කුසලපදවසාන චාරය ය, අකාශකතපදවසාන චාරයය, කුසලාඛ්‍යාකත පදවසාන චාරයය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් කුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද චීථි අනුචාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් චීථිය පළමු කොට වදළ සේක. කෙසේ ද? යත් "කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්චයා" යනුවෙනි. චීථියට අනතුරු ව අනුචාදය වදළ සේක. කෙසේද? යත් "කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධො පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා." යනුවෙනි.

පදථි.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීමි වශයෙන් කුසල ධම්මය නිසා: කුසලො ධම්මො, කුසල ධම්මය: හෙතුපට්චයා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උප්පජ්ජති,

උපදී: කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, එක්ච ඉපදීම් වශයෙන් වේදනාදි එක් කුශලසාක්ඛණියක් නිසා: තයො ඛන්ධා, සංඥාසාක්ඛණියාදි සකඛණියෝ තිදෙන උපදිති. තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් සංඥාදි සාක්ඛණියා කුත නිසා: එකො ඛන්ධො, වේදනාදි එක් සාක්ඛණියක් උපදී: ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් වේදනා සංඥාදි සාක්ඛණියා දෙකක් නිසා: ද්වෙ ඛන්ධා, සංසකාර විඥානාදි ස්කන්ධ දෙකක් උපදිති:

අභිධෙයාරථ.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපස්සති හෙතු පච්චයා" යන වීථිපාලියෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතී:පාඨයෙන් කුසල් සිත් එක් විසූ ය. වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත එක්විසූ ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ඛණියන් වූ පුත්‍රායෝත්පන්න ධම්මෝ ලැබෙත්. "හෙතු පච්චයා" යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්තස්කන්ධයන්ට පුත්‍රාය වන කුසල් සිත් එක් විසූ ය, වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්තරණයක ඇති අලෝභ අදෝසය, අලෝභ, අදෝස, අමෝභ ය යන හේතු දෙකින් හා තුනෙහි ඇති හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සකඛණිචාර.

අනුවාද පාලියෙහි සාක්ඛණිචාර තුළසෙකි.

(1) "එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා" යන අනුවාද පාලියෙහි "එකං ඛන්ධං" යනුවෙන් වේදනා සාක්ඛණිය ගෙන "තයො ඛන්ධා" යනුවෙන් සංඥා සංසකාර විඥානසාක්ඛණියන් ගන්නා එක් චාරයෙකි.

(2) එකං ඛන්ධං යනුවෙන් සංඥාසාක්ඛණිය ගෙන, තයො ඛන්ධා යනුවෙන් සංසකාර විඥාන වේදනාසාක්ඛණියන් ගන්නා එක් චාරයෙකි.

(3) "එකං ඛන්ධං යනුවෙන් සංසකාරස්කන්ධය ගෙන තයො ඛන්ධා යනුවෙන් විඥාන වේදනා සංඥා සාක්ඛණියන් ගන්නා එක් චාරයෙකි.

(4) "එකං ඛන්ධං" යනුවෙන් විඥානස්කන්ධය ගෙන තයො ඛන්ධා යනුවෙන් වේදනා සංඥා සංසකාරස්කන්ධයන් ගන්නා එක් චාරයෙකි. මෙසේ ඒකක චාර සතරක් වේ.

(1) "තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො" යන අනුවාද පාලියෙහි "තයො ඛන්ධෙ" යනුවෙන් වේදනා සංඥා සංසකාර සාක්ඛණියන් ගෙන "එකො ඛන්ධො" යනුවෙන් විඥානසාක්ඛණිය ගන්නා එක් චාරයෙකි.

(2) "තයො ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් සංඥා සංඝාර විඥානසංකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනාසංකර්මය ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(3) "තයො ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් සංස්කාර විඥාන වේදනා සංකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සංකර්මය ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(4) "තයො ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් විඥාන වේදනා සංඥා සංකර්මයන් ගෙන "ඵකො ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඝාරස්කර්මය ගන්නා ඵක් වාරයෙකි. මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

(1) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි පටිච්ච ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යන අනුචාද පාලියෙහි "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් වේදනා සංඥා සංකර්ම දෙක ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඝාර විඥානසංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(2) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් වේදනා සංඝාරසංකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා විඥාන සංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(3) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් වේදනා විඥානසංකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් සංඥා සංඝාරසංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(4) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් සංඥා සංඝාරසංකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් විඥාන වේදනා සංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(5) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් සංඥා විඥානසංකර්මයන් ගෙන "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඝාරසංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(6) "ද්වෙ ඛඤ්ඤි" යනුවෙන් සංඝාර විඥානසංකර්මයන් ගෙන, "ද්වෙ ඛඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනා සංඥාසංකර්මයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකවාර සයක් වේ. මෙසේ ඵකක වාර සතරක් ද තිකවාර සතරක් ද දුකවාර සයක් ද වීමෙන් සංකර්මවාර තුළසක් වේ.

කුසලපදවිසාන වාරයට අනතුරුව අබ්‍යාකත පදවිසාන වාරය වදළ සේක. ඵ ද වීථි අනුචාද වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඵයින් වීථිය පළමුකොට වදළ සේක. කෙසේද? යත්, "කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරුව අනුචාදය වදළ සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලෙ ඛඤ්ඤි පටිච්ච විතතසමුච්චානං රූපං" යනුවෙනි.

පදාර්ථ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක්ච ඉපදීම් වශයෙන් කුශල ධර්මය නිසා: අබ්‍යාකතො ධම්මො, අව්‍යාකෘත ධර්මය: හෙතුපච්චයා, හේතු ප්‍රත්‍යයෙන්: උප්පජ්ජති, උපදී.

අභිධෙයාර්ථ.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යන අනුවාද පාලියෙහි "අබ්‍යාකතො ධම්මො " යන කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්වීයා ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූද සමූහ වූ ද නාමස්‍යාන්‍යන් නිසා උපදනා විතතරූප සධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "හෙතු පච්චයා" යන පාඨයෙන් විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භවයෙහි උපදනා එක්වීසි කුශල විතතයන් ගෙන් ද්විභේතුක සිත්වල ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය, ත්‍රිභේතුක සිත්වල ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සාක්‍ය චාර.

අනුවාදපාලියෙහි සාක්‍යචාර දෙසියවිසිපසෙකි. ඒ මෙසේ ය. පඨවිමහාභුතවිතතරූපයන්හි චාර පසළොසෙකි. ආපෝමහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. තේජෝමහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. වායෝමහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. පඨවි ආපෝ තේජෝ මහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. තේජෝ වායෝ පඨවි මහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. පඨවි ආපෝ මහාභුත -පෙ- චාර පසළොසකි. පඨවි තේජෝ මහාභුත -පෙ- චාර පසළොසකි. පඨවි වායෝ -පෙ- චාර පසළොසකි. ආපෝ තේජෝ -පෙ- චාර පසළොසකි. ආපෝ වායෝ -පෙ- චාර පසළොසකි. තේජෝ වායෝ -පෙ- චාර පසළොසකි. පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසකි. මෙසේ සාක්‍යචාර දෙසිය විසිපසක් වේ.

පඨවිමහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොස මෙසේ ය. එහි ඒකචාර සතරෙකි. තිකචාර සතරෙකි. දුකචාර සයෙකි. වතුඤ්ඤාචාර එකකි. මෙසේ පඨවිමහාභුත විතතරූපයන්හි චාර පසළොසක් වේ.

එහි ඒකක චාර සතර මෙසේ ය. "කුසලෙ ඛඤ්ඤා පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යන අනුචාද පාලියෙහි කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනාසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඤාසාක්ෂ්‍යය ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංස්කාරසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් විඤානසාක්ෂ්‍යය ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඒකවාරයෙකි. මෙ සේ එක්කවාර සතරක් වේ.

තිකවාර සතර මෙසේය. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඤා සංඛාර විඤානාණයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඛාර විඤානාණ වේදනාවන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් විඤානාණ වේදනා සංඛාරයන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

දුකවාර සය මෙසේ ය. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනා විඤානාණයන් ගෙන, චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඤා සංඛාරයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඤා විඤානාණයන් ගෙන, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් සංඛාර විඤානාණයන් ගෙන චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකවාර සයක් වේ.

කුසලෙ ඛඤ්ඤා යනුවෙන් වේදනා සංඛාර විඤානාණයන් ගෙන චිත්තසමුට්ඨානං රූපං යනුවෙන් පඨවිමහාභූත චිත්තජරූපයන්

ගන්නා වාරය වතුඤ්ඤාවාරය ය. මෙ සේ පට්ඨමහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි ඤාණවාර පසළොස්සක් වේ. ආපෝ මහාභූත චිත්තජ රූපාදීන් ගේ ඤාණවාර විභාගය උක්තානුසාරයෙන් දත යුතු.

අඛණ්ඩපදවසාන වාරයට අනතුරු ව කුසලාඛණ්ඩ පදවසාන වාරය වදල සේක. වීථි අනුවාද විභාගය කරනු. කුසලං ධම්මං පට්ඨව කුසලො ච අඛණ්ඩතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති හේතුපච්චයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨව තයො ඛණ්ඩා චිත්තසමුච්චාන කථි රූපං -පෙ- චිත්තසමුච්චාන කථි රූපං.

පදථි.

කුසලං ධම්මං පට්ඨව, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් කුසල ධම්මය නිසා: කුසලො ච, කුසල වූ ද: අඛණ්ඩතො ච, අඛණ්ඩත වූ ද: ධම්මො, ධම්මයෝ: හේතුපච්චයා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උප්පජ්ජන්ති, උපදිත්: කුසලං, කුසල වූ: එකං ඛණ්ඩං, එක්ඤාණයක්: පට්ඨව, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් නිසා: තයො ඛණ්ඩා, ඤාණයෝ නිදෙනෙක් ද: චිත්තසමුච්චානං, සිතින් උපදනා වූ: රූප කථි, රූපය ද, උපදී: සෙස්ස දත යුතු ය.

අභිධෙයාථි.

කුසලං ධම්මං පට්ඨව කුසලො ච අඛණ්ඩතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති හේතුපච්චයා යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලො ච අඛණ්ඩතො ච ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤාණයන් නිසා උපදනා වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤාණයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන ධම්මෝ ලැබෙත්. 'හේතුපච්චයා' යන පාඨයෙන් සමුප්ප්‍රසූතඤ්ඤාණයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසල චිත්තයන් ගෙන් ද්විවේක චිත්තයන් හි ඇති අලෝභ අදෝස යන හේතු දෙකිඳි, ත්‍රිවේක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ යන හේතු තුනෙහි ද ඇති හේතු ශක්තිය ලැබේ.

ඤාණ වාර.

එහි අනුවාද පාලියෙහි ඤාණවාර දෙසිය දසයකි. ඔවුහු නම් පට්ඨ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුසය, ආපෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, වායෝ මහා භූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, පට්ඨ ආපෝ තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි වාර කුදුස ය, ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ

රූපයන්හි චාර කුදුස ය, තේජෝ වායෝ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි චාර කුදුස ය, වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි චාර කුදුසු ය, පඨවි ආපෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි චාර කුදුස ය. පඨවි තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි චාර කුදුස ය, පඨවි වායෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි චාර කුදුස ය, ආපෝ තේජෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි චාර කුදුස ය, ආපෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි චාර කුදුසය. තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජ රූපයන්හි චාර කුදුසය. පඨවි ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූත චිත්තජරූපයන්හි චාර කුදුස ය යන මොහු ය.

ඵකකචාර සතරය, තිකචාර සතර ය, දුකචාර සය යයි පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයෙහි චාර කුදුසක් වේ.

(1) "ඵකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි ඵකං ඛණං යනුවෙන් වේදනාඤාකර්මය ගෙන "තයො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් සඤ්ඤා සංකාර විඤ්ඤාණ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(2) "ඵකං ඛණං" යනුවෙන් සංඥාඤාකර්මය ගෙන "තයො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් සංකාර විඤ්ඤාණ වේදනා පඨවි මහාභූත චිත්තජ රූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(3) "ඵකං ඛණං" යනුවෙන් සංඤාකාරඤාකර්මය ගෙන, "තයො කණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ වේදනා සඤ්ඤා පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(4) "ඵකං ඛණං" යනුවෙන් විඤ්ඤාකර්මය ගෙන, "තයො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" වේදනා සඤ්ඤා සංකාර පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි. මෙසේ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයෙහි චාර සතරක් වේ.

(1) "තයො ඛණං පටිච්ච ඵකො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි "තයො ඛණං" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංකාරයන් ගෙන "ඵකො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(2) "තයො ඛණං යනුවෙන් සඤ්ඤා සංකාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන "ඵකො ඛණං චිත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං" යනුවෙන් වේදනා පඨවි මහාභූත චිත්තජරූපයන් ගන්නා ඵක් වාරයෙකි.

(3) "නයො බන්ධො" යනුවෙන් සඛාර විකෘතීන් වේදනාවන් ගෙන, "එකො බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් සකෘත පට්ඨමහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "නයො බන්ධො" යනුවෙන් විකෘතීන් වේදනා සකෘතවත් ගෙන, 'එකො බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං' යනුවෙන් සඛාර පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ නිකචාර සතරක් වේ.

(1) "ද්වෙ බන්ධො පට්ඨ ධ්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් වේදනා සකෘත දෙක ගෙන, ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං යනුවෙන් සඛාර විකෘතීන් පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(2) "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් වේදනා සඛාර දෙක ගෙන, "ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් විකෘතීන් සකෘත පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(3) "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් වේදනා විකෘතීන්ගෙන් ගෙන, "ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් සකෘත සඛාර පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(4) "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් සකෘත සඛාර දෙක ගෙන, "ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් වේදනා විකෘතීන් පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(5) "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් සකෘත විකෘතීන්ගෙන් ගෙන, "ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් වේදනා සඛාර පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.

(6) "ද්වෙ බන්ධො" යනුවෙන් සඛාර විකෘතීන්ගෙන් ගෙන, "ද්වෙ බන්ධො විතතසමුට්ඨාන ක්ඛු රූපං" යනුවෙන් වේදනා සකෘත පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකචාර සයක් වේ.

මෙසේ ඵකචාර සතරක් ද නිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද වීමෙන් පට්ඨ මහාභුත විතතරූපයෙහි සකඛාර කුදුසක් වේ. ආපෝ මහාභුත විතතරූපාදියෙහි සකඛාරයන් වූකතානුසාරයෙන් යොදා විසාර කරනු.

කුසල පද වාරයට අනතුරු ව අකුසල පද වාරය වදල සේක. එ ද අකුසලපදවසාන වාර අඛ්‍යාතපදවසාන වාර අකුසලාඛ්‍යාත

පදවසාන චාර වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අකුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද වීථි අනුවාද වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද ? යත් "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාද ය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "අකුසලං එකං ඛන්ධං -පෙ-ඛන්ධා" යනුවෙනි.

අභිධෙයාපී

"අකුසලං-පෙ-හෙතුපට්ඨයා" යන අනුවාද පාලියෙහි "අකුසලො ධම්මො" යන කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් අකුසල සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් දෙළොස ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික සත් විස්ස ය, යන අවයව නාමස්කර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුසල චිත්තයන් ගෙන් ලෝහමූල චිත්තයෙහි ලෝහ මෝහ දෙක ය, දෝසමූල චිත්තයෙහි දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයෙහි මෝහය ය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. (අනුවාද පාලියෙහි ස්කන්ධචාර කුදුසෙකි. ඒවා කුසල පදයෙහි කී පරිදි දත යුතු ය.)

අකුසල පදවසාන චාරයට අනතුරු ව අඛණ්ඩ පදවසාන චාරය වදල සේක. වීථි අනුවාද විභාගය කරනු. "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා, අකුසලෙ ඛන්ධං පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං"

අභිධෙයාපී.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා යන අනුවාද පාලියෙහි අඛණ්ඩතො ධම්මො යන කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්සය ය යන සමූහ නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ දෙළොස් අකුසල චිත්තයන් ගෙන් ලෝහමූල චිත්තයෙහි ලෝහ මෝහ දෙක ය, දෝසමූල චිත්තයෙහි දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයෙහි මෝහය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. (සංකර්මචාර දෙසිය විසිපසකි. ඒවා කුසලාඛණාකත පද චාරයේ දැක් වූ පරිදි විසාර කරනු.)

අඛ්‍යාතපදවසාන වාරයට අනතුරුව අකුසලාඛ්‍යාත පදවසාන වාරය වදල සේක. වීථි අනුවාද විභාගය කරනු. "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වේ ඛණ්ඩා විත්ත සමුට්ඨාන ඤච රූපං" පදවී කියනු.

අභිධෙයාථී.

වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ව අඛ්‍යාතනො ව ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අකුසල සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂාත්‍යයන් නිසා උපදනා අකුසල සිත් දෙලොස ය, මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂාත්‍යයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්. හේතුපට්ඨයා යන පාඨයෙන් සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙලොස් අකුසල විත්තයන් ගෙන් ලෝහ මූල විත්තයන්හි ඇති ලෝහ මෝහ දෙක ය, ද්වේෂමූල විත්තයයන්හි ඇති දෝස මෝහ දෙක ය, මෝහමූල විත්තයන්හි ඇති මෝහය ය යන හේතු ධර්මයන් ගේ හේතුගතතිය ලැබේ. (සාක්‍ෂාත්‍යවාර දෙසිය දසයකි. ඒවා කුසල පදයෙහි මෙන් දත යුතු ය.)

අකුසලපදයට අනතුරුව අඛ්‍යාතපදය වදල සේක. එහි ඇත්තේ අඛ්‍යාතපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පලමු කොට වදල සේක. එනම් "අඛ්‍යාතං ධම්මං අඛ්‍යාතනො ධම්මො උපසස්සති හේතුපට්ඨයා" යනු යි. වීථියට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "විපාකාඛ්‍යාතං කිරියා-ඛ්‍යාතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච-පෙ-කට්තනා රූපං උපාදයරූපං" යනු යි.

අභිධෙයාථී.

"අඛ්‍යාතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යනාදි පාඨයෙන් දැක්වෙන අව්‍යාකෘත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි ශුඛිරූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් සහේතුක විපාක සිත් එක්විස්ස ය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් සනොලොස ය වෛතසික අභිතිසය යන අවයව නාමසාක්‍ෂාත්‍යයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියා සිත් සනොලොස ය වෛතසික අභිතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂාත්‍යයෝ ය, ඔවුන් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨයා" යන පාඨයෙන් සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට ද සමප්‍රසූක්කසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක විපාක සිත් එක්විස්ස ය

සහේතුක ක්‍රියා සිත් සනොළොස ය යන මොවුන් ගෙන් ද්විභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය ත්‍රිභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන හේතුධර්මයන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර දෙසිය දසයකි. (ඉහත කී පරිදි විස්තර කරනු.)

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සිත් සනොළොස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා හෘදය වසනුව ද නියා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, කම්ඡරුපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "හේතුපට්ඨයා" යන පාඨයෙන් සමප්‍රසූකතසංකර්මයන්ට ද සමුප්‍රසූකතසංකර්මයන්ට හා කම්ඡරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසෙහි ද්විභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙකින් ද ත්‍රිභේතුක චිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභයන් ගේ ද හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සාක්ෂිවාර.

සාක්ෂිවාර දෙසිය සතළිසකි. අවයව නාමසංකර්මයන්හි වාරදෙසිය දසයෙකි, අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන්හි වාර පසළොසෙකි, හෘදය වසනුවෙහි වාර පසළොසෙකි, මෙ සේ සාක්ෂිවාර දෙසිය සතළිසක් වේ. අවයව නාමසංකර්මයන්හි වාර දෙසිය දසය පට්ඨි මහාභූත කට්ඨකාරුපයන්හි වාරතුදුස ය යනාදීන් උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. පට්ඨි මහාභූත කට්ඨකාරුපයන්හි ඒකවාර සතර ද තිකවාර සතර ද දුකවාර සය ද විසාර කරනු. ආපෝ මහාභූත කට්ඨකාරුපාදියෙහි වාරයන් ද එසේ ම විසාර කරනු. වාර දෙසිය දසය ලැබෙනු ඇත.

අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන්හි ඒකක වාර සතරක් ද තිකවාර සතරක් ද දුකවාර සයක් ද චතුක්කවාරයක් ද වීමෙන් වාර පසළොසක් වේ.

- (1) "බඤ්ඤා පටිච්ච ව්‍යප්පු" යන අනුචාද පාලියෙහි "බඤ්ඤා" යනුවෙන් වේදනාව ගෙන "ව්‍යප්පු" යනුවෙන් හෘදය වසනුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. (2) "බඤ්ඤා" යනුවෙන් සක්ඛ්‍යාව ගෙන, "ව්‍යප්පු" යනුවෙන් හෘදය වසනුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. (3) "බඤ්ඤා" යනුවෙන් සඤ්ඤාව ගෙන, "ව්‍යප්පු" යනුවෙන් හෘදය වසනුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. (4) "බඤ්ඤා" යනුවෙන් වික්ඛ්‍යාව ගෙන, "ව්‍යප්පු" යනුවෙන් හෘදය වසනුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙ සේ ඒකක වාර සතරක් වේ.

(1) "බැංකු" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංඛාරයන් ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. (2) "බැංකු" යනුවෙන් සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "වත්ත" -පෙ- එක් වාරයෙකි. (3) "බැංකු" යනුවෙන් සංඛාර විඤ්ඤාණ වේදනාවන් ගෙන, "වත්ත" -පෙ- එක් වාරයෙකි. (4) "බැංකු" යනුවෙන් විඤ්ඤාණ වේදනා සඤ්ඤාවන් ගෙන, වත්ත-පෙ- එක් වාරයෙකි. මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

(1) "බැංකු" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤාවන් ගෙන, වත්ත එක් වාරයෙකි. (2) "බැංකු" යනුවෙන් වේදනා සංඛාරයන් ගෙන, වත්ත එක් වාරයෙකි. (3) බැංකු යනුවෙන් වේදනා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "වත්ත" එක් වාරයෙකි. (4) "බැංකු" යනුවෙන් සඤ්ඤා සංඛාරයන් ගෙන, "වත්ත" එක් වාරයෙකි. (5) "බැංකු" යනුවෙන් සඤ්ඤා විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "වත්ත" එක් වාරයෙකි. (6) "බැංකු" යනුවෙන් සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගන්නා එක් වාරයෙකි. මෙසේ දුකවාර සයක් වේ.

"බැංකු" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණයන් ගෙන, "වත්ත" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගන්නා වාරය වතුකක වාරය ය. මෙසේ අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසංකර්මයන්හි සංකර්මවාර පසළොස් වේ.

ඒකකවාර සතරක් ද තිකවාර සතරක් ද දුකවාර සයක් ද වතුකක වාරයක් ද වීමෙන් හෘදය වස්තුවෙහි සංකර්මවාර පසළොස්කි. "වත්තං පරිච්ච බන්ධා" යන අනුචාද පාලියෙහි "වත්තං" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගෙන, "බන්ධා" යනුවෙන් පිළිවෙළින් වේදනාදී සංකර්ම සතර ගැනීමෙන් හෘදය වස්තුව පිළිබඳ ඒකක වාර වේ.

"වත්තං" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගෙන, "බන්ධා" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා සංඛාර තුන ද, සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ තුන ද, සංඛාර විඤ්ඤාණ වේදනා තුනද විඤ්ඤාණ වේදනා සඤ්ඤා තුන ද, ගැනීමෙන් තිකවාර සතර වේ.

"වත්තං" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගෙන "බන්ධා" යනුවෙන් වේදනා සඤ්ඤා දෙක ද, වේදනා සංඛාර දෙක ද, වේදනා විඤ්ඤාණ දෙක ද, සඤ්ඤා සංඛාර දෙක ද, සඤ්ඤා විඤ්ඤාණ දෙක ද, සංඛාර විඤ්ඤාණ දෙක ද පිළිවෙළින් ගැනීමෙන් හෘදය වස්තුවෙහි දුකවාර සය වේ.

"වත්තං" යනුවෙන් හෘදය වස්තුව ගෙන "බන්ධා" යනුවෙන් නාමසංකර්ම සතර ම ගැනීමෙන් හෘදය වස්තුවෙහි වතුකකවාරය වේ. මෙ සේ හෘදය වස්තුවෙහි සංකර්මවාර පසළොස් වේ. මෙ සේ අවයව නාමසංකර්මයන්හි

වාර පසළොස්කන් ද, හදදය වසනුවෙහි වාර පසළොස්කන්ද වීමෙන් ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සන්ධිවාර දෙසිය සතළිසක් වේ.

ශුචිරූපවාරයෙහි "අඛ්‍යාතනො ධමෙමා" යන කතීෂ්පාඨයෙන් පසුව-
වෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක අරහන්තව්‍යුති වර්ජිත
කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂ්‍යයන් නිසා
උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පසුවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි
තෙළෙස හා උපදනා සහේතුක කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා
උපදනා වූ භූත රූප සහිත වූ සහේතුක චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය
සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මෝ
ලැබෙත්. "හේතු පට්ටියා" යන පාඨයෙන් පසුවෝකාර භූමියෙහි උපදනා
අවසථාවෙහි වූ කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා විභ්‍රමයන්හි
ඇති ලෝභ මෝහ ය, දෝස මෝහය, මෝහය ය, අලෝභ අදෝස ය,
අලෝභ අදෝස අමෝහ ය යන හේතූන් ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

චිත්තජමහාභූතයන්හි පසළොස් වාරයක් ද කමීජමහාභූතයන්හි
පසළොස් වාරයක් ද වීමෙන් එහි සන්ධිවාර නිසකි. ඒකක වාර සතරක්
ද නිකවාර සතරක් ද දුකවාර සයක් ද චතුෂ්ක වාරයක් ද වීමෙන්
චිත්තජමහාභූතයන්හි සන්ධිවාර පසළොස්කන් වේ.

"එකං මහාභූතං පට්ටිව නයො මහාභූතා" යන අනුවාද පාලියෙහි
"එකං මහාභූතං" යනුවෙන් පඨවි මහාභූතය ගෙන "නයො මහා භූතා"
යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.
(2) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් ආපෝමහාභූතය ගෙන "නයොමහාභූතා"
යනුවෙන් තේජෝ වායෝ පඨවි මහාභූතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
(3) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් තේජෝ මහාභූතය ගෙන, "නයෝ
මහාභූතා" යනුවෙන් වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභූතයන් ගන්නා එක්
වාරයෙකි. (4) "එකං මහාභූතං" යනුවෙන් වායෝ මහාභූතය ගෙන,
"නයෝ මහාභූතා" යනුවෙන් පඨවි ආපෝ තේජෝ මහා භූතයන් ගන්නා
එක් වාරයෙකි. මෙසේ ඒකකවාර සතරක් වේ.

"නයෝ මහභූතෙ පට්ටිව එකං මහාභූතං" යන අනුවාද පාලියෙහි
"නයො මහාභූතෙ" යනුවෙන් පඨවි ආපෝ තේජෝ මහාභූතයන් ගෙන
"එකං මහා භූතං" යනුවෙන් වායෝ මහාභූතය ගන්නා එක් වාරයෙකි.
"නයෝ මහාභූතෙ" යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ වායෝ මහාභූතයන් ගෙන
එකං මහාභූතං යනුවෙන් පඨවි මහාභූතය ගන්නා එක් වාරයෙකි.
(3)"නයො මහාභූතෙ" යනුවෙන් තේජෝ වායෝ පඨවි මහාභූතයන් ගෙන,
"එකං මහාභූතං" යනුවෙන් ආපෝ මහාභූතය ගන්නා එක්වාරයෙකි.

(4) තයො මහාභුතෙ යනුවෙන් වායෝ පඨවි ආපෝ මහාභුතයන් ගෙන, එකං මහාභුතං යනුවෙන් තේජෝ මහාභුතය ගන්නා එක්-වාරයෙකි. මෙ සේ තිකචාර සතරක් වේ.

- ද්වෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වෙ මහාභුතා යන අනුවාද පාලියෙහි
- (1) "ද්වෙ මහාභුතෙ" යනුවෙන් පඨවි ආපෝ මහා භුතයන් ගෙන ද්වෙ මහාභුතා යනුවෙන් තේජෝ වායෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (2) "ද්වෙ මහාභුතෙ" යනුවෙන් පඨවි තේජෝ මහාභුතයන් ගෙන, "ද්වෙ මහාභුතා යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (3) "ද්වෙ මහාභුතෙ" යනුවෙන් පඨවි වායෝ මහාභුතයන් ගෙන, ද්වෙ මහාභුතා යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක් වාරයෙකි.
- (4) "ද්වෙ මහාභුතෙ" යනුවෙන් ආපෝ තේජෝ මහාභුතයන් ගෙන, ද්වෙ මහාභුතා යනුවෙන් පඨවි වායෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.
- (5) "ද්වෙ මහාභුතෙ" යනුවෙන් ආපෝ වායෝ මහාභුතයන් ගෙන, "ද්වෙ මහාභුතා" යනුවෙන් පඨවි තේජෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි.
- (6) 'ද්වෙ මහාභුතෙ' යනුවෙන් තේජෝ වායෝ මහාභුතයන් ගෙන 'ද්වෙ මහාභුතා යනුවෙන්' පඨවි ආපෝ මහාභුතයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. මෙසේ දුකචාර සයක් වේ.

"මහාභුතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං" යන අනුවාද පාලියෙහි "මහාභුතෙ" යනුවෙන් මහාභුත සතර ගෙන, "චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" යනුවෙන් උපාදයරූප ගන්නා වාරය වතුඤ්චාරය ය. මෙසේ ඵකචාර සතරක් ද තිකචාර සතරක් ද දුකචාර සයක් ද වතුඤ්චාරයක් ද වීමෙන් චිත්තජමහාභුතයන්හි ස්කන්ධවාර පසළොස්සක් වේ. කමීජ-මහාභුතයන්හි ද එ සේම පසළොස්වාරයක් වීමෙන් ශුඛරූපයන්හි ස්කන්ධ වාර තිසක් වේ. මෙසේ ප්‍රචෛක්‍ෂිත කාලයෙහි වාර දෙසිය දසයක් ද ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි වාර දෙසිය සතලිසක් ද ශුද්ධ රූපයෙහි වාර තිසක් ද වීමෙන් අඛණ්ඩ වාරයෙහි ස්කන්ධවාර සාරසිය අසූවක් වේ.

අඛණ්ඩතපදවාරයට අනතුරු ව කුසලාඛණකත පද වාරය වදල සේක. එය අඛණ්ඩතපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් වීථිය පළමු කොට වදල සේක. එනම්- "කුසලඤ්ච අඛණ්ඩතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා" යනුයි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යනු යි. කුසලෙ ඛණ්ඩෙ ච මහාභුතෙව පටිච්ච, එක්ව ඉපදීම් වශයෙන් කුසලස්කන්ධයන් හා මහාභුතයන් නිසා: චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං, චිත්තසමුට්ඨානරූපය උපදී, යනු අථ යි.

අභිධෙයාථී

කුසල ඤාති -පෙ- හේතුපච්චයා යන අනුචාද පාලියෙහි 'අබ්‍යාකතො ධම්මො' යන කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා විතතඡ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පච්චයා යන පාඨයෙන් විතතඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ එක්විසි කුසල විතතයන් ගේ අලෝභ අදෝස යන හේතු දෙකය අලෝභ අදෝස අමෝභ යන හේතු තුන යන මොවුන් ගේ හේතුශක්තිය ලැබේ. සංකර්මවාර දෙසිය විසිපසෙකි. (කුසලපදයේ අබ්‍යාකත පදවසාන වාරයෙහි මෙන් සංකර්මවාර විභාගය දත යුතු ය. කම්පදයෙන් සංකර්මයන් හා මහාභූතයන් ගැනීම පමණක් එහි වෙනස ය.)

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලාබ්‍යාකත පද වාරය වදල සේක. -පෙ- අකුසල ඤාති අබ්‍යාකත ඤාති ධම්මං පච්චිට්ඨ අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හේතු පච්චයා" යනුයි. -පෙ- "අකුසල -පෙ- විතතසමුච්චානං රූපං" යනුයි.

අභිධෙයාථී.

"අබ්‍යාකතො ධම්මො" යන කතීෂ්ඨායෙන් අකුසල් සිත් දෙලොසය වෛතසික සිත්විසසය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා විතතඡ රූපයෝ ලැබෙත්. 'හේතු පච්චයා' යන පාඨයෙන් විතතඡරූපයන් ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ දෙලොස අකුසලවිතතයන්හි ඇති ලෝභාදී හේතූන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ. සංකර්මවාර දෙසිය විසි පසෙකි.

හේතු ප්‍රත්‍යය විභවවාරය නිමි.

විශේෂ කරුණු

පච්චාරයා ගේ ආදියෙහි හේතුප්‍රත්‍යය සම්බන්ධයෙන් දැක්වුණු ප්‍රශ්න එකුත්පනසෙන් මේ විසෂ්ඨනවාරයේ විසඳා වදරා තිබෙන්නේ ප්‍රශ්න තවයක් පමණය. ඉතිරි ප්‍රශ්න සතළිස විසඳා නැත. ඒවා විසඳන හොත් විසඳිය යුත්තේ "නුපපජ්ජති" කියා ය. දැක්විය යුතු ධර්මයක් නො ලැබෙන ඒ ප්‍රශ්න විසඳීමෙන් දේශනය දික්වීම මිස විශේෂ ප්‍රයෝජනයක් නැති බැවින් දැක්විය යුතු ධර්ම ඇති ප්‍රශ්න තවය පමණක් විසඳා තිබේ. ඉදිරියෙහි විසෂ්ඨන වාරය ඇත්තේ මේ ක්‍රමයෙන් ම ය.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතු පච්චයා" යන්නෙහි තේරුම කුසලධර්මයන් හා එක්ව උපදනා වූ කුසල ධර්මය හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදී ය යනු යි. සෝමනස්ස සහගත ඤාණසම්පසුක්ත අසඬධාරික කුසල සිත උපදින්නේ චේතසික තෙතිසක් ද සමග ය. අවයව සුතිසක් ඇත්තා වූ ඒ ධර්මරාශියට අයත් ධර්මසියල්ල ම අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් කුසලයන් සමගම උපදී. ඒවායේ උත්පත්තියට ඒ සමූහයට අයත් හේතූන් ප්‍රත්‍යය වන බැවින් ඒ ධර්මයෝ අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් කුසලධර්ම සමග ම හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් උපදිති. ඒ කුසලධර්මයන් ගේ උත්පත්තියට තවත් උපකාරක ධර්ම තවත් නූත්තේ නොවේ. මේ දේශනය කරනු යේ ඒ අනෙක ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය පමණක් දක්වීමටය. ඒ ධර්ම තවත් ප්‍රත්‍යයන් ගේ උපකාරයක් නැති ව හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් ම උපදිය යි නො ගත යුතු ය.

"කුසලං ධම්මං පටිච්ච" යනාදි පාලියෙහි "පටිච්ච" යනු අටුවා වෙති විසාර කර තිබෙන්නේ එහි "පටි" යනු සද්ගාථීය දෙන පදයක් ය, "ඉච්ච" යනු ගමනාථීය දෙන පදයක් ය කියා ය. එසේ ගන්නා කල්හි පටිච්ච යන්නට අථී කිය යුත්තේ 'සමාන බවට පැමිණ' ය කියා ය. අටුවාවේ සැටියට සම්පූර්ණ පාඨයට පදථී කියයුත්තේ මෙසේ ය.

කුසලං, කුසල් වූ: ධම්මං, ධර්මය හා: පටිච්ච, (එක්ව ඉපදීමේ වශයෙන්) සමාන බවට පැමිණ: කුසලො, කුසල් වූ: ධම්මො, ධර්මය: උප්පජ්ජ ති, උපදී: හෙතුපච්චයා, (එසේ උපදනා ධර්මය) හේතුප්‍රත්‍යයෙන් (උපදී.)

"වකඛු ඤච පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වකඛු විඤ්ඤාණං, හෙතුං පටිච්ච සම්භූතා හෙතු භඩගා නිරුජ්ජධති" යනාදීන්හි "පටිච්ච" යනු වෙන් දැක්වෙන්නේ කාරණාථීය ය. බුරුම සන්නයෙහි ඒ අථීය ගෙන කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසල ධර්මය නිසා කියා ද අටුවාවෙහි දැක්වෙන ක්‍රමයට ද යන දෙයාකාරයෙන්ම අථී කියා තිබේ. අටුවාවෙහි සමාන භාවයට පැමිණීමය යි කියා තිබෙන්නේ ද අන් ක්‍රමයකින් සමාන භාවයකට පැමිණීමකට නොව එක්ව ඉපදීමෙන් සමාන බවට පැමිණීමට ය. සමූහ වශයෙන් උපදනා රූපා රූප ධර්මයන් ගෙන් එක් එක් ධර්මයක ම ඉපදීම ඒ ඒ ධර්ම හා එක් ව උපදනා අන්‍ය රූපා රූප ධර්මයන් ගේ ඉපදීමට උපකාරයක් වේ. (පටිච්ච යනුවෙන් කියැවෙන අදහස ද ඒ උපකාරකත්වය ය, එබැවින් අථීකීමේ පහසුව ද සලකා අප විසින් "කුසලං ධම්මං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීමේ වශයෙන් කුසලධර්මය නිසාය" යි පදථී දක්වන ලදී.

"කුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයේ අභිධෙයාථී දැක්වීමේදී අවයව නාමයක්කර්මයන් නිසා උපදනා අවයව නාමයක්කර්මයෝ ය යි කියනුයේ නාමයක්කර්මයන් ම එකවර ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් හා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් නො ගත හැකි බැවිනි. එකට බැඳී එකවර උපදින්නා වූ නාමයක්කර්මයන් ගෙන් එක් කොටසකට අනික් කොටස ද අනික් කොටසට ඒ කොටස ද ප්‍රත්‍යය වේ. එබැවින් ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවය අවයව වශයෙන් කියනු ලැබේ.

(2) ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය විභවිභවාරය.

හේතුප්‍රත්‍යය විභවිභවාරයට අනතුරු ව ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය විභවිභවාරය වදල සේක. එහි ද කුසලපද අකුසලපද අබ්‍යාකත පද වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමු කොට වදල සේක. කුසලපදවසාන වාර වශයෙන් එය එක් වාරයක් ම වේ. ඒ ද විටී අනුවාද වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. විටීය පළමු කොට වදල සේක. එනම් - "කුසලං ධමමං පට්ඨං -පෙ- ආරම්මණ පට්ඨයා" යනු යි. එයට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. එනම්. "කුසලං එකං ඛන්ධං -පෙ- දවෙ ඛන්ධා" යනු යි. පදවී පෙර සේ කියනු.

අභිධෙයාථී

"කුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය, චෛතසික අටතිස්සය යන අවයව නාමයක්කර්මයන් නිසා උපදනා කුසල්සිත් එක්විස්සය චෛතසික අටතිස්සය යන අවයව නාමයක්කර්මය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "ආරම්මණ පට්ඨයා" යන හේතු පාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සන්අස්සව ය චෛතසික දෙපනස ය අට්ඨසිරුප ය නිවණ ය ප්‍රඥප්තිය ය යන අධාරම්මණ ධර්මයන් ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යගතකර්මය ලැබේ.

විහාර වශයෙන් මෙසේ ය. මහාකුසල ඥානවිප්‍රසූතක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක් අස්සව ය, චෛතසික දෙපනස ය, අට්ඨසිරුපය ය ප්‍රඥප්තිය යන අධාරම්මණය ය; මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රසූතක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සන්අස්සව ය, චෛතසික දෙපනස ය, අට්ඨසිරුප ය, නිව්ණය ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන අධාරම්මණය ය; දිබ්බවක්ඛ කුසලාභික්ඛාචට ප්‍රත්‍යය වන දුරප්‍රතිවර්ජන ස්තිගධ සුක්ඛම වතීමාන රුපාරම්මණය ය, දිබ්බයෝත්ත කුසලාභික්ඛාචට ප්‍රත්‍යය වන දුරුකිවර්ජන ස්තිගධ සුක්ඛම වතීමාන ශබ්දාරම්මණය ය, ඉඳිවිධ කුසලාභික්ඛාචට ප්‍රත්‍යය වන පාදක රුපාවචර කුසල

පඤ්චමධ්‍යානය හා ශතසහශ්‍රාදි නිර්මිත රූපයෝ ද යන ඡඩාරමමණය ය; වෙනෝපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ඉක්කන් සන්දිනයේ පටන් අනාගත සන්දිනය දක්වා කාලයෙහි කාලත්‍රයට අයත් වූ අභීන්මාථී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත්අසුව ය වෛතසික දෙපනය ය යන ධර්මමණය ය, පුබ්බෙතිවාසානුසානි කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පෙර ජාතිවලට අයත් අභීන්මාථී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත්අසුව ය වෛතසික දෙපනය ය රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චකාමය හා ඒ පඤ්චකාමය අනු ව දන යුතු වූ නිවන ය නාමගෝත්‍රාදි ප්‍රඥප්තිහුද යන ඡඩාරමමණය ය, යථාකමුච්ඡපග කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත වූ ලෝකික කුසලාකුල කම් සධ්‍යාන ධර්මමණය ය, අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අනාගත වූ අභීන්මාථී අභීන්ඵල වර්ජිත සිත් සත්අසුව ය වෛතසික දෙපනය ය රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චකාමය ය ඒ පඤ්චකාමයානුසාරයෙන් දනගුණ වූ නිව්‍යාණ නාමගෝත්‍රාදිහුද යන ඡඩාරමමණය ය, රූපාවචර ප්‍රඵම ධ්‍යාන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන කසිත දගය ය, අග්‍රහ දගය ය, ආභ්‍යාස ප්‍රභ්‍යාස ප්‍රඥප්තිය ය කේශාදි කොට්ඨාශ ප්‍රඥප්තිය ය මෙතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන පස්විසි ප්‍රඥප්ති වූ ධර්මමණය ය, රූපාවචර ද්විතීයධ්‍යාන නැතිය ධ්‍යාන චතුර්ධ්‍යාන කුසලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ දගය ය ආභ්‍යාස ප්‍රභ්‍යාස ය මෙතනා කරුණා මුදිතා යන බ්‍රහ්මචිහාරයන්ට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රඥප්ති කුදුස වූ ධර්මමණය ය, රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ දගය ය ආභ්‍යාස ප්‍රභ්‍යාස ප්‍රඥප්තිය ය උපේක්ෂා බ්‍රහ්මචිහාරයට අරමුණු වන අප්‍රමාණ සත්ත්ව ප්‍රඥප්ති ය යන ප්‍රඥප්ති දෙළොස වූ ධර්මමණය ය, ආකාසානඤ්ඤායතන කුසලයට අරමුණු වන කිසුණු උගුලා ලබන ආකාශප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මමණය ය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයේ ද අතීත භවයේ ද ස්වසන්නානයෙහි අතී වූ ආකාසානඤ්ඤායතන කුසලය වූ ධර්මමණය ය, ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්ඤායතන කුසලයා ගේ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මමණය ය, නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන අතීත භවයන්හි ස්වසන්නානයෙහි උපන් ආකිඤ්ඤාඤ්ඤායතන කුසලය වූ ධර්මමණය ය, ලෝකෝත්තර මාථී සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිව්‍යාණ සධ්‍යාන ධර්මමණය ය යන මොවුන් ගේ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය 'ආරමමණ පච්චයා' යන හේතු පායයෙන් ලැබේ. සාකඤ්චාර කුදුසෙකි. (හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු.)

කුසලපද වාරයට අනතුරු වී අකුසලපද වාරය වදල සේක. විභාග කරනු. "අකුසලං ධම්මං -පෙ- ඛණ්ඩා" අකුසලො ධම්මො යන කණිෂ්ඨපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂයන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්චිස්ස ය යන නාමසාක්ෂයෝ ලැබෙත්, ආරම්මණපට්ටයා යන හේතුපාඨයෙන් ලොකික සිත් එක් අසුච ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥාපනිය ය යන ෂඩාරම්මණ ධම්මයන් ගේ ආරම්මණ ගතකිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර තුදසෙති.

අකුසල පදවාරයට අනතුරු වී අවිභාකන පද වාරය වදල සේක. විභාග කරනු. "අඛණ්ඩා ධම්මං පටිට්ඨි -පෙ- ඛණ්ඩා"

අභිධෙයාථී

ප්‍රච්ඡේදනි කාලයෙහි "අඛණ්ඩා ධම්මො" යන කණිෂ්ඨපාඨයෙන් විභාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂයන් නිසා උපදනා වූ විභාක සිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධම්මයෝ ලැබෙත්. ආරම්මණපට්ටයා යන හේතුපාඨයෙන් විභාකසිත් සතිසට හා ක්‍රියා සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තයය වෛතසික දෙපනස ය අටවිසි රූපය ය නිවන ය ප්‍රඥාපනිය ය යන ෂඩාරම්මණයන් ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ගතකිය ලැබේ.

විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය, වක්කුර විඤ්ඤාදවයට ප්‍රත්‍යය වන වනිමාන රූපාරම්මණය ය, ශ්‍රෝත විඤ්ඤාන -පෙ- වනිමාන ගඤ්ඤාරම්මණය ය, -පෙ- මනෝධාතුක්‍රියාවට ප්‍රත්‍යය වන වනිමාන පඤ්චාරම්මණය ය, නදරම්මණ එකොලොසට හා හසිනෝත්පාද චිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවුපනස ය, වෛතසික දෙපනසය අටවිසි රූපය ය යන ෂඩාරම්මණය ය, මහාක්‍රියා ඤානවිප්‍රසූත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක්අසුච ය, වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය ප්‍රඥාපනිය ය යන ෂඩාරම්මණය ය, මහාක්‍රියා ඤාණසම්ප්‍රසූත සිත් සතරට හා මනෝද්වාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය අටවිසි රූපය ය නිවනය ය ප්‍රඥාපනිය ය යන ෂඩාරම්මණය ය, (දිබ්බවකඛු දිබ්බසෝත ක්‍රියා අභික්ඛාදාචල අරම්මණ ඉහත කී පරිදි ම ය, ඉධිවිධ ක්‍රියා අභික්ඛාදාචල පාදක වූ රූපාවචර ක්‍රියා පඤ්චමධ්‍යානයද වෛනෝපරිය ක්‍රියා අභික්ඛාදාචල එකුත් අනු චිත්තය ම ද අරම්මණ වශයෙන් කිය යුතු ය. පුබ්බනිවාසානුස්සති අනාගතංස ක්‍රියා අභික්ඛාදාචලට ද එ සේ ම එකුත් අනු චිත්තය ගත යුතු ය. යථාකමමුපග ක්‍රියා අභික්ඛාදාචල

කුශලා කුශල සියල්ල ම කිය යුතු ය. රූපාවචර විපාක ක්‍රියා වින්‍යයන්ගේ අරමුණු ද කුශලයෙහි මෙහි. සම්පූර්ණ කර කියනු.) ආකාශානක්‍රියායනන විපාක ක්‍රියාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන කසිණ උගුලා ලබන ආකාශ ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මමමණය ය, වික්‍රදාණක්‍රියායනන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි උපන් ආකාශානක්‍රියායනන කුශලය වූ ධර්මමමණය, වික්‍රදාණක්‍රියායනන ක්‍රියාවට අරමුණ වන වතීමාන අතීත භවයන්හි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති වූ ආකාශානක්‍රියායනන කුශලක්‍රියා දෙක වූ ධර්මමමණය ය, ආකික්‍රදාණයනනවිපාක ක්‍රියා දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානක්‍රියායනන කුශල ක්‍රියා දෙකහි අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය වූ ධර්මමමණය ය, නේවසක්‍රදා නාසක්‍රදායනන විපාක සිතට ප්‍රත්‍යය වන අතීත භවයෙහි උපන් ආකික්‍රදාණයනන කුසලය වූ ධර්මමමණය ය, නේවසක්‍රදා නාසක්‍රදායනන ක්‍රියා සිතට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන අතීත භවයන්හි ඒ සන්තානයෙහි උපන් ආකික්‍රදාණයනන කුසල ක්‍රියා දෙසිත වූ ධර්මමමණය ය, එලසින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිච්චාණය වූ ධර්මමමණ ය, යන මොවුන් ගේ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ශක්තිය "ආරමමණ පට්ටයා" යන හේතුපදයෙන් ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාදයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන් හා හදය වඤ්ඤාව ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද, සමුහ වූ ද, නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. (නාමඤ්ඤායන් නිසා ඉපදීම කියන කල්හි අවයව නාමඤ්ඤා ලැබේ. හදයවඤ්ඤාව නිසා ඉපදීම කියන කල්හි නාමඤ්ඤා සතර ම ලැබේ. අවයව වූ ද සමුහ වූද නාමඤ්ඤායෝ යයි කියන ලද්දේ එහෙයිනි.) ආරමමණපට්ටයා යන හේතුපාදයෙන් කමීය කමීනිමිත්තය ගති නිමිත්තය යන ආරමමණයාගේ ආරමමණශක්තිය ලැබේ. නොහොත් කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යය වන ඔට්ටොරික මරණාසනන ජවනයෙන් ගන්තාලද වතීමාන වූ ද අතීත වූ ද කාමසිත් සිටුවනස ය, වෛතසික දෙ පනසය, රූප අටවිස්ස ය, යන ධර්මයෝය, රූපාවචර ප්‍රතිසන්ධි පසට ප්‍රත්‍යය වන කසිණාදි පක්‍රදාණනිහු ය, ආකාශානක්‍රියායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශ ප්‍රඥප්තිය ය, වික්‍රදාණක්‍රියායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන අතීත භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි උපන් ආකාශානක්‍රියායනන කුසලය ය, ආකික්‍රදාණයනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානක්‍රියායනන කුශලයා ගේ අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රඥප්තිය ය, නේවසක්‍රදානාසක්‍රදායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවයෙහි උපන් ආකාශානක්‍රියායනන කුශලය ය ආකික්‍රදාණයනන

ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායනන කුසලයා ගේ අභාවය වූ නාස්තිභාව ප්‍රභූතිය ය, තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනිත්භවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි භටගත් ආකිඤ්ඤායනන කුසල ය යන මේ කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තය යි කියනු ලබන අධාරමමණ ධර්මයන් ගේ ආරමමණ ගතිය ලැබේ. ඤාණධාර ඵකුන් තිසකි. අවයව නාමඤ්ඤායනනි චාර කුඳසෙකි. හෘදයවස්තුවෙහි චාර පසළොසෙකි.

ආරමමණප්‍රත්‍යය විභවධාරය නිමි.

(3) අධිපතිප්‍රත්‍යය විභවධාරය.

ආරමමණප්‍රත්‍යය විභවධාර වාරයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය විභවධාරය වදල සේක. විභග කරනු. කුසලං ධර්මං පටිට්ඨ -පෙ- දවෙ ඛක්ඛා.

අභිධෙයාථී

"කුසලො ධර්මො" යන කතී? පාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල අටය අධිපතිප්‍රත්‍යය නියමයෙන් ම ලැබෙන මහද්ගත කුසල තවය ය, මාගී සිත් සතරය ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤා වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "අධිපති පට්ටියා" යන හේතුපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුසල ඤාණවිප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කල යුතු වූ ලොකික කුසල සිත් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහා කුසලඤාතසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කල යුතු වූ අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල සිත් විස්ස ය හෙට්ඨිම ඵල සිත් තුන්‍ය නිචාණය ය යන ධර්මාරමමණය වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයා ගේ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය ගතිය ද, සමප්‍රයුක්තඤ්ඤායනනට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල සිත් අට ය, නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත කුසල තවය ය, මාගී සිත් සතර ය, වෛතසික අටනිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ලැබෙන අධිපති ධර්ම තුන් සතර අතුරෙන් එක් එක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජානාධිපති ගතිය ද ලැබේ. ඤාණධාර කුඳසෙකි.

විශේෂ කරුණක්

ග්‍රන්ථය කෙටි වීම සඳහා මින් ඉදිරියෙහි ඒ ඒ වාරවලට කුසලෙන කුසල, කුසලෙන අකුසල, කුසලෙන අඛ්‍යාකත, කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකත,

අකුසලෙන් අකුසල, අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකත යනාදී නාම භාවිතා කරනු ලැබේ. ඒවා පුච්චාචායඝීවරයන් භාවිතා කළ නාමයෝ ය.

කුසලෙන් අබ්‍යාකත වාරයෙහි "අබ්‍යාකතො ධම්මො" යන කතීඥ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල නවය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමසකඤ්ඤා නිසා උපදනා සාධිපති විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "අධිපති පච්චයා" යන හේතු පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල නෙළෙස ය, වෛතසික අටතිස ය යන මේ ධම්මයන්ගේ එක් එක් විත්තසමුප්පයක අති අධිපති ධම්ම තුන හා සතර අතුරෙන් එක් එක් අධිපති ධම්මයක සහජානාධිපති ශක්තිය ලැබේ. සකඤ්චාර දෙසිය විසිපසෙකි.

කුසලෙන් කුසලාබ්‍යාකත වාරයෙහි "කුසලො ච අබ්‍යාකතෝ ච ධම්මො" යන කතීඥ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල සිත් අට ය, නියතයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශල නෙළෙසය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤා නිසා උපදනා වූ අධිපතිවන ධම්මයෙන් අන්‍යවූ මහාකුසලසිත් අටය මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසල නෙළෙස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤා හා ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ආරම්භණාධිපති සහජානාධිපති ශක්තීහු ගත යුතු. සකඤ්චාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන් අකුසල වාරයෙහි "අකුසලො ධම්මො" යන කතීඥ පාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, දෝසමූල සිත් දෙක ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤා නිසා උපදනා වූ අධිපති වන ධම්ම හැර ලෝහමූල සිත් අටය, දෝසමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික සවිජ්ජය ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පන්නජරූප අටොලොස ය ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, මෝහමූල සිත් දෙක ය, දුඛසහගත කායච්ඡාදන ය යන මේ සිත් හැර ලෝකික සිත් සසැත්තෘච ය, ද්වේෂ ඊෂ්ඨා මාත්සයඝී කෞකෘත්‍ය විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික පන්සාලිස ය යන ඡධාරම්මණ ධම්මයන් ගේ ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ද, සමුප්පකත සකඤ්චාර ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික

සවිස්ස ය යන මේ ධර්මයන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසක ලැබෙන අධිපති තුනෙන් එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජානාධිපති ශක්තිය ද ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර තුදුසෙකි.

අකුසලෙන් අබ්‍යාකත වාරයෙහි "අබ්‍යාකතො ධර්මො" යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් පඤ්චවේදකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂ මූල සිත් දෙකය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති වින්‍යාසරූප සඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සාධිපති වින්‍යාස රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවේදකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අටය - පෙ- සහජානාධිපති ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර දෙසිය විසි පසෙකි.

අකුසලෙන් අකුසල අබ්‍යාකතයෙහි "අකුසලොච අබ්‍යාකතො ච ධර්මො" යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් පඤ්චවේදකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂිකයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල සිත් අට ය දෝසමූල සිත් දෙක ය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂිකයන් හා ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සාධිපති වින්‍යාස රූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධේය ඉහත කී පරිදි දන යුතු ය. සාක්‍ෂිවාර දෙසිය දසයෙකි.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචිත්තිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධර්මො" යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා සිත් අට ය නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් නවය ය ඵලසිත් සතර ය චෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂිකයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්ම වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය චෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සාධිපති වින්‍යාසරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාභී අභීන්ඵල නිව්භ්‍යයෝ ය ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිව්භ්‍යය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ද, සම්ප්‍රයුක්ත සකන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා වින්‍යාසරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය නියම යෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් නවය ය ඵලසිත් සතර ය චෛතසික

අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තස්සණක ඇති අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ධර්මයන් ගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ද ලැබේ. ස්කන්ධචාර දෙසිය දසයෙකි.

ශුඛිරුපචාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධමේමා" යන කණ්ණිපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍ෂ්‍යයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සාධිපති විත්තජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූත රූප සහිත වූ සාධිපති විත්තජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍ෂ්‍යයන්හි ඇති අධිපති ධර්ම තුන සතර අතුරෙන් එක් එක් ධර්මයක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ අධිපති ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර පසළොසෙකි.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කණ්ණිපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් සිත් අට ය. අධිපති ඵකාන්තයෙන් ලැබෙන මහද්ගහලෝකෝත්තර කුසල් නෙළෙස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂ්‍යයන් හා මහාභූතයන් ද නිසා උපදනා වූ සාධිපති විත්තජරූප සම්බන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ අභිධේය කුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි මෙති. ස්කන්ධචාර දෙසිය පස්විස්සෙකි.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කණ්ණිපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය දව්‍යමූල දෙසිත ය විචිකිතසා චර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂ්‍යයන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති විත්තජරූප සම්බන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධේය අකුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි මෙති. (මේ චාර සයෙහි සහජාතාධිපතිය පමණක් ගැනේය යි ආචාර්යවරයෝ කියති. විමසිය යුතු.)

අධිපති ප්‍රත්‍යය විහංගය නිමි.

(4) අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහංගය.

අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධමේමා" යන කණ්ණි පාඨයේ අභිධේය ආරම්භ ප්‍රත්‍යයෙහි මෙති. හේතු පාඨයෙන්

පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපනය හා මනෝද්වාරා වර්ජනය ය, අන්තිම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී ලෝකික කුශල ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් මහාකුශල ප්‍රථමජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපනය හා මනෝද්වාරා-වර්ජනය ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය -පෙ- සත්‍යම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ෂ්‍රේෂ්ඨ ජවනය ය මහඟුත කුශල සෝමනසස සහගත සිත් සතරට හා මාගී සෝමනසස සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහා කුශල ප්‍රථමද්ව ය, මහඟුත කුශල උපේක්‍ෂා සහගත සිත් පසට හා මාගී උපේක්‍ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීය ද්වය ය, සමාපජන විචිතීන් පශ්චිම පශ්චිම මහඟුත කුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහද්ගත චිත්තයෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර කුද්දෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි "අකුසලො ධමෙමා" යන කතීපායියෙන් (ආරම්භයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේය.) හේතුපායියෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ප්‍රථම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරා වර්ජනයෝ ය, ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සත්‍යම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ෂ්‍රේෂ්ඨ ජවනය ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර කුද්දෙකි.

අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධෙය ආරම්භයෙහි මෙන් අද්වලත. හේතුපායියෙන් පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දෙළොස්ස කුසල් සිත් එක්විස්ස ය යන මොවුන් ගේ අන්තිම ජවනයෝ ය අභිතත ව්‍යති වර්ජිත සුචී සුචී විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියෝ ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

විසාර වශයෙන් මෙසේ ය: "අඛ්‍යාතනො ධමෙමා" යන හේතුපායියෙන් ප්‍රථමභවාධින නාමසාක්‍ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, ද්විතීයාදී පශ්චිම පශ්චිම භවාධින නාමසාක්‍ෂියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදී සුචී සුචී භවාධින නාමසාක්‍ෂියෝ ය, ආවර්ජනාද්වයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භවාධිගුපවේද පසළොස් ය, මනෝද්වාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන අරුප භවාධිගුපවේද සතර ය, හයින්තපාද මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයෝ ය, ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සත්‍යම ජවනයට ප්‍රත්‍යයවන ෂ්‍රේෂ්ඨ ජවනය ය, ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුසල ජවනයන් කෙරෙන් තදරම්භය වන කල්හි තදරම්භ එකොළොසට ද නො වන කල්හි භවාධින එකත් විස්සට ද ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල මෝහමූල

මහාකුශල අනිම ජවනයෝ ය, දෝසමූල ජවනයට අනතුරුව තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂා තදරමමණ සයට ද, නො වන කල්හි කාමෝපේක්ෂා හවාධින සයට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමූල අනිම ජවනය ය, හසිනෝතපාද ජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදරමමණ පසට ද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාධින නවයට ද ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝතපාද අනිම ජවනය ය, සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනස්ස තදරමමණ පසට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාධින තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනස්ස මහාක්‍රියා අනිම ජවනය ය, මහාක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත ජවන සතර කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්ෂා තදරමමණ සයට ද නො වන කල්හි ත්‍රිභේතුක හවාධින තෙළෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත අනිම ජවනය ය, ද්විතීය තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම තදරමමණය ය, කාම හවාධින දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, හෙට්ඨිමඵල සෝමනස්ස සහගත සිත් දෙළොසට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහා කුශල ප්‍රථමද්වය ය, හෙට්ඨිම ඵල උපේක්ෂා සහගත සිත් තුනට ප්‍රත්‍යය වන අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, මහද්ගත ක්‍රියා සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට හා අභීතඵල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රහු අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහද්ගත උපේක්ෂා සහගත ක්‍රියා සිත් පසට හා අභීතඵල උපේක්ෂා සහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රහු අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා තෘතීය ද්වය ය, සමාපජ්ජන වීථිනි පශ්චිම පශ්චිම මහද්ගත ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහද්ගත ක්‍රියාජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාධින නවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර කුශලක්‍රියා අනිම ජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාධින නවයට හා ආකාසානඤ්චායනන හවාධිනයට ද ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායනන කුශලක්‍රියා අනිම ජවනය ය, ත්‍රිභේතුක හවාධින තෙළෙසට හා තිරෝධි සමාපනතියෙන් නැගිටින අවසාවාවේහි ඇතිවන අනාගාමී අභීත ඵල විත්තයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුශලක්‍රියා අනිම ජවනය ය, ශ්‍රෝතාපත්ති ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන ශ්‍රෝතාපත්ති මාගීයය -පෙ- අභීත ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අභීතමාගීය ය ත්‍රිභේතුක හවාධින තෙළෙසට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරය යන මොවුන් ගේ අනිම ජවනයෝ ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදරමමණයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වේ නම් කාමව්‍යුති දශයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීය තදරමමණය ය, ජවනයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වේ නම් ව්‍යුති සිත් එකත්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චම ජවනය ය, හවාධිනයට අනතුරු ව ව්‍යුති ඵකුන් වීස්සට ප්‍රත්‍යය වන හවාධින එකත්විස්සය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්

ගේ අනන්තර ගකනිය ලැබේ. (මෙය ප්‍රවෘත්ති කාලය වන බැවින් ව්‍යුතියෙන් කෙලවර වේ.) සකරුවාර තුදසෙකි.

ප්‍රතිසර්ධි කාලයෙහි කනීපදයේ අහිධෙය අාරමමණයෙහි මෙනි. "අනන්තර පවටියා" යන හේතුපායයෙන් ප්‍රතිසර්ධි එකුන් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන එකුන්විසි ව්‍යුතිවිත්‍යයන් ගේ අනන්තර ගකනිය ලැබේ. නොහොත් කාමප්‍රතිසර්ධි දගයට ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකාහේතුක ව්‍යුතිහු ය. ප්‍රතිසර්ධි එකුන්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන කාමත්‍රිහේතුක ව්‍යුතිය ය, සහේතුක ප්‍රතිසර්ධි සනොලොසට ප්‍රත්‍යය වන රුපාවචර ව්‍යුති පස ය කාමත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසර්ධි සනරට හා අරුපප්‍රතිසර්ධි සනරට ප්‍රත්‍යය වන අකාසානසර්ධියනන ව්‍රතිය ය, කාම ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසර්ධි සනරට හා විසර්ධාණසර්ධියනන අකිසර්ධිසර්ධියනන නෙවසසර්ධානාසසර්ධියනන ප්‍රතිසර්ධිනට ද ප්‍රත්‍යය වන විසර්ධිසර්ධියනන ව්‍රතිය ය, කාමත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසර්ධි සනරට හා අකිසර්ධිසර්ධියනන නෙවසසර්ධානාසසර්ධියනන ප්‍රතිසර්ධිනට ප්‍රත්‍යය වන අකිසර්ධිසර්ධියනන ව්‍රතිය ය, කාමත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසර්ධි සනරට හා නෙවසසර්ධානාසසර්ධියනන ප්‍රතිසර්ධියටද ප්‍රත්‍යයවන නෙවසසර්ධානාසසර්ධියනන ව්‍රතිය ය යන මොවුන් ගේ අනන්තර ගකනිය ලැබේ. සකරුවාර එකුන්විස්සෙකි. අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහධිය නිමි. සමනන්තර විහධිය ද එසේම ය,

(6) සහජාන ප්‍රත්‍යය විහධිය.

සහජාන විහධියෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කනීපායයේ අහිධෙය අවුලනු. හේතුපායයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සින් එකවිස්ස ය වෛතසික අටනිසය යන අවයව නාමසකර්ධියන් ගේ සහජාන ගකනිය ලැබේ. සකරුවාර තුදසෙකි.

කුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කනීපායයේ අහිධෙය අාරමමණයෙහි මෙනි. හේතුපායයෙන් විත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පසර්ධිවෝකාර භුමියෙහි උපදනා වූ කුසල් සින් එක විස්සය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසකර්ධියන් ගේ හා උපාදාරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුතයන් ගේ ද සහජාන ගකනිය ලැබේ. සකරුවාර දෙසිය විසිපසෙකි.

කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කනීපායයේ අහිධෙය හේතුවේහි මෙනි. හේතුපායයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පසර්ධිවෝකාර භුමියෙහි උපදනා අවයවාවේහි වූ කුසල් සින් එකවිස්ස ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසකර්ධියන් ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා

උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සතර මහාභූතයන් ගේ ද සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යායේ අභිධේය ආරම්භයෙහි මෙහි. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දෙලොස ය. වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන් ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර තුදසෙකි. අකුසලෙන් අඛණ්ඩ චාරයෙහි අභිධේය අවුලන.

අකුසලෙන් අකුසලාඛණ්ඩයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් අකුසල් සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යෝභවනනෝ ලැබේ. හේතුපාඨයේ අභිධේය අවුලන. ඤාණචාර දෙසිය දසයෙකි.

අඛණ්ඩයෙන් අඛණ්ඩ චාරයෙහි අඛණ්ඩය ප්‍රචිතති ප්‍රතිසන්ධි ශුචිරූප වශයෙන් තෙවැදූරුමී වේ. ප්‍රචිතතිකාලයෙහි "අඛණ්ඩනො ධමෙමා" යන කතීෂ්‍යායෙන් විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් චිස්ස ය. වෛතසික අටතිස ය අවයව නාමඤ්ඤායන් නිසා උපදනා විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් චිස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යෝභවනනෝ ලැබේ. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් චිස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන්ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය යන මොවුන්ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. ඤාණචාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන් චිස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායන් හා හෘදය වසුච ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන්චිස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායන් හා කෘතචාරාත්රූපයෝ ද යන ප්‍රත්‍යෝභවනනෝ ලැබේ. හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘතචාරාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන්චිස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායන් ගේ ද ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතරෙහි ද ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන

පැවැත්වීමේදී ප්‍රතිසන්ධි නාමයකටයත් ගේ හා හදය වැනුව ගේ ද සහජාන ශක්තිය ලැබේ, සන්ධිවාර දෙසිය සහලියකි.

ශුඛරූපවාරයෙහි අඛණ්ඩතො ධර්මො යන කතීපාදයෙන් පැවැත්වීමේදී උපදනා අවසානවේනි වූ අරූපවිපාක ද්විපැවැත්වීමේදී අභිනව්‍යානි වර්ජිත කුලාකුල විපාක ක්‍රියා නාමයකටයත් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විනත මහාභුතයෝය, පැවැත්වීමේදී ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා උපදනා කම්ප මහාභුතයෝ ය, බාහිර මහාභුතයෝ ය, සංකු මහාභුතයෝ ය, ආහාර මහා භුතයෝ ය අසංඥ සන්තව කම්ප මහාභුතයෝ ය, ප්‍රචිතති කම්ප මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ විනත ප්‍රතිසන්ධි කම්ප බාහ්‍ය ආහාර සංකු අසංඥ සන්තව කම්ප ප්‍රචිතති කම්ප උපදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාදයෙන් විනතරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පැවැත්වීමේදී උපදනා අවසානවේනි වූ අරූපවිපාක ද්විපැවැත්වීමේදී අභිනව්‍යානි වර්ජිත කුලාකුල විපාකක්‍රියා නාමයකටයත් ය ඔවුන්ගේ විනතරූපයන්ට හා උපදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාන ශක්තිය ලැබේ. සන්ධිවාර එකසියපසකි. විනත මහාභුතයන්හි වාර පසලොසකි. ඉතිරි මහාභුත කොටස් සයෙහි ද එකක වාර පසලොස බැගින් ම වීමෙන් එකසියපස වේ. කුසලාඛණ්ඩත පද වාරයෙහි ද හේතුප්‍රත්‍යය අනු ව අභිධේය අවුලනු. හේතුපාදයෙන් විනතරූපයන් ප්‍රත්‍යය වන පැවැත්වීමේදී උපදනා අවසානවේනි වූ කුසලසිත් එකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයකටයත් ය ඔවුන්ගේ විනතරූපයන්ට හා උපදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුතයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාන ශක්තිය ලැබේ. කුසලාඛණ්ඩත පද වාරය ද එසේ ම ය.

සහජාන විභවය නිමි.

(7) අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය විභවය.

අන්‍යෝන්‍ය විභවයෙහි කුසලපද අකුසලපද වාර දෙක සහජානට සමාන ය. අඛණ්ඩතවාරයෙහි ප්‍රචිතතිකාලයෙහි නාමයකටයත් අභිධේය වශයෙන් අවුලනු. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "අඛණ්ඩතො ධර්මො" යන කතීපාදයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයකටයත් හා හදය වැනුව නිසා උපදනා ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයකටයත් හා හදය වැනුව ද යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් ඔවුන්ගේ විනතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය

වෛතසික පන්තිස ය යන් අවයව නාමසාක්ෂියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ෂිය හෘදය වසානු ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිචාර සිවුසාලියෙකි.

ශුඛිරූප චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ අරූපවිපාක දවිපඤ්චිඤාන අභීතතවූනි වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්ෂියන් විසින් සදසු පරිදි උපදවන විතත් මහාභූත යන් හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප මහාභූතයෝය. බාහිර මහා භූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝය, සෘතූජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ලැබේන්. හේතූපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයන් ගේ අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිචාර අට අනුවෙකි. ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි චාර නුදසක් ද ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි චාර සිවුසාලියක් ද ශුඛිරූපචාරයෙහි අටඅනුවක් ද වීමෙන් සාක්ෂිචාර එක්සිය සපනසක් වේ.

අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය විභවය තිමි.

(8) නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවය.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලෙන කුසලය සහජාතය අනු ව විසාර කරනු. පුරේජාත නිශ්‍රයයෙහි හේතූපදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සින් එක් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූච්ඡචි විතනයන් හා උපදනා හෘදයවසානු ය, මරණාසන්න කුසලජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වූනිවිතනයෙන් සනොලොස් වන විතනය හා උපන් හෘදයවසානු ය යන මොවුන් ගේ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මෙනි. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි ද සහජාත ය අනුව අභිධෙය අවුලනු. හේතූපදභිධෙය සහජාත නිශ්‍රයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අවුලනු. පුරේජාත නිශ්‍රයයෙහි හේතු පදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සින් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන හෘදය වසානු ය මරණාසන්න කුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වූනිවිතනයෙන් සනොලොස්වන විතනය හා උපන් හෘදයවසානු ය යන මොවුන් ගේ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිචාර දෙසිය දසයෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි සහජාතනිශ්‍රය වශයෙන් අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි. පුරේජාත නිශ්‍රය වශයෙන් හේතූපදයේ අභිධෙය මෙසේ ය. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම අකුසල විතනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරා-

වර්ජනාදී පුළු පුළු වින්තයන් හා උපදනා හදය වැනුව හා මරණාසන්න අකුල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන වෘත්ති වින්තයෙන් සන්ලොස්වන වින්තය හා උපදනා හදය වස්තුව ද යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මේනි. අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි ද වුක්තානුසාරයෙන් අභිධේය අවුලන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචිත්තකාලයෙහි අභිධේය වුක්තානුසාරයෙන් අවුලන. හේතුපාඨයේ අභිධේය සහජාන නි:ශ්‍රයයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අවුලන. පුරේජාන නි:ශ්‍රය වශයෙන් මෙසේ ය. වක්‍රපවිඤාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමාශුක වක්‍රවිඤාව ය, -පෙ-කායවිඤාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමාශුක කාය ප්‍රසාදය ය, පක්‍රවිඤාන භූමියෙහි උපදනා වූ අරුපවිඤාන ද්විපක්‍රවිඤාන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ විභාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසක්ඛිනාදී පුළු පුළු වින්තයන් හා උපදනා හදය වැනුව ය මරණාසන්නකාලයෙහි පක්‍රවිඤාන හවාසින පසලොස ය, ආවර්ජන දෙක ය, සමපට්ඨන දෙක ය, සන්තරණ තුන ය, වාචස්ථාපනය ය, මරණාසන්න ජවන පස ය තදුරුමමණය ය වුතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වෘත්තියෙන් සන්ලොස් වන වින්තය හා උපන් හදයවැනුව ය යන මොවුන් ගේ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. ප්‍රතිසක්ඛිවාරය හා ශුඛිරුපවාරය ද සහජාතය අනුව දන යුතු ය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතවාරය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත වාරය ද සහජාතය අනුව දන යුතු.

නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහසනය නිමි.

(9) උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විහසනය.

උපනි:ශ්‍රය විහසනයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි හේතුපදභිධේය ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන අනීන්මාගී අනීන්ඵල වර්ජිත බලවන් වූ සිත් සත් අසුව ය වෛතසික දෙපනස ය, රුප අටවිස්සය, ප්‍රඤ්චනය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය හේතුපදයෙන් ලැබේ. (පරසන්නානයෙන් ප්‍රත්‍යය ලැබීමේදී සිත් එකුත් අනුව ම ගත යුතු ය.)

අකුසලෙන අකුසලයෙහි හේතුපාඨාහිධෙය ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් අනන්තරයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් පශ්චිම පශ්චිම දොළොස් අකුසල වින්තයන්ට ප්‍රත්‍යයවන බලවත් වූ ලොකික සිත් එක්අසුච ය, අට්ඨිසි රූපය ය, ප්‍රඥප්තිය ය, යන ප්‍රත්‍යය ධර්මීයන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂ්‍යවාර තුදසෙකි.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හේතුපද්‍රහිධෙය ආරම්මණෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් ආරම්මණාධිපතියෙහි මෙන් ද අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක සතිසට හා ක්‍රියා සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු වින්තය ය, වෛතසික දෙපනඤ ය, රූප අට්ඨිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මීයන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසක්ඛි කාලයෙහි ආරම්මණයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් අනන්තරෝප නි:ශ්‍රය වශයෙන් අභිධෙය අනන්තරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසක්ඛි සිත් එකුත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ ලොකික සිත් එක් අසුච ය. වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට්ඨිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය නානාක්ෂණික කුගලා කුගල වේතනා ය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය හේතුපාඨයෙන් ලැබේ.

උපනි:ශ්‍රය විභඩාය නිමි.

(10) පුරේජාන ප්‍රත්‍යය විභඩාය.

පුරේජාන විභඩායෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුගලනාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී වින්තයන් හා උපදනා හෘදය ව්‍යකුච ය, මරණාසන්න ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිතයෙන් සතොළොස් වන වින්තය හා උපදනා හෘදය ව්‍යකුච ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මීයන් ගේ ව්‍යකු පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස් ය, වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව

නාමයකර්මයන් නිසා උපදනා අකුසල් සිත් දෙලොසය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමයකර්මයෝ කතීපාදයෙන් ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයාදවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම අකුසල විතනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවයාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූර්වී පූර්වී විතනයන් හා උපදනා හෘදය ව්‍යෘච්ච ය, මරණාසන්න අකුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විතනයන් සනොලොප් වන විතනය හා උපන් හෘදය ව්‍යෘච්ච ය යන මොවුන් ගේ ව්‍යෘච්චපුරේජන ශක්තිය ලැබේ.

අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයාදවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමයකර්මයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමයකර්මයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයේ අභිධෙය පුරේජන නිසස්ස අනුව දන්නේ ය.

පුරේජන විභවය නිමි.

විශේෂ කරුණු.

මෙහි "විඤ්චං පුරේජන පච්චයා" යි ව්‍යෘච්ච පුරේජනය පමණක් දේශිත ය, ආරම්මණ පුරේජනය අදේශිත ය, එයට හේතුව පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට පඤ්චාරම්මණය පුරේජන ප්‍රත්‍යය වන්නාක් මෙන් අනිත්‍යානාගතය ද අරමුණු කරන මනෝවිඤාන ධාතුවට නියමයෙන් ආරම්මණපුරේජනප්‍රත්‍යය නොලැබීමය. "ආරම්මණං පන නියමනො පුරේජන පච්චයභාවං න ලබ්බති. රූපයනනාදීනි හි වකඛු-විඤ්ඤාණාදීනං යෙව පුරේජන පච්චයනං සාධෙනති, මනොවිඤ්ඤාණධාතුයා පන අනිත්‍යානාගතානි පි ආරම්මණාභොතති යෙව තස්මා ඉධ න ගතිනං" යනු අටුවා යි.

පශ්චාත්ත ප්‍රත්‍යය මේ විභවවාරයෙහි වරුන නැත. එයට හේතුව එය ජනකප්‍රත්‍යයක් නොවීම ය, "පච්චාජානො කුසලාකුසලානං පච්චයො න භොති අඛණ්ඩතස්සා පි උප්පට්ඨකො ව, න ජනකො. තස්මා උප්පජ්ජති පච්චාජාන පච්චයා ති එවං න වත්තබ්බා"පශ්චාත්ත වශයෙන් නාම ධර්මයන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ උපන් රූප ධර්මයන්ට ය. එබැවින් "කුසලං ධර්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධර්මො උප්පජ්ජති පච්චාජාන පච්චයා"යි නො වරද හැකි ය.

(12) ආසේචන ප්‍රත්‍යය විභසිය.

ආසේචන විභසියෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් මහා කුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවයය, මාගීසීන් සතර ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ද්විතීයාදි මහා කුශල ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල නවය ය, මාගීසීන් සතර ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්විසි කුශල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පුච්චි පුච්චි වූ ලොකික කුසල් සනොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආසේචන ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් මහා කුශල ද්විතීය ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡඤ්ච ජවනයය, සෝමනස්ස සහගත මහද්ගත කුශල සතරට හා මාගී සෝමනස්ස සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යයන් ඇති මහාකුශල ප්‍රථමද්වය ය. මහද්ගත කුසල උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට හා මගීචෝදන සහගත සිත් සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූචෝදන කෘත්‍යවත් මහා කුශල නෘත්‍යද්වය ය, සමාපජ්ජන විචිතති පශ්චිම පශ්චිම මහද්ගත ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පුච්චි පුච්චි මහද්ගත ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ ආසේචන ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර තුදසෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අකුසලො යන කතීෂ්‍යායෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ප්‍රථම ජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම අකුශල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිම ජවන වර්ජිත පුච්චි පුච්චි අකුශල ජවනයන්ගේ ආසේචන ශක්තිය ලැබේ. ස්කන්ධචාර තුදසෙකි.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීෂ්‍යායෙන් හසිනෝත්තපාද මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිම ජවන වර්ජිත පුච්චි පුච්චි අටොළොස් ක්‍රියා ජවනයන් ගේ ආසේචන ශක්තිය ලැබේ. නොහොත් හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡඤ්ච ජවනය ය, මහද්ගත සෝමනස්ස සහගත ක්‍රියා සතරට

ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමදවය ය, මහඟුත උපේක්‍ෂා සහගත ක්‍රියා පසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා නෘතීය දවය ය, සමාපජන විටියෙහි පශ්චිම පශ්චිම මහඟුත ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහඟුත ජවනයෝ ය යන මොවුන් ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර කුදසෙකි.

ආසේවන විභවය නිමි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය විභවය.

කම්ප්‍රත්‍යයවිභවයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසල විතනයන්හි ඇති චේතනා එක් විස්සෙහි සහජාතකම් ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර කුදසෙකි.

කුසලෙන අබ්‍යාතයෙහි කතීපාඨාධිධෙය හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච-චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ එක් එක් කුසල විතනයෙකහි ඇති චේතනා වෛතසිකයා ගේ සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර දෙසියවිසිපසෙකි.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනාවූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය චේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විතනජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂකයන්ට හා විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ එක්විසි කුසල චේතනාවන්ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර දෙසියදසයෙකි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත් විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සච්චිස්ස යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙලොස් අකුසල විතනයන්හි ඇති චේතනා වෛතසික දෙලොසෙහි සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. සාක්‍ෂිවාර කුදසෙකි.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යදහිධෙය හේතුවෙහි මෙනි. හේතූපාදයෙන් විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ දෙළොස් අකුශල වේතනාවන්ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය, වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස් ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතූපාදයෙන් සමුප්‍රයුක්තසෂාඤ්ඤායන්ට හා විතතජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස්හි ඇති වේතනා දෙළොස්හි සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. සෂාඤ්ඤාචාර දෙසිය දසයෙකි.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාදයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්සය ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත වෛතසික අටතිසය ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය ඒ නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝ- තපනතයෝ ලැබෙත්. (නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයෝතපනතයන් ඇතුළුවන බැවින් විපාක වේතනාව බැහැර නොකරන ලදී.) හේතූපාදයෙන් සමුප්‍ර- යුක්තසෂාඤ්ඤායන්ට ද සමුප්‍රයුක්තසෂාඤ්ඤායන්ට හා විතතජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසෙහි හා ක්‍රියා සිත් විස්සෙහි ඇති වේතනාවන් ගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ. විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන අතිත- කුශලාකුශල වේතනාවන් ගේ නානාක්‍ෂණික කම්ශක්තිය ද ලැබේ. නොහොත් අකුසලවිපාක සතට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුශල වේතනා ය, අහේතුක කුශලවිපාක මහාවිපාක නාමසෂාඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්තකෂ්‍යට මහා කුශල වේතනා ය, අහේතුක කුශල විපාකයන්ට හා ඤානවිප්‍රයුක්ත මහාවිපාක සතරට ද ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක ද්විහේතුකෝත්තකෂ්‍යට මහාකුශල වේතනා ය, අහේතුක කුශල විපාකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකෝමක මහා කුශල වේතනාය, ප්‍රථමධ්‍යාන විපාක නාමසෂාඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධ්‍යාන කුශල වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චමධ්‍යාන විපාකනාමසෂාඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චමධ්‍යාන කුශල වේතනාවය ආකාශාතකුචායතන විපාක නාමසෂාඤ්ඤායන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශාව- කුචායතන කුසල වේතනාවය -පෙ-නේවසක්‍ෂාදානාසක්‍ෂාදායතන විපාකයට ප්‍රත්‍යය වන නේවසක්‍ෂා- නාසක්‍ෂාදායතන කුශල වේතනාව ය, සෝනාපත්ති ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝනාපත්ති මඟවේතනාව ය -පෙ- අර්හත්තඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අර්හත්තමඟ වේතනාවය යන මොවුන් ගේ නානාක්‍ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ. සෂාඤ්ඤාචාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කණිෂ්ඨපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා හෘදය වැනුව ද නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා කෘතන්ධාත් රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධයට ද සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධ කෘතන්ධාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත්විසි ප්‍රතිසන්ධි විතනයන් හි ඇති වේතනා එකුත් විස්සෙහි සහජාත කම්මකතිය ද ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ කෘතන්ධාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඖඛ්‍යසහගත සිත්හි වේතනාව හැර එකොළොස් අකුල වේතනය, මහා කුසල වේතනා අටය, මහදගත කුසල වේතනා නවය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ නානාක්ෂණික කම්ම කතිය ලැබේ. නොහොත් දුර්ග්‍හි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ඖඛ්‍ය වේතනා වර්ජිත අකුල වේතනා එකොළොස්ය, කාමත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්කෘත මහාකුල වේතනා ය, දවිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක දවිහේතුකෝත්කෘත මහාකුල වේතනා ය, සුගති අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දවිහේතුකෝමක මහාකුල වේතනා ය, ප්‍රථමධ්‍යාන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමධ්‍යාන කුල වේතනාව ය, -පෙ- පඤ්චධ්‍යාන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට හා කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චධ්‍යාන කුල වේතනාව ය, ආකාශානඤ්චායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකාශානඤ්චායනන කුසල වේතනාව ය, -පෙ- තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලවේතනාව ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ නානාක්ෂණික කම්ම කතිය ලැබේ.

ශුඛිරූපවාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො ධමමො" යන කණිෂ්ඨපාඨයෙන් අරූපවිපාක දවිපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුලලාකුල විපාක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතර් මහාභුතයෝ ය, පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා උපදනා කම්ම මහාභුතයෝ ය, අසංඤ්ඤානව කම්ම මහාභුතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ම මහාභුතයෝ ය, යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "කම්මපච්චායා" යන හේතුපාඨයෙන් විතර් රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූප විපාක දවිපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත

කුලලාකුල විපාක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන්හි වූ චේතනාවන් ගේ සහජාත කම් ගක්ඛිය ද, ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඖෛද්‍ය චේතනා වර්ජිත අකුල චේතනා ඵකොලොස ය, මහාකුල චේතනා අටය, රූප කුල චේතනා පසය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල චේතනා දොලොසය, මහාකුසල චේතනා අටය, රූප කුල චේතනා පසය, අසංඤ සත්ථව කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන කුල චේතනාව ය යන මොවුන් ගේ නානාකෘතික කම් ගක්ඛිය ද ලැබේ. ඉතිරි චාර දෙක උක්තානු සාරයෙන් දන්නේය.

කම් ප්‍රත්‍යය විභංගය නිමි.

(14) විපාක ප්‍රත්‍යය විභංගය.

විපාකප්‍රත්‍යය විභංගයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය චෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා විපාකසිත් සතිස ය චෛතසික අටනිසය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් නාමසකන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය, චෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් ගේ විපාක ගක්ඛිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන්විස්ස ය, චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා හෘදය ව්‍යාකූලනිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන් විස්ස ය, චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා කෘත්තචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. විපාක පට්ටියා යන හේතුපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා කෘත්තචාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිසිත් ඵකුන් විස්ස ය චෛතසික පන්තිස ය යන නාමසකන්ධයන් ගේ විපාක ගක්ඛිය ලැබේ.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක දවිපඤ්චිඤාන අභිනවච්ඡුති වර්ජිත පඤ්චවෝකාර විපාක නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන චිත්තජ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන් හා උපන් කම්භ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්භ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක දවිපඤ්චිඤාන වර්ජිත විපාක

සිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමයකර්මයන් ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

විපාකප්‍රත්‍යය විභවය නිමි.

(15) ආහාර ප්‍රත්‍යය විභවය.

ආහාරපච්චය විභවයෙහි කුසලෙන් කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසලසිත් එක්විස්සෙහි එක්එක් ධර්මරාශියක ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණ යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් අඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාඨාහිධෙය සහජාතයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුසලචිත්තයන් ගේ එක් එක් ධර්ම සමුහයක ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණ යන ආහාරයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් කුසලාඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාඨාහිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක් එක් කුසල චිත්තකෂණයක ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන් අකුසලය, අකුසලෙන් අඛ්‍යාතකය, අකුසලෙන් අකුසලාඛ්‍යාතකය යන වාර තුන ද සහජාතයෙහි මෙන් දන්නේය. හේතුපාඨාහිධෙය ද කුසල පදනාසාරයෙන් දන්නේ ය. "දෙළොස් අකුසල චිත්තකෂණයන්හි ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණය" යි කීම පමණක් වෙනස ය.

අඛ්‍යාතකෙන් අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨාහිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා විතතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක ක්‍රියා චිත්තකෂණයන්හි ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණ යන මොවුන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ. සකර්මවාර දෙසිය දසයෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාතයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සකර්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා කෘතවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුන්විසි ප්‍රතිසන්ධිචිත්තකෂණයන් ගෙන් එක එකක ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ලැබේ.

ශුඛරූප චාරයෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා-කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතඡ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ මහාභූතයෝ ය, ආහාරඡ මහා භූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ විතතඡ ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ ආහාරඡ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් විතතඡරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි-කමීඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යධයන්ට අයත් වූ එසස වේතනා විඤ්ඤාණයන් ගේ නාමාහාර ශක්තිය ද, ආහාරඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බාහ්‍ය සෘතූඡ මීඡාවෙහි රූපාහාර ශක්තිය ද ලැබේ, (අනුමුඡ ආචාර්යවරයෝ ආධ්‍යාත්මික මීඡාව ද ගනිති.) කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය සහඡාතය මෙති, හේතූපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්ත සාක්‍යධ විතතඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුතය යි කියවුණු.

ආහාරපට්චය විහඩගය නිමි.

(16) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විහඩගය.

ඉන්ද්‍රියපට්චයවිහඩගයෙහි කුසලෙන කුසලය සහඡාතයෙහි මෙති. හේතූපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක් විසි කුශලවිතතයන් ගේ එක් එක් විතතක්‍යණයක අභි ජීවිත විතත වේදනා සධා විරිය සති එකගතා පඤ්ඤා යන නාමේන්ද්‍රිය ධමී අටෙහි සහඡාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතූපාඨයෙන් විතතඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුශල විතතක්‍යණයන්හි අභි නාමේන්ද්‍රිය ධමී අටදෙනා ගේ සහඡාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි හේතූපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්ත-සාක්‍යධයන්ට හා විතතඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ එක්විසි කුසලවිතතක්‍යණයන්හි අභි නාමේන්ද්‍රිය ධමී අටදෙනාගේ සහඡාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි හේතූපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්තසාක්‍යධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙළොස් අකුශල විතතක්‍යණයෙහි අභි ජීවිත විතත වේදනා විරිය එකගතා යන නාමේන්ද්‍රිය ධමී පසෙහි සහඡාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හා අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යා-

කතයෙහි අභිධේය උක්තානුසාරයෙන් දන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් නාමේන්ද්‍රිය පසෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ගන්නේ ය,

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයේ අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සාක්‍ෂාත්වයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්වයන්ට හා විතතජරූපයන්ටද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අදෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ව්‍යුහර් විභූත ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන අතීත භවාධිගය හා උපන් මධ්‍යමාද්‍රෂ්‍යක ව්‍යුහර්න්ද්‍රිය ය -පෙ-කායවිභූත ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන අතීතභවාධිගය හා උපන් මධ්‍යමාද්‍රෂ්‍යක කායේන්ද්‍රිය ය යන මොවුන් ගේ පරේජාතින්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධේය ද සහජාතයෙහි මෙති. හේතු පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්වයන්ට හා කාතජ්‍යාත්රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුත් විසි ප්‍රතිසන්ධි විතතසෂණයන් ගෙන් එක එකක ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අදෙහි නාමේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

ඉධරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවේකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක දවිපඤ්චවිභූත අතීතභව්‍යති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂාත්වයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතජ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවේකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ප්මහාභුතයෝ ය, අසංඤ්ජනන්ව කම්ප් මහාභුතයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්ප් මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුත රූප සහිත වූ විතතජ උපාදයරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් උපාදය රූපයෝ ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්ජනන්ව කම්ප් උපාදය රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ප් උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් විතතජරූපයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවේකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක දවිපඤ්චවිභූත අතීතභව්‍යති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා විතතසෂණ එක එකක ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මී අදෙහි සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද කම්ප් රූප කලාපයන්හි රූප-ජීවිතේන්ද්‍රියයා ගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ද ලැබේ.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සාක්‍ෂාත්වයන්ට හා විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුශල විතතසෂණ-යන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රියයන් ගේ සහජාතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි අභිධේය වූක්තානුසාරයෙන් දන්නේ ය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විභවගය නිමි.

(17) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවිය.

කුසලෙන් කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුශලචිත්තක්‍ෂණයන් ගෙන් එක එකක ඇති චිත්තක විචාර පිති ඒකගගතා වේදනා යන ධ්‍යානාධිග ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් අඛ්‍යාතනය හා කුසලෙන් කුසලාඛ්‍යාතනය ද සහජාතය මෙන් දන්නේ ය. හේතුපාඨාභිධේය වශයෙන් ධ්‍යානාධිගධර්මයන් ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ගන්නේ ය. අකුසලෙන් අකුසලය ද සහජාතය මෙනි. හේතුපාඨයෙන් අකුශලචිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති ධ්‍යානාධිග ධර්ම පසෙහි ධ්‍යානශක්තිය ගන්නේ ය. අකුසලෙන් අඛ්‍යාතනය අකුසලෙන් අකුසලාඛ්‍යාතනය ද වූකතාභ්‍යාසාරයෙන් දන යුතු. හේතුපාඨයෙන් ධ්‍යානාධිගධර්ම පස ගන්නේ ය.

අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතනයෙහි ප්‍රචිත්තිකාලයෙහි කතීෆපාඨයෙන් ද්විපඤ්චිඤ්ඤානයෙන් අන්‍ය වූ විපාක සිත් සවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චේතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යධර්මයන් නිසා උපදනා වූ විපාකසිත් සවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, චේතසික අට්ඨිසය යන අවයව නාමසාක්‍යධර්මයෝ ය, ඒ නාමසාක්‍යධර්මයන් නිසා උපදනා වූ චිත්තජරුපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝභ්‍යන්තරයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට හා චිත්තජරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිග ධර්ම පසෙහි ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධේය සහජාතය අනුව ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍යධර්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා කාන්තචාන්තරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිචිත්තක්‍ෂණ එකුත් විස්සෙහි ඇති ධ්‍යානාධිග ධර්මයන් ගේ ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීෆපාඨයෙන් පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤ්ඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යධර්මයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජමභාභුතයෝ ය, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ප මභාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤ්ඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාකක්‍රියා එක් එක් චිත්තක්‍ෂණයක ඇති ධ්‍යානාධිගධර්මයන් ගේ ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙක සහජාතයෙහි මෙන් දන යුතු. හේතුපාඨයෙන් ධ්‍යානාධිග ධර්මයන් ගේ ධ්‍යානගතතිය ගන්නේ ය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විගඩගය නිමි.

(18) මාගී ප්‍රත්‍යය විගඩගය.

මාගීප්‍රත්‍යය විගඩගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුගල විතතකෂණයන්හි ඇති පක්‍ෂ්‍යා විතකක සමමාචාරා සමමාකමමන්ත සමමාආදීච විරිය සති ඵකගනනා යන මාගීධිගධර්මයන් ගේ මාගීප්‍රත්‍යය ගතතිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. හේතු පාඨයෙන් විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂ්‍යාධර්මකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ එක්විසි කුගලයන් ගේ එක් එක් විතතකෂණයක ඇති මාගීධිග අටෙහි මාගී ගතතිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. හේතුපාඨයේ අභිධෙය ගැනීමේදී "සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා විතතරූපයන්ට" යනු යොදා කියනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය, හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන දෙලොස් අකුගල විතතයන් ගේ එක් එක් විතතකෂණයක ඇති විතකක විරිය ඵකගනනා දිට්ඨි යන මාගීධිග සතරෙහි මාගීගතතිය ලැබේ. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය ය යන දෙක සහජාතය මෙකි. හේතු පාඨයෙන් මාගීධිග සතර ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාතනි කාලයේ අභිධෙය හේතුවෙහි මෙකි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තකර්මයන්ට හා විතතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මාගීධිග අටෙහි මාගී ගතතිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධෙය හේතුවෙහි මෙකි. හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා කෘතවෘත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සතලොසෙහි ඇති පක්‍ෂ්‍යා විතකක විරිය සති ඵකගනනා යන මාගීධිගයන් ගේ මාගී ගතතිය ලැබේ.

ශුඛරූපවාරයෙහි හේතුවෙහි මෙනි. හේතූපාදයෙන් සහේතුක වින්‍යනරූපයන්ට හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක අභිනතව්‍යුතිවර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක විපාක ක්‍රියා වින්‍යනසෂණයන්හි ඇති මාගීඛාධානී අටෙහි මාගීගකතිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුව මෙනි. හේතූපාදයෙන් වින්‍යනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ එක්විසි කුශලයන් ගේ එක් එක් වින්‍යනසෂණයක ඇති මාගීඛාධානී අටෙහි මාගී ගකතිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුව මෙනි. හේතූපාදාභිධේය වශයෙන් මාගීඛාධානීයන්ගේ මාගීගකතිය ලැබේ.

මාගී ප්‍රත්‍යය විහංගය නිමි.

(19) සමුප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය විහංගය

සමුප්‍රයුක්ත විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලය ආරම්භණය මෙනි. හේතූපාදයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමයාකාරකයන් ගේ සමුප්‍රයුක්තගකතිය ලැබේ. අකුසලෙන අකුසලයද එසේය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාරනිකාලයෙහි අභිධේය ආරම්භණයෙහි මෙනි. හේතූපාදයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන අවයව නාමයාකාරකයන් ගේ සමුප්‍රයුක්ත ගකතිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අභිධේය ද ආරම්භණයෙහි මෙනි, හේතූපාදයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුන්විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන නාමයාකාරකයන් ගේ සමුප්‍රයුක්ත ගකතිය ලැබේ. රූපවාරයක් නැත්තේ ය.

සමුප්‍රයුක්ත විහංගය නිමි.

(20) විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය විහංගය.

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය විහංගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි "ව්‍යථුං විප්‍රයුක්ත පට්ටයා" යන පාදයෙහි පදාචී: "හදය වයකුවෙන් විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය භාවය සිදු කිරීමෙන් " යි කිය යුතු ය. කතීපාදයෙන් පක්‍ෂචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමයාකාරකයන් නිසා උපදනා කුසල්

සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධේය පුරේජානයෙහි මෙනි.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි "කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පටිඨව චිත්ත සමුච්චානං රූපං ඛණ්ඩවිප්පයුත්ත පට්ඨයා" පදවී: කුසලෙ ඛණ්ඩෙ, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කුසල නාමසෂාඤ්ඤායන් හා පටිඨව, එක්ව ඉපදීමට පැමිණ; විප්පයුත්තපට්ඨයා, විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය භාවය සිදුකරන්නා වූ; ඛණ්ඩ, අවයව වූ ද සමුහ වූ ද පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුසල නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා; චිත්තසමුච්චානං රූපං, චිත්තසමුච්චාන රූපය; (උපදි.) කතීපාඨයේ අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායන් ගේ සහජාන විප්පයුත්තගතිස ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි "ඛණ්ඩා ව්‍යථං විප්පයුත්ත පට්ඨයා, චිත්තසමුච්චානං රූපං ඛණ්ඩ විප්පයුත්තපට්ඨයා" පදවී:- ව්‍යථං විප්පයුත්තපට්ඨයා, හදය වසනු විප්පයුත්ත ප්‍රත්‍යය ගතිසයෙන් උපකාරවිම හේතු කොට; ඛණ්ඩා, පඤ්චෝකාර කුසල නාමසෂාඤ්ඤායෝ (උපදිති,) ඛණ්ඩ විප්පයුත්තපට්ඨයා; පඤ්චෝකාර කුසලනාමසෂාඤ්ඤායන් විප්පයුත්ත භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය විමෙන්, චිත්තසමුච්චානං රූපං, චිත්තජරූපය; (උපදි.) කතීපාඨයේ අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිසය යන අවයවවූද සමුහවූද නාමසෂාඤ්ඤායන් ගේ සහජාන විප්පයුත්ත ගතිසද, පහවිම පහවිම වූ කුසල් සිත් එක්විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යථසභාවන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි සුචි සුචි චිත්තයන් හා උපත් හදයවසනු ව ගේ ද, මරණාසන්න කුසල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යථි චිත්තයෙන් සනොළොස්වන චිත්තය හා උපත් හදය වසනු ව ගේ ද, පුරේජාන විප්පයුත්ත ගතිස ද ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨාභිධේය පුරේජානයෙහි මෙනි.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අභිධේය සහජානයෙහි මෙනි, හේතුපාඨයෙහි චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල් සිත් දොළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායන් ගේ සහජාන විප්පයුත්ත ගතිස ලැබේ.

අකුසලෙන් අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාධාතියෙහි සහජාත-
 යෙහි මෙති. වින්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි
 උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල සිත් දොළොස ය, වෛතසික සන්විස්ස
 ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාකාරයන් ගේ සහජාත විප්‍රසූක
 ගතකිය ද, පශ්චිම පශ්චිම දොළොස් අකුසලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
 ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචි සුචි වින්තයන් හා උපදනා
 හෘදය වසුචෙහි හා මරණසන්ත අකුසල ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
 ව්‍යුතිවිත්තයෙන් සනොලොස්වන වින්තය හා උපන් හෘදය වසුචෙහි
 සුරේජාත විප්‍රසූක ගතකිය ද ලැබේ.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචන්තිකාලයෙහි "ඛණ්ඩාච්ඡද්ධි-
 විප්‍රසූකපවිට්ටියා වින්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණ්ඩ විප්‍රසූක පවිට්ටියා"
 පදවී: ව්‍යථං, භවිට්ඨකුච; විප්‍රසූකපවිට්ටියා, විප්‍රසූක ගතකියෙන්
 ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; ඛණ්ඩා, පඤ්චෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමසෂාකාරයෝ
 (උපදිති.) ඛණ්ඩ, පඤ්චෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමසෂාකාරයන්;
 විප්‍රසූකපවිට්ටියා, විප්‍රසූක ගතකියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; වින්-
 තසමුට්ඨානං රූපං, වින්තසමුට්ඨාන රූපය; (උපදි.)

කතීෂ්‍යාධාතියෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ
 අරූප විපාක වර්ජිත විපාකසිත් දෙතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික
 අටතිස ය, යන අවයව නාමසෂාකාරයන් නිසා උපදනාවූ විපාක සිත්
 දෙතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව
 නාමසෂාකාරයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් වින්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
 පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක
 ද්විපඤ්චිඤ්ඤ අභිනතව්‍යුතිවර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත්
 විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද
 නාමසෂාකාරයන්ගේ සහජාත විප්‍රසූකගතකිය ද, වක්‍රවිඤ්ඤාද්වයට
 ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂක වක්‍රවිඤ්ඤා ව -පෙ - කාය විඤ්ඤා ද්වයට
 ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂක කායවිඤ්ඤා ය, පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා
 අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤ්ඤ වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම
 විපාක ක්‍රියා නාමසෂාකාරයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුචි සුචි
 වින්තයන් හා උපදනා හෘදය වසුචි ය, මරණසන්ත කාලයෙහි
 පඤ්චෝකාර භවාධින පසලොස ය, ආවර්ජනද්වය ය, සමුප්‍රත්‍යෝක්‍ෂණද්වය
 ය, සන්තීරණත්‍රය ය, ව්‍යවසාපනය ය, මරණසන්තජවන පස ය,
 නදරමමණය ය, ව්‍යුතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිත්තයෙන්
 සනොලොස්වන වින්තය හා උපන් හෘදය වසුචි ය යන මොවුන් ගේ
 සුරේජාත විප්‍රසූක ගතකිය ද ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "බන්ධා ව්‍යුථං විප්‍යයුත්තපච්චයා, කචන්තා රූපං බන්ධෙ විප්‍යයුත්තපච්චයා" පදථී: ව්‍යුථං විප්‍යයුත්තපච්චයා, හෘදයච්ඡාච විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; බන්ධා, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයෝ; (උපදිති.) බන්ධෙ විප්‍යයුත්තපච්චයා, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයන් විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; කචන්තා රූපං, කෘත්තචාත් රූපය; (උපදී.)

කන්තීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධිසිත් පසලොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කරයන් හා හෘදය ච්ඡාච ද නිසා උපදනා වූ පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කරයන් හා කෘත්තචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් කෘත්තචාත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොසය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමයක්කරයෝ ය, ඔවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කර හෘදයච්ඡාච ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ගේමය "බන්ධෙ පච්චිච ව්‍යුථ, ව්‍යුථං පච්චිච බන්ධා, බන්ධා ව්‍යුථං විප්‍යයුත්ත පච්චිචයා, ව්‍යුථ බන්ධෙ විප්‍යයුත්ත පච්චිචයා" පදථී: බන්ධෙ පච්චිච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයන් නිසා; ව්‍යුථ, හෘදය ච්ඡාච (උපදී.) ව්‍යුථං පච්චිච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් හෘදය ච්ඡාච නිසා, බන්ධා, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයෝ; (උපදිති.) ව්‍යුථං විප්‍යයුත්තපච්චයා, හෘදයච්ඡාච විප්‍යයුත්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; බන්ධා, ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයෝ; (උපදිති.) බන්ධෙ විප්‍යයුත්ත පච්චිචයා, ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කරයන් විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; ව්‍යුථ, හෘදය ච්ඡාච; (උපදී.)

ශුඛරූපචාරයෙහි "මහාභුතෙ පච්චිච විත්තසමුච්චාතං රූපං කචන්තා රූපං බන්ධෙ විප්‍යයුත්තපච්චයා" පදථී: බන්ධෙ, පඤ්චෝකාර විපාක ක්‍රියා නාමයක්කරයන්; විප්‍යයුත්තපච්චයා, විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්; මහාභුතෙ පච්චිච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් මහාභුතයන් නිසා, විත්තසමුච්චාතං රූපං, සිහින් උපදනා රූපය ද; කචන්තා රූපං, කම්ඡරූපය ද; (උපදී)

කන්තීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා අභිනතව්‍යුති වර්ජිත කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමයක්කරයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විත්තඡ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා සුදුසු පරිදි උපදනා කම්ඡ මහා

භූතයෝ ය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජ-රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂචචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපක්‍ෂචචිඤ්ඤා අභීතතව්‍යානි වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රඥාන ශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුපාදයෙන් විතතජරූප-යන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂචචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රඥාන ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුපාදයෙන් පක්‍ෂචචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්ධයන් ගේ සහජාත විප්‍රඥාන ශක්තිය ලැබේ.

විප්‍රඥාන ප්‍රත්‍යය නිදේශය නිමි.

21 - 22 - 23 - 24

අස්තිප්‍රත්‍යය විභවයෙහි අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති, හේතු පාදයේ අභිධේය ද සහජාතාස්තියෙහි සහජාතයෙහි මෙන් ද, පුරේජාතාස්තියෙහි පුරේජාතයෙහි මෙන් ද, ආභාරාස්තියෙහි රූපාභාර ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ද, ඉන්ද්‍රියාස්තිය රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙහි මෙන් ද ගන්නේ ය. නාස්ති විභවයේ අභිධේය ආරම්භයෙහි මෙති, හේතුපාදයේ අභිධේය අනන්තරය අනුව ගන්නේ ය. විගත විභවය ද එසේ ම ය. අවිගතවිභවය නාස්ති විභවය මෙති.

ඉමෙ තෙවිසති පට්ඨයා සස්කධායනෙන විජථාරෙනබ්බා, මේ තෙවිසි ප්‍රත්‍යයන් සස්කධායනා කරමින් විසාර කළ යුතු ය.

විභවචාරය නිමි.

අනුලෝම සඬායා වාර පාලිය.

හෙතුයා නව. ආරම්භේ තිණි. අධිපතියා නව. අනන්තරේ තිණි. සමනන්තරේ තිණි. සහජානෙ නව. අක්කමක්කෙ තිණි. තිය්සයෙ නව. උපතිය්සයෙ තිණි. පුරේජානෙ තිණි. ආසෙචනෙ තිණි. කමේම නව. විපාකෙ එකං. ආහාරේ නව. ඉන්ද්‍රියෙ නව. ක්ඛානෙ නව. මග්ගෙ නව. සම්ප්පන්නෙ තිණි. විප්පන්නෙ නව. අත්ථියා නව. තත්ථියා තිණි. විගනෙ තිණි. අවිගනෙ නව.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේ තිණි. අධිපතියා නව. අනන්තරේ තිණි. සමනන්තරේ තිණි. සහජානෙ නව. අක්කමක්කෙ තිණි. තිය්සයෙ නව. උපතිය්සයෙ තිණි. පුරේජානෙ තිණි. ආසෙචනෙ තිණි. කමේම නව. විපාකෙ එකං. ආහාරේ නව. ඉන්ද්‍රියෙ නව. ක්ඛානෙ නව. මග්ගෙ නව. සම්ප්පන්නෙ තිණි. විප්පන්නෙ නව. අත්ථියා නව. තත්ථියා තිණි. විගනෙ තිණි. අවිගනෙ නව.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේපට්ඨයා අධිපතියා තිණි. අනන්තරේ තිණි. සමනන්තරේ තිණි. සහජානෙ තිණි. අක්කමක්කෙ තිණි. තිය්සයෙ තිණි. උපතිය්සයෙ තිණි. පුරේජානෙ තිණි. ආසෙචනෙ තිණි. කමේම තිණි. විපාකෙ එකං. ආහාරේ තිණි. ඉන්ද්‍රියෙ තිණි. ක්ඛානෙ තිණි. මග්ගෙ තිණි. සම්ප්පන්නෙ තිණි. විප්පන්නෙ තිණි. අත්ථියා තිණි. තත්ථියා තිණි. විගනෙ තිණි. අවිගනෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේපට්ඨයා අධිපතිපට්ඨයා අනන්තරපට්ඨයා සමනන්තරපට්ඨයා සහජානපට්ඨයා අක්කමක්කෙපට්ඨයා තිය්සයපට්ඨයා උපතිය්සයපට්ඨයා පුරේජානපට්ඨයා ආසෙචනපට්ඨයා කමේම තිණි. ක්ඛානෙ තිණි. මග්ගෙ තිණි. සම්ප්පන්නෙ තිණි. විප්පන්නෙ තිණි. අත්ථියා තිණි. තත්ථියා තිණි. විගනෙ තිණි. අවිගනෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේපට්ඨයා -පෙ- ආසෙචනපට්ඨයා කමේපට්ඨයා ආහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ක්ඛානපට්ඨයා මග්ගපට්ඨයා සම්ප්පන්නපට්ඨයා විප්පන්නපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා තත්ථි පට්ඨයා විගනපට්ඨයා අවිගනෙ තිණි.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේපට්ඨයා -පෙ- පුරේජානපට්ඨයා කමේපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආහාරේ එකං. ඉන්ද්‍රියෙ එකං. ක්ඛානෙ එකං. මග්ගෙ එකං. සම්ප්පන්නෙ එකං. විප්පන්නෙ එකං. අත්ථියා එකං. තත්ථියා එකං. විගනෙ එකං. අවිගනෙ එකං.

හෙතුපට්ඨයා ආරම්භේපට්ඨයා -පෙ- පුරේජාතපට්ඨයා කමමපට්ඨයා විපාකපට්ඨයා ආහාරපට්ඨයා ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා ඤාන පට්ඨයා මඟපට්ඨයා සමපයුත්තපට්ඨයා විපපයුත්තපට්ඨයා අත්ථිපට්ඨයා නත්ථිපට්ඨයා විගතපට්ඨයා අවිගතෙ එකං.

ගණනා හෙතුමූලකා නිව්ඨිතා

ආරම්භේ ධිනෙන සබ්බත්ථ තිණේ ව පඤ්ඤා. ආරම්භේපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. අධිපතියා තිණි. -පෙ- අවිගතෙ තිණි. අධිපති පට්ඨයා හෙතුයා නව. ආරම්භේ තිණි. -පෙ- අවිගතෙ නව. අනන්තර පට්ඨයා සමනන්තර පට්ඨයා හෙතුයා තිණි. -පෙ- අවිගතෙ තිණි. සහජාතපට්ඨයා හෙතුයා නව. -පෙ- අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. තිස්සය පට්ඨයා හෙතුයා නව. උපතිස්සයපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. පුරේජාත පට්ඨයා හෙතුයා තිණි. ආසෙවන පට්ඨයා හෙතුයා තිණි. ආරම්භේ තිණි. අධිපතියා තිණි. අනන්තරේ තිණි. සමනන්තරේ තිණි. සහජාතේ තිණි. අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි. තිස්සයේ තිණි. උපතිස්සයේ තිණි. පුරේජාතේ තිණි. කමම තිණි. ආහාරේ තිණි. ඉන්ද්‍රියේ තිණි. ඤානේ තිණි. මඟේ තිණි. සමපයුත්තේ තිණි. විපපයුත්තේ තිණි. අත්ථියා තිණි. නත්ථියා තිණි. විගතේ තිණි. අවිගතෙ තිණි. ආසෙවන මූලකෙ විපාකං නත්ථි.

කමමපට්ඨයා හෙතුයා නව. විපාකපට්ඨයා හෙතුයා එකං. ආරම්භේ එකං. අධිපතියා එකං. අනන්තරේ එකං. සමනන්තරේ එකං. සහජාතේ එකං. අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං. තිස්සයේ එකං. උපතිස්සයේ එකං. පුරේජාතේ එකං. කමම එකං. ආහාරේ එකං. ඉන්ද්‍රියේ එකං. ඤානේ එකං. මඟේ එකං. සමපයුත්තේ එකං. විපපයුත්තේ එකං. අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං. විගතේ එකං. අවිගතෙ එකං. විපාක මූලකෙ ආසෙවනං නත්ථි.

ආහාරපට්ඨයා හෙතුයා නව. ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා හෙතුයා නව. ඤාන පට්ඨයා හෙතුයා නව. මඟපට්ඨයා හෙතුයා නව. සමපයුත්තපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. විපපයුත්තපට්ඨයා හෙතුයා නව. අත්ථිපට්ඨයා හෙතුයා නව. නත්ථිපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. විගතපට්ඨයා හෙතුයා තිණි. අවිගතපට්ඨයා හෙතුයා නව. ආරම්භේ තිණි. අධිපතියා නව. නත්ථියා තිණි. විගතේ තිණි. එකෙකං පට්ඨයං මූලකං කාතුන සජ්ඣායනෙන ගණෙනබ්බා ති.

අනුලෝමං.

අනුලෝම සංඛ්‍යා වාරය.

සන්නය.

විභවවාරයට අනතුරුව සංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එය ද ශුඛ සංඛ්‍යාවාර දුකාදි සංඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංඛ්‍යාවාරය පළමුකොට වදල සේක. එය ද හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යා වාරාදි වශයෙන් තෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යා වාරය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. සහේතුක සිත් එක් සත්තුව ය, මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික දෙපනය ය යන ප්‍රචිකති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය සහේතුක විතප් රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ඒ ධර්මයන් මේ අනුලෝම නයයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කම්කතී? වීම අනුව ද "හෙතුයා නව" යි වදල සේක. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි විසර්ජනා නවයක් ලැබිය යනු අච්චි යි.

එහි 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, කුසලෙන අඛ්‍යාකතය ය, කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අකුසලෙන අඛ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාකතය ය, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය, කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය, අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන වාර නවය ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි "කුසලො ධර්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විසයය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් එක්විසය ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිභවය "කුසලං ධර්මං පටිච්ච කුසලො ධර්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා , තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වෙ ඛන්ධා" යි ඉදිරිය යුතුය. මෙසේ පිළිවෙළින් අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරමින් සියල්ල විසාර කරනු.

හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරයට අනතුරුව ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ශුඛසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එකුත් අනු විතනය ය, වෛතසික දෙපනය ය යන ප්‍රචාතති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ඒ ධර්මයන් මේ අනුලෝම යෙහි නයයට අනුව ද, වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කම්කතී?වීම අනුව ද "ආරම්භණ කීර්ණි" යි වදල සේක. එහි "කීර්ණි", යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන

අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය, කතීභද්‍රයන් ගේ අභිධෙය අවුලා වීචිභඩග දක්වමින් විසාර කරනු.

ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ශුධසඬ්ඛ්‍යාවාරයට අනතුරු ව අධිපති ප්‍රත්‍යය ශුධසඬ්ඛ්‍යාවාරය වදල සේක. අධිපති වන ධම්මයෙන් අන්‍ය වූ දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාකධයෝ ය සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වන ධම්මයෝ ය. ඒ ධම්මයන් මේ අනුලෝමයෙහි නයයට අනුව ද චාරයට අනුව ද නික පදයට අනුව ද කම්කතීභ වීම අනුව ද "අධිපතියා නව" යි වදල සේක." අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි විසාරජනාවාර නවයක් වේය" යන අභී යි.

එහි "නව" යනු කුසලෙන කුසලය ය, කුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. අභිධෙය දක්වමින් විහඩග උදුරනු.

අනන්තර ශුධසඬ්ඛ්‍යා වාරයෙහි සියලු එකුත් අනු චිත්තය ය චෛතසික දෙපනස් ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධයෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "අනන්තරෙ තිණි" යි වදල සේක. සමන්තරය ද එසේ ම ය.

සහජාත ශුධසඬ්ඛ්‍යා වාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධයෝ ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආභාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්ති කම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "සහජාතෙ නව" යි වදල සේක. විසාර කරනු.

අන්‍යෝන්‍ය ශුධසඬ්ඛ්‍යා වාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වසානුවය, හෘදයවසානුවෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තජාදි මහාභුතයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යෝ ය. -පෙ- "අන්‍යෝන්‍යෙ තිණි" යි වදල සේක.

නි:ශ්‍රය ශුධසඬ්ඛ්‍යාවාරය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු. උපනි:ශ්‍රය ශුධසඬ්ඛ්‍යාවාරය ආරමමණයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

පුරේජාන ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි අරූපවිපාක චර්ජිත පඤ්චවේකාර ප්‍රච්ඡේදන නාමසංකයෝ පුරේජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- පුරේජානෙ තිණි" යි වදල සේක.

ආසේචන ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි ප්‍රථමජචන ඵලජචන චර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ඵක්ඛනස් ජචන නාමසංකයෝ ආසේචන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "ආසෙචනෙ තිණි" යි වදල සේක.

කම් ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි කුශලාකුශල -ක්‍රියා චේතනා චර්ජිතසකලප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, විතතරූපයෝ ය ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය ප්‍රච්ඡේදන කම්ච රූපයෝ ය අසංඤ්ජනඵ කම්ච රූපයෝ ය යන මොහු කම්ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "කමෙම නච" යි වදල සේක.

විපාක ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සකල විපාක ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, විපාක විතතරූපයෝ ය, ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය යන මොහු විපාක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- විපාකෙ ඵකං.

ආහාර ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සකලප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, විතතරූපයෝ ය, ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය, ආහාරච රූපයෝ ය යන මොහු ආහාර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ආහාරෙ නච.

ඉන්ද්‍රිය ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සකල ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, විතතරූපයෝ ය ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය, රූප චිච්චේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්ජනඵ කම්ච රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡේදන කම්ච රූපයෝ ය යන මොහු ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ඉන්ද්‍රියෙ නච.

ධ්‍යාන ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි ද්විපඤ්චවිඤ්ජනයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, විතතරූපයෝ ය, ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය යන මොහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ධ්‍යානෙ නච.

මාග්ගී ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සහේතුක සිත් ඵක්ඛන්ද්‍රව ය, චේතසික දෙපනස ය යන ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ ය, සහේතුකවිතතර රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසංකයෝ කම්ච රූපයෝ ය යන මොහු මාග්ගීප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. මගො නච.

සමප්‍රසූක්ඛන ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සකල ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසංකයෝ නාමසංකයෝ සමප්‍රසූක්ඛනප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. සමප්‍රසූක්ඛනෙ තිණි.

විප්‍රයුක්ත ශුඛසංකල්පවාරයෙහි ආරම්භවිභාග වර්ජිත පක්‍ෂ-
වෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂයෝ ය, චිත්තජරුපයෝ ය
ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ
ය, විසුද්ධතෙ නව.

අසනිප්‍රත්‍යයේ ශුඛ සංකල්පවාරය සහජාතයෙහි මෙන් විසාර කරන.
අත්ථියා නව. නාසනිප්‍රත්‍යය ශුඛසංකල්පවාරය ආරම්භයෙහි සේ විසාර
කරන. නත්ථියා නිණි. විගතශුඛවාරය ද ආරම්භයෙහි මෙන් විසාර
කරන. විගතෙ නිණි. අවිගත ශුඛසංකල්පවාරය සහජාතයෙහි මෙන්
විසාර කරන. අවිගතෙ නව. ශුඛ සංකල්පවාරය නිමි. හේතුයා නව,
ආරම්භයෙහි නිණි යනාදි පාලිය ප්‍රශ්න කර ගත යුතුය.

දුකාදි සංකල්ප වාරය.

ශුඛසංකල්පවාරයට අනතුරුව දුකාදිසංකල්පවාරය වදාලසේක. එය
ද හේතුප්‍රත්‍යය දුකාදි සංකල්පවාරය ය ආරම්භයෙහි ප්‍රත්‍යය දුකාදි සංකල්පවාරය
ය යනාදි වසයෙන් තෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතු ප්‍රත්‍යය දුකාදි
සංකල්පවාරය පළමු කොට වදාල සේක. එය ද දුක නික -පෙ- තෙවිසතික
වසයෙන් තෙ විසි වැදෑරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදාල සේක.
එද හේතුමූලක ආරම්භය දුකාදි වගයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින්
හේතුමූලක ආරම්භය දුකසංකල්පවාරය පළමුකොට වදාල සේක.

(හේතුමූලක ආරම්භය දුකය.)

ඒ හේතුමූලක ආරම්භයදුක සංකල්පවාරයෙහි මෝහමූලද්වය යෙහි
මෝහය ය අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය යන මොහු
ආරම්භය ප්‍රත්‍යයයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් ම වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් නො වන බැවින් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි.
එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ටනියානුලෝම යෙහි "න හෙතු පට්ටයා
ආරම්භයේ ද්වේ" යි වදාලන ලදහ. එහි ද්වේ යන අකුසලෙන අකුසලය
අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි " අකුසලො ධමමො" යන කතී?
පාඨයෙන් අවසව වුද සමුහ වු ද විචිතිසා සහගත ඖඛිතස සහගත
නාමසාක්‍ෂයන් නිසා උපදනා වු විචිතිසා සහගත ඖඛිතස සහගත
දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිතිගතය "අකුසල-
ධමම- පටිච්ච අකුසලො ධමමො උපසස්සි නහෙතු පට්ටයා, ආරම්භය
පට්ටයා, විචිතිව්ජා සහගතෙ උධව්ච සහගතෙ බන්ධෙ පටිච්ච විචිතිව්ජා
සහගතො උධව්ච සහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අඛ්‍යාතතෙත අඛ්‍යාතකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්ති කාලයෙහි අඛ්‍යාතතො ධමමො යන කතීපාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටොළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අන්‍ය සමාන චෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමස්‍යානුකූලයන් නිසා උපදනා අහේතුක සිත් අටොළොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අන්‍ය සමාන චෛතසික දෙළොස ය යන අවයව නාමස්‍යානුකූලයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි "අඛ්‍යාතතො ධමමො" යන කතී පාඨයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රිති වියච්චි-වර්ජිත අන්‍ය සමාන චෛතසික දසය ය යන අවයව නාමස්‍යානුකූලයන් හා හෘදයවස්තුව ද නිසා උපදනා වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, චෛතසික දසය ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමස්‍යානුකූලයෝ ලැබෙත්. ඵ ඛුචින් ඵ ධම්මයන්ගේ විචිචිහඬගය "අඛ්‍යාතතං ධමමං පට්ඨවි අඛ්‍යාතතො ධමමො උප්පජ්ජති තහෙතු පට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා, අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාතතං කිරියාඛ්‍යාතතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨවි තයො ඛ්‍යං, තයො ඛ්‍යං පට්ඨවි එකො ඛ්‍යං, ද්වෙ ඛ්‍යං පට්ඨවි ද්වෙ ඛ්‍යං, අහෙතුක පට්ඨසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාතතං එකං ඛ්‍යං පට්ඨවි තයො ඛ්‍යං. තයො ඛ්‍යං පට්ඨවි එකො ඛ්‍යං, ද්වෙ ඛ්‍යං පට්ඨවි ද්වෙ ඛ්‍යං. චත්ථං පට්ඨවි ඛ්‍යං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සහේතුක විතප් රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය යන මොහු හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් ම වි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයන් නො වන ඛුචින් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ඛුභුද්‍ර කෙරෙති. ඵඛුචින් ඵ ධම්මෝ අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි "හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. එහි පඤ්ච යනු කුසලෙන අඛ්‍යාතතය ය, අකුසලෙන අඛ්‍යාතතය ය, අඛ්‍යාතතෙත අඛ්‍යාතතය ය, කුසලාඛ්‍යාතතෙත අඛ්‍යාතත ය ය, අකුසලාඛ්‍යාතතෙත අඛ්‍යාතත ය යන මොහුය.

කුසලෙන අඛ්‍යාතතයෙහි අඛ්‍යාතතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ කුසල සිත් එක් විස්ස ය, චෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යානුකූලයන් නිසා උපදනා වූ විතප් රූපයෝ ලැබෙත්. ඵඛුචින් ඵ ධම්මයන් ගේ විචිචිහඬගය "කුසලං ධමමං පට්ඨවි අඛ්‍යාතතො ධමමො උප්පජ්ජති හෙතු පට්ඨයා න ආරම්මණ පට්ඨයා, කුසලෙ ඛ්‍යං පට්ඨවි විතප්පට්ඨයානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අකුසලෙන අඛ්‍යාතතයෙහි "අඛ්‍යාතතො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල සිත් දෙළොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යානුකූලයන් නිසා උපදනා අකුසල සිත් දෙළොස ය, චෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යානුකූලයෝ ලැබෙත්.

නිසා උපදනා වූ චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිතඛගය "අකුසලං ධමමං -පෙ- අකුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්ත-සමුට්ඨානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචින්නිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ආරූප විපාක අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත සහේතුක විපාක සනොළොස ය, සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකාන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නෙළෙස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකාන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කෘත්‍යචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛ රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ආරූපවිපාක අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා නාමසකාන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදව්න සහේතුක චිත්තජමහාභුතයෝ ය සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නෙළෙස හා උපදනා කමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචි චිතඛගය "අබ්‍යාකතං ධමමං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමමො උසුජ්ජති හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච කටන්තා රූපං බන්ධෙ පටිච්ච ව්‍යඤ්ච, එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටන්තාරූපං, උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන දෙක - හේතුචිතඛගචාරය අනුව විසාර කරනු.

අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූප යෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආහාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ඤාකමීජරූපයෝ ය, ප්‍රචින්නි කමීජරූපයෝ ය යන ධර්මයෝ හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙදෙනා ගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වන්නාහ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පව්වනියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ එකං" යි වදාරන ලදහ. එහි එකං යන අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, එහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවිඤ්ඤා වර්ජිත අහේතුක විපාක ක්‍රියාවිත්තයෝ ය

ජඤ වර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික දෙලොස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතීෂ්‍යාදියෙන් අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ජඤ ප්‍රිති වියධී වර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික දසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කෘත්‍යවාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුධරූපචාරයෙහි කතීෂ්‍යා පාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවිඤ්චවර්ජිත අහේතුක විපාක අහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතර්මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහිර මහාභූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝ ය, සෘතූජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ සන්තප්කමීජ මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූපසහිත වූ විතතජ උපාදය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතූජ අසංඤ සන්තප්කමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ උපාදායරූපයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ වීථිවිහඬගය "අබ්‍යාකතං ධමමං පට්ඨවි -පෙ- අහේතුකවිපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බ්‍රහ්ම පට්ඨවි චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, අහේතුක පට්ඨසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ බ්‍රහ්ම පට්ඨවි කචන්තාරූපං බ්‍රහ්ම පට්ඨවි වජ්ඣ, එකං මහාභූතං පට්ඨවි තයො මහාභූතා -පෙ- මහා භූතෙ පට්ඨවි චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, කචන්තා රූපං. උපාදය රූපං -බාහිරං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි උපාදයරූපං, ආහාර සමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං - පෙ- අසංඤ සන්තප්කතං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි කචන්තාරූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සහේතුක සිත් එක්සැන්තූව ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත චෛතසික දෙපනස ය යන සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි තයයට අනුව ද; වාරයට අනුව ද, ත්‍රිකපද්‍රතිධෙයයට අනුව ද කමී කතීෂ්‍යා දෙකට අනුව ද "හේතු පට්ඨයා ආරම්භණේ තිණි" යි වදන ලදහ. "තිණි" යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලය ය අකුසලෙන අකුසලය ය යන වාර දෙක හේතුප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය අවුලා විහඬා උදුරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීෂ්‍යාදියෙන් සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය, සහේතුක ක්‍රියා සතලොස ය, චෛතසික අච්චිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය, සහේතුකක්‍රියා සතලොස ය, චෛතසික අච්චිස ය යන අව

යව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායයෙන් සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සනොළොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා හෘදයවස්ථාව ද නිසා උපදනා වූ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සනොළොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිච්චිභවය "අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- විපාකාඛ්‍යාකතං -පෙ- වඤ්ඤං පටිච්ච ඛණ්ඩා" යි ඉදිරිය යුතු ය (ආරම්භිකවිභවය අනුව පාලිය යොදනු.)

(හේතුමූලක අධිපති දූක ය.)

හේතුමූල අධිපතිදූකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වි හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් පටිච්චනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා අධිපතියා" යනාදීන් චාරයක් නො වදල සේක.

ඒ ඒ අවයවාවට අධිපති වන ධර්මය හා මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හැර අකුසල් සිත් දොළොස ය, මහා කුහල මහා ක්‍රියාය, සහේතුක ලෞකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, නිරාධිපති විතතජරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්භ්ජ රූපයෝ ය යන මොව්හු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වි අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි, එබැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝමපට්ඨනිය යෙහි "හේතුපට්ඨයා න අධිපතියා නව" යි වදරන ලදහ. එහි 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, -පෙ- කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන මොහුය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාකුසල් සිත් අට ය, නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත කුහල නවය ය, මාභීසිත් සතර ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවයවාවෙහි වූ මහා කුසල්සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. (විභවය හේතුවෙහි මෙන් උදුරනු.)

කුසලෙන අඛ්‍යාකතයෙහි අඛ්‍යාකතො යන කතීෂ්ඨායයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවයවාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා නිරාධිපතිවිතතජරූපයෝ ලැබෙත්. (හේතුවිභවය සේ විස්තර කරනු.)

A.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඒ නාමඤ්ඤායෙන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. (විභංගය හේතුව අනුව උදරනු.)

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය, ද්වේෂමූලසිත් දෙක ය, විචිකිත්සා චර්ජිත වෛතසික සච්ඡස්ස ය යන මොවුන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල්සිත් දෙළොස ය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහ චර්ජිත වෛතසික සත්ච්ඡස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. විභංගය උදරනු.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දොළොස ය, වෛතසික සත්ච්ඡස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. විභංගය හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව උදරනු.

අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්ච්ඡස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොස ය, මෝහමූලයෙහි මෝහ චර්ජිත වෛතසික සත්ච්ඡස්ස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඒ නාමඤ්ඤායෙන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්, විභංගය හේතුවිභංගය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීෂ්‍යායෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නියමයෙන් ලබන මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය, සහේතුක ලෝකික විපාක සිත් සතොළොස ය, වෛතසික පනතිස ය, යන අවයව නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, සහේතුක ලෝකික විපාක සතොළොස ය, වෛතසික පනතිස ය යන අවයව නාමඤ්ඤායෝ ය, ඒ නාමඤ්ඤායෙන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. ප්‍රතිසංකාලයෙහි අභිධෙය

හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගත්තේ ය. ශුඛරූපචාරයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක අතීතත්වයෙහි වර්ජිත නිරාධිපති කුශලාකුශල සහේතුක විපාක සහේතුකත්‍රියා නාමස්‍යාදියෙන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති විතතජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස හා සුදුසු පරිදි උපදනා සහේතුක කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ නිරාධිපති සහේතුක විතතජ උපාදය රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. විචිච්චය හේතුප්‍රත්‍යය අනුච්ච උදරන.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාදියෙන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ලැබෙත්. විචිච්චය හේතුව අනුච්ච උදරන.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොසය, වෛතසික සත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාදියෙන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. විචිච්චය හේතු විචිච්චය අනුච්ච උදරන.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචිතති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාදියෙන් ය, අහේතුක විතතජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තව කමීජරූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුන් හේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චිතියෙහි "න හේතුපට්ටයා නාධිපතියා ද්වෙ" යි වදන ලදහ. ද්වෙ යනු අකුසලෙන අකුසල ය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත ය යන මොහු ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විචිච්චය උදරන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචිතතිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීෂ්‍යාදියෙන් අහේතුක සිත් අටොලෙස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙලොස ය යන අවයව නාමස්‍යාදියෙන් නිසා උපදනා අහේතුක සිත් අටලොස ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන දෙලොස ය යන අවයව නාමස්‍යාදියෙන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ද

ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ් පාඨයෙන් අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය; ඡන්ද ප්‍රීති වියඪී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාකන්ධයන් හා හෘදය වසනු වනිසා උපදනා අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද, අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාකන්ධයන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීෂ්පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවෘත් වර්ජිත අනේතුක විපාක ක්‍රියා නාමසාකන්ධයන් විසින් උපදවන අනේතුක විතතජමහාභූතයෝ ය, අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයන් හා සුදස් පරිදි උපදනා අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය, ආහාරජ, සෘතුජ, අසංඤ්ජන්තව කමීජ, ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිතඛගය "අඛ්‍යාකතං -පෙ- නාධිපති පට්ටයා, අනේතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ටිව නයො ඛ්‍යා විතත සමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං -පෙ- අනේතුක පට්ටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ටිව නයො ඛ්‍යා කටතනා ච රූපං -පෙ- ඛ්‍යං පට්ටිව ච්ඡප්ප, ච්ඡප්පං පට්ටිව ඛ්‍යා, එකං මහාභූතං පට්ටිව නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ටිව විතතසමුට්ඨානං රූපං කටතනා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං, -පෙ- ආහාර සමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසංඤ්ජ සන්නාතං -පෙ- රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අධිපති වන ධර්මයන්ගෙන් අන්‍ය වූ දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාකන්ධයෝ ය, සාධිපති විතතජරූපයෝ ය යන මොහු හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි -පෙ- "හේතුපට්ටයා අධිපතියා නව" යි වදන ලදහ. 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය ය, -පෙ- අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය යන මොහු ය. අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධේය අවුලමින් විභවන උදුරනු.

හේතු මූලක අනන්තර සමන්තර දුක දෙක ආරම්භණ දුකය අනුව විසාර කරනු.

(හේතුමූලක සහජාන දුකය.)

හේතුමූලක සහජාන දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අනේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ ය, අනේතුකවිතතජරූපයෝ ය, අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තවකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්ති

කමීජ රූපයෝ ය යන මොහු සහජාත ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් එ ධර්මයෝ පච්චතීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා සහජාතෙ ද්වේ" යි වදාරන ලදහ. ද්වේ යන අකුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විභවිග උදරන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අහේතුක සිත් අටලොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙලොසය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා වූ අහේතුක සිත් අටොලොස ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන වෛතසික දෙලොසය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ය, ඒ නාමසාක්‍ෂියන් විසින් උපදවන විතතරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද, ප්‍රීති, වීයසී, වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දහ ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමුභ වූ ද නාමිස්කන්ධයන් හා කෘත්තවෘත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපචාරයේ අභිධෙය ආරම්භි දකයෙහි පච්චතීයයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ඒ ධර්මයන් ගේ වීථි විභවිගය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හේතු පට්ඨයා සහජාතපට්ඨයා අහේතුක විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා විතත සමුච්චාන ඤච රූපං -පෙ- අහේතුක පටිසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා -පෙ- බාහිරං -පෙ- ආහාරසමුච්චානං -පෙ- උතුසමුච්චානං -පෙ- අසන්ධිසන්තානං -පෙ- රූපං" යි උදල යුතුය.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී සහජාතප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝම පච්චතීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න සහජාතෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

හේතු සහජාත දෙකි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් ද නැත්තේ ය. එබැවින් පච්චතීයයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න සහජාතෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

සහේතුකසිත් එක්සැත්තූව ය, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය, යන සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය. සහේතුක විතතරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, යන මොව්හු හේතු සහජාත දෙකිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි -පෙ-

"හේතුපට්ඨයා සන්තානෙ නව" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

(හේතුමූලක අක්‍ෂරමක්‍ෂර දූකය.)

හේතුමූලක අක්‍ෂරමක්‍ෂර දූකයෙහි මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යානාමයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානාමයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක වින්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසඟුසන්ත කමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතු පට්ඨයා අක්‍ෂරමක්‍ෂර ද්වේ" යි වදරන ලදහ. "ද්වේ" යන අකුසලෙන අකුසලය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය. අකුසලෙන අකුසලය ආරම්භයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලවාරය ආරම්භ දූකය අනුව විසාර කරනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රිති වියඨී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දගය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්‍යානාම හෘදය වස්‍යන් නිසා උපදනා වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රිති වියඨී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දගය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්‍යානාමයන් හා හෘදය වස්‍යාව ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ද්විපඤ්ච වික්‍ෂාණ වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමස්‍යානාමයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක වින්තජ මහාභුතයෝය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යානාමයන් හා උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය, බාහ්‍යමහාභුතයෝ ය, ආහාරජ මහාභුතයෝ ය, සෘතුජමහා භුතයෝ ය, අසංඤ්ඤාසන්තකමීජ මහාභුතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභුතවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. එබැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ වීථි විභවගය "අබ්‍යාකතං ධම්මං පට්ඨව -පෙ- පට්ඨයා. අහේතුක විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා. අහේතුක පට්ඨසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පට්ඨව නයෝ බන්ධා ව්‍යඤ්ච ව, බන්ධෙ පට්ඨව ව්‍යඤ්ච, ව්‍යඤ්චං පට්ඨව බන්ධා, එකං මහාභුතං පට්ඨව නයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතා, බාහිරං ආහාරසමූච්චාතං

උතුසමුච්චානං අසක්කසන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- ද්වේ මහාභූතා" යි ඉදිරිය යුතුය.

නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් ආත්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආත්‍යෝත්‍ය ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් ආත්‍යෝත්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පව්චනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. 'පඤ්ච' යන කුසලෙන් අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන් අබ්‍යාකතය, අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය, කුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන මොහු ය

කුසලෙන් අබ්‍යාකතය අකුසලෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ආරම්භණදකය මෙන් විඤ්ඤා කරනු. අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලවාරය ආරම්භණ දකය අනුච විඤ්ඤා කරනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කණිපාඨයෙන් සහේතුක පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා හෘදය විඤ්ඤාවෙන් ආත්‍ය වූ කෘත්‍යචාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුධිරූපවාරයෙහි කණිපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූප විපාක අභිත්තව්‍යුති වර්ජිත කුහලාකුහල සහේතුක විපාක සහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස හා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් -පෙ- "අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- න අක්කමක්කෙපට්ඨයා, විපාකබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුච්චානං රූපං, පටිසන්ධිකණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච කච්ඡනා රූපං මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුච්චානං රූපං කච්ඡනා රූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

කුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ආරම්භණදකය අනුච විඤ්ඤා කරන්නේ ය.

නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් ආත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ

උපාදයරූපයෝ ය බාහ්‍යආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජනත්ථකමීජ ප්‍රචික්ඛි කමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොහු හේතු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චතීයයෙහි "න හෙතුපච්චයා න අසඤ්ජමසෙඤ්ජ එකං" යි වදන ලදහ. එය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. එහි ප්‍රචික්ඛිකාලයේ අභිධෙය ආරම්භණ දුකයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, ඡන්ද ප්‍රීති වීයඝී වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා හැදවෙසැවෙත් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පසුවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපසුවිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාක අහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක විතතජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා සුදුසු පරිදි උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය බාහිර මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහාභූතයෝ ය සෘතුජ මහාභූතයෝ ය අසඤ්ජනත්ථ කමීජ මහාභූතයෝ ය ප්‍රචික්ඛිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා අහේතුක විතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජනත්ථකමීජ ප්‍රචික්ඛිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්, එබැවින් "අබ්‍යාකතං -පෙ- අහේතුකවිපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පට්ච්ච විතත සමට්ඨානං රූපං අහේතුක පට්චසන්ධිකමීජෙ විපාකා බ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පට්ච්ච කට්ඨනාරූපං, මහාභූතෙ පට්ච්චවිතතසමට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං, බාහිරෙ මහාභූතෙ පට්ච්ච උපාදයරූපං, උතුසමට්ඨානෙ මහාභූතෙ පට්ච්ච උපාදයරූපං, අසඤ්ජසන්නානං මහාභූතෙ පට්ච්ච කට්ඨනාරූපං, උපාදයරූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

සහේතුක සිත් එක්සැත්තෑව ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හැදවෙසැව ය ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක විතතජමහාභූතයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් -පෙ- "හෙතුපච්චයා අසඤ්ජමසෙඤ්ජ නිණි" යි වදන ලදහ. නිණි යනු කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය ආරම්භණදුකය අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචික්ඛිකාලයෙහි ආරම්භණයෙහි සේ අභිධෙය අවුලනු. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක

ප්‍රතිසන්ධි සතළොස් ය වෛතසික පන්තිස් ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා හෘදයවිඤ්ච නිසා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතොළොස් ය වෛතසික පන්තිස් ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් හා හෘදයවිඤ්ච ලැබේ. ශුධරූපචාරයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූප විපාක අභිනතව්‍යති වර්ජිත කුශලාකුශල සහේතුක විපාක සහේතුක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන සහේතුක විනතජ මහාභූතයෝ ය, සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස හා සුදස්ස පරිදි උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභූත වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. විභවය අක්ඛණ්ඩවිභවය සේ උදරනු.

හේතුමූලක නිශ්‍රයද්විකය සහජාතද්‍රව්‍ය අනුව විඤාර කරනු. හේතුමූලක උපනිශ්‍රය ද්විකය ආරම්භණ ද්‍රව්‍ය සේ විඤාර කරනු.

(හේතුමූලක පුරේජාත ද්‍රව්‍යය.)

හේතුමූලක පුරේජාත ද්‍රව්‍යයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචිකති නාමසකන්ධ සතර ය යන මොහු -පෙ- "න හෙතුපට්ඨයා පුරේජාතෙ ද්වේ" යි වදරන ලදහ. ද්වේ යන අකුසලෙන අකුශලය අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි "අකුසලො" යන කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ විචිකිච්ඡාසහගත උදධච්ච සහගත දෙසිත ය වෛතසික කුදස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා විචිකිච්ඡාසහගත උදධච්ච සහගත මෝහය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයන්ගේ විචිචිතඛයන් "අකුසලං -පෙ- පුරේජාතපට්ඨයා, විචිකිච්ඡා සහගතෙ උදධච්ච සහගතෙ ඛ්‍යේධ පටිච්ච විචිකිච්ඡා සහගතො උදධච්ච සහගතො මොහො ච්ඡද්ධ පුරේජාත පට්ඨයා" ය ඉදිරිය යුතුය.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අහේතුක විපාක අහේතුක ක්‍රියා විනතයෝ ය, ඡඤ වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දෙලොස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාකතං -පෙ- පට්ඨයා, අහේතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං -පෙ- ච්ඡද්ධ පුරේජාත පට්ඨයා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අරුපවිපාක සතර ය අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ලෝහ-
 මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුල මහාක්‍රියා
 අරුප කුල අරුපක්‍රියාවෝ ය, ප්‍රථම මාගී වර්ජිත ලෝකෝත්තර
 නාමසෂාන්ධියෝ ය සහේතුකච්ඡිතජ රූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප
 රූපයෝ ය යන මොහු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වි පුරේජාන
 ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන බැවින් පුරේජානප්‍රත්‍යය බැහැර
 කෙරෙහි. ඵ් බැවින් -පෙ- හේතුපට්ටියා න පුරේජානෙ සත්ත" යි වදරන
 ලදහ. "සත්ත" යනු කුසලෙන කුසලය, කුසලෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලෙන
 අකුසලය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය, කුසලාබ්‍යා-
 කතෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා
 අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය අරුපකුසල් සතර ය උපරිම මාගීත්‍රය
 ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියන් නිසා උපදනා වූ
 මහාකුසල් අට ය අරුප කුසල් සතරය, උපරිමමාගීත්‍රයය වෛතසික
 සතිසය යන අවයව නාමසෂාන්ධි ප්‍රත්‍යයයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්, ඵ් බැවින්
 ඵ් ධම්මන් ගේ විචිච්චගගයන් "කුසලං -පෙ- හේතුපට්ටියා න
 පුරේජාන පට්ටියා, අරුපෙ කුසලං එකං බ්‍යධං පට්ටිච්ච තයො බ්‍යධා
 තයෝ බ්‍යෙධ පට්ටිච්ච තයො බ්‍යධා තයෝ බ්‍යෙධ පට්ටිච්ච එකො
 බ්‍යෙධා ද්වෙ බ්‍යෙධ පට්ටිච්ච ද්වෙ බ්‍යධා," යි ඉදිරිය යුතු ය,

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර
 භූතියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එකවිස්ස ය වෛතසික
 අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂාන්ධියන් නිසා උපදනා
 චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ඵ් බැවින් ඵ් ධම්මන් ගේ විචි චිච්චගගයන්
 "කුසලං ධම්මං පට්ටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමෙමො -පෙ- කුසලෙ බ්‍යෙධ
 පට්ටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපභූතියෙහි උපදනා
 අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අට ය මෝහමූල සිත් දෙක ය වෛතසික
 දෙවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියන් නිසා උපදනා වූ ලෝහමූල සිත්
 අට ය මෝහ මූල සිත් දෙක ය මෝහ මූලයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික
 තෙවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාන්ධියෝ ලැබෙත්. ඵ් බැවින් -පෙ- අරුපෙ
 අකුසලං එකං බ්‍යධං -පෙ- ද්වෙ බ්‍යධා" යි ඉදිරිය යුතු ය. අකුසලෙන
 අබ්‍යාකතය ආරම්භණ උකයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන්
 අරුපවිපාක සතර ය අරුපභූතියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා

අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතරය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා වූ අරූප විපාක සතර ය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය, පෘඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක අභිභව ව්‍යුති වර්ජිත සහේතුකවිපාක සනොලොස ය සහේතුක ක්‍රියා සනොලොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසක්ඛිචාරයෙහි හා ශුඛරූපචාරයෙහි අභිධෙය හේතු විභවයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විභවය "අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න පුරේජානපට්ඨයා, අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච නයෝ ඛ්‍යං -පෙ- විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙ පටිච්චවිතතසමුච්චානං රූපං පටිසක්ඛිකංණං" හේතුවෙහි මෙන් උද්‍රුණු. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන දෙවාර හේතුවිභවචාරය මෙන් විස්තර කරන.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, මනෝද්චාරාවර්ජන ය, අහේතුක පෘඤ්චෝකාර භූමියෙහි ප්‍රතිසක්ඛි නාමසෂාඤ්ඤා සතර ය: අහේතුක විතතරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසක්ඛි කමීජ රූපයෝ ය බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජනජලකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මේ ධර්මයෝ හේතු පුරේජාන ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ඨනියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ ද්වේ" යි වදන ලදහ. ද්වේ යනු අකුසලෙන අකුසලය අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය යන දෙක ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි "අකුසලො" යන කතීපාඨයෙන් විචිකිච්ඡාඋධව්වසහගත දෙසිත ය වෛතසික කුසල ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායන් නිසා උපදනා විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිතෙහි මෝහය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ විචි විභවය "අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උසස්සති න හෙතුපට්ඨයා, න පුරේජාන පට්ඨයා, අරූපෙ විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා මනෝද්චාරාවර්ජනය ය ඡන්ද ප්‍රීති වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික එකොලොස ය යන අවයව

නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, පසුවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපසුවෝකාරයන් ගෙන් අන්‍ය වූ අනෙකුත් විපාක ක්‍රියාවෝ ය, ඡන්ද වර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දෙලොසය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විනතරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්ඨාවයෙන් අනෙකුත්ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රිති වියච්චි වර්ජිත අන්‍යසමාන දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් හා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය, වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් හා කන්තව්‍යාත් රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපවාරයෙහි කතීෂ්ඨාවයෙන් පසුවෝකාරභූමියෙහි උපදනා ද්විපසුවෝකාර වර්ජිත අනෙකුත් විපාකක්‍රියා විසින් උපද්වන අනෙකුත් විනතර මහාභූතයෝ ය, අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි ද්වය හා සුදුසු පරිදි උපදනා අනෙකුත් ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය, ආභාරජ මහාභූතයෝ ය, සෘතූජ මහාභූතයෝ ය, අසංඤ්ජන්තවිකමීජ මහාභූතයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විනතරාදි උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං -පෙ- න ගෙතු පට්ටියා න පුරේජාන පට්ටියා, අරූපෙ අනෙකුත් කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛ්‍යං -පෙ- ඛ්‍යා, අනෙකුත්විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පට්ටිව වින්තසමූට්ටියානං රූපං, අනෙකුත් පට්ටියාකමිණේ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛ්‍යං පට්ටිව නයො ඛ්‍යා කට්ටනා ච රූපං -පෙ- ද්වේ ඛ්‍යා කට්ටනා ච රූපං, ඛ්‍යෙ පට්ටිව ව්‍යඤ්ච, ව්‍යඤ්චං පට්ටිව ඛ්‍යා, එකං මහාභූතං පට්ටිව නයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතා මහාභූතෙ පට්ටිව වින්තසමූට්ටියානං රූපං කට්ටනා උපාදය රූපං, බාහිරං -පෙ- ආභාරසමූට්ටියානං -පෙ- උතුසමූට්ටියානං -පෙ- අසංඤ්ජන්තනානං -පෙ- මහාභූතෙපට්ටිව කට්ටනා රූපං උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතුය.

පසුවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මෝහමූලද්වය ය, අරූපවිපාක සතර ය යන මොවුන් ගෙන් අන්‍ය වූ සහේකුත් ප්‍රච්ඡන්ති නාමස්කන්ධයෝ හේතුපුරේජාන ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් -පෙ- "හෙතුපට්ටියා පුරේජානෙ තිණි" යි වදන ලදහ. 'තිණි' යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය ය යන මොහු ය. කුසලෙන කුසලවාරය පුරේජානයෙහි මෙන් අභිධේය ගෙන විභව්‍යය උද්ගරුණ.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨාවයෙන් පසුවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය

යන අවයව නාමසාක්කයින් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විජ්ජ ය යන අවයව නාමසාක්කයෝ ලැබෙත්. විහසිය පුරේජාතයෙහි මෙති.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුකවිපාක සතොළොස ය සහේතුක්‍රියා සතොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසාක්කයෝ ලැබෙත්. විහසිය පුරේජාතයෙහි මෙති.

(හේතුමූලක ආසෙචන උකය.)

හේතුමූලක ආසෙචන උකයෙහි මෝහමූල ද්විතියාදි ජචනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජචනයෝ ය යන මොහු ආසෙචන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. -පෙ- පට්ටනියානු ලෝමියෙහි " න හෙතුපට්ටයා ආසෙචනෙ ද්වේ" යි වදාරන ලදහ. "ද්වේ" යනු අකුසලෙන අකුසලය අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙක ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මෝහමූල ද්විතියාදි ජචනයෝ ය වෛතසික තුදස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්කයින් නිසා උපදනා මෝහය ලැබේ. විහසිය උදරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජචනයෝ ය ඡඤ්චර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්.-පෙ-"අහෙතුක කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ද්වාදශාකුසල මහාකුසල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජචනයෝ ය, සහේතුක විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කයෝය, සහේතුක විතතඡ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කථීඡ රූපයෝ ය යන මොව්හු -පෙ- "හෙතුපට්ටයා න ආසෙචනෙ නව" යි වදාරන ලදහ. "නව" යනු කුසලෙන කුසලය ය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මහාකුසලප්‍රථම ජචනය ය වෛතසික අටතිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විහසිය හේතු විහසිය මෙති. කුසලෙන අබ්‍යාකතය හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල ප්‍රථමජචන ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසාක්කයින් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතඡරූපයෝ ද ලැබෙත්. විහසිය හේතුවෙහි මෙති.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව -පෙ- ද්වාදශා-කුසල ප්‍රථමජවනයෝය මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්කියෝ ලැබෙත්. විභඩගය හේතුවෙහි මෙන් උදුරනු. අකුසලෙන් අබ්‍යාකතය හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභඩගය උදුරනු. අකුසලෙන් අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව -පෙ- අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්චිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්කියන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විනතරූපයෝ ද ලැබෙත්. විභඩගය හේතුවෙහි මෙනි.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය සහේතුක විපාක ඵකචිස්ස ය වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාක්කියන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විනතරූපයෝ ද පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය වෛතසික පනතිසය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා විනතරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසංඛිචාරයෙහි හා ශුඛිරූපචාරයෙහි ද හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභඩගය උදුරනු.

කුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය ය අකුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභඩග උදුරනු.

මෝහමූල ප්‍රථම ජවනයෙහි මෝහය ය, හසිතෝත්පාද ප්‍රථමජවනය ය, හසිතෝත්පාදයෙන් අත්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝ ය අහේතුක විනතරූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්ති කමීජ ප්‍රචාන්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොව්හු -පෙ- "න හේතුසච්චයා න ආසෙචනෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. "ද්වෙ" යනු අකුසලෙන් අකුසල ය අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් විචිකිත්සාසහගත මාධ්‍යාසහගත ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික තුදුස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්කියන් නිසා උපදනා මෝහය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මය ලැබේ. විභඩගය "විචිකිවඡාසහගතෙ උධච්ච සහගතෙ ඛ්‍යෙඤ්ච පච්චිචි විචිකිවඡාසහගතො උධච්ච සහගතො මොහො" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් හසිතෝත්තපාද ප්‍රථම ජවනය ය හසිතෝත්තපාද වර්ජිත අහේතුක සිත් සනොලොස ය ඡන්දවර්ජිත අන්‍යසමාන දෙලොසය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා වූ හසිතෝත්තපාද ප්‍රථම ජවනය ය හසිතෝත්තපාද වර්ජිත අහේතුක සිත් සනොලොස ය ඡන්ද වර්ජිත අන්‍යසමාන දෙලොස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ය ඒ නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා විනතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අන්‍යසමාන දශය ය -පෙ- ආරම්භණදකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. ශුඛරූපචාරයෙහි ආරම්භණයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. විහඬගය ද ආරම්භණදකය අනුව උදරනු.

අකුසල සිත් දෙලොස ය මහාකුල මහාක්‍රියා ය යන මොවුන්ගේ ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය මහද්ගතකුල මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය මෝහමූල ද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික දෙපනය ය යන මොවුහු හේතු ආසේචන ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය යන -පෙ- "හේතුසච්චයා ආසේචනෙ තිණි" යි වදන ලදහ. 'තිණි' යනු කුසලෙන කුසලය, අකුසලෙන අකුසල ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන තුන් චාරය ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි ආසේචන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධේය ගෙන විහඬගය උදරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි ද්වාදශාකුල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා ද්වාදශාකුල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. විහඬගය උදරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යා පාදියෙන් මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය මහදගත ක්‍රියා නවය ය වෛතසික පනතිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. විහඬගය ආසේචනයෙහි මෙන් උදරනු.

(හේතුමූලක කම්ප්‍රත්‍යය දකය)

හේතුමූලක කම්ප්‍රකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ක්‍රියා වෛතනාවන් ගෙන් ද අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂිය සතර ය, අහේතුක විනතජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍ර රූපයෝ ය, අසංඤ්ජනන කම්ප්‍ර රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡන්ති කම්ප්‍ර රූපයෝ ය යන මොවුහු කම්ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වී -පෙ- "න හේතුසච්චයා කමම

ද්වේ" යි වදරන ලදහ. "ද්වේ" යනු අකුසලෙන් අකුසලය අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකත ය යන දෙවාරය ය, අකුසලෙන් අකුසලය උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි කතී? පාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටොලොස ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දොලොස ය යන අවයව නාමසකාන්ධයන් නිසා උපදනා අහේතුක සිත් අටොලොසය, ක්‍රියා වේතනා ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන වේතසික දොලොස ය යන අවයව නාමසකාන්ධයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා අහේතුක විතතජ රූපයෝ ද ලැබේත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතී? පාඨයේ අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති. ශුධිරූපවාරයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අහේතුක විපාක ක්‍රියා නාමසකාන්ධයන් විසින් උපදවන අහේතුක විතතජ මහාභූතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිද්වය හා සුදුසු පරිදි උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජයන්ත්ව කමීජ මහාභූතයෝ ය ප්‍රච්ඡන්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ උපාදයරූපයෝ ලැබේත්. විභවිය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හෙතු පට්ඨයා කමමපට්ඨයා, අහේතුක විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- රූපං, අහේතුකපට්ඨසන්ධිකරණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පට්ඨවි -පෙ- රූපං, අසංඤ්ජසන්තානං එකං මහාභූතං පට්ඨවි -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි කචන්තාරූපං උපාදයරූපං" යි වදරන ලදහ.

කුහලා කුහල සහේතුක ක්‍රියා වේතනාවෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී කමී ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන බැවින් කමී ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා න කමම නිණි." යි වදරන ලදහ. "නිණි" යනු කුසලෙන් කුසලය ය, අකුසලෙන් අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන මොහු ය.

කුසලෙන් කුසලයෙහි කතී?පාඨයෙන් කුසල සිත් එකවිස්ස ය වේතනා වර්ජිත වේතසික සන්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසකාන්ධයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. -පෙ- "කුසලං -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා, කුසලෙන් ඛණ්ඩ පට්ඨවි කුසලා වේතනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

"අකුසලො" යන කතී? පාඨයෙන් අකුසල සිත් දොලොස ය වේතනා වර්ජිත වේතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසකාන්ධයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. -පෙ- "අකුසලං -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨවි අකුසලා වේතනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

"අඛ්‍යාතනො" යන කතී? පාඨයෙන් සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය වේනනා චර්ජිත වෛතසික සුතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වේනනාව ලැබේ. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං -පෙ- හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා, කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච කිරියාඛ්‍යාතනා වෙනනා" යි ඉදිරිය යුතු ය.

අහේතුකක්‍රියා වේනනාව ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු හේතු කම් ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හෙතුපට්ඨයා න කමම එකං" යි වදරන ලදහ. "එකං" යන අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය ය. ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතී? පාඨයෙන් අහේතුක ක්‍රියා තුන ය ඡඤ ප්‍රිති වේනනා චර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දශය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වේනනාව ලැබේ. ශුඛරූපවාරයෙහි බාහිර මහාභුතයෝ ය ආහාරජ මහාභුතයෝ ය සෘතුජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාතනං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතනො ධම්මො උපසස්ති න හෙතුපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා. අහේතුකකිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච අහේතුක කිරියාඛ්‍යාතනා වෙනනා, බාහිරං -පෙ- ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං -පෙ- එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං" යි ඉදිරිය යුතු ය.

මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශල ක්‍රියා වේනනා ද හැර සහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුකම් ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. "හෙතුපට්ඨයා කමම නව" යි වදරන ලදහ. නවය කුසලෙන කුසල චාරාදිය ය. කුශලපදයේ චාර තුන කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභඩා උදරන.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතී?පාඨයෙන් අකුසලසිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයවනාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා වූ අකුසලසිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හා වේනනාව චර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. විභඩාය හේතුවෙහි මෙනි. අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය හේතුවෙහි මෙන් අභධෙය ගෙන විභඩාය උදරන. අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතී?පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අකුසල සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා අකුසල සිත් දෙළොස ය මෝහ මූලද්වයයෙහි මෝහයෙන් හා වේනනාවෙන් අත්‍ය වූ වෛතසික සත්විස්ස

ය යන අවයව නාමසකයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විනිතරුපයෝ ද ලැබෙත්. විභවය හේතුවෙහි මෙන් උදරනු

. අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතයෙහි ප්‍රවණතිකාලයෙහි කණිෂ්ඨයෙන් සහේතුවිපාක එක්විස්සය සහේතුවකි යා සනොලොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකයන් නිසා උපදනා සහේතුවිපාක එක්විස්ස ය සහේතුවකි යා සනොලොස ය ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසකයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විනිතරුපයෝ ද ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිගුධරූප දෙවාරයෙහි හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභවය උදරනු. කුසලාඛණතෙත අඛණ්ඩතය ය අකුසලාඛණතෙත අඛණ්ඩතය ය යන දෙවාරය ද හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභවය උදරනු. කුසලාඛණතෙත අඛණ්ඩතය ය අකුසලාඛණතෙත අඛණ්ඩතය යන දෙවාරය ද හේතුවෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභවය උදරනු.

(හේතුවලක විපාක ද්‍රව්‍ය)

හේතුවලක විපාකද්‍රව්‍යයෙහි අහේතුවිපාක ප්‍රවණති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකය සහර ය විපාකවිතනයන් විසින් උපදවන අහේතුවිතනරු පයෝ ය සහේතුවප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයෝ ය යන මොවුහ විපාක ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න හෙතුවට්ඨයා විපාකෙ එකං" යි වදරන ලදහ. ප්‍රවණතිකාලයෙහි අඛණ්ඩතො යන කණිෂ්ඨ පාඨයෙන් අහේතුවිපාක සනොලොස ය ඡන්ද වීචාරී වර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික එකොලොස ය යන අවයව නාමසකයන් නිසා උපදනා වූ අහේතුව විපාක -පෙ- අත්‍යසමාන එකොලොස ය යන අවයව නාමසකයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විනිතරුපයෝද ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අභිධෙය වශයෙන් අහේතුව ප්‍රතිසන්ධි නාමසකයන් හා කෘතනවිතරුපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අහේතුවිපාක නාමසකයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුවිතනර මහාභූතයෝ ය, අහේතුව ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ අහේතුවිතනර අහේතුව ප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්, විභවය "අඛණ්ඩතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- න හෙතුවට්ඨයා, විපාකපට්ඨයා, අහේතුවිපාකාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා විතසමුට්ඨාන ඤා රූපං -පෙ- රූපං, අහේතුව පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, -පෙ- රූපං, ඛණ්ඩං පටිච්ච ව්‍යඤ්ඤා, ව්‍යඤ්ඤා පටිච්ච ඛණ්ඩා, එකං

මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- විත්තසමුච්චානං රූපං, කච්චනාරූපං, උපාදයරූපං" යි උදුළ යුතුය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් අන්‍ය වූ කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය යන මොව්හු -පෙ- "හේතුපට්ඨයා න විපාකෙ නච" යි වදරන ලදහ. 'නච' යනු කුසලෙන කුසලාදිය ය. කුසලපදයෙහි චාර තුන හා අකුසලපදයේ චාර තුන හේතුව අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය, චෛතසික පත්තිස ය යන නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය, චෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවේහි වූ කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුක විත්තජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ විත්තජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. -පෙ- "අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- හේතු පට්ඨයා න විපාක පට්ඨයා, කිංඛ්‍යාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පට්ච්ච නයො ඛ්‍යං විත්තසමුච්චාන ඤච රූපං, -පෙ- රූපං, එකං මහාභූතං පට්ච්ච නයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතෙ පට්ච්ච විත්තසමුච්චානං රූපං උපාදය රූපං" යි උදුළ යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ය යන දෙචාරය හේතුව අනුව විසාර කරනු.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුකක්‍රියා නාමස්කන්ධ සතර ය, අහේතුකක්‍රියා සිත්චලිත උපදවන විත්තජරූපයෝ ය, ඛාහිරරූපයෝ ය, ආහාරජරූපයෝ ය, සංඝ්‍රජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජනත්ථකමීජරූපයෝ ය, ප්‍රච්ඡේදිකමීජරූපයෝ ය යන මොව්හු හේතුවිපාක ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- පට්ච්චිතියෙහි "න හේතු පට්ඨයා න විපාකෙ ද්වේ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අභිධේය අවුලා විභවය උදරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡේදිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුකක්‍රියා තුන ය ඡඤ වර්ජිත අන්‍යසමාන දෙළොස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයන් හා අහේතුක ක්‍රියා විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. ශුද්ධ රූප චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවේහි වූ අහේතුක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක විත්තජ මහාභූතයෝ ය ආහාරජ මහා භූතයෝ ය, සංඝ්‍රජ මහාභූතයෝ ය අසංඤ්ජනත්ථකමීජ

මහාභුතයෝ ය ප්‍රචන්තිකමීඡ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය "අඛණකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- න හේතුපට්ඨයා න විපාකපට්ඨයා, අහේතුක කිරියාඛණකතං එකං ඛණං පටිච්ච තයො ඛණා විත්තසමුට්ඨානංච රූපං, -පෙ- එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, උපාදය රූපං, ඛාහිරං -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං -පෙ- උතුසමුට්ඨානං -පෙ- අසක්ඛාසනානං එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" යි උදෙසා යුතු ය.

සහේතුකවිපාක ප්‍රචාණති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකමයෝ ය, විපාකයන් විසින් උපදවන සහේතුකවිත්ත රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- "හේතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" යි වදරන ලදහ.

ප්‍රචාණතිකාලයෙහි "අඛණකතො" යන කතීපඨයෙන් සහේතුක විපාක එකවිසය ය වෛතසික සහිස ය යන -පෙ- නාමයාකමයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන සහේතුක විත්තරූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකමයන් හා හදයවසාදන නිසා උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමයාකමයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පක්ඛිච්චකාර භූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක අභිභව්‍යව්‍යවිච්චික සහේතුක විපාක නාමයාකමයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සහේතුකවිත්ත මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය විපාකවිභවගය අනුච උදරනු.

(හේතුමූලක ආහාර දුකය.)

හේතුමූලක ආහාරදුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචාණති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකම සතර ය, අහේතුකවිත්ත රූපයෝ ය, යන මොහු -පෙ- "න හේතු පට්ඨයා ආහාරෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන් අකුසලයෙහි අභිධෙය අවුලා විභවගය උදරනු. අඛණකතෙහි අඛණකතයෙහි ප්‍රචාණතිකාලයෙහි හා ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පෙර පරිදි අභිධෙය ගන්නේ ය, රූපචාරයෙහි පක්ඛිච්චකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ ද්විපක්ඛිච්චකාර වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමයාකමයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුක විත්ත මහාභුතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිද්වය හා උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ මහාභුතයෝ ය ආහාර මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ

භුතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය "අඛණ්ඩකං -පෙ- ආහාර සමුච්චානං එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං" යි උදෙස යුතු ය.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආහාර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැති බැවින් අනුලෝමපච්චිතියයෙහි "හේතුපට්චයා න ආහාරෙ" යනාදිය නො වදරන ලද්දේ ය. බාහ්‍ය රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්තථ කමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ආහාර ප්‍රත්‍යය දෙකින්ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හේතුපට්චයා න ආහාරෙ එකං" යි වදරන ලදහ. "අඛණ්ඩකො" යන කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසන්තථකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඥසන්තථ කමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය "බාහිරං -පෙ- උතුසමුච්චානං - අසසුසුසන්නානං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච කචන්තා රූපං උපාදය රූපං" යි උදෙස යුතු ය.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ සතර ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- හේතුපට්චයා ආහාරෙ නථ" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරන.

(හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය ද්‍රව්‍යය)

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසන්තථකමීජ රූපයෝ ය ප්‍රචාන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න හේතුපට්චයා ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අඛණ්ඩකෙන අඛණ්ඩකයෙහි ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි දෙකහි අභිධෙය වූකතානුසාරයෙන් ගන්නේ ය. රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පසුච්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහිවූ ද්විපසුච්චිඥාන වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන අහේතුකචිත්තජ මහාභුතයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක හා සුදුසු පරිදි උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභුතයෝ ය, අසංඥසන්තථකමීජ මහාභුතයෝ ය ප්‍රචාන්ති කමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ අහේතුකචිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය, අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ උපාදයරූපයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඥසන්තථකමීජ උපාදය රූපයෝ ය,

ප්‍රවෘත්තිකමීඡ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභවගය කමමදුකය අනුව උදුරනු.

හේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම් නැත්තේ ය. එ බැවින් "හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

බාහ්‍යරූප ආහාරජරූප සෘතුජරූපයෝ ය අසංඤ්‍යන්තවයන් ගේ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු හේතු ඉන්ද්‍රිය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ එකං" යි වදරන ලදහ. "අබ්‍යාකනො" යන කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය අසංඤ්‍යන්තවයන් මහාභුතයන් හා ප්‍රවෘත්ති කමීඡ මහාභුතයන් නිසා උපදනා රූපජීවිතේන්ද්‍රිය රූපය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභවගය "අබ්‍යාකනං -පෙ- න හේතු පච්චයා න ඉන්ද්‍රියපච්චයා, බාහිරං -පෙ- ආහාර සමුච්චාතං -පෙ- උතුසමුච්චාතං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං අසක්ඤ්‍යන්තාතං මහාභුතෙ පටිච්ච රූපජීවිතීන්ද්‍රියං" යි උදල යනුය.

මෝහමූල දවයයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඤ්‍ය සහර ය සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ඉන්ද්‍රිය දෙදෙනා ගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. -පෙ- "හේතුපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ තච" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යය අනු ව අභිධෙය ගෙන විභවග උදුරනු.

(හේතුමූලක ක්‍රමාන දුකය)

හේතුමූලක ක්‍රමානදුකයෙහි මෝහමූල දවයෙහි මෝහය ය දවිපක්ඛවිඤාන වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඤ්‍ය සහර ය යන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රූපයෝ ය යන මොහු ධ්‍යානප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ "න හේතු පච්චයා ක්‍රමානෙ දඬේ" යි වදරන ලදහ.

අකුසලෙන අකුසලය විසාර කරනු. අබ්‍යාකනෙන අබ්‍යාකනයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් දවිපක්ඛවිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙලොස ය යන අවයව -පෙ- ඔවුන් විසින් උපදවන අහේතුක විපාක චිත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක

ගත්තේ ය. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චවිඤාන වර්ජිත අහේතුක විපාකක්‍රියා නාමයකක්‍රියාත් විසින් උපදවන අහේතුක චිත්තජ මහාභූතයෝ ය. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක හා උපදනා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය උදුරන.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ධ්‍යානප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයන් නැති බැවින් අනුලෝමපටිච්චනියයෙහි "හේතුපට්චයා න ක්‍රියානෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

ද්විපඤ්චවිඤානනාමයකක්‍රියායෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්ප ප්‍රචාන්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- පට්චනියයෙහි "න හේතුපට්චයා න ක්‍රියානෙ එකං" යි වදුරන ලදහ. ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි "අබ්‍යාකනො" යන කතී පාඨයෙන් පඤ්චවිඤාන දශය ය සච්චිත්ත සාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමයකක්‍රියායෝ ලැබෙත්. (ප්‍රතිසන්ධිචාරය නො ලැබේ.) රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්ප ප්‍රචාන්තිකම්ප මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්ප ප්‍රචාන්තිකම්ප උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය අබ්‍යාකනං -පෙ- න හේතු පට්චයා න ක්‍රියානපට්චයා, පඤ්චවිඤ්ඤාණසහගතං එකං ඛක්‍රියං පටිච්ච නයො ඛක්‍රියා -පෙ- ද්වේ ඛක්‍රියා බාහිරං ආභාර සමුච්චාතං අසඤ්ජසන්නාතං එකං මහාභූතං -පෙ- කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" යි උදුල යතු ය.

මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකක්‍රියා සතර ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "හේතුපට්චයා ක්‍රියානෙ නව" යනු වදුරන ලදහ. හේතුයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිය උදුරන.

(හේතුමූලක මග්ග දුකය.)

හේතුමූලක මග්ග දුකයෙහි මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය මාභී ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න හේතුපට්චයා මග්ගෙ එකං" යි වදුරන ලදහ. අභිධෙය දක්වා විභසිය උදුරන. හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- ධර්ම නැත්තේ ය, එ බැවින් "හේතුපට්චයා න මග්ගෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

අහේතුක ප්‍රචාරණි ප්‍රතිසන්ධි නාමයකසු සහර ය අහේතුක විතතර රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීර රූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරර් සෘතුර් අසංඤසත්ථකමීර් ප්‍රචාරණිකමීර් රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "න හෙතු පට්ටියා න මගෙ එකං" යි වරුරන ලදහ. අබ්‍යාකනො යන කණීපායියේ අභිධෙය අවුලා විහඬිය උදරනු.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචාරණි ප්‍රතිසන්ධි නාමයකසුයෝ ය, සහේතුකවිතතර රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීර් රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- "හෙතු පට්ටියා මගෙ නව" යි වරුරන ලදහ. අභධෙය අවුලා විහඬිය උදරනු.

(හෙතුමුලක සමපයුතන විපයුතන දකයෝ)

හේතුමුලක සමපයුතන දකය ආරමමණ දකය අනව විස්තර කරනු. හේතුමුලක විපයුතන දකයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචාරණි ප්‍රතිසන්ධි නාමයකසුයෝ ය අහේතුක විතතර රූපයෝ ය. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීර් රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- "න හෙතු පට්ටියා විපයුතන ද්වේ" යි වරුරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය පුරේජාන දකය සේ විසාර කරනු. "ව්‍යථං විපයුතන පට්ටියා" යි යෙදීම පමණක් වේනස ය. අබ්‍යාකනෙන අබ්‍යාකනයෙහි ප්‍රචාරණි කාලයෙහි කණීපායියේ අභිධෙය පුරේජාන දකයෙහි මෙහි. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයකසුයන් ගන්තේ ය. රූපචාරයෙහි කණීපායියෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත -පෙ- අහේතුක විතතර මහාභුතයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි ද්වය හා -පෙ- අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීර් මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විහඬිය "අහේතුක ද්විපාකාබ්‍යාකනං කිටියාබ්‍යාකනං එකං බසුං පට්ටිව නයො බසුං විතසමුට්ටියානඤ්ච රූපං, -පෙ- රූපං බසුං ව්‍යථං විපයුතනපට්ටියා, විතසමුට්ටියානං රූපං බසුං විපයුතනපට්ටියා, අහේතුකපට්ටියාකබණේ විපාකාබ්‍යාකනං එකං බසුං පට්ටිව නයො බසුං කටනනා ව රූපං -පෙ- රූපං බසුං ව්‍යථං විපයුතනපට්ටියා, කටනනාරූපං බසුං විපයුතන පට්ටියා, බසුං පට්ටිව ව්‍යථං, ව්‍යථං පට්ටිව බසුං, බසුං ව්‍යථං විපයුතන පට්ටියා ව්‍යථං බසුං විපයුතනපට්ටියා, එකං මහාභුතං පට්ටිව -පෙ- මහාභුතෙ පට්ටිව විතස සමුට්ටියානං රූපං කටනනා රූපං උපාදය රූපං බසුං විපයුතන පට්ටියා" යි උදුල යුතු ය.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැසි සතර ය, අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සඵ ලෝකෝත්තරඵල නාමයකැසියෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා න විප්‍පයුත්තෙ තිණි" යි වදරන ලදහ. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය පුරේජාන දුකය අනු ව විසාර කරන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැසි සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵලසින් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- අරූපවිපාක ක්‍රියා මහා ක්‍රියා විතයෝ ය ඵලසින් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමයකැසියෝ ලැබෙත්. විහසිය අබ්‍යාකතං -පෙ- "හෙතු පට්ඨයා න විප්‍පයුත්ත පට්ඨයා, අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං ඵකං බසං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ බසං" යි උදල යුතු ය.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- "න හෙතු පට්ඨයා න විප්‍පයුත්ත ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. අකුසලෙන අකුසලය පුරේජාන දුකයෙහි මෙන් විසාර කරන. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ඡන්ද ප්‍රිති වර්ජිත අත්‍යසමාන ඵකොලොස ය යන අවයව -පෙ- නාමයකැසියෝ ලැබෙත්. රූප වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සසංඤ්ජන්තව කමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභුතයන් නියා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍යාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විහසිය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න හෙතුපට්ඨයා න විප්‍පයුත්තපට්ඨයා, අරූපෙ අහෙතුක කිරියාබ්‍යාකතං ඵකං බසං -පෙ- ද්වෙ බසං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්ඤ්ජන්තානං ඵකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං, උපාදයරූපං" යි උදල යුතු ය.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූප විපාක සතරෙන් අත්‍ය වූ සහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැසි සතර ය, සහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොහු හේතු විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- "හෙතුපට්ඨයා විප්‍පයුත්ත නව" යි වදරන ලදහ.

"නව" යනු කුසලෙනකුසලාදිය ය. කුසලපදයේ වාර තුන හා අකුසලපදයේ වාර තුන විප්‍රයුක්තය අනුව විඤ්ඤ කරනු. වෙනස මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහය බැහැර කිරීම පමණෙකි. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාක සනොලොස ය, සහේතුකත්‍රියා සනොලොස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාර ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය, වෛතසික පනතිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ය භද්දයවසාන නිසා උපදනා පඤ්චෝකාර ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධි තෙලෙස ය වෛතසික පනතිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා කෘත්‍යවාත් රූපයෝ ලැබෙත්. විහඬිය විප්‍රයුක්තයෙහි මෙන් උදරනු.

හේතුමූලක අපච්චිකය සහජාතය මෙන් විස්තර කරනු. හේතු මූලක නපච්චි විගත දුක දෙක ආරම්භණ දුකය මෙන් විඤ්ඤ කරනු. හේතුමූලක අවිගත දුකය ද සහජාත දුකය මෙන් විස්තර කරනු. පාලියෙහි එන සෑටියට නිකාදිය ද දැක්විය යුතු වුව ද ඉතා දිස් විමෙන් ග්‍රහණධාරණය අපහසු වන බැවින් නිකාදිය මෙහි නොදක්වනු ලැබේ. හේතුදුක සධ්ධිචාරය නිමි.

ආරම්භණමූලක චාරය

(ආරම්භණමූලක හේතු දුකය.)

ආරම්භණමූලක හේතු දුකයෙහි සහේතුක විතතජ රූපයන් හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්චරූපයෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ පව්වනියානුලෝමයෙහි "න ආරම්භණ පච්චියා හේතුයා පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඬිය උදරනු.

මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඤ්ඤ ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ආරම්භණප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ අනුලෝමපව්වනියයෙහි 'ආරම්භණපච්චියා න හේතුයා ද්වේ' යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඬිය උදරනු.

අහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ච රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ සන්නවකම්ච රූපයෝ ය, ප්‍රච්ඤ්ඤකම්ච රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙදෙනාගේ ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ

නොවෙති. -පෙ- "න ආරම්මණ පට්චයා න හෙතුයා එකං" අභිධෙය අවුලා විහඬගය උදරනු.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ආරම්මණ හේතුප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. -පෙ- අනුලෝමනයෙහි -පෙ- "ආරම්මණ පට්චයා හෙතුයා තිණි" යි වදරන ලදහ. අභිධෙය අවුලා විහඬගය උදරනු.

(ආරම්මණ මූලක අධිපති දුකය)

ආරම්මණමූලක අධිපති දුකයෙහි සාධිපති විත්තජරූපයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- පට්චනියානු ලෝමයෙහි "න ආරම්මණ පට්චයා අධිපතියා පඤ්ච" යි වදරන ලදහ. "පඤ්ච" යනු කුසලෙන අඛ්‍යාතකය ය, අකුසලෙන අඛ්‍යාතකය ය, අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකය ය, කුසලාඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකය ය, අකුසලාඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකය ය යන මොහු ය.

කුසලෙන අඛ්‍යාතකය අකුසලෙන අඛ්‍යාතකය යන දෙවාරය අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු. අඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපොඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා අවය නියමයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහදගන ක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා සාධිපති විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි අභිධෙය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙහි. විහඬගය "අඛ්‍යාතකං -පෙ- න ආරම්මණ පට්චයා අධිපතිපට්චයා, විපාකඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං එකං මහාහුතං පටිච්ච -පෙ- මහාහුතෙ පටිච්ච විත්ත සමුට්ඨානං උපාදය රූපං" යි උදුළු යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකය අකුසලාඛ්‍යාතනෙන් අඛ්‍යාතකය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරන්නේ ය.

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවන්හි අධිපතිප්‍රත්‍යය වන ධර්මය, අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අව ය ලෞකික විපාක දෙතිස ය යන නාමසාක්‍යයෝ -පෙ- "ආරම්මණ පට්චයා න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ.

නිරාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, ආහාරජ රූපයෝ ය, සෑතුජ රූපයෝ ය, අසංඥසන්නි කමීජ-රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. "න ආරම්මණ පට්චයා න අධිපතියා

පඤ්ච "පඤ්ච". යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතා දිය ය, කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අටය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය "කුසලං -පෙ- නාරමමණ පට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා කුසලෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨවි විතතසමුට්ඨානං රූපං" යි උදුළ යුතු ය. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ලැබෙත්. විභසිය -පෙ- අකුසලෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨවි විතත සමුට්ඨානං රූපං.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අනේකකක්‍රියා තුන්ය, මහාක්‍රියා අටය, අරූප විපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත ලොකිකවිපාක අටොලොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයවවූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා කෘතන්තීන් රූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත නිරාධිපති කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති විතතඡ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා සුදුසු පරිදි උපදනා කමීඡ මහාභුතයෝ ය, බාහිර මහාභුතයෝ ය, ආහාරඡ සෘතුඡ අසංඤ්ජන්තවි කමීඡ ප්‍රවෘත්ති කමීඡ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ නිරාධිපති විතතඡ උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කමීඡ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභසිය "අබ්‍යාකතං -පෙ- න ආරමමණ පට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨවි විතතසමුට්ඨානං රූපං, පට්ඨසන්ධිකණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨවි කටන්තා රූපං, ඛණ්ඩෙ පට්ඨවි වඡ්ඡ, එකං මහාභුතං පට්ඨවි තයො, -පෙ- මහාභුතෙ පට්ඨවි විතතසමුට්ඨානං රූපං, කටන්තාරූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ජන්තානං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පට්ඨවි කටන්තා රූපං උපාදය රූපං" යි උදුළ යුතු ය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත ය යන දෙවාරය හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති වන ධර්මය හැර දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ -පෙ- ආරම්මණ පටිච්චයා අධිපතියා "නිණි" යි වදාන ලදහ. කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනෙතෙහි කතීපොඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අට ය, සෑම කල්හි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහගුණක්‍රියා නවය ය, එල සිත් සතර ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. විහඬගය "අඛ්‍යාතනං -පෙ- ආරම්මණපටිච්චයා අධිපති පටිච්චයා. විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ ඛ්‍යං" යි උදුළ යුතු ය.

(ආරම්මණ මූලක අනන්තර දූකය.)

ආරම්මණමූලක අනන්තර දූකයෙහි අනන්තරප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝ- තපනන වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෝතපනන නො වන ධර්ම නැති බැවින් පටිච්චනියානුලෝමයෙහි "නාරම්මණ පටිච්චයා අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදුළ සේක.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෝතපනන වී අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝතපනන නො වන ධර්ම නැති බැවින් අනුලෝම පටිච්චනියෙහි "ආරම්මණ පටිච්චයා නානන්තරෙ" යනාදිය නො වදුළ සේක.

චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූප බාහාරූප ආහාරජරූප සෘතුජරූප අසංඤ්ඤා කම්පරූප ප්‍රචක්‍ෂිත කම්පරූපයෝ ආරම්මණ අනන්තර -පෙ- දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝතපනනෙයෝ නො වෙති. -පෙ- "න ආරම්මණ පටිච්චයා න අනන්තරෙ පඤ්ච" "පඤ්ච" යනු කුසලෙන අඛ්‍යාතනාදිය ය. කුසලෙන අඛ්‍යාතන ය අකුසලෙන අඛ්‍යාතන ය යන දෙක හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනෙතෙහි ප්‍රචක්‍ෂිත කාලයෙහි කතීපොඨයෙන් පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිනතව්‍යුති වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය. ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා කෘතන්තර රූපයෝ ලැබෙත්. ශුඛිරූපවාරයෙහි පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභිනතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියන් විසින්

සුදුසු පරිදි උපදවන විතර්ෂ මහාභූතයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කමීර් මහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමී ප්‍රචාන්ති කමීර් මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විතර්ෂ -පෙ- ප්‍රචාන්තිකමීර් උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවිගය "අඛ්‍යාකතං -පෙ- විපාකඛ්‍යාකතෙ කිරිට්ඨාඛ්‍යාකතෙ ඛ්‍යේ පට්ඨවි විතර්ෂමුට්ඨානං රූපං, පට්ඨසන්ධිකමීණේ විපාකාඛ්‍යාකතෙ ඛ්‍යේ පට්ඨවි කට්ඨනා රූපං, ඛ්‍යේ පට්ඨවි වත්ඤ්ච ඵකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි විතර්ෂමුට්ඨානං රූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නානං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" යි උදෙසා යුතු ය. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය හා අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

ඵකුන්ඤ්ච විතර්ෂ ය, වෛතසික දෙපනස ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ආරම්මණ අනන්තර ප්‍රත්‍යදෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, -පෙ- "ආරම්මණ පට්ඨයා අනන්තරෙ තීණි" ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය අනු ච විසාර කරනු. සමන්තරය ද ඵසේ ම ය.

(ආරම්මණ මූලක සහජාන දුකය.)

විතර්ෂ ප්‍රතිසන්ධිකමීර් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තව කමීර් ප්‍රචාන්තිකමීර් රූපයෝ සහජාන ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී -පෙ- "න ආරම්මණ පට්ඨයා සහජානෙ පඤ්ච" අනන්තර දුක පට්ඨනීය ය අනුච විසාර කරනු.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී සහජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම් නැති බැවින් අනුලෝම පට්ඨනීයයෙහි "ආරම්මණ පට්ඨයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදල සේක. ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්යන් ද නැත්තේය. ඵබැවින් -පෙ- නො වදල සේක.

සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ආරම්මණ සහජාන දෙකහිම -පෙ- "ආරම්මණ පට්ඨයා සහජානෙ තීණි" ආරම්මණය මෙන් විසාර කරනු.

(ආරම්මණ මූලක අඤ්ඤමඤ්ඤ දුකය.)

ආරම්මණමූලක අඤ්ඤමඤ්ඤ දුකයෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුව ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතර්ෂ ප්‍රතිසන්ධිකමීර් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීර් ප්‍රචාන්තිකමීර් මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝත්පන්නප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී

-පෙ- න ආරම්භණ පටිච්චයා අක්කමක්කෙ අභංග ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්‍යානියන් නිසා උපදනා හෘදයවස්තුව ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුලලාකුලල විපාක ක්‍රියා නාමස්‍යානියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතත මහාභුතයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් -පෙ- කමී මහාභුතයෝ ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකමී ප්‍රවෘත්තිකමී මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභුතයෝ ලැබෙත්. විභවගය අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච -පෙ- "පටිසන්ධිකමණෙ -පෙ- බ්‍රහ්ම පටිච්ච වත්ථ, එකං මහාභුතං -පෙ- දවෙ මහාභුතා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උත්සමුච්චානං අසක්කමසන්නානං එකං -පෙ- මහාභුතා" යි උදෙස යතු ය. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම් නැත්තේ ය. -පෙ- නො වදල සේක.

නාමස්‍යානියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතරූපයෝ ය, හෘදය වස්තුවෙන් අන්‍ය වූ කමීජරූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතත උපාදය ප්‍රතිසන්ධිකමී උපාදය බාහ්‍ය උපාදය ආහාරජ උපාදය සෘතුජ උපාදය අසංඤ්ජන්තකමී උපාදය ප්‍රවෘත්තිකමී උපාදය රූපයෝ ය. යන මොවුහු ආරම්භණ අන්‍යෝන්‍ය දෙකිම ප්‍රත්‍යයෝ-ත්පන්නයෝ නො වෙති. -පෙ- "න ආරම්භණ පටිච්චයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලෙන අබ්‍යාකතය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරන.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්‍යානියන් නිසා උපදනා විතත රූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිපසළොස් ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමස්‍යානියන් නිසා උපදනා හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ කතතචාත්රූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුලලාකුලල විපාක ක්‍රියා නාමස්‍යානියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතත මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කමී මහාභුතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකමී ප්‍රවෘත්තිකමී මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය

"අඛ්‍යාතනං -පෙ- න ආරමමණ පව්වයා න අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා, විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පව්විව කට්ඨකාරුපං, මහාභුතෙ පව්විව විතසමුට්ඨිධානං රුපං කට්ඨකාරුපං උපාදය රුපං ඛාහිරෙ මහාභුතෙ පව්විව -පෙ- අසඤ්ඤසන්නානං මහාභුතෙ පව්විව කට්ඨකාරුපං උපාදයරුපං." කුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය හා අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

සකල ප්‍රචක්‍ෂණි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. ආරමමණ පව්වයා අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි. ආරමමණ සේ විසාර කරනු.

(ආරමමණ මූලක නිය්‍යය දුකය)

ආරමමණ මූලක නිය්‍යය දුකය සහජානදුකය මෙන් ද ආරමමණ මූලක උපනිය්‍යය දුකය අනන්තර දුකය මෙන් ද විසාර කරනු.

(ආරමමණ මූලක පුරේජාන දුකය)

ආරමමණ මූලක පුරේජානදුකයෙහි පුරේජානප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නවී ආරමමණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මීයක් නැත්තේ ය. -පෙ- නො වදල සේක. අරුප විපාක සතර ය, අරුප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-චර්ජන මහාකුල මහාක්‍රියා අරුපකුල අරුප ක්‍රියාවෝ ය, උපරිමමාහී තුන ය. එලසතර ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය යන මොහු ආරමමණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී පුරේජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් පුරේජානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. අනුලෝමපව්වනීයයෙහි "ආරමමණ පව්වයා න පුරේජානෙනිණි"

"කුසලො යන කතීපාඨයෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුල අට ය, අරුපකුල සතර ය, උපරිම මාහී තුනය, වෛතසික සතිසය යන අවයව -පෙ- නාමසකන්ධ ලැබෙත්. "කුසලං - පෙ- ආරමමණ පව්වයා න පුරේජාන පව්වයා, අරුපෙ කුසලං එකං ඛන්ධං පව්විව -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා"

"කුසලො" යන කතීපාඨයෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහ මූල සිත් අට ය, මෝහමූල ද්වය ය, වෛතසික තෙවිස්ස ය, -පෙ- ලැබෙත්. අරුපෙ අකුසලං එකං ඛන්ධං පව්විව -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා"

අඛ්‍යාතනවාරයෙහි ප්‍රචක්‍ෂණිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුප විපාක සතර ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය,

අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵල සිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමයාකාරයේ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරයේ අභිධෙය ආරම්භණයෙහි මෙහි. විභවය "අඛ්‍යාකතං -පෙ- අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං -පෙ- ද්වෙ ඛක්ඛා, පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛක්ඛං -පෙ- ද්වෙ ඛක්ඛා, චක්ඛං පටිච්ච ඛක්ඛා"

විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භ ඛාභ්‍ය ආභාරජ සෑකුජ අසංඥසච්ච කම්භජ ප්‍රච්ඛන්තිකම්භජ රූපයේ -පෙ- න ආරම්භණපට්ඨයා න පුරේජානෙ පඤ්ච" අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරනු.

අරූප විපාක වරජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රච්ඛන්ති නාමයාකාරයේ -පෙ- "ආරම්භණපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි" පුරේජානයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

(ආරම්භණ මූලක ආසේචන දුකය)

ආරම්භණමූලක ආසේචන දුකයෙහි ආරම්භණප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අකුල හයින්තපාද මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයේ ය, ආචර්ජන ද්වය ය, විපාකසිත් සතිස ය යන ප්‍රච්ඛන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරයේ -පෙ- අනුලෝමපට්ඨතියෙහි "ආරම්භණ පට්ඨයා න ආසේචනෙ තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මහාකුල ප්‍රථම ජවනය හා වෛතසික අටතිස ලැබේ. ආරම්භණය අනුව විභවය උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීප වශයෙන් අකුසල ප්‍රථමජවනයන් හා වෛතසික සන්විස්ස ලැබෙත්. විභවය උදුරනු. අඛ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රච්ඛන්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් හයින්තපාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයේ ය, විපාකසිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ ආරම්භණයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන ආරම්භණය අනුව ම විභවය උදුරනු.

විතතජ -පෙ- ප්‍රච්ඛන්තිකම්භජ රූපයේ -පෙ- නාරම්භණපට්ඨයා න ආසේචනෙ පඤ්ච" විසාර කරනු. ප්‍රථමජවන ඵලජවන වරජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ ජවන එක්පනය ය, වෛතසික දෙපනය ය යන මොහු -පෙ- "ආරම්භණපට්ඨයා ආසේචනෙ තිණි" ආසේචනය මෙන් විසාර කරනු.

(ආරම්භණමූලක කමම දුකය.)

ආරම්භණමූලක කමමදුකයෙහි විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භජ අසංඥ- සන්චකම්භජ ප්‍රච්ඛන්තිකම්භජ රූපයේ -පෙ- "න ආරම්භණපට්ඨයා කමම පඤ්ච" කුසලෙන අඛ්‍යාකතය අකුසලෙන අඛ්‍යාකතය යන දෙවාරය හේතුව අනුව විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඛන්ති ප්‍රතිසන්ධි දෙකහි අභිධෙය වශයෙන් රූප ම ගත යුතු ය, රූපචාරයෙහි අභිධෙය

ද කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතං -පෙ- න ආරම්මණපට්ඨයා කමමපට්ඨයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, පට්ඨසක්කිණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පට්ඨව කට්ඨනා රූපං, ඛ්‍යෙධි පට්ඨව ච්ඡද්ධි, එකං මහාභූතං පට්ඨව -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං, අසක්කසන්නානං එකං මහාභූතං පට්ඨව -පෙ- රූපං."

කුලලාකුලක්‍රියා චේතනාවත් කම් ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්මණ පට්ඨයා කමම නිණි" කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය හේතුව අනුව විස්තර කරනු. අබ්‍යාකතයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික සූත්‍රියය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා චේතනාව ලැබේ. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පට්ඨව කිරියාබ්‍යාකතා චේතනා"

බාහ්‍ය ආහාරජ ඤාතූජ රූපයෝ -පෙ- පට්ඨනියයෙහි "න ආරම්මණ පට්ඨයා න කමම එකං" බාහ්‍ය ආහාරජ ඤාතූජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදය රූපයෝ -පෙ- "බාහිරං එකං මහාභූතං පට්ඨව -පෙ- ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං -පෙ- රූපං."

කුලලාකුල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ -පෙ- අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණ පට්ඨයා කමම නිණි" චේතනාව බැහැර කොට ආරම්මණය අනුව විස්තර කරනු.

(ආරම්මණ මූලක විපාක දකය.)

ආරම්මණ මූලක විපාක දකයෙහි විපාක චිත්තජ රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කම්ජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "න ආරම්මණ පට්ඨයා විපාකෙ එකං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක ද්විපක්ඛවිඤාන අභීතතවුහු වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, චෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුභවූද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය, චෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා කෘත්තචාන්තරූපයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ අරූප- විපාක ද්විපක්ඛවිඤාන අභීතතවුහු වර්ජිත විපාක නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා චිත්තජ මහාභූතරූපයෝ ය, පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් -පෙ- කම්ජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ විපාක චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "-පෙ- විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං,

පටිසන්ධිකම්මෙ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පටිච්ච කචන්තාරූපං, ඛ්‍යෙධි පටිච්ච ච්ඡද්ධි, එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා මහාභුතෙ පටිච්ච චිත්තසම්මට්ඨානං රූපං කචන්තාරූපං උපාදය රූපං".

කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසකන්ධයෝ -පෙ- අනුලෝම පටිච්චනියයෙහි "ආරම්මණ පට්ඨයා න විපාකෙ තීණි" කුසලෙන කුසලය හා අකුසලෙන අකුසලය ආරම්මණ අනුච විසාර කරනු. අබ්‍යාකත චාරය ක්‍රියා විස්ස ගෙන විසාර කරනු.

කුසලාකුසල ක්‍රියා චිත්තජ රූපයෝ ය. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප් ප්‍රචාන්ති කම්ප් රූපයෝ ය යන මොව්හු පටිච්චනියයෙහි "න ආරම්මණ පට්ඨයා න විපාකෙ පඤ්ච" අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා චිත්තයන් විසින් උපදවන චිත්තජ මහාභුතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකම්ප් ප්‍රචාන්ති කම්ප් මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛ්‍යෙධි පටිච්ච චිත්තසම්මට්ඨානං රූපං -පෙ- එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- චිත්තසම්මට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං"

සතිස් විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ -පෙ- අනුලෝමයෙහි ආරම්මණ පට්ඨයා විපාකෙ තීණි. විපාක ප්‍රත්‍යය අනු ච විසාර කරනු.

(ආරම්මණ මූලක ආහාර උකය.)

ආරම්මණ මූලක ආහාර උකයෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් ආහාරජ රූපයෝ -පෙ- ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. "ආරම්මණ පට්ඨයා ආහාරෙ පඤ්ච" එහි අබ්‍යාකතචාරයෙහි "ආහාරසම්මට්ඨානං" යි යෙදීම පමණක් වෙනස ය. අනුලෝම පටිච්චනියයෙහි ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව කම්ප් ප්‍රචාන්ති කම්ප් රූපයෝ "න ආරම්මණ පට්ඨයා න ආහාරෙ එකං" සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ - අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණ පට්ඨයා ආහාරෙ තීණි"

ආරම්මණ මූලක ඉන්ද්‍රිය උකයෙහි චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප් රූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්‍යන්තව කම්ප් රූපයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කම්ප් රූපයෝ ය යන මොහු -පෙ- ආරම්මණය බැහැර කෙරෙති. "පඤ්ච" අබ්‍යාකතයෙහි රූපචාරය පමණක් වෙනස් ය. කතීෂ් පාඨයෙන්

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ -පෙ- කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතර මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි -පෙ- කමීච මහාභුතයෝ ය, අසංඤසත්ත්වකමීච මහාභුතයෝ ය, ප්‍රචාන්ති කමීච මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා විතතර ප්‍රතිසන්ධි කමීච රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤසත්ත්ව කමීච ප්‍රචාන්ති කමීච උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. අසඤ්ඤසන්නානං යනාදිය යොදු විභසිගය උදුරනු. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤසත්ත්ව රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය ය, ප්‍රචාන්ති රූපජීවිතේන්ද්‍රියය, පච්චතියයෙහි "න ආරමමණ පට්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ එකං" කතීපාද්යෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදය රූපයෝ ය, අසංඤසත්ත්ව කමීච මහාභුතයන් හා ප්‍රචාන්ති කමීච මහාභුතයන් නිසා උපදනා වූ අසංඤසත්ත්ව රූපජීවිතේන්ද්‍රිය හා ප්‍රචාන්ති කමීච රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "බාහිරං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පට්චව උපාදය රූපං. අසඤ්ඤසන්නානං මහාභුතෙ පට්චව රූපජීවිතේන්ද්‍රියං" සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ -පෙ- අනුලෝමයෙහි "නිණි" අභිධෙය අවුලා විභසිගය උදුරනු.

ආරමමණමූලක ක්‍රියාදකයෙහි විතතරරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීච රූපයෝ, පච්චතියානුලෝමයෙහි "න ආරමමණ පට්චයා ක්‍රියානෙ පඤ්ච" විස්තර කරනු. ද්විපඤ්චවිඤාන නාමසාක්‍යයෝ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතියයෙහි ආරමමණ පට්චයා න ක්‍රියානෙ එකං කතීපාද්යෙන් පඤ්චවිඤාන නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. "පඤ්චවිඤ්ඤාණ සහගතං එකං බන්ධං පට්චව -පෙ- ද්වෙ බන්ධා."

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්ත්වකමීච ප්‍රචාන්තිකමීච රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අභිධෙය අවුලනු. විභසිගය උදුරනු. ද්විපඤ්චවිඤාන වර්ජිත සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "ආරමමණපට්චයා ක්‍රියානෙ නිණි" ආරමමණයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිග උදුරනු.

ආරමමණමූලක මගඤ්ඤයෙහි සහේතුකවිතතර සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීච රූපයෝ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'පඤ්ච' හේතු දූක්‍ය අනු ව විසාර කරනු. අහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ මාභිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'ආරමමණ පට්චයා න මගෙහ එකං' අභිධෙය ගෙන

විභවගය උදුරනු. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව කමීජ ප්‍රචක්‍ෂිත කමීජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' හේතුදුක්කයෙහි මෙන් විඤාර කරනු. සහේතුක සිත් එකස්ඤ්ඤාව ය -පෙ- ප්‍රචක්‍ෂිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි "නිඡිං" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි සහේතුක විපාක ක්‍රියා නාමඤ්ඤායෝ අභිධෙයයෝ ය. ආරම්මණය අනු ව විභවගය උදුරනු.

ආරම්මණමූලක සම්පයුත්ත දුක්ඛය අනන්තරදුක්ඛය සේ විඤාර කරනු. ආරම්මණමූලක විපයුත්ත දුක්ඛයෙහි විතජ්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" විඤාර කරනු. අරූප විපාක ප්‍රචක්‍ෂිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාඡී සකලඵල නාමඤ්ඤායෝ විප්‍රසූතප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිඡිං" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කඡී පාඨයෙන් අරූපවිපාක ප්‍රචක්‍ෂිත ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ, අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජන මහාක්‍රියා අරූපක්‍රියා ලෝකෝත්තරඵල අවයව නාමඤ්ඤායන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. අරූපෙවිපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං -පෙ- ඛන්ධා.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව කමීජ ප්‍රචක්‍ෂිත කමීජ රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එකං" විඤාර කරනු. අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රචක්‍ෂිත ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි "නිඡිං" කුසලෙන කුසලයෙහි හා අකුසලෙන අකුසලයෙහි පුරේජාන දුක්ඛයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. විභවගයා ගේ අවසානයට "වත්ථුං විපයුත්තපච්චයා" යි යොදනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්‍ෂිතකාලයේ අභිධෙය පුරේජානයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කඡීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය -පෙ- යන අවයව නාමඤ්ඤායන් හා හෘදය ව්‍යඤ්ච නිසා උපදනා පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොසය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා, වත්ථුං විපයුත්තන පච්චයා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා, වත්ථුං විපයුත්ත පච්චයා, වත්ථුං පටිච්ච ඛන්ධා විපයුත්ත පච්චයා" අත්ථිදුක්ඛය සහජානදුක්ඛය මෙති. තත්ථිදුක්ඛය අනන්තර දුක්ඛය මෙති. අභිගතදුක්ඛය සහජානදුක්ඛය මෙති.

අධිපතිමූලකය

අධිපතිමූලක හේතුදුකය හා ආරම්භකය වුකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අධිපතිමූලක අනන්තරුකය ආරම්භ මූලක අධිපති දුකය මෙනි. අධිපතිමූලක සහජාතදුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාචනහි අධිපති ධම්මෝ ය, නො ලැබෙන අවසාචෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලොකික විපාක ප්‍රචක්‍ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධියෝ ය, නිරාධිපතිවිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භ ඛාභ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසඤ්ජනත්වකම්භ ප්‍රචක්‍ති කම්භ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. පච්චනියානුලෝමයෙහි "න අධිපතිපච්චයා සහජාතෙ නච" කුසලපදයේ වාර තුන හා අකුසලපදයේ වාර තුන හේතුප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්‍තිකාලයෙහි කතීභවයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාචෙහි වු මහාක්‍රියා සිත් අටය, සෑම කල්හි අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගතක්‍රියා නචය ය ඵලසිත් සතර ය යන අවයව වු ද සමුහ වු ද නාමසාකධියන් නිසා උපදනා අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපතිය නො ලැබෙන අවසාචෙහි අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, මහා ක්‍රියා අට ය, ලොකික විපාක දෙනිස ය යන අවයව නාමසාකධියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාකධියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ අභිධෙය සහජාතයෙහි මෙනි. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාචෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤානචා අභීතතවුහුනි වර්ජිත නිරාධිපති කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාකධියන් විසින් -පෙ- නිරාධිපති විත්තජ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකම්භ මහාභුතයෝ ය, ඛාභ්‍ය මහාභුතයෝ ය -පෙ- ප්‍රචක්‍තිකම්භ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වු ඵ් ඵ් උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවය සහජාතය අනුව උදුරනු. සහජාත ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

අධිපතිචන ධම්මයන් ගෙන් අත්‍ය වු සාධිපතිචන නාමසාකධියෝ ය, සාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු -පෙ- 'නච' අධිපතියෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභවන උදුරනු.

අධිපතිමූලක අඤ්ඤමඤ්ඤ දුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවසාචෙහි අධිපති ධම්මෝ ය, නො ලබන අවසාචෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලොකික විපාක ප්‍රචක්‍ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධියෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකධියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වසානුවය ඔවුනොවුන් ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභුතයෝය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්චකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපති පටිච්චා අක්කමක්කෙති නිණි"

නාමස්සකමියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්තජ උපාදයයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "පක්ඛව" කුසලෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලෙන අබ්‍යාකතය අධිපතියෙහි මෙන් විස්තර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්ති කාලයෙහි අභිධෙය ආරම්භෙ දුකයෙහි මෙනි. රූපචාරයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්සකමියන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්තජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා සාධිපති චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- පටිච්චා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛක්ඛෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං මහාභුතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං උපාදයරූපං"

නාමස්සකමියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවක්ඛවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන නිරාධිපති චිත්තජ උපාදය රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්චකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- පටිච්චියෙහි "පක්ඛව"

අධිපති වන ධර්මයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සාධිපතිච්චන නාමස්සකමියෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති චිත්තජ මහා භුතයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නිණි' කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය අධිපතිය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචක්තිකාලයෙහි කතීප්‍යායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, නියමයෙන් අධිපතිය ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය හා ඵලසින් සතරය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්සකමියන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, ඵලසින් සතර ය, වෛතසික අටතිසය -පෙ- ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්සකමියන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්තජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා මහාභුතයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතං -පෙ- පටිච්චා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං ඵකං ඛක්ඛං -පෙ- ද්වෙ ඛක්ඛා, ඵකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ මහාභුතා"

අධිපතිමූලක නියමය දුකය සහජාතදුකය මෙනි. උපනිසුසය දුකය අනන්තර දුකය මෙනි. අධිපතිමූලක පුරේජාතදුකයෙහි පඤ්ච-චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවසානවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නොලබන අවසානවෙහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය, අහේතුක ක්‍රියා තුන ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූප විපාක වර්ජිත ලොකික විපාක අටවිස්ස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයෝ අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිණි"

කුසලෙන් කුසලයෙහි කණිෂ්ඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙහි මහාකුසල් අට ය අධිපතික නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය ය. මානිසිත් සතර ය, චෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාධකයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලබන අවසානවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය, චෛතසික අටනිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විහඩගය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අකුසලෙන් අකුසලයෙහි කණිෂ්ඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලබන අවසානවෙහි වූ ලෝහමූල සිත් අටය, දෝසමූලසිත් දෙක ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාධකයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලබන අවසානවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය, චෛතසික සන්ධිස්ස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසාධකයෝ ලැබෙත්. විහඩගය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, චෛතසික අටනිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාධකයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසානවෙහි වූ අහේතුකක්‍රියා මහාක්‍රියාවෝ ය, අරූප විපාක හැර ලොකික විපාක අටවිස්ස ය, චෛතසික පනතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාධකයෝ ලැබෙත්. විහඩගය පුරේජාතයෙහි මෙනි.

අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙහි වූ අධිපති ධර්මයන් ගෙන් අන්‍ය වූ ලෝහමූල මහාකුසල මහාක්‍රියා අරූපකුසල අරූපක්‍රියා උපරිමමාණී සඵඵල නාමසාධකයෝ ය, සාධිපතිවිභ්‍රතරූපයෝ ය යන මොහු පුරේජාත ය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපච්චයා න පුරේජාතෙ සත්ත" "සත්ත" යනු කුසලෙන් කුසල ය, කුසලෙන් අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන් අකුසල ය, අකුසලෙන් අබ්‍යාකත ය, අබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකත ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකත ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන් අබ්‍යාකතය යන මොහු ය.

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය, සෑමකල්හිම අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අරුපකුසල් සතර ය, උපරිම මාභී තුන්ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්ම වර්ජිත මහා කුසල් අට ය, අරුපකුසල් සතර ය උපරිමමාභී තුන් ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. "කුසලං -පෙ- න පුරේජාන පට්චයා, අරුපෙ කුසලං එකං -පෙ- බන්ධා" කුසලෙන අබ්‍යාකතය අධිපතිය සේ විසාර කරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. විභවගය "අරුපෙ" යනු යොදා උදුරනු. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය අධිපති අනුච විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරුභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය, අරුප ක්‍රියා සතර ය, එල සිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකඤ්ඤායන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්ම වර්ජිත මහාක්‍රියා අරුප ක්‍රියා ලෝකෝත්තර එල අවයව නාමසකඤ්ඤායෝ ය, පෘථිවිකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා අට ය, මහගුණක්‍රියා නවය ය එලසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකඤ්ඤායන් නිසා උපදනා සාධිපති විතතරුපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. රූපාචාරයේ අභිධේය අධිපතිප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. "අබ්‍යාකතං -පෙ- න පුරේජානපට්චයා, අරුපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙපට්ච විතතසමුච්චානං රූපං උපාදය රූපං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ච්ච විතතසමුච්චාන රූපං, උපාදය රූපං" කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය අධිපති ප්‍රත්‍යය අනුච විසාර කරනු.

අරුපවිපාක සතර ය අරුප භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජිත මහාකුසල මහාක්‍රියා නාමසකඤ්ඤායෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි-නාමසකඤ්ඤායෝ ය, නිරාධිපතිවිතතරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කමීඡ රුපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ ඤාතූජ අසංඤ්ජන්තකමීඡ ප්‍රචක්ඛි කමීඡරුපයෝ ය යන මොහු, පට්චතියයෙහි "න අධිපතිපට්චයා න පුරේජානෙ සතත"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, සෑමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූප කුසල් සතර හා මාහීසිත් තුන ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය අධිපතිය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසංකයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "අරූපෙ කුසලං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩා"

කුසලෙන අඛණ්ඩකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා වින්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "කුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව වින්තසමුට්ඨානං රූපං"

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල සිත් අට ය වෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව නාමසංකයන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසංකයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "අරූපෙ අකුසලං එකං -පෙ- ඛණ්ඩා"

අකුසලෙන අඛණ්ඩකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති වින්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. "අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව වින්තසමුට්ඨානං රූපං"

අඛණ්ඩකෙන අඛණ්ඩකයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා ක්‍රියා අට ය අධිපති ලැබීම නිසා වූ අරූප ක්‍රියා සතර හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලබන අවස්ථාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවච්ඡනය ය, මහා ක්‍රියා අට ය, වෛතසික දෙතිස ය යන අවයව නාමසංකයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත ලොකිකවිපාක අටොළොස ය, අභේතුක ක්‍රියා තුන ය. වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා වින්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස සහජාතයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය

නො ලබන අවස්ථාවෙහි සහජාත දුකයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේය. "අරුපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිකාලය හා රූප පිළිබඳ සහජාත විභවගය සහජාතය අනු ව උදුරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය සහජාතදුකය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනය සාධිපතිඡවන නාමසාක්‍ෂියෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" අකුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙකෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන කුසලා කුසලයන් ගන්නේ ය. විභවගය පුරේජාතය අනුව උදුරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගනක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටිකිස ය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්මවර්ජිත -පෙ- නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. විභවගය පුරේජාතය අනුව උදුරනු.

අධිපතිමූලක ආසේවන දුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුසල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයන්හි ද සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගනකුසල මහද්ගනක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාග් ඡවනයන්හි ද ඇති අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල හසිනෝත්පාද මහා කුසල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි"

• කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය, වෛතසික අටිකිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, වෛතසික අටිකිස ය යන අවයවනාමසාක්‍ෂියෝ ය - යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභවගය ආසේවනය අනුව උදුරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීප්‍රාධයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, වෛතසික සපිස්සය ය යන අවයව වූද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය. අධිපති නොලබන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විභවගය ආසේවනය අනුව උදුරනු.

අඛණ්ඩ වාරයෙහි කණිෂ්ඨයන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ද්විතියාදී ජවනයෝ ය, මහද්ගනක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පන්තිය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදී ජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා -පෙ- ලැබෙත්. විභසිය ආසේවනය අනුව උදුරන.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම හැර ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ඵලසිත්සතර ය යන නාමසාක්‍රියයෝ ය, සාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපට්ටයා න ආසෙවනෙ නව"

කුසලෙන කුසලයෙහි කණිෂ්ඨයන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුල ප්‍රථමජවනය ය, වෛතසික අටතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත මහාකුල -පෙ- අවයව නාමසාක්‍රියයෝ ලැබෙත්. විභසිය අධිපතිය අනුව උදුරන. කුසලෙන අඛණ්ඩය අධිපතිය අනුව විසාර කරන. කුසලෙන කුසලාඛණ්ඩයෙහි කණිෂ්ඨයන් පක්‍ෂ්‍යවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුල ප්‍රථමජවනයෝ ය, වෛතසික අටතිය ය යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත -පෙ- සාධිපතිවිතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභසිය උදුරන.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කණිෂ්ඨයන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල -පෙ- නාමසාක්‍රියයෝ ලැබෙත්. අකුසලෙන අඛණ්ඩය අධිපතිය අනුව විස්තර කරන. අකුසලෙන අකුසලාඛණ්ඩයෙහි පක්‍ෂ්‍යවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂ මූල ප්‍රථම ජවනයෝ ය, -පෙ- යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාක්‍රියයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ද ලැබෙත්. විභසිය උදුරන.

අඛණ්ඩවාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵලජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්ම වර්ජිත මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවන ඵල ජවන නාමසාක්‍රියයන් හා සාධිපතිවිතතජ රූපයෝ ය, පක්‍ෂ්‍යවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, මහද්ගනක්‍රියා නවය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද

නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා සාධිතවිභවය රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි අධිපතියෙහි මෙන් අභිධෙය ගත්තේය. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජචනයන්හි හා ඵලචිත්තයන්හි ලැබෙන අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජචන ආචර්ජන ලොකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, නිරාධිපතිවිභවය ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ බාහ්‍ය ආභාරජ සංකුජ අසංඥසත්ථකමීඡ ප්‍රචාන්තිකමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චයෙහි "තච"

කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථමජචනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ජචනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විභවය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය උදුරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ජචනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන -පෙ- අවයව නාමසාක්‍ෂකයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විභවය රූපයෝ ද ලැබෙත්. විභවගය උදුරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්ඨායෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ප්‍රථම ජචනයෝ ය, වෛතසික සච්ඡස් ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුශල ප්‍රථම ජචනයෝ ය, වෛතසික සත්ච්ඡස් ය යන අවයව නාමසාක්‍ෂකයන් -පෙ- අවයව නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභවගය උදුරනු. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්ච්ඡස් ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විභවය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලබන අවස්ථාවෙහි අකුශල ප්‍රථම

ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා -පෙ- අවයව නාමසාකෘතියන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ද ලැබෙත්. විභසගය උදුරනු.

අඛ්‍යාකතවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵලජවනයෝ ය. වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා අධිපතිධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබන අවසාංවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, ලොකික විපාක දෙතිස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වයය, ලොකික විපාක දෙතිසය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසාකෘතියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතඡරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලබන අවසාංවෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසසඨිවාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය සහජාත දූකයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විභසගය ද සහජාතය අනුව උදුරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිධම්මයන් ගෙන් අත්‍ය වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගතක්‍රියාවෝ ය, මාහීසිත් සතර ය යන නාමසාකෘතියෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල නවය ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාකෘතියන් නිසා උපදනා අධිපතිධම්ම වර්ජිත මහාකුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය -පෙ- අවයව නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. විභසගය ආසේවනයෙහි මෙන් උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සවිස්ස ය යන -පෙ- අධිපතිධම්ම වර්ජිත -පෙ- නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. අඛ්‍යාකතයෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය, වෛතසික පන්තිස ය යන -පෙ- අධිපතිධම්ම වර්ජිත නාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. විභසගය ආසේවනයෙහි මෙති.

අධිපතිමූලක කමමුදකයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන තන්හි අධිපති ධම්මයෝ ය. අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලොකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසසඨි නාමසාකෘතිය සතරය, නිරාධිපති විතතඡ

ප්‍රතිසන්ධි කම්ප අසංඤ්ජනනී කම්ප ප්‍රචාරකකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නච"

කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්පායයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය, මහද්ගනකුසල් නවය ය, මාගීසිත් සතර ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යානකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අටය චෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්‍යානකර්මයන් නිසා උපදනා මහාකුසල් අට ය වේතනා වර්ජිත චෛතසික සන්තිස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. විහඬගය කම්මයෙහි මෙති. කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහජාතය මෙන් විඤාර කරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතය වේතනාව හැර සහජාතය මෙන් විඤාර කරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල සිත් දශය ය, චෛතසික සවිජ්ජය ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යානකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල සිත් දෙළොස ය චෛතසික සත් විජ්ජය ය යන අවයව නාමස්‍යානකර්මයන් නිසා උපදනා අකුසල් දෙළොස ය වේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිජ්ජය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විහඬගය කම්මයෙහි මෙති. අකුසලෙන අබ්‍යාකතය අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතය යන දෙක සහජාතදුකයෙහි මෙන් විජ්ජන කරනු. වේතනාව හරිනු.

අබ්‍යාකතචාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය අධිපති නියත මහද්ගනක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්‍යානකර්මයන් නිසා උපදනා අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියාවෝ ය ලෝකිකවිපාක දෙතිස ය චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියා ලෝකික විපාකයෝ ය ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්‍යානකර්මයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතත රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කම්මයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නෝ ය. රූපචාරයෙහි නිරාධිපතිවිතත ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤ්ජනනී කම්පරූපයන් ගන්නෝ ය. විහඬගය කම්ප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙතන්හි සහජාතදුකය අනුව අභිධෙය ගන්නෝ ය. කම්මදුකය අනුව විහඬගය උදුරනු.

සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතීයයෙහි "නිඤ්ඤ" කුසලෙන කුසලයෙහි අධිපති ලබන අවස්ථාවෙහි මහා කුසල් අටය, අධිපති නියත වූ මහද්ගන කුසල් නවය

හා මාගී සිත් සතරය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩපට්ඨව කුසලාවේතනා" අකුසලෙන් අකුසලයෙහි ලෝභමූලසිත් අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිතසාවේතනා වර්ජිත වෛතසික පස්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව අකුසලා වේතනා" අඛණ්ඩවාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවේහි මහා ක්‍රියා අටය, අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සූතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. අඛණ්ඩනෙ ඛණ්ඩපට්ඨව කිරියාඛණ්ඩනා වේතනා.

නිරාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවේ ය, ඛණ්ණ ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි "නිඤ්" කුසලෙන් කුසලයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවේහි මහාකුසල් අට ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනා ලැබේ. "කුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව කුසලා වේතනා" අකුසලෙන් අකුසලයෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවේහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන -පෙ- වේතනාව ලැබේ. "අකුසලෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව අකුසලා වේතනා" අඛණ්ඩවාරයෙහි ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි අධිපති නොලැබෙන අවයවාවේහි අභේතුකක්‍රියා තුන ය, මහාක්‍රියා අට ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සූතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කිරියාඛණ්ඩනෙ ඛණ්ඩ පට්ඨව කිරියාඛණ්ඩනා වේතනා" රූපවාරයෙහි ඛණ්ණ ආහාරජ සෘතුජ රූපයන් ගෙන් විභවිය උද්දරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවේහි අධිපති ධර්ම හා කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනා ද හැර දෙපනස් සාධිපතිජ්චන නාමසාක්ෂියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "නව" විඤ්ඤ කරනු.

අධිපතිමූලක විපාක උකයෙහි ඵලසිත්ඵල අධිපති ධර්මයෝ ය, ලොකිකච්චපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසකර්මයෝ ය, ලොකික විපාකයන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. පව්වනියානුලෝමයෙහි 'චකං' ඵනමී අඛණ්ඩනෙත අඛණ්ඩනය යි. ඵහි කතීපායයෙන් ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්ෂියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, ලොකික විපාක දෙතිස ය, වෛතසික පන්නිස

ය යන -පෙ- අවයව නාමයකැයි යෝග්‍ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි චාරයේ අභිධේය කියනු. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභින්නව්‍යුති වර්ජිත ලෝකික විපාක නාමයකැයි යන් විසින් සදුසු පරිදි උපදවන නිරාධිපති විතතජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමයකැයි යන් හා උපදනා කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදිනා භූතරූප සහිත වූ විපාකයන් උපදවන නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. විභවගය විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව උදරනු.

අධිපතිධමීයන්ගෙන් අන්‍ය වූ සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමයකැයි යෝග්‍ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන සාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනලෝමපච්චතියයෙහි නව. කුසල පදයේ චාර තුන හා අකුසල පදයේ චාර තුන අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව අභිධේය ගෙන විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීප්‍රාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි මහා ක්‍රියා අට ය අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නව ය ය වෛතසික පන්තියය යන අවයව -පෙ- අධිපති ධර්මවර්ජිත මහාක්‍රියා අට ය, මහද්ගතක්‍රියා නව ය ය, වෛතසික පන්තිය ය යන -පෙ- ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ සාධිපති කුසලා කුසල ක්‍රියා නාමයකැයි යන් විසින් උපදවන සාධිපතිවිතතජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත සාධිපති විතතජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය උදරනු.

කුශලාකුශලක්‍රියා නාමයකැයි යන් අධිපති ධමීයෝ ය, අධිපති නොලබන අවසථාවෙහි වූ අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහා කුශල මහාක්‍රියා නාමයකැයි යෝග්‍ය, කුශලාකුශලක්‍රියා නාමයකැයි යන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ ඤාතූජ සංඤ්ජනනවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'නව' කුශලාකුශල දෙපදයේ චාර සයෙහි සහජාතදුකයේ පච්චතියානලෝමය අනුව අභිධේය ගෙන විභවගය උදරනු.

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීප්‍රාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවසථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, අධිපති නියත මහද්ගත ක්‍රියා නව ය. වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමයකැයි යන් නිසා උපදනා අධිපති ධමීයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසථාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා මහාක්‍රියා ය, වෛතසික පන්තිය ය යන නාමයකැයි යෝග්‍ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු

ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ නිරාධිපති කුසලා කුසල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් උපදවන නිරාධිපති විතතජමහාභූතයෝ ය. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තව කමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතං එකං බ්‍යධං පට්ඨවි -පෙ- බ්‍යධා විතතසමුට්ඨාන ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පට්ඨවි තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පට්ඨවි විතත සමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතු සමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නාතං එකං -පෙ- රූපං"

අධිපතිධම්මී වර්ජිත ඵලනාමඤ්ඤායෝ ය, මවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "එකං" 'අබ්‍යාකතො' යන කතීපාඨයෙන් ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධම්මී වර්ජිත ඵලසිත් සතර ය, -පෙ- මවුන් විසින් උපදවන විතතජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පතයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ඵලනාමඤ්ඤායන් විසින් උපදවන විතතජමහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ සාධිපති විතතජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. විභවගය විපාකයෙහි මෙන් ප්‍රතිසන්ධි වාරය නො ගෙන උදුරනු.

අධිපතිමූලක ආහාර දුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුසල මහාක්‍රියා ලොකිකවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤායෝ ය, නිරාධිපතිවිතතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පච්චනියානුලෝමයෙහි "තච" කුශලා කුශල දෙපදයේ වාර සය සහජාතදුකය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි වාරදෙක්හි අභිධෙය ද සහජාතයෙහි මෙති. රූපචාරයෙහි දී ආහාරජරූප පමණක් සහජාත දුකය අනුව ගත්තේ ය. "ආහාර සමුට්ඨානං" යනු යොද විභවගය උදුරනු. ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේය.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ රූපයෝ පච්චනියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු.

අධිපතිධම්මීවර්ජිත දෙපතස් සාධිපතිජවන නාමඤ්ඤායන් හා සාධිපති විතතජරූපයෝ, අනුලෝමයෙහි "තච" අධිපතිය අනුව විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක ඉන්ද්‍රියදුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසථාවෙහි අකුශල අහේතුකක්‍රියා

මහාකුශල මහාක්‍රියා ලෝකික විපාක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සකාමයෝ ය, නිරාධිපති වින්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයෝ ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්ජන්තව කම්මජරූපයෝ ය ප්‍රචන්තිකම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨනියානුලෝමයෙහි නව කුශලා කුශල දෙපදයේ වාර සය සහජාතදුකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචන්තිප්‍රතිසන්ධි දෙවාරය සහජාතදුකයෙහි මෙති. රූපවාරයෙහි වින්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයන් ද රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර අසංඤ්ජන්තකම්මජ රූපයන් ද ප්‍රචන්තිකම්මජ රූපයන්ද ගන්නෝ ය. විභසිතය උදුරනු. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත.

බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය. අසංඤ්ජන්තරූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රචන්තිරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු පට්ඨනියයෙහි 'එකං' "බාහිරං එකං මහාභුතං -පෙ- ආහාර සමුච්චාතං උතුසමුච්චාතං අසඤ්ජසන්නාතං මහාභුතෙ පටිච්ච රූපජීවිතේන්ද්‍රියං"

අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජචන නාමස්සකාමයන් හා සාධිපති වින්තජරූපයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නව' විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක ක්‍රියාතදුකයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිභූය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අනේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත ලෝකිකවිපාක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සකාමයෝ ය, නිරාධිපති වින්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'නව' කුශලපදයේ වාර තුන හා අකුශලපදයේ වාර තුන විසාර කරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රචන්ති කාලයෙහි ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණය හරිනු. ප්‍රතිසන්ධි වාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධිනාමස්සකාම හා කම්මජරූප ගන්නෝය. රූපවාරයෙහි නිරාධිපති-වින්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපද ගන්නෝය. විභසිත ධ්‍යානප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය සහජාතදුකය අනුව විසාර කරනු.

ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේ ය. ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්සකාමයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්මජ ප්‍රචන්තිකම්මජ රූපයෝ, "එකං" හේතුමූලක ක්‍රියාතදුකයේ පට්ඨනියය අනුව විසාර කරනු. අධිපතිධම්මී වර්ජිත සාධිපති ජචන නාමස්සකාමයන් හා සාධිපති වින්තජරූපයෝ "නව" අධිපතිය මෙන් විසාර කරනු.

අධිපතිමූලක මගුදකයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය මහාකුශල

මහාක්‍රියා සහේතුකලොකිකවිපාක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, නිරාධිපති සහේතුක විතතජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නච" කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාත දුකය අනුව විසාර කරනු. අඛ්‍යාකතවාරය හේතුදුකය අනුව විස්තර කරනු. කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය හා අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය ද හේතුදුකය අනුව ම විසාර කරනු. මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත්තේය.

අහේතුක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, අහේතුක විතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ ඛාභ්‍ය ආභාරජ සෑතුජ අසංභූසන්ඵකමීජ ප්‍රචන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු පව්වනියයෙහි "ඵකං" හේතු දුකය අනුව විසාර කරනු. අනුලෝමය ද ඵසේම ය.

අධිපතිමූලක සමපයුත්ත දුකය ආරමමණ දුකය මෙනි. අධිපතිමූලකවිපසුත්ත දුකයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි අකුසල සිත් දෙලොස ය, අහේතුක ක්‍රියාවෝ ය, මහාකුසල මහාක්‍රියා ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, නිරාධිපති විතතජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය යන මොහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නච" කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාකතවාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාාවෙහි අධිපති ලැබෙන ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසාාවෙහි අහේතුක ක්‍රියා ය, මහාක්‍රියා ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලොකික විපාකයෝ ය, චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමස්සාධකයෝ ය, නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයේ අභිධෙය විප්‍රසුක්කයෙහි මෙනි. රූපවාරයෙහි නිරාධිපති විතතජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ලැබෙත්.

අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝභමූල මහාකුසල මහාක්‍රියා නාමස්සාධකයෝ ය, අධිපති තියත වූ අරූපකුසලක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමස්සාධකයෝ ය යන මොහු විප්‍රසුක්කය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" පුරේජාත දුකයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධකයෝ ය, අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි

ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුල මහාක්‍රියා නාමසාක්‍රියෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුර් සංඥාසන්තකමීඡ ප්‍රචින්නි කමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු පටිච්චියයෙහි "කිංචි" කුසලෙන කුසලය හා අකුසලෙන අකුසලය පුරේජාත දුක්‍යෙහි පටිච්චිය ය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචින්නිකාලයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රචින්නිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍රියෝ ය. අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, සැමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූපක්‍රියා සතර හා ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිසය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍රියයන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජන ය, මහාක්‍රියා අට ය, වෛතසික සතිසය යන අවයව වූ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාක්‍රියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහිරරූපාදිය ගන්නේ ය. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච -පෙ- බන්ධා බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්‍ඤ්ඤාසන්නානං එකං මහාභූතං -පෙ- උපාදයරූපං"

පෘඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත දෛපතස් සාධිපති ඡවන නාමසාක්‍රියෝ ය, සාධිපතිචිත්තඡරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නව" අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව පෘඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි යතු යොද විසාර කරනු. චිතසගය ද අධිපතිප්‍රත්‍යය අනුව උදුරනු. "බන්ධා වත්ථං විප්‍රසුත්තපච්චියා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධං විප්‍රසුත්තපච්චියා" යනු අගට යොදනු. අධිපතිමූලකආචී දුක්‍ය සහජාත දුක්‍ය මෙති. නත්ථිදුක්‍ය අනන්තර දුක්‍ය මෙති. අවිගත දුක්‍ය සහජාත දුක්‍ය මෙති.

අනන්තර සමනන්තර සහජාතමූලක දුක්‍යෝ

අනන්තර සමනන්තර මූලක හේතුදුකාදිය ආරම්භමූලක හේතුදුකාදිය මෙති. සහජාතමූලක හේතුදුකාදිය ඉහත දැක්වුණු දුක්‍යන් අනුව දත හැකි ය,

සහජාතමූලක අක්‍ඤ්ඤාසන්නාන දුක්‍යෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. නාමසාක්‍රියයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන චිත්තඡරූප හා හෘදයවිකුලවෙන් අත්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන උපාදය රූපයෝ ය යන මොහු අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "පෘඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය යන දෙනන්හි අභිධේය වශයෙන් රූප ගන්නේ ය. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රචින්නි කාලයට

විපාකක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන විතතරූප ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය. වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුත්ත වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා හෘදය වසනුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයෝ ලැබෙත්. රූප-වාරයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභිනතවුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාකක්‍රියා නාමසකන්ධයන් විසින් උපදවන විතතරමහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කම්ප මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඥසන්ත්වකම්ප ප්‍රචානති කම්ප මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බිඤ්ඤා පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං පටිසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ බිඤ්ඤා පටිච්ච කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං, බාහිරේ මහාභූතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, -පෙ- අසඤ්ඤසන්නානං මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය හේතුමූලක අඤ්ඤමඤ්ඤාදකය අනුව විසාර කරනු. පච්චතීයවාරය නැත්තේය. අනුලෝමවාරය ශුඛ අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

සහජාතමූලක නිසුසය දුකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. නිශ්ශ්‍රයය බැහැරකිරීමක් ද නැත. පච්චතීයවාරය ද නැත. අනුලෝමවාරය ශුඛ සහජාතය අනුව විසාර කරනු. සහජාතමූලක උපනිසුසය දුකය ආරම්භණ මූලක සහජාත දුකය අනුව ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විසාර කරනු.

සහජාතමූලක පුරේජාත දුකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූතියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාහී සකලඵල ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, විතතරාදිරූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" කුසලපදයේ දෙවාරය හේතුමූලකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. අකුසල පදයේ දෙවාරය මෝහමූලයේ මෝහය නො හැර හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රචානතිකාලයෙහි කතීභවයෙන් අරූප විපාක සතර ය, අරූපභූතියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූතියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභිනතවුති වර්ජිත විපාක

සිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයෙහි හා රූපවාරයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් අභිධෙය කියනු. "අරූපෙ විපාකඛණාකතං කිරියාඛණාකතං එකං ඛණං -පෙ- ද්වෙ ඛණා, විපාකාඛණාකතෙ කිරියාඛණාකතෙ ඛණෙ පටිච්ච චිත්තසමුප්පාදානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධි වාරය හා රූපවාරය සහජාතයෙහි මෙන් කියනු. කුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය හා අකුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය ද සහජාතයෙහි මෙති. පටිච්චිකාවාරය නැත්තේ ය. පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂිං" පූරේජාතය මෙති.

සහජාතමූලක ආසේවන දුක්කයෙහි සහජාතය බැහැරකිරීමක් නැත. අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජන දෙක ය, විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය, චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු ආසේවනප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසල පදයේ වාර තුන හා අකුසලපදයේ වාර තුන හේතුමූලක ආසේවන දුක්කයේ අනුලෝමපටිච්චිකාව ය අනුව මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර විසාර කරනු.

අඛණාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයේ කතීෂ්ටායයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, විපාකසතිස ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් නිසා -පෙ- අවයව නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය මහආනන්ධියා නවය ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරය හා රූපවාරය සහජාතය මෙති. කුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය හා අකුසලාඛණාකතෙන අඛණාකතය ද සහජාතයෙහි මෙන් විසාර කරනු. පටිච්චිකාව නො ලැබේ. අනුලෝමය ශුඛ ආසේවන ය මෙන් විසාර කරනු.

සහජාතමූලක කම්මදුක්කයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනා ය, ඛණ්ණ ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු කම්මප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිෂිං" කුසලෙනකුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය හේතු මූලක කම්මදුක්කයේ අනුලෝම පටිච්චිකාව ය අනුව විසාර කරනු.

අඛණාකතවාරයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සුක්ඛිය යන අවයව වූද සමූහ වූද නාමසංකර්මයන් නිසා උපදනාවේතනාව

ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි බාහ්‍යමහා භූතයෝ ය, ආහාරජ මහාභූතයෝය සෘතුජ මහා භූතයෝය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. කිරියාබාහතන බන්ධු පටිච්ච වෙනතා කිරියාබාහතනා බාහිරං එකං -පෙ- මහා භූතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුච්චානං -පෙ- රූපං පච්චතීයවාරය නො ලැබේ. අනුලෝම වාරය කමීශුධවාරය සේ විසාර කරනු.

සහජාතමූලක විපාකදුකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. සකල කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසකාන්ධයෝ ය, මවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු විපාක ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙති. "නව" කුසලා කුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ක්‍රියා සින් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසකාන්ධයෝ ය, මවුන් විසින් උපදවන විතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාවාවෙහි කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසකාන්ධයන් විසින් උපදවන විතතජ මහාභූතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභූතයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබාහතනං එකං බන්ධුං -පෙ- බන්ධා, විතතමුච්චානං ඤච රූපං, එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතතසමුච්චානං රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උකුසමුච්චානං අසඤ්ඤසන්තානං -පෙ- රූපං" කුසලාබාහතනෙ අබ්‍යාකතය හා අකුසලාබාහතනෙ අබ්‍යාකතය සහජාතය අනුව විසාර කරනු. පච්චතීය ය නො ලැබේ. අනුලෝමය විපාකශුධවාරය අනුව විසාර කරනු.

සහජාතමූලක ආහාර දුකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤසත්තව කමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චතීයෙහි "එකං" කතීපොධයෙන් බාහිරමහාභූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහා භූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "බාහිරං එකං -පෙ- උකුසමුච්චානං, අසඤ්ඤසන්තානං -පෙ- උපාදයරූපං" පච්චතීයවාරය නො ලැබේ. අනුලෝම වාරය ආහාර ශුධවාරය මෙහි.

සහජාතමූලක ඉන්ද්‍රියදුකයෙහි සහජාතය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසඤ්ඤසත්තව රූපජීවිතේන්ද්‍රියය,

ප්‍රච්ඡේදන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. "එකං" කතීපථයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රච්ඡේදනමීජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා රූප-ජීවිතේන්ද්‍රිය යන මොවුහු ලැබෙත්. බාහිරං එකං මහාභුතං -පෙ- ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං එකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- උපාදයරූපං, අසක්ඛසන්නානං මහාභුතෙ පටිච්ච රූපජීවිතේන්ද්‍රියං. පට්ඨනීයය නො ලැබේ. අනුලෝමචාරය ඉන්ද්‍රියශුචාරය අනුච්චිකාර කරනු.

සහජානමූලක ක්‍රියාන උකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤාන නාමසාක්‍ෂියෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රච්ඡේදනමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" ද්විපඤ්චිඤාන අවයව නාමසාක්‍ෂියෝ නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාක්‍ෂියෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රච්ඡේදනමීජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍යාදී උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. "පඤ්චවික්ඛාණං සහගතං එකං ඛණං -පෙ- ද්වේ ඛණා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්ඛසන්නානං -පෙ- රූපං" පට්ඨනීය නො ලැබේ. අනුලෝමය ශුචි ධ්‍යානප්‍රත්‍යය චාරය මෙති.

සහජානමූලක මග්ග උකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අනේතුක ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අනේතුක චිත්තජ අනේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රච්ඡේදනමීජ රූපයෝ ය යන මොහු මාහීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පට්ඨනීය නො ලැබේ. අනුලෝමය මග්ගසුචාරය මෙති.

සහජානමූලක විපසයුත්ත උකයෙහි සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපච්චාක ප්‍රච්ඡේදනප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්චාරාවර්ජන මහා කුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාහී සකල ඵල නාමසාක්‍ෂියෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රච්ඡේදනමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය ය යන දෙචාරයෙහි සුරේජාන උකයෙහි මෙන් අභිධෙය ගත්තේ ය. "වත්ථං විපසයුත්තපට්ඨයා" යනු යොදු විභවය උදරනු.

අබ්‍යාකතචාරයෙහි අරූපච්චාක ප්‍රච්ඡේදන ප්‍රතිසන්ධි නාම සාක්‍ෂියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ මනෝද්චාරාවර්ජන ය,

මහා ක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසෂාකර්මයන් නිසා -පෙ- අවයව නාමසෂාකර්මයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි බාහිර මහා භූතයෝ ය -පෙ- ප්‍රචන්ති කමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ -පෙ- උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං ඵකං -පෙ- බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්‍ෂයසනනානං -පෙ- උපාදයරූපං" පච්චතීය නො ලැබේ. අනුලෝමය විප්‍රයුත්තය මෙහි.

සහජානමූලක අත්ථිදකය නිසාය දුකය මෙන් ද, නත්ථි විගත දුක දෙක අනන්තරදුකය මෙන් ද, අවිගතදුකය නිසාය දුකය මෙන් ද විසාර කරනු.

අක්‍ෂර මක්‍ෂර මූලකය

අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක හේතුදකාරීය ඉහත කී පරිදි ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විසාර කරනු. අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක නිසාය දුකය සහජානදකය අනුව විසාර කරනු. උපනිසාය දුකය ආරම්භණ දුකය අනුව විසාර කරනු.

අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක පුරේජාන දුකයෙහි අක්‍ෂරමක්‍ෂරය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්චාරාවච්ඡන්ත මහාකුල මහාක්‍රියා අරූපකුල අරූපක්‍රියා උපරිම මාභී සකලඵල නාමසෂාකර්මයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාකර්මයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුව ය, මවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතප් ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රචන්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙහි. "නිඤ්ඤි" කුසලෙන කුසලය හේතුමූලක පුරේජාන ය මෙන් විසාර කරනු. අකුසලෙන අකුසලය මෝහ මූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතුමූලක පුරේජාන ය මෙන් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචන්තිකාලයෙහි කතීපායයෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි මනෝද්චාරා-වච්ඡන්ත ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසෂාකර්මයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාර රූපචාර දෙකෙහි අභිධෙය අක්‍ෂරමක්‍ෂරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. විහසිගය "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං" යනු යොදු උදරනු.

නාමසෂාකර්මයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතප්ජරූපයෝ ය, හෘදයවතුවෙන් අත්‍ය වූ පක්‍ෂවචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසංස්කරණය බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව අසංඝසන්ධිකමීය ප්‍රවෘත්තිකමීය උපාදයරූපයේ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "පඤ්ච" සහජාන මූලක අක්‍රමිකයෙකුගේ අනුලෝම පච්චතී ය අනුව විසාර කරනු. අනුලෝමය ශුද්ධ පුරෝජානය අනුව විසාර කරනු.

අක්‍රමික මූලක ආසේවන දුකයෙහි අක්‍රමිකය බැහැර කිරීමක් නැත. අකුශල හසිනෝත්තපාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයේ ය, ආචර්ජනද්වය ය, සතිස් විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංස්කරණයේ ය, ප්‍රතිසංස්කරණයෙන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවසනුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසංස්කරණය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීය මහාභූතයේ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි මහාකුශලප්‍රථමජවනය ගෙන විභවය උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි අකුශල ප්‍රථම ජවනයන් ගන්නේ ය. අඛණ්ඩතෙත අඛණ්ඩතෙතෙහි හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයේ ය, ආචර්ජනද්වය ය, විපාක සතිස් ය වෛතසික අවනිස ය යන මොවුන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසංස්කරණයෙහි හා රූපචාරයෙහි අනෝත්තයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභවය උදුරනු. පච්චතිය ය පුරෝජානයෙකුගේ පච්චතිය ය මෙහි. අනුලෝමය ශුද්ධආසේවනය අනුව විසාර කරනු.

අක්‍රමික මූලක කමමුදකයෙහි නාමසංස්කරණයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය රූපයේ ය, හෘදයවසනුවෙන් අන්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණයේ රූපයේ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විෂය ප්‍රතිසංස්කරණයේ අසං-ක්‍රමිකයන්හි කමීය ප්‍රවෘත්තිකමීය උපාදයරූපයේ ය යන මොවුහු අක්‍රමිකය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" ඉහත කී නයයන් අනුව විසාර කරනු.

කුශලා කුශල ක්‍රියා වෙනතාවෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව මහාභූතයේ ය යන මොවුහු කමීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලය අකුසලෙන අකුසලය යන දෙවාරය හේතුමූලක කමමුදකයේ අනුලෝමපච්චතීය ය අනුව විසාර කරනු. අඛණ්ඩතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකමීය කතෘපාඨයෙන් ක්‍රියාවේතනා ගන්නේ ය, රූපචාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව මහාභූතයන් නිසා උපදනා බාහ්‍යාදි මහාභූතයන් ගන්නේ ය. "කිරියාඛණ්ඩතෙත ඛණ්ඩ පටිච්ච කිරියාඛණ්ඩතෙත වෙනතා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උකුසමුච්චානං එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතා."

මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව උපාදය රූපයේ, පච්චතියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව මහාභූතයන් නිසා උපදනා බාහ්‍ය ආහාරය සෘජුව උපාදය රූපයේ ලැබෙත්. "බාහිරෙ මහාභූතෙ

පට්ඨව උපාදයරූපං ආහාරසමුච්චානෙ උතුසමුච්චානෙ මහාභුනෙ පට්ඨව උපාදයරූපං"

අක්කමක්කමුලක විපාක දුක්ඛයෙහි නාමස්සකමයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාකවිතත රූපයෝ ය. හෘදය වස්තුවෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුවෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීච රූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක විතත උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහ අක්කමක්කමය බැහැර කෙරෙහි. "එකං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛවෝකාරයෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අරූප විපාක ද්විපක්ඛවිභාන අභිනතව්‍යතිවර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික සතිස ය, යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්සකමයන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්සකමයන් නිසා උපදනා හෘදය වස්තුවෙන් අත්‍ය වූ කෘතජාතරූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාක ද්විපක්ඛවිභාන අභිනතව්‍යති වර්ජිත දෙවිසි විපාකනාමස්සකමයන් විසින් උපදවන විතත මහාභුතයෝ ය, පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා උපදනා ප්‍රතිසන්ධිකමීච මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා විපාක විතත ප්‍රතිසන්ධි කමීච උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකනෙ ඛන්ධෙපට්ඨව විතතසමුච්චානං රූපං, පට්ඨසන්ධිකාණෙ විපාකාබ්‍යාකනෙ ඛන්ධෙ පට්ඨවකට්ඨනාරූපං, මහාභුනෙ පට්ඨව විතතසමුච්චානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං"

කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්සකමයෝ ය. මවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන කුශලා කුශල ක්‍රියා විතත මහාභුතයෝ ය, අහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවිකමීච ප්‍රවෘත්තිකමීච මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "තිණි" කුසලපදචාරය හා අකුසලපදචාරය විසාර කරනු. අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයට ක්‍රියා විස්ස ගත්තේ ය. රූපචාරයෙහි පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා විතතයන් විසින් උපදවන විතත මහාභුතයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා කුශලාකුශල ක්‍රියාවන් විසින් උපදවන විතතමහාභුතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීච මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. "කිට්ඨියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, එකං මහාභුතං පට්ඨව -පෙ- ද්වෙ මහාභුතා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්කසන්නානං එකං -පෙ- මහාභුතා"

නාමස්සකමයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්සකමයන් විසින් උපදවන විතතරූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන්

ප්‍රත්‍යය ලබන කුසලා කුසල ක්‍රියාවිතතජ උපාදය රූපයෝය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව කමීජ ප්‍රචන්ති කමීජ උපාදය රූපයෝය යන මොවුහු පච්චතීයයෙහි "පඤ්ච" කුසලෙන අබ්‍යාකතය සහ අකුසලෙන අබ්‍යාකතය විහාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රචන්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසිත විස්සය, වෛතසිකපන්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. රූපචාරයෙහි පඤ්චචෝකාරයෙහි උපදනා අවිස්ථාවෙහි කුලලා කුශලක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් උපදවන විතතජ මහාභුතයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව කමීජ ප්‍රචන්ති කමීජ මහා භුතයෝ යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ විතතජ -පෙ- ප්‍රචන්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. "කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං මහාභුතෙ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං උපදායරූපං, බාහිරෙ මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං -පෙ- අසංඤ්‍යන්තනානං මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං" ඉතිරි චාර දෙක විස්තර කරනු.

"සකල විපාක ප්‍රචන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයව්‍යානුච ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාක විතතජ මහාභුතයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "එකං" අබ්‍යාකතො යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රචන්තිකාලයෙහි විපාක-නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරය අඤ්ඤමඤ්ඤයෙහි මෙති. රූපචාරයෙහි පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවිස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතව්‍යුති චර්ජිත දෙවිසි විපාකස්කන්ධයන් විසින් උපදවන විතතජමහා භුතයෝ ය, පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා මහාභුතයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතං, එකං ඛන්ධං -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, එකං මහාභුතං -පෙ- ද්වෙ මහාභුතා.

අඤ්ඤමඤ්ඤ මූලක අහාරඋකයෙහි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජරූප හා හදයව්‍යානුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අඤ්ඤමඤ්ඤය බැහැර කෙරෙති. පච්චතීයානුලෝමයෙහි "පඤ්ච" පෙර කී නයයන් අනුව විස්තර කරනු.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තව-කමීජ ප්‍රචන්තිකමීජ මහාභුතයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" විහාර කරනු. මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රචන්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ පච්චතීයයෙහි "එකං" ඉහත කී නය අනුව විස්තර කරනු.

සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආභාරජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නිණි" අඛ්‍යාතකවාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිකාලදෙකේහි අභිධෙය ඉහිත කී පරිදි ගන්නේය. රූපවාරයට විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආභාරජ මහාභුතයන් ගන්නේ ය.

අක්කමක්කමුලක ඉන්ද්‍රිය දුකයෙහි නාමසකන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදය රූපයෝය, ජීවිතේන්ද්‍රියෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්ජන්තව කමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අක්කමක්කමය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" විසාර කරනු.

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යආභාරජ සෘතුජ මහාභුතයෝ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "එකං" විසාර කරනු. මහා භුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තව රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය ප්‍රවෘත්ති රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, යන මොවුහු පට්ටනියයෙහි "එකං" විසාර කරනු.

සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ මහා භුතයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "නිණි" අන්‍යෝන්‍යයෙහි ලැබෙන ධර්මයන්ගෙන් බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් හැර අභිධෙය ගන්නේ ය.

අක්කමක්කමුලක ක්‍රිකාන දුකයෙහි නාමසකන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අක්කමක්කමය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" විසාර කරනු.

ද්විපඤ්චවිඤාන නාමසකන්ධයෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය, අනුලෝමපට්ටනියයෙහි "එකං" වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ පට්ටනියයෙහි "එකං" විසාර කරනු.

ද්විපඤ්චවිඤානයන් ගෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන

හෘදයවයනුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතප්‍රතිසන්ධිකමීඡ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු "කිංචි" බාහ්‍යාදි මහාභුතයන් හැර අක්‍ෂරමක්‍ෂරය අනුව විසාර කරනු.

අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක මගඳකයෙහි නාමයකකියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතප්‍රුපයෝ ය, හෘදයවයනුවෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුක විතතප්‍ර සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු අක්‍ෂරමක්‍ෂරය බැහැර කෙරෙහි. "පක්‍ෂ්‍ය" හේතුව අනුව අභිධෙය ගෙන විහසිත උදුරනු.

අහේතුක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවයනුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතප්‍ර අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ බාහ්‍ය ආහාරප්‍ර සෘතූප්‍ර අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රචක්‍ෂිකමීඡ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "ඵකං" හේතුමූලක අක්‍ෂරමක්‍ෂරදුකයේ පච්චතියානුලෝමය අනුව විසාර කරනු.

නාමයකකියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතප්‍රුපයෝ ය, හෘදයවයනුවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිතතප්‍ර අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ බාහ්‍ය ආහාරප්‍ර සෘතූප්‍ර අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රචක්‍ෂිකමීඡ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි "ඵකං" හේතුමූලක අක්‍ෂරමක්‍ෂරදුක පච්චතිය ය අනුව විසාර කරනු.

සකල සහේතුක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමයකකියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවයනුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිතතප්‍ර සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "කිංචි" මෝහමූලයෙහි මෝහය නොහැර හේතුමූලක අක්‍ෂරමක්‍ෂරදුකයේ අනුලෝමය මෙන් විසාර කරනු. අක්‍ෂරමක්‍ෂර මූලක සමප්‍රත්‍ය දුකය ආරම්භදුකය මෙහි.

අක්‍ෂරමක්‍ෂරමූලක විසුඤ්ඤකයෙහි නාමයකකියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතප්‍රුප හා හෘදය වයනුවෙන් අන්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතප්‍ර ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ උපාදයරූපයෝ ය යන මොහු අක්‍ෂරමක්‍ෂරය බැහැර කෙරෙහි. "පක්‍ෂ්‍ය" විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රචක්‍ෂිප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ඡන මහාකුශල මහාක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඡලනාමයකකියෝ ය,

ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඥාසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොහු විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" කුසලෙන කුසලය හා අකුසලෙන අකුසලය ආරම්භමූලක විප්‍රසූතනදුකය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අභිධේය ආරම්භමූලකයෙහි මෙනි. රූපවාරයෙහි බාහ්‍යාදි මහාභූතයෝ ලැබෙත්. විභවගය උදුරනු.

මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඥාසන්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදයරූපයෝ, පච්චතීයයෙහි "ඵකං" විසාර කරනු.

අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකඤ්ඤායෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකඤ්ඤායන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතෘජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නිණි" පඤ්චවෝකාරයෙහි ලැබෙන අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය යන ධර්ම අභිධේය වශයෙන් ගෙන විසාර කරනු. රූපවලින් බාහ්‍යාදිකොටස් පස ගන්නේ ය. අඤ්ඤාමඤ්ඤාමූලක අපච්චි අවිගත දුකයෝ සහජාතදුකයට සමාන වෙති. නපච්චිවිගතදුකයෝ අනන්තරදුකය මෙනි.

නිසසයමූලකය සහජාතමූලකය මෙනි. උපනිසසයමූලකය ආරම්භමූලකය මෙනි.

සුරේජාත මූලකය.

සුරේජාතමූලකයෙහි හේතුදුකයේ පටන් උපනිසසය දුකය දක්වා අති දුකයෝ කියන ලද නය අනුව විසාර කළ යුත්තාහ ය. සුරේජාත මූලක ආසේවන දුකයෙහි අරූපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝභමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුසල අරූපක්‍රියාවෝ ය, උපරිමමාභී තුන ය යන නාමසාකඤ්ඤායෝ සුරේජාතය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුශල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, අරූප කුසල සතර ය, උපරිම මාභී තුන ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. විභවගය "අරූපෙකුසලං" යනු යොදා උදුරනු. අකුසලෙන අකුසලයෙහි ලෝභමූල ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය වෛතසික තෙවිස්සය යන -පෙ- ලැබෙත්. "අරූපෙ අකුසලං" යනු යොදා විභවගය උදුරනු. අබ්‍යාකතයෙහි අරූපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, වෛතසික පනතිස ය, -පෙ- ලැබෙත්. විභවගයට "අරූපෙ ක්‍රියාබ්‍යාකතං" යනු යොදනු.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුශල හසිනෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජචනයෝ ය, ආචර්ජනදෙක ය, පඤ්චවෝකාර විපාකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ආසේචනය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි පඤ්චවෝකාරයෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථමජචනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුශලප්‍රථමජචනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අකුශලප්‍රථමජචනයන් ගන්නේ ය, අබ්‍යාකතචාරයෙහි පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම-ජචනයෝ ය, ආචර්ජනද්වය ය, අරූප විපාක වර්ජිත විපාක සිත් දෙතිස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන මොවුන් ගන්නේ ය, විභග්ග පුරේජාතය අනුව උදුරනු.

අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජචනයෝ ය, මනෝද්චාරා චර්ජනය ය, ඵලසිත් සතරය යන නාමස්කන්ධයෝ ය විතතජප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චනියයෙහි "සත්ත" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථම ජචනයන් හා වෛතසික තෙතිස ගන්නේ ය. (අරූපභූමියෙහි උපදනා ලෝකික සිත්චල චිරිති අප්‍රමාණයෝ නො ලැබෙති.) කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි හේතුමූලයෙහි විතතජරූප ගන්නේ ය.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල ප්‍රථමජචනයන් ගන්නේ ය. අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි අකුසල විතතජරූප ගන්නේ ය,

අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීෂ්‍යාධියෙන් අරූප විපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජචනය ය, මනෝද්චාරාචර්ජනය ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කන්ධයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අතීන්තච්ඡුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි හා රූපචාරයෙහි අභිධේය සහජාතයෙහි මෙති. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරිපාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා, විපාකාබ්‍යාකතෙ

කිරියාබ්‍යාකතෙ බ්‍යෙධ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිවාරය හා රූපවාරය සහජාතය මෙනි.

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අකුශල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදී ජවනයෝ ය, මහඥන කුශල ක්‍රියා ය, මාගීසිත් සතර ය යන නාමසකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" ආසේචනය ලැබෙන පඤ්චවෝකාරනාමසකන්ධයන් අභිධෙය වශයෙන් ගත්තේ ය. විභඩගය ඉදිරිමෙහි දී "ව්‍යුච්චං පුරේජාතපට්ඨයා" යනු යොදනු.

පුරේජාතමූලක කමමුදකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූප ක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමසකන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය, විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඤ්‍යන්ත්වකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ ය, යන මොවුහු පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. 'සත්ත'

කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි මහාකුසල් අට ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිමමාගී කුන ය, චෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- චේතනා වර්ජිත චෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. "අරූපෙ කුසලං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා" කුසලෙන අබ්‍යාකතය කමීප්‍රත්‍යය මෙනි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූලයෝ ය, චෛතසික තෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ- චේතනා වර්ජිත චෛතසික දෙවිස්ස ය යන අවයව, "අරූපෙ අකුසලං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා" අකුසලෙන අබ්‍යාකතය කමීප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනතය ය, මහා ක්‍රියා අට ය, අරූප ක්‍රියා සතර ය ඵල සතර ය, චෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- ක්‍රියාචේතනා වර්ජිත චෛතසික සතිස ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් හා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකේ අභිධෙය කමීප්‍රත්‍යයෙහි මෙනි. විභඩගය උදරනු.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච කුසලා වේතනා, චන්ද්‍රං පුරේජාත පටිච්චයා" ඉතිරි දෙවාරය ද මේ නය අනුව විසාර කරනු.

අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, පටිච්චියෙහි "නිශ්චි" කුසලෙන කුසලයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අව ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිම මාභී තුන ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච කුසලා වේතනා" ඉතිරි දෙවාරය ද කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතයෙහි බාහ්‍යාදි රූප ද ගන්නේ ය.

කුශලාකුශලක්‍රියාවේතනා ය, අරූපවිපාකයෝ ය යන මොවුන්ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චෝකාර ප්‍රවෘත්ති නාමසංකයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" පුරේජාතයෙහි ලැබෙන අභිධෙයයන්ගෙන් කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවන් හැර අභිධෙය ගෙන විසාර කරනු.

පුරේජාතමූලක විපාකදුකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා ඵලසිත් සතර ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසංකය සතර ය, විපාක විතතජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්ජරූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. "එකං" කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සත්තිස ය යන නාමසංකයෝ ය, පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්ච විඤාන අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූද සමුභ වූ ද නාමසංකයන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි මෙහි. "අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච විතතසමුච්චානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකේහි විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විභධාය උදුරනු.

පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදවන අවස්ථාවෙහි වූ කුශලාකුශලක්‍රියා නාමසංකයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිශ්චි" කුශලාකුශල

දෙපදය පුරේජානය මෙන් විසාර කරනු. අබ්‍යාකතවාරයෙහි අභිධෙය වශයෙන් ක්‍රියානාමසාක්‍යයන් ගෙන විහඬිය උදුරනු.

අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන චිත්තජ රූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්ත්වකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "සත්ත"

"කුසලො" යන කතීපාඨයෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, අරුපකුසල් සතර ය, මාභීසින් තුන ය, චෛතසික සතිස ය යන මොහු ලැබෙත්. අරුපෙ කුසලං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩා."

අකුසලපදයෙහි කතීපාඨයෙන් අරුපභූමියෙහි උපදනා ලෝහමූල මෝහමූල සින් හා චෛතසික තෙවිස්ස ද ගන්නේ ය. "අරුපෙ අකුසලං" යනාදීන් විහඬිය උදුරනු. අබ්‍යාකතයෙහි අරුපභූමියෙහි, උපදනා මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මහා ක්‍රියා අටය, අරුප ක්‍රියා සතර ය, චෛතසික තෙතිස ය යන මොවුන් ගන්නේ ය. "අරුපෙ කිරියාබ්‍යාකතං" යනාදීන් විහඬිය උදුරනු.

පඤ්චෝකාරවිපාක ප්‍රචාන්ති නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "එකං" කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා විපාක සින් දෛනිස හා චෛතසික අටතිස ගන්නේ ය. "විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩා, ච්ඡද්ධං පුරේජාන පච්චයා

පුරේජානමූලක ආහාර උකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා චිත්තයෝ ය, උපරිම මාභී තුන ය, එල සතර ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" ඉහත කී නය අනුව විසාර කරනු. ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍යරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ත්ව කමීජ රූපයෝ ය ප්‍රචාන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු. අනුලෝමවාරය ශුධ පුරේජානය අනුව විසාර කරනු.

පුරේජාන මූලක ඉන්ද්‍රිය උකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, චිත්තජ රූප හා

ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤසන්තචකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'සත්ත' කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු. ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසන්තච රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පට්චතියයෙහි "එකං" විසාරකරනු. අනුලෝමය ශුඛ පුරේජානය අනුව විසාර කරනු.

පුරේජාන මූලක ක්‍රියාන දුකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-වර්ජිත මහා කුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාභී සකලඵල නාමසාක්‍රියායෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍රියායෝ ය, විතප්ප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" විසාර කරනු. ද්විපක්ඛවිඤාන නාමසාක්‍රියායෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පක්ඛවික්ඛාණ සහගතං" යනු යොද විභවය උදුරනු. "වත්ථං පුරේජාන පට්චයා" යි අගට යොදනු. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසන්තචකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පට්චතියයෙහි 'එකං' විසාර කරනු. අරූපවිපාක සතර ය, ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත පක්ඛවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍රියායෝ ය යන මොහු "එකං" 'වත්ථං පුරේජාන පට්චයා' යි යොද විභවය උදුරනු.

පුරේජානමූලක මගඤකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූප-භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-වර්ජිත මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා ' උපරිමමාභී සකලඵල නාමසාක්‍රියායෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍රියායෝ ය, සහේතුක විතප්ප සහේතුප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "සත්ත" හේතුමූලක පුරේජාන දුකය අනුව විසාර කරනු. පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍රියායෝ මාභී ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජිතය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍රියා සතර ය, අහේතුකවිතප්ප අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසන්තචකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු, පට්චතියයෙහි "එකං" අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක පක්ඛවෝකාර ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍රියායෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණිං" පුරේජානප්‍රත්‍යයෝත්ප-ත්තයන්ගෙන් සහේතුක විපාකක්‍රියා අභිධෙය වශයෙන් ගත්තෝ ය. විභවය ද පුරේජානයෙහි මෙහි.

පුරේජාන මූලක සමපයුත්ත දුකය ආරමභ දුකය මෙනි. පුරේජානමූලක විපසයුත්තදුකයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකාම සතර ය, චිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්පජරූපයෝ ය යන මොහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙහි. "පඤ්ච" අබ්‍යාකතචාරයෙහි ප්‍රචාත්තිකාලයෙහි විපාක ක්‍රියා චිත්තයන් නිසා උපදනා චිත්තජරූපයන් ගන්නෝ ය. ප්‍රතිසන්ධිචාරය හා රූපචාරය විපසයුත්තය මෙනි. අත්‍යචාරයන් වූකතානසාරයෙන් විසාර කළ හැකි ය. විප්‍රයුත්තය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමොභී සකළඵල නාමසාකන්ධයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්ත්වකම්ප ප්‍රචාත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු. පච්චතියයෙහි "ඵකං" විසාර කරනු. අනුලෝමය ශුඛපුරේජානය අනුව විසාර කරනු. පුරේජානමූලක අත්ථි අවිගත දුකයන් සහජාන දුකය මෙන් ද නත්ථිවිගත දුකයන් අනන්තර දුකය මෙන් ද විසාර කරනු.

ආසේවනමූලකය.

ආසේවනමූලක හේතුදුකාදිය ඉහත කී නයයන් අනුව විසාර කරනු. ආසේවන මූලක කම්මදකයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනා වර්ජිත අකුශල හසිනෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වයය, විපාක ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤසත්ත්වකම්ප ප්‍රචාත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. "නච" කුසලෝ යන කතීපාඨයෙන් මහාකුශල-ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාකන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාකන්ධයෝ ලැබෙත්. විහඩ්‍ධය උදුරුනු. කුසලෙන අබ්‍යාකතය කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විසාර කරනු. කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුශල ප්‍රථමද්ව ය, චේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්තිස ය, චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අකුසලපදයේ වාරතුන කියන ලද නයින් විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතචාරයෙහි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, විපාක සිත් සතිස ය, වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාකන්ධයන් නිසා උපදනා -පෙ- ක්‍රියාවේතනා වර්ජිත වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාකන්ධයෝ ය, චිත්තජ රූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියාවෝ ය, මහද්ගත

ක්‍රියා නවය ය වෛතසික පන්තිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා විතතඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිචාරයෙහි හා රූපචාරයෙහි කම්ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. විභධගයන් ද කම්විභධගය මෙන් උදුරනු.

අකුසල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල මහද්ගත ක්‍රියා ය, මාගී සිත් සතර ය යන මේ සිත්වල වේතනාව කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිඡි" කුසලෙන කුසලයෙහි මහාකුශල ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, මහද්ගත කුසල නවය ය, මාගීසිත් සතර ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්තිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂකයන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. "කුසලෙ ඛජෙ පටිච්ච කුසලා වේතනා" අකුසලපදයෙහි ද්විතියාදි අකුසල ඡවනයන්හි වේතනාව ලැබේ. විභධගය උදුරනු. අඛ්‍යාකතපදයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡවනයන් ගේ හා මහද්ගත ක්‍රියාවන් ගේ වේතනාව ලැබේ. විභධගය උදුරනු.

අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමඡවනයන්ගේ ද ආචර්ජනද්වයයා ගේ ද වේතනාව ය, බාහ්‍ය ආහාරඡ සෘතුඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චනයෙහි 'නිඡි' වුක්තානුසාරයෙන් විස්තර කරනු.

අකුසලසිත් දෙලොස ය, හසිනෝත්පාදය ය, මහාකුශල මහා ක්‍රියා ය යන මොවුන් ගේ ද්විතියාදි ඡවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල ක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතර ය යන වේතනා වර්ජිත නාමසාක්‍ෂකයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිඡි" ආසේචනය අනුව වේතනාව හැර අභිධෙය ගෙන ආසේචනය අනුව ම විභධගය ද උදුරනු. විපාකදකය නො ලැබේ.

ආසේචනමූලක ආහාර දුකයෙහි අකුශල හසිනෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමඡවනයෝ ය, ආචර්ජනද්ව ය, විපාක සිත් සතිස ය යන ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, විතතඡ ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ ආහාරඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේචනය බැහැර කෙරෙති. 'නව' යටකී නය අනුව අභිධෙය ගෙන ආහාර විභධගය අනුව විභධගය උදුරනු. ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුඡ අයඤ්ඡන්ඡවකම්ඡ ප්‍රචාන්තිකම්ඡ රූපයෝ පටිච්චනයෙහි "එකං" විභධගය උදුරනු. අනුලෝමය ආසේචනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේචනමූලක ඉන්ද්‍රිය දුකයෙහි අකුශල හසිනෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ඡවනයෝ ය, ආචර්ජනද්වයය විපාකසිත් සතිසය යන නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, විතතඡ ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයෝ ය

වර්ජිත අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. ,නව, අභිධෙය අවුලා ඉන්ද්‍රිය විභවගය අනු ව විභවගය උදුරනු. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජසාකුජ රූපයෝ ය, අසංඥසත්ඵ කමීජ රූපජීවිතෝන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි "එකං" විස්තර කරනු. අනුලෝමය ශ්‍රධ ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේවනමූලක ක්‍රියා දුකයෙහි අකුශල හසිතෝත්පාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආවර්ජන දෙක ය, ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත විපාක සිත් සවිස්ස ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාකයෝ ය, විතතජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'නව' ක්‍රියා විභවගය අනුව විභවගය උදුරනු. ද්විපක්ඛවිඤානනාමස්‍යාකයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සාකුජ අසංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජරූපයෝ ය යන මොහු, පව්වනියයෙහි 'එකං' විස්තර කරනු. අනුලෝමය ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

ආසේවනමූලක මග්ග දුකයෙහි අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාකයෝ ය, සහේතුකවිතතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "නව" මෝහමූලයෙහි මෝහය හැර හේතුමූලක ආසේවනය දුකය අනුව විස්තර කරනු. හසිතෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හසිතෝත්පාද ප්‍රථමජවන ය, හසිතෝත්පාද වර්ජිත අහේතුකප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාකයෝ ය, අහේතුකවිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොහු, පව්වනියයෙහි "එකං" හේතුමූලක පව්වනිය ය අනුව විස්තර කරනු. අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහද්ගත කුශලක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතර ය, යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "තිණි" හසිතෝත්පාදය හැර ආසේවනය අනුව විස්තර කරනු.

අසේවනමූලක විපසයුත්තදුකයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි වූ අකුශල හසිතෝත්පාද මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, අරූපවිපාකවර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය යන නාමස්‍යාකයෝ ය, විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "නව" වූක්තානුසාරයෙන් විස්තර කරනු.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුශල අරූප ක්‍රියාවෝ ය, උපරිම

මාගීකූන ය යන නාමයකැයි යෝ විපසයුත්තය බැහැර කෙරෙහි. "නිණි" පුරේජාන දුකය අනුව විස්තර කරනු.

අරුපවිජාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ඵල සතර ය යන නාමයකැයි යෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "නිණි" වූක්ත නය අනුව විස්තර කරනු.

පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගතකුශල ක්‍රියා ය, මාගී සතර ය යන නාමයකැයි යෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නිණි" පුරේජාන දුකය අනු ව විස්තර කරනු. "වත්ථං විජපයුත්ත පවිච්චයා" යි අගට යොදනු. අත්ථි අවිගත දුක දෙක සහජාන දුකය මෙහි. නත්ථි විගත දෙක අනන්තර දුකය මෙහි.

කමමමුලකය.

කමමමුලකයෙහි හේතුදකයේ පටන් ආසේවන දුකය දක්වා ඇති දුකයන් උක්තානුසාරයෙන් විස්තර කරනු. කමමමුලක විජාක දුකයෙහි කමීප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. චේතනාවෙන් අන්‍ය වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමයකැයි යෝ ය, කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තවකමීජ රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජරූපයෝ ය යන මොහු විජාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නච" කුශලාකුශල පදයන් ගේ වාර සය කමී ප්‍රත්‍යය අනු ව විස්තර කරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසින් විස්ස ය චේතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- චේතනා වර්ජිත චේතසික සුතිස ය යන නාමයකැයි යෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විත්තජරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමයකැයි යෝ ය විසින් උපදවන විත්තජ මහාභුතයෝ ය, අසංඤ්ජන්තවකමීජ මහාභුතයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත විත්තජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- විත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, එකං මහාභුතං -පෙ- විත්තසමුට්ඨානං උපාදයරූපං" කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි "නිණි" සහජානමූලකය

කම්මදුකයේ අනුලෝමපට්ටනිය අනුව විසාර කරනු. අනුලෝමය ශුඛවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විස්තර කරනු.

කම්මමූලක ආහාරදුකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනාවන් හා ආහාරජරූපයෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" උකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. අසංඤ්‍යන්ත්වකම්ප්‍රවෘත්ති කම්ප්‍රජරූපයෝ ආහාර ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" විසාර කරනු. බාහ්‍යරූප හා සෘතුජරූපයෝ, පට්ටනියයෙහි "එකං" කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රජරූපයෝ ය යන මොහු, අනුලෝමයෙහි "නව" අසංඤ්‍යන්ත්ව කම්ප්‍රජරූප හැර ශුඛකම් ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කම්මමූලක ඉන්ද්‍රිය දුකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" අසංඤ්‍යන්ත්ව රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය හා ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරේ. "එකං". "අසංඤ්‍යන්ත්වනාමං මහාහුතෙ පට්ටිට්ඨ රූප ජීවිතේන්ද්‍රියං" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පට්ටනියයෙහි "එකං" කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්‍යන්ත්වකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නිණි" කුශලාකුශල වේතනා හැර ශුඛ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කම්මමූලක කුසල දුකයෙහි කුශලාකුශල වේතනාවෝ කම් ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" ද්විපඤ්චිඤාන නාමසාක්‍යයෝ ය, අසංඤ්‍යන්ත්වකම්ප්‍රවෘත්තිකම්ප්‍රජරූපයෝ ය යන මොවුහු ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" බාහ්‍යරූප හා සෘතුජරූපයෝ, පට්ටනියයෙහි "එකං" ද්විපඤ්චිඤානගන් හා කුසලාකුසල වේතනාවන් හැර ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, විතතජ රූපයෝ ය ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍රජරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "නව" කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවන් හැර ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය ගෙන එය අනුව ම විභවය උදරනු.

කම්මමූලක මහලදුකයෙහි කුශලාකුශල සහේතුකක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අහේතුක විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍රජරූපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අහේතුක ක්‍රියා වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ටනියයෙහි 'එකං' හේතුමූලක කම්මදුකය අනුව විසාර කරනු. කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි

නාමස්කන්ධයෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි 'නච' කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා හැර ශුඛමාගීප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

කමමුලක සමප්‍රයුක්තදුකයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "කිණි" ආරම්මණ මූලකය අනුව විසාර කරනු. චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඥසත්ඵකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්ප රූපයෝ සම්ප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙහි. 'පඤ්ච' බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජරූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'ඵකං' කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'කිණි' කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනා හැර සම්ප්‍රයුක්තය අනුව විසාර කරනු.

කමමුලක විසමුක්ත දුකයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසායවෙහි වූ කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙහි. 'කිණි' පුරේජාතදුකය අනුව විසාර කරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසායවෙහි වූ කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනා වර්ජිත ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමස්කන්ධයෝ ය, අසංඥසත්ඵකම්ප රූපයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙහි. "කිණි" පුරේජාත දුකය අනුව විසාර කරනු.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසායවෙහි වූ කුශලා කුශලක්‍රියා වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු, පච්චතියයෙහි 'ඵකං' පුරේජාතමූලක කමමුලකයේ පච්චතිය ය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනාව හා අරූපවිපාක ද වර්ජිත වූ ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ ය, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "නච" ශුඛ විප්‍රයුක්තය අනුව කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනාවන් හැර අභිධෙය ගෙන විභවය උදුරනු. කමමුලක අපචී අවිගතදුක සහජාතදුකය මෙන් ද නපචීවිගත දුක අනන්තර දුකය මෙන් ද දන යුතු ය.

විපාකමූලකය.

විපාකමූලකයෙහි හේතුදුකයේ පටන් කමමුලකය දක්වා ඇති දුකයන් උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. විපාක මූලක ආහාර දුකයෙහි සකල කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, කුශලා කුශල ක්‍රියා විසින් උපදේවන

චිත්තජරූපයෝ ය, ආහාරජරූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි ක්‍රියාසිත් විස්ස හා චෛතසික පන්තිය ද ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයන් ද ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා විසින් උපදවන චිත්තජරූපයන් හා ආහාරජරූප ගන්නේ ය. විභධගය උදුරනු. ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අනුලෝමය ශුධවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

විපාකමූලක ඉන්ද්‍රිය දුකයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිකාලයෙහි ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූප ගන්නේ ය. රූපවාරයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියාවන් විසින් උපදවන චිත්තජරූප හා රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපයන් ද ගන්නේ ය. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තවකමීජ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රච්ඡන්තිකමීජ රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුධවිපාකප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

විපාකමූලක ක්‍රියාදුකයෙහි කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" විසාර කරනු. ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්‍යාන්ධයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' "පඤ්චවිඤ්ඤාණ සහගතං" යනු යොදු විභධගය උදුරනු. බාහ්‍ය -ප- ප්‍රච්ඡන්ති කමීජරූපයෝ, "එකං" විසාර කරනු. ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත සකලවිපාක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, විපාකචිත්තජ රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි "එකං" ද්විපඤ්චිඤානග්‍ය හැර විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

විපාකමූලක මග්ගදුකයෙහි කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "නව" අහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අහේතුකවිපාක චිත්තජරූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු මාර්ගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හේතුමූලක විපාකදුකය අනුව විසාර කරනු. අහේතුක ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින්

උපදවන චිත්තජරුපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සත්ත්වකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චතීයයෙහි "එකං" හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු. සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, සහේතුකවිපාක චිත්තජරුපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "එකං" හේතුමූලකය අනුව විසාර කරනු.

විපාකමූලක සමපයුත්තදුකයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුශලාකුශලක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'නව' වෙනසක් ඇත්තේ අබ්‍යාකතචාරයෙහි පමණෙනි. අබ්‍යාකතයෙහි ක්‍රියා නාමස්‍යාන්ධයන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරුපයන් ගන්නේ ය. විභවගය උදුරනු.

අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ඵලසන්තර ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙහි. "එකං"

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝභමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජිත මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී නාමස්‍යාන්ධයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්ත්වකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතීයයෙහි 'තිණි' කියන ලද නය අනුව විසාර කරනු.

පඤ්චවෝකාරවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්ධයෝ ය, විපාක චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි "එකං" අරූපවිපාකයන් හැර විපාක ප්‍රත්‍යය අනුව අභිධෙය ඒගන "චන්ද්‍ර විසසුත්තපච්චයා" යනු යොද විභවගය උදුරනු. අපථි අවිගතදුකයන් සහජාතදුකය මෙන් ද නපථිවිගත දුකයන් ආරම්භණ දුකය මෙන් ද විසාර කරනු.

ආහාර මූලකය.

ආහාරමූලකයෙහි හේතුදුකයේ පටන් විපාකදුකය දක්වා ඇති දුකයන් කියන ලද නය අනුව දන හැකි ය. ආහාර මූලක ඉන්ද්‍රියදුකයෙහි රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤසත්ත්වකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජරුපයෝ ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' ආහාරජරුපයෝ ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "එකං" බාහිර රූපයෝ ය, සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤසත්ත්වරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රවෘත්තිරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු,

පව්වනියයෙහි "එකං" සකල ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, විතතරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නච"

ආහාරමූලක ක්‍රියාන දුකයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤානනාමයකැයි න් හා ආහාරරුපයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" බාහ්‍ය සෘතුඡ අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රචක්‍ෂිකමීඡ රූපයෝ, පව්වනියයෙහි "එකං" ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, විතතරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නච" ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය අනුච විඤාර කරනු.

ආහාරමූලක මහදුකයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, අහේතුක විතතඡ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ ආහාරඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" හේතුමූලකය අනුච විඤාර කරනු. බාහ්‍ය සෘතුඡ අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ පව්වනියයෙහි "එකං" සහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, සහේතුකවිතතඡ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "නච" මාගීප්‍රත්‍යය මෙන් විඤාර කරනු. ආහාරමූලක සමපයුත්තදුකය ආරමමඡදුකය මෙති.

ආහාරමූලක විපයුත්තදුකයෙහි ආහාරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැයි යෝ ය, අරූපහමීයෙහි උපදනා අවසාචවෙති චු ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුහල මහාක්‍රියා අරූප කුහල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමයකැයි යෝ ය, ආහාරඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු විපයුත්තය බැහැර කෙරෙති. "නිඡිඡි" බාහ්‍ය සෘතුඡ අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ පව්වනියයෙහි "එකං", අනුලෝමය ශුඨ විප්‍රයුක්තය මෙන් විඤාර කරනු. අත්ඵදකාදිය ද චුක්‍ෂානසාරයෙන් දන යුතු.

ඉන්ද්‍රිය මූලකය.

ඉන්ද්‍රියමූලකයෙහි හේතුදුකයේ පටන් ආහාරදුකය දක්වා ඇති දුකයෝ උක්‍ෂානසාරයෙන් දන යුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියමූලක ක්‍රියාන දුකයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤාන නාමයකැයි යෝ ය, ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය චු අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රචක්‍ෂිකමීඡ රූපයෝ ය, පව්වනියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරඡ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ ය, පව්වනියයෙහි "එකං" බාහ්‍ය ආහාරඡ රූපයෝ ය, අසංඤ්‍යන්තවකමීඡ ප්‍රචක්‍ෂිකමීඡ රූප- ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, පව්වනියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුඨධ්‍යානප්‍රත්‍යය මෙති.

ඉන්ද්‍රිය මූලක මගහ දුකයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැරකිරීමක් නැත. අහේතුක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැකැකියෝ ය, අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්ජන්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජරූපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' හේතුමූලකය මෙහි. බාහ්‍යරූපයෝ ය, ආභාරජරූපයෝ ය, සෘතුජරූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තජරූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රචාන්තිරූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුධමාගීප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. ඉන්ද්‍රියමූලක සමපයුත්ත දුකය ආරමමඤ්ජුකය මෙහි.

ඉන්ද්‍රියමූලක විපසයුත්ත දුකයෙහි ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැකැකියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමයකැකැකියෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියවර්ජිත අසංඤ්ජන්තකම්මජ ප්‍රචාන්ති කම්මජ රූපයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. "නිඤ්ඤ" බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුධ විප්‍රයුක්තය මෙහි. අපඵදකාදිය වූක්තානුසාරයෙන් දන හැකිය

කුඩානමූලකය

කුඩානමූලකයෙහි හේතුදුකයෙහි පටන් ඉන්ද්‍රිය දුකය දක්වා ඇති දුකයන්හි විශේෂයක් නැත්තේ ය. කුඩානමූලක මගහ දුකයෙහි ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. ද්විපඤ්චිඤානවර්ජිත අහේතුක ප්‍රචාන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයකැකැකියෝ ය, අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්මජ රූපයෝ ය යන මොහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' ද්විපඤ්චිඤාන නාමයකැකැකියෝ ය, බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජ රූපයෝ ය, පච්චතියයෙහි "එකං" අනුලෝමය ශුධමාගීප්‍රත්‍යය මෙහි. කුඩානමූලක සමපයුත්ත දුකය ආරමමඤ්ජුකය මෙහි.

කුඩානමූලක විපසයුත්ත දුකයෙහි ද්විපඤ්චිඤාන නාමයකැකැකියෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "එකං" අරූපවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැකැකියෝ ද, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමයකැකැකියෝ ද විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙති. 'නිඤ්ඤ' බාහ්‍ය ආභාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තකම්මජ ප්‍රචාන්තිකම්මජ රූපයෝ, පච්චතියයෙහි 'එකං' අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤානයන් ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකැකැකියෝ ය,

විනිතරුපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නව' ද්විපක්ඛවිභාගය හැර විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය අනුව අභිධේය ගෙන විප්‍රයුක්තය අනුව ම විභසනය උදරනු. අත්ථිදකාදිය වුක්තානුසාරයෙන් දත යුතු.

මගමුලකය

මගමුලකයෙහි ක්‍රියාන දුකය දක්වා ඇති දුකයෝ උක්තානු සාරයෙන් දතයුත්තාහ. මගමුලක සම්ප්‍රයුක්තදුකය ආරම්භදුකය මෙනි. මගමුලක විප්‍රයුක්ත දුකයෙහි පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අහේතුක විනිතරුපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයෝ ය යන මොවුහු මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'ඵකං' හේතුමුලක අනුව විසාර කරනු.

අරුපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමුල මෝහමුල මහාකුගල මහාක්‍රියා අරුපකුගල අරුපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තය බැහැර කෙරෙහි. 'නිණි' මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය නො හැර හේතුමුලකය අනුව විසාර කරනු.

අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මනෝද්වාරාවස්තයය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සසඤ්ජසන්තප්පිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රුපයෝ ය යන මොවුහු පට්ටනියෙහි 'ඵකං' හේතුමුලකය අනුව විසාර කරනු.

අරුපවිපාක වර්ජිත පක්ඛවෝකාර සහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, සහේතුකවිනිතර සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රුපයෝ ය, අනුලෝමයෙහි 'නව' අරුපවිපාක හැර මාගී ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. අත්ථිදකාදිය වුක්තානුසාරයෙන් දත යුතු. සම්ප්‍රයුක්තමුලකය ආරම්භමුලකය මෙනි.

විප්‍රයුක්තමුලකයෙහි සම්ප්‍රයුක්තදුකය දක්වා ඇති දුකයෝ වුක්තානු-සාරයෙන් දතයුත්තාහ. විප්‍රයුක්තමුලක අත්ථිදකය සහජාත මුලක විප්‍රයුක්තදුකය මෙනි. නත්ථිවිගතදුකයෝ ආරම්භදුකය වැනිය හ. අත්ථිවිගත මුලකයෝ සහජාතමුලකය වැනිය හ. නත්ථිවිගත මුලකයෝ ආරම්භදුකය වැනිය හ. මෙනෙකින් දුකවාරවිභාගය නිමියේ ය.

විශේෂ කරුණු.

මෙනෙකින් දැක්වුණු ප්‍රත්‍යයන් ගේ දුකවාර විභාගය පාලි නය අනුව කරන ලද්දක් නොවේ. පාලික්‍රමය නො වතු දු පළමුකොට දුකවාරය

පමණක් ප්‍රගුණ කරගෙන මේ ප්‍රකරණය උගෙනීම පහසු වන බැවින් සුවි-
වායඹීවරයෝ පළමුකොට දුකචාර සමුහය පමණක් ශිෂ්‍යයනට ප්‍රගුණ
කරවති. මෙහි දුකචාර පමණක් පළමුකොට දක්වන ලද්දේ එහෙයිනි.
දක්වන ලද දුකචාර විභාගය තේරුම් ගෙන හොඳින් ප්‍රගුණ කර ගත යුතුය.
එසේ කළ කල්හි ත්‍රිකචතුෂ්කාදී වාරයන්හි පහසු වන්නේ ය.

තිකාදී වාරයෝ.

හේතු ආරම්භ මූලක අධිපති නිකය.

දුකචාරයට අනතුරු ව තිකචාරය වදල සේක. එය හේතු
ආරම්භ මූලක අධිපති තිකාදී වසයෙන් එක්විසි වැදෑරුම් වේ.
එයින් අධිපති නිකය පළමු කොට වදල සේක.

ඒ අධිපති නිකයෙහි සාධිපතිචිත්තජරූපයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්වී ආරම්භප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන්
නො වීමෙන් ආරම්භ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධර්මයෝ පච්චතීයානු-
ලෝමයෙහි "න ආරම්භපච්චයා අධිපතියා පඤ්ඤ" යි වදරන ලදහ.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො
ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා
ලොකිකවිපාක ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාධියෝ ආරම්භ ප්‍රත්‍යයාගේ
ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් වී අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වීමෙන්
අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පච්චතීයෙහි
"ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ. (මෙසේ දුකය
ශුඬ කොට පසුව තිකය ශුඬ කළ යුතු ය.)

අධිපති ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ම වී හේතු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය
දෙකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම නැති බැවින් පච්චතීයානු-
ලෝමයෙහි" න හේතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා අධිපතිපච්චයා"
යනාදිය නො වදල සේක.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය, නො
ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල
මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකික විපාක ප්‍රචානතිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාධියෝ ය
යන මොවුහු හේතු ආරම්භප්‍රත්‍යය දෙකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී
අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති.
ඒ ධර්මයෝ අනුලෝම පච්චතීයෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා
න අධිපතියා තිණි" යි වදරන ලදහ. තිණි යනු කුසලෙන කුසලය,

අකුසලෙන අකුසලය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. කුශලාකුල දෙපදයෙහි හේතු මූලක අධිපතිඋකයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභසිත උදුරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය හා ඵලසිත් සතර ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපතිධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය සහේතුක ලෝකික විපාක දෙතිස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ආරම්භප්‍රත්‍යය අනුව විභසිත උදුරනු.

අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුකප්‍රතිසක්ඛිත රූපයෝ ය බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ සංඥසත්ඵකමීජ ප්‍රවික්ඛි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ඒ ධම්මයෝ පච්චතීයයෙහි "න හෙතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා ඵකං" යි වදාරන ලදහ. උකය අනුව විසාර කරනු.

අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ හේතු ආරම්භ අධිපතිප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ඒ ධම්මයෝ අනුලෝමයෙහි "හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා අධිපතියා තිණි" යි වදාරන ලදහ. කුසලාකුසල දෙපදය අධිපති අනුව විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතචාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, අධිපති නියත වූ මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපතිධම් වර්ජිත වූ මහාක්‍රියා අට ය මහද්ගතක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. "විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං ඵකං ඛන්ධං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා"

හේතු ආරම්භමූලක අනන්තර නිකයෙහි ආරම්භප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අනන්තරප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් ද නැත. අනන්තර ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ආරම්භප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම් නැත්තාහ. ඵබැවින් හේතුආරම්භ ප්‍රත්‍යය දෙක බැහැර කිරීමක් නැත්තේ ය. ඵබැවින් පච්චතීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා න ආරම්භපච්චයා අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

හේතුආරම්භ දෙකින් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අනන්තර ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්මයෝ නැතහ. ඵබැවින් අනුලෝම පච්චතීයෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අනන්තරෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

අහේතුකච්ඡිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසන්ත්ථකමීජ ප්‍රචාතනිකමීජ රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් පටිච්චිකියයෙහි "න හෙතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා න අනන්තරෙ එකං" යි වදළ සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. අනුලෝමයෙහි "හෙතුපට්ඨයා ආරම්මණ පට්ඨයා අනන්තරෙ තිණි"

හේතුආරම්මණමූලක සහජාත නිකයෙහි චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසන්ත්ථකමීජ ප්‍රච්ඡතිකමීජ රූපයෝ ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පටිච්චිකියානුලෝමයෙහි "එකං" සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත.

අහේතුකච්ඡිතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රච්ඡතිකමීජ රූපයෝ හේතුආරම්මණප්‍රත්‍යය දෙක ම බැහැර කෙරෙති. පටිච්චිකියානුලෝමයෙහි "එකං" සහජාතය බැහැර කිරීමක් නැත. පටිච්චිකිය ද නැත.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡතිප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණපට්ඨයා සහජාතෙ තිණි"

හේතුආරම්මණමූලක අක්කමක්ක නිකයෙහි ආරම්මණ අක්කමක්ක දුකය ශ්‍රධ කරනු. අහේතුකප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවසූච්ච ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකච්ඡිතතජ මහාභුතයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභුතයෝ ය, -පෙ- ප්‍රච්ඡතිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. "එකං" අක්කමක්කය බැහැර කිරීමක් නැත.

නාමසකන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හදයවසූච්චෙන් අත්‍ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහාභුතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රච්ඡතිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පටිච්චිකියෙහි "එකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" හේතු ආරම්මණ මූලක නිසසය නිකය සහජාත නිකය මෙහි. උපනිසසය නිකය අනන්තර නිකය මෙහි.

හේතුආරම්මණමූලක පුරේජාත නිකයෙහි ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. පුරේජාතය බැහැර කරනු. හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කිරීමක් ද නැත. අරූපවිපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමයානන්ධයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ ය යන මොවුහු හේතුආරම්මණ දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. "නිඤ්ඤ"

අහේතුක විතතථ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියයෙහි "ඵකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූපවිපාකයන් ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර සහේතුක ප්‍රවෘත්තිනාමයානන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. අනුලෝමයෙහි "නිඤ්ඤ" දුකය අනුව විඤ්ඤ කරනු.

හේතු ආරම්මණමූලක ආසේවනනිකයෙහි ආරම්මණය බැහැර කිරීමක් නැත. ආසේවන දුකය ශුඛ කරනු. හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමථවනයෝ ය, සහේතුක විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ ය යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'නිඤ්ඤ' අහේතුක විතතථ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චනියයෙහි "ඵකං"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදී ජවනයෝ ය, මහදගනකුශල මහදගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාභීයෝ ය යන නාමයානන්ධයෝ ප්‍රත්‍යය තුනෙහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. 'නිඤ්ඤ'

හේතුආරම්මණ මූලක කම්මනිකයෙහි ආරම්මණ කම්මදුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකවිතතථ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤ්ජනනකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙහි. 'ඵකං'

කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා වේතනාවෝ කම් ප්‍රත්‍ය බැහැර කෙරෙහි. 'නිඤ්ඤ' බාහ්‍ය ආහාරථ සෘතුථරූපයෝ, පච්චනියයෙහි 'ඵකං'

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනා ද වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයානන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිඤ්ඤ'

හේතුආරම්මණ මූලක විපාක තිකයෙහි ආරම්මණවිපාක දුකය ශුඛ කරනු. විපාක චිත්තයන් උපදවන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එක'

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමසාකන්ධයෝ විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'තිණි'

අහේතුකක්‍රියාවිත්තජ රූපයෝය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්-සන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පච්චතියයෙහි 'එක' සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ අනුලෝම-යෙහි "එක"

හේතුආරම්මණමූලක ආහාරතිකයෙහි ආරම්මණ ආහාර දුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප ආහාරජ රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. "එක" ආහාරය බැහැර කිරීමක් නැත. සෘතුජ අසංඤ්සන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චතියයෙහි "එක" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුආරම්මණ මූලක ඉන්ද්‍රියතිකයෙහි ආරම්මණ ඉන්ද්‍රියදුකය ශුඛ කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්සන්තතිකම්ප ප්‍රවෘත්ති කම්පරූපයෝ හේතු ආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එක' ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්සන්තති කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූප ජීවිතේන්ද්‍රියයෝය, පච්චතියයෙහි "එක" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුආරම්මණ මූලකකර්මානතිකයෙහි දුකශුද්ධිය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ හේතුආරම්මණ දෙක බැහැර කෙරෙති. 'එක' ධ්‍යානය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය ආහාරජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චතියයෙහි "එක" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුආරම්මණ මූලක මග්ගතිකයෙහි දුකසුද්ධිය කරනු. හේතු ආරම්මණයන් බැහැර කිරීමක් නැත. අහේතුක චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති-කම්පරූපයෝ පච්චතියයෙහි "එක" හේතුආරම්මණ මූලක සමපසුත්තතිකය අනන්තරතිකය මෙනි.

හේතුආරම්මණමූලක විපසයුත්තනිකයෙහි දුකසුද්ධිය කරනු. අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයෝ හේතුආරම්මණයන් බැහැර කෙරෙති. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය වර්ජිතවූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිමමාරී සකලඵල නාමයක්කයෝ විපසයුත්තය බැහැර කෙරෙති. "නිශ්චි" බාහ්‍ය ආහාරජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භරූපයෝ පච්චතියයෙහි "ඵකං" මෝහමූලද්වයයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' හේතුආරම්මණමූලක අප්‍රතිකය සහජානනිකය මෙනි. නන්ධි- විගතනික දෙක අනන්තරනිකය මෙනි.

නිකචාරය නිමි.

චතුක්ක චාරය.

නිකචාරයට අනතුරු ව චතුක්කචාරය වදල සේක. ඵද හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක අනන්තර චතුක්කය යනාදි වශයෙන් විසි වැදූරුම් වේ. ඵයින් හේතුආරම්මණඅධිපතිමූලක අනන්තරචතුක්කය පලමු කොට වදල සේක. අධිපතිඅනන්තර දුකය ශුඛකරනු. හේතු- ආරම්මණ අධිපති තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අනන්තරය බැහැර කිරීමක් ද නැත. අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භරූපයෝ, පච්චතියයෙහි "ඵකං" අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමයක්කයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක සහජාන චතුක්කයෙහි අධිපති සහජානදුක ශුද්ධිය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භරූපයෝ හේතුආරම්මණ අධිපති තුන බැහැර කෙරෙති. 'ඵකං' සහජානය බැහැර කිරීමක් නැත. පච්චතිය ද නැත. අධිපතිධම්මීවර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමයක්කයෝ අනුලෝම යෙහි 'නිශ්චි'

හේතු ආරම්මණ අධිපතිමූලක අඤ්ඤමඤ්ඤ චතුක්කයෙහි අධිපති අඤ්ඤමඤ්ඤදුක සුද්ධිය කරනු. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවිඤ්චු ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ මහාභුතයෝ ය, අසංඤ්ජසන්තථකම්භ මහාභුතයෝ ය, ප්‍රවෘත්තිකම්භ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු හේතුවාදි තුන බැහැර කෙරෙති. 'ඵකං' අඤ්ඤමඤ්ඤය බැහැර කිරීමක් නැත. නාමයක්කයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන

අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවිඤ්ඤාවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියෙහි 'එකං' අධිපතිධම්ච්චර්ඡිත සාධිපතිජචන නාමඤ්ඤාධිකාරී අනුලෝමයෙහි 'තිණි' හේතු ආරම්භණ අධිපති මූලක නිස්සය වතුකකය සහජාත වතුකකය මෙනි. උපනිස්සය වතුකකය අනන්තර වතුකකය මෙනි.

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක පුරේජාත වතුකකයෙහි අධිපති පුරේජාත සුඛිය කරනු. ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ච්චර්ඡිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵලයෝ ය යන මේ නාමඤ්ඤාධිකාරී පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්භජරූපයෝ, පච්චනියෙහි 'එකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි, අධිපතිධම්ච්චර්ඡිත සාධිපතිජචන නාමඤ්ඤාධිකාරී, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක ආසේචන වතුකකයෙහි අධිපති ආසේචන සුඛිය කරනු. හේතුවාදි තුන බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ච්චර්ඡිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජචනයෝ ය, ඵල සතර ය යන නාමඤ්ඤාධිකාරී ආසේචනය බැහැර කෙරෙහි. අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කම්භජරූපයෝ, පච්චනියෙහි 'එකං' අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ච්චර්ඡිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදිජචනයෝ ය, අධිපති නියත මහද්ගතකුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තරමාභීයෝ ය යන නාමඤ්ඤාධිකාරී, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතු ආරම්භණ අධිපති මූලක කම්මවතුකකයෙහි අධිපති කම්මදුක සුඛිය කරනු. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ අසංඤ්ජනව කම්භජ ප්‍රවෘත්තිකම්භ රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කෙරෙහි. "එකං" සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්භ බැහැර කෙරෙහි. "තිණි" බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ, පච්චනියෙහි "එකං" අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්ච්ච හා කුශලාකුශල ක්‍රියාචේතනා ද වර්ඡිත සාධිපති ජචන නාමඤ්ඤාධිකාරී, අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුආරම්භණ අධිපති මූලක විපාක වතුකකයෙහි අධිපති විපාක දුක්ඛය ශුඛ කරනු. විපාකචිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන

බැහැර කෙරෙහි. 'එක' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසෂාඤ්ඤායෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'නිෂි' අහේතුකක්‍රියාවන්තර රූපයෝ ය. බාහ්‍ය ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පච්චනියයෙහි "එක" අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසෂාඤ්ඤායෝ අනුලෝමයෙහි 'එක'.

හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක ආහාරවතුකකයෙහි අධිපති ආහාර දෙක ශුඛ කරනු. අහේතුක වින්තර අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ප්‍රත්‍යය තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එක' ආහාරය බැහැර කිරීමක් නැත. බාහ්‍ය සෘතු අසංඤ්ජනිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චනියයෙහි 'එක' අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිචත නාමසෂාඤ්ඤායෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිෂි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක ඉන්ද්‍රියවතුකකයෙහි අධිපති ඉන්ද්‍රිය දෙක ශුඛකරනු. අහේතුකවින්තර අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත අසංඤ්ජනිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එක' ඉන්ද්‍රිය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය ආහාරස් සෘතු රූපයෝ ය, අසංඤ්ජනිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රියෝ ය, පච්චනියයෙහි 'එක' අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති චත නාමසෂාඤ්ඤායෝ අනුලෝමයෙහි 'නිෂි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක ස්ථාන වතුකකයෙහි දුකසුඛිය කරනු. අහේතුකවින්තර අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. "එක" ධ්‍යානය බැහැර නො කෙරේ. බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ පච්චනියයෙහි "එක" අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපතිචත නාමසෂාඤ්ඤායෝ අනුලෝමයෙහි 'නිෂි'

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක මග්ගවතුකකයෙහි දුකසුඛිය කරනු. තුන බැහැර නො කෙරේ. මාගීප්‍රත්‍යය ද බැහැර නො කෙරේ. අහේතුකවින්තර -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ, පච්චනියයෙහි 'එක' අධිපතිධර්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිචත නාමසෂාඤ්ඤායෝ අනුලෝමයෙහි 'නිෂි' සමපසුත්තවතුකකය අනන්තර වතුකකය මෙහි.

හේතුආරම්භණ අධිපතිමූලක විසසුත්තවතුකකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. අහේතුකවින්තර අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ තුන බැහැර කෙරෙහි. 'එක' අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝභමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ය අධිපතිනියන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵලයෝ ය නාමසෂාඤ්ඤායෝ,

විප්පයුත්තය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ පච්චනීයයෙහි 'එකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ඡවන නාමසාක්‍යධියෝ අනුලෝමයෙහි "නිශ්චි" අපථිඅවිගතවතුකකයෝ සහජාත වතුකකය මෙනි. තපථිවිගත වතුකකයෝ අනන්තර වතුකකය මෙනි.

වතුකකවාරය නිමියේ ය.

පඤ්චකාදි වාරයෝ.

වතුකකවාරයට අනතුරු ව පඤ්චකවාරය වදල සේක. එහි හේතුආරම්මණ අධිපති අනන්තර මූලක සමනන්තර පඤ්චකාදි වශයෙන් වාර එකුත්විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් සමනන්තර පඤ්චකය පළමු කොට වදල සේක. වතුකකයන් අනුව විසාර කරනු. වෙනසක් නැත.

පඤ්චකවාරය නිමියේ ය.

පඤ්චකවාරයට අනතුරු ව ඡකකවාරය වදල සේක. එහි හේතු ආරම්මණ අධිපති අනන්තර සමනන්තර මූලක සහජාත ඡකකාදි වසයෙන් වාර අටලොසක් ඇත්තේ ය. එයින් සහජාත ඡකකය පළමුකොට වදල සේක. වතුකකයන් සේ විසාර කරනු.

ඡකකවාරය නිමි.

ඡකකවාරයට අනතුරු ව සත්තකවාරය වදල සේක. එහි ද හේතුආරම්මණ අධිපති අනන්තර සමනන්තර සහජාත මූලක අඤ්ඤමඤ්ඤ සත්තකාදි වශයෙන් වාරසතලොසක් ඇත්තේය, එයින් අඤ්ඤමඤ්ඤ සත්තකය පළමු කොට වදල සේක. එහි සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤදුකසුඨිය කරනු. මූලප්‍රත්‍යය සය බැහැර කිරීමක් නැත. අඤ්ඤමඤ්ඤය බැහැර කිරීමක් නැත. පච්චනීය ය ද නැත. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලබන අවසථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිඡවන නාමසාක්‍යධියෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' නිසායසත්තක උපනිසාය සත්තකයන්ගේ වෙනසක් නැත.

පුරේජාත සත්තකයෙහි දුකය ශුඬ කරනු. මූල සය බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ලබන අවසථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමසාක්‍යධියෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. පච්චනීයය

නො ලැබේ. පක්‍ෂවචෝකාරභූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපතිඡවන නාමසෂාඡධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

ආසේවන සත්තකයෙහි සහජාන ආසේවන සුඨිය කරනු. සය බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ඡවන ලෝකෝත්තරඵලඡවන නාමසෂාඡධයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' පවඡනය නැත. අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්වීතීයාදි ඡවනයෝ ය මහද්ගත කුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාඡීයෝ ය යන නාමසෂාඡධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

කමමසත්තකයෙහි දුකය ශුඨ කරනු. සය බැහැර නො කෙරේ. සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කමමය බැහැර කෙරෙහි. 'තිණි' පවඡනය නො ලැබේ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් හා කුශලාකුශල ක්‍රියාවේතනා ද වර්ජිත වූ දෙපත්‍ය සාධිපතිඡවන නාමසෂාඡධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

විපාකසත්තකයෙහි දුකය ශුඨ කරනු. සය බැහැර නො කෙරේ. අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසෂාඡධයෝ විපාකය බැහැර කෙරෙහි. "තිණි" පවඡනය නො ලැබේ. අධිපති ධර්මවර්ජිත ඵලනාමසෂාඡධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵකං'

ආහාරසත්තකයෙහි දුකය ශුඨ කරනු. සය බැහැර නොකෙරේ. ආහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පවඡනය ද නැත. අධිපතිධම්වර්ජිත සාධිපති ඡවන නාමසෂාඡධයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි' ඉත්‍යයසත්තකයේ පටන් සමපයුත්තසත්තකය දක්වා වෙනසක් නැත. විපපයුත්තසත්තකය පුරේඡාතසත්තකය මෙහි. අත්ඡීසත්තකාදිය ආහාරසත්තකය මෙහි. සත්තකචාරය හිමි.

සත්තකචාරයට අනතුරු ව අඡධිකචාරය වදල සේක. ඵහි හේතු ආරමමණ අධිපති අනත්තර සමනත්තර සහජාන අක්‍ෂැමක්‍ෂැමූලක තියසයඅඡධිකාදි වසයෙන් චාරසොලොසක් අත්තේ ය. ඵයිත් තියසය අඡධිකචාරය පලමුකොට වදල සේක. ඵ්චායේ ද වෙනසක් නැත. අඡධිකචාරය හිමි.

අඡධිකචාරයට අනතුරු ව නඡධිකචාරය වදල සේක. ඵහි හේතු ආරමමණ අධිපති අනත්තර සමනත්තර සහජාන අක්‍ෂැමක්‍ෂැම තියසය

මූලක උපනිස්සය නවකාදි වශයෙන් වාර පසළොස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් උපනිස්සය නවකය පළමු කොට වදල සේක. නවකයන්හි සන්නකයන්ට වඩා වෙනසක් නැත. නවක චාරය නිමි.

නවකචාරයට අනතුරු ව දසකචාරය වදල සේක. එහි ද හේතු ආරම්භණ අධිපති අනන්තර සමනන්තර සහජාත අක්කමක්ක නිස්සය උපනිස්සයමූලක පුරේජාත දසකාදි වසයෙන් වාර කුදුසක් ඇත්තේ ය. එයින් පුරේජාත දසකය පළමු කොට වදල සේක. දසකයන් ගේ ද වෙනසක් නැත්තේ ය. දසකචාරය නිමි.

දසකචාරයට අනතුරුව ඒකාදසක චාරය වදල සේක. එහි ද හේතු ආරම්භණය -පෙ- පුරේජාත මූලක ආසේවන ඒකාදසකචාරාදි වශයෙන් වාර තෙළෙසක් ඇත්තේ ය. එයින් ආසේවන ඒකාදසක චාරය පළමු කොට වදල සේක. දුකය ශුඛ කරනු. දශය බැහැර කිරීමක් නැත. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මී වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහා කුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවන ඵල නාමස්කන්ධයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' පව්නියය නො ලැබේ. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන, අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා, ද්විතියාදිජවනයෝ ය, මහආනකුශල මහආනක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාහී චිත්තජරුපයෝ ය යන නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

කමම ඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කමීය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' පව්නිය නො ලැබේ. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී හා කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි'

විපාකඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ විපාකය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' පව්නිය නොලැබේ. පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත ඵල නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵක'

ආහාර ඒකාදසකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දශය බැහැර නො කෙරේ. ආහාරය බැහැර නොකෙරේ. පව්නිය නො ලැබේ. පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්කන්ධයෝ,

අනුලෝමයෙහි 'නිෂි' ඉන්ද්‍රිය ඒකාදසකාදිය ආහාර ඒකාදසකය මෙනි. අනුලෝමය පමණක් ලැබේ. එකා දසකවාරය නිමි.

ඒකාදසකවාරයට අනතුරු ව ද්වාදසකවාරය වදල සේක. එහි ද කමද්වාදසකාදිවසයෙන් වාර එකොළොසක් ඇත්තේ ය. එයින් කමද්වාදසකය පළමු කොට වදල සේක. එහි ආසේවනකමද්දකය ශුඛ කරනු. එකොළොස බැහැර නො කෙරේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාචවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයනිහි හා මහද්ගනකුශල මහද්ගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයන්හිද ඇති වේතනාවෝ කමමය බැහැර කෙරෙහි. පච්චනිය නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාචවෙහි අධිපතිධම් හා වේතනා ද වර්ජිත වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහද්ගන කුශලක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිෂි' (හේතු -පෙ- ආසේවන මූලක විපාකවාරය නො ලැබේ.)

ආහාරද්වාදශකයෙහි දුකසුඛිය කරනු. එකොළොස බැහැර නො කෙරේ. ආහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පච්චනිය ද නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාචවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගන කුශල මහද්ගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිෂි' ඉන්ද්‍රියද්වාදසකාදියෙහි වෙනසක් නැත්තේ ය. ද්වාදසකවාරය නිමි.

ද්වාදසකවාරයට අනතුරු ව තේරසකවාරය වදල සේක. එහි ද හේතු -පෙ- කමමූලක අහාර තේරසකාදි වසයෙන් වාර දශයක් ඇත්තේ ය. එයින් ආහාරතේරසකය පළමු කොට වදල සේක. එහි දුකසුඛිය කරනු. දෙළොස බැහැර නො කෙරේ. අහාරය ද බැහැර නො කෙරේ. පච්චනිය ද නො ලැබේ. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාචවෙහි අධිපති ධම් හා වේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුශල මහද්ගනක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිෂි" ඉන්ද්‍රිය තේරසකාදියෙහි වෙනසක් නැත්තේ ය.

තේරසකවාරය නිමි.

තේරසකවාරයට අනතුරු ව වූද්දසක වාරය වදල සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ආහාර මූලක ඉන්ද්‍රිය වූද්දසකාදි වසයෙන් වාර නවයක්

ඇත්තේ ය. එයින් ඉන්ද්‍රියවුද්දසකය පළමු කොට වදල සේක. එහි දුකසුඬිය කරනු. නෙළෙස බැහැර නො කෙරේ. ඉන්ද්‍රිය ය ද බැහැර නො කෙරේ. පටිච්චියය ද නැත්තේ ය. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිධම්මී හා චේතනා ද වර්ජිත ලෝභමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජචන මහදානකුශල මහදානක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශල නාමසකඤ්ඤෝ, අනුලෝම යෙහි "නිශ්චි" ඤානවුද්දසකාදියෙහි ද වෙනසක් නැත්තේ ය. වුද්දසකචාරය නිමි.

වුද්දසකචාරයට අනතුරු ව පනතරසකචාරය වදල සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ඉන්ද්‍රියමූලක ඤාන පනතරසකාදි වසයෙන් වාර අටක් ඇත්තේ ය. පනතරසකචාරයෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. පනතරසකචාරය නිමි.

පනතරසකචාරයට අනතුරු ව සොළොසක චාරය වදල සේක. එහි ද හේතු -පෙ- ඤාන මූලක මග්ග සෝළසකාදි වසයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. වුද්දසකය අනුව විඤ්ඤා කරනු. සෝළසකචාරය නිමි.

සෝළසක චාරයට අනතුරු ව සනතරසකචාරය වදල සේක. එහි හේතු -පෙ- මග්ග මූලක සමපයුත්තසනතරසකාදි වශයෙන් වාර සයක් ඇත්තේ ය. සනතරසක චාරයෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. සනතරසකය නිමි.

සනතරසක චාරයට අනතුරු ව අට්ඨාරස චාරය වදල සේක. එහි හේතු -පෙ- සමපයුත්ත මූලක විපපයුත්ත අට්ඨාරසකාදි වසයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය. අට්ඨාරසකය නිමි.

අට්ඨාරසකචාරයට අනතුරු ව එකුතවිසක චාරය වදල සේක. එහි හේතු -පෙ- විපපයුත්ත මූලක අත්ථි ඒකුතවිසකාදි වශයෙන් වාර සතක් ඇත්තේ ය. විශේෂයක් නැත්තේ ය. එකුතවිසකය නිමි.

ඒකුතවිසකයට අනතුරු ව විසක චාරය වදල සේක. එහි හේතු -පෙ- අත්ථි මූලක නත්ථිවිසකාදි වසයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එහි ද විශේෂයක් නැත. ඒකවිසකයෙහි ද හේතු -පෙ- නත්ථි මූලක විගත ඒකවිසකාදි වසයෙන් වාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එහි ද වෙනසක් නැත. විසකඒකවිසකචාරයෝ නිමියහ.

ඒකවිසකයට අනතුරු ව බාවිසකය වදල සේක. එය අවිගත බාවිසක වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එක්විසක බැහැර කිරීමක් නැත.

අවිගතය බැහැර කිරීමක් ද නැත. පව්වනියය ද නැත. පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිධම් හා කුශලාකුශල ක්‍රියා වේනනා ද වර්ජිත ලෝහමූල දවේමමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවන මහද්ගනකුශල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශල නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" මේ ආසේවන ප්‍රත්‍යය හා විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි අනුලෝමය නො ලැබෙන බැවින් විපාක ප්‍රත්‍යය නො ගන්නා ලද පාලි ක්‍රමය ය.

විපාකප්‍රත්‍යය ගන්නා පාලි ක්‍රමයෙන් මෙසේ ය. හේතු -පෙ- පුරේජාන කමම විපාක මූලක ආහාරසන්තරසකාදි වසයෙන් වාර එකොලොසක් ඇත්තේ ය. එයින් ආහාර නේරසකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි දුක සුඛිය කරන. දෙළොස බැහැර කිරීමක් නැත. ආහාරය බැහැර කිරීමක් ද නැත. පව්වනිය ය ද නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝම-යෙහි 'එකං' ඉන්ද්‍රිය නේරසකාදියෙහි වෙනසක් නැත.

හේතු -පෙ- විපාක ආහාරමූලක ඉන්ද්‍රියවුද්දසකාදියෙහි ද, ක්‍රියානු පනතරසකාදියෙහි ද මගසෝලසකාදියෙහි ද, සම්පයුත්ත සන්තරසකාදියෙහිද, විප්පයුත්ත අවිධරසකාදියෙහිද අපථි ඵකුන විසකාදියෙහි ද, නපථි විසකාදියෙහි ද විගත ඵකවිසකාදියෙහිද අවිගත බාවිසකාදියෙහිද වෙනසක් නැත්තේ ය. සියල්ලෙහි ම ලැබෙන්නේ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල-නාමස්කන්ධයන් ම ය.

හේතුකාදිය නිමි.

හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ දුකාදිවාරයට අනතුරු ව ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයාගේ දුකාදිවාරය වදළ සේක. එ ද දුක නික වතුකක -පෙ- බාවිසකවාර වසයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදළ සේක. එ ද ආරම්මණමූලක හේතුදකා දි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් ආරම්මණමූලක හේතුදකය පළමු කොට වදළ සේක. අවිගත දුකය දකවා ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විස්තර කරනු.

දුකවාරයට අනතුරු ව නිකවාරය වදළ සේක. එහි ආරම්මණහේතු මූලක අධිපති නිකදි වශයෙන් වාර එක් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් අධිපති නික ය පළමු කොට වදළ සේක. අවිගත නිකය දකවා විසාර කරනු. හේතුදකාදිය අනුව බාවිසකය දකවා විසාර කරනු.

ආරම්මණදුකාදිය නිමි.

ආරම්භකදායකයට අනතුරු ව අධිපතිදායකය වදරන ලදී. එහි ද දැක තික වතුකක -පෙ- බාවිසතික වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අධිපතිමූලක හේතුදුකාදි වශයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් අධිපතිමූලක හේතුදුකය පළමු කොට වදල සේක. අවිගත දුකය දක්වා විසාර කරනු. තික වතුකක -පෙ- බාවිසතිකයන් හි ද විශේෂයක් නැත්තේය. වෙනස අධිපතිය මුල්කර ගැනීම පමණ ය. අනන්තරදුකාදියෙහි හා සමන්තර දුකාදියෙහි ද විශේෂයක් නැත්තේ ය.

සමන්තරදුකාදියට අනතුරු ව සහජාතදුකාදිය වදල සේක. එහි ද දුකාදි වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද සහජාතමූලක හේතු දුකාදි වසයෙන් වාර දෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් සහජාතමූලක හේතුදුකය පළමු කොට වදල සේක. ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් අවිගතදුකය දක්වා විසාර කරනු.

දුකවාරයට අනතුරු ව නිකවාරය වදල සේක. එහි ද සහජාත හේතුමූලක ආරම්භනිකාදි වසයෙන් වාර එකවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් සහජාතහේතුමූලක ආරම්භනිකය පළමු කොට වදල සේක. ආරම්භ හේතුදුකය ශුඛ කරනු.සහජාතහේතු දෙක බැහැර නො කෙරේ. සහේතුකච්ඡන්ද සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡරූපයෝ ආරම්භය බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' පට්ඨනිය නො ලැබේ. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ධිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' ඉතිරි තිකයන් හේතු දුකාදිය අනුව අභිධෙය සලකා විසාර කරනු.

සහජාතදුකාදියට අනතුරුව අසංකමසංකදුකාදිය වදල සේක. දුකයෝ ඉහත විසාර කරන ලදහ. අසංකමසංකහේතු මූලක අධිපති තිකයෙහි දෙක බැහැර නො කෙරේ. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසානවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුලල මහාකුලල මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකිකච්ඡාක ප්‍රච්ඡන්ධි ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුකප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවසානුච ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකච්ඡන්ද සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඡ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' නාමසාක්ඛියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ආහේතුක ච්ඡන්ද රූපයෝ ය, හදයවසානුවෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන

අනෙකුත් විෂය අනෙකුත් ප්‍රතිසාධකමය බාහ්‍ය ආහාරය සෑදුණ අසංඥාසන්නවකමය ප්‍රවෘත්තිකමය උපාදාය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි 'එකං' අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති ජවන නාමසාධකයෝ ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සාධිපති විෂය මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'නිෂිං' මේ ක්‍රමය අනු ව සෙස්ස විසාර කරනු.

තිස්සය දුකාදිය ද සහජාත දුකාදිය මෙහි. උපනිස්සය දුකාදිය ආරම්භ දුකාදිය මෙහි. පුරේජාතදුකාදියෙහි පුරේජාතමුලක හේතු දුකාදිය ඉහත විසාර විය. පුරේජාත හේතුමුලක අධිපති තිකයෙහි දුක සුඛිය කරනු. දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවසාංවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහා ක්‍රියාවෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසාධි නාමසාධකයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. "පුරේජාත පව්වයා හේතුපව්වයා න අධිපතියා නිෂිං" අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවජ්ජනය ය, අනෙකුත්ප්‍රතිසාධිනාමසාධක සතර ය, අනෙකුත්විෂයරූපයෝ ය, අනෙකුත්ප්‍රතිසාධි කමිජරූපයෝ ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි 'එකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිධම්වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාධකයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිෂිං'

පුරේජාත හේතුමුලක ආසේවනතිකයෙහි දුකය ශුඛ කරනු. අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමුල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය දෙක බැහැර කෙරේ. 'එකං' පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි මෝහමුලයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසාධි නාමසාධකයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'නිෂිං' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි මෝහමුල ප්‍රථමජවනයන්ගේ මෝහය ය, මනෝද්වාරාවජ්ජනය ය, අනෙකුත්ප්‍රතිසාධිනාමසාධකයෝ ය, අනෙකුත්විෂයරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමය රූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි "ද්වෙ" පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගතක්‍රියා ය, ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය යන නාමසාධකයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිෂිං' වතුකකාදිය ද මේ ක්‍රමය අනුව විසාර කරනු.

ආයේවන දුකාදියෙහි ආයේවනමූලක හේතුදුකාදිය කියන ලද නය අනුව විඤ්ඤා කරනු. ආයේවන හේතුමූලක ආරම්භණිකය සුගම ය. අධිපති තිකයෙහි දුක ශුඛය කරනු. දෙක බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදිච්චනයෝ ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගහකුශල ක්‍රියාවෝ ය මාගීසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන කල්හි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ච්චනයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි'

මෝහමූල ප්‍රථමච්චනයෙහි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ච්චනය ය, හසිනෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රචක්ඛිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, අහේතුක විතතරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු පට්ඨනියෙහි 'ද්වේ' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ච්චනයෝ ය, මහද්ගහකුශල මහද්ගහක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්ඛියෝ අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' මේ ක්‍රමය අනුව තිකච්චකකයන් විඤ්ඤා කරනු.

ආයේවන හේතු ආරම්භණ අධිපතිමූලක පුරේජාන පඤ්චකයෙහි දුකය ශුඛ කරනු. සතර බැහැර කිරීමක් නැත. අරූපභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදිච්චනයෝ ය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල ක්‍රියාය, උපරිම මාගීයෝ ය යන නාමසාක්ඛියෝ පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. 'නිශ්චි' අහේතුකවිතතර -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීඡ රූපයෝ, පට්ඨනියෙහි 'ඵකං' පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපති වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ච්චනයෝ ය, මහද්ගහකුශලක්‍රියා ය ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාක්ඛියෝ අනුලෝමයෙහි 'නිශ්චි' මේ නයය අනුව ආයේවනය අවසානය තෙක් විඤ්ඤා කරනු. 'ආයේවනමූලකෙ විපාකං නස්ථි. ආයේවනමූලකයෙහි විපාක ප්‍රත්‍යය නැත. විපාකය හැර ඉතිරිප්‍රත්‍යයන් ම ආයේවන මූලකයෙහි යොදනු. කම්මදුකාදිය කුශලාකුශල වේතනා හරිමින් විස්තර කරනු. විපාකදුකාදියෙහි විපාකමූලක හේතුදුකාදිය යට කියැවිණි.

විපාකහේතුමූලක අධිපති තිකයෙහි දුක සුඛය කරනු. විපාකහේතු දෙක බැහැර නො කෙරේ. ඵලසතරෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, සහේතුක ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුක ලෝකික

විපාක විතනජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසැකිකම්ජරූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. 'එකං' මෝහමූල දෙක්හි මෝහය ය අහේතුකත්‍රියා නාමසාකෘතියෝ ය, අහේතුකත්‍රියා විතනජ රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ජරූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වතියයෙහි 'ද්වේ' අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාකෘතියෝ ය, ඵලවිතනජරූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'එකං' ආරම්මණාදි ප්‍රත්‍යයන් ඇතුළු වන තන්හි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාකෘතියෝ ම ලැබෙත්. පූරේජාතය ඇතුළුවන තන්හි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාකෘතියෝ ලැබෙත්. 'විපාක මූලකෙ ආසෙවනං නැපි. විපාකමූලකය ආසෙවනය හැර විසාර කරනු. ඉතිරි සියල්ල උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අනුලෝම චාරය නිමි.

පටිච්චවාරයේ

පව්වය පව්වනීය විභවගවාර පාලිය.

(1. න හෙතු)

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පව්වයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධවච්චසහගතෙ ඛජෙධ පටිච්ච විචිකිච්ඡාසහගතො උධවච්චසහගතො මොහො.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පව්වයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛජ්ඣං පටිච්ච නයො ඛජ්ඣා, විත්තසමුට්ඨාන ඤච රූපං, නයො ඛජ්ඣ පටිච්ච එකො ඛජ්ඣො විත්තසමුට්ඨානඤච රූපං, ද්වේ ඛජ්ඣ පටිච්ච ද්වේ ඛජ්ඣා විත්තසමුට්ඨානඤච රූපං, අහේතුකපටිසක්ඛිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛජ්ඣං පටිච්ච නයො ඛජ්ඣා කච්චතච රූපං, නයො ඛජ්ඣ පටිච්ච එකො ඛජ්ඣො කච්චතා ච රූපං ද්වේ ඛජ්ඣ පටිච්ච ද්වේ ඛජ්ඣා කච්චතා ච රූපං, ඛජ්ඣ පටිච්ච ච්ඡද්ද, ච්ඡද්දං පටිච්ච ඛජ්ඣා. එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කච්චතා රූපං, උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්ඛිකසන්නානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කච්චතාරූපං උපාදයරූපං.

(2. න ආරම්මණ.)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණ පව්වයා, කුසලෙ ඛජ්ඣ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අසකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණ පව්වයා, අකුසලෙ ඛජ්ඣ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණපව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛජ්ඣ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, පටිසක්ඛිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ ඛජ්ඣ පටිච්ච කච්චතා රූපං, ඛජ්ඣ පටිච්ච ච්ඡද්ද. එකං මහාභුතං, පටිච්ච නයෝ මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කච්චතාරූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්ඛික-

සන්තානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කචන්තා රූපං උපාදයරූපං.

කුසල ඤච අබ්‍යාකතඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණ පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච වින්තසමුච්චිධානං රූපං.

අකුසලඤච අබ්‍යාකතඤච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණ පච්චයා, අකුසලෙ ධන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච වින්තසමුච්චිධානං රූපං.

(3. න අධිපති)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච වින්තසමුච්චිධානං රූපං.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති න අධිපතිපච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච වින්තසමුච්චිධානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජන්ති න අධිපති පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච නයො ඛන්ධා වින්තසමුච්චිධානඤච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වින්ත-

සමුට්ඨාන ඤාච රූපං, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා විත්තසමුට්ඨාන ඤාච රූපං, පටිසන්ධිකබන්ධේ. විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච නයො බන්ධා කට්ඨනා ච රූපං, නයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො කට්ඨනා ච රූපං, ද්වේ බන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ බන්ධා කට්ඨනා ච රූපං බන්ධෙ පටිච්ච චක්ඛුච්ඤාච පටිච්ච බන්ධා. එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහා භුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කස්සත්තානං එකං මහාභුතං පටිච්ච නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං.

කුසලඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පච්චයා, අකුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(4. 5. න අනන්තර න සමනන්තර)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අනන්තර පච්චයා, න සමනන්තර පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. න අනන්තරපච්චයංපි න සමනන්තර පච්චයංපි න ආරම්භේ පච්චයා සද්ධිසං.

(6. න අක්කමක්ක)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පච්චයා, අකුසලෙ බන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අක්කමක්ක පච්චයා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකබන්ධේ විපාකාබ්‍යාකතෙ බන්ධෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං. මහාභුතෙ පටිච්ච විත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං. බාහිරෙ මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, ආහාරසමුට්ඨානෙ මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදයරූපං, උකුසමුට්ඨානෙ මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං අසක්කස්සත්තානං මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, කුසලංඤා අබ්‍යාකතඤා ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො

උපපජ්ජති න අක්කමක්කපච්චියා කුසලෙබ්ඛේ ව මහාභූතෙ ව පටිච්ච චිත්ත සමුට්ඨානං රූපං. අකුසලක්ඛ අබ්‍යාකතක්ඛ ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න අක්කමක්කපච්චියා අකුසලෙ බ්ඛේ ව මහාභූතෙ ව පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(7. න උපනිසාය)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න උපනිසාය පච්චියා, කුසලෙ බ්ඛේ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. න උපනිසාය පච්චියං න ආරමමණ පච්චියා සද්දිසං.

(8. න පුරේජාත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාත පච්චියා, අරූපෙ කුසලං එකං බ්ඛං පටිච්ච තයො බ්ඛා, තයො බ්ඛේ පටිච්ච එකො බ්ඛො, ද්වේ බ්ඛේ පටිච්ච ද්වේ බ්ඛා.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාත පච්චියා, කුසලෙ බ්ඛේ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාත පච්චියා, අරූපෙ අකුසලං එකං බ්ඛං පටිච්ච තයො බ්ඛා, තයො බ්ඛේ පටිච්ච එකො බ්ඛො, ද්වේ බ්ඛේ පටිච්ච ද්වේ බ්ඛා,

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාත පච්චියා, අකුසලෙ බ්ඛේ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න පුරේජාතපච්චියා, අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බ්ඛං පටිච්ච තයො බ්ඛා, තයො බ්ඛේ පටිච්ච එකො බ්ඛො, ද්වේ බ්ඛේ පටිච්ච ද්වේ බ්ඛා, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බ්ඛේ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතෙ එකං බ්ඛං පටිච්ච තයො බ්ඛා කට්ඨනා ව රූපං, තයො බ්ඛේ පටිච්ච එකො බ්ඛො කට්ඨනා ව රූපං, ද්වේ බ්ඛේ පටිච්ච ද්වේ බ්ඛා කට්ඨනා ව රූපං, බ්ඛේ පටිච්ච ව්‍යප්පු, ව්‍යප්පු පටිච්ච බ්ඛා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්ක සන්නානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං.

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න පුරෙජාතපට්ටියා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න පුරෙජාතපට්ටියා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං.

(9. න පච්ඡාජාත, 10. න ආසෙවන)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පච්ඡාජාත පට්ටියා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආසෙවන පට්ටියා. කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච න පච්ඡාජාත පට්ටියමිපි න ආසෙවනපට්ටියංපි න අධිපතිපට්ටිය සද්දියං.

(11. න කමම)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමමපට්ටියා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච කුසලො චේතනා.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමම පට්ටියා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච අකුසලො චේතනා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න කමම පට්ටියා, කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච කිරියාබ්‍යාකතාචේතනා. බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය රූපං.

(12. න විපාක)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ටියා, කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච, තිණි.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ටියා, තිණි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පට්ටියා, කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ද්වේ ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ

පටිඨව විතනසමුට්ඨානං රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ පටිඨව කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං.

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිඨව විතනසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිඨව විතනසමුට්ඨානං රූපං.

(13. න ආහාර)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආහාර පච්චයා, බාහිරං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්ස සන්තානං එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ පටිඨව කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං.

(14. න ඉන්ද්‍රිය)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ පටිඨව උපාදයරූපං, අසක්කස්සන්තානං මහාභුතෙ පටිඨව රූපජීවිතින්ද්‍රියං.

(15. න ක්‍රියා)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න බාක්‍රියා පච්චයා, පඤ්චවික්කාණසහගතං එකං ඛන්ධං පටිඨව නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ පටිඨව එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පටිඨව ද්වෙ ඛන්ධා බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභුතං පටිඨව නයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ පටිඨව කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං.

(16. න මග්ග)

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න මග්ග පච්චයා, අනෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිඨව නයො ඛන්ධා විතනසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, නයො ඛන්ධෙ පටිඨව එකො

බැරැදි, විත්තසම්මුට්ඨානඤ්ච රූපං ද්වේ බැරැදි පටිච්ච ද්වේ බැරැදි විත්තසම්මුට්ඨානඤ්ච රූපං, අභේදක පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බැරැදි පටිච්ච නයො බැරැදි කචන්තා ච රූපං, නයො බැරැදි පටිච්ච එකො බැරැදි කචන්තා ච රූපං, ද්වේ බැරැදි පටිච්ච ද්වේ බැරැදි කචන්තා ච රූපං, බැරැදි පටිච්ච චක්ඛු, චක්ඛු පටිච්ච බැරැදි. එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා, නයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ද්වේ මහාභූතෙ පටිච්ච ද්වේ මහාභූතා මහාභූතෙ පටිච්ච විත්තසම්මුට්ඨානං රූපං කචන්තා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආභාරසම්මුට්ඨානං උතුසම්මුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කචන්තාරූපං උපාදය රූපං.

(17. න සම්පයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න සම්පයුත්ත පච්චයා, කුසලෙ බැරැදි පටිච්ච විත්තසම්මුට්ඨානං රූපං. න ආරම්භණ පච්චය සද්ධිසං.

(18. න විප්පයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පච්චයා, අරූපෙ අකුසලං එකං බැරැදි පටිච්ච නයො බැරැදි, නයො බැරැදි පටිච්ච එකො බැරැදි, ද්වේ බැරැදි පටිච්ච ද්වේ බැරැදි.

අකුසලි ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පච්චයා, අරූපෙ අකුසලං එකං බැරැදි පටිච්ච නයො බැරැදි, නයො බැරැදි පටිච්ච එකො බැරැදි, ද්වේ බැරැදි පටිච්ච ද්වේ බැරැදි.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්තපච්චයා, අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බැරැදි පටිච්ච නයො බැරැදි. නයො බැරැදි පටිච්ච එකො බැරැදි, ද්වේ බැරැදි පටිච්ච ද්වේ බැරැදි, බාහිරං ආභාරසම්මුට්ඨානං උතුසම්මුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච නයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච කචන්තා රූපං උපාදය රූපං.

(19. නො නන්ථි 20.නො විගත)

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති නො නන්ථි පච්චයා, නො විගත පච්චයා කුසලෙ බැරැදි පටිච්ච විත්තසම්මුට්ඨානං රූපං න ආරම්භණපච්චය සද්ධිසං.

පටිච්චාරයේ

පව්වය පව්වතීය විභවය වාර සත්තය.

(1. න හෙතු)

අනුලෝමවාරයට අනතුරු ව පව්වතීයවාරය වදල සේක. එය ද විභවයවාර සඤ්චාර වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් විභවයවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද නහේතුපව්වය විභවයවාරාදී වසයෙන් විසිවැදැරුම් වේ. එයින් න හේතුපව්වය විභවයවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අකුසලපදවාර අඛ්‍යාතකපද වාර වසයෙන් දෙවාරයක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුසල පදවාරය පළමු කොට වදල සේක. අකුසල පදවසාන වාර වසයෙන් එය එක් වාරයකි. එය වීථි අනුවාද වසයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් වීථි පළමුකොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "අකුසලං ධමමං පටිච්ච අකුසලො ධමමො උප්පජ්ජති න හෙතු පව්වයා" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, විචිකිට්ඨාසහගතෙ උධ්ධව්ච සහගතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච විචිකිට්ඨා සහගතො උධ්ධව්චසහගතො මොහො" යනුවෙනි.

පද්‍රව්‍ය:

අකුසලං ධමමං පටිච්ච, එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් අකුසල ධර්මය නිසා: අකුසලො ධමමො, අකුසල ධර්මය: න හෙතුපව්වයා, හේතුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයෙන්: උප්පජ්ජති, උපදී: විචිකිට්ඨාසහගතෙ උධ්ධව්චසහගතෙ ඛණ්ඩෙ පටිච්ච: එක් ව ඉපදීම් වශයෙන් විචිකිතසාසහගත මාධත්‍ය සහගත සකඤ්චයන් නිසා: විචිකිට්ඨාසහගතො, විචිකිතසාසහගත වූ ද: උධ්ධව්චසහගතො, මාධත්‍යසහගත වූ ද: මොහො, මෝහය: හේතුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය ප්‍රත්‍යයෙන් උපදී.

අභිධෙයාර්ථ:

එහි "අකුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් විචිකිතසා සහගත සිත ය, මාධත්‍යසහගත සිත ය, වෛතසික තුළස ය යන අවයව වූ ද සමූහවූ ද නාමසකඤ්චයන් නිසා උපදතා වූ මෝහ ය ලැබේ.

"නහේතුපව්වයා" යන හේතුපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු-ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යයන් ගේ ශක්තිහු ලැබෙත්. නොහොත් නහේතුපව්වයා යන හේතුපාඨයෙන් විචිකිත්සා සහගත මාධත්‍යසහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික සිත් එක්අසුච ය වෛතසික දෙපනසය රූපඅට්ඨස්ස ය ප්‍රඥප්තිය ය යන ඡධාරමමණධර්මයන් ගේ ආරමමණ ශක්තිය ද,

මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිචිතයෙන් සනොළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවසානු සධ්‍යාත වස්චාරමමණය වේ නම් ආරමමණ, වචාරමමණ, ආරමමණ පුරේජාත, වචාරමමණ විසයුත්ත, ආරමමණ පුරේජාත අත්ථී, ආරමමණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සය ද, විචිකිත්සාසහගත ඖධන්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සමප්‍රයුක්ත සාක්‍ෂියන්ගේ සහජාත අක්‍ෂයමක්‍ෂය, සහජාතනිසාසය, සමපයුත්ත සහජාතත්ථී, සහජාත අවිගත යන ශක්ති සය ද, විචිකිත්සා සහගත ඖධන්‍යසහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සමප්‍රයුත්ත චේතනාවෙහි කමම ආහාර දෙක ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටද, විචිකිත්සා සහගත ඖධන්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන සමප්‍රයුක්ත වූ ජීවිත චිත්ත චේදනා විරිය ඒකගතනාවන් ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ද සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය ද, විචිකිත්සාසහගත ඖෂන්‍යසහගත මෝහය හා සමප්‍රයුක්ත චිත්තක විචාර චේදනා ඒකගතනාවන් ගේ ධ්‍යානශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ද, ඒ මෝහය හා සමප්‍රයුත්ත චිත්තක විරිය ඒකගතනා වන්ගේ මාථී ප්‍රත්‍යය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සතද, විචිකිත්සා සහගත ඖධන්‍යසහගත ප්‍රථමජවනයෙහි මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයන් ගේ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසාසය, නත්ථී, විගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති පස ද, පශ්චිම පශ්චිම විචිකිත්සාසහගත ඖධන්‍යසහගත මෝහයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදි සුචී සුචී වූ විචිකිත්සා සහගත ඖධන්‍ය සහගත ජවනයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය සහිත වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයද විචිකිත්සා සහගත ඖධන්‍ය සහගත මෝහයට ප්‍රත්‍යය වන 'බලවන් වූ ලොකිකසිත් එක් අසුව ය වෛතසික දෙපනස ය රූපඅටවිස්සය ප්‍රඤ්ඤාසය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ද ලැබේ. (මෙය ඒ ඒ අවසාචලදී ලැබෙන ලැබෙන පරිදි ප්‍රත්‍යය ශක්ති දැක්වීමකි. අධිපති විපාක ශක්ති දෙක මෙහි නො ලැබේ.)

සාක්‍ෂිවාර

සාක්‍ෂිවාර පසළොසෙකි. එහි ඒකකවාර සතරෙකි, තිකවාර සතරෙකි, දුකවාර සයෙකි. වතුඤ්ඤාවාරයෙකි.

"විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධවචසහගතෙ බන්ධෙ පට්ඨව -පෙ- මොහො" යන අනුවාද පාලියෙහි විචිකිච්ඡා සහගතෙ -පෙ- බන්ධෙ යනුවෙන් චේදනා ස්කන්ධය ගෙන විචිකිච්ඡාසහගතො උධවචසහගතො මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්න එක්වාරයෙකි, "විචිකිච්ඡා -පෙ- බන්ධෙ" යනුවෙන් පක්‍ෂාදව ගෙන "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. "බන්ධෙ" යනුවෙන් සධ්කාරය ගෙන "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. "බන්ධෙ" යනුවෙන් වික්‍ෂාණ ගෙන, "මොහො" යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි: මෙසේ ඒකකවාර සතරක් වේ.

"බැණු" යනුවෙන් වේදනා සංකෘත සංකාරයන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බැණු' යනුවෙන් සංකෘත සංකාර විකෘතයන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බැණු' යනුවෙන් සංකාර විකෘතයන් වේදනාවන් ගෙන 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි. 'බැණු' යනුවෙන් විකෘතයන් වේදනා සංකෘතවත් ගෙන, 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා එක් වාරයෙකි, මෙසේ තිකවාර සතරක් වේ.

"බැණු, මොහෝ" යන දෙපදයෙන් පිළිවෙළින් වේදනා සංකෘත දෙක හා මෝහය ද, වේදනා සංකාර දෙක හා මෝහය ද, වේදනා විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද, සංකෘත සංකාර දෙක හා මෝහය ද සංකෘත විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද සංකාර විකෘතයන් දෙක හා මෝහය ද ගැනීමෙන් දුකවාර සයක් වේ.

බැණු යනුවෙන් නාමසංකෘත සතර හා 'මොහෝ' යනුවෙන් මෝහය ගන්නා වාරය වතුණවාරය ය. මෙසේ සංකෘතවාර පසළොස්සක් වේ.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛණ්ඩතාව වාරය වදළසේක. එය අඛණ්ඩතාව පදවසාන වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එය වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් වීථි පළමු කොට වදළ සේක. "අඛණ්ඩතං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උපසස්සති න හෙතු පට්ඨයා" යනුයි. අනතුරුව අනුවාදය වදළ සේක. "අහේතුකං විපාකාඛණ්ඩතං කිරියාඛණ්ඩතං එකං බැණුං පටිච්ච තයො බැණුං විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං -පෙ- අහේතුක පටිසන්ධිකණේ විපාකාඛණ්ඩතං එකං බැණුං පටිච්ච තයො බැණුං කට්ඨනා ව රූපං -පෙ- ද්වේ බැණුං කට්ඨනා ව රූපං, බැණු පටිච්ච වත්ථු, වත්ථු පටිච්ච බැණු එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, -පෙ- මහාභූතෙ පටිච්ච විතසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනා-රූපං, උපාදයරූපං බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසංකෘතසන්නානං -පෙ- රූපං" යනුයි. පදවී සුගමයි.

අභිධෙයාපී

"අඛණ්ඩතං -පෙ- යා" යන අනුවාද පාලියෙහි ප්‍රච්ඡේදි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටළොස් ය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස් ය යන අවයව නාමසංකෘතයන් නියා උපදනා අහේතුක සිත් අටොළොස් ය ඡන්ද වර්ජිත අත්‍යසමාන දෙළොස් ය යන අවයව නාමසංකෘතයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විතර් රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්.

"නහේතු පට්ඨියා" යන හේතුපාඨයෙන් ලැබෙන පරිදි වූ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ලැබෙත්.

නොහොත් 'නහේතු පට්ඨියා' යන පාඨයෙන් වක්‍ෂ්‍යවිඥානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන රූපාරමමණය ය, -පෙ- කායවිඥාන ද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන සුප්‍රභවචාරමමණය ය, මනෝධාතුත්‍රයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන පඤ්චාරමමණය ය, සන්තීරණභසිනෝත්තපාදයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කාමසිත් සිවුපතස ය වෛතසික දෙපතස ය රූප අටවිස්ස ය යන ශ්‍යාමමමණය ය, මනෝද්වාරාවච්ඡන්තයට ප්‍රත්‍යය වන සිත් එකුත් අනුව ය, වෛතසික දෙපතස ය, රූප අටවිස්ස ය නිවනස ප්‍රඥප්තිය යන ශ්‍යාමමමණය යන මේ ආරමමණ ධර්මයන් ගේ ආරමමණ, ව්‍යථාරමමණ නියාය, ආරමමණපුරේජාන, ව්‍යථාරමමණ පුරේජානාත්ථී, ව්‍යථාරමමණ පුරේජාන අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ද,

ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අහේතුක ප්‍රවෘත්තිනාමසාක්‍යධර්මයන් ගේ සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ සහජාතනියාය, සහජාතකමම, විපාක, සහජාතාහාර, සහජාතිඤ්ඤ, ක්‍යාන, සම්පයුත්ත, විපයුත්ත සහජාතත්ථී, සහජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ද,

අහේතුක ප්‍රථමභාවාධින නාමසාක්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යධර්මයෝ ය, ද්විතීයාදී පශ්චිම පශ්චිම භවාධින නාමසාක්‍යධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමාදී පූච්ඡචී භවාධින නාමසාක්‍යධර්මයෝ ය, ආචර්ජනද්වයට ප්‍රත්‍යය වන භවාධිගුපච්ඡේද පසළොස ය, මනෝද්වාරාවච්ඡන්තයට ප්‍රත්‍යය වන අරූපභවාධිගුපච්ඡේද සතර ය, පඤ්චවික්‍කඤාණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චද්වාරාවච්ඡන්තය ය සම්පට්ච්ඡන්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවික්‍කඤාණයෝය, සන්තීරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සම්පට්ච්ඡන්තයෝ ය, වොත්ථපතයට ප්‍රත්‍යය වන සන්තීරණයෝ ය, පරිත්තාරමමණවිච්චියෙහි දෙවන වොත්ථපතයයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන වොත්ථපතය ය, අති මහත්තාරමමණවිභුතාරමමණ අවිභුතාරමමණ වීථිනි හසිනෝත්තපාද ප්‍රථමජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනයෝය ද්විතීයජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය, -පෙ- සාක්‍යම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන සචන ජවනය ය, හසිනෝත්තපාද මහාක්‍රියා සෝමනසා සහගත ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනසා සන්තීරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්තපාද සෝමනස්ස සහගත මහාක්‍රියා අත්තිම ජවනයෝ ය, මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂා සහගත ජවනයන්ට අනතුරු ව තදරමමණය වන කල්හි උපේක්‍ෂා සහගත සන්තීරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂා සහගත

ජවනයෝ ය, උපේක්ෂාසහගතසන්නිරණ තදරමමණ හවාඩනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්වේෂමූල අන්තිමජවනය ය, සන්නිරණ තදරමමණ තුනට හා සන්නිරණ හවාඩන තුනට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහ මූල මෝහමූල මහාකුලල අන්තිමජවනයෝ ය, දෙවන සන්නිරණ තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන පළමු වන තදරමමණය ය, සන්නිරණ හවාඩන දෙකට ප්‍රත්‍යය වන දෙවන තදරමමණය ය, මරණාසන්න කාලයෙහි තදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වන කල්හි උපේක්ෂාසන්නිරණ ව්‍යුතියට ප්‍රත්‍යය වන සන්නිරණ තදරමමණ තුන ය, ජවනයට අනතුරු ව වූතිය වන කල්හි උපේක්ෂා සන්නිරණ ව්‍යුතියට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුලල අකුලල පඤ්චම ජවනයෝ ය, හවාඩනයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි උපේක්ෂා සන්නිරණ වූතියට ප්‍රත්‍යය වන උපේක්ෂා සන්නිරණ හවාඩනය ය යන මොවුන් කෙරෙහි සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, අනන්තරුපනියසය නභි විගත යන ශක්තිහු ද,

ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම හසිනෝතපාදයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අන්තිම ජවන වර්ජිත පූච්ඡචී හසිනෝතපාද ජවනයන් ගේ ආසේවන ශක්තිය සහිත වූ ශක්ති සය ද,

අහේතුක සිත් අටොළොසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු විතනය ය වෛතසික දෙපතස ය රූප අටවිස්ස ය ප්‍රඤ්ඤානිය ය යන මොවුන් ගේ ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ද,

අකුලලවිපාක සතට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ ද්වාදශාකුලල වේතනා ය අහේතුකකුලලවිපාක අටට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුලල වේතනා ය යන මොවුන් ගේ නා නා ක්ෂණිකකම් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්ති දෙක ද, දුච්ච වූ අකුලල මහාකුලල වේතනාවන් ගේ නානාක්ෂණිකකම් ශක්තිය ද යන මේ ශක්තිහු ලැබෙත්. ස්කන්ධවාර දෙසිය දශයෙකි. ප්‍රතිසන්ධි වාරයෙහි හා රූපවාරයේ අභිධෙය කියන ලද නය අනුව උදුරනු.

න හේතු විභවධාරය නිමි.

(2. න ආරමමණ)

නහේතු ප්‍රත්‍යය විභවධයට අනතුරු ව නාරමමණ විභවධය වදල සේක. එහි කුලලපද අකුලලපද අබ්‍යාකතපද කුසලාබ්‍යාකතපද අකුසලාබ්‍යාකතපදයන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය අබ්‍යාකතපදවසාන වාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. වීථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. "කුසලං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරමමණ සච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පට්ඨව විතසමුට්ඨානං රූපං " පද්‍යචී සුගමය.

"අඛ්‍යාතකො" යන කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අට නිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ලැබෙත්.

"න ආරමමණ පට්ඨයා" යන හේතුපාදයෙන් විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටනිසය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්හි සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු, සහජාත, සහජාතාධිපති, සහජාතනිසසය, සහජාතකමම, සහජාතින්ද්‍රිය, ක්‍රියාත, මගග, සහජාත විප්‍රසූත්ත, සහජාතත්ථි සහජාත ආවේග යන ශක්තිහු ලැබෙත්.

(මෙය සංකේතයෙන් දැක්වීමකි. පට්ඨයසටනාව හා පට්ඨනිද්දෙසයේ කරණපාදයේ හා අනුලෝම විභවිචාරයේ හේතුපාදයේ ද අභිධෙය අනුව විසාර කරනු.)

කුසලපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලපද වාරය වදල සේක. "අකුසලං -පෙ- විතතසමුට්ඨානං රූපං" කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ලැබෙත්. "න ආරමමණ පට්ඨයා" යන හේතුපාදයෙන් ආරමමණප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු අධිපති සහජාත යන ප්‍රත්‍යයන්ගේ ශක්තිහු ලැබෙත්.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාතතපදවාරය වදල සේක. "අඛ්‍යාතකං -පෙ- විපාකාඛ්‍යාතකෙන කිරියාඛ්‍යාතකෙන ඛ්‍යෙට්ඨ පට්ච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං, පට්ඨසක්කිණේ විපාකාඛ්‍යාතකෙන ඛ්‍යෙට්ඨ කට්ඨනා රූපං, ඛ්‍යෙට්ඨ ව්‍යඤ්ඤ, එකං මහාභූතං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං කට්ඨනාරූපං උපාදය රූපං, ඛාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසත්තානං එකං -පෙ- මහාභූතෙ පට්ච්ච කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං" පදාථී සුගමය. අභිධෙයාරථ.

ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්ස ය, වෛතසික අටනිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා විතතරූපයෝ ලැබෙත්.

නාරමමණපට්ඨයා යන හේතුපාදයෙන් ආරමමණප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපති ආදී ශක්තිහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසක්කිකාලයෙහි

කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කෘතභාවාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් සහජානාදි ශක්තිහු ලැබෙත්. මෙහි අධිපතිය නො ලැබේ.

රූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත කුශලා-කුශලවිපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන විතතජ මහාභුතයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස හා උපදනා කමීජ මහාභුතයෝ ය, ආහාරජ සෘතූජ අසඤ්ජනත්වකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහා භුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ විතතජාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපතිආදි ශක්තිහු ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතපද චාරයට අනතුරු ව කුසලාබ්‍යාකතපද චාරය වදල සේක. "කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච -පෙ- අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න ආරම්මණ පට්ටයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ව මහාභුතෙ ව පට්ටව විතතසමුට්ඨානං රූපං " කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධෙය උක්තානුසාරයෙන් ගන්නේ ය.

කුසලාබ්‍යාකතපද චාරයට අනතුරු ව අකුසලාබ්‍යාකත පද චාරය වදල සේක. "අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පට්ටව අබ්‍යාකතො -පෙ- අකුසලෙ ඛන්ධෙ ව මහාභුතෙ ව පට්ටව විතතසමුට්ඨානං රූපං " කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අකුසල්සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා විතතජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපදයේ අභිධෙය අවුලනු.

(3. න අධිපති)

න ආරම්මණප්‍රත්‍යය විභවිතයට අනතුරු ව -පෙ- වදල සේක. විභවිතය උදුරනු. 'කුසලො' යන කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාකුසල් අට ය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය හා මාභීසීන් සතර ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා අධිපති ධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටතිස

ය යන අවයව නාමසකකර්මයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. 'න අධිපති පට්ඨයා " යන හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතු ආරම්භ අනන්තරාදි ශක්තිහු ලැබෙත්. (නො ලැබෙන්නේ අධිපති විපාක පච්ඡාජන කුන පමණෙකි.)

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කකර්මයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති විතනජ රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. නාරම්භ හේතු පාඨය අනුව විසාර කරනු.

කුසලාබ්‍යාකත පද්‍යාසාන චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසකකර්මයන් නිසා උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසකකර්මයන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතනජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අත්‍ය වූ සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු ආරම්භ අනන්තර සහජාතාදි ශක්තිහු ලැබෙත්.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝභමූල අට ය, ද්වේෂමූල සිත් දෙක ය, විචිකිත්සා වරජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසකකර්මයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය. වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- අවයව නාමසකකර්මයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති විපාක පච්ඡාජන ශක්තින් ගෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති ඵකවිස්ස ලැබේ.

අකුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසකකර්මයන් නිසා උපදනා විතනජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අත්‍ය වූ හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

"අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය

වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකකියන් හා ඔවුන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ද ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් අධිපති ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාක්‍රියා අවයව සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරඵල චිත්තයෝ ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවයවාවෙහි අහේතුකක්‍රියා මහාක්‍රියා ලෝකිකවිපාකයෝ ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- නාමසාකකියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන නිරාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සහජාතයෙහි මෙන් ප්‍රතිසන්ධිසින් ඵකුන්විස්ස හා කෘත්‍යව්‍යාන් රූපයන් ගන්නේ ය. හේතුපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි හේතු ආරම්භණ අනන්තරාදි ශක්තීන් ගන්නේ ය. පුරේජාත පවජාජාත ආසේවන අධිපතිහු නො ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්තව්‍යානි වර්ජිත නිරාධිපති කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමසාකකියන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන චිත්තජ මහාභූතයෝ ය, පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස් හා උපදනා කමීජ මහා භූතයෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්ජසන්ඛකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භූතරූප සහිත වූ චිත්තජාදි උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි මහාකුසල් අව ය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකකියන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපති ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවයවාවෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස් ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාකකියන් හා මහාභූතයන් නිසා උපදනා නිරාධිපති චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් අධිපතිශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. නාධිපති විහධග ය නිමි.

(4 5. න අනන්තර, න සමනන්තර)

න අනන්තර න සමනන්තර විභවයන්හි න ආරම්භණ විභවය-
යෙහි මෙන් වාර පස බැගින් ඇත්තේ ය. න ආරම්භණ විභවය අනුව
සියල්ල විසාර කරනු. හේතුපාඨයෙන් අනන්තර සමනන්තර ශක්තින්ගෙන්
අන්‍ය ප්‍රත්‍යය ශක්තින් ගන්නේ ය.

(6. න අක්කමක්ක)

න අක්කමක්කයෙහි කුසලඅකුසලපදවාරයන් නාරම්භණය සේ
විසාර කරනු. "අබ්‍යාකතං -පෙ- න අක්කමක්ක පටිච්චා විපාකාබ්‍යාකතෙ
කිරියාබ්‍යාකතෙ බ්‍යෙ පටිච්ච විත්තසම්චිට්ඨානං රූපං. පටිසන්ධිකණ්ණෙ
විපාකාබ්‍යාකතෙ බ්‍යෙ පටිච්ච කචන්තා රූපං මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදය
රූපං -පෙ- අසක්කසන්තානං මහාභුතෙ පටිච්ච කචන්තාරූපං,
උපාදයරූපං." කතීපාඨයෙහි ප්‍රවිත්තිකාලයේ අභිධෙය නාරම්භණය අනුව
ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛවෝකාරප්‍රතිසන්ධි
පසළොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද
නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා හදයවිසුචෙන් අන්‍ය කන්තවිත රූපයෝ
ලැබෙත්. හේතු පාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍යශක්තියෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාතාදී
ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පක්ඛවෝකාර
භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපක්ඛ වික්කාණ
අතීන්තව්‍යුති වර්ජිත කුශලා කුශල විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින්
උපදවන විත්තජමහාභුතයෝ ය, පක්ඛවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස හා
උපදනා කම්ප මහාභුතයෝ ය බාහිර මහාභුතයෝ ය -පෙ- ප්‍රවිත්තිකම්ප
මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්.
හේතුපාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ හේතු සහජාත අධිපති
ආදී ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. කුසලාබ්‍යාකත අකුසලාබ්‍යාකත
දෙපදය නාරම්භණය අනුව විසාර කරනු.

(7. න උපනිසසය 8. න පුරේජාත)

න උපනිසසය විභවය නාරම්භණ විභවය සේ විසාර කරනු.
හේතුපාඨයේ අභිධෙය ගැනීමේ දී උපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය හරිනු.

න පුරේජාතයෙහි "කුසලං -පෙ- න පුරේජාතපටිච්චා, අරූපෙ කුසලං
එකං බ්‍යං පටිච්ච -පෙ- ද්වෙ බ්‍යං" කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි
මහාකුසල් අව ය, අරූපකුසල් සතර ය, උපරිමමාථී තුත ය, වෛතසික
සතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ -පෙ- අවයව
නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පුරේජාත ශක්තියෙන් අන්‍ය වූ

හේතුසහජාතාදි වූ ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. කුසලෙන අඛ්‍යාතනය න ආරම්භණය මෙනි.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ලෝහමූල සිත් අවය, මෝහමූල සිත් දෙක ය, වෛතසික තෙවිස්ස ය යන අවයව -පෙ-නාමස්-කතියෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පුරේජානයෙන් අන්‍ය වූ හේතුආරම්භණාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. අකුසලෙන අඛ්‍යාතනය න ආරම්භණය මෙනි.

අඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනයෙහි "අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාතනං -පෙ- ඛණ්ඩා, විපාකාඛ්‍යාතනෙ කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛණ්ඩෙ පට්ඨව චිත්තසමුට්ඨානං රූපං" ප්‍රතිසන්ධිකාලය හා රූපචාරය ආරම්භණයෙහි මෙනි. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවයවා-වෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මහාක්‍රියා අව ය, අරූප ක්‍රියා සතර ය, ඵලසිත් සතරය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කතියෝ ය පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවා වෙහි වූ අරූප විපාක ද්විපක්ඛවිඤාන අභීන්තව්‍යති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය. වෛතසික අවනිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කතියන් නිසා උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් පුරේජානයෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරම්භණ අධිපති ආදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. පටිසන්ධිකාලයේ හා රූප චාරයේ අභිධෙය සහජානයෙහි මෙනි. හේතුපාඨයේ අභිධෙය පුරේජානය හැර ගත යුතු ය.

කුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය අකුසලාඛ්‍යාතනෙන අඛ්‍යාතනය යන දෙවාරය ද තාරම්භණය සේ විහාර කරනු.න පුරේජානය නිමියේ ය.

(9. න පච්ජාජාත)

න පච්ජාජාතවිභවනය අනුලෝමචාරයේ සහජාතවිභවනය අනු ව විහාර කරනු. "න පච්ජාජාත පට්ඨයා" යන හේතු පාඨයෙන් පච්ජාජාත-යෙන් අන්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය ශක්ති තෙවිස්ස නාමරූප දෙපක්ඛයෙහි ලැබෙන පරිදි ගන්නේ ය.

(10. න ආසේවන)

න අසේවනයෙහි විභව නවය අනුලෝමයේ සහජාත විභවනය අනුව උදුරනු. කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් මහාකුලෙ ප්‍රථම-ජවනයෝ ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව -පෙ- නාමස්කතියෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් ආසේවනයෙන් අන්‍ය හේතුසහජාතාදි ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්.

කුසලෙන අඛ්‍යාතකය නාරමමණය මෙන් විඤ්ඤ කරනු. කුසලෙන කුසලාඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාදයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි මහාකුල ප්‍රථමඡවනයෝ ය, වෛතසික අවනිස ය යන අවයව නාමසාකකියන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාකකියන් හා ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයේ අභිධෙය උදුරනු.

අකුසලෙන අකුසලයෙහි කතීපාදයෙන් දෙළොස් අකුසලයන් ගේ ප්‍රථම ඡවනයන් හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබෙත්. අකුසලෙන අඛ්‍යාතකය නාරමමණය මෙති. අකුසලෙන අකුසලාඛ්‍යාතකයෙහි අකුසල ප්‍රථම-ඡවනයන් හා විතතජ රූපයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතකෙන අඛ්‍යාතකයෙහි කතීපාදයෙන් හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ඡවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය විපාකසිත් සතිසය යන අවයව නාමසාකකියන් නිසා උපදනා -පෙ- නාමසාකකියෝ ය, ඔවුන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථම ඡවනයෝ ය මහද්ගත ක්‍රියා තවය ය, වෛතසික පත්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා විතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. පටිසංඛිචාර රූපචාර දෙකෙහි අභිධෙය සහජාතය මෙති. ඉතිරි විභසිචාර දෙක නාමරමමණය මෙන් විඤ්ඤ කරනු. හේතුපද්‍යභිධෙය ගැනීමේදී ආසේචනය හරිනු.

(11. න කමම)

න කමමවිභසිචාරයෙහි "කුසලං -පෙ- න කමම පට්චයා, කුසලෙ ඛ්‍යෙ පට්ච කුසලා වෙනතා" කතීපාදයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා වේතනාව ලැබේ. හේතුපාදයෙන් කම්ප්‍රත්‍යයෙන් අන්‍ය වූ හේතු ආරමමණ ආදීන් ගේ ශක්තිහු සුදුසු පරිදි ලැබෙත්. සකකචාර පසළොසකි.

'අකුසලං -පෙ- අකුසලෙ ඛ්‍යෙ පට්ච අකුසලා වෙනතා' අකුසල් දෙළොස ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සතිසය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා අකුසල වේතනා ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතකයෙහි "කිරියාඛ්‍යාතකෙ ඛ්‍යෙ පට්ච කිරියාඛ්‍යාතකා වෙනතා ඛාහිරං ආහාරසමුච්චානං උකුසමුච්චානං එකං -පෙ- මහාභුතෙ පට්ච උපාදය රූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් ක්‍රියාසිත්

විස්ස ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සුතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාකකියන් නිසා උපදනා වේතනාවෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත වූ බහ්‍යාදි උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සහජාත, නිසාය, රූපාහාර, සහජාතජථි, සහජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිහු ලැබෙත්. න කමම විභවගය නිමි.

(12. න විපාක)

න විපාකයෙහි විභවවාර නවයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය අනු ව විසාර කරනු. හේතුපදයන් ගේ අභිධෙය ගැනීමේදී විපාක පස හරිනු. අභ්‍යාකතවාරයෙහි ප්‍රචක්ති කාලයේ තනීපාඨයෙන් ක්‍රියාසිත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය, යන අවයව -පෙ- නාමසාකකියන් හා ක්‍රියා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිවාරය නො ලැබේ. රූපවාරයෙහි කනීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසරාවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසාකකියන් විසින් උපදවන විතතජ මහාභුතයෝ ය, බාහ්‍ය මහාභුතයෝ ය, ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් හේතු, සහජාත, අධිපති ආදි ශක්තිහු යෙදෙන පරිද්දෙන් ලැබෙත්. න විපාක විභවගය නිමි.

(13. න ආහාර)

න ආහාරයෙහි "අභ්‍යාකතං -පෙ- අභ්‍යාකතො ධමමො උපපජ්ජති න ආහාර පච්චයා, බාහිරං උතුසමුච්චානං අසඤ්ඤසන්නානං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පච්චව -පෙ- උපාදය රූපං" කනීපාඨයෙන් බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රචාන්තිකමීජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ ඒ ඒ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයෙන් සහජාත, සහජාත නිසාය, නානාකම්මික කමම, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය, සහජාතජථි, සහජාත අවිගත යන ශක්ති සය සුදුසු පරිදි ලැබේ. න ආහාරය නිමි,

(14. න ඉන්ද්‍රිය.)

න ඉන්ද්‍රිය "අභ්‍යාකතං -පෙ- අභ්‍යාකතො - න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පච්චව උපදයරූපං අසඤ්ඤසන්නානං මහාභුතෙ පච්චව

රූපජීවිතින්ද්‍රියං" කතීපාදයෙන් බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ උපාදය රූපයෝ ය, අංඤසත්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්, හේතුපාදයෙන් සහජාත, සහජාතනියසය, නානාකම්බණික කමම, ආහාර, සහජාතජපී, සහජාත අවිගත යන ශක්තිහු ලැබෙත්. න ඉන්ද්‍රිය ය නිමි.

(15. න ක්‍රියාන.)

න ක්‍රියාන විභවිභවාරයෙහි "අබ්‍යාකතං -පෙ- න ක්‍රියාන පච්චයා පඤ්චවිඤ්ඤාණසහගතං එකං බන්ධං පටිච්ච -පෙ- ද්වේ බන්ධා, බාහිරං ආහාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නානං -පෙ- උපාදය රූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් ද්විපඤ්චවිඤාන ය සඵචිතකසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව -පෙ- නාමයක්කයෝ ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤසත්තකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභුතයන් නිසා උපදනා භුතරූප සහිත වූ බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාදයෙන් සහජාත, සහජාතනියසය, නානාකම්බණිකකමම, ආහාර, රූපජීවිතේන්ද්‍රිය, සහජාතජපී, සහජාතඅවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත ලැබේ. න ක්‍රියාන ය නිමි.

(16. න මගග.)

න මගගවිභවාරයෙහි "අබ්‍යාකතං -පෙ- න මගග පච්චයා" අහේතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- තයො බන්ධා විතතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං -පෙ- ද්වේ බන්ධා විතතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං අහේතුකපටිසන්ධිකණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ බන්ධා කච්චතා ව රූපං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච කච්චතාරූපං උපාදයරූපං එකං මහාභුතං -පෙ- මහාභුතෙ පටිච්ච කච්චතා රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසඤ්ඤසන්නානං මහාභුතෙ පටිච්ච කච්චතාරූපං උපාදයරූපං" ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාදයේ අභිධෙය න හේතූයෙහි මෙති. පටිසන්ධිවාර රූපවාර දෙකෙහි ද එසේ ම ය, හේතුපාදයෙන් මාගීප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ආරම්මණ සහජාතාදී ශක්තින් ලැබෙන පරිදි ගත්තේ ය. න මගග ය නිමි.

(න සමපයුත්තාදිය)

න සමපයුත්තයේ වාරපස නාරම්මණය අනු ව විඤ්ඤ කරනු. න විපසයුත්තයෙහි කුසලාකුසල දෙපදය න පුරේජාතය අනුව විඤ්ඤ කරනු. "අබ්‍යාකතං -පෙ- අරූපෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං

එකං බන්ධං -පෙ- ද්වේ බන්ධා, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්කං සත්තානං මහාභුතෙ පට්චව කට්ඨකාරූපං උපාදයරූපං" ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපොධයෙන් අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකයෝ ය, අරූභුමියෙහි උපදනා අවසාවෙහි වූ මනෝද්වාරාවඡ්ජන ය, මහාක්‍රියා අට ය, අරූපක්‍රියා සතර ය, ඵල සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- නාමයකයෝ ලැබෙත්. හේතුපොධයෙන් විප්‍රසූකයෙන් අනා වූ ද හේතු ආරම්භ අධිපති ආදී ශක්තිහු ලැබෙත්. රූපවාරයෙහි බාහිරාදිරූපයන් ගන්නේය. න විප්‍රසූකය නිමි. නො තනපී න විගතාදිය තාරමමණය මෙහි.

විගතවාරය නිමි.

පව්වනීය සංඛ්‍යාවාර පාලිය.

න හේතුයා ද්වේ. න ආරම්භණෙ පඤ්ච. න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමන්තරෙ පඤ්ච. න අක්කංමක්කං පඤ්ච. න උපනිසුයෙ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පච්ඡාජානෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමෙම තීණි. න විපාකෙ නව. න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්පුනෙ පඤ්ච, න විප්‍රසූකෙ තීණි, නො තනපීයා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

න හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අක්කංමක්කං එකං. න උපනිසුයෙ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්‍රමානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමප්පුනෙ එකං. න විප්‍රසූකෙ ද්වේ. නො තනපීයා එකං, නො විගතෙ එකං.

න හේතුපව්වයා න ආරම්භණ පව්වයා න අධිපතිපව්වයා එකං. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අක්කංමක්කං එකං. න උපනිසුයෙ එකං. න පුරෙජානෙ එකං. න පච්ඡාජානෙ එකං න ආසෙවනෙ එකං. න කමෙම එකං. න විපාකෙ එකං, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්‍රමානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමප්පුනෙ එකං. න විප්‍රසූකෙ එකං. නො තනපීයා එකං නො විගතෙ එකං.

න හේතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා. න අධිපතිපව්වයා, න අනන්තරපව්වයා. න සමන්තරපව්වයා න අක්කංමක්කං පව්වයා න

උපනිස්සයපච්චයා න පුරෙජාතපච්චයා න පච්ඡාජාත පච්චයා න ආසෙවනපච්චයා න කමමපච්චයා න විපාකපච්චයා න ආහාරපච්චයා න ඉන්ද්‍රියපච්චයා න ඝට්ඨානපච්චයා න මග්ග පච්චයා න සමපයුත්ත පච්චයා න විපපයුත්තපච්චයා නො නත්ථිපච්චයා නො විගතෙ එකං.

(න හෙතුමුලකං.)

න ආරම්මණපච්චයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා පඤ්ච. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමන්තරෙ පඤ්ච. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙජාතෙ පඤ්ච. න පච්ඡාජාතෙ පඤ්ච. න ආසෙවනෙ පඤ්ච. න කමම එකං. න විපාකෙ පඤ්ච. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝට්ඨානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපයුත්තෙ පඤ්ච. න විපපයුත්තෙ එකං. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච. න ආරම්මණ පච්චයා න හෙතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න අනන්තරෙ එකං, නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

(න ආරම්මණමුලකං)

න අධිපතිපච්චයා න හේතුයා ද්වේ. න ආරම්මණෙ පඤ්ච. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමන්තරෙ පඤ්ච. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙජාතෙ සත්ත. න පච්ඡාජාතෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමම තීණි. න විපාකෙ නව. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝට්ඨානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපයුත්තෙ පඤ්ච. න විපපයුත්තෙ තීණි. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච.

න අධිපතිපච්චයා න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණෙ එකං. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙජාතෙ ද්වේ. න පච්ඡාජාතෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ඝට්ඨානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සමපයුත්තෙ එකං. න විපපයුත්තෙ ද්වේ. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න අධිපතිපච්චයා න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණපච්චයා න අනන්තරෙ එකං. සබ්බත්ථ එකං. න විපපයුත්තෙ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න අනන්තර පච්චයා න සමන්තර පච්චයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයා න උපනිස්සය පච්චයා න ආරම්මණ පච්චය සද්දිසං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණේ පඤ්ච. න අධිපතියා සත්ත, න අනන්තරේ පඤ්ච. න සමන්තරේ පඤ්ච. න අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයේ පඤ්ච. න පච්ඡාජානෙ සත්ත. න ආසෙවනෙ සත්ත. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ සත්ත. න ආභාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මගෙහ එකං. න සම්පයුත්තෙ එකං. න විපසයුත්තෙ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ එකං, න උපනිස්සයේ එකං. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආභාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මගෙහ එකං, න සම්පයුත්තෙ එකං, න විපසයුත්තෙ ද්වේ, නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණ පව්වයා න අධිපතියා එකං. න අනන්තරේ එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න පච්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ. න ආරම්මණේ පඤ්ච. න අධිපතියා නව. න අනන්තරේ පඤ්ච. න සමන්තරේ පඤ්ච. න අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ පඤ්ච. න උපනිස්සයේ පඤ්ච. න පුරෙජානෙ සත්ත. න පච්ඡාජානෙ නව, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ නව. න ආභාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මගෙහ එකං. න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච. න විපසයුත්තෙ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගතෙ පඤ්ච.

ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න අක්ඤ්ඤමක්ඤ්ඤ එකං. න උපනිස්සයේ එකං. න පුරෙජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න කමෙම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආභාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං. න මගෙහ එකං. න සම්පයුත්තෙ එකං. න විපසයුත්තෙ ද්වේ. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න ආසෙවන පව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා එකං. න අනන්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගතෙ එකං.

න කමමපව්වයා න හෙතුයා එකං. න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා තිණි. න අනන්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න

අක්කමක්කෙ එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙඡානෙ තිණි. න පච්ඡාඡානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්කානෙ එකං. න මගෙහෙ එකං. න සම්පසුනෙහෙ එකං. න විපසුනෙහෙ තිණි. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න කම්මපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න විපාකපච්චියා න හෙතුයා ද්වෙ. න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව. න අනන්තරෙ පඤ්ච. න සමන්තරෙ පඤ්ච. න අක්කමක්කෙ පඤ්ච. න උපනිස්සයෙ පඤ්ච. න පුරෙඡානෙ සත්ත. න පච්ඡාඡානෙ නව. න ආසෙවනෙ නව. න කමෙම තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්කානෙ එකං. න මගෙහෙ එකං. න සම්පසුනෙහෙ පඤ්ච. න විපසුනෙහෙ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච. නො විගනෙ පඤ්ච.

න විපාකපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා ද්වෙ. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අක්කමක්කෙ එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙඡානෙ ද්වෙ. න පච්ඡාඡානෙ ද්වෙ. න ආසෙවනෙ ද්වෙ. න කමෙම එකං. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්කානෙ එකං. න මගෙහෙ එකං. න සම්පසුනෙහෙ එකං. න විපසුනෙහෙ ද්වෙ. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න විපාකපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණපච්චියා න අධිපතියා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න ආහාරපච්චියා න ඉන්ද්‍රියපච්චියා න ක්කානපච්චියා න මගහ පච්චියා න හෙතුයා එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න සම්පසුනපච්චියා න හෙතුයා එකං. න ආරම්මණෙ පඤ්ච. න ආරම්මණ පච්චය සද්දිසං, නො විගනෙ පඤ්ච.

න විපසුනපච්චියා න හෙතුයා ද්වෙ. න ආරම්මණෙ එකං. න අධිපතියා තිණි. න අනන්තරෙ එකං. න සමන්තරෙ එකං. න අක්කමක්කෙ එකං. න උපනිස්සයෙ එකං. න පුරෙඡානෙ තිණි. න පච්ඡාඡානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ආහාරෙ එකං. න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්කානෙ එකං. න මගෙහෙ එකං. න සම්පසුනෙහෙ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න විප්‍රසූතපව්වියා න හේතුපව්වියා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා ද්වේ. න අනන්තරේ එකං. න සමන්තරේ එකං. න අක්කමක්කේ එකං. න උපනිස්සයේ එකං. න සුරේජානෙ ද්වේ. න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. න ආසෙවනෙ ද්වේ. න කමේම එකං. න විපාකෙ ද්වේ. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං. න ඤානෙ එකං. න මග්ගෙ එකං. න සම්ප්‍රසූතෙ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

න විප්‍රසූතපව්වියා න හේතුපව්වියා න ආරම්මණපව්වියා න අධිපතියා එකං. න අනන්තරේ එකං. සබ්බත්ථ එකං. නො නත්ථියා එකං. නො විගනෙ එකං.

නො නත්ථිපව්වියා නො විගනපව්වියා න හේතුයා එකං. න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා පඤ්ච. න අනන්තරේ පඤ්ච. න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කේ පඤ්ච. න උපනිස්සයේ පඤ්ච. න සුරේජානෙ පඤ්ච. න පච්ඡාජානෙ පඤ්ච. න ආසෙවනෙ පඤ්ච. න කමේම එකං. න විපාකෙ පඤ්ච. න ආහාරේ එකං. න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං. න සම්ප්‍රසූතෙ පඤ්ච. න විප්‍රසූතෙ එකං. නො නත්ථියා පඤ්ච.

නො විගනපව්වියා න හේතුපව්වියා න ආරම්මණේ එකං. න අධිපතියා එකං. සබ්බත්ථ එකං. න විප්‍රසූතෙ එකං. නො නත්ථියා එකං.

පව්චතියං.

පව්චතීය සඩ්ධානා වාරය.

විභව්වාරයට අනතුරුව සඩ්ධානා වාරය වදල සේක. එය ශුඛ-සඩ්ධානා වාර ද්විකාදි සඩ්ධානා වාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛසඩ්ධානා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද න හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසඩ්ධානා වාර නාරම්මණප්‍රත්‍යය ශුද්ධ සංඛ්‍යා වාරාදී වශයෙන් සිවු වැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතු ප්‍රත්‍යය ශුඛසඩ්ධානා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකාධයෝ ය, අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජයන්ත්වකම්ඡ ප්‍රච්ඡතිකම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ පව්චතීයයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද 'න හේතුයා ද්වේ' යි වදල සේක.

පදථි මෙසේ ය. න හෙකුයා, හේකුප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය ප්‍රත්‍යයන්හි, ද්වෙ, විසාර්ජනාවාරයෝ දෙදෙනෙක් ලැබෙත්.

එහි 'ද්වෙ' යනු අකුසලෙන අකුසලය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන දෙවාරය ය, අකුසලෙන අකුසලයෙහි මෝහමුලද්වය ය වෛතසික කුදුස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් නිසා උපදනා විචිකිත්සා මෘධන්‍ය සහගත දෙසිතෙහි මෝහය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විභවය අකුසලං -පෙ- න හේකුසව්‍යයා, විචිකිච්ඡා සහගතෙ උද්ධව්‍යව සහගතෙ ඛණ්ඩ පවිට්ට විචිකිච්ඡා සහගතො උධව්‍යවසහගතො මොහෝ' යි උදුළ යුතු ය. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ද අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරා විසාර කරනු.

නාරමමණ ශුධසධ්‍යාවාරයෙහි විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘකුජ අසංඤසන්චකම්ඡ ප්‍රචන්තිකම්ඡ රූපයෝ නාරමමණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ පවවතියයෙහි 'න ආරමමණෙ පඤ්ච' යි වදරන ලදහ. "පඤ්ච" යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහුය. අභිධෙය අවුලා විභවය උදුරනු.

නාධිපති ශුධසධ්‍යාවාරයෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන කල්හි අකුසල අහේකුකක්‍රියා මහා කුසල මහාක්‍රියා ලොකික විපාක ප්‍රචන්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය නිරාධිපති විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘකුජ අසංඤසන්චකම්ඡ ප්‍රචන්ති-කම්ඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඒ ධර්මයෝ මේ පවවතියෙහි "න අධිපතියා නව" යි වදරන ලදහ'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය, අකුසලාබ්‍යා-කතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. විභව වාරය අනුව විසාර කරනු. න අනන්තර න සමන්තර දෙක ශුධනාරමමණය අනුව විසාර කරනු.

න අඤ්ඤමඤ්ඤ ශුධයෙහි නාමසාක්‍ෂියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජරූපයෝ ය. හෘදයවණුවෙන් අත්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ රූපයෝ ය, මහාභුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘකුජ අසංඤසන්චකම්ඡ ප්‍රචන්තිකම්ඡ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤමඤ්ඤ පටිට්ඨප්‍රපත්තයෝ ය 'න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච' 'පඤ්ච' යනු කුසලෙන අබ්‍යාකතය අකුසලෙන අබ්‍යාකතය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහුය. විභව වාරය අනුව විසාර කරනු. උප නිශ්‍රයශුධය නාරමමණ ශුධය මෙනි.

න පුරේජාන ශුඛයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි ලෝහමුල මෝහමුල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාභී සකලඵල නාමස්සාධයෝ ය විතතඝ ප්‍රතිසන්ධිකමීඝ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීඝ ප්‍රවෘත්තිකමීඝ රූපයෝය යන මොවුහු, 'න, පුරේජානෙ සත්ත' විසාර කරනු.

න පශචාජ්ජාන ශුඛයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයෝ ය, විතතඝ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීඝ රූපයෝ ය යන මොවුහු "න පට්ඨාජානෙ නව" 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහුය. විසාර කරනු.

නාසේවන ශුඛයෙහි අකුශල හසිනෝත්තාද මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආචජ්ජන දෙක ය, විපාක සිත් සතිස ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයෝ ය, විතතඝ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කමීඝ රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'න ආසේවනෙ නව' 'නව' යනු කුසලෙන කුසලය -පෙ- අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය යන මොහු ය. විසාර කරනු.

න කමීශුඛයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'න කමෙ තිණි' විසාර කරනු.

නවිපාක ශුඛයෙහි කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්සාධයෝ ය, කුශලා කුශල ක්‍රියා විතතජරූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තව කමීඝ ප්‍රවෘත්ති කමීඝ රූපයෝය යන මොවුහු 'න විපාකෙ නව' නවය කුසලෙන කුසලාදිය ය.

න ආහාර ශුඛයෙහි බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීඝ ප්‍රවෘත්තිකමීඝ රූපයෝ, 'න ආහාරෙ ඵකං' ඵකං අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය. විසාර කරනු.

න ඉන්ද්‍රිය ශුඛයෙහි බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තවකමීඝ ප්‍රවෘත්ති කමීඝ රූපජීවිනේන්ද්‍රියෝ ය යන මොහු, 'න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං' ඵකං අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයය. විසාර කරනු.

න ධ්‍යානශුඛයෙහි ද්විපඤ්චිඤාන නාමස්සාධයෝය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීඝ ප්‍රවෘත්තිකමීඝ රූපයෝ ය යන මොවුහු 'කුධානෙ ඵකං' විසාර කරනු.

න මාභීශුඛයෙහි අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්සාධයෝ ය, අහේතුකවිතතඝ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීඝ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීඝ රූපයෝ ය

යන මොවුහු, 'න මගෙන එකං' විස්තර කරනු. න සම්ප්‍රසුක්තශුඛය නාරමමණ ශුඛය මෙති.

න විප්‍රසුක්තශුඛයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාධාවෙහි වූ ලෝභ මූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ථන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමසාක්‍යයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජසාකූච අසංඤ්‍යානන්ධ කම්ප්‍රචාන්තිකම්ප්‍රූපයෝ ය යන මොවුහු, න විප්‍රසුක්ත කීර්ණි නොනන්ධි නොවිගත දෙක නාරමමණය මෙති. ශුඛ සඛ්ඛ්‍යාවාරය නිමි.

දුකාදිසඛ්ඛ්‍යාවාරය

සුඛ සඛ්ඛ්‍යාවාරයට අනතුරු ව දුකාදිසඛ්ඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එහි නහේතුදුකාදි වසයෙන් වාර විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් නහේතුදුකාදි වාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද දුක තිකාදි වශයෙන් වාර එකුත් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද න හේතු මූලක නාරමමණ දුකාදි වශයෙන් දුක එකුත් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් න හේතු මූලක නාරමමණ දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි-

සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප්‍රූපයෝ ය යන මොවුහු නාරමමණප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නොවීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පව්වතීයයෙහි 'හේතුපව්වයා න ආරමමණේ පඤ්ච' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු න හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී නාරමමණප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වීමෙන් නාරමමණය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පව්වතීයානුලෝමයෙහි 'න හේතු පව්වයා ආරමමණේ ද්වෙ' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ථන සහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ නහේතු නාරමමණප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නොවෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි 'හේතුපව්වයා ආරමමණේ කීර්ණි' යනු වදල සේක.

අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප්‍ර බාහ්‍ය ආහාරජ සාකූච අසංඤ්‍යානන්ධකම්ප්‍ර ප්‍රචාන්තිකම්ප්‍ර රූපයෝ නහේතුක නාරමමණ ප්‍රත්‍යය

දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පව්වනියයෙහි 'න හෙතු පව්වයා න ආරම්භණේ ඒකං' යනු වදල සේක.

(මෙහි ද ප්‍රත්‍ය බැහැර කිරීමෙහි වෙනසක් නැත. අනුලෝම වාරයෙහි පව්වනියානුලෝමයෙන් බැහැර කිරීම පටන් ගනු ලැබේ. පව්වනියවාරයෙන් අනුලෝමපව්වනියයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. අනුලෝම පව්වනියවාරයෙහි පව්වනියයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. පව්වනියානුලෝමයෙහි අනුලෝමයෙන් පටන් ගනු ලැබේ. වෙනස එපමණ ය.)

නාහේතුමූලක නාධිපතිඋකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුකලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, නිරාධිපති විනතජරූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝමපව්වනියයෙහි 'හෙතුපව්වයා න අධිපතියා නව' යනු වදල සේක.

නහේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ම වී නාධිපතිප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධර්මයක් නැත්තේය. එබැවින් පව්වනියානු-ලෝමයෙහි "න හෙතුපව්වයා න අධිපතියා " යනාදිය නො වදල සේක.

අධිපතිධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය සාධිපතිවිනතජරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අධිපති දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි 'හෙතුපව්වයා අධිපතියා තිණි.' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුක විනතජරූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහ්‍යරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අධිපති දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් පව්වනියයෙහි 'න හෙතු පව්වයා න අධිපතියා ද්වේ' යනු වදල සේක. නානන්තර න සමනන්තර දෙදුකය නාරම්භණ උකය මෙහි.

න අඤ්ඤමඤ්ඤ උකයෙහි නාමසාක්‍ෂියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිනතජ රූපයෝ ය, හෘදයවසාදවෙන් අත්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකවිනතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤමඤ්ඤයෙහි පමණක් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතු

ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් නහේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝම පටිච්චියෙහි "හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ පඤ්ච" යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අක්කමක්කෙයෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න අක්කමක්කෙය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පටිච්චියානුලෝමයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ ද්වේ' යනු වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමස්‍යාන්තරයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්‍යාව ය, ඔවුනොවුන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ මහාභුතයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අක්කමක්කෙ දෙක්හිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙහි. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා අක්කමක්කෙ තිණි" යනු වදල සේක.

නාමස්‍යාන්තරයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්‍යාවෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයෝ ය, මහා භුතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තවකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු න අක්කමක්කෙ දෙක්හිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙහි. එබැවින් පටිච්චියෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න අක්කමක්කෙ එකං' යනු වදල සේක. න උප්පතියසය දුක්ඛ නාරමමණ දුක්ඛ මෙහි.

න පුරේජාත දුක්ඛයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාභී සකල ඵල නාමස්‍යාන්තරයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න පුරේජාතයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝම පටිච්චියෙහි "හේතුපට්ඨයා න පුරේජාතෙ සත්ත" යනු වදල සේක.

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ති නාමසෂකාධියෝ නහේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ඒ න පුරේජාතයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න පුරේජාතය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපච්චයා පුරේජාතෙ ද්වෙ" යනු වදල සේක.

පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපච්ඡාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ති නාමසෂකාධියෝ න හේතු න පුරේජාත දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නතයෝ නො වෙහි. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි 'නිණි' .

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවර්ජන ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂකාධියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්තිකමීජ රූපයෝ ය, යන මොවුහු නහේතු න පුරේජාත දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පච්චතියෙහි "න හෙතුපච්චයා න පුරේජාතෙ ද්වෙ" යනු වදල සේක.

න පච්ඡාජාත දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂකාධියෝ ය. සහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න පච්ඡාජාතයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ඒ න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝමපච්චතියෙහි "හෙතුපච්චයා න පච්ඡාජාතෙ නච" යනු වදල සේක.

න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ඒ න පඤ්චාජ්ජාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම්මයක් නැති බැවින් පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හෙතු පච්චයා පච්ඡාජාතෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

න හේතු න පච්ඡාජාත දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධම් නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හෙතුපච්චයා පච්ඡාජාතෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂකාධි සතර ය අහේතුක චිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ ඍතුජ අසංඤ්ජසන්චකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ රූපයෝ ය, යන මොවුහු න හේතු න පච්ඡාජාත දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධම්මයෝය. එ බැවින් පච්චතියෙහි "න හෙතුපච්චයා න පච්ඡාජාතෙ ද්වෙ" යනු වදල සේක.

න ආසේවන දුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, සහේතුකක විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය. යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපට්ඨානියෙහි "හේතුපට්ඨාන න ආසෙවන නව"

මෝහමුලද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු නාසේවනය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨානානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨාන ආසේවනෙ ද්වෙ."

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය වර්ජිත අකුල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය. මහද්ගතකුල මහද්ගත ක්‍රියාවෝ ය, මාගීසිත් සතරය යන නාමසාක්‍ෂියෝ දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. අනුලෝමයෙහි "නිෂි"

මෝහමුල ප්‍රථමජවනයෙහි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ජවනය ය, හසිනෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජසත්ථකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු පට්ඨානියෙහි 'න හේතුපට්ඨාන න ආසෙවනෙ ද්වෙ'

න කමම දුකයෙහි කුලා කුල සහේතුක ක්‍රියා වේතනාවෝ න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපට්ඨානියෙහි 'නිෂි'

මෝහමුලයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප අසංඤ්ජසත්ථකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු න කමමය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨානානුලෝමයෙහි 'න හේතුපට්ඨාන කමම ද්වෙ'

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා කුලාකුලක්‍රියාවේතනා වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු අනුලෝමයෙහි 'නව'

අහේතුක ක්‍රියා වේතනා ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, පට්ඨානියෙහි 'ඵකං'

(මේ පට්ඨානියෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමේ ක්‍රමය අනුලෝමයට වෙනස් වන්නේ පටිපාටියෙන් පමණකි. මෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීම අනුලෝමපට්ඨානියෙන් පටන් ගත යුතුය. දෙවනුව පට්ඨානානුලෝම

වශයෙන් ප්‍රත්‍යය බැහැර කළයුතු ය. තුන්වෙනුව අනුලෝමය ද සතරවෙනුව පව්වනිය ද කිය යුතු ය. වෙනස මෙපමණකි. මේ ක්‍රමය අනුව මතු වාරයන් විසාර කරනු.)

න හේතුපව්වයා න විපාකේ ද්වේ. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුකක්‍රියා නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජනත්වකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු න විපාක දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

න හේතුපව්වයා න ආහාරේ එකං බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්ජනත්ව කමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ න හේතු න ආහාර දෙකිහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

න හේතුපව්වයා න ඉන්ද්‍රියේ එකං බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය, අසංඤ්ජනත්වරූපජීවිකේන්ද්‍රිය ය, ප්‍රවෘත්තිකමීජරූප ජීවිකේන්ද්‍රිය ය යන මොවුහු දෙකිහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

න හේතුපව්වයා න ක්‍රියානේ එකං ද්විපක්ඛිවිඤ්ජනනාමස්කන්ධ යෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජනත්වකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු න ක්‍රියාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය.

න හේතුපව්වයා න මග්ගේ එකං. අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු.

න හේතුපව්වයා න සම්පසුන්තේ එකං. න ආරම්මණය මෙනි.

න හේතුපව්වයා න විපසුන්තේ ද්වේ. අරූපභූතියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, මනෝද්වාරාවස්ථනය ය, බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු,

නො නත්ථියා එකං නො විගතේ එකං. න ආරම්මණය මෙනි.

දුකචාරය නිමි.

න හේතුපව්වයා න ආරම්මණ පව්වයා න අධිපතියා එකං දුක චාරය මෙනි. නො විගතය දකවා දුක අනුව විසාර කරනු.

න හේතුපව්වයා න ආරම්මණ න අධිපති න අනන්තර න සමන්තර න අසංකමසංකපව්වයා න උපනිස්සයේ එකං නාමසාක්‍ෂියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජරූපයෝ ය හෘදයවසාදවෙන් අන්‍ය අහේතුක

ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකුකච්ඡතජ අනේකුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආදි සයෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න පුරේජාත න පට්ඨාජාත න ආසේචන ප්‍රත්‍යයන් යෙදුණු කල්හි ද එසේම ය.

න අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට තබා න කම්මය යොදනු. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ වෙති. න විපාකය යොදනු. නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකුක ක්‍රියා චිත්තජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකුක ක්‍රියා චිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, බාහ්‍ය සෘතුජ අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න ඉන්ද්‍රිය යෙදුණු කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යය සෘතුජ උපාදයරූපයෝ ය, අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප රූපජීවිතේන්ද්‍රියෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න ක්‍රියාතය යෙදුණු කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න මග්ගය යෙදුණු කල්හි නාමස්කන්ධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකුකච්ඡතජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචේත අත්‍ය අනේකුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍ය ලබන අනේකුකච්ඡතජ අනේකුප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න විපසුක්ඛය යෙදුණු කල්හි මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්- සන්තච්ඡකම්ප ප්‍රචායනිකම්ප උපාදයරූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ වෙති. නො නත්ථි නො විග්ගයන් යෙදුණු කල්හි න සම්පසුක්ඛය යෙදෙන වාරය වැනි ය.

න කම්මය දක්වා මුල් කොට තබා න ආහාරය යෙදෙන වාරයෙහි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ ය. න ඉන්ද්‍රිය ය යෙදෙන කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය සෘතුජ ආහාරජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ වෙති. න ක්‍රියාත න මග්ග න සම්පසුක්ඛ න විපසුක්ඛ යන ප්‍රත්‍යයන් යෙදෙන කල්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ උපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝක්ෂණයෝ වෙති. නො නත්ථි නො විග්ග යෙදෙන තන්හි ද එසේම ය.

න ආහාරය දක්වා තබා න ඉන්ද්‍රියය යෙදෙන තන්හි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යඋපාදය ඍතුජලපාදය රූපයෝ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නොවිගතය දක්වා ම එසේ ය. න හේතූයෙහි පටන් නෝ තත්වීය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට නොවිගතය යෙදෙන චාරයෙහි මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍යඋපාදය ඍතුජලපාදය රූපයෝ සියල්ලෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති.

න ආරම්භණ පව්වයා න හේතූයා ද්වෙ, න හේතුමූලකය මෙති. නාධිපතියා පඤ්ච, නිරාධිපතිචිත්තජරූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, බාහිර රූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රචාතනිකම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. නාතනතර නසමනතර යෙදෙන තන්හි නාරම්භණ ශුධයෙහි මෙති. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ සුධය මෙති. න උපනිසස්සය න පුරෙජාත න පච්ඡාජාත න ආසේචනයන් යෙදෙන චාර නාරම්භණශුධය මෙති. න කමම එකං න කමම ශුධය මෙති. න විපාකෙ පඤ්ච, කුශලාකුශලක්‍රියා චිත්තයන් විසින් උපදවන චිත්තජ රූපයෝ ය, බාහිරරූපයෝ ය, -පෙ- ප්‍රචාතනිකම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. න ආහාරෙ එකං, ශුධචාරය මෙති. න ක්‍රමානෙ එකං, අහේතුක චිත්තජ -පෙ- ප්‍රචාතනිකම්ප රූපයෝ, න මග්ගෙ එකං, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ප -පෙ- ප්‍රචාතනි කම්ප-රූපයෝ න සම්පයුත්තචාරය ශුධය මෙති. නිකාදියෙහි ද නහේතුනි-කාදියට වඩා වෙනසක් නැත්තේ ය. නාධිපතිදුකාදිචාර නාතනතර දුකාදි චාරාදි සියල්ල අනුලෝමයෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කළ සෑවි මෙනෙහි කොට එය අනුව විසාර කරනු.

පව්වය පව්වතීයචාරය නිමි.

පව්වයානුලෝම පව්වතීය චාරයේ

පාලිය.

හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනතතරෙ පඤ්ච, න සමනතතරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිසස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජාතෙ සත්ත, න පච්ඡාජාතෙ නව, න ආසේචනෙ නව, න කමම තීණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපයුත්තෙ තීණි, නො තත්වීයා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා අධිපතිපච්චයා න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි. න විප්පයුනෙත තිණි.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා අධිපතිපච්චයා අනන්තරපච්චයා සමන්තරපච්චයා සහජානපච්චයා අක්කමක්කපච්චයා නියසයපච්චයා උපනියසයපච්චයා පුරෙජානපච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා පුරෙජානපච්චයා ආසෙවනපච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි. න කමෙම තිණි න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා පුරෙජානපච්චයා ආසෙවන පච්චයා කමමපච්චයා ආහාර පච්චයා ඉන්ද්‍රිය පච්චයා ක්‍රියාන පච්චයා මග්ග පච්චයා සම්පයුත්ත පච්චයා විප්පයුත්ත පච්චයා අත්ථි පච්චයා, නත්ථි පච්චයා විගත පච්චයා අවිගත පච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා පුරෙජානපච්චයා කමම පච්චයා විපාකපච්චයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

හෙතුපච්චයා ආරම්භණපච්චයා පුරෙජානපච්චයා කමමපච්චයා විපාකපච්චයා අහාරපච්චයා ඉන්ද්‍රියපච්චයා ක්‍රියානපච්චයා මග්ගපච්චයා සම්පයුත්තපච්චයා විප්පයුත්තපච්චයා අත්ථිපච්චයා නත්ථිපච්චයා විගතපච්චයා අවිගතපච්චයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

ආරම්භණපච්චයා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න ක්‍රියානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙත තිණි.

ආරම්භණපච්චයා හෙතුපච්චයා න අධිපතියා තිණි. න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි.

ආරම්භණමූලකං

යථාහෙතුමූලකං එවං විචාරෙතඛබ්බං.

අධිපතිපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

අධිපතිපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න පුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න විපයුත්තෙ තිණි අනන්තරපව්වයා සමන්තර පව්වයා යථා ආරම්මණපව්වයා එවං විචාරෙඛ්ඛා.

සහජානපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න ආහාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපයුත්තෙ තිණි. නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

සහජානපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුත්තෙ පඤ්ච, න විපයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

සහජානපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි. න විපයුත්තෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා තිණි, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ආහාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුත්තෙ එකං, න විපයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා තිණි, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න සම්පයුත්තෙ එකං, න විපයුත්තෙ තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

අක්කමක්කපට්ටියා හෙතුපට්ටියා ආරම්මණපට්ටියා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

තිස්සයපට්ටියා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, තිස්සයපට්ටියා යථා සහජානමුලකං.

උපතිස්සයපට්ටියා යථා ආරම්මණමුලකං. පුරෙජානපට්ටියා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඤානෙ එකං, න මගෙහ එකං.

පුරෙජානපට්ටියා හෙතුපට්ටියා න අධිපතියා තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං චිත්ථාරෙතං.

ආසෙවිපට්ටියා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න මගෙහ එකං, න විප්පයුනෙත තිණි.

ආසෙවනපට්ටියා හෙතුපට්ටියා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

කමමපට්ටියා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ඤානෙ එකං, න මගෙහ එකං, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

කමමපට්ටියා හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න විපාකෙ නව, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

කමමපට්ටියා හෙතුපට්ටියා ආරම්මණපට්ටියා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං.

විපාකපව්වයා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, න අක්කමක්කේ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්පුනෙන එකං, න විප්පුනෙන එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

විපාක පව්වයා හෙතු පව්වයා න ආරම්මණේ එකං න අධිපතියා එකං න අනන්තරේ එකං න සමන්තරේ එකං න අක්කමක්කේ එකං න උපනිස්සයේ එකං න පුරෙජානෙ එකං න පච්ඡාජානෙ එකං න ආසෙවනෙ එකං න සමප්පුනෙන එකං න විප්පුනෙන එකං නො නත්ථියා එකං නො විගනෙ එකං.

විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා, න අධිපතියා එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න විප්පුනෙන එකං,

විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න විප්පුනෙන එකං.

විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරපව්වයා සමන්තරපව්වයා සහජානපව්වයා අක්කමක්කේ පව්වයා නිස්සයපව්වයා උපනිස්සයපව්වයා, පුරෙජානපව්වයා කමම පව්වයා ආහාරපව්වයා ඉන්ද්‍රියපව්වයා ක්කානපව්වයා, මග්ගපව්වයා සමප්පුනපව්වයා විප්පුනපව්වයා අත්ථිපව්වයා නත්ථිපව්වයා විගන පව්වයා අවිගනපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං න ආසෙවනෙ එකං,

ආහාරපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කේ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමම තිණි, න විපාකෙ නව, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්පුනෙන පඤ්ච, න විප්පුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ආහාරපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කේ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමම තිණි, න විපාකෙ නව, න සමප්පුනෙන පඤ්ච, න විප්පුනෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ආහාරපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං ඵලං විජජාරෙතබ්බං.

ඉන්ද්‍රියපච්චයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ ඵකං, න ක්ඛානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමපයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සමපයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙ තිණි, යථා හෙතුමුලකං ඵලං විජජාරෙතබ්බං.

ක්ඛානපච්චයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න මග්ගෙ ඵකං, න සමපයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

ක්ඛානපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව,

න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සමපයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

ක්ඛානපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්භපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න

කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න විපසුනෙ තීණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විතථාරෙතබ්බං.

මග්ගපච්චියා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ නව, න සම්පසුනෙ පඤ්ච, න විපසුනෙ තීණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

මග්ගපච්චියා හෙතුපච්චියා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ නව. න සම්පසුනෙ පඤ්ච, න විපසුනෙ තීණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

මග්ගපච්චියා හෙතුපච්චියා ආරම්මණපච්චියා න අධිපතියා තීණි, න පුරෙජානෙ තීණි, න පච්ඡාජානෙ තීණි, න ආසෙවනෙ තීණි, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න විපසුනෙ තීණි, යථා හෙතුමුලකං එවං විතථාරෙතබ්බං.

සම්පසුනපච්චියා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තීණි, න පුරෙජානෙ තීණි, න පච්ඡාජානෙ තීණි, න ආසෙවනෙ තීණි, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විපසුනෙ තීණි.

සම්පසුන පච්චියා හෙතුපච්චියා න අධිපතියා තීණි, න පුරෙජානෙ තීණි, න පච්ඡාජානෙ තීණි, න ආසෙවනෙ තීණි, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න විපසුනෙ තීණි, යථා හෙතුමුලකං.

විපසුනපච්චියා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ නව, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පසුනෙ පඤ්ච, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

විපසුනපච්චියා හෙතුපච්චියා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච,

න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමම තිණි, න විපාකෙ කව, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

විපසයුත්තපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විපසයුත්තපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා අධිපති-පච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විපසයුත්තපච්චයා හෙතුපච්චයා ආරම්මණපච්චයා අධිපතිපච්චයා අනන්තරපච්චයා, සමන්තරපච්චයා සහජාතපච්චයා අක්ඛණමක්ඛණ පච්චයා නිසසයපච්චයා උපනිස්සයපච්චයා පුරෙජාතපච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විපසයුත්තපච්චයා හෙතුපච්චයා පුරෙජාතපච්චයා ආසෙවන-පච්චයා කමමපච්චයා ආභාරපච්චයා අවිගතපච්චයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

විපසයුත්ත පච්චයා හෙතු පච්චයා පුරෙජාත පච්චයා කමම පච්චයා විපාක පච්චයා න පච්ඡාජානෙ එකං. න ආසෙවනෙ එකං.

විපසයුත්තපච්චයා හෙතුපච්චයා පුරෙජාතපච්චයා කමමපච්චයා විපාකපච්චයා ආභාරපච්චයා අවිගතපච්චයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

අත්ථිපච්චයා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්ඛණමක්ඛණ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමම තිණි, න විපාකෙ නව, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විපසයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

අත්ථිපච්චයා හෙතුපච්චයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්ඛණමක්ඛණ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමම තිණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විපසයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

අත්පිපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා තීණි, න පුරෙජානෙ තීණි, න පච්ඡාජානෙ තීණි, න ආසෙවනෙ තීණි, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න විප්පයුනෙ තීණි, යථා හෙතුමුලකං ඵචං විඝ්ඤානෙතබ්බං.

නුත්පිපව්වයා විගතපව්වයා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තීණි, න පුරෙජානෙ තීණි, න පච්ඡාජානෙ තීණි, න ආසෙවනෙ තීණි, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ තීණි, න ඝුඛානෙ ඵකං, න මගෙහ ඵකං, න විප්පයුනෙ තීණි, යථා ආරම්මණමුලකං ඵචං විඝ්ඤානෙතබ්බං.

අවිගතපව්වයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ නව, න ආහාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ඝුඛානෙ ඵකං, න මගෙහ ඵකං, න සම්පයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තීණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

අවිගතපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තීණි, න විපාකෙ නව, න සම්පයුනෙ පඤ්ච, න විප්පයුනෙ තීණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, යථා හෙතුමුලකං ඵචං විඝ්ඤානෙතබ්බං,

අනුලොමපව්වතීය ගණනා.

පව්වයානුලොම පව්වතීය වාරයේ

සන්තය.

පව්වයපව්වතීය වාරයට අනතුරු ව පව්වයානුලොමපව්වතීය වාරය වදල සේක. එහි හේතුදුකාදිවාරාදි වශයෙන් වාර තෙවිසසක් ඇත්තේ ය. (එහි පශ්චාත්ඡාතය නො ලැබේ.) එයින් හේතුදුකාදිය පළමුකොට වදල සේක. එ ද දුකතිකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුදුකාදිය පළමු කොට වදල සේක. එ ද හේතුමුලක නාරම්මණ දුකාදි වසයෙන් පසළොස් වැදෑරුම් වේ. එයින් හේතුමුලක නාරම්මණදුකය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත් 'හේතුපව්වයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච' යනුවෙනි.

හේතුමුලක නාරම්මණදුකයෙහි අහේතුකච්ඡිතප් අහේතුක ප්‍රතිසත්ඨි කම්ප් බාහ්‍ය -පෙ- ප්‍රච්ඡිතති කම්ප් රූපයෝ නාරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතු-ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පච්චතීයයෙහි "න හෙතුපච්චයා න ආරම්මණෙ එකං" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නාරම්මණප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නාරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්මණෙ තිණි" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ හේතු නාරම්මණ දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පච්චතීයානුලෝමයෙහි "න හෙතුපච්චයා ආරම්මණෙ ද්වෙ" යි වදල සේක.

සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ හේතු නාරම්මණ දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් අනුලෝමපච්චතීයයෙහි "හේතුපච්චයා න ආරම්මණෙ පඤ්ච" යි වදල සේක. (මේ අනුලෝම-පච්චතීයයෙහි ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීම පච්චතීයෙන් පවත් ගත යුතු ය.)

"හේතුපච්චයා න අධිපතියා නව" මේ න අධිපතිඋකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂය සතර ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්ති කමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු න අධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පච්චතීයයෙහි "න හේතුපච්චයා න අධිපතියා ද්වෙ" යි වදල සේක.

අධිපති ධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂයෝ ය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පච්චයා අධිපතියා නව" යි වදල සේක.

හේතුනාධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධම් නැති බැවින් පච්චතීයානුලෝමයෙහි "න හේතු පච්චයා අධිපතියා" යනාදිය නොවදල සේක

අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාවෙහි අධිපති ධම්යෝ ය, නොලැබෙන අවසාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල මහාකුසල මහා ක්‍රියා සහේතුක ලොකික විපාක ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, නිරාධිපති සහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු නාධිපති දෙකෙහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එබැවින් "හේතුපච්චයා න අධිපතියා නව" යනු වදල සේක.

න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න ආරම්මණය මෙනි. න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤදුක්ඛයෙනි නාමඤ්ඤාධිපත්තියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ අනේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේතුකචිත්තජ අනේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිකමීජ උපාදය රූපයෝ ය යන මොවුහු න අඤ්ඤමඤ්ඤයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් පච්චතීයයෙනි "න හෙතු පච්චයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙනි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධිපත්තියෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධිපත්තියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකචිත්තජ සහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් නාන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් "හෙතුපච්චයා අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි" යි වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙනි මෝහය හා අනේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධි-පත්තියෝ ය, අනේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤාධිපත්තියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනේතුක චිත්තජ අනේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු හේතු න අඤ්ඤමඤ්ඤ දෙකිහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පච්චතීයානු ලෝමයෙනි "න හෙතුපච්චයා අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං" යි වදල සේක.

නාමඤ්ඤාධිපත්තියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය හෘදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න අඤ්ඤමඤ්ඤ දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් අනුලෝමපච්චතීයයෙනි "හේතුපච්චයා න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච" යි වදල සේක. නනියුසය නො ලැබේ. නඋපනියුසය ය නආරම්මණය මෙනි.

"හෙතුපච්චයා න පුරෙජානෙ සත්ත" න පුරෙජාන දුක්ඛයෙනි අරූපභූතියෙනි උපදනා අවස්ථාවෙනි මෝහමූලද්වයෙනි මෝහය ය මනෝද්චාරාවච්ඡන්‍යය ය, අනේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාධි පකරය, අනේතුක චිත්තජ අනේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිකමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු න පුරෙජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පච්චතීයයෙනි "න හේතුපච්චයා න පුරෙජානෙ ද්වේ" යි වදල සේක.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපච්චාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි නාමසාක්ඛියෝ හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි" යි වදන සේක.

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ඛි නාමසාක්ඛියෝ හේතු න පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙහි. එ බැවින් පට්ඨනීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ ද්වෙ" යි වදන සේක.

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙහි. එබැවින් අනුලෝම පට්ඨනීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ සත්ත" යි වදන සේක.

"හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ නව" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ සතරය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රචක්ඛිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු න පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පට්ඨනීයයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ ද්වෙ' යි වදන සේක.

හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න පශ්චාත්තාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පච්ඡාජානෙ" යනාදිය නො වදන සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු න පශ්චාත්තානප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය, එබැවින් අනුලෝමපට්ඨනීයයෙහි "හේතුපට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ නව" යි වදන සේක. මේ ක්‍රමය අනුව සකල අනුලෝමපට්ඨනීය වාරයම විසාර කරනු.

"හේතුපට්ඨයා න ආසෙවනෙ නව" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහා කුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, සහේතුක විචාක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්ඛියෝ ය, සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු "නව"

හෙතෙම පවසා න කමෙම තිණි අකුලකුලකුලකියා වේනනාවෝ "න කමෙම තිණි"

හෙතෙම පවසා න විපාකෙ නව මෝහමුලයෙහි මෝහ වර්ජිත කුලලාකුල සහේතුකකියා නාමයකකියෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන විතතඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු න විපාකෙ නව. න සමපසුනෙන නව නාරමමණය මෙනි.

හෙතෙම පවසා න විපසුනෙන තිණි අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමුල මෝහමුල මහාකුල මහාකියා අරූපකුල අරූපකියා උපරිම මාගී සකලඵල නාමයකකියෝ ය යන මොවුහු න විපසුනෙන නව. නො නඡඨි නො වීගන නාරමමණය මෙනි. සහඡාත, තිසසය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්ධාත, මගහ, අඡඨි, අවීගන යන ප්‍රත්‍යය අට හේතුමුලකයේ නො යෙදේ.

හෙතෙම පවසා ආරමමණපවසා න අධිපතියා තිණි. ඵ ඵී අවසාඨාවෙහි අධිපති වන ධමීයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාඨාවෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහාකියා සහේතුකලෝකිකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය යන මොවුහු "හෙතු පවසා ආරමමණපවසා න අධිපතියා තිණි"

හෙතෙම පවසා ආරමමණපවසා න පුරෙඡානෙ තිණි. අරූපවිපාක සතර ය. අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමුල මෝහමුල මහාකුල මහාකියා අරූප කුල අරූපකියා උපරිම මාගී සකලඵලයෝ ය යන නාමයකකියෝ "න පුරෙඡානෙ තිණි"

න පඡඡාඡානෙ තිණි. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ 'තිණි'

න ආසෙවනෙ තිණි, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුල මහාකුල මහා කියා ප්‍රඵම ඡඡවනයෝ ය, සහේතුක විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමයකකියෝ 'තිණි'

න කමෙම තිණි, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුලලා කුල සහේතුකකියා නාමයකකියෝ 'තිණි'

න විපාකෙ තිණි, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුලලා කුල සහේතුක කියා නාමයකකියෝ 'තිණි'

න විපසුනෙන තිණි, අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමයකකියෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත

ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූප කුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාථී සකලඵල නාමසාක්‍ෂයෝ 'තීණි' (ආරම්භප්‍රත්‍යය අනුව නාමසාක්‍ෂයන් පමණක් ලැබෙන බැවින් තීණි කියා ම වේ. හේතුආරම්භ දෙක මුල්වන කල්හි අධිපති පුරේජාත, පව්චාජාත, ආයේවන, කමම, විපාක, විපසුනත යන ප්‍රත්‍යය සත නො යෙදේ.)

හෙතුපව්වයා ආරම්භපව්වයා අධිපතිපව්වයා න පුරේජාතෙ තීණි. අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය, හැමකල්හිම අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාථී සකලඵලයෝ ය, යන නාමසාක්‍ෂයෝ 'තීණි'

න ආසෙවනෙ තීණි. අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය. ඵලසිත් සතර ය යන නාමසාක්‍ෂයෝ 'තීණි'

න කමම තීණි. සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ 'තීණි'

න විපාකෙ තීණි. අධිපතිධම්වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍ෂයෝ 'තීණි' න විපසුනත තීණි න පුරේජාතය මෙති. මේ වාරයේ ලැබෙන්නේ ප්‍රත්‍යය සයෙකි.

හෙතුපව්වයා ආරම්භපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරපව්වයා සමන්තරපව්වයා සහජාතපව්වයා අඤ්ඤාමඤ්ඤාපව්වයා නියසයපව්වයා උපනිසසයපව්වයා, යි උපනිසසය දක්වා මුල් කොට න පුරේජාතාදී ප්‍රත්‍යය සය යෙදෙන වාරයෝ වතුකකයන්ට සමාන වෙති. හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි පටන් පුරේජාතය දක්වා ඇති ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පශ්චාත්චාතාදී ප්‍රත්‍යය තුන යෙදෙන වාරයෝ ද වතුෂ්කයන්ට සමාන වෙති.

හෙතුපව්වයා -පෙ- උපනිසසයපව්වයා පුරේජාතපව්වයා න ආසෙවනෙ තීණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ඵලසතර ය යන නාමසාක්‍ෂයෝ, 'තීණි.'

න කමම තීණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා චේතනාවෝ, 'තීණි'.

න විපාකෙ තීණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා නාමසාක්‍ෂයෝ, 'තීණි' (ප්‍රත්‍යය සතරක් ලැබේ)

හේතු -පෙ- පුරෙජානපච්චයා ආසෙචනපච්චයා න කමෙම තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයන්හි හා මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයන්හි ද ඇති වේතනාවෝ 'තිණි'

න විපාකෙ තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍ෂයෝ, 'තිණි' (පච්ඡාජාත, කමම, විපාක යන ප්‍රත්‍යය තුන ලැබේ.)

හේතු -පෙ- පුරෙජානපච්චයා ආසෙචනපච්චයා කමමපච්චයා න පච්ඡාජාතෙ තිණි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම් හා වේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතකුශල මහද්ගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍ෂයෝ, 'තිණි' න විපාකෙ තිණි. න පච්ඡාජාතය මෙති.

හේතු -පෙ- ආසෙචන කමම ආහාර යන ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පච්ඡාජාත න විපාකයන් යෙදෙන වාරයෝ ද ඉහත කී වාරයන්ට සමාන වෙති. හේතු -පෙ- අවිගත යන ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට න පච්ඡාජාත න විපාක ප්‍රත්‍යයන් යෙදෙන වාර ද කම්ප්‍රත්‍යය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට යෙදෙන වාරයන්ට සමාන වෙති.

ආසෙචනය හැර විපාකය ඇතුළු කොට මූලට යොදනු. හේතු - පෙ- පුරෙජාන පච්චයා කමමපච්චයා විපාකපච්චයා න පච්ඡාජාතෙ එකං, න ආසෙචනෙ එකං. අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාක්‍ෂයෝ ය. ආරම්මණ මූලකාදිය ද වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

(මේ පච්චනියානුලෝමයෙහි හේතුමූලකයේ තිකයන්ගේ පටන් ඉදිරියට ඇති කොටසෙහි පොත්වල එකිනෙකට බොහෝ වෙනස්කම් තිබේ. මුද්‍රිත පට්ඨානපාලිය හා බුරුම සන්නයන් නො ගැලපේ. ඒ සන්නයේ ද අවුල් බොහෝ ය. ඒවා වෙනස් කොට සකස් කිරීමට ඉක්මන් නො විය යුතු නිසාත් පරෙස්සමෙන් කළ යුතු නිසාත් අප විසින් කිසි වෙනසක් නො කරන ලදී. පාලිය ද බුරුම අකුරෙන් මුද්‍රිත පොතේ හැටියට ම මෙහි යොදා ඇත. සන්නයන් බුරුම සන්නයේ සැටියට ම ලියා ඇත.

පච්චනියානුලෝම පච්චනියවාරය නිමි.

පව්‍යනියානුලෝම වාරයේ පාලිය.

න හෙතුපව්‍යයා ආරම්භණෙ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමන්තරෙ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අක්කමක්කෙ ද්වේ, නිය්‍යයෙ ද්වේ, උපනිය්‍යයෙ ද්වේ, පුරෙජානෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ ද්වේ, කමමෙ ද්වේ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ක්කානෙ ද්වේ, මගෙහ එකං, සම්පද්දනෙ ද්වේ, විප්පද්දනෙ ද්වේ, අප්ඵයා ද්වේ, නප්ඵයා ද්වේ, විගනෙ ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ.

න හෙතුපව්‍යයා න ආරම්භණපව්‍යයා සහජනෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, කමමෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පද්දනෙ එකං, අප්ඵයා එකං, අවිගනෙ එකං.

න හෙතුපව්‍යයා න ආරම්භණපව්‍යයා න අධිපතිපව්‍යයා න අනන්තරපව්‍යයා න සමන්තරපව්‍යයා න අක්කමක්කෙපව්‍යයා සහජානෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, කමමෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පද්දනෙ එකං, අප්ඵයා එකං, අවිගනෙ එකං, සබ්බත්ඵ එකං.

න හෙතුපව්‍යයා න ආරම්භණපව්‍යයා න අධිපතිපව්‍යයා න අනන්තරපව්‍යයා න සමන්තරපව්‍යයා න අක්කමක්කෙපව්‍යයා න උපනිය්‍යය පව්‍යයා න පුරෙජානපව්‍යයා න පච්ඡාජානපව්‍යයා න ආසෙවන පව්‍යයා යාචාසෙවනා සබ්බං සද්දසං. න කමමෙ ගණිතෙ පක්ඛපක්ඛා හොතති. න කමමපව්‍යයා සහජානෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අප්ඵයා එකං, අවිගනෙ එකං,

න හෙතුපව්‍යයා න ආරම්භණපව්‍යයා න අධිපතිපව්‍යයා න අනන්තරපව්‍යයා න සමන්තරපව්‍යයා න අක්කමක්කෙපව්‍යයා න උපනිය්‍යයපව්‍යයා න පුරෙජානපව්‍යයා න පච්ඡාජානපව්‍යයා න ආසෙවනපව්‍යයා න කමමපව්‍යයා න විපාකපව්‍යයා න ආහාර පව්‍යයා සහජානෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, අප්ඵයා එකං, අවිගනෙ එකං.

න හෙතුපව්‍යයා න ආරම්භණපව්‍යයා න අධිපතිපව්‍යයා න අනන්තරපව්‍යයා න සමන්තරපව්‍යයා න අක්කමක්කෙපව්‍යයා න උපනිය්‍යයපව්‍යයා න පුරෙජානපව්‍යයා න පච්ඡාජානපව්‍යයා න ආසෙවනපව්‍යයා න කමමපව්‍යයා න විපාකපව්‍යයා න ආහාරපව්‍යයා න ඉන්ද්‍රිය පව්‍යයා න ක්කානපව්‍යයා න මගෙහපව්‍යයා පව්‍යයා න සම්පද්දනපව්‍යයා න විප්පද්දනපව්‍යයා නො නප්ඵපව්‍යයා නො විගනපව්‍යයා සහජානෙ එකං, නිය්‍යයෙ එකං, අප්ඵයා එකං, අවිගනෙ එකං.

න ආරම්භණපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කෙ එකං, නිසසයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මගෙන පඤ්ච, විප්පයුනෙන පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගනෙ පඤ්ච.

න ආරම්භණපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිසසයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, යථා හෙතුමුලකං.

න අධිපතිපව්වයා හෙතුයා නව, ආරම්භණෙ තීණි, අනන්තරෙ තීණි, සමන්තරෙ තීණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කෙ තීණි, නිසසයෙ නව, උපනිසසයෙ තීණි, පුරෙජානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කමම නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්කානෙ නව, මගෙන නව, සම්පයුනෙන තීණි, විප්පයුනෙන නව, අත්ථියා නව, නත්ථියා තීණි, විගනෙ තීණි, අවිගනෙ නව.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නිසසයෙ ද්වෙ, උපනිසසයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙන එකං, සම්පයුනෙන ද්වෙ, විප්පයුනෙන ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිසසයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛින්නං.

න අනන්තරපව්වයා න සමන්තරපව්වයා න අක්කමක්කෙපව්වයා න උපනිසසයපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කෙ එකං, නිසසයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මගෙන පඤ්ච, විප්පයුනෙන පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගනෙ පඤ්ච.

න උපනිසසයපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිසසයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛින්නං.

න පුරෙජානපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානෙ සත්ත, අක්කමක්කේ තිණි, නිය්සයෙ සත්ත, උපනිය්සයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්කානෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ පක්ඛ, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ සත්ත.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ ද්වෙ, අනන්තරේ ද්වෙ, සමන්තරේ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කේ ද්වෙ, නිය්සයෙ ද්වෙ, උපනිය්සයෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ එකං, කමම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආභාරේ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙ එකං, සම්පයුත්තෙ ද්වෙ, විප්පයුත්තෙ එකං, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ.

න පුරෙජාන පව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛිත්තං.

න පව්ජාජානපව්වයා හෙතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කේ තිණි, නිය්සයෙ නව, උපනිය්සයෙ තිණි, පුරෙජානෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමම නව, විපාකෙ එකං, ආභාරේ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්කානෙ නව, මගෙ නව, සම්පයුත්තෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ නව, අත්ථියා නව, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ නව.

න පව්ජාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ ද්වෙ, අනන්තරේ ද්වෙ, සමන්තරේ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කේ ද්වෙ, නිය්සයෙ ද්වෙ, උපනිය්සයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආභාරේ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙ එකං, සම්පයුත්තෙ ද්වෙ, විප්පයුත්තෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ.

න පව්ජාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුත්තෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛිත්තං,

න ආසෙවනපව්වයා හෙතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කේ

තීණි, නියයයෙ නව, උපනියයෙ තීණි, පුරෙඡානෙ තීණි, කමෙම නව, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්කානෙ නව, මගෙහ නව, සමපසුනෙහ තීණි, විපසුනෙහ නව, අපථියා නව, නපථියා තීණි, විගනෙ තීණි, අවිගනෙ නව.

න ආසෙවනපච්චියා න හෙතුපච්චියා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමනන්තාර ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නියයයෙ ද්වෙ, උපනියයෙ ද්වෙ, පුරෙඡානෙ ද්වෙ, කමෙම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මගෙහ එකං, සමපසුනෙහ ද්වෙ, විපසුනෙහ ද්වෙ, අපථියා ද්වෙ, නපථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ.

න ආසෙවනපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණපච්චියා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නියයයෙ එකං, කමෙම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විපසුනෙහ එකං, අපථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛින්නං.

න කමමපච්චියා හෙතුයා තීණි, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා තීණි, අනන්තරෙ තීණි, සමනන්තරෙ තීණි, සහජානෙ තීණි, අක්කමක්කෙ තීණි, නියයයෙ තීණි, උපනියයෙ තීණි, පුරෙඡානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, ආහාරෙ තීණි, ඉන්ද්‍රියෙ තීණි, ක්කානෙ තීණි, මගෙහ තීණි, සමපසුනෙහ තීණි, විපසුනෙහ තීණි, අපථියා තීණි, නපථියා තීණි, විගනෙ තීණි, අවිගනෙ තීණි.

න කමමපච්චියා න හෙතුපච්චියා ආරම්මණෙ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නියයයෙ එකං, උපනියයෙ එකං, පුරෙඡානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, සමපසුනෙහ එකං, විපසුනෙහ එකං, අපථියා එකං, නපථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න කමමපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණපච්චියා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නියයයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අපථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛින්නං.

න විපාකපච්චියා හෙතුයා නව, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා නව, අනන්තරෙ තීණි, සමනන්තරෙ තීණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කෙ තීණි, නියයයෙ නව, උපනියයෙ තීණි, පුරෙඡානෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කමෙම නව, ආහාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්කානෙ නව, මගෙහ නව, සමපසුනෙහ තීණි, විපසුනෙහ නව, අපථියා නව, නපථියා තීණි, විගනෙ තීණි, අවිගනෙ නව.

න විපාකපච්චයා න හේතුපච්චයා ආරම්භණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජානේ ද්වේ, අක්කමක්කේ ද්වේ, නිස්සයේ ද්වේ, උපනිස්සයේ ද්වේ, පුරේජානේ ද්වේ, ආසෙවනේ ද්වේ, කමේම ද්වේ, ආභාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සම්පසුනේ ද්වේ, විපසුනේ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනේ ද්වේ, අවිගනේ ද්වේ.

න විපාකපච්චයා න හේතුපච්චයා න ආරම්භණපච්චයා සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, විපසුනේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න ආභාරපච්චයා සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න ඉන්ද්‍රියපච්චයා සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනේ එකං.

න ක්කානපච්චයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරේජානේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, සම්පසුනේ එකං, විපසුනේ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනේ එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න මග්ගපච්චයා න හේතුපච්චයා ආරම්භණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරේජානේ එකං, ආසෙවනේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, සම්පසුනේ එකං, විපසුනේ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනේ එකං, අවිගනේ එකං.

න මග්ගපච්චයා න හේතුපච්චයා න ආරම්භණපච්චයා සහජානේ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, විපසුනේ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න සම්පසුනපච්චයා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානේ පඤ්ච, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයේ පඤ්ච, කමේම පඤ්ච, විපාකේ එකං, ආභාරේ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියේ පඤ්ච, ක්කානේ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විපසුනේ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගනේ පඤ්ච,

න සම්පයුතතපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමකෙක්ක එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුතෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛිතං.

න විප්පයුතතපව්වයා හෙතුයා තීණි, ආරම්මණෙ තීණි, අධිපතියා තීණි, අනන්තරෙ තීණි, සමන්තරෙ තීණි, සහජානෙ තීණි, අක්කමකෙක්ක තීණි, නිය්සයෙ තීණි, උපනිය්සයෙ තීණි, ආසෙවනෙ තීණි, කමම තීණි, විපාකෙ තීණි, ආහාරෙ තීණි, ඉන්ද්‍රියෙ තීණි, ක්කානෙ තීණි, මග්ගෙ තීණි, සම්පයුතෙන තීණි, අත්ථියා තීණි, නත්ථියා තීණි, විගතෙ තීණි, අවිගතෙ තීණි.

න විප්පයුතතපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමකෙක්ක ද්වෙ, නිය්සයෙ ද්වෙ, උපනිය්සයෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ එකං, කමම ද්වෙ, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මග්ගෙ එකං, සම්පයුතෙන ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගතෙ ද්වෙ, අවිගතෙ ද්වෙ.

න විප්පයුතතපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමකෙක්ක එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, සංඛිතං.

නො නත්ථිපව්වයා නො විගතපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමකෙක්ක එකං, නිය්සයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ක්කානෙ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විප්පයුතෙන පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

නො විගතපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමකෙක්ක එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුතෙන එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං.

නො විගතපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න අනන්තරපව්වයා න සමන්තර පව්වයා න අක්කමකෙක්ක පව්වයා සහජානෙ එකං, නිය්සයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, විප්පයුතෙන එක, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, නො විගතපව්වයා න හෙතුපව්වයා, සංඛිතං.

න කම්මපච්චයා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, නො විගත පච්චයා න හෙතු පච්චයා, සංඛිතං.

න කම්මපච්චයා න විපාකපච්චයා න ආහාරපච්චයා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, නො විගත පච්චයා න හෙතු පච්චයා. සංඛිතං.

න කම්මපච්චයා න විපාකපච්චයා න ආහාරපච්චයා න ඉන්ද්‍රිය පච්චයා, න ඤාතපච්චයා, න මග්ගපච්චයා, න සම්පයුත්තපච්චයා, න විපයුත්තපච්චයා, නො තත්ථිපච්චයා, සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං.

පච්චතීයානුලෝමං.

පටිච්චාරො.

පව්වනියානුලෝම වාරයේ

සන්නය.

පව්වනියානුලෝම පව්වනීය වාරයට අනතුරු ව පව්වය-පව්වනියානුලෝම වාරය වදල සේක. එහි න හේතුදුකාදිවාරාදි වශයෙන් වාර විස්සක් ඇත්තේ ය. (සහජාතනියසය අභි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සහර මේ වාරයෙහි නො යෙදේ.) එයින් නහේතුදුකාදිවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද දුක නික වතුකකාදි වශයෙන් වාර එකුන්විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහිද න හේතුමුලක ආරම්මණදුකාදි වසයෙන් වාර එක් විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් නහේතුමුලක ආරම්මණදුකය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, 'න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ ද්වේ' යනුවෙනි.

ඒ න හේතුමුලක ආරම්මණ දුකයෙහි මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤයෝ ආරම්මණප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ තිණි" යි වදල සේක.

අහේතුක විතතථ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීථ බාහ්‍ය ආහාරථ සෘතුථ අසංඤ්ජසන්තවකමීථ ප්‍රවෘත්තිකමීථ රූපයෝ න හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පව්වනීයයෙහි "න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං" යි වදල සේක.

සහේතුක විතතථ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීථ රූපයෝ න හේතු ආරම්මණ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙහි. එ බැවින් අනුලෝම-පව්වනීයයෙහි "හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච" යි වදල සේක.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤයෝ නහේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එ බැවින් පව්වනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ ද්වේ" යි වදල සේක. නහේතුමුලක අධිපතිදුකයක් නො ලැබේ. නහේතුමුලක අනන්තර සමන්තර දුකයෝ ආරම්මණ දුකය මෙනි.

නහේතුමුලක සහජාත දුකයෙහි මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤයෝ ය, සහේතුක විතතථ සහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකමීථ රූපයෝ ය යන මොවුහු සහජාත ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක්

වී නහේනුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේනුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේනුපවටියා සහජානෙ නව" යි වදල සේක.

නහේනුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී සහජානප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේය. එ බැවින් පවතිනියයෙහි "න හේනුපවටියා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

නහේනු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් ද නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝමපවතිනියයෙහි "හේනුපවටියා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදල සේක.

මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහය ය, අහේනුක ප්‍රචක්‍ෂිතප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂිය සතර ය, අහේනුකච්ඡිතජ අහේනුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රචක්‍ෂිතකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේනු සහජාන දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. එ බැවින් "න හේනුපවටියා සහජානෙ ද්වේ" යි වදල සේක.

න හේනුමුලකඥ්ඤාමඥ්ඤා දුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේනුක ප්‍රචක්‍ෂිත ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියයෝ ය, සහේනුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවස්තුව ය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේනුකච්ඡිතජ සහේනුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී නහේනුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේනුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේනුපවටියා අඥ්ඤාමඥ්ඤා තිණි" යි වදල සේක.

නාමසාක්‍ෂියයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේනුකච්ඡිතජ රූපයෝ ය, හදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ අහේනුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහා භූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේනුකච්ඡිතජ අහේනුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්තකමීජ ප්‍රචක්‍ෂිතකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේනුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් පවතිනියයෙහි "න හේනුපවටියා න අඥ්ඤාමඥ්ඤා එකං" යි වදල සේක.

නාමසාක්‍ෂියයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේනුක ච්ඡිතජ රූපයෝ ය, හදයවස්තුවෙන් අන්‍ය වූ සහේනුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන සහේනුකච්ඡිතජ සහේනුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේනු අඥ්ඤාමඥ්ඤා දෙකිහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝමපවතිනියයෙහි "හේනුපවටියා න අඥ්ඤාමඥ්ඤා පඤ්ඤා" යි වදල සේක.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රචක්තිප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිනාමයක්කයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හදයවය්‍යාවය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක විතතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්ජවකමීජ ප්‍රචක්තිකමීජ මහාභුතයෝ ය යන මොවුහු නහේතු අසංඥමසංඥ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝතපනනයෝ වෙහි. එ බැවින් පවටනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපවටයා අසංඥමසංඥ ද්වෙ" යනු වදල සේක. නියසයදුකය සහජාන දුකය මෙහි. උපනියසය දුකය ආරමමණ දුකය මෙහි.

න හේතුමුලක පුරේජාන දුකයෙහි පසඬවෝකාරභුමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි වු මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරුප විපාක ද වරජිත වු සහේතුකප්‍රචක්ති නාමයක්කයෝ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝතපනන වී න හේතුප්‍රත්‍යයෝතපනන නො වීමෙන් න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි, එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපවටයා පුරේජානෙ තිණි" යි වදල සේක.

අරුපභුමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි වු මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවජ්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කය සතරය, අහේතුක විතතජ රුපයෝය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රුපයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයෝතපනන පමණක් වී පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝතපනන නො වීමෙන් පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. එ බැවින් පවටනියයෙහි "න හේතුපවටයා න පුරේජානෙ ද්වෙ" යි වදල සේක.

අරුපවිපාක සතර ය, අරුපභුමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි මෝහ- මුලද්වයෙහි මෝහ වරජිත ලෝහමුල මෝහමුල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාචී සකලඵල නාමයක්කයෝ ය, සහේතුක විතතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රුපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝතපනනයෝ නො වෙහි. එ බැවින් අනුලෝමපවටනියයෙහි "හේතුපවටයා න පුරේජානෙ සනන" යි වදල සේක.

පසඬවෝකාරභුමියෙහි උපදනා අවසාාවෙහි වු මෝහමුලද්වය- යෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචක්ති නාමයක්කයෝ නහේතු පුරේජාන දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝතපනනයෝ වෙහි. එ බැවින් පවටනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපවටයා පුරේජානෙතිණි" යි වදල සේක.

නහේතුමුලක ආසේවන දුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වරජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගන කුශල මහදගනක්‍රියා ලෝකෝතතරකුශලයෝ ය යන මොවුහු ආසේවන ප්‍රත්‍යයෝතපනන පමණක් වී නහේතුප්‍රත්‍යයෝතපනන නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පවටයා ආසේවනෙ තිණි" යි වදල සේක.

මෝහමුලපුට්ටනියෙහි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද පුට්ටනිය ය, හසිනෝත්පාදයෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුක චිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආසේවන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් ආසේවනප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ටනියෙහි "න හෙතුපට්ටියා න ආසෙවනෙ ද්වේ" යි වදල සේක.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා පුට්ටනියෝ ය, සහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු ආසේවන දෙකිනි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එබැවින් අනුලෝම-පට්ටනියෙහි "හෙතුපට්ටියා න ආසෙවනෙ නව" යි වදල සේක.

මෝහමුලද්විතියාදිජවනයන්හි මෝහය හා හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ නහේතු ආසෙවන දෙකිනි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, එ බැවින් පට්ටනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ටියා ආසෙවනෙ ද්වේ" යි වදල සේක. මේ ක්‍රමය අනුව දුකතික වතුකකාදියෙහි අනුලෝමයෙහි කල විස්තරය සලකා විසාර කරනු. ඉදිරියට ඒ ඒ වාක්‍යයේ අභිධෙය පමණක් දක්වනු ලැබේ.

න හෙතුපට්ටියා කමේම ද්වේ. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ක්‍රියාවේනනාවන් ගෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකචිත්තජ අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඤ-සන්ත්ව කමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ, 'ද්වේ.'

න හෙතුපට්ටියා විපාකෙ එකං. අහේතුකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, අහේතුකවිපාකචිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, "එකං"

ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ක්‍රියානෙ ද්වේ, මේවායේ අභිධෙය අනුලෝමවාර විසාරයේදී දැක්වූ ධර්මයෝ ම ය, මගෙන එකං. මෝහමුල-ද්වයෙහි මෝහය ය. සමපසුනෙක ද්වේ, විපසුනෙක ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ, වූක්කානුසාරයෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය.

න හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණපට්ටියා සහජානෙ එකං. අහේතුක චිත්තජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ, "එකං" න හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණ-පට්ටියා අසඤ්ඤාමසඤ්ඤා එකං. අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන හෘදය වස්තුවය, ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ

ය, යන මොවුහු, "එකං" න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා නිසසයෙ එකං. සහජානෙයෙහි මෙනි. කමෙම එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ, 'එකං' විපාකෙ එකං. අහේතුකවිපාකයන්ගේ චිත්තජ රූපයෝ ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' ආහාරෙ එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුක-ප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ රූපයෝ, 'එකං' ඉන්ද්‍රියෙ එකං. අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය වූ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ රූපයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' 'කුඩානෙ එකං' අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ, 'එකං' විපසුද්‍රව්‍යෙ එකං. අත්ථියා එකං. අචිගතෙ එකං. සහජාතය මෙනි.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තරපට්ඨයා න සමන්තරපට්ඨයා යි යෙදෙන තූන්වල ද වෙනසක් තූන්තේ ය.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්භණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න අනන්තර පට්ඨයා න සමන්තරපට්ඨයා න අක්කමක්කපට්ඨයා සහජානෙ එකං. නාමස්සාධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජරූපයෝ ය, හෘදය වස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රවෘත්තිකමීජ රූපයෝ ය, යන මොවුහු, 'එකං' නහෙතු -පෙ- න අක්කමක්කපට්ඨයා නිසසයෙ එකං. සහජාතය මෙනි. කමෙම එකං. නාමස්සාධියන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ අසංඤ්‍යන්තවකමීජ ප්‍රවෘත්තිකමීජ මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු, 'එකං' විපාකෙ එකං, නාමස්සාධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන විපාකාහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකවිපාකචිත්තජ උපාදයරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, එකං, ආහාරෙ එකං නාමස්සාධි- යන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ ආහාරජ උපාදයරූපයෝ ය, යන මොහු, 'එකං' ඉන්ද්‍රියෙ එකං. නාමස්සාධියන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුකචිත්තජ රූපයෝ ය, හෘදයවස්තුචෙන් අන්‍ය වූ අහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයෝ ය, මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේතුක චිත්තජ

අනේකකප්‍රතිසන්ධිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය, ජීවිතෝත්ථියයෙන් අන්‍ය අසංඥසන්තව කම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු 'එකං' ඤානෙ එකං. නාමසකන්ධයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකක විතත රූපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් අන්‍ය අනේකකප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය, මහාභූතයන්ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අනේකවිතත ප්‍රතිසන්ධි කම්ප උපාදයරූපයෝ ය යන මොවුහු, එකං විප්‍යයුතෙ එකං ඤානය මෙනි. අත්ථියා එකං අවිගතෙ එකං සහජාතය මෙනි. සබ්බස්ම එකං, සෑම තන්හි ම එක් වාරය බැගින් ඇත්තේ ය.

මූලයෙහි න උපනිස්සය න පුරේජාන න පච්ජාජාන න ආසේචන යන ප්‍රත්‍යයන් අන්ත කොට ඇති වාරයෝ ද න අසඤ්ඤාසඤ්ඤා අන්තකොට ඇති වාරයන් හා සමාන වෙති.

න හෙතු -පෙ- න පුරේජානපච්චියා න පච්ජාජානපච්චියා න ආසේචන පච්චියා න කම්මපච්චියා සහජානෙ එකං. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ආහාරජ ඤාතූජ උපාදයරූපයෝ, 'එකං' නිස්සය අත්ථි අවිගත යෙදෙන වාරයෝ ද සමාන වෙති. ආහාරෙ එකං. මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන ආහාරජ උපාදයරූපයෝ, 'එකං' න කම්මය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් වන කල්හි අවසානයට යෙදෙන්නේ සහජාන නිස්සය ආහාර අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය පස ය. එ බැවින් පාලියෙහි "න කම්මෙ ගණිතෙ පඤ්ච පඤ්ඤා හොතති" යි දැක්විණ.

න හෙතු -පෙ- න කම්මපච්චියා න විපාකපච්චියා න ආහාරපච්චියා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං අවිගතෙ එකං. අභිධෙය මහාභූතයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන බාහ්‍ය ඤාතූජ උපාදයරූපයෝ ය.

න හෙතු -පෙ- න ආහාර, න ඉන්ද්‍රිය, න ඤාන, න මග්ග, න සම්ප්‍යයුත්ත, න විප්‍යයුත්ත, නො නත්ථි, නොවිගතපච්චියා සහජානෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං, අභිධෙය ඉහත කී ධර්මයෝ ම ය. න හේතුදුකාදිය නිමි.

න ආරම්මණපච්චියා හෙතුයා පඤ්ච අභිධෙය සහේකවිතත සහේකකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයෝ ය. න ආරම්මණ පච්චියා අධිපතියා පඤ්ච, අභිධෙය සාධිපති විතතරූපයෝ ය. සහජානෙ පඤ්ච, අභිධෙය විතතරාදි රූපකොටස් සත ය. පච්චතීයානුලෝමය මෙනෙහි කොට දුකතිකාදිය විසාර කරනු. නානන්තර න සමනන්තර දුකාදි වාරයන් ද වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

පච්චසපච්චියානු ලෝමවාරය යි.

පටිච්චාරය නිමි.

සහජාත අනුලෝමචාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං සහජාතො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා,
 කුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො
 ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා, කුසලං ධම්මං සහජාතො
 අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, කුසලෙ ඛන්ධෙ සහජාතං
 විතසමුච්චියානං රූපං. කුසලං ධම්මං සහජාතො කුසලො ච අඛ්‍යාකතො
 ච ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, කුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා නයො
 ඛන්ධා විතසමුච්චියානං රූපං. නයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො ඛන්ධො
 විතසමුච්චියානං රූපං. ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා
 විතසමුච්චියානං රූපං.

අකුසලං ධම්මං සහජාතො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා,
 අකුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ සහජාතො
 එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං සහජාතො
 අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ සහජාතං
 විතසමුච්චියානං රූපං. අකුසලං ධම්මං සහජාතො අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො
 ච ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතා නයො
 ඛන්ධා විතසමුච්චියානං රූපං, නයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො
 ඛන්ධො විතසමුච්චියානං රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා
 විතසමුච්චියානං රූපං.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං සහජාතො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතු-
 පච්චියා, විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සහජාතා නයො
 ඛන්ධා විතසමුච්චියානං රූපං, නයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො ඛන්ධො
 ඛන්ධො විතසමුච්චියානං රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා
 විතසමුච්චියානං රූපං. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං
 සහජාතා නයො ඛන්ධා කච්ඡතා ච රූපං නයො ඛන්ධෙ සහජාතො එකො
 ඛන්ධො කච්ඡතා ච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා කච්ඡතා ච
 රූපං, ඛන්ධෙ සහජාතං වජ්ඣු, වජ්ඣුං සහජාතා ඛන්ධා. එකං මහාභූතං
 සහජාතා නයො මහාභූතා නයො සහජාතං එකං මහාභූතා ද්වේ මහාභූතෙ
 සහජාතා ද්වේ මහාභූතා, මහාභූතෙ සහජාතං විතසමුච්චියානං රූපං,
 කච්ඡතාරූපං, උපාදය රූපං.

කුසලං රූපං අඛ්‍යාකතං ධම්මං සහජාතො අඛ්‍යාකතො ධම්මො
 උප්පජ්ජති හේතුපච්චියා, කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච සහජාතං
 විතසමුච්චියානං රූපං,

අකුසල ඤව අබ්‍යාකත ඤව ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලෙ ඛ්‍යෙව මහාභූතෙ ව සහජානං විතතසමුට්ඨානං රූපං. යථා පටිච්චාරෙ එවං විතරාතෙතබ්බං.

හෙතුයා නව, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා නව, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි, සහජානෙ නව, අක්කමක්කේ තිණි, නියසයෙ නව, උපනිස්සයෙ තිණි, පුරෙජානෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමමෙ නව, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ නව, ඉන්ද්‍රියෙ නව, ක්‍රියානෙ නව, මගෙන නව, සමපයුත්තෙ තිණි, විපපයුත්තෙ නව, අත්ථියා නව, තත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ නව, අනුලොමං. යථා පටිච්චාර ගණනා එවං ගණෙතබ්බං.

අකුසලං ධම්මං සහජානො අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපව්වයා, විචිකිච්ජාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යෙව සහජානො විචිකිච්ජා සහගතො උධව්ව සහගතො මොහො.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සහජානො අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපව්වයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං සහජානා තයො ඛ්‍යා, විතතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛ්‍යෙව සහජානො එකො ඛ්‍යො විතතසමුට්ඨාන ඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛ්‍යෙව සහජානා ද්වෙ ඛ්‍යා විතතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, අහෙතුකපටිසන්ධිකඛ්‍යෙව විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං සහජානා තයො ඛ්‍යා කට්තනා ව රූපං, තයො ඛ්‍යෙව සහජානො එකො ඛ්‍යො කට්තනා ව රූපං, ද්වෙ ඛ්‍යෙව සහජානා ද්වෙ ඛ්‍යා කට්තනා ව රූපං, ඛ්‍යෙව සහජානං වත්ථු, වත්ථුං සහජානා ඛ්‍යා. එකං මහාභූතං සහජානා තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ සහජානං එකං මහාභූතං ද්වෙ මහාභූතෙ සහජානා ද්වෙ මහා භූතා, මහාභූතෙ සහජානං විතතසමුට්ඨානං රූපං, කට්තනා රූපං, උපාදය රූපං, බාහිරං ආභාරසමුට්ඨානං උතුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභූතං සහජානා තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ සහජානං කට්තනා රූපං, උපාදයරූපං. යථා පටිච්චාරෙ එවං විතරාතෙතබ්බං.

න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කේ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ජාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමමෙ තිණි, න විපාකෙ නව, න ආභාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං. න ක්‍රියානෙ එකං, න මගෙන එකං, න සමපයුත්තෙ පඤ්ච, න විපපයුත්තෙ තිණි, නො තත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

පව්වතීයං.

හෙතෙව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා නව, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමනන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිසසයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ නව, න ආසෙවනෙ නව, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ නව, න සමපයුනෙ පඤ්ච, න විපසයුනෙ තිණි, නො, නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

අනුලෝම පච්චතීයං.

න හෙතෙව්වයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමනන්තරේ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අඤ්ඤමඤ්ඤ ද්වේ, නිසසයෙ ද්වේ, උපනිසසයෙ ද්වේ, පුරෙජානෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ ද්වේ, කමෙම ද්වේ, විපාකෙ එකං, ආනාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ක්කානෙ ද්වේ, මගෙ එකං, සමපයුනෙ ද්වේ, විපසයුනෙ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනෙ ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ, පච්චතීයානුලෝමං.

සහජාතචාරො.

පටිච්චට්ඨං නාම සහජාතට්ඨං, සහජාතට්ඨං නාම පටිච්චට්ඨං.

**තිකපටිපාටන විසාස්සනා චාරයෙහි
සහජාතචාර අනුලෝමයේ**

සන්නය.

පටිච්චචාරයට අනතුරු ව සහජාතචාරය වදල සේක. එහි ද පච්චයානුලෝමය ය, පච්චය පච්චතීය ය, පච්චයානුලෝම පච්චතීය ය, පච්චය පච්චතීයානුලෝමය ය යි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පච්චයානුලෝම චාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද විභධවාර සඛිඛ්ඛාචාර වශයෙන් වාර දෙකක් ඇත්තේ ය. එයින් විභධවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද හේතුප්‍රත්‍යයවිභධවාරාදී වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය විභධවාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද කුශලපදවාරාදී වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුශලපදවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අවසාන පදයන් ගේ වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථිය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේය: කුසලං ධම්මං සහජාතො කුසලො ධම්මො උපසස්සති හෙතෙව්වයා, විථියට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. ඒ මෙසේ ය: කුසලං එකං ඛන්ධං සහජාතො නයො ඛන්ධා, ඛයො ඛන්ධො සහජාතො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධො සහජාතා ද්වේ ඛන්ධා.

පදවී.

කුසලං ධම්මං සහජානො, කුශලධම්මීය හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: කුසලො ධම්මො, කුශලධම්මීය: හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උප්පජ්ජති, උපදී. කුසලං, කුසල් වූ: එකං ඛන්ධං සහජානා, එක් ස්කන්ධයක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: තයො ඛන්ධා, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් වෙති. තයො ඛන්ධො සහජානො, ස්කන්ධ තුනක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: එකො ඛන්ධො, එක් ස්කන්ධයක් වේ. ද්වෙ ඛන්ධො සහජානා, ස්කන්ධ දෙකක් හා එක් ව ඉපදීම් වශයෙන්: ද්වෙ ඛන්ධා, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. (මෙසේ පදවී කියන ලද්දේ සිංහල ව්‍යවහාරයට ගැලපෙන හැටියට ය.)

අභිධෙයාථී.

මෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් හා එක් ව උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් සහජාන ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ලැබෙත් ය කියා හෝ කිය යුතු ය. හේතු පාඨයේ අභිධෙය දක්වනු. ඉතිරි සියල්ලෙහි ම පදවී හා අභිධෙයාථී පටිච්චාරයෙහි කී තයින් තේරුම් ගත හැකි ය.

පටිච්චාර සහජානවාර දෙකහි අථී වශයෙන් එකිනෙකට වෙනසක් නැත්තේ ය. එ බැවින් ඒ බව "පටිච්චට්ඨං නාම සහජානට්ඨං සහජානට්ඨං නාම පටිච්චට්ඨං " යි පාලියෙහි ම දැක්විණි: පටිච්චාරයට අනතුරු ව ඒ අථීයම දක්වන සහජාන වාරය දේශනය කිරීම සමඛන්ධයෙන් කරුණු කීපයක් අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ. "වක්ඛං ව පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛං වික්ඛංඤාණං" යනාදි නැන්වල සහජානධම්මයන් ගේ ප්‍රත්‍යය භාවය 'පටිච්ච' යන වචනයෙන් කියැවේ. භූතරූපයන් හා සහජාන වූ ද උපාදය රූපයෝ භූතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය නොවෙති. මේ පට්ඨාන දේශනයෙහි පටිච්ච යනුවෙන් සහජාන වශයෙන් ප්‍රත්‍යය වන ධම්මයන් ම ගත යුතු බව දක්වනු පිණිස සහජාන වාරය දේශනය, "සහජාන" යන වචනයෙන් ද ප්‍රත්‍යය වන ධම්මයන් ම ගත යුතු බව දැක්වීම සඳහා පටිච්චාරය ද දේශිත ය, මෙ සේ පටිච්චාරයෙන් සහජානවාරයා ගේ ද සහජානවාරයෙන් පටිච්චාරයා ගේ ද අථීය නියම කරනු පිණිස සමානාථී ඇති මේ වාර දේශිත ය. මේ එක් කරුණෙකි. සමහරු පටිච්ච යන වචනයෙන් කී කල්හි ඒ අථීය තේරුම් ගනිති. සමහරු සහජානය යි කී කල්හි අථීය තේරුම් ගනිති. එ දෙකින් අථීය තේරුම් ගන්නා වූ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් මේ වාර

දෙක දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි. දේශනා විලාශ වශයෙන් මෙ සේ එක ම අභිය දෙයාකාරයකින් දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි. ප්‍රතිසංචිත් ප්‍රභේදය දැනගනු පිණිස දේශිත ය යනු එක් කරුණෙකි.

"පටිච්චට්ඨං නාම සහජාතධං, සහජාතධං නාම පටිච්චට්ඨනති ඉදං උභින්නමිපි එනෙසං වාරාතං අත්ථිතො නින්නානා කරුණභාව දසසනත්ථං වුන්නං, අත්ථතො හි එනෙ ද්වෙ පි නින්නානාකරුණා. එවං සනෙත පි අක්කමක්කසස අත්ථනියාමනත්ථං වුන්නා. වක්ඛුං ව පටිච්ච රූපෙ වා ති ආදීසු හි අසහජාතමපි පටිච්ච උපපජ්ජති ති වුච්චති. සහජාතමපි ව උපාදයරූපං, භුත්රූපසස පච්චයො න හොති. ඉති පටිච්චචාරෙන සහජාතපච්චයභාවං, සහජාතචාරෙන ව පටිච්චා ති වුන්නසස සහජාතභාවං නියමෙතුං උහොපෙනෙ වුන්නා. අපි ව තථා බුජ්ජධිතකානං අජ්ජධාසය වසෙන දෙසනා විලාසවසෙන නිරුත්තිපටිසමිහිද පභේදජානන වසෙනා වා ති එනෙ උහො පි වුන්නාති" යනු අට්ඨවා යි.

සහජාත වාරය නිමි.

පච්චය වාරයේ පාලිය.

(හෙතුච්චධෙගා)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා. කුසලං ධම්මං පච්චයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ පච්චයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ව අඛ්‍යාකතො ව ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානකඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨාන කඤ්ච රූපං. ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානකඤ්ච රූපං.

අකුසලං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං පච්චයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ පච්චයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං පච්චයා, අකුසලො ව අඛ්‍යාකතො ව ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පච්චයා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානකඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පච්චයා එකො ඛන්ධො විත්තසමුට්ඨානකඤ්ච රූපං, ද්වෙ ඛන්ධෙ පච්චයා ද්වෙ ඛන්ධා විත්ත සමුට්ඨානකඤ්ච රූපං.

අඛණකතො ව ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං ඛණං ච ව්‍යුථං ච පච්චයා තයො ඛණං, තයො ඛණෙ ච ව්‍යුථං ච පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණෙ ච ව්‍යුථං ච පච්චයා ද්වේ ඛණා, අකුසලෙ ඛණෙ මහාභුතෙ ච පච්චයා විතකසමුච්චානං රූපං.

(ආරම්භ)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, කුසලං එකං ඛණං පච්චයා තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණෙ පච්චයා ද්වේ ඛණො.

අකුසලං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණං පච්චයා තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණෙ පච්චයා ද්වේ ඛණා.

අඛණකතං ධම්මං පච්චයා අඛණකතො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, විපාකාඛණකතං කිරියාඛණකතං එකං ඛණං පච්චයා තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණෙ පච්චයා ද්වේ ඛණා, පට්ඨපජ්ජකරණෙ විපාකාඛණකතං එකං ඛණං පච්චයා තයො ඛණා, තයො ඛණෙ පච්චයා එකො ඛණො, ද්වේ ඛණෙ පච්චයා ද්වේ ඛණා, ව්‍යුථං පච්චයා ඛණා, වකඛායනනං පච්චයා වකඛවිකුසලාණං, සොනායනනං පච්චයා සොනවිකුසලාණං, ඝානායනනං පච්චයා ඝානවිකුසලාණං, ජීවිහායනනං පච්චයා ජීවිහාවිකුසලාණං, කායායනනං පච්චයා කායවිකුසලාණං, ව්‍යුථං පච්චයා විපාකාඛණකතා කිරියාඛණකතා ඛණා. අඛණකතං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භපච්චයා, ව්‍යුථං පච්චයා කුසලා ඛණා. අඛණකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, ව්‍යුථං පච්චයා අකුසලා ඛණා.

කුසලඤ්ච අඛණකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, කුසලං එකං ඛණඤ්ච ව්‍යුථං ච පච්චයා තයො ඛණා, -පෙ- ද්වේ ඛණෙ ච ව්‍යුථං ච පච්චයා ද්වේ ඛණා.

අකුසලඤ්ච අඛණකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති ආරම්භ පච්චයා, අකුසලං එකං ඛණං ච ව්‍යුථං ච පච්චයා තයො ඛණා, -පෙ- ද්වේ ඛණෙ ච ව්‍යුථං ච පච්චයා ද්වේ ඛණා.

(අධිපති)

කුසලං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති අධිපති පච්චයා, කුසලං එකං ඛණං පච්චයා, තීණි.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපතිපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා, තිණිං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං තඤ්ච රූපං, එකං මහාභූතං පව්වයා තයො මහාභූතා. මහාභූතෙ පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, උපාදයරූපං වජ්ඣං පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපතිපව්වයා, වජ්ඣං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා. යථා හෙතුවව්වයා එවං විඤ්චා රෙතඛබ්බං.

(අනන්තර)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පව්වයා, සමනන්තර පව්වයා, යථා ආරම්මණපව්වයා එවං විඤ්චා රෙතඛබ්බං.

(සහජාත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා තිණිං. අකුසලං ධම්මං පව්වයා තිණිං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා විත්තසමුට්ඨානං ව රූපං, පටිසන්ධිකඛණේ එකං මහාභූතං පව්වයා බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං, උකුසමුට්ඨානං අසක්කප්පන්නානං එකං මහාභූතං පව්වයා, -පෙ- මහාභූතෙ පව්වයා කචන්තාරූපං, උපාදයරූපං, වකඛායනනං පව්වයා වකුච්චිඤ්ඤාණං, - පෙ- කායායනනං පව්වයා කායච්ඤ්ඤාණං, වජ්ඣං පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත පව්වයා, වජ්ඣං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා, යථා හෙතුවව්වයා එවං විඤ්චා රෙතඛබ්බං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්ක පව්වයා, එකං. අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්කපව්වයා, එකං.

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අක්කමක්කපව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වේ ඛන්ධෙ පව්වයා ද්වේ ඛන්ධා. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා වජ්ඣං ව -පෙ- ද්වේ

බැංකු පව්වයා ද්වේ බැංකු වැනි ව, බැංකු පව්වයා වැනි, වැනි පව්වයා බැංකු, එක මහාභූත පව්වයා නයො මහාභූත, -පෙ- ද්වේ මහාභූත පව්වයා ද්වේ මහාභූත, බාහිර ආහාරසම්ප්‍රධාන. උතුරුසම්ප්‍රධාන. අසඤ්ඤාසන්තන. එක මහාභූත පව්වයා නයො මහාභූත -පෙ- ද්වේ මහාභූත පව්වයා ද්වේ මහාභූත. වකඛායනන. පව්වයා වකඛුච්ඡාණං -පෙ- කායායනන. පව්වයා කායච්ඡාණං, වැනි පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බැංකු. අබ්‍යාකත. ධම්ම. පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති අඤ්ඤාමඤ්ඤාපව්වයා, වැනි පව්වයා කුසලා බැංකු. යථා ආරම්භපව්වය. එව. විජ්ජාරෙතබ්බං.

(නියුය)

කුසල. ධම්ම. පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති නියුය පව්වයා, කුසල. එක බැංකු. පව්වයා නයො බැංකු, යථා සහජාත පව්වය. එව. විජ්ජාරෙතබ්බං.

(උපනියුය)

කුසල. ධම්ම. පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති උපනියුය පව්වයා, කුසල. එක බැංකු. පව්වයා, ආරම්භ පව්වය සද්ධි.

(පුරෙජාත)

කුසල. ධම්ම. පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාත පව්වයා, කුසල. එක බැංකු. පව්වයා නයො බැංකු -පෙ- ද්වේ බැංකු පව්වයා ද්වේ බැංකු වැනි. පුරෙජාත පව්වයා.

අකුසල. ධම්ම. පව්වයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාත පව්වයා, අකුසල. එක බැංකු. පව්වයා නයො බැංකු, -පෙ- ද්වේ බැංකු පව්වයා ද්වේ බැංකු, වැනි. පුරෙජාතපව්වයා.

අබ්‍යාකත. ධම්ම. පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාත පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකත. කිරියාබ්‍යාකත. එක බැංකු. පව්වයා නයො බැංකු, -පෙ- ද්වේ බැංකු පව්වයා ද්වේ බැංකු වැනි. පුරෙජාතපව්වයා, වකඛායනන. පව්වයා වකඛුච්ඡාණං, -පෙ- කායායනන. පව්වයා කායච්ඡාණං, වැනි පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බැංකු, වැනි. පුරෙජාතපව්වයා. අබ්‍යාකත. ධම්ම. පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති පුරෙජාතපව්වයා, වැනි. පව්වයා කුසලා බැංකු. වැනි. පුරෙජාතපව්වයා, අබ්‍යාකත. ධම්ම. පව්වයා අකුසලො ධම්මො

උපාසකයන් පුරෝජනපව්වයා, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා අකුසලා බන්ධන. ව්‍යුත්පන්න පව්වයා.

කුසලයක් අධ්‍යාපනයක් මගින් පව්වයා කුසලයා මගින් උපාසකයන් පුරෝජනපව්වයා, කුසලයා එක බන්ධන ව ව්‍යුත්පන්න ව පව්වයා නයො බන්ධන, -පෙ- ද්වේ බන්ධන ව ව්‍යුත්පන්න ව පව්වයා ද්වේ බන්ධන, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා.

අකුසලයක් අධ්‍යාපනයක් මගින් පව්වයා අකුසලයා මගින් උපාසකයන් පුරෝජනපව්වයා, අකුසලයා එක බන්ධන ව ව්‍යුත්පන්න ව පව්වයා නයො බන්ධන, -පෙ- ද්වේ බන්ධන ව ව්‍යුත්පන්න ව පව්වයා ද්වේ බන්ධන, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා.

(ආසේවන)

කුසලයා මගින් පව්වයා කුසලයා මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, කුසලයා එක බන්ධන පව්වයා -පෙ- අකුසලයා මගින් පව්වයා අකුසලයා මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, අකුසලයා එක බන්ධන පව්වයා -පෙ- අධ්‍යාපනය මගින් පව්වයා අධ්‍යාපනය මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, කිරියාබන්ධනය එක බන්ධන පව්වයා නයො බන්ධන, නයො බන්ධන පව්වයා එක බන්ධන, ද්වේ බන්ධන පව්වයා ද්වේ බන්ධන, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා කිරියාබන්ධනය බන්ධන. අධ්‍යාපනය මගින් පව්වයා කුසලයා මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා කුසලයා බන්ධන. අධ්‍යාපනය මගින් පව්වයා අකුසලයා මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, ව්‍යුත්පන්න පව්වයා අකුසලයා බන්ධන.

කුසලයක් අධ්‍යාපනයක් මගින් පව්වයා -පෙ- අකුසලයා ව අධ්‍යාපනයක් මගින් පව්වයා අකුසලයා මගින් උපාසකයන් ආසේවන පව්වයා, අකුසලයා එක බන්ධන ව ව්‍යුත්පන්න ව පව්වයා නයො බන්ධන, -පෙ-

(කම)

කුසලයා මගින් පව්වයා කුසලයා මගින් උපාසකයන් කම පව්වයා, කුසලයා එක බන්ධන පව්වයා, තිණි.

අකුසලයා මගින් පව්වයා අකුසලයා මගින් උපාසකයන් කම පව්වයා, තිණි.

අධ්‍යාපනය මගින් පව්වයා අධ්‍යාපනය මගින් උපාසකයන් කම පව්වයා, විපාකාබන්ධනය කිරියාබන්ධනය එක බන්ධන පව්වයා -

පෙ- පටිසැකිකිණේ එක- මහාභූත- පව්වයා -පෙ- අසකුසලසන්නාන- එක- මහාභූත- පව්වයා, මහාභූතෙ පව්වයා කටතනා රූප- උපාදය රූප-, වකතායනන- පව්වයා වකුච්ඡිකුඤාණ- -පෙ- කායායනන- පව්වයා කායවිකුඤාණ-, වත්ථ- පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා, අබ්‍යාකත- ධම්ම- පව්වයා කුසලොධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපව්වයා, වත්ථ- පව්වයා කුසලා බන්ධා අබ්‍යාකත- ධම්ම- පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපව්වයා, වත්ථ- පව්වයා අකුසලා බන්ධා.

කුසල- ව අබ්‍යාකතකුච්ඡි ධම්ම- පව්වයා කුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපව්වයා,

අකුසලකුච්ඡි අබ්‍යාකතකුච්ඡි ධම්ම- පව්වයා අකුසලො ව අබ්‍යාකතො ව ධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපව්වයා, අකුසල- එක- බන්ධකුච්ඡි වත්ථ- ව පව්වයා -පෙ- අකුසලෙ බන්ධෙ ව මහාභූතෙ ව පව්වයා විතනසමුට්ඨිං රූප- .

(විපාක)

අබ්‍යාකත- ධම්ම- පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විපාක පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකත- එක- බන්ධ- පව්වයා -පෙ- පටිසැකි-කිණේ එක- මහාභූත- පව්වයා -පෙ- වකතායනන- පව්වයා වකුච්ඡිකුඤාණ- -පෙ- කායායනන- පව්වයා කායවිකුඤාණ-, වත්ථ- පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා බන්ධා.

(ආහාර)

කුසල- ධම්ම- පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාරපව්වයා, කුසල- එක- බන්ධ- පව්වයා, තිණි. අකුසල- ධම්ම- පව්වයා, තිණි.

අබ්‍යාකත- ධම්ම- පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා, -පෙ- පටිසැකිකිණේ ආහාරසමුට්ඨිං එක- මහාභූත- -පෙ- වකතායනන- පව්වයා වකුච්ඡිකුඤාණ-, -පෙ- කායායනන- පව්වයා කායවිකුඤාණ-, වත්ථ- පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා, පරිපුණණ-.

(ඉන්ද්‍රිය)

කුසල- ධම්ම- පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පව්වයා, -පෙ- අසකුසලසන්නාන- එක- මහාභූත- පව්වයා -පෙ- වකතායනන- පව්වයා වකුච්ඡිකුඤාණ-, -පෙ- කායායනන- පව්වයා කායවිකුඤාණ-,

ව්‍යුත්පන්න පව්වයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා, ඉන්ද්‍රියපව්වයා යථා කමමපව්වයා. එවං විනිවර්තනබ්‍යං.

(කඩාන)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති කඩාන පව්වයා. මග්ගපව්වයා, කඩාන පව්වයා පි මග්ගපව්වයා පි යථා හෙතු පව්වයා එවං විනිවර්තනබ්‍යං.

(සමපයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති සමපයුත්ත පව්වයා. ආරම්භපව්වය සද්ධිං.

(විපසයුත්ත)

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්ත පව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා, ව්‍යුත්පන්න විපසයුත්තපව්වයා. කුසලං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්තපව්වයා, කුසලෙන බන්ධෙ පව්වයා විත්ත සමුච්චානං රූපං, බන්ධෙ විපසයුත්ත පව්වයා, කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලොච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්තපව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුච්චානං - කච්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුච්චානං - කච්ච රූපං, බන්ධා ව්‍යුත්පන්න විපසයුත්තපව්වයා, විත්තසමුච්චානං රූපං බන්ධෙ විපසයුත්තපව්වයා.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්තපව්වයා අකුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා, ව්‍යුත්පන්න විපසයුත්තපව්වයා. අකුසලං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්තපව්වයා, අකුසලෙ බන්ධෙ පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං බන්ධෙ විපසයුත්තපව්වයා, අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්ත පව්වයා, අකුසලං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුච්චානං කච්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුච්චානං ච රූපං, බන්ධා ව්‍යුත්පන්න විපසයුත්තපව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං බන්ධෙ විපසයුත්තපව්වයා,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති විපසයුත්ත- පව්වයා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පව්වයා නයො බන්ධා විත්තසමුච්චානං කච්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පව්වයා ද්වේ බන්ධා විත්තසමුච්චානං කච්ච රූපං, බන්ධා ව්‍යුත්පන්න විපසයුත්තපව්වයා විත්තසමුච්චානං

රූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පච්චයා නයො බන්ධා කචන්තා ච රූපං -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ පච්චයා ද්වේ බන්ධා කචන්තා ච රූපං, බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍යපච්චයා කචන්තාරූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, බන්ධෙ පච්චයා චක්ඛු, චක්ඛුං පච්චයා බන්ධා. බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා, චක්ඛු බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, එකං මහාභූතං පච්චයා -පෙ- මහාභූතෙ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං කචන්තාරූපං, උපාදය රූපං, බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චකඛායනතං පච්චයා චකඛුචික්ඛාණං, -පෙ- කායායනං පච්චයා කායචික්ඛාණං, චක්ඛුං පච්චයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බන්ධා, චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍යපච්චයා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චක්ඛුං පච්චයා කුසලා බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍යපච්චයා. අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චක්ඛුං පච්චයා අකුසලා බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා, කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චක්ඛුං පච්චයා කුසලා බන්ධා, මහාභූතෙ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චයා අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චක්ඛුං පච්චයා අකුසලා බන්ධා මහාභූතෙ පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං, බන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා.

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා. කුසලං එකං බන්ධං ච චක්ඛුං ච පච්චයා නයො බන්ධා නයො බන්ධෙ ච චක්ඛුං ච පච්චයා එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ ච චක්ඛුං ච පච්චයා ද්වේ බන්ධා. චක්ඛුං විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා. කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා, කුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, කුසලං එකං බන්ධං ච චක්ඛුං ච පච්චයා නයො බන්ධා නයො බන්ධෙ ච චක්ඛුං ච පච්චයා එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ ච චක්ඛුං ච පච්චයා ද්වේ බන්ධා, කුසලෙ බන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පච්චයා චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධා විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා. චිත්තසමුට්ඨානං රූපං බන්ධෙ විප්‍රසුන්‍ය පච්චයා

අකුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පච්චයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසුන්‍යපච්චයා, අකුසලං එකං බන්ධඤ්ච චක්ඛුං ච පච්චයා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ ච චක්ඛුං ච පච්චයා ද්වේ බන්ධා, චක්ඛුං

විප්‍රසන්නපව්වයා. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පව්වයා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසන්නපව්වයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධෙ විප්‍රසන්නපව්වයා. අකුසලඤ්ඤා අබ්‍යාකතඤ්ඤා ධම්මං පව්වයා අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති විප්‍රසන්න පව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධඤ්ඤා චක්ඛුං ච පව්වයා තයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධා, අකුසලෙ ධන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං, ඛන්ධා චක්ඛුං විප්‍රසන්නපව්වයා විත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛන්ධෙ විප්‍රසන්නපව්වයා.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අජථී පව්වයා -පෙ- අජථීපව්වයා සහජාතපව්වය සද්දිසං කාතඛං. නජථීපව්වයා විගත පව්වයා ආරම්මණපව්වය සද්දිසං. අවිගත පව්වයා සහජාතපව්වය සද්දිසං.

තිත්තපට්ඨාන විසුජ්ජනා වාරයේ
පව්වයවාර අනුලෝමයේ
 සන්තය.

සහජාතවාරයට අනතුරු ව පව්වයවාරය වදල සේක. එහි ද පව්වයානුලෝමය ය, පව්වයපව්වනීය ය, පව්වයානුලෝමපව්වනීය ය, පව්වයපව්වනීයානුලෝමය යයි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් පව්වයානුලෝමවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද විභඩ්ධවාර සඩ්ධ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවාරයක් ඇත්තේය. එයින් විභඩ්ධවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද හේතුප්‍රත්‍යය විභඩ්ධවාර ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය විභඩ්ධවාරාදී වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය, (පශොච්ඡාතය මෙහි නො ලැබේ.) එයින් හේතු ප්‍රත්‍යය විභඩ්ධවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදය අකුසලපදය අබ්‍යාකතපදය කුසලාබ්‍යාකතපදය අකුසලාබ්‍යාකත පදය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවසානවාරදී වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. එද විථී අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථීය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. 'කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපව්වයා' විථීයට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. කුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පව්වයා එකො ඛන්ධා, ද්වෙ ඛන්ධෙ පව්වයා ද්වෙ ඛන්ධා.

පදථී.

කුසලං, කුසල් චූ: ධම්මං, ධම්මය: පච්චයා, නි:ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වීමෙන්: කුසලො, කුසල් චූ: ධම්මො, ධම්මය: හේතුපච්චයා, හේතුප්‍රත්‍යයයෙන්: උපපජ්ජති, උපදී. කුසලං, කුසල් චූ: එකං, ඛන්ධං එක් ඤාන්ධයක්: පච්චයා, නි:ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්: නයො ඛන්ධා, ඤාන්ධයෝ නිදේනෙක් උපදිති; නයො ඛන්ධං, ඤාන්ධයන් නිදේනකු: පච්චයා, නි:ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්, එකො ඛන්ධො, එක් ඤාන්ධයක් උපදී. ද්වෙ ඛන්ධං, ඤාන්ධයන් දෙදෙනෙක්: පච්චයා, නි:ශ්‍රයභාවයෙන් ප්‍රත්‍යයවීමෙන්: ද්වෙ ඛන්ධා, ඤාන්ධයෝ දෙදෙනෙක් උපදිත්.

අභිධෙයාථී.

එහි "කුසලො ධම්මො" යන කතී:පාඨයෙන් කුසල්සීන් එක් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඤාන්ධයන් සහජාත ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කුසල්සීන් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමඤාන්ධයෝ ලැබෙත්.

"හේතුපච්චයා" යන හේතුපාඨයෙන් කුසල්සීන් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ ද්විහේතුක විත්තකෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝස දෙක්හි ද ත්‍රිහේතුකවිත්තකෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝස අමෝභ තුනෙහි ද හේතු ශක්තිය ලැබේ. ඤාන්ධචාර කුදසෙකි. ඵ්වා පට්ච්චචාරයෙහි මෙනි.

අඛ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි කතී:පාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි චූ කුසල්සීන් එක්විස්සය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව චූ ද සමුභ චූ ද නාමඤාන්ධයන් සහජාත නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. හේතුපාඨයේ අභිධෙය පට්ච්චචාරයෙහි මෙනි. ඤාන්ධචාර ද පට්ච්චචාරයෙහි මෙන් දත යුතු ය. කුශලාකුශල දෙපදයේ චාර සය ම පට්ච්චචාරයෙහි මෙන් දත යුතු ය.

අඛ්‍යාකතපදචාරය ය, අඛ්‍යාකතපදවසානචාරයය කුසලපද වාසනාචාරය ය අකුශලපදවසාන චාරය ය කුසලාඛ්‍යාකතපද වසානචාරය ය අකුශලාඛ්‍යාකතපදවසානචාරය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් පස්වැදෑරුම් වේ.

එයින් අඛ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධි ප්‍රචක්‍ෂණරූප යන චාරතුනෙහි ම අභිධෙය හා සකන්ධචාර පට්ච්ච චාරයෙහි මෙනි. "ව්‍යුච්චං පච්චයා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛන්ධා" යන හෘදයවඤ්ච කම්මය වන චාරයෙහි අඛ්‍යාකතො යන කතී:පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධියාදි සුචී සුචී විත්තයන් හා උපදනා හෘදයවඤ්ච හා මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති විත්තයෙන් සනොළොස්වන විත්තය හා උපදනා හෘදයවඤ්ච ද

පුරේජානනි:ශ්‍රය කොට පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා වූ අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක විපාක සනොළොස ය, සහේතුක ක්‍රියා සනොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. සාක්‍යවාර පසළොසකි.

කුසලපදවසානවාරයෙහි කුසලො ධමේමා යන කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූච්චි පූච්චි විතකයන් හා උපදනා හදයවසානව හා මරණාසනකාලයෙහි ව්‍යුතිචිතකයෙන් සනොළොස් වන විතකය හා උපදනා හදයවසානව ද පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා කුසල්සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. අකුශලපදවසානවාරය වූකතානුසාරයෙන් දන යුතු.

කුසලාබ්‍යාකන පදවසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූච්චි පූච්චි විතකයන් හා උපදනා හදයවසානව හා මරණාසනකාලයෙහි ව්‍යුතිචිතකයෙන් සනොළොස් වන විතකය හා උපදනා හදයවසානව ද පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයකොට උපදනා කුසල් සිත් එක් විස්සය, වෛතසික අටතිසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ඒ නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා මහාභුතයන් සහජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විතකජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුශලපදවසාන වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූච්චිපූච්චි විතකයන් හා උපදනා හදයවසානව හා මරණාසනකාලයෙහි ව්‍යුති විතකයෙන් සනොළොස් වන විතකය හා උපදනා හදය වසානව ද පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල්සිත් දෙළොස ය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකනපදවසාන වාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පූච්චි පූච්චි විතකයන් හා උපදනා හදය වසානව හා මරණාසනකාලයෙහි ව්‍යුති විතකයෙන් සනොළොස්වන විතකය හා උපදනා හදය වසානවද පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල් සිත් දෙළොසය, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව වූද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ඒ නාමසාක්‍යයන් නිසා උපදනා මහාභුතයන් සහජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විතකජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකන පදවාරයෙහි "කුසලොධමේමා" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ය

වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෙන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීචුචී විතනයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොළොස් වන විතනය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසනුච පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයේ අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි අභිධෙය පටිච්චාරයෙහි මෙති. කුසලාබ්‍යාකත පදවසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෙන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීචුචී විතනයන් හා උපන්නා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොළොස් වන විතනය හා උපන්නා වූ ද හෘදයවසනුන් පුරේජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපන්නා වූ ද කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝ ය, ඔවුන් හා මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විතනඡරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි "අකුසලො" යන කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෙන් සහජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපනමානෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීචුචී විතනයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි ව්‍යුති විතනයෙන් සනොළොස්වන විතනය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසනුන් පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද අකුසල්සිත් දෙළොසය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝ ලැබෙත්. අබ්‍යාකතපදවසානවාරය පටිච්චාරයෙහි මෙති.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෙන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීචුචී විතනයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වූතිවිතනයෙන් සනොළොස්වන විතනය හා උපදනා වූ ද හෘදයවසනුන් පුරේජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අකුසල්සිත් දෙළොස ය මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝ ය, ඒ නාමස්කෂියන් හා මහාභූතයන් සහජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විතනඡරූපයෝ ය යන මොහු ලැබෙත්.

කුසලපදවාරයෙහි වාරතුනක් ද අකුසලපදයෙහි තුනක් ද අබ්‍යාකතපදයෙහි පසක් ද කුසලාබ්‍යාකතපදයෙහි තුනක් ද අකුසලාබ්‍යාකත

පදයෙහි තුනක් ද වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය විභවයෙහි වාර සනොලොසක් වේ. පටිච්චවාරයෙහි හේතුප්‍රත්‍යය විභවයේ ඇත්තේ වාර නවයෙකි. හේතුප්‍රත්‍යය විභවය නිමි.

ආරම්භ විභවය.

හේතුප්‍රත්‍යය විභවවාරයට අනතුරු ව ආරම්භප්‍රත්‍යය විභවවාරය වදල සේක. එහි ද කුශලපද අකුශලපද අඛ්‍යාතක පද කුශලාඛ්‍යාතකපද අකුශලාඛ්‍යාතකපදයන් ගේ වශයෙන් වාර පසක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය කුශලපදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. පටිච්චවාරය අනුව විසාර කරනු. අකුශලපදවාර ද අකුශල පදවසානවාර වශයෙන් එක් වාරයෙකි. එද පටිච්චවාරය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාතක පදවාරයෙහි අඛ්‍යාතකපදවසානවාර කුශලපදවසානවාර අකුශලපදවසානවාර වශයෙන් වාරතුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අඛ්‍යාතකපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද ප්‍රවෘත්තිවාර ප්‍රතිසන්ධිවාර වඤ්ඤාපවාර වශයෙන් වාරතුනක් ඇත්තේ ය. එයින් ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි දෙවාරයෙහි අභිධෙය පටිච්ච වාරයෙහි මෙති. "වක්ඛායතනං පව්වයා වක්ඛවිඤ්ඤාණං" යනාදිය වඤ්ඤාපවාරය ය. වඤ්ඤාපවාරයෙහි "අඛ්‍යාතකො" යන කතීෂ පාඨයෙන් අතීත භවාංගය හා උපන් මධ්‍යමායුෂක වක්ඛවීඤ්ඤා ව පුරේජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛවීඤ්ඤානදවය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමඤ්ඤායෝ ය -පෙ- අතීතභවාධය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂක කායවඤ්ඤා ව පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවිඤ්ඤානදවය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමඤ්ඤායෝ ය, ප්‍රතිසන්ධියාදි පුච්චිචිත්තයන් හා උපදනා හෘදයවඤ්ඤා හා මරණාසන්නකාලයෙහි චුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තය හා උපදනා හෘදයවඤ්ඤා ද පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤ්ඤාන වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලපදවසානවාරයෙහි (වක්ඛං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා) කතීෂපාඨයේ අභිධෙය හේතුවිභවයෙහි මෙති. අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීෂපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පුච්චිචිත්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්න කාලයෙහි ව්‍යුති චිත්තයෙන් සනොලොස්වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවඤ්ඤා ව පුරේජාත නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා අකුසල්සිත් දෙලොස ය, වෛතසික සත්විස්ස ය යන අවයවවූ ද සමුභ වූ ද නාමඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් පැවැත්වෙන්නා වූ භූමියෙහි උපදනා අවසානවේනි වූ කුසලසිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්ඡුචී විතනයන් හා උපදනා වූ හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා කුසලසිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්.

අකුලාබ්‍යාකතපද වාරයෙහි අභිධේය කුලපදවාරය අනුව ගන්නේ ය. කුසලපදයෙහි එක්වාරයක් ද අකුසලපදයෙහි එක් වාරයක් ද අබ්‍යාකතපදයෙහි තුන්වාරයක් ද කුලාබ්‍යාකත පදයෙහි එක්වාරයක් ද අකුලාබ්‍යාකතපදයෙහි එක්වාරයක් ද විචේන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය විභවයෙහි වාර සතක් වේ. ආරම්භණ විභවවාරය නිමි.

අධිපති විභවය

ආරම්භණප්‍රත්‍යය විභවවාරයට අනතුරුව අධිපතිප්‍රත්‍යය විභව-වාරය වදල සේක. එහි ආදිපද පසෙකි. අවසානපදයන් ගේ වශයෙන් වාර සනොලොසෙකි. හේතු විභවයෙහි මෙකි. කුලාකුල දෙපදයේ වාර සය පටිච්චාරයෙහි මෙන් අභිධේය අවුලා විසාර කරන. පටිච්ච-වාරයෙහි දී "නිසා උපදනා ධර්මයෝ" යි කියන තැන මෙහි "සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා ධර්මය" යි කීම පමණක් වෙනස ය.

අබ්‍යාකතපදයෙහි අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි ප්‍රචිත්ති වාර රූපවාර දෙක පටිච්චවාරය අනුව විසාර කරන. "ව්‍යථං පට්ඨයා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛණ්ඩා" යන වස්තුරූපවාරයෙහි කතීෂ්‍යායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්ඡුචී විතනයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිතනයෙන් සනොලොසවන විතනය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනි:ශ්‍රය කොට උපදනා පැවැත්වෙන්නා වූ භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවේනි අධිපතිධර්මවර්ජිත මහා ක්‍රියා අට ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගතක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්.

කුසලපදවසානවාරයෙහි (ව්‍යථං පට්ඨයා කුසලා ඛණ්ඩා) කතීෂ්-පායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්ඡුචී විතනයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිතනයෙන් සනොලොස වන විතනය හා උපදනා වූ ද හෘදය වස්තු වූ පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පැවැත්වෙන්නා වූ භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවේනි අධිපතිධර්මවර්ජිත මහා කුසල සිත් අට ය, සැමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගත ලෝකෝත්තර කුසලයෝය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ලැබෙත්.

අකුසලපදවසානචාරයෙහි (ව්‍යථං පව්වියා අකුසලා ඛන්ධා) කතීෂ්‍යාපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි -පෙ- උපදනා වූ ද හෘදය වස්තුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසායවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල සිත් දසය ය, විචිකිට්ඨාවර්ජිත චෛතසික සවිස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි කතීෂ්‍යාපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන - පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසායවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත මහාකුසල් සිත් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගතලෝකෝත්තර කුශල නවය ය චෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි (ව්‍යථං පව්වියා අකුසලා ඛන්ධා) කතීෂ්‍යාපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසායවෙහි අධිපතිධම්මවර්ජිත ලෝහමූල සිත් දෙකය ද්වේෂමූල සිත් දෙකය විචිකිත්සා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතෙත කුසලයෙහි කතීෂ්‍යාපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසායවෙහි මහාකුසල් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුශල නවය ය මාභීසිත් සතර ය චෛතසික අටතිස ' ය යන නාමසාක්‍ෂයන් සහජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවසාපන මනෝද්චාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපතිධම්ම වර්ජිත වූ මහාකුසල් අට ය සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය චෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාක්‍ෂයෝ ලැබෙත්. කුසලාබ්‍යාකතෙත අබ්‍යාකතය පවිට්ඨචාරයෙහි මෙනි.

කුසලාබ්‍යාකතෙත කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යාපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසායවෙහි මහාකුසල් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් නවය ය ලෝකෝත්තර කුසල්

සතර ය වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසෂාකර්මයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හදය වසුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපතිධම්චර්ජිත මහා කුසල අට ය සෑමකල්හි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසෂාකර්මයෝ ය, ඒ නාමසෂාකර්මයන් උපදවන මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සාධිපති විත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි පඤ්චචෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල සිත් අට ය ද්වේෂමුල සිත් දෙකය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාකර්මයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හදයවසුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපතිධම් චර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂමුල විත්තයෝ ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාකර්මයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි අභිධේය පට්චචාරයෙහි මෙති. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චචෝකාර-භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය ද්වේෂමුල දෙසිත ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාකර්මයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හදයවසුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපතිධම් චර්ජිත ලෝහමුල සිත් අටය ද්වේෂමුල දෙසිත ය වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාකර්මයෝ ය ඒ නාමසෂාකර්මයන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අධිපති විහඬවාරය නිමි.

අනන්තර සමනන්තර සහජාත විහඬ

අනන්තර සමනන්තර විහඬ ආරම්භණ විහඬය මෙති. සහජාත විහඬයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ වාර සය පට්චචාරය අභාව විසාර කරනු. අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි රූප වාර පට්චචාරය මෙති. "වකඛායතනං පච්චයා වකඛවිඤ්ඤාණං" යනාදි වසනුරූප වාරයෙහි අනිතභවාධය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වසුච්ඤ්ච පුරේජාත නි:ශ්‍රය කොට උපදනා වසුච්ඤ්චඤානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාකර්මයෝ ය, -පෙ- අනිත භවාධය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක කායවසුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවිඤානද්වය ය සඵචිත්ත සාධාරණ

වෛතසික සත ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාසමකැරියෝ ය, ප්‍රතිසැකිලි පුළුල් ව්‍යුහය සමග උපදනා වූ ද මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විකල්පයෙන් සනොලොස් වන විකල්පය හා උපදනා වූ ද හෘදයවැනුව පුරෝචනනානිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පැවැත්වෙන්නාගේ උපදනා අවයවයෙහි අරුපවිපාක ද්විපැවැත්වෙන්නා වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාක සිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අවනිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකැරියෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. අඛණ්ඩතන කුසලය හේතු විභවය මෙනි. අඛණ්ඩතන අකුසලය ආරම්භණ විභවය මෙනි. අඛණ්ඩතන කුසලාඛණතනය හේතු විභවය මෙනි. අඛණ්ඩතන අකුසලාඛණතනය මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතු විභවය මෙන් විසාර කරනු. අකුසලාඛණතනයෙහි චාර කුම මෝහමූලයෙහි මෝහය නො හැර හේතු විභවය සේ විස්තර කරනු. සහජාත විභව චාරය නිමි.

අකුසලමූලය නිසැය උපනිසැයය
පුරෝචන විභවය.

අකුසලමූලය විභවයෙහි චාර සනෙකි. ආරම්භණ විභවය අනු ව විසාර කරනු. නිසැය විභවයෙහි චාර සනොලොසෙකි. සහජාතය මෙනි. උපනිසැය විභවයෙහි චාර සනෙකි. ආරම්භණය මෙනි.

පුරෝචන විභවයෙහි "කුසලං -පෙ- වජ්ඣං පුරෝචන පව්වයා" පටිච්ච චාරය අනු ව විස්තර කරනු. අකුසල පද චාරය ද එසේ විසාර කරනු.

"අඛණ්ඩතං -පෙ- වජ්ඣං පුරෝචන පව්වයා, වකිංඛණං පව්වයා වකිංඛණිකාණං, -පෙ- කායානතං පව්වයා කාය විකුසලාණං, වජ්ඣං පව්වයා විපාකාඛණතනා කිරියාඛණතනා ඛණ්ඩා වජ්ඣං පුරෝචන පව්වයා" ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි අභිධෙය පටිච්ච චාරයෙහි මෙනි. වසුරුප චාරයෙහි ආරම්භණයෙහි මෙනි. අඛණ්ඩතන කුසල ය අඛණ්ඩතන අකුසලය යන දෙවාරය ආරම්භණය මෙනි. අවසානයෙහි "වජ්ඣං පුරෝචන පව්වයා" යි යෙදීම ම වෙනස ය.

ආසේවන විභවය

කුසලාකුසල දෙපදය පටිච්ච චාරයෙහි මෙනි. අඛණ්ඩතන චාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ අභිධෙය පටිච්ච චාරයෙහි මෙනි. වසුරු පව්වයෙහි කතීපායයෙන් ප්‍රමමජවනාදි පුළුල් ව්‍යුහය හා උපන් හෘදය වැනුව හා මරණාසන්න කාලයෙහි වූ විකල්පයෙන් සනොලොස්වන විකල්පය හා උපන් හෘදය වැනුව පුරෝචන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා හසිනෝත්පාද

මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගන ක්‍රියා නවය ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි " කුසලො ධමේමා" යන කතීපාඨයෙන් ප්‍රථමජවනාදි සුච්ඡුච්චි වින්තයන් හා උපදනා වූ ද මරණාසන්නකාලයෙහි වූතිවිත්තයෙන් සනොළොස්ඵන වින්තය හා උපන්නා වූ ද හෘදය වස්තු වූ පුරේජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ මහාකුලද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුසල් නවය ය මාගීසිත් සතරය වෛතසික අටතිස ය යන නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රථමජවනාදි සුච්ඡුච්චි වින්තයන් හා උපදනා වූ ද වූතිවිත්තයෙන් සනොළොස්ඵන වින්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ අකුලද්විතියාදිජවනයෝ ය වෛතසික සත්විසස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි මහාකුලද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුල නවය ය මාගීසිත් සතර ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් සහජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ප්‍රථමජවනාදි සුච්ඡුච්චි වින්තයන් හා උපදනා වූ ද වූතිවිත්තයෙන් සනොළොස් ඵන වින්තය හා උපදනා වූ ද හෘදය වස්තු පුරේජානනිඃශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ ද මහාකුලද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුල නවය ය මාගීසිත් සතර ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්.

අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර-භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි අකුලද්විතියාදි ජවනයෝ ය, වෛතසික සත්විසස ය යන අවයවනාමසෂාඤ්ඤායන් සහජානනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ප්‍රථමජවනාදි සුච්ඡුච්චි වින්තයන් හා උපදනා වූ ද වූතිවිත්තයෙන් සනොළොස් ඵන වින්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තු වූ පුරේජානනිඃශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද අකුලද්විතියාදිජවනයෝ ය වෛතසික සත්විසස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. ආසේචන විභසිය නිමි.

කමම විහසිය

කමමවිභසියෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ චාර සය පටිච්ච-චාරයෙහි මෙති. අඛ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රචක්ඛිප්‍රතිසක්ඛිරූප චාරකුත ද පටිච්චචාරයෙහි මෙති. වස්තුරූපචාරයෙහි අභිධෙය ක්‍රියා වේතනාව හැර ආරම්භයෙහි මෙන් ගන්නේ ය.

අඛණ්ඩතාවයෙන් කුසලයෙහි වේගනාව හැර ආරම්භයෙහි මෙන් අභිධේය ගන්නේ ය. අඛණ්ඩතාවයෙන් අකුසලයෙහි ද වේගනාව හරිනු. අඛණ්ඩතාවයෙන් කුසලාඛණතාවය, අඛණ්ඩතාවයෙන් අකුසලාඛණතාවය යන දෙකෙහි ද වේගනාව හරිනු. කුසලාඛණතාවයෙන් කුසලය, කුසලාඛණතාවයෙන් අඛණ්ඩතාවය, කුසලාඛණතාවයෙන් කුසලාඛණතාවය යන තුන් වාරය ද අකුසලාඛණතාවයෙහි තුන්වාරය ද වේගනාව හැර විස්තර කරනු. කම්මවිභවය නිමි.

විපාක විභවය

විපාකප්‍රත්‍යයෙහි එක විභව වාරයෙකි. ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංකීර්ණ-වාරයෙහි අභිධේය පටිපටිවාරයෙහි මෙකි. වසුරුපවාරයෙහි කණි පායයෙන් අනිත්භවාධිය හා උපදනා මධ්‍යමායුජන වසුරුපවාරයෙහි ප්‍රචේතනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වසුරුපවාරයෙහි ය සච්චිත සාධාරණ වෛතසික සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසංකීර්ණයෝ ය, -පෙ- කායවසුරු ප්‍රචේතනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා කායවසුරුපවාරයෙහි ය සච්චිතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසංකීර්ණයෝ ය, ප්‍රතිසංකීර්ණ පුළුපුළු විභවයන් හා උපදනා වූ ද ව්‍යවහාරයෙන් සනොලොපවන විභවය හා උපදනා වූ ද හැඳවවසුරු ප්‍රචේතනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද පසුපසවකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවයෙහි වූ අරුපවිපාක දවිපසුපසවකාර වර්ජිත විපාකයින් දෙවිස්ස ය වෛතසික අවයවය ය යන අවයව වූ ද සමුඛ වූ ද නාමසංකීර්ණයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. විපාකවිභවය නිමි.

ආහාරාදි විභවයෝ

ආහාර විභවයෙහි වාර සනොලොපයෙකි. සහජතය මෙකි. ඉන්ද්‍රිය විභවය ද එසේ ය. ධ්‍යානවිභවයෙහි ද වාර සනොලොපයෙකි. අඛණ්ඩතාවයෙන් අඛණ්ඩතාවයෙහි දවිපසුපසවකාර හැර අභිධේය ගැනීම පමණක් එහි ඇති වෙනස ය. මානවිභවය හේතු විභවය මෙකි. මෝහවූලදවයෙහි මෝහය නොහල යුතුය. සම්පූර්ණ විභවය ද ආරම්භය විභවය මෙකි. විප්‍රසූත විභවයෙහි සහජතයට වෙනස අවසානයෙහි "වජ්‍රං විප්‍රසූතපට්ටයා" යනු යෙදී තිබීම පමණෙකි. වසුරුපවාරය සහජතය මෙන් ද ඉතිරි නැත් පටිපටිවාරය අනුව ද විස්තර කරනු. අඛණ්ඩතාවය ද සහජතය මෙකි. නැව්විභවය ආරම්භය මෙකි.

විභවවාරය නිමි.

පව්වයවාරයේ අනුලෝම සංඛ්‍යාවාර පාලිය

හෙතුයා සන්නරස, ආරම්මණේ සන්න, අධිපතියා සන්නරස, අනන්තරේ සන්න, සමන්තනරේ සන්න, සහජානේ සන්නරස, අක්කුමක්කු සන්න, නිසසයේ සන්නරස, උපනිසසයේ සන්න, පුරේජානේ සන්න, ආසෙවනේ සන්න, කමමසන්නරස, විපාකේ එකං, ආහාරේ සන්නරස, ඉන්ද්‍රියේ සන්න, ක්‍රමානේ සන්නරස, මග්ගේ සන්නරස, සම්පදුනේ සන්න, විප්පදුනේ සන්නරස, අත්ථියා සන්නරස, නත්ථියා සන්න, විගනේ සන්න, අවිගනේ සන්නරස.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ සන්න, අධිපතියා සන්නරස, අනන්තරේ සන්න, සමන්තනරේ සන්න, සහජානේ සන්නරස, -පෙ- අවිගනේ සන්නරස.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතියා සන්න, සබ්බත්ථ සන්න, විපාකේ එකං: අවිගනේ සන්න.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරපව්වයා සමන්තනර පව්වයා සහජාන පව්වයා අක්කුමක්කුපව්වයා නිසසය පව්වයා උපනිසසය පව්වයා පුරේජාන පව්වයා ආසෙවන පව්වයා කමම සන්න, ආහාරේ සන්න, අවිගනේ සන්න.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජාන පව්වයා ආසෙවන පව්වයා කමම පව්වයා ආහාර පව්වයා විගන පව්වයා අවිගනේ සන්න.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජාන පව්වයා කමමපව්වයා විපාකපව්වයා ආහාරේ එකං, අවිගනේ එකං.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාකපව්වයා ආහාරපව්වයා විගනපව්වයා අවිගනේ එකං.

හෙතුමූලකං

ආරම්මණපව්වයා හෙතුයා සන්න, අධිපතියා සන්න, -පෙ- ආරම්මණ මූලකං. යථා හෙතුමූලකං එවං විත්ථාරෙතබ්බං.

අධිපතිපව්වයා හෙතුයා සන්නරස. අනන්තර පව්වයා සමන්තනරපව්වයා හෙතුයා සන්න. සහජානපව්වයා අක්කුමක්කුපව්වයා නිසසය පව්වයා උපනිසසය පව්වයා පුරේජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා හෙතුයා සන්න, ආරම්මණේ සන්න, අධිපතියා සන්න, අනන්තරේ සන්න,

සමනන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අක්කමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, කමෙම සත්ත, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ඤානෙ සත්ත, මගො සත්ත, සම්පයුනෙ සත්ත, විපසයුනෙ සත්ත, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්ත.

කමමපව්වයා විපාකපව්වයා හෙතුයා එකං, ආරම්මණෙ එකං, අධිපතියා එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, කමෙම එකං, ආභාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, මගො එකං, සම්පයුනෙ එකං, විපසයුනෙ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

ආභාරපව්වයා ඉන්ද්‍රියපව්වයා ඤානපව්වයා මගොපව්වයා සම්පයුනපව්වයා විපසයුන පව්වයා අත්ථිපව්වයා නත්ථිපව්වයා විගනපව්වයා අවිගනපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණෙ සත්ත, විගනෙ සත්ත.

පව්වයවාරෙ අනුලොමං

පව්වයවාරයේ අනුලෝම සඛ්‍යාවාරය.

විභව්‍යවාරයට අනතුරුව සඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එය ශුඛසඛ්‍යාවාර ද්විකාදිසඛ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සඛ්‍යාවාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද හේතුපව්වය සුඛ සඛ්‍යාවාරාදීන් ගේ වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුපව්වය සුඛසඛ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයකඤ්ඤායෝ ය, සහේතුක විතතථ රූපයෝ ය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ම රූපයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධම්මයෝ ය. ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝම වාරයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයන්ට අනුව ද "හෙතුයා සත්තරස" යි වදරන ලදහ. මේ ශුඛවාරය පටිච්චවාරය සේ විසාර කරනු.

"ආරම්මණෙ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමනන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙමසත්තරස, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ඤානෙ සත්තරස, මගො සත්තරස, සම්පයුනෙ සත්ත, විපසයුනෙ සත්තරස,

අත්ථියා සන්නරස, නත්ථියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්නරස." මේ තෙවිසි ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් චාර සනොලොස බැගින් ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දෙලොසෙකි. සන් ලැබෙන ප්‍රත්‍යය දශයෙකි. විපාකයෙහි පමණක් එක් චාරයෙකි.

සුධසඬ්ඛ්‍යාචාරයට අනතුරුව දුකාදිසඬ්ඛ්‍යාචාරය වදල සේක. එහි ද හේතුදුකාදි ආරම්භණදුකාදි යනාදි වශයෙන් චාර තෙවිසිසක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුදුකාදිය පලමුකොට වදල සේක. එහි ද දක තික වතුකාදි වසයෙන් චාර දෙවිසිසක් ඇත්තේ ය. එයින් දුක චාරය පලමුකොට වදල සේක. එද හේතුමූලක ආරම්භණදුකාදි වශයෙන් දෙවිසි වැදැරුම් වේ. එයින් හේතුමූලක ආරම්භණදුකාදිචාරය පලමුකොට වදලසේක. එහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ සන්රය යන මොවුන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යෝත්පත්ත නොවීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපච්චයා ආරම්භණෙ වන්නාරි" යි වදල සේක.

"වන්නාරි" යනු අකුසලෙන අකුසලය, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතය, අඛ්‍යාකතෙන අකුසලය, අකුසලාඛ්‍යාකතෙන අකුසලය යන මොහුය. අකුසලෙන අකුසලයෙහි පච්චිච්චාරයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විභගිය උදුරනු. අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි රූප චාරයන්හි අභිධෙය පච්චිච්චාරයෙහි මෙනි. වසුරූප චාරයෙහි අතින්ගවාඛය හා උපදනා වූ මධ්‍යමාශ්‍රක වසුච්ඡාව පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ වසුච්ඡවිඤානද්වය ය, සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසික සන් ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයෝ ය, -පෙ- කායවසුච්ඡව පුරේජාන නිශ්‍රය කොට උපදනා කාය විඤානද්වය ය සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසික සන්ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයෝය ප්‍රතිසන්ධියාදි පුච්ඡච්චි වීත්තයන් හා උපදනාවූ ද වූතිවීත්තයෙන් සනොලොස්චන වීත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදය වසුච්ඡව පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද්විපඤ්චිඤාන වර්ජිත අහේතුකවිපාක අහේතුක ක්‍රියා නාමසකන්ධයන් හා ඡඤ්චර්ජිත අන්‍යසමාන වෛතසික දෙලොස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුන් ලැබෙත්. එහි විභගිය මෙසේ ය. "අඛ්‍යාකතං ධර්මං පච්චයා -පෙ- න හෙතුපච්චයා ආරම්භණ පච්චයා, අහේතුකං - විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පච්චයා නයො ඛන්ධා, -පෙ- වකන්ධයන්තං පච්චයා වකන්ච්චිසක්ඤාණං -පෙ- කායවිසක්ඤාණං. වසුච්ඡං පච්චයා අහේතුකවිපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛන්ධා."

අඛණ්ඩතාවයෙන් අනුසලයෙහි කණිෂ්ඨතාවයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරා වර්ජනාදි -පෙ- උපදනා වූ ද වූනිවිතනයෙන් -පෙ- උපදනා වූ ද හදායවිසූචු පූර්වජනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ලැබේ. විභවය මෙසේ ය. අඛණ්ඩතාව -පෙ- න හේතුපව්වයා ආරම්භණ- පව්වයා, ව්‍යථං පව්වයා විවිකිව්‍යාසගතනො උධව්වසගතනො මොහො.

අනුසලාඛණ්ඩතාවයෙන් අනුසලයෙහි කණිෂ්ඨතාවයෙන් මෝහමුලයින් දෙක ය වෛතසික තුදස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාක්‍යයන් සහජනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වූනිවිතනයෙන් -පෙ- පූර්වජනනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා විවිකිව්‍යාසගතන උධව්වසගතන දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ. විභවය මෙසේ ය. අනුසලඤ්ච අඛණ්ඩතාවයෙන් -පෙ- න හේතුපව්වයා ආරම්භණ පව්වයා, විවිකිව්‍යාසගතනෙ උධව්වසගතනෙ ඛණ්ඩ ව ව්‍යථං ව පව්වයා විවිකිව්‍යාසගතනො උධව්ව සගතනො මොහො.

සහේතුකවිතනජ්‍යෙය් ය සහේතුකප්‍රතිසාධකමිථ රූපයෝ ය යන මොවුහු ආරම්භණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ බැවින් අනුලෝම පව්වනියයෙහි "හේතුපව්වයා න ආරම්භණෙ පඤ්ච" යි වදන සේක. පව්විච්ච වාරය අනුච්චිසාර කරන.

අහේතුකවිතනජ්‍යෙය් අහේතුකප්‍රතිසාධකමිථ බාහ්‍ය ආහාරජ්‍යෙය් අසංඤ්ජනනමිථ ප්‍රවෘත්තිකමිථ රූපයෝ ප්‍රත්‍යය දෙක ම බැහැර කෙරෙති. පව්වනියයෙහි 'ඵකං' පව්විච්චවාරය අනුච්චිසාර කරන.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචිකිති ප්‍රතිසාධි නාමසාක්‍යයෝ හේතු ආරම්භණ දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝය. ඒ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම වාරයෙහි "හේතුපව්වයා ආරම්භණෙ සත්ත" යි වදන ලදහ. ආරම්භණවිභවය අනුච්චිසාර කරන.

හේතුමුලක අධිපතිඋකයෙහි හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැත. අධිපතිධර්මයෝ ම අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අනුගල මහානුගල මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකිකවිභවක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසාධි නාමසාක්‍යයෝ ය නිරාධිපති සහේතුක විතනජ්‍යෙය් ය, සහේතුක ප්‍රතිසාධිකමිථ රූපයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'හේතුපව්වයා න අධිපතියා සත්තරස්' කුසල පදයේ වාර තුන හා අනුසලපදයේ වාර තුන ද අඛණ්ඩතාවයෙහි ප්‍රචිකිති ප්‍රතිසාධි රූපවාර තුන ද පව්විච්චවාරයෙහි මෙන් විසාර කරන. වසාරුපවාරයෙහි කණිෂ්ඨතාවයෙන් ප්‍රතිසාධියාදි පූර්වප්‍රවිතනයන් හා ද වූනිවිතනයෙන්

සනොලොස් වන විනයය හා ද උපදනා හදය වැනුව පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගනක්‍රියා නවය ය එලසින් සතර ය යන මොවුන් කෙරෙහි වූ මහාක්‍රියා අට ය අරූපවිපාක වර්ජිත සහේතුක ලොකික විපාක සනොලොස ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකඤ්ඤයෝ ලැබෙත්. විහසිගය හේතුව අනුව උදුරන.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්-වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වූතිවිනයයෙන් සනොලොස්වන විනයය හා ද උපදනා හදයවැනුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගනකුශල නවය ය මාභිසින් සතර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකඤ්ඤයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්-වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වූතිවිනයයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමූල ද්වේෂමූල විනයසෂණයනහි ලැබෙන අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සින් දෙලොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විසසය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකඤ්ඤයෝ ලැබෙත්. විහසිගය හේතු විහසිගය අනුව උදුරන.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වූතිවිනයයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසකඤ්ඤයෝ ය, ඒ නාමසකඤ්ඤයන් විසින් උපදවන මහාභුතයන් සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විනයජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. (අධිපති ධම් ගත හොත් සාධිපති විනයජ රූපයන් ද ගන්නට වන බැවින් අධිපති ධම් නො ගන්නා ලදී.)

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වූතිවිනයයෙන් -පෙ- හදයවැනුව පුරේජාන-

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙළොස ය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සන්විස්සය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විතතජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය, අහේතුක ප්‍රචිතති ප්‍රතිසංකීර්ණ නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, අහේතුක විතතජරූපයෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසංකීර්ණ කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු, පව්වනියයෙහි 'න හෙතුපව්වයා නාධිපතියා වන්තාරි'

අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්තරයෝ ය සාධිපතිවිතතජරූපයෝ ය යන මොවුහු, අනුලෝමයෙහි 'හෙතුපව්වයා අධිපතියා සන්තරස' අධිපති විහඬගය අනුව විසාර කරන.

ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කිරීමෙහි පටිච්චාර පව්වයාර දෙකෙහි වෙනසක් නැත්තේ ය. නාමස්‍යාන්තරයන් ලැබෙන තන්හි වාරසඛ්‍යාව පමණක් වෙනස් වේ. රූප විෂයෙහි සඛ්‍යා වෙනසක් ද නැත්තේ ය. කියන ලද ක්‍රමයෙන් පටිච්චාරයෙහි මෙන් අවිගතය දක්වා යෙදෙන පරිදි ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් විස්තර කරන. ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කරමින් මතු දැක්වෙන පරිදි සඛ්‍යා උදරන.

න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ වන්තාරි, අනන්තරේ වන්තාරි, සමන්තරේ වන්තාරි, අක්කමක්කේ වන්තාරි, උපනිසසයේ වන්තාරි, පුරේජානේ වන්තාරි, ආසෙවනේ වන්තාරි, කමමේ වන්තාරි, විජාකේ ඵකං ආභාරේ වන්තාරි, ඉන්ද්‍රියේ වන්තාරි, කුසලේ වන්තාරි, මහො නිඤ්ඤි, සම්ප්‍රසුන්තේ වන්තාරි, විජ්ජසුන්තේ වන්තාරි, අත්ථියා වන්තාරි, නත්ථියා වන්තාරි, විගතේ වන්තාරි, අවිගතේ වන්තාරි.

හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්තරස, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කේ පඤ්ච, න උපනිසසයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සන්ත, න පච්ජාජානේ සන්තරස, න ආසෙවනේ සන්තරස, න කමමේ සන්ත, න විජාකේ සන්තරස, න සම්ප්‍රසුන්තේ පඤ්ච, න විජ්ජසුන්තේ නිඤ්ඤි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නොවිගතේ පඤ්ච.

"න කමමේ සන්ත" යනු කුසලෙන කුසලය ය, අකුසලෙන අකුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය, අබ්‍යාකතෙන කුසලය ය, අබ්‍යාකතෙන අකුසලය ය, කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලය ය, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලය යන මොහු ය.

කුසලපද අකුසලපද අඛ්‍යාතපදයන්හි ප්‍රවිෂ්ටිකාලයෙහි අභිධේය පටිච්චාරයෙහි මෙනි. වසුරුඋචාරයෙහි කතීපායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිචිතයෙන් -පෙ- හදයවසුච පුරේජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා සහේකුකක්‍රියා සනොළොයෙහි වේනනාවෝ ලැබෙත්. විහඬිය "කිරියාඛ්‍යාතනෙ ඛ්‍යෙ පට්ටියා කිරියාඛ්‍යාතනා වේනනා" යනුයි.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපායයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- වුතිචිතයෙන් -පෙ- හදයවසුච පුරේජාන නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල සිත් එක් විස්සෙහි වේනනාවෝ ලැබෙත්. විහඬිය "ච්ඡදං පට්ටියා කුසලා වේනනා" යනුයි. අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි අකුසල වේනනා ගත්තේ ය. විහඬිය "ච්ඡදං පට්ටියා අකුසලා වේනනා" යනු යි.

කුසලාඛ්‍යාතනෙත කුසලයෙහි කතීපායයෙන් පඤ්චෝකාර-භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ කුසල සිත් එක්විස්ස ය වේනනා වර්ජිත වෛතසික සත්තිය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂියන් සහජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- වුතිචිතයෙන් -පෙ- හදයවසුච පුරේජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යයකොට උපදනා වූ ද වේනනාවෝ ලැබෙත්. විහඬිය "කුසලෙ ඛ්‍යෙ ච ච්ඡදං ච පට්ටියා කුසලා වේනනා" යනුයි. අකුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරන.

න හෙතුපට්ටියා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා චන්තාරී, න අනන්තරේ එකං, න සමන්තරේ එකං, න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, න උපනිස්සයේ එකං, න පුරේජානෙ ද්වේ, න ආසෙචනෙ චන්තාරී, න කමේම එකං, න විපාකෙ චන්තාරී, න ආභාරේ එකං, න ඉන්ද්‍රියේ එකං, න ක්‍රමානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමුප්පුනෙ එකං, න විප්පුපුනෙ ද්වේ, නො නප්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

හෙතුපට්ටියා ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තරේ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අඤ්ඤමඤ්ඤ සත්ත, නිස්සයේ සත්තරස, උපනිස්සයේ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙචනෙ සත්ත, කමේම සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආභාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියේ සත්තරස, ක්‍රමානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සමුප්පුනෙ සත්ත, විප්පුපුනෙ සත්තරස, අප්ථියා සත්තරස, නප්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස, ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කොට මෙසේ විහඬියසඛ්‍යා උදුරන.

මතු වාරයන්හි ද ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමෙහි වෙනසක් නැත. පටිච්චාරයෙහි මෙන් ම කරඤා, නාමයාකාරී විෂයෙහි සංඛ්‍යාව වෙනස් වන නැත් පමණක් මතු දක්වනු ලැබේ. හෙතෙපව්වයා ආරම්භපව්වයා අධිපතියා සත්‍ය. අභිධේය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

හෙතෙපව්වයා ආරම්භපව්වයා අනන්තරේ සත්‍ය, සමන්තරේ සත්‍ය, සහජානේ සත්‍ය, අක්කුමක්කු සත්‍ය, නිසස්සයේ සත්‍ය, උපනිස්සයේ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

පුරේජානේ සත්‍ය, අභිධේය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරූපවිපාක ද වර්ජිත වූ සහේතුක ප්‍රචික්ඛිනාමයාකාරීයෝ ය.

ආසෙච්චනේ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගන කුශල මහද්ගන ක්‍රියාවෝ ය, ඵල සිත් සතර ය යන නාමයාකාරීයෝ ය.

කමේම සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා කුශලාකුශලක්‍රියා වේනනා ද වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය. විපාකේ ඵකං, අභිධේය සහේතුක විපාක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

ආහාරේ සත්‍ය, ඉන්ද්‍රියේ සත්‍ය, කුමාරිකේ සත්‍ය, සම්ප්‍රසාරේ සත්‍ය, අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

විජ්ජානේ සත්‍ය, මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරූප විපාක වර්ජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

අත්ථියා සත්‍ය, විගතේ සත්‍ය, අවිගතේ සත්‍ය අභිධේය මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රචික්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමයාකාරීයෝ ය.

හෙතෙපව්වයා ආරම්භපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරේ සත්‍ය, සමන්තරන්තරේ සත්‍ය, සහජානේ සත්‍ය, අක්කුමක්කු සත්‍ය, නිස්සයේ සත්‍ය, උපනිස්සයේ සත්‍ය, අභිධේය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

පුරේජානේ සත්‍ය, අභිධේය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාචෙහි අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයාකාරීයෝ ය.

ආසෙවනෙ සන්න, අභිධෙය අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙති අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂමුල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගන කුල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තරකුල නාමසාක්‍ෂියෝ ය යන මොහු ය.

කමෙම සන්න, අභිධෙය අධිපතිධම් හා කුලලාකුලක්‍රියා වේනනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

විපාකෙ එකං, අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

ආහාරෙ සන්න, ඉන්ද්‍රියෙ සන්න, ක්‍රියානෙ සන්න, මග්ගෙ සන්න, සම්ප්‍රසුනෙ සන්න. අභිධෙය අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

විප්‍රසුනෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරහුමියෙති උපදනා අවසාංවෙති වු අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

අත්ථියා සන්න, නත්ථියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්න, අභිධෙය අධිපති ධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය. හේතුචේති පටන් උපනිශ්‍රය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට යෙදෙන වාරවල ද වෙනසක් නැත්තේ ය.

හෙකුපච්චියා -පෙ- උපනිශ්‍රය පච්චියා පුරෙජාන පච්චියා ආසෙවනෙ තිණි, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරහුමියෙති අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙති අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂමුල මහා කුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගනකුල මහද්ගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය යන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

කමෙම තිණි, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරහුමියෙති අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙති අධිපති ධම් හා කුලලාකුලක්‍රියා වේනනා ද වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

විපාකෙ එකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරහුමියෙති උපදනා අවසාංවෙති වු අධිපතිධම් වර්ජිත ඵලනාමසාක්‍ෂියෝ ය.

ආහාරෙ සන්න, ඉන්ද්‍රියෙ සන්න, ක්‍රියානෙ සන්න, මග්ගෙ සන්න, සම්ප්‍රසුනෙ සන්න, විප්‍රසුනෙ සන්න, අත්ථියා සන්න, නත්ථියා සන්න, විගනෙ සන්න, අවිගනෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරහුමියෙති උපදනා අවසාංවෙති වු අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

හෙතෙව්වියා -පෙ- පුරෙජානපව්වියා ආසෙවනපව්වියා කමෙම සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවේනි අධිපතිධම් හා චේතනා ද වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගනකුල මහදගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය යන නාමසකන්ධයෝ ය.

හෙතෙව්වියා -පෙ- පුරෙජානපව්වියා ආසෙවනපව්වියා ආහාරෙ සන්න, -පෙ- අභිගනෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවේනි අධිපතිධම් වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගනකුල මහදගන- ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය යන නාමසකන්ධයෝ ය.

හෙතෙව්වියා -පෙ- පුරෙජානපව්වියා ආසෙවනපව්වියා කමමපව්වියා ආහාරෙ සන්න, අභිගනෙ සන්න, අභිධෙය පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවේනි අධිපතිධම් හා චේතනා වර්ජිත ලෝහමූලද්වේෂමූල මහාකුල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහදගනකුල මහදගන ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුලයෝ ය යන නාමසකන්ධයෝ ය.

හෙතු -පෙ- නජථිපව්වියා විගනපව්වියා අභිගනෙ සන්න, අභිධෙය පෙර පරිදි ම ය.

හෙතු -පෙ- පුරෙජාන කමම විපාකපව්වියා ආහාරෙ ඵකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවේනි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල නාමසකන්ධයෝ ය. හෙතු -පෙ- විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය, -පෙ- විගන පව්වියා අභිගනෙ ඵකං, අභිධෙය පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවේනි වූ අධිපතිධම් වර්ජිත ඵල නාමසකන්ධයෝ ය. හේතුමූලකය තිමි. ආරම්භණ අධිපති ආදි මූලක වාරයන් ද වූකතා- නුසාරයෙන් විසාර කරනු.

පව්වියානුලෝම වාරය තිමි.

පව්වයචාරයෙහි

පව්වය පව්වතීය වාර පාලිය.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පව්වයා, විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යෙධි පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතු පව්වයා, අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යධං පව්වයා නයො ඛ්‍යධා විත්තසමුච්චානඤ්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛ්‍යෙධි පව්වයා ද්වේ ඛ්‍යධා විත්තසමුච්චානඤ්ච රූපං. අහෙතුක පටිසන්ධිකඛ්‍යෙ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යධං පව්වයා නයො ඛ්‍යධා කච්ඡතා ච රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛ්‍යෙධි පව්වයා ද්වේ ඛ්‍යධා කච්ඡතා ච රූපං ඛ්‍යෙධි පව්වයා ච්ඡද්ධං, ච්ඡද්ධං පව්වයා ඛ්‍යධා, එකං මහාභුතං පව්වයා නයො මහාභුතා, -පෙ- මහාභුතෙ පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං, කච්ඡතා රූපං, උපදය රූපං. ඛාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්ඛස්සන්තානං එකං මහාභුතං පව්වයා නයො මහාභුතා, -පෙ- මහාභුතෙ පව්වයා කච්ඡතාරූපං උපදයරූපං, චක්ඛායනතං පව්වයා චක්ඛවික්ඛාණං, -පෙ- කායායනතං පව්වයා කායවික්ඛාණං, ච්ඡද්ධං පව්වයා අහෙතුකවිපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛ්‍යධා, අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපව්වයා, ච්ඡද්ධං පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්ව සහගතො මොහො.

අකුසලඤ්ච අඛ්‍යාකතඤ්ච ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපව්වයා, විචිකිච්ඡා සහගතෙ උධව්වසහගතෙ ඛ්‍යෙධි ච ච්ඡද්ධං ච පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො.

කුසලං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආරම්මණපව්වයා, කුසලෙ ඛ්‍යෙධි පව්වයා විත්තසමුච්චානං රූපං. යථා පටිච්චවාරෙ න ආරම්මණපව්වයා එචං විජථාරෙනඛ්‍යං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපව්වයා, කුසලං එකං ඛ්‍යධං පව්වයා, තිණි, අකුසලං ධම්මං පව්වයා තිණි. අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා පටිසන්ධිකඛ්‍යෙ -පෙ- අඛ්‍යාකතං, පරිපුණණං කාතඛ්‍යං. ඛාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්ඛස්සන්තානං එකං මහාභුතං පව්වයා -පෙ- චක්ඛායනතං පව්වයා චක්ඛවික්ඛාණං -පෙ- කායායනතං පව්වයා කායවික්ඛාණං. ච්ඡද්ධං පව්වයා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛ්‍යධා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපතිපව්වයා, චන්ද්‍රං පව්වයා කුසලා ඛන්ධා, -පෙ- යථා අනුලොමේ සහජාත පව්වයා එවං ගණේතඛ්ඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න අනන්තර පව්වයා න සමන්තර පව්වයා, න අක්කුමක්කුපව්වයා, න උපනිස්සය පව්වයා න පුරෙජාතපව්වයා. යථා පටිච්චාවාරේ එවං විජථාරෙතඛ්ඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පච්ජාජාතපව්වයා, න ආසෙවනපව්වයා, චක්ඛායනනං පව්වයා -පෙ- න පච්ජාජාතපව්වයං පි න ආසෙවනපව්වයං පි පරිපුණ්ණං සන්තරසං. යථා අනුලොමේ සහජාතපව්වයං එවං විජථාරෙතඛ්ඛං.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වයා, කුසලෙ ඛන්ධේ පව්වයා කුසලා වේතනා.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වයා, අකුසලෙ ඛන්ධේ පව්වයා අකුසලා වේතනා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වයා, කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛන්ධේ පව්වයා කිරියාඛ්‍යාකතා වේතනා. ඛාගිරං ආභාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං එකං මහාගුතං පව්වයා -පෙ- උපාදයරූපං චන්ද්‍රං පව්වයා කිරියාඛ්‍යාකතා වේතනා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම- පව්වයා, චන්ද්‍රං පව්වයා කුසලා වේතනා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වයා, චන්ද්‍රං පව්වයා අකුසලා වේතනා.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්ම පව්වයා, කුසලෙ ඛන්ධේ ච චන්ද්‍රං ච පව්වයා කුසලා වේතනා.

අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපව්වයා, අකුසලෙ ඛන්ධේ ච චන්ද්‍රං ච පව්වයා අකුසලා වේතනා.

කුසලං ධම්මං පව්වයා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාක පව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං පව්වයා තිණිං. අකුසලං ධම්මං පව්වයා අකුසලා වේතනා.

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පව්වයා අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපව්වයා, කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පව්වයා තයො ඛන්ධා චිත්තසමුච්චානං රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛන්ධේ පව්වයා ද්වේ ඛන්ධා චිත්ත

සමුච්චානසූචි රූපං. එකං මහාභූතං පච්චියා තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පච්චියා විත්තසමුච්චානං රූපං. උපාදයරූපං, ඛාහිරං ආහාර සමුච්චානං උත්භසමුච්චානං අසක්ඛසන්නාතං එකං මහාභූතං පච්චියා තයො මහාභූතා -පෙ- මහාභූතෙ පච්චියා කට්ඨකාරූපං, උපාදයරූපං, චන්ද්‍රං පච්චියා කිරියාබ්‍යාකතා බ්‍යධා, අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චියා කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විපාකපච්චියා, චන්ද්‍රං පච්චියා කුසලා බ්‍යධා, විපාකං ධ්වපෙච්චා සබ්බජථ විජජාරෙතබ්බං,

අබ්‍යාකතං ධම්මං පච්චියා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ආහාරපච්චියා, න ඉන්ද්‍රියපච්චියා, න ක්‍යාත පච්චියා, චක්ඛායනතං පච්චියා චක්ඛවික්ඛාදාණං, -පෙ- කායායනතං පච්චියා කායවික්ඛාදාණං, න ක්‍යාතෙ ඉමං නානාකරණං න මග්ගපච්චියා චක්ඛායනතං පච්චියා චක්ඛවික්ඛාදාණං -පෙ- කායායනතං පච්චියා කායවික්ඛාදාණං චන්ද්‍රං පච්චියා අනෙත්‍රක විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා බ්‍යධා, න මග්ග ඉමං නානාකරණං අච්චෙසසං යථා පටිච්චවාරෙ පච්චිතියං එවං විජජාරෙතබ්බං.

න සමුප්පන්නපච්චියා, න විප්පයන්නපච්චියා, නො නජථි පච්චියා, කුසලං ධම්මං-පච්චියා අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති නො විගත පච්චියා, කුසලෙ බ්‍යෙධු පච්චියා විත්තසමුච්චානං රූපං. යථා පටිච්චවාරෙ එවං විජජාරෙතබ්බං.

පච්චියවාරයෙහි

පච්චිය පච්චතීය වාරය.

පච්චියානුලෝමවාරයට අනතුරුව පච්චිය පච්චතීයවාරය වදල සේක. එ ද විභසිගවාර සඬබ්‍යාවාරවගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විභසිගවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද නභේතුපච්චියවිභසිගවාරාදී වගයෙන් වාර විස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් න භේතුපච්චිය විභසිගවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද අකුගලපදවාරය ය, අබ්‍යාකතපදවාරය ය, අකුගලාබ්‍යාකතපදවාරය ය යි වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුගල-පදවාරය පළමු කොට වදල සේක. ඒ මෙසේ ය. "අකුසලං ධම්මං පච්චියා -පෙ- විචිකිච්ඡාසහගතෙ උධ්වසහගතෙ බ්‍යෙධු පච්චියා විචිකිච්ඡාසහගතො උධ්වසහගතො මොහො" පටිච්චවාරයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය.

අබ්‍යාකතෙත අබ්‍යාකතයෙහි ප්‍රච්ඡන්තිප්‍රතිසක්ඛි රූපවාරයන්හි අභිධෙය පටිච්චවාරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. "චක්ඛායනතං පච්චියා

වකුච්ඡකාණං" යනාදි වසුරූපයන් කම්භයෙන් සිටින තන්හි කතීපාඨයෙන් අතීතභවාධගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ෂුච්චිකුච පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ෂුර්චිඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ය, -පෙ- කායචිඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි පුච්ඡචි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තය හා උපදනා වූ ද පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනාවූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාථවෙහි වූ ද්විපඤ්චිඤාන චර්ජිත ප්‍රථම භවාධ්‍යාදි අභේතුක විපාක අභේතුකක්‍රියාවිත්තයෝ ය, ඡන්දවර්ජිත අත්‍යසමාන වෛතසික දෙලොසය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂයෝ ය යන මොවුහ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතකතන අකුසලයෙහි "වජ්‍ජං පව්වයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො" කතීපාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරා චර්ජනාදි පුච්ඡචි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද චුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද හෘදයවකුච පුරේජනනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ.

අකුසලාඛ්‍යාතකතන අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිතය වෛතසික තුඋස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍ෂයන් සහජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවකුච පුරේජාන නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ විචිකිච්ඡාසහගත උධව්වසහගත දෙසිනෙහි මෝහය ලැබේ.

න හෙතුචිතඤ්චාරය නිමි.

නාරමමණවිභසගයෙහි චාර පස ම පට්ටවාරයෙහි මෙනි. නාධිපති චිතඤ්චාරයෙහි කුසලපදයේ චාර තුන ද අකුසලපදයේ චාර තුන ද අඛ්‍යාතකපදයෙහි ප්‍රවෘත්ති රූපචාර දෙක ද පට්ටවාරයෙහි මෙනි. වසුරූපය කම්භ වන තන්හි "වකඛායනනං පව්වයා වකුච්ඡකාණං, -පෙ- වජ්‍ජං පව්වයා විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ඛන්ධා" කතීපාඨයෙන් අතීත භවාධගය හා උපදනා මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ෂුච්චිකුච පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ෂුර්චිඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද

නාමයක්කයෝ ය, -පෙ- කාය විඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධාදි සුඵච්චි චිත්තයන් හා උපදනා වූ ද වූතිචිත්තයෙන් සනොලොස් චන චිත්තය හා උපදනා වූ ද හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා ක්‍රියා සිත් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සන්‍රය යන මොවුන්ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන වර්ජිත ලොකිකවිපාක අටොලොස ය කාමික්‍රියා ඵකොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන කුශලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහා කුසල් අට ය නියතයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගතලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමයක්කයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය ද්වේෂමුල සිත් දෙකය විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල්සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතෙන කුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව පුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අට ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමයක්කයෝ ය ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභුතයන් සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපතිචිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. (මෙහි අධිපතිධර්මයෝ නො ගනු ලැබෙත්).

අඛ්‍යාකතෙන අකුසලාඛ්‍යාකතයෙහි කතී:පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවස්තුව සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට

උපදනා වූ පැවැත්මකාරකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් පැවැත්මකාර-භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් සිත් අටය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගන ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය, වෛතසික අටනිය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ඡනාදි -පෙ- හදයවස්කුච පුරේජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිය ය යන මොවුන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ඡනාදි -පෙ- හදයවස්කුච පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ කුසල් සිත් ඵක්චිස්ස ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි 'අබ්‍යාකතො' යන කතී:පාඨයේ අභිධෙය පටිච්චාරයෙහි මෙති. "කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච" යන කතී:පාඨයෙන් පැවැත්මකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් සහජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ඡනාදි -පෙ- පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසංකර්මයෝ ය නාමසංකර්මයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විතතඡ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතී:පාඨයෙන් පැවැත්මකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමුලසිත් අටය ද්වේෂමුල දෙසිත ය විචිකිතසා වර්ඡන වෛතසික සචිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසංකර්මයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ඡනාදි -පෙ- හදයවස්කුච පුරේජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසංකර්මයන් සහජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද

ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදී -පෙ- පූරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොටද උපදනා අකුසල් සිත් දෙලොසය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පටිච්චාරයෙහි මෙන් රූපයන් ගන්නේ ය. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතී?පාඨයෙන් පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් සහජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවස්ථාපන -පෙ- හදයවස්කුච පූරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අකුසල් සිත් දෙලොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය, ඒ නාමස්කන්ධයන් හා මහාභූතයන් සහජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා නිරාධිපති විත්තජ රූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

නාධිපති විභංගය නිමි.

න අනන්තර න සමන්තර න අක්ඛංමක්ඛං න උපනිය්‍යය විභංග වාර පස පටිච්චාරයෙහි මෙනි. න පූරේජාන විභංගවාරයෙහි වාර සන ද පටිච්චාරයෙහි මෙනි. න ආසෙචන විභංගවාරයෙහි කුසලපදයේ වාර තුන හා අකුසලපදයේ වාර තුන ද අබ්‍යාකතපදයෙහි ප්‍රචක්ති ප්‍රතිසක්ඛී රූප වාර තුන ද පටිච්චාරයෙහි මෙනි. "වකංගනනං පට්ටියා වක්ඛවික්ඛාණං -පෙ- ව්‍යථං පට්ටියා විපාකාබ්‍යාකනා කිරියාබ්‍යාකනා බන්ධා" යන වස්තුරූපවාරයෙහි කතී?පාඨයෙන් අනිත්තභවංගය හා උපදනා මධ්‍යමායුක්ක වක්ඛවිස්කුච පූරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වක්ඛවිඤානද්වය ය, සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය -පෙ- කායවිඤානද්වය ය සඵචිත්තසාධාරණ වෛතසික සන ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, ප්‍රතිසක්ඛියාදී පුච්චුචි විත්තයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිත්තයෙන් සනොලොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හදයවස්කුච පූරේජානනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ආවර්ජනද්වය ය, අරූපවිපාක ද්විපක්ඛ- විඤාන වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්සය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතී?පාඨයෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදීන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිත්තයෙන් සනොලොස් වන විත්තය හා උපදනා වූ ද හදයවස්කුච පූරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය

කොට උපදනා මහාකුශල ප්‍රථමඡවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද්-
වාරාවර්ජනාදීන් හා ද චුතිචිතනයෙන් සතලොස් වන චිත්තය හා
උපදනා වූද හදයවසානුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනාවූ
දෙලොස් අකුසලයන්ගේ ප්‍රථමඡවනයෝ ය වෛතසික සත්විස්ස ය
යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත කුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන
මනෝද්වාරාවර්ජනාදීන් හා ද චුතිචිතනයෙන් සතලොස් වන
චිත්තය හා ද උපදනා හදයවසානුච පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට
උපදනා මහාකුශල ප්‍රථමඡවනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන
අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ඔවුන් විසින් උපදවන
මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා චිත්තජ රූපයෝ ය
යන මොවුහු ලැබෙත්.

අඛ්‍යාතනෙත අකුසලාඛ්‍යාතනයෙහි කතීපාඨයෙන් ව්‍යවසාපන
-පෙ- පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කෙට උපදනා වූ අකුසල ප්‍රථම ඡවනයෝ
ය වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ
ය යන ඔවුන් විසින් උපදවන මහාභූතයන් සහජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය
කොට උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාතනෙත කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර
භූමියෙහි උපදනා අවසාඨවෙහි මහාකුශල ප්‍රථම ඡවනයෝ ය. වෛතසික
අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් සහජාත නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද
ව්‍යවසාපන -පෙ- හදයවසානුච පුරේජාත නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද
උපදනා වූ මහාකුශල ප්‍රථම ඡවනයෝ ය, වෛතසික අටතිස ය යන
අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

කුසලාඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතනය පටිඨචාරයෙහි මෙනි. කුසලාඛ්‍යා-
තනෙත කුසලාඛ්‍යාතනයෙහි පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨවෙහි
මහාකුශල ප්‍රථමඡවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයවනාමසාක්‍යයන්
සහජාත නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදී -
පෙ- හදයවසානුච පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ මහාකුශල
ප්‍රථම ඡවනයෝ ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය,
ඒ නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට
උපදනා චිත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් අකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් සහජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද ව්‍යවසාපන -පෙ- හෘදයවසානුච පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ ද්වාදශාකුසල ප්‍රථම ජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ලැබෙත්.

අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි පටිච්චාරයෙහි මෙති. අකුසලාබ්‍යාකතෙන අකුසලාබ්‍යාකතයෙහි පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේති වූ අකුසල ප්‍රථමජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෙන් සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද ව්‍යවසාපන -පෙ- හෘදයවසානුච පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා අකුසලප්‍රථම- ජවනයෝ ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයෝ ය, ඒ නාමසාක්‍යයන් හා මහාභූතයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා විත්තජරූපයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්.

නාසේචන විගඩ්ධය නිමි.

න කමම විගඩ්ධයෙහි කුසලාකුසල දෙපදය පටිච්චාරයෙහි මෙති. අබ්‍යාකත පදයෙහි ප්‍රචිත්ති චාර රූපචාර දෙකද පටිච්ච චාරයෙහි මෙති. වසානුච්චාරයෙහි හවාසොපවේශදි සුචිසුචි විත්තයන් හා උපදනාවූ චිතිවිත්තයෙන් සනලොස් චන විත්තය හා උපදනා වූ හෘදය වසානුච පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ක්‍රියා සිත් විස්සෙහි ඇති වේතනාවෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් ව්‍යවසාපන- මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ එක්විසි කුසල විත්තයන්හි ඇති වේතනාවෝ ලැබෙත්.

අබ්‍යාකතෙන අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හෘදයවසානුච පුරේජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ දෙලොස් අකුසල විත්තයන්හි වේතනාවෝ ලැබෙත්.

කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යාදියෙන් පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේති වූ කුසලයින් එක්විස්සය වේතනාවර්ජන වෛතසික සන්තිසය යන අවයවවූද සමුහ වූ ද නාමස්කන්ධයන් සහජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි - පෙ- හෘදයවසානුච පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා වූ එක් විසි කුසලයන්හි වේතනාවෝ ලැබෙත්. "කුසලෙ ඛන්ධෙ ච වජ්ජං ච පට්ඨයා කුසලා වේතනා"

අකුසලාබ්‍යාකෂෙත අකුසලයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් පැනවෙන්නා වූ භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි අකුසලයින් දෙලොසය වෙතනා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂ්‍යයෙන් සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය කොට ද, ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි - පෙ - හදයවසෂුව පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට ද උපදනා දෙලොස් අකුසල විතනයන්හි ඇති වෙතනාවෝ ලැබෙත්.

න කමම විහසිය නිමි.

න කමමයෙහි කුශලාකුශල දෙපදයේ වාර සය සහජාතයෙහි මෙති. අබ්‍යාකත පදයෙහි ප්‍රවෘත්තිවාර රූපවාරදෙක පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වසුරූපවාරයෙහි "වජ්ජං පව්වයා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා" කතීෂ්‍යායෙන් හවාංකොපවෙජ්ඣදි පුච්චුචි විතනයන් හා උපදනා වූ ද චිතිවිතනයෙන් සනෝලොස් වන විතනය හා උපදනා වූ ද හදයවසෂුව පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වූ ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික පනතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂ්‍යයෝ ලැබෙත්. (වෙනස ඇත්තේ මේ අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි පමණෙනි. ඉතිරි වාර සොලොස් ම සහජාතය මෙති.)

න ආහාර න ඉන්ද්‍රිය දෙක පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වෙනසක් ඇත්තේ අබ්‍යාකෂෙත අබ්‍යාකතයෙහි ය. න ක්‍රියාතයෙහි "පැනවිසැදූණ සහගතං ඵකං -පෙ- දවෙ ඛන්ධා, බාහිරං -පෙ- අසසැදූසහතාතං -පෙ- රූපං, වකඛායතනං පව්වයා වකඛවිසැදූණං -පෙ- කායවිසැදූණං" ප්‍රවෘත්ති රූපවාර දෙක පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වසුරූපවාරයෙහි කතීෂ්‍යායෙන් අතිතභවාධිය හා උපදනා මධ්‍යමායුක්ත වසුච්චුචි පුරේජාතනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය කොට උපදනා වසුරූච්චුචිතඛාදිය ය, සච්චිත සාධාරණ වෛතසික සත්‍යය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂ්‍යයෝ ය, -පෙ- කායවිඤානද්වය ය සච්චිතසාධාරණ වෛතසික සත්‍ය ය යන අ යව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂ්‍යයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. න මහ විහසිය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වසුරූපවාරය කමීය වන නන්හි හේතු විහසියෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. න සම්පයුත්ත විහසිය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති. ඵහි වාර පසෙකි, න විපයුත්ත විහසිය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති. ඵහි වාර කුනෙකි. නො තඪී නො විගත දෙක ද පටිච්චවාරයෙහි මෙති. වාර පස බැගින් ඇත්තා හ.

විහසිවාරය නිමි.

පව්වය චාරයෙහි

පව්වය පව්වනීය සඬාභාවාර පාලිය.

න හෙතුයා චන්තාරී, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සන්ත,න පච්ඡාජානෙ සන්තරස, න ආසෙචනෙ සන්තරස, න කමේම සන්ත, න විපාකෙ සන්තරස, න ආභාගෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍යුතෙ පඤ්ච, න විප්‍යුතෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා චන්තාරී, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තරෙ එකං, න අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ චන්තාරී, න ආසෙචනෙ චන්තාරී, න කමේම එකං, න විපාකෙ චන්තාරී, න ආභාගෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍යුතෙ එකං, න විප්‍යුතෙ ද්වේ, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා එකං, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තරෙ එකං, සඤ්ඤප එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං,

න ආරම්මණපව්වයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා පඤ්ච, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරේජානෙ පඤ්ච, න පච්ඡාජානෙ පඤ්ච, න ආසෙචනෙ පඤ්ච, න කමේම එකං, න විපාකෙ පඤ්ච, න ආභාගෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍යුතෙ පඤ්ච, න විප්‍යුතෙ එකං, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

න ආරම්මණපව්වයා න හෙතු පව්වයා න අධිපතියා එකං, නො විගනෙ එකං,

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරී, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරේජානෙ සන්ත, න පච්ඡාජානෙ සන්තරස, න ආසෙචනෙ සන්තරස, න කමේම සන්ත, න විපාකෙ සන්තරස, න ආභාගෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්ප්‍යුතෙ පඤ්ච, න විප්‍යුතෙ තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච,

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කමක්කෙ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පුරෙඡානෙ ද්වෙ, න පච්ඡාඡානෙ චන්තාරී, න ආසෙචනෙ චන්තාරී, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ චන්තාරී, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්කානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමප්පුනෙ ඵකං, න විප්පුනෙ ද්වෙ, නො නත්ථියා ඵකං, නො විගනෙ ඵකං.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා න අනන්තරෙ ඵකං, සඛිතඵ ඵකං, න අනන්තරපව්වයා න සමනන්තරපව්වයා, න අක්කමක්කෙ පව්වයා න උපනිස්සය න ආරම්භණ පව්වය සද්ධිසං.

න පුරෙඡානපව්වයා න හෙතුයා ද්වෙ, න ආරම්භණ පක්ඛි න අධිපතියා සත්ත, න අනන්තරෙ පක්ඛි, න සමනන්තරෙ පක්ඛි, න අක්කමක්කෙ පක්ඛි, න උපනිස්සයෙ පක්ඛි, න පච්ඡාඡානෙ සත්ත, න ආසෙචනෙ සත්ත, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ සත්ත, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්කානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමප්පුනෙ පක්ඛි, න විප්පුනෙ තිණි, නො නත්ථියා පක්ඛි, නො විගනෙ පක්ඛි.

න පුරෙඡාන පව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අධිපතියා ද්වෙ, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කමක්කෙ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පච්ඡාඡානෙ ද්වෙ, න ආසෙචනෙ ද්වෙ, න කමෙම ඵකං, න විපාකෙ ද්වෙ, න ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්කානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමප්පුනෙ ඵකං, න විප්පුනෙ ද්වෙ, නො නත්ථියා ඵකං, නො විගනෙ ඵකං.

න පුරෙඡානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා න අධිපතියා ඵකං, සඛිතඵ ඵකං, නො විගනෙ ඵකං.

න පච්ඡාඡානපව්වයා න ආසෙචන පව්වයා න හෙතුයා චන්තාරී. න ආරම්භණ පක්ඛි, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පක්ඛි, න සමනන්තරෙ පක්ඛි, න අක්කමක්කෙ පක්ඛි, න උපනිස්සයෙ පක්ඛි, න පුරෙඡානෙ සත්ත, න පච්ඡාඡානෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, ආභාරෙ ඵකං, න ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, න ක්කානෙ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, න සමප්පුනෙ පක්ඛි, න විප්පුනෙ තිණි, නො නත්ථියා පක්ඛි, නො විගනෙ පක්ඛි.

න ආසෙචනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණ ඵකං, න අධිපතියා චන්තාරී, න අනන්තරෙ ඵකං, න සමනන්තරෙ ඵකං, න අක්කමක්කෙ ඵකං, න උපනිස්සයෙ ඵකං, න පුරෙඡානෙ ද්වෙ, න

පව්‍යාජානෙ ව්‍යතාරී, න කමේම එකං, න විපාකෙ ව්‍යතාරී, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමිනෙ එකං. න මග්ගෙ එකං, න සමප්‍යුතෙන එකං, න විප්‍යුතෙන ද්වේ, නො ත්‍යජීයා එකං, නො විගතෙ එකං.

න ආසෙචනපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණපච්චියා න අධිපතියා එකං, සබ්බත්ථ එකං, නො විගතෙ එකං.

න කමමපච්චියා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා සත්ත, න අනන්තරෙ එකං, න සමනන්තරෙ එකං, න අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ තිණි, න පව්‍යාජානෙ සත්ත, න ආසෙචනෙ සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමිනෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්‍යුතෙන එකං, න විප්‍යුතෙන තිණි, නො ත්‍යජීයා එකං, නො විගතෙ එකං.

න කමමපච්චියා න හෙතුපච්චියා, න ආරම්මණෙ එකං, සබ්බත්ථ එකං, නො විගතෙ එකං, න විපාකපච්චියා, න හෙතුයා ව්‍යතාරී, න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පව්‍යාජානෙ සත්තරස, න ආසෙචනෙ සත්තරස, න කමේම සත්ත, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමිනෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්‍යුතෙන පඤ්ච, න විප්‍යුතෙන තිණි, නො ත්‍යජීයා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

න විපාකපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා ව්‍යතාරී, න අනන්තරෙ එකං, න සමනන්තරෙ එකං, න අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ එකං, න උපනිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ ද්වේ, න පව්‍යාජානෙ ව්‍යතාරී, න ආසෙචනෙ ව්‍යතාරී, න කමේම එකං, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමිනෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්‍යුතෙන එකං, න විප්‍යුතෙන ද්වේ, නො ත්‍යජීයා එකං, නො විගතෙ එකං.

න විපාකපච්චියා න හෙතුපච්චියා න ආරම්මණපච්චියා න අධිපතියා එකං, සබ්බත්ථ එකං, නො විගතෙ එකං.

න ආහාර පච්චියා න හෙතුයා එකං, සබ්බත්ථ එකං, නො විගතෙ එකං.

න ඉන්ද්‍රියපච්චියා න හෙතුයා එකං, සබ්බත්ථ එකං, න ක්‍රමින පච්චියා න හෙතුයා එකං, සබ්බත්ථ එකං, න මග්ගපච්චියා න හෙතුයා එකං, සබ්බත්ථ එකං, න සමප්‍යුතපච්චියා, න ආරම්මණ පච්චිය සද්දිසං.

න විප්‍යුතපච්චියා න හෙතුයා ද්වේ, න ආරම්මණෙ එකං, න අධිපතියා තිණි, න අනන්තරෙ එකං. න සමනන්තරෙ එකං, න අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ

එක, න උපනිසුසයෙ එක, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ආභාරෙ එක, න ඉන්ද්‍රියෙ එක, න ක්‍රියානෙ එක, න මගෙහෙ එක, න සම්ප්‍රයුතෙහෙ එක, නො නක්ඛියා එක, නො විගනෙ එක.

න විප්‍රසූතපව්වියා න හෙතුපව්වියා න ආරම්මණෙ එක, න අධිපතියා ද්වෙ, න අනන්තරෙ එක, න සම්නන්තරෙ එක, න අක්කමක්කෙ එක, න උපනිසුසයෙ එක, න පුරෙජානෙ ද්වෙ, න පච්ඡාජානෙ ද්වෙ, න ආසෙවනෙ ද්වෙ, න කමෙම එක, න විපාකෙ ද්වෙ, න ආභාරෙ එක, න ඉන්ද්‍රියෙ එක, න ක්‍රියානෙ එක, න මගෙහෙ එක, න සම්ප්‍රයුතෙහෙ එක, නො නක්ඛියා එක, නො විගනෙ එක.

න විප්‍රසූතපව්වියා න හෙතුපව්වියා න ආරම්මණපව්වියා න අධිපතියා එක, සබ්බත්ථ එක, නො නක්ඛිපව්වියා නො විගන පව්වියා න ආරම්මණපව්විය සද්දසං,

පව්වියචාරෙ පව්විතියං,

පව්වියචාරයේ

පව්විය පව්විතිය සඩබ්‍යාවාරය

විභවචාරයට අනතුරු ව සඩබ්‍යාවාරය වදල සේක. එ ද ශුඛ සඩබ්‍යාවාර ද්විකාදිසඩබ්‍යාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සඩබ්‍යාවාරය පලමු කොට වදල සේක. එද න හෙතු ප්‍රත්‍යය ශුද්ධ සංඛ්‍යාවාරාදි වශයෙන් විසිවැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතු පව්විය ශුද්ධ සංඛ්‍යා චාරය පලමු කොට වදල සේක. එහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සන්තර ය යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ධර්මයෝ වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ පව්විතිය චාරයෙහි නයයට අනුව ද චාරයට අනුව ද තිකපදයට අනුව ද කම්කතීපද යෙදීමේ ආකාරය අනුව ද "න හෙතුයා වන්තාරි" යි වදරන ලදහ. ඉතිරි චාර වූකතානුසාරයෙන් විසාර කරනු. "න ආරම්මණෙ පක්ඛි, න අධිපතියා සන්තරස -පෙ- නො විගනෙ පක්ඛි"

ශුඛ චාරය නිමි.

සුඛචාරයට අනතුරු ව දුකාදිචාරය වදල සේක. එ ද න හේතු පව්විය දුකාදිචාරාදි වසයෙන් විසිවැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතුපව්විය *Non-commercial distribution*

දුකාදිවාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද දුකතිකාදි වසයෙන් එකුන් විසි වැදෑරුම් වේ. එයින් දුකවාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද නහේකුමුලක න ආරම්මණදුකාදි වසයෙන් එකුන් විසි වැදෑරුම් වේ. එයින් න හෙකුමුලක න ආරම්මණ දුකය පළමු කොට වදල සේක. එහි සහේකුක- විතතරුපයෝ ය සහේකුකප්‍රතිසන්ධි කම්භරුපයෝ ය යන මොවුහු නාරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත වී නහේකුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත නො වන බැවින් නහේකුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ අඤ්ඤාම පට්ටනියයෙහි "හෙකුපට්ටයා න ආරම්මණේ පඤ්ඤා" යි වදරන ලදහ. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේකුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යධ- යෝ ය යන මොවුහු නාරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් පට්ටනියාඤ්ඤාමයෙහි "න හෙකු පට්ටයා ආරම්මණේ විතතාරී" යි වදල සේක. මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේකුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යධයෝ න හෙකු න ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ නො වෙති. එ බැවින් අඤ්ඤාම යෙහි "හෙකුපට්ටයා ආරම්මණේ සත්ත" යි වදල සේක. අහේකුක විතතරුපයෝ ය, අහේකුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රුපයෝ ය, බාහිරරුපයෝ ය, ආභාරජරුපයෝ ය. සෘතුජරුපයෝ ය, අසංඤ්ජසන්තකම්භරුපයෝ ය, ප්‍රචාන්තිකම්භ රුපයෝ ය, යන මොවුහු නහේකුනාරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. එ බැවින් මේ පට්ටනියයෙහි "න හෙකුපට්ටයා න ආරම්මණේ එකං" යනු වදල සේක.

ඉතිරි වාරයන් පට්ටිච්චාරයෙහි මෙන් ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කෙරෙමින් විසාර කරනු. "න හෙකුපට්ටයා න අධිපතියා විතතාරී, න අනන්තරේ එකං, -පෙ- නො විගනෙ එකං" අභිධේය පට්ටිච්චාරයෙහි මෙන් ගන්නේ ය. නහේකුයෙහි පටන් න සමන්තරය දක්වා ප්‍රත්‍යයන් මුල් කොට ගන්නා වාරවල අභිධේය සහේකුක විතතරුපයන් ගෙන් අන්‍ය රුපයෝ ය.

න හෙකුපට්ටයා -පෙ- න අඤ්ඤාමඤ්ඤාපට්ටයා න උපතිස්සය පට්ටයා න පුරෝචන පට්ටයා න පටිභාජානෙ එකං, නාමසාක්‍යධයන් ගෙන් ප්‍රත්‍යය ලබන අහේකුකවිතතරුපයෝ ය, හෘදයවසානුවෙන් අන්‍ය වූ අහේකුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ රුපයෝ ය -පෙ- උපාදය රුපයෝ ය, පට්ටිච්චාරයෙහි මෙති.

න හේකුමුලකය නිමි.

න ආරම්මණමුලකය ද පට්ටිච්චාරය මෙති. සඬබ්‍යා ද සමාන ය. න අධිපතිපට්ටයා න හෙකුයා විතතාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ඤා, න අනන්තරේ

පඤ්ච, න සමනන්තරෙ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත. න විපාකෙ සත්තරස, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රියානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සමප්ප්‍යනෙත පඤ්ච, න විප්ප්‍යනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

න අනන්තර න සමනන්තර මූලකයෝ ද නාරමමණමූලකය මෙනි. න අඤ්ඤමඤ්ඤමූලකය පටිච්ච වාරයෙහි මෙනි. න පුරෙජානමූලකය ද පටිච්චවාරයෙහි මෙනි. න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, අභිධෙය පටිච්චවාරයෙහි මෙනි. න ආරමමණෙ පඤ්ච න අධිපතියා සත්තරස, අභිධෙය අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාථාවෙහි ලෝභමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ඵලසිත් සත්තරස යන මොවුන් ගේ අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාථාවෙහි අකුසල් සිත් දෙලොස ය, හසිනෝත්පාදය ය, මහාකුශලමහාක්‍රියා ය, ආචර්ජනද්වය ය, ලොකිකවිපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය, නිරාධිපතිචිත්තජ රූපයෝ ය. ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ සන්ත්තිකම්ප ප්‍රවෘත්තිකම්ප රූපයෝ ය යන මොහු ය.

න ආසෙවන පව්වයා න අනන්තරෙ න සමනන්තරෙ න අඤ්ඤමඤ්ඤ න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, අභිධෙය අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයනි හා ආචර්ජනයනි වේතනාවෝ ය, බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ රූපයෝ ය යන මොහු ය. න ආසෙවන පව්වයා න විපාකෙ සත්තරස, න ආහාරෙ න ඉන්ද්‍රියෙ, න ක්‍රියානෙ, න මග්ගෙ එකං, න සමප්ප්‍යනෙත පඤ්ච, න විප්ප්‍යනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

න කමමපව්වයා න හෙතුයා එකං න ආරමමණෙ එකං න අධිපතියා සත්ත, -පෙ- න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න ආහාරාදිය පටිච්චවාරයෙහි මෙනි. න විපාකපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, ශුඛසම්බන්ධතාවය මෙනි. න ආහාර න ඉන්ද්‍රියාදිය පටිච්චවාරය මෙනි.

පව්වය පව්වනියය නිමි.

පව්වයචාරයේ

පව්වයානුලෝම පව්වතීය වාර පාලිය.

හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමන්තරේ පඤ්ච, න අඤ්ඤමඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සත්ත, න පච්ඡාජානේ සත්තරස, න ආසෙවනේ සත්තරස, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්තරස, න සම්පයුත්තේ පඤ්ච, න විපයුත්තේ තිණි, නො තප්ඵයා පඤ්ච, නො විගනේ පඤ්ච.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා සත්ත, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ සත්ත, න ආසෙවනේ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්ත, න විපයුත්තේ තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තරපව්වයා සමන්තරපව්වයා සහජානපව්වයා අඤ්ඤමඤ්ඤපව්වයා නිස්සයපව්වයා උපනිස්සයපව්වයා පුරේජානපව්වයා න පච්ඡාජානේ සත්ත, න ආසෙවනේ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්ත.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණ පව්වයා පුරේජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා න පච්ඡාජානේ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්ත,

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා කමමපව්වයා ආභාරපව්වයා ඉන්ද්‍රියපව්වයා ක්‍ර්මානපව්වයා මග්ගපව්වයා සම්පයුත්තපව්වයා විපයුත්තපව්වයා අප්ඵපව්වයා තප්ඵපව්වයා විග්ගපව්වයා අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානේ සත්ත, න විපාකේ සත්ත.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාකපව්වයා න පච්ඡාජානේ ඵකං, න ආසෙවනේ ඵකං.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා පුරේජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාකපව්වයා ආභාරපව්වයා -පෙ- අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානේ ඵකං, න ආසෙවනේ ඵකං.

ආරම්මණපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරී, න අධිපතියා සත්ත, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ සත්ත, න ආසෙවනේ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්ත, න ක්‍ර්මානේ ඵකං, න මග්ගේ ඵකං, න විපයුත්තේ තිණි.

ආරම්භකපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න විප්පයුනෙත තිණි, යථා හෙතුමුලකං එවං ගණෙතබ්බං.

අධිපතිපව්වයා න ආරම්භෙකෙ පඤ්ච, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙකෙ පඤ්ච, න උපනිසුසයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, අධිපතිපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛිත්තං.

අනන්තරපව්වයා, සමන්තන්තරපව්වයා, යථා ආරම්භකමුලකං එවං විත්ථා රෙතබ්බං.

සහජාතපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්භෙකෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙකෙ පඤ්ච, න උපනිසුසයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, න ආභාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න කුට්ඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

සහජාතපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්භෙකෙ පඤ්ච, සංඛිත්තං. න විපාකෙ සත්තරස, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, සහජාතපව්වයා, හෙතුපව්වයා ආරම්භකපව්වයා සංඛිත්තං.

අක්කමක්කෙකෙපව්වයා න හෙතුයා චන්තාරි, න ආරම්භෙකෙ එකං, න අධිපතියා සත්ත, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තන්තරෙ එකං, න උපනිසුසයෙ එකං, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න ආභාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න කුට්ඨානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙත එකං, න විප්පයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං.

අක්කමක්කෙකෙපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්භෙකෙ එකං, න අධිපතියා සත්ත, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තන්තරෙ එකං, න උපනිසුසයෙ එකං, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සත්ත, න ආසෙවනෙ සත්ත, න කමෙම

සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න සම්පයුනෙත එකං, න විපයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා එකං, නො විගතෙ එකං, අක්කුමක්කුපච්චියා හෙතුපච්චියා ආරම්මණ පච්චියා න අධිපතියා සත්ත, සංඛින්නං.

තිස්සයපච්චියා න හෙතුයා චත්තාරී, තිස්සයපච්චියා යථා සහජාත පච්චියා. උපතිස්සයපච්චියා න හෙතුයා චත්තාරී, උපතිස්සයපච්චියා ආරම්මණපච්චිය සදිංස,

පුරෙජාතපච්චියා න හෙතුයා චත්තාරී, න අධිපතියා සත්ත, න පච්ජාජානෙ සත්ත, න ආසෙචනෙ සත්ත, න කමේම සත්ත, විපාකෙ සත්ත, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, -පෙ-

පුරෙජාතපච්චියා හෙතුපච්චියා -පෙ- ආසෙචනපච්චියා න හෙතුයා චත්තාරී, න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ජාජානෙ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත, න මග්ගෙ එකං, න විපයුනෙත තිණි.

ආසෙචනපච්චියා හෙතුපච්චියා න අධිපතියා සත්ත, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ජාජානෙ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකෙ සත්ත. න විපයුනෙත තිණි, ආසෙචනපච්චියා හෙතුපච්චියා ආරම්මණපච්චියා න අධිපතියා සත්ත, සංඛින්නං. ආසෙචන පච්චියා හෙතු පච්චියා -පෙ- පුරෙජාතපච්චියා කමිමපච්චියා ආහාරපච්චියා, සංඛින්නං.

අවිගතපච්චියා න පච්ජාජානෙ සත්ත, න විපාකෙ සත්ත.

කමිමපච්චියා න හෙතුයා චත්තාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තන්තරෙ පඤ්ච, න අක්කුමක්කු පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ජාජානෙ සත්තරස, න ආසෙචනෙ සත්තරස, න විපාකෙ සත්තරස, න ආහාරෙ එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විපයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

කමිමපච්චියා හෙතුපච්චියා න ආරම්මණේ පඤ්ච, සංඛින්නං. න විපාකෙ සත්තරස. න සම්පයුනෙත පඤ්ච, න විපයුනෙත තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච, සංඛින්නං.

විපාකපච්චියා න හෙතුයා එකං, න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරෙ එකං, න සමන්තන්තරෙ එකං, න අක්කුමක්කු එකං, න උපතිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ජාජානෙ එකං, ආසෙචනෙ

එකං, න ක්‍රමානෙ එකං, න මගෙන එකං, න සමප්‍රයුතෙන එකං, න විප්‍රයුතෙන එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං,

විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ එකං, න අධිපතියා එකං, න අනන්තරේ එකං, න සමනන්තරේ එකං, න අක්කමක්කෙ එකං, න උපතිස්සයෙ එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න සමප්‍රයුතෙන එකං, න විප්‍රයුතෙන එකං, නො නත්ථියා එකං, නො විගනෙ එකං, විපාක පව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා සංඛින්නං.

පුරෙජානපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, -පෙ- විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං. පුරෙජානපව්වයා කමම පව්වයා ආභාරපව්වයා සංඛින්නං.

අභිගතපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, ආභාරපව්වයා න හෙතුයා වන්තාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සන්තරස, න අනන්තරේ පඤ්ච, න සමනන්තරේ පඤ්ච, න අක්කමක්කෙ පඤ්ච, න උපතිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සන්ත, න පච්ඡාජානෙ සන්තරස, න ආසෙවනෙ සන්තරස, න කමම සන්ත, න විපාකෙ සන්තරස, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍රමානෙ එකං, න මගෙන එකං, න සමප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච.

ආභාරපව්වයා හෙතුපව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, සංඛින්නං, න විපාකෙ සන්තරස, න සමප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, සංඛින්නං,

ඉන්ද්‍රියපව්වයා න හෙතුයා වන්තාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, -පෙ- න විපාකෙ සන්තරස, න ආභාරේ එකං, න ක්‍රමානෙ එකං, න මගෙන එකං, න සමප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං.

ක්‍රමානපව්වයා න හෙතුයා වන්තාරී, න ආරම්මණේ පඤ්ච, -පෙ- න විපාකෙ සන්තරස, න මගෙන එකං, න සමප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, ක්‍රමාන පව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං.

මග්ගපව්වයා න හෙතුයා තිණි, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න විපාකෙ සන්තරස, න සමප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගනෙ පඤ්ච, මග්ගපව්වයා හෙතු පව්වයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, සංඛින්නං,

සම්පූර්ණවලියා ආරම්භවලිය සදිය, විප්‍රසූතවලියා න හෙතුයා වනතරි, න ආරම්භවෙ පකු, න අධිපතියා සනතරස, න අනනතරෙ පකු, න සමනනතරෙ පකු, න අකුකුමකෙකු පකු, න උපතියසයෙ පකු, න පුරෙතනෙ පකු, න පව්තාතනෙ සනතරස, න ආසෙවනෙ සනතරස, න කමෙම සනත, න විපාකෙ සනතරස, න කුඩානෙ එක, න මගෙ එක, න සම්පූර්ණෙ පකු, නො නතවියා පකු, නො විගනෙ පකු.

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා න ආරම්භවෙ පකු, න අධිපතියා සනතරස, න අනනතරෙ පකු, න සමනනතරෙ පකු, න අකුකුමකෙකු පකු, න උපතියසයෙ පකු, න පුරෙතනෙ පකු, න පව්තාතනෙ සනතරස, න ආසෙවනෙ සනතරස, න කමෙම සනත, න විපාකෙ සනතරස, න සම්පූර්ණෙ පකු, නො නතවියා පකු, නො විගනෙ පකු,

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා ආරම්භවලියා න අධිපතියා සනත, න පුරෙතනෙ එක, න පව්තාතනෙ සනත, න ආසෙවනෙ සනත, න කමෙම සනත, න විපාකෙ සනත.

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා ආරම්භවලියා අධිපතියා න පව්තාතනෙ සනත, න ආසෙවනෙ සනත, න කමෙම සනත, න විපාකෙ සනත.

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා ආරම්භවලියා අධිපතියා පුරෙතනවලියා ආසෙවනවලියා න පව්තාතනෙ සනත, න කමෙම සනත, න විපාකෙ සනත.

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා -පෙ- ආසෙවනවලියා කමමවලියා ආහාරවලියා අවිගනවලියා න පව්තාතනෙ සනත, න විපාකෙ සනත, විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා ආරම්භවලියා සංඛිතං.

පුරෙතනවලියා කමමවලියා විපාකවලියා න පව්තාතනෙ එක, න ආසෙවනෙ එක.

විප්‍රසූතවලියා හෙතුවලියා -පෙ- පුරෙතනවලියා කමමවලියා විපාකවලියා ආහාරවලියා අවිගනවලියා න. පව්තාතනෙ එක, න ආසෙවනෙ එක, අතවිවලියා සහතනවලිය සදිය, නතවි වලියා විගනවලියා ආරම්භවලිය සදිය, අවිගනවලියා සහතනවලිය සදිය.

පව්වයවාරයෙහි

අනුලෝම පව්වනීය වාරයේ

සන්නය

පව්වයපව්වනීයවාරයට අනතුරු ව පව්වයානුලෝමපව්වනීය වාරය වදල සේක. පටිච්චවාරයෙහි පරිදි ව්‍යවස්ථා විභාගය කරනු,

හේතුමූලක නාරමමිණදකයෙහි අහේතුකච්ඡන්ත ආහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ -පෙ- ප්‍රව්‍යානතිකමීජරූපයෝ නාරමමිණප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් පව්වනීයයෙහි "න හේතුපව්වයා න ආරමමිණේ එකං" යන වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නාරමමිණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් නාරමමිණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, එ බැවින් අනුලෝමයෙහි 'සන්න' යන වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ හේතු න ආරමමිණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් පව්වනීයානුලෝමයෙහි "න හේතුපව්වයා ආරමමිණේ වන්තාරී" යන වදල සේක.

සහේතුකච්ඡන්ත රූපයෝ ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයෝ ය යන මොවුහු හේතු නාරමමිණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමපව්වනීයෙහි "හේතුපව්වයා න ආරමමිණේ පඤ්ච" යි වදරණ ලදහ. මෙහි ප්‍රත්‍යයන් බැහැරකිරීම ගැන පටිච්චවාරයට වඩා වෙනසක් නැත. සමහර නැතක වාර සඛ්‍යාව පමණක් වෙනස් වේ.

හේතුපව්වයා න අධිපතියා සන්නරස, න ආරමමිණේ පඤ්ච, -පෙ- න උපනිසුයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සන්න, න පච්ඡාජානෙ සන්නරස, න ආසෙවනෙ සන්නරස, න කමමි එකං, පටිච්චවාරය මෙනි.

ආරමමිණපව්වයා න හේතුයා වන්තාරී, න අධිපතියා සන්න, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ සන්න, න ආසෙවනෙ සන්න, න කමමි සන්න, න විජාකෙ සන්න, න ඤානෙ එකං, න මගෙහ එකං, න විසුද්ධනෙ තිණි, පටිච්චවාරයෙහි මෙනි. අභිධෙය විභව්‍යවාරය අනුව දැන යුතු ය.

අධිපතිපට්ඨයා න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අනන්තරේ පඤ්ච, -පෙ-
න උපනිස්සයේ පඤ්ච, න පුරේජානේ සත්ත, න පච්ඡාජානේ සත්තරස, න
ආසෙවනේ සත්තරස, න කමේම සත්ත, න විපාකේ සත්තරස, න සම්පසුනේ
පඤ්ච, න විපසුනේ තිණි, නොතප්ඵයා පඤ්ච, නොවිගනේ පඤ්ච, අනන්තර
සමනන්තර අඤ්ඤමඤ්ඤ උපනිස්සය මූලකයෝ ආරම්මණ මූලකය මේති,

පුරේජානපට්ඨයා න හේතුයා චන්තාරි, න අධිපතියා සත්ත, න
පච්ඡාජානේ සත්ත, න ආසෙවනේ සත්ත, න කමේම සත්ත, න විපාකේසත්ත,
න ඤානේ ඵකං, න මග්ගෙ ඵකං, ආසෙවනපට්ඨයා න හේතුයා චන්තාරි,
න අධිපතියා සත්ත, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ඡාජානේ සත්ත, න කමේම
සත්ත, න විපාකේ සත්ත, න මග්ගෙ ඵකං, න විපසුනේ තිණි, කමමපට්ඨයා
න හේතුයා චන්තාරි, න ආරම්මණේ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, -පෙ-
නො තප්ඵයා පඤ්ච: නො විගනේ පඤ්ච, (අභිධේයවල වෙනසක් තැන.
පට්ඨවචාරය මේති. සඤ්ඤාවල වෙනස සලකමින් විස්තර කරන.)

පට්ඨයානුලෝම පව්චනිය චාරය නිමි.

පව්චනිචාරයේ

පව්චය පව්චනියානුලෝම චාරයේ පාලිය.

න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ චන්තාරි, අනන්තරේ චන්තාරි
සමනන්තරේ චන්තාරි, සහජානේ චන්තාරි, අඤ්ඤමඤ්ඤ චන්තාරි, නිස්සයේ
චන්තාරි, උපනිස්සයේ චන්තාරි, පුරේජානේ චන්තාරි, ආසෙවනේ චන්තාරි,
කමේම චන්තාරි, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ චන්තාරි, ඉඤ්චියේ චන්තාරි, ඤානේ
චන්තාරි, මග්ගෙ තිණි, සම්පසුනේ චන්තාරි, විපසුනේ චන්තාරි, අප්ඵයා
චන්තාරි, තප්ඵයා චන්තාරි, විගනේ චන්තාරි, අවිගනේ චන්තාරි.

න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා සහජානේ ඵකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ
ඵකං, නිස්සයේ ඵකං, කමේම ඵකං, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ ඵකං, ඉඤ්චියේ
ඵකං, ඤානේ ඵකං, විපසුනේ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං, අවිගනේ ඵකං.

න භහුපට්ඨයා න ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න
අනන්තරපට්ඨයා න සමනන්තරපට්ඨයා න අඤ්ඤමඤ්ඤපට්ඨයා
සහජානේ ඵකං, නිස්සයේ ඵකං, කමේම ඵකං, විපාකේ ඵකං, ආභාරේ
ඵකං, ඉඤ්චියේ ඵකං, ඤානේ ඵකං, විපසුනේ ඵකං, අප්ඵයා ඵකං,
අවිගනේ ඵකං.

න හේතුපව්වියා න ආරම්මණපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න අනන්තරපව්වියා න සමන්තන්තරපව්වියා න අක්කමක්කපව්වියා න උපනිසසයපව්වියා න පුරෙජානපව්වියා න පච්ඡාජානපව්වියා න ආසෙවන පව්වියා කමමපව්වියා සහජානෙ එකං, නිසසයෙ එකං, ආහාරෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං.

න හේතුපව්වියා න ආරම්මණපව්වියා න කමමපව්වියා න විපාක පව්වියා න ආහාරපව්වියා සහජානෙ එකං, නිසසයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං.

න හේතුපව්වියා න ආරම්මණපව්වියා න කමම පව්වියා න විපාක පව්වියා න ආහාරපව්වියා න ඉන්ද්‍රියපව්වියා, සංඛිතං. නො විගත පව්වියා සහජානෙ එකං, නිසසයෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං.

න ආරම්මණපව්වියා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමක්කප එකං, නිසසයෙ පඤ්ච, කමම පඤ්ච, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ඤානෙ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විප්පයුනෙ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගනෙ පඤ්ච.

න ආරම්මණපව්වියා න හේතුපව්වියා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කප එකං, නිසසයෙ එකං, කමම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, විප්පයුනෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගනෙ එකං, සංඛිතං.

න අධිපතිපව්වියා හේතුයා සත්තරස, ආරම්මණෙ සත්ත, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමක්කප සත්ත, නිසසයෙ සත්තරස, උපනිසසයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත. කමම සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ඤානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්පයුනෙ සත්ත, විප්පයුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න අධිපතිපව්වියා න හේතුපව්වියා ආරම්මණෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි, සමන්තන්තරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි අක්කමක්කප චන්තාරි, නිසසයෙ චන්තාරි උපනිසසයෙ චන්තාරි, පුරෙජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමම චන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, ඤානෙ චන්තාරි, මග්ගෙ තීණි, සම්පයුනෙ චන්තාරි, විප්පයුනෙ චන්තාරි. අත්ථියා චන්තාරි, නත්ථියා චන්තාරි, විගනෙ චන්තාරි, අවිගනෙ චන්තාරි.

න අධිපතිපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා සහජානෙ එකං, සංඛින්නං. අවිගනෙ එකං.

න අනන්තරපව්වයා න සමන්තන්තරපව්වයා න අක්කමක්කපව්වයා න උපනිසසය පව්වයා. ආරම්භණපව්වය සද්දිසං.

න පුරෙජානපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්භණෙ තිණි, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරෙ තිණි, සමන්තන්තරෙ තිණි, සහජානෙ සත්ත, අක්කමක්කපව්වයා තිණි, නිසසයෙ සත්ත, උපනිසසයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, කුමානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සම්පදුනෙ තිණි. විපදුනෙ පඤ්ච, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ සත්ත.

න පුරෙජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමන්තන්තරෙ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අක්කමක්කපව්වයා ද්වේ, නිසසයෙ ද්වේ, උපනිසසයෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ එකං, කමම ද්වේ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, කුමානෙ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සම්පදුනෙ ද්වේ, විපදුනෙ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනෙ ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ, න පුරෙජානපව්වයා න හෙතු පව්වයා න ආරම්භණ පව්වයා සහජානෙ එකං, සංඛින්නං. අවිගනෙ එකං.

න පච්ඡාජානපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්භණෙ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමක්කපව්වයා සත්ත, නිසසයෙ සත්තරස, උපනිසසයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමම සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, කුමානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්පදුනෙ සත්ත, විපදුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න පච්ඡාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්භණෙ වන්තාරි, අනන්තරෙ වන්තාරි, සමන්තන්තරෙ වන්තාරි, සහජානෙ වන්තාරි, අක්කමක්කපව්වයා වන්තාරි, නිසසයෙ වන්තාරි, උපනිසසයෙ වන්තාරි, පුරෙජානෙ වන්තාරි, ආසෙවනෙ වන්තාරි, කමම වන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ වන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ වන්තාරි, කුමානෙ වන්තාරි, මග්ගෙ තිණි, සම්පදුනෙ වන්තාරි, විපදුනෙ වන්තාරි, අත්ථියා වන්තාරි, නත්ථියා වන්තාරි, විගනෙ වන්තාරි, අවිගනෙ වන්තාරි.

න පච්ඡාජානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්භණපව්වයා සහජානෙ එකං සංඛින්නං, අවිගනෙ එකං.

න ආසෙවනපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තරේ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමක්කේ සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, විපාකෙ එකං, ආහාරේ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ක්කානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්පදුනෙ සත්ත, විප්පදුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ වත්තාරි, අනන්තරේ වත්තාරි, සමන්තරේ වත්තාරි, සහජානෙ වත්තාරි, අක්කමක්කේ වත්තාරි, නිස්සයෙ වත්තාරි, උපනිස්සයෙ වත්තාරි පුරේජානෙ වත්තාරි, කමෙම වත්තාරි විපාකෙ එකං, ආහාරේ වත්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ වත්තාරි, ක්කානෙ වත්තාරි, මග්ගෙ නිණි, සම්පදුනෙ වත්තාරි, විප්පදුනෙ වත්තාරි, අත්ථියා වත්තාරි, නත්ථියා වත්තාරි, විගනෙ වත්තාරි, අවිගනෙ වත්තාරි,

න ආසෙවනපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණ පව්වයා සහජානෙ එකං. සංඛිත්තං. අවිගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ සත්ත. සමන්තරේ සත්ත. සහජානෙ සත්ත. අක්කමක්කේ සත්ත, නිස්සයෙ සත්ත. උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, ආහාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්කානෙ සත්ත. මග්ගෙ සත්ත, සම්පදුනෙ සත්ත, විප්පදුනෙ සත්ත, අත්ථියා සත්ත, නත්ථියා සත්ත විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්ත,

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කේ එකං. නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, පුරේජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, සම්පදුනෙ එකං. විප්පදුනෙ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා, න ආරම්මණපව්වයා සහජානෙ එකං, අක්කමක්කේ එකං, නිස්සයෙ එකං, ආහාරේ එකං, අත්ථියා එකං අවිගනෙ එකං. සංඛිත්තං.

න විපාකපව්වයා හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණේ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තරේ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අක්කමක්කේ සත්ත, නිස්සයෙ සත්තරස, උපනිස්සයෙ සත්ත, පුරේජානෙ සත්ත, ආසෙවනෙ සත්ත, කමෙම සත්තරස, ආහාරේ සත්තරස, ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස, ක්කානෙ සත්තරස, මග්ගෙ සත්තරස, සම්පදුනෙ සත්ත, විප්පදුනෙ සත්තරස, අත්ථියා සත්තරස, නත්ථියා සත්ත, විගනෙ සත්ත, අවිගනෙ සත්තරස.

න විපාකපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ ව්‍යතාරී, අනන්තරේ ව්‍යතාරී, සමන්තරේ ව්‍යතාරී, සහජානේ ව්‍යතාරී, අක්කුමක්කෙක්කු ව්‍යතාරී, නිස්සයේ ව්‍යතාරී, උපනිස්සයේ ව්‍යතාරී, පුරෙජානේ ව්‍යතාරී, ආසෙවනේ ව්‍යතාරී: කමේම ව්‍යතාරී, ආභාරේ ව්‍යතාරී, ඉන්ද්‍රියේ ව්‍යතාරී, ක්‍ර්මානේ ව්‍යතාරී, මග්ගෙ නිණි: සම්පදුනේ ව්‍යතාරී, විප්පදුනේ ව්‍යතාරී: අප්පියා ව්‍යතාරී, නප්පියා ව්‍යතාරී, විගනේ ව්‍යතාරී, අවිගනේ ව්‍යතාරී:

න විපාකපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්‍ර්මානේ එකං, විප්පදුනේ එකං, අප්පියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න ආභාරපව්වයා සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං: කමේම එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, අප්පියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න ඉන්ද්‍රියපව්වයා සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, අප්පියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න ක්‍ර්මානපව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරෙජානේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, සම්පදුනේ එකං, විප්පදුනේ එකං, අප්පියා එකං, නප්පියා එකං, විගනේ එකං, අවිගනේ එකං.

න ක්‍ර්මානපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, අප්පියා එකං, අවිගනේ එකං.

න මග්ගපව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානේ එකං. අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, උපනිස්සයේ එකං, පුරෙජානේ එකං, ආසෙවනේ එකං, කමේම එකං. විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්‍ර්මානේ එකං, සම්පදුනේ එකං, විප්පදුනේ එකං, අප්පියා එකං, නප්පියා එකං, විගනේ එකං, අවිගනේ එකං.

න මග්ගපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානේ එකං, අක්කුමක්කෙක්කු එකං, නිස්සයේ එකං, කමේම එකං, විපාකේ එකං, ආභාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්‍ර්මානේ එකං, විප්පදුනේ එකං, අප්පියා එකං, අවිගනේ එකං, සංඛින්නං.

න සම්ප්‍රයුක්තපව්වයා හෙතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, සහජානෙ පඤ්ච, අක්කමඤ්ඤ ඵකං, නිය්‍යයෙ පඤ්ච, කමේමි පඤ්ච, විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ පඤ්ච, ඉන්ද්‍රියෙ පඤ්ච, ඤානෙ පඤ්ච, මග්ගෙ පඤ්ච, විප්‍රයුක්තෙ පඤ්ච, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගනෙ පඤ්ච.

න සම්ප්‍රයුක්තපව්වයා න හෙතුපව්වයා සහජානෙ ඵකං, සංඛින්නං, අවිගනෙ ඵකං.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණෙ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරෙ තිණි, සමන්තරෙ තිණි, සහජානෙ තිණි, අක්කමඤ්ඤ තිණි, නිය්‍යයෙ තිණි, උපනිය්‍යයෙ තිණි, ආසෙචනෙ තිණි, කමේමි තිණි, විපාකෙ ඵකං, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ඤානෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි, අත්ථියා තිණි, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි, අවිගනෙ තිණි.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණෙ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමන්තරෙ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අක්කමඤ්ඤ ද්වේ, නිය්‍යයෙ ද්වේ, උපනිය්‍යයෙ ද්වේ, ආසෙචනෙ ඵකං, කමේමි ද්වේ, ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ඤානෙ ද්වේ, මග්ගෙ ඵකං, සම්ප්‍රයුක්තෙ ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනෙ ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ.

න විප්‍රයුක්තපව්වයා න හෙතුපව්වයා න ආරම්මණපව්වයා සහජානෙ ඵකං, අක්කමඤ්ඤ ඵකං, නිය්‍යයෙ ඵකං, කමේමි ඵකං, ආහාරෙ ඵකං, ඉන්ද්‍රියෙ ඵකං, අත්ථියා ඵකං, අවිගනෙ ඵකං, සංඛින්නං, නො නත්ථිපව්වයා නො විගතපව්වයා න ආරම්මණ පව්වය සද්ධිසං.

පව්වයචාරෙ පව්වනියානුලෝමං.

පව්වයචාරො.

පව්වය චාරයේ

පව්වය පව්වනියානුලෝම චාරය

පව්වයානුලෝම පව්වනියයට අනතුරුව පව්වයපව්වනියානුලෝම චාරය වදල සේක. චාර ව්‍යවසථාව පටිච්චාරය අනුව කරනු.

නානේතුමුලක ආරම්මණ දුකයෙහි මෝහමුලද්වයයෙහි මෝහ වර්ජිත සකල සහේතුක ප්‍රචාතනි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් ම වී නහේතුප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ ධම්මයෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ තිණි" යි වදරන ලදහ.

අහේතුකච්ඡතජ අහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජසන්තච්ඡතච්ඡ ප්‍රචාතනිකම්ප රූපයෝ නහේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයන් නො වීමෙන් ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. ඒ බැවින් පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ එකං" යි වදල සේක.

සහේතුකච්ඡතජරූපයෝ ය සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන මොවුහු නහේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. ඒ බැවින් අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආරම්මණේ පඤ්ච" යනු වදල සේක.

මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකෙහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ වෙති. ඒබැවින් පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතු පට්ඨයා ආරම්මණේ චන්තාරි" යනු වදල සේක.

මේ ක්‍රමයෙන් පට්ඨවචාරය අනුව ප්‍රත්‍යයන් බැහැර කෙරෙමින් විසාර කරනු. නහේතු පට්ඨයා ආරම්මණේ චන්තාරි, අනන්තරේ චන්තාරි, සමන්තරේ චන්තාරි, සබ්බඵ චන්තාරි, විපාකේ එකං, මහො තිණි, තිණි, යනු අකුසලෙන් අකුසලය ය, අබ්‍යාකතේ න අකුසලය ය, අකුසලාබ්‍යාකතේ න අකුසලය ය, යන මොහු ය. අකුසලෙන් අකුසලයෙහි අභිධේය පට්ඨවචාරයෙහි මෙති. අබ්‍යාකතේ න අකුසලයෙහි කතී? පායියෙන් ව්‍යවස්ථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි -පෙ- හදවසනුව පුරේජාතනිශ්‍රප්‍රත්‍යය කොට උපදනා මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ලැබේ. විභවගය "වජ්ජුං පට්ඨයා විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො" යනු යි. අකුසලාබ්‍යාකතේ න අබ්‍යාකතය පට්ඨනියයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

න ආරම්මණපට්ඨයා හේතුයා පඤ්ච, අධිපතියා පඤ්ච, පට්ඨවචාරය අනුව අභිධේය උදුරනු. න අනන්තර න සමන්තර න අක්කමක්ක න උපනිස්සය න පුරේජාත මුලකචාරයෝ ද පට්ඨවචාරය අනුව දන යුත්තාන.

න පච්ඡාජාතපට්ඨයා හේතුයා සන්තරස, ආරම්මණේ සන්ත: ශ්‍රධ අනුලෝම සධ්‍යාචාරයෙහි මෙන් විසාර කරනු, න කමමපට්ඨයා හේතුයා සන්ත, ආරම්මණේ සන්ත, අධිපතියා සන්ත, අනුලෝමයෙහි මෙති.

න විපාකපව්වයා හෙතුයා සතරස, ආරම්මණේ සතන, අනුලෝම ශුඛසධ්ඛ්‍යාවාරයෙහි මෙති. න ආහාරපව්වයා සතරානෙ එකං, පට්ඨවචාර පව්වනීයානුලෝමයෙහි මෙති. න ඉන්ද්‍රියපව්වයා, න ක්‍රියාතපව්වයා, න මග්ගපව්වයා. න සම්ප්‍රසන්නපව්වයා, න විප්‍රසන්නපව්වයා. නො තත්ථිපව්වයා, නො විගතපව්වයා, මේ සියල්ල පට්ඨවචාර පව්වනීයානු- ලෝමය අනුව විසාර කරනු.

පව්වය පව්වනීයානුලෝම වාරය නිමි

පව්වයවාරය නිමියේ ය.

නිසාය වාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං නිසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ නිසාය එකොඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසාය ද්වේ ඛන්ධා, කුසලධම්මං නිසාය අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලෙ ඛන්ධෙ නිසාය විතසමුට්ඨානං රූපං. කුසලං ධම්මං නිසාය කුසලො ච අඛණ්ඩකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ නිසාය එකො ඛන්ධො විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසාය ද්වේ ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අකුසලං ධම්මං නිසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා, -පෙ- ද්වේ ඛන්ධෙ නිසාය ද්වේ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං නිසාය අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ නිසාය විතසමුට්ඨානං රූපං. අකුසලං ධම්මං නිසාය අකුසලො ච අඛණ්ඩකතො ච ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, -පෙ- ද්වේ කන්ධෙ නිසාය ද්වේ ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං.

අඛණ්ඩකතං ධම්මං නිසාය අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපව්වයා, විපාකාඛණ්ඩකතං කිරියාඛණ්ඩකතං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ නිසාය එකො ඛන්ධො විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, ද්වේ ඛන්ධෙ නිසාය ද්වේ ඛන්ධා විතසමුට්ඨානඤ්ච රූපං, පට්ඨසන්ධිකණේ විපාකාඛණ්ඩකතං එකං ඛන්ධං නිසාය තයො ඛන්ධා කචන්තා ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ

නිසසාය එකොබ්‍රෙයා කටනනා ව රූපං ද්වේ බ්‍රෙයා නිසසාය ද්වේ බ්‍රෙයා කටනනා රූපං, බ්‍රෙයා නිසසාය ව්‍රජ්ඣ, ව්‍රජ්ඣං නිසසාය බ්‍රෙයා, එකං මහාභුතං නිසසාය නයො මහාභුතා, නයො මහාභුතෙ නිසසාය එකං මහාභුතං, ද්වේ මහාභුතෙ නිසසාය ද්වේ මහාභුතා, මහාභුතෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කටනනා රූපං උපාදය රූපං, ව්‍රජ්ඣං නිසසාය විපාකාබ්‍රාහ්මනා කිරියාබ්‍රාහ්මනා බ්‍රෙයා අබ්‍රාහ්මනං ධම්මං නිසසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා ව්‍රජ්ඣං නිසසාය කුසලා බ්‍රෙයා, අබ්‍රාහ්මනං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා. ව්‍රජ්ඣං නිසසාය අකුසලා බ්‍රෙයා, අබ්‍රාහ්මනං ධම්මං නිසසාය කුසලො ව් අබ්‍රාහ්මනො ව් ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, ව්‍රජ්ඣං නිසසාය කුසලා බ්‍රෙයා. මහාභුතෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං. අබ්‍රාහ්මනං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ව් අබ්‍රාහ්මනො ව් ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, ව්‍රජ්ඣං නිසසාය අකුසලා බ්‍රෙයා, මහාභුතෙ නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

කුසලඤ්ච අබ්‍රාහ්මනඤ්ච ධම්මං නිසසාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං බ්‍රෙයාඤ්ච ව්‍රජ්ඣං ව් නිසසාය නයොබ්‍රෙයා, - පෙ- ද්වේ බ්‍රෙයා ව් ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය ද්වේ බ්‍රෙයා. කුසල ඤ්ච අබ්‍රාහ්මන ඤ්ච ධම්මං නිසසාය අබ්‍රාහ්මනො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලෙ බ්‍රෙයා ව් මහාභුතෙ ව් නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං, කුසල ඤ්ච අබ්‍රාහ්මන ඤ්ච ධම්මං නිසසාය කුසලො ව් අබ්‍රාහ්මනො ව් ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, කුසලං එකං බ්‍රෙයාඤ්ච ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය නයො බ්‍රෙයා, - පෙ- ද්වේ බ්‍රෙයා ව් ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය ද්වේ බ්‍රෙයා කුසලෙ බ්‍රෙයා ව් මහාභුතෙ ව් නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

අකුසලඤ්ච අබ්‍රාහ්මනඤ්ච ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං බ්‍රෙයාඤ්ච ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය නයො බ්‍රෙයා, ද්වේ බ්‍රෙයා ව් ව්‍රජ්ඣං ව් නිසසාය ද්වේ බ්‍රෙයා. අකුසලඤ්ච අබ්‍රාහ්මනඤ්ච ධම්මං නිසසාය අබ්‍රාහ්මනො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලෙ බ්‍රෙයා ව් මහාභුතෙ ව් නිසසාය විත්ත සමුට්ඨානං රූපං. අකුසලඤ්ච අබ්‍රාහ්මන ඤ්ච ධම්මං නිසසාය අකුසලො ව් අබ්‍රාහ්මනො ව් ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපට්ඨයා, අකුසලං එකං බ්‍රෙයාඤ්ච ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය නයො බ්‍රෙයා, -පෙ- ද්වේ බ්‍රෙයා ව් ව්‍රජ්ඣඤ්ච නිසසාය ද්වේ බ්‍රෙයා, අකුසලෙ බ්‍රෙයා ව් මහාභුතෙ ව් නිසසාය විත්තසමුට්ඨානං රූපං.

හෙතුයා සත්තරස, ආරම්මණෙ සත්ත, අධිපතියා සත්තරස, අනන්තරෙ සත්ත, සමන්තන්තරෙ සත්ත, සහජානෙ සත්තරස, අසුඤ්ඤා සත්ත, නිසසයෙ

සතරස, උපනිසසයෙ සතන, සුරේජානෙ සතන, ආසෙවනෙ සතන, කමේම සතනරස, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සතනරස, ඉන්ද්‍රියෙ සතනරස, කුඩානෙ සතනරස, මගෙ සතනරස, සමුද්ධනෙ සතන, විපුද්ධනෙ සතනරස, අප්ඵයා සතනරස, නප්ඵයා සතන, විගනෙ සතන, අවිගනෙ සතනරස.

නිසසය වාරෙ අනුලොමං

අකුසලං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතු පච්චයා, විචිකිච්ජාසහගනෙ උධච්චසහගනෙ ඛණ්ඩ නිසසාය විචිකිච්ජාසහගනො උධච්චසහගනො මොහො.

අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසසාය අබ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතු පච්චයා, අහෙතුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං නිසසාය තයො ඛණ්ඩා විතසසමුච්චානකුච්ච රූපං, තයො ඛණ්ඩ නිසසාය එකො ඛණ්ඩා විතසසමුච්චානකුච්ච රූපං, ද්වේ ඛණ්ඩ නිසසාය ද්වේ ඛණ්ඩා විතසසමුච්චානකුච්ච රූපං. අහෙතුකපටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං නිසසාය තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, -පෙ- ද්වේ ඛණ්ඩ නිසසාය ද්වේ ඛණ්ඩා කට්ඨනා ච රූපං, ඛණ්ඩ නිසසාය චජ්ඣ, චජ්ඣං නිසසාය ඛණ්ඩා, එකං මහාභුතං නිසසාය තයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ නිසසාය විතසසමුච්චානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදය රූපං, බාහිරං ආහාර සමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්කස්සනානං එකං මහාභුතං නිසසාය තයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ නිසසාය විතසසමුච්චානං රූපං කට්ඨනා රූපං උපාදයරූපං, බාහිරං ආහාරසමුච්චානං උතුසමුච්චානං අසක්කස්සනානං එකං මහාභුතං නිසසාය තයො මහාභුතා -පෙ- මහාභුතෙ නිසසාය කට්ඨනාරූපං උපාදයරූපං, චක්ඛායනනං නිසසාය චක්ඛුචික්කොණං -පෙ- කායායනනං නිසසාය කායචික්කොණං, චජ්ඣං නිසසාය අහෙතුකා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛණ්ඩා. අබ්‍යාකතං ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපච්චයා, චජ්ඣං නිසසාය විචිකිච්ජාසහගනො උධච්ච සහගනො මොහො.

අකුසලකුච්ච අබ්‍යාකතකුච්ච ධම්මං නිසසාය අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපච්චයා, විචිකිච්ජාසහගනෙ උධච්චසහගනෙ ඛණ්ඩ ච චජ්ඣං ච නිසසාය විචිකිච්ජාසහගනො උධච්චසහගනො මොහො.

න හෙතුකා චනාරී, න ආරම්මණේ පකුච්ච, න අධිපනියා සතනරස, න අනන්තරෙ පකුච්ච, න සමිනන්තරෙ පකුච්ච, න අක්කස්මක්කස්ස පකුච්ච, න උපනිසසයෙ පකුච්ච, න සුරේජානෙ සතන, න පච්ජාජානෙ සතනරස, න ආසෙවනෙ සතනරස, න කමේම සතන, න විපාකෙ සතනරස, න ආභාරෙ

එකං, න ඉන්ද්‍රියෙ එකං, න ක්‍ර්මානෙ එකං, න මිගෙහ එකං, න සම්ප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච,

නිස්සයචාරස්ස පච්චනීයං.

හෙතුපච්චියා න ආරම්මණෙ පඤ්ච, න අධිපතියා සත්තරස, න අනන්තරෙ පඤ්ච, න සමන්තපාඨර පඤ්ච, න අක්කුමක්කෙඤ්ඤ පඤ්ච, න උපනිස්සයෙ පඤ්ච, න පුරෙජානෙ සත්ත, න පච්ඡාජානෙ සත්තරස, න ආසෙවනෙ සත්තරස, න කමෙම සත්ත, න විපාකෙ සත්තරස, න සම්ප්‍රයුතෙන පඤ්ච, න විප්‍රයුතෙන තිණි, නො නත්ථියා පඤ්ච, නො විගතෙ පඤ්ච.

නිස්සය චාරස්ස අනුලොමපච්චනීයං.

න හෙතුපච්චියා ආරම්මණෙ චන්තාරි, අනන්තරෙ චන්තාරි, සමන්තතරෙ චන්තාරි, සහජානෙ චන්තාරි, අක්කුමක්කෙඤ්ඤ චන්තාරි, නිස්සයෙ චන්තාරි, උපනිස්සයෙ චන්තාරි, පුරෙජානෙ චන්තාරි, ආසෙවනෙ චන්තාරි, කමෙම චන්තාරි, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ චන්තාරි, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරි, ක්‍ර්මානෙ චන්තාරි, මිගෙහ තිණි, සම්ප්‍රයුතෙන චන්තාරි, විප්‍රයුතෙන චන්තාරි, අත්ථියා චන්තාරි, නත්ථියා චන්තාරි, විගතෙ චන්තාරි, අවිගතෙ චන්තාරි,

නිස්සයචාරස්ස පච්චියානුලොමං.

පච්චයට්ඨං නාම නිස්සයට්ඨං නිස්සයට්ඨං නාම පච්චයට්ඨං.

නිස්සය චාරො.

නිස්සය චාරයේ සන්නය.

පච්චයචාරයට අනතුරු ව නිස්සය චාරය වදල සේක. එහි ද පච්චියානුලෝමය ය, පච්චය පච්චනීය ය, පච්චියානුලෝම පච්චනීය ය, පච්චයපච්චනීයානුලෝමයයි චාර සත්තරක් ඇත්තේ ය. එයින් පච්චියානුලෝම චාරය පලමු කොට වදල සේක. ව්‍යවස්ථා විභාගය කරනු. කුසලං ධම්මං නිස්සාය කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙතුපච්චියා, කුසලං එකං ඛන්ධං නිස්සාය තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ නිස්සාය එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ නිස්සාය ද්වෙ ඛන්ධා.

පදම්

කුසලං, කුසල් වු, ධම්මං, ධම්මය: නිස්සාය, ප්‍රතිෂ්ඨා භාවයෙන් ප්‍රත්‍යයකොට, කුසලො, -පෙ- චාර ව්‍යවස්ථා අභිධෙයාදි සියල්ල ම පච්චයචාරය අනුව විසාර කරනු. පච්චය චාර නිස්සය චාර දෙකිහි

වෙනසක් නැති බැවින් පටිඨානපකරණය ලියූ ආවායඝීවරයෝ අවසානයෙහි "පව්වයටිඨං නාම නිසසයටිඨං නිසසයටිඨං නාම පව්වයටිඨං" යනු ලියා තැබූහ. පව්වය නිසසය යන දෙපදයෙන් ම කියවෙන අථීය එකම බව එයින් දැක්වූහ.

"අවිජ්ජාපව්වයා සඬඛාරා" යනාදියෙහි නි:ශ්‍රයභාවයක් නැත්තාවූ නානාක්ෂණික වූ ධර්මයන් ද පව්වය නාමයෙන් කියැවේ. ඔවුනොවුන් ඇලී ගැටී පවත්නා වූ ඇතැම් ධර්මයෝ නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. මහාභූතයන් හා ගැටී ඇලී පවත්නා වූ ද උපාදය රූපයෝ මහාභූතයනට නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය නො වෙති. එබැවින් නිසසයවාරයෙහි කියැවෙන ධර්මයන්ගේ නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය භාවය දැක්වීම සඳහා පව්වයවාරය දේශිත ය, පව්වයවාරයෙහි කියැවෙන ධර්මයන් ගේ සහජාත පූරේජාත නි:ශ්‍රය භාවය නියම කරනු පිණිස නිසසය වාරය ද දේශිත ය, ඒ ඒ ආකාරයෙන් දේශනය කරන කල්හි කාරණය තේරුම් ගන්නා වූ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් හෝ දේශනාවිලාශවශයෙන් හෝ ප්‍රතිසම්භිද්‍ය ප්‍රභේද ජානනය සඳහා හෝ අපථී වශයෙන් වෙනසක් නැති මේ නය දෙක වදලහ යි අපථීකථාවෙහි දැක්වූහ.

නිසසය වාරය නිමි.

සංසිද්ධිවාරයේ පාලිය.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙකුප්ච්චියා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙකුප්ච්චියා, අකුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති හෙකු ප්ච්චියා, විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨා නයො ඛණ්ඩා නයෝ ඛණ්ඩ සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වෙ ඛණ්ඩ සංසට්ඨා ද්වෙ ඛණ්ඩා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ ප්ච්චියා, අධිපතිප්ච්චියා, අධිපති පටිසන්ධිකඛණේ නපථී. අනන්තරප්ච්චියා,

සමනනතරපව්වයා, සහජාතපව්වයා, අක්කමක්කපව්වයා, නිසායපව්වයා, උපනිසාය පව්වයා, සබ්බානි පදනි හෙතු මූලක සද්දසානි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාතපව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ සංසට්ඨො එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වේ බන්ධා, චතුවං පුරෙජාතපව්වයා.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාතපව්වයා, අකුසලං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ සංසට්ඨො එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වේ බන්ධා, චතුවං පුරෙජාත පව්වයා.

අබ්බාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්බාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරෙජාතපව්වයා, විපාකාබ්බාකතං කිරියාබ්බාකතං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, නයො බන්ධෙ සංසට්ඨො එකො බන්ධො, ද්වේ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වේ බන්ධා, බන්ධං සංසට්ඨා -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අකුසලං ධම්මං -පෙ- අබ්බාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්බාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පව්වයා, කිරියාබ්බාකතං එකං බන්ධං සංසට්ඨා -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්මපව්වයා, අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අබ්බාකතං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ-

අබ්බාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්බාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති විපාකපව්වයා. විපාකාබ්බාකතං -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පව්වයා, ඉන්ද්‍රියපව්වයා ක්කාතපව්වයා, මග්ගපව්වයා, සම්පයුත්තපව්වයා, ඉමානි පදනි හෙතුපව්වය සද්දසානි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති විප්පයුත්ත පව්වයා, කුසලං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා -පෙ- ද්වේ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වේ බන්ධා, චතුවං විප්පයුත්තපව්වයා, අකුසලං ධම්මං -පෙ- චතුවං විප්පයුත්තපව්වයා අබ්බාකතං ධම්මං -පෙ- චතුවං විප්පයුත්ත පව්වයා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අත්ථිපව්වයා, නත්ථිපව්වයා, විග්ගපව්වයා, අවිග්ගපව්වයා හෙතුපව්වය සද්දසං.

සංසිද්ධිවාරයෙහි පව්වයානුලෝම

විභවිකවාර සන්නය

නිසසයවාරයට අනතුරුව සංසිද්ධිවාරය වදල සේක, එහි ද පව්වයානුලෝමය ය, පව්වය පව්වනීය ය, පව්වයානුලෝම පව්වනීය ය පව්වය පව්වනීයානුලෝමය යි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. (පෙර පරිදි ව්‍යවස්ථා කරනු.) -පෙ- හේතුප්‍රත්‍යය විභවිකවාරය වදල සේක. එහිද කුසලපද වාරයය, අකුලපදවාර යය අඛ්‍යාතපද වාරය යයි වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පලමු කොට වදලසේක. ඒ මෙසේ ය. "කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති හේතුපව්වයා, කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨො නයො ඛණ්ඩා, නයො ඛණ්ඩො සංසට්ඨො එකො ඛණ්ඩො, ද්වේ ඛණ්ඩො සංසට්ඨො ද්වේ ඛණ්ඩා" පද්ධි: කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො, කුලං ධම්මං ඒකෝත්පාදදි ලක්ෂණ සම්ප්‍රයෝග භාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වී: කුසලො ධම්මො, කුලං ධම්මං. හේතු පව්වයා, හේතුප්‍රත්‍යයෙන් උපදී. කුසලං එකං ඛණ්ඩං සංසට්ඨො, කුසල් වූ එක් ඝනකයක් ඒකෝත්පාදදි ලක්ෂණ සම්ප්‍රයෝගභාවයෙන් ප්‍රත්‍යය වී: -පෙ-

"කුසලං ධම්මං -පෙ- හේතුපව්වයා" යන වීථිපාලියෙහි "කුසලො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඝනකයන් මිශ්‍ර ව උපදනා වූ කුසල්සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඝනකයෝ ලැබෙත්. "හේතුපව්වයා" යන හේතුපාඨයෙන් සම්ප්‍රයානස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුලච්ඡිතයන් ගෙන් ද්විහේතුකච්ඡිතයන්හි අලෝභ අද්දෝස දෙකෙහි ද ත්‍රිහේතුකච්ඡිතයන්හි ඇති අලෝභ අද්දෝස අමෝභ තුනෙහි ද ඇති හේතුගතිය ලැබේ. ඝනකාර් කුලසෙකි. අකුසලො අකුසලයෙහි කතීපාඨයේ අභිධේය පව්වවාරයෙහි මෙකි.

අඛ්‍යාතනෙත අඛ්‍යාතයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි සහේතුකවිපාක එක්විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියා සනොලොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඝනකයන් මිශ්‍ර ව උපදනා සහේතුක විපාක එක්විස්ස ය සහේතුකක්‍රියා සනොලොස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමඝනක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමඝනකයන් මිශ්‍ර ව උපදනා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොලොස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව නාමඝනක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්.

ආරම්භණ විභවයෙහි කුසලෙනකුසලයෙහි හා අකුසලෙන කුසලයෙහි අභිධේය උක්තානුසාරයෙන් ගන්නේ ය. අඛ්‍යාතන පද වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස හා ක්‍රියාසිත් විස්ස ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යයන් මිශ්‍ර ව උපදනා ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව නාමසාක්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්.

අනන්තර සමනන්තර සහජාන අක්‍රූමක්‍රූ නිසසය උපනිසසය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුක්ත අප්ඵ නප්ඵ විගත අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ ආරම්භණප්‍රත්‍යය හා සමාන වෙති. අධිපතියෙහි අධිපති ධම් වර්ජිත සාධිපති ජවනයෝ ලැබෙත්. පුරේජානයෙහි පක්‍ඛවෝකාරභූමියෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අරූපවිපාක හැර අභිධේය ගන්නේ ය. ආසේවනයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවනයන්ගෙන් අත්‍ය ජවනයන් ගන්නේ ය. කම්ප්‍රත්‍යයෙහි කුලලාකුල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත නාමසාක්‍යයන් ගන්නේ ය. විපාකයෙහි විපාකසිත් සතිස ගන්නේ ය. ධ්‍යානප්‍රත්‍යයෙහි ද්විපක්‍ඛවිභ්‍රාතයන් ගෙන් අත්‍ය නාමසාක්‍යයන් ගන්නේ ය. මාග්ගිප්‍රත්‍යයෙහි සහේතුක සිත් එක් සැත්තැව ගන්නේ ය. විප්‍රසුක්තයෙහි අරූපවිපාක හැර පක්‍ඛවෝකාර නාමසාක්‍යයන් ගන්නේ ය. විභවවාරය නිමි.

සංසට්ඨාචාර සඛ්‍යාචාරයේ පාලිය.

හෙතුයා නිණි, ආරම්භණෙ නිණි, අධිපතියා නිණි, අනන්තරෙ නිණි, සමනන්තරෙ නිණි, සහජානෙ නිණි, අක්‍රූමක්‍රූ නිණි, නිසසයෙ නිණි, උපනිසසයෙ නිණි, පුරේජානෙ නිණි, ආසෙවනෙ නිණි, කමෙම නිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ නිණි, ඉන්ද්‍රියෙ නිණි, ක්‍රියානෙ නිණි, මගෙ නිණි. සම්පයුක්තෙ නිණි, විප්‍රසුක්තෙ නිණි, අප්ඵයා නිණි, නප්ඵයා නිණි, විගතෙ නිණි, අවිගතෙ නිණි,

හෙතුයා ආරම්භණෙ නිණි, හෙතුමුලකං විපථාරෙතඛ්ඛං.

ආසෙවනපච්චයා හෙතුයා නිණි, ආරම්භණෙ නිණි, අධිපතියා නිණි, අනන්තරෙ නිණි, සමනන්තරෙ නිණි, සහජානෙ නිණි, අක්‍රූමක්‍රූ නිණි, නිසසයෙ නිණි, උපනිසසයෙ නිණි, පුරේජානෙ නිණි, කමෙම නිණි, ආහාරෙ නිණි, ඉන්ද්‍රියෙ නිණි, ක්‍රියානෙ නිණි, මගෙ නිණි, සම්පයුක්තෙ නිණි, විප්‍රසුක්තෙ නිණි, අප්ඵයා නිණි, නප්ඵයා නිණි, විගතෙ නිණි, අවිගතෙ නිණි.

විපාකපච්චයා හෙතුයා එකං, ආරම්භණෙ එකං, අධිපතියා එකං, අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්‍රූමක්‍රූ එකං,

නියසයෙ එකං, උපනියසෙ එකං, සුරේජානෙ එකං, කමෙම එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍රමානෙ එකං, මග්ගෙ එකං, සම්පයුනෙ එකං, විපයුනෙ එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං. සංසිද්ධිවාරෙ අනුලෝමං.

සංසිද්ධි සංකීර්ණවාරයේ සන්තය.

විභවවාරයට අනතුරු ව සංකීර්ණවාරය වදල සේක. එය ශුඛ සංකීර්ණවාර ද්විකාදිසංකීර්ණවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් ශුඛ සංකීර්ණවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද හේතු ප්‍රත්‍යය ශුඛසංකීර්ණවාරාදි වශයෙන්වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුඛසංකීර්ණවාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි මොහමුලද්වයෙහි මොහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම නයයෙහි 'හේතුයා තිණි' යි වදරන ලදහ.

ආරම්භප්‍රත්‍යය ශුඛසංකීර්ණවාරයෙහි සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ආරම්භප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝය. 'ආරම්භණේ තිණි' අනන්තර සමන්තර සහජාත අක්‍රමයක් නියසය උපනියසය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පයුන අත්ථි නත්ථි විගන අවිගන යන මේ ප්‍රත්‍යයන් ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය මෙන් විසාර කරනු. පුරේජානශුඛවාරයෙහි පෘථිවිකාරාදියෙහි අරුපවිජාක වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ, 'පුරේජානේ තිණි' ආසේවන ශුඛයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ එක්පනස් ජවනයෝ, 'ආසේවනේ තිණි.' කම්ශුඛයෙහි කුලලාකුලල ක්‍රියා වේනනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ, 'කමෙම තිණි' විපාකශුඛයෙහි සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝය. 'විපාකේ එකං' ධ්‍යාන ශුඛයෙහි ද්විපෘථිවිභූත වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ, 'තිණි' මාගී සුද්ධයෙහි සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂියෝ "තිණි" විපයුනශුඛයෙහි අරුපවිජාක වර්ජිත පෘථිවිකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ, 'තිණි' ශුඛසංකීර්ණවාරය නිමි.

ද්විකාදි සංකීර්ණවාරයේ සන්තය.

ශුඛසංකීර්ණවාරයට අනතුරු ව ද්විකාදි සංකීර්ණවාරය වදල සේක. එහි ද හේතුද්විකාදි වශයෙන් වාර තෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුද්විකාදි වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද ද්විකත්‍රිකාදි වශයෙන් වාරතෙවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් ද්‍රව්‍යවාරය පළමු කොට වදල සේක.

එහිද හේතුමූලක ආරම්භණ ද්විකාදි වශයෙන් වාරතෙවිස්සක් ඇත්තේය. එයින් හේතුමූලක ආරම්භණ දුකය පළමු කොට වදළ සේක. එහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රවිකති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය යන මොවුහු ආරම්භණප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පට්ටනියානු ලෝමයෙහි "න හෙතුපට්ටයා ආරම්භණෙ ද්වෙ" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝම-පට්ටනියෙහි "හෙතුපට්ටයා න ආරම්භණෙ" යනාදිය නො වදළ සේක. හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම ද නැත්තේ ය. පබ්බත පට්ටනිය යෙහි "න හෙතුපට්ටයා න ආරම්භණෙ" යනාදිය නො වදළ සේක. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රවිකති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ හේතු ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝම වාරයෙහි "හෙතුපට්ටයා ආරම්භණෙ තිණි" යි වදරන ලදහ. (මේ වාරයෙහි රූප ධර්මයෝ නො ගනු ලැබේ.)

හේතුමූලක අධිපතිදුකයෙහි හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධර්මයෝ නැත්තාහ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හැර අකුසල් සිත් දෙළොසය, මහා කුසල් මහා ක්‍රියා සහේතුක ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පට්ටනියෙහි "හෙතුපට්ටයා න අධිපතියා තිණි" යි වදළ සේක. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ හේතු අධිපති දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එබැවින් පට්ටනියෙහි අධිපති ධර්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමයකකියෝ හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතු පට්ටයා අධිපතියා තිණි" යනු වදළ සේක. "හෙතුපට්ටයා න අධිපතියා ද්වෙ" යි වදළ සේක. න හේතුමූලක අනන්තර සමන්තරදුකාදිහුද ආරම්භණදුකය මෙන් දහයුත්තාහ.

හේතුමූලක පුරෙජානදුකයෙහි පෘඨිවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයකකියෝ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී හේතුප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් පට්ටනියානුලෝමයෙහි "න හෙතු පට්ටයා පුරෙජානෙ ද්වෙ" යි වදළ සේක. අරූපවිපාක සතරය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි

වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහා කුශල මහා ක්‍රියා අරූප කුසල අරූප ක්‍රියා චිත්තයෝග්‍ය, උපරිමමාගී චිත්තයෝග්‍ය, ඵල චිත්තයෝග්‍ය ය යන සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ පුරෝජාතය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් අනුලෝම පව්වතියයෙහි 'හේතුපව්වයා න පුරෝජාතෙ තිණි' යි වදන සේක. අරූප භූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යය සතරය යන මොවුහු හේතුපුරෝජාත දෙකහිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එබැවින් පව්වතියයෙහි "නහේතුපව්වයා න පුරෝජාතෙ තිණි" යනු වදන සේක. පක්‍රමවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහිවූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අරූප විභාක වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

හේතුමූලක ආසේවනදකයෙහි මෝහමූල ද්විතියාදි ජවනයන්හි මෝහය ය හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. න හේතුපව්වයා ආසේවනෙ ද්වේ, මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල සිත් දෙලොසය, මහා කුසල මහා ක්‍රියා ය යන මොවුන්ගේ ප්‍රථම ජවනයෝග්‍ය සහේතුක විභාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි-නාමසාක්‍යයෝග්‍ය, යන මොවුහු ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපව්වයා න ආසේවනෙ තිණි" මෝහමූල ප්‍රථමජවනයෝ ය, මෝහයෙන් හා හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ජවනයෙන් ද අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, පව්වතියයෙහි "න හේතුපව්වයා න ආසේවනෙ ද්වේ" මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසලයන් ගේ හා මහාකුශල මහාක්‍රියාවන් ගේ ද්විතියාදි ජවනයෝ ය මහදානකුශල ක්‍රියාවෝ ය මාගීචිත්තයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි"

හේතුමූලක කමමදකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා චේතනාහැර අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපව්වයා කමම ද්වේ" කුශලාකුශල සහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ, "හේතුපව්වයා න කමම තිණි, අහේතුක ක්‍රියා චේතනාවෝ පව්වතියයෙහි "න හේතුපව්වයා න කමම එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අකුශල කුශල ක්‍රියා චේතනා ද වර්ජිත වූ සහේතුකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපව්වයා කමම තිණි"

හේතුමූලක විභාකදකයෙහි අහේතුකවිභාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපව්වයා විභාකෙ එකං" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුකක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ විභාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපව්වයා න විභාකෙ

නිණි" මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ පව්වනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න විපාකෙ ද්වෙ" සහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා විපාකෙ එකං" හේතුමූලක ආභාර ඉන්ද්‍රිය දුක දෙක ආරම්මණ දුකය මෙති.

හේතුමූලක කුමාරදුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා ද්විපඤ්චිඤානයෙන් අන්‍ය වූ අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා කුමාරෙ ද්වෙ" ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධම්මී තුන්තේ ය, ද්විපඤ්චිඤාන නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න කුමාරෙ එකං" මෝහමුලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, "හේතුපට්ඨයා කුමාරෙ නිණි"

මහගදුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරේ. "න හේතුපට්ඨයා මහෙ එකං" මාහීප්‍රත්‍යය බැහැරකරන ධම්මී නොලැබේ. අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න මහෙ එකං" මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "නිණි"

හේතුමූලක විප්‍රසාදදුකයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපට්ඨයා විප්‍රසාදෙන ද්වෙ" අරුපවිපාක සන්තර ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත ලෝහමුල මෝහමුලමහාකුල මහාක්‍රියා අරුප කුල අරුපක්‍රියා උපරිම මාහී සකල ඵල නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසාදය බැහැර කෙරෙති. 'නිණි' අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය යන නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න විප්‍රසාදෙන නිණි" මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අරුපවිපාකයන් ද හැර පඤ්චෝකාර සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

ආරම්මණමූලක අධිපති දුකයෙහි ආරම්මණප්‍රත්‍යය බැහැර නොකෙරේ. අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාචෙහි අධිපති ධම්මයෝ ය නොලැබෙන අවසාචෙහි අකුසල් සිත් දෙළොස ය අහේතුකක්‍රියා මහාකුල මහාක්‍රියාවෝ ය ලොකිකවිපාකයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පව්වනියයෙහි ආරම්මණපට්ඨයා න අධිපතියා "නිණි" පව්වනියයෙහි නොලැබේ. අධිපති ධම්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භණමූලක පුරේජානදූකයෙහි ආරම්භණය බැහැර නොකෙරේ. අරූපවිපාක සතරය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵල විනයයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි විනයයෝ ය යන නාමසෂාන්ධියෝ පුරේජානය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්භණ පව්වයා න පුරේජානෙ "නිණි" පව්වනියයෙහි නොලැබේ. අරූපවිපාකවර්ජිත පක්‍ෂ්‍යවේරකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භණමූලක ආසේචන දූකයෙහි ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක් නැති. අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය. ආවර්ජනද්වයය, විපාකසිත් සතිස ය යන ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ ආසේචනය, බැහැර කෙරෙහි. "නිණි" පව්වනියයෙහි නොලැබේ. අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගත කුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසෂාන්ධියෝ, අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භණමූලක කම්මදූකයෙහි ආරම්භණය බැහැර කිරීමක් නැති. කුශලා කුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්භණපව්වයා න කමමෙ නිණි" පව්වනිය නොලැබේ. අකුශල කුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භණමූලක විපාකදූකයෙහි ආරම්භණය බැහැර කිරීමක් නැති. කුශලාකුශල ක්‍රියා නාමසෂාන්ධියෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්භණ පව්වයා න විපාකෙ නිණි" පව්වනිය නො ලැබේ. සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ අනුලෝමයෙහි 'එක'

ආරම්භණ මූලක ක්‍රියාන දූකයෙහි ආරම්භණය බැහැර කිරීමක් නැති. ද්විපක්‍ෂ්‍ය විභාන නාමසෂාන්ධියෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "ආරම්භණ පව්වයා ක්‍රියානෙ එක" පව්වනිය නො ලැබේ. ද්විපක්‍ෂ්‍ය විභාන වර්ජිත සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ අනුලෝමයෙහි" නිණි.

ආරම්භණමූලක මග්ගදූකයෙහි ආරම්භණය බැහැර කිරීමක් නැත. අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ මාගීප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "අනුලෝමපව්වනියයෙහි "ආරම්භණපව්වයා න මග්ගෙ එක" පව්වනිය නො ලැබේ. සකල අභේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසෂාන්ධියෝ අනුලෝමයෙහි "නිණි"

ආරම්භණමූලක විපසුත්ත දුකයෙහි ආරම්භණය බැහැර කිරීමක් නැත. අරුපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතියෝ ය, අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුප ක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵල නාමසංකතියෝ ය යන මොවුහු විප්‍රසුත්තය බැහැර කෙරෙති. "ආරම්භණ පවටයා න විපසුත්තෙ නිණි" පවටනිය නො ලැබේ. අරුපවිපාක වර්ජිත පක්‍රොචාරකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකතියෝ අනුලෝමයෙහි 'නිණි' "සබ්බප්ඵ නිණි විපාකෙ ඵකං"

අධිපතිමූලක අනන්තර දුකාදිය ආරම්භණ මූලකය මෙහි. අධිපති මූලක පුරේජාන දුකයෙහි පක්‍රොචාරකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අභේදකක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමසංකතියෝ ය, අරුපවිපාක වර්ජිත ලොකික විපාක නාමසංකතියෝ ය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපවටයා පුරේජානෙ නිණි" අරුපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා උපරිමමාගී සකල ඵල නාමසංකතියෝ පුරේජානය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපවටයා න පුරේජානෙ නිණි" අරුප විපාක සන්තර ය, අරුපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූලමෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමසංකතියෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි-නාමසංකතියෝ ය යන මොවුහු පවටනියෙහි 'නිණි' පක්‍රොචාරකාරභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලබන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මවර්ජිත සාධිපති ජවන නාමසංකතියෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

අධිපතිමූලක ආසේවන දුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්ගේ ද සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගතකුශල මහද්ගතක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගීයන්ගේ ද අධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝය, අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපවටයා ආසේවනෙ නිණි" අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්ම වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ඵල ජවනයෝය යන නාමසංකතියෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපවටයා න ආසේවනෙ නිණි" අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල

මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ඵලජවන සතර ය යන මොවුන්ගේ අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය ආචර්ජනද්වය ය, ලෝකිකවිපාකයෝ ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ, පච්චනියයෙහි 'නිඤ්ඤ' අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමුල ද්වේෂ මුල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතීයාදි ජවනයෝ ය, මහදගන කුශල ක්‍රියාවෝ ය, මාග්ගී සිත් සතර ය යන නාමස්‍යාන්තරයෝ, 'නිඤ්ඤ'

අධිපතිමුලක කමමදුකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා වර්ජිත අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා ලෝකිකවිපාක නාමස්‍යාන්තරයෝ ය යන මොවුහු අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපච්චයා කමෙම නිඤ්ඤ" සාධිපති කුශලාකුශලක්‍රියා වේතනාවෝ කමීය බැහැර කෙරෙති. "අධිපතිපච්චයා න කමෙම නිඤ්ඤ" නිරාධිපති කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනාවෝ පච්චනියයෙහි "නිඤ්ඤ" අධිපති ධර්ම හා කුශලා කුශල වේතනාද හැර දෙපනස් සාධිපතිජවන නාමස්‍යාන්තරයෝ, 'නිඤ්ඤ'

අධිපතිමුලක විපාකදුකයෙහි ඵලසිත් සතරෙහි අධිපති ධර්ම හා ලෝකික විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. "න අධිපතිපච්චයා විපාකෙ ඵකං." අධිපතිධර්ම වර්ජිත සාධිපති කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයෝ විපාක ප්‍රත්‍යය බැහැර, කෙරෙති. "නිඤ්ඤ" කුශලා කුශල ක්‍රියාවන්හි අධිපති ධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියා නාමස්‍යාන්තරයෝ ය, පච්චනියයෙහි 'නිඤ්ඤ' අධිපතිධර්ම වර්ජිත ඵල නාමස්‍යාන්තරයෝ, අනුලෝමයෙහි 'ඵකං'

අධිපතිමුලක විප්‍රසූතන දුකයෙහි පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි අධිපති ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුශල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත ලෝකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්‍යාන්තරයෝ අධිපතිය බැහැර කෙරෙති. 'නිඤ්ඤ' අරූපභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපතිධර්ම වර්ජිත ලෝහමුල මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාග්ගී සකල ඵලයෝ ය යනනාමස්‍යාන්තරයෝ විප්‍රසූතනය බැහැර කෙරෙති, නිඤ්ඤ. අරූප විපාකයෝ ය අරූප භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධර්මයෝ ය, නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල මෝහමුල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියාවෝ ය යන නාමස්‍යාන්තරයෝ, පච්චනියයෙහි 'නිඤ්ඤ'

පසුව චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙති අධිපතිධම් වර්ජිත දෙපනය සාධිපතිජවන නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

අනන්තර සමනන්තර සහජාන අක්‍රමයක් නිසාය උපනිසාය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගන යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ වාරයට අනුව නාමසාක්‍යයන් ම ලැබෙන බැවින් ආරම්භ මූලකය වැනි වෙති. නාමසාක්‍ය සියලුල නො ලැබෙන හේතු අධිපති පුරේජාන ආසේවන කම්ම විපාක ක්‍රමාන මගන විපයුත්ත යන ප්‍රත්‍යයෝ එකිනෙකට වෙනස් වෙති.

පුරේජානමූලක අධිපති උකය අධිපතිමූලකයෙහි මෙන් විසාර කරනු. පුරේජානමූලක ආසේවන උකයෙහි අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා දවිනියාදි ජවනයෝ ය, අරූපකුශල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාගීයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. 'නිණි' පසුවචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ අකුශල හසිනෝභපාදි මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය ආවර්ජන දෙක ය අරූපවිපාක වර්ජිත විපාකයෝ ය යන ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ආසේවනය බැහැර කෙරෙති. 'නිණි' අරූප විපාක සතර ය අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය මනෝද්වාරාවර්ජනය ය ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය යන මොහ, පවචනියයෙහි 'නිණි' පසුවචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ අකුශල හසිනෝභපාද මහාකුශල මහාක්‍රියා දවිනියාදි ජවනයෝ ය, මහදගනකුශල මහදගනක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගීයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

පුරේජානමූලක කම්මඋකයෙහි අරූපවිපාක හා අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා ද හැර ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාගී සකලඵලයෝ ය ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. "නිණි" පසුවචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ කුශලා කුශලක්‍රියා චේතනාවෝ කම්ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. 'නිණි' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ කුශලා-කුශල ක්‍රියා චේතනාවෝ, පවචනියයෙහි 'නිණි' කුශලාකුශල ක්‍රියා චේතනා හා අරූපවිපාක වර්ජිත පසුවචෝකාර ප්‍රචානති නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

පුරේජානමූලක විපාකඋකයෙහි අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති වූ ඵලසිත් සතර ය. ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු පුරේජාන ය බැහැර කෙරෙති. "එකං" පසුවචෝකාර භූමියෙහි

උපදනා අවසාංවෙහි වූ කුශලා කුශල ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ විපාක-
 ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. 'නිණි' අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ
 ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල
 අරූපක්‍රියා උපරිම මාහී නාමසාක්‍යයෝ පව්වනියයෙහි 'නිණි' පඤ්චවෝකාර
 විපාක ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'එකං' පූරේජානමූලක
 ක්‍රියා මගහ දුක දෙක සුගම ය.

පූරේජානමූලක විපසුත්තදුකයෙහි පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි
 නාමසාක්‍යයෝ පූරේජානම බැහැර කෙරෙහි. 'එකං' විපසුත්තය බැහැර
 කිරීමක් නැත. අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය අරූප
 භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරා-
 වර්ජන මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිමමාහී සකල
 ඵල නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු පව්වනියයෙහි 'නිණි' පඤ්චවෝකාර
 ප්‍රවෘත්ති නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි 'නිණි'

ආසේවනමූලක කම්මදුකයෙහි කුශලාකුශල ක්‍රියා වේතනා
 වර්ජිත අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය,
 ආවර්ජන දෙකය විපාකයෝ ය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍යයෝ
 ආසේවනය බැහැර කෙරෙහි. 'නිණි' අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල
 මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයන්හි ද මහද්ගත කුශල ක්‍රියාවන්හිද මාහීසිත්
 සතරෙහි ද වේතනාවෝ කම් ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි, 'නිණි'
 අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්හි හා
 ආවර්ජන දෙකෙහි වේතනාවෝ පව්වනියයෙහි 'නිණි' වේතනාවර්ජිත
 අකුශල හසිනෝත්පාද මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය
 මහද්ගත කුශල ක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමසාක්‍යයෝ,
 අනුලෝමයෙහි 'නිණි'. ආසේවන විපාක දුකයක් නො යෙදේ. විසාර
 කරන ලද දුක අනුව පටිච්චාරයෙහි දැක්වූ ක්‍රමයෙන් ම රූප නො
 ගෙන සියල්ල විසාර කරනු.

හේතුආරම්මණමූලක අධිපතිතිකයෙහි ආරම්මණ අධිපති දුකශුඤ්චිය
 කරනු, හේතුආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙක බැහැර කරන ධම්මී නැත්තේ ය,
 අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවනෙහි අධිපති ධම්මීයෝ ය, අධිපති නො
 ලැබෙන අවසාංවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල
 මහාක්‍රියා සහේතුක ලොකික විපාකප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය
 යන මොහු අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "නිණි" පව්වනිය නොලැබේ.
 අධිපතිධම්මී වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍යයෝ
 අනුලෝමයෙහි 'නිණි' ඉදිරියෙහි ඇති තිකාදිය පටිච්චාර විසාරය

අනුව විසාර කරනු. වෙනස රූප නො ගැනීම පමණෙකි. මෙ නැත් පටන් අනුලෝමය පමණක් දක්වනු ලැබේ.

හෙතු ආරම්භණ අධිපති පවටයා පුරෙජානෙ තිණි. අභිධෙය අධිපති ධම් වර්ජිත දෙපනස් සාධිපතිච්චන නාමසාකඤ්ඤායෝ ය. හෙතු ආරම්භණ අධිපති පවටයා ආසෙවනෙ තිණි. අභිධෙය අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසානවෙති අධිපතිධම්වර්ජිත ලෝහමුල දවේහමුල මහාකුල මහාක්‍රියා දවිනියාදි ච්චනයෝ ය මහදගත කුල මහදගත ක්‍රියා ලෝකෝත්තර මාගී විතනයෝ ය යන නාමසාකඤ්ඤායෝ ය. පටිච්චාරය අනුව රූපයන් නො ගෙන සියල්ල විසාර කරනු.

පවටයානුලෝම චාරය තිමි.

සංසට්ඨචාරයේ පවටය පවටනිය චාරයෙහි පාලිය.

අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපවටයා. විචිකිච්චාසහගනෙ උද්ධව්ච සහගනෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො විචිකිච්චා සහගනො උධව්චසහගනො මොහො. අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න හෙතුපවටයා. අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨො නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ සංසට්ඨො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො ද්වෙ ඛන්ධා. අහෙතුක පටිසන්ධිකණෙ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨො නයො ඛන්ධා, නයො ඛන්ධෙ සංසට්ඨො එකො ඛන්ධො, ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො ද්වෙ ඛන්ධා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න අධිපති පවටයා. න පුරෙජානපවටයා. ආරුප්පෙ කුසලං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨො නයො ඛන්ධා -පෙ- ද්වෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො ද්වෙ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං -පෙ- අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ-

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න පච්චාජාන පවටයා, තිණි. න ආසෙවනපවටයා, තිණි.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපවටයා. කුසලෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො කුසලො චෙතනා. අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපවටයා, අකුසලෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො අකුසලො චෙතනා. අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න කම්මපවටයා කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ සංසට්ඨො කිරියාඛ්‍යාකතො චෙතනා.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො -පෙ- අඛ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න

විපාකපව්‍යයා, කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං සංසට්ඨාචාරෙ පව්වනීයවිහංගො න කමෙම ච න විපාකෙ ච පටිසන්ධි තත්ථී අවසේසෙසු සබ්බත්ථ අත්ථී.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න ක්කාත පව්වයා, පඤ්චවිකඤ්ඤාණසහගතං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා -පෙ- ද්වෙ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ බන්ධා.

අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න මග්ගපව්වයා. අනෙකුකච්චාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වෙ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ බන්ධා, අනෙකුක පටිසන්ධිකඛණේ.

කුසලං ධම්මං සංසට්ඨො කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පව්වයා, ආරුප්පෙ කුසලං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වෙ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ බන්ධා. අකුසලං ධම්මං සංසට්ඨො අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්තපව්වයා, ආරුප්පෙ අකුසලං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වෙ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ බන්ධා. අබ්‍යාකතං ධම්මං සංසට්ඨො අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති න විප්පයුත්ත පව්වයා, ආරුප්පෙ විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං සංසට්ඨා නයො බන්ධා, -පෙ- ද්වෙ බන්ධෙ සංසට්ඨා ද්වෙ බන්ධා, න විප්පයුත්ත පටිසන්ධි තත්ථී.

සංසට්ඨිචාරයෙහි පව්වනීය වාරයේ සන්තය.

පව්වයානුලෝම වාරයට අනතුරු ව පව්වය පව්වනීය වාරය වදල සේක. එ ද විහංගිචාර සංඛිබ්‍යාවාර වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විහංගිචාරය පළමු කොට වදරන ලදී. එ ද න හෙතුපව්වය විහංගිචාර න අධිපතිපව්වය විහංගිචාර යනාදීන් දස වැදෑරුම් වේ. එයින් න හේතු-පව්වය විහංගිය පළමු කොට වදල සේක. එ ද අකුලපද අබ්‍යාකත පදයන්ගේ වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අකුලපද වාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද යත් අකුසලං ධම්මං -පෙ- විචිකිච්ඡාසහගතො උධව්වසහගතො මොහො' යනුවෙනි. පදථී කියනු. විචිකිච්ඡාසහගත සීත ය, උධව්වසහගත සීත ය, වෛතසික කුඳුස ය යන අවයව වූ ද, සමුභ වූ ද නාමසංකර්මයන් මිශ්‍ර වීමෙන් උපදනා විචිකිච්ඡා සහගත උධව්වසහගත මෝහය කතීපාඨයෙන් ලැබේ. අනතුරු ව අබ්‍යාකතපද වාරය වදල සේක. 'අබ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- න හෙතුපව්වයා, අනෙකුකං විපාකාබ්‍යාකතං කිරියාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා, අනෙකුකපටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං -පෙ- ද්වෙ බන්ධා' යනුවෙනි. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි

කතීපාඨයෙන් අහේතුක සිත් අටොළොසය, ඡන්ද වර්ජිත අත්‍ය සමාන දෙළොසය -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි දෙක ය ඡන්ද ප්‍රීති වියඝී වර්ජිත අත්‍යසමාන දශය ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. න හේතුචිතඛය නිමි.

නාධිපතිගෙහි 'කුසලං ධම්මං -පෙ- ඛන්ධා' කතීපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල්සිත් සතරය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගනකුල නවය ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රණයෙන් උපදනා වූ අධිපති ධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල්සිත් අටය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා මහාකුසල් අට ය වෛතසික අටනිය ය යන අවයව නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. 'අකුසලං ධම්මං -පෙ- ඛන්ධා' අධිපති ධම්මා අධිපති නොලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල් සිත් දොළස ද ගන්නේ ය. 'අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං -පෙ- ද්වේ ඛන්ධා.' ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාක්‍රියා සිත් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහදගන ක්‍රියා නවය ය ඵලසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අහේතුකක්‍රියා තුන්ය මහාක්‍රියා අට ය ලොකික විපාක දෙතිය ය වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍ර ව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි එකත්වස්ස ය, වෛතසික පන්තිය ය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍ර ව උපදනා -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. නාධිපති චිතඛය නිමි.

න පුරේජාතයෙහි "කුසලං ධම්මං -පෙ- අරූපෙ කුසලං එකං ඛන්ධං සංසට්ඨා -පෙ- ඛන්ධා" කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, අරූප කුසල් සතරය, උපරිම මාභී තුන්ය, වෛතසික සතියය යන අවයව නාමසකන්ධයන් මිශ්‍රව උපදනා වූ -පෙ- නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. අකුසලං ධම්මං -පෙ- අරූපෙ -පෙ- ඛන්ධා' කතීපාඨයෙන් අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල සිත් අටය මෝහමුල සිත් දෙක ය වෛතසික තෙවස්ස ය යන -පෙ- ලැබෙත්. අඛ්‍යාකතං ධම්මං -පෙ- අරූපෙ විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං -පෙ- ඛන්ධා, 'පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං පෙ - ද්වේ ඛන්ධා' ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අරූපවිපාක සතර ය අරූප භූමියෙහි

උපදනා අවසානවෙති මනෝද්වාරාවර්ජනය ය මහා ක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතර ය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත් විස්ස ය වෛතසික පන්තිස ය යන අවයව -පෙ- ලැබෙත්. න පූරේජාත විභධගය නිමි.

න පවිජාජාතයේ කුසලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් කුසල ධම් සියල්ල ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුශලධම් සියල්ල ලැබේ. අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි විපාකක්‍රියා සියල්ල ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධක සියල්ල ලැබේ.

න ආසේචනයෙහි කුසලයෙහි කතීෂ්ඨයෙන් මහාකුසල ප්‍රථම ජවනයන් හා වෛතසික අටතිස ලැබේ. අකුසලයෙහි අකුශල ප්‍රථම ජවන නාමසාධකයෝ ලැබෙත්. අඛ්‍යාතකයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි හයිනෝභ්‍යාද මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය ආර්ථජන දෙකය විපාකසිත් සතිස ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුහු ලැබෙත්. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්ස ලැබේ. න ආසේචනය නිමි.

න කම්මයෙහි කුසලයෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාධකයන් මිශ්‍රවීමෙන් උපදනා වේතනා වෛතසිකය ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුශල වේතනාව ගන්නේ ය. අඛ්‍යාතකයෙහි ක්‍රියාවේතනාව ගන්නේ ය.

න විපාකයෙහි කුශලයෙහි කුසල්සිත් එක්විස්ස ලැබේ. අකුශලයෙහි අකුසල්සිත් දෙලොස ලැබේ. අඛ්‍යාතකයෙහි ක්‍රියා සිත් විස්ස ගන්නේ ය.

න ඝාතයෙහි ලැබෙන්නේ අඛ්‍යාතකපදය පමණකි. දෙපස් විඤ්ඤාණය හා සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසිකයෝ ලැබෙත්.

න මගගයෙහි අඛ්‍යාතකපදය පමණකි. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි අහේතුකසිත් අටොලොස ද ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි අහේතුකප්‍රතිසන්ධි දෙක ද ගන්නේ ය.

න විප්‍රායුතයෙහි කුසලාකුසල දෙකහි න පූරේජාතයෙහි මෙන් අභිධෙය ගන්නේ ය. අඛ්‍යාතකයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාධකයෝ ය අරූප භූමියෙහි උපදනා අවසානවෙති මනෝද්වාරාවර්ජනය ය මහා ක්‍රියා අට ය අරූපක්‍රියා සතරය ඵලසිත් සතර ය වෛතසික සතිස ය යන නාමසාධකයෝ ලැබෙත්, (අරූප-භූමියෙහි ඇත්තේ ලෝකෝත්තර විරති පමණකි. අප්‍රමාණය එහි නො ලැබේ.) විභධගවාරය නිමි.

සංසවිඨ පව්විය පව්වතියයෙහි සඬ්ඛ්ඤාචාරය.

පාලිය.

න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ තිණි.

න හෙතුපව්වියා න අධිපතියා ද්වේ, න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමෙම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ ද්වේ.

න හෙතුපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමෙම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ ද්වේ,

න හෙතුපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න පුරේජානපව්වියා න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමෙම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ ද්වේ.

න හෙතුපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න පුරේජානපව්වියා න පච්ඡාජානපව්වියා න ආසෙවන පව්වියා න කමෙම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ ද්වේ.

න හෙතුපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න පුරේජානපව්වියා න පච්ඡාජාන පව්වියා න ආසෙවන පව්වියා න කමෙමපව්වියා න විපාකෙ එකං. න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ එකං.

න හෙතුපව්වියා න අධිපතිපව්වියා න කමෙමපව්වියා න විපාක පව්වියා න මග්ගපව්වියා, න විප්පයුනෙ එකං.

න අධිපතිපව්වියා න හෙතුයා ද්වේ, න පුරේජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ තිණි.

න අධිපතිපව්වියා න හෙතුපව්වියා න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමෙම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න ඤානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙ ද්වේ.

න පුරේජානපව්වියා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න මග්ගෙ එකං. න විප්පයුනෙ තිණි.

න පුරෝඡානපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතියා ද්වේ, න පව්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමේම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ එකං. න විප්පයුත්තෙ ද්වේ. සංඛිත්තං.

න පව්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෝඡානෙ තිණි, න පව්ඡාජානෙ තිණි, න කමේම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි

න ආසෙවනපව්වයා න හේතු පව්වයා න අධිපතියා ද්වේ, න පුරෝඡානෙ ද්වේ, න පව්ඡාජානෙ ද්වේ, න කමේම එකං, න විපාකෙ ද්වේ, න ක්ඛානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ ද්වේ, සංඛිත්තං.

න කමමපව්වයා න හේතුයා එකං, න අධිපතියා තිණි, න පුරෝඡානෙ තිණි, න පව්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි. න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

න කමමපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතියා එකං, න පුරෝඡානෙ එකං, න පව්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න විපාකෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ එකං, සංඛිත්තං,

න විපාකපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෝඡානෙ තිණි, න පව්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමේම තිණි, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ තිණි.

න විපාකපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපති පව්වයා න පුරෝඡාන පව්වයා න පව්ඡාජාන පව්වයා න ආසෙවනපව්වයා න කමේම එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ ද්වේ.

න ක්ඛානපව්වයා න හේතුයා එකං, න අධිපතියා එකං, න පව්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න මග්ගෙ එකං. න ක්ඛානපව්වයා න හේතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පව්ඡාජාන පව්වයා න ආසෙවන පව්වයා න මග්ගෙ එකං.

න මග්ගපව්වයා න හේතුයා එකං. න අධිපතියා එකං, න පුරෝඡානෙ එකං, න පව්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න කමේම එකං, න විපාකෙ එකං, න ක්ඛානෙ එකං, න විප්පයුත්තෙ එකං, සංඛිත්තං.

න විප්පයුත්තපව්වයා න හේතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෝඡානෙ තිණි, න පව්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමේම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න මග්ගෙ එකං.

න විපසයුත්තපව්වයා න හෙතුපව්වයා න අධිපතියා ද්වේ, න පුරේජානෙ ද්වේ, න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, න ආසෙවනෙ ද්වේ, න කමමේ ඵකං. න විපාකෙ ද්වේ, න මග්ගෙ ඵකං.

න විපසයුත්තපව්වයා න හෙතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පුරේජානපව්වයා න පච්ඡාජානපව්වයා න ආසෙවන පව්වයා න කමමපව්වයා න විපාක පව්වයා න මග්ගෙ ඵකං.

පව්වතීයං.

සංසට්ඨ පව්වය පව්වතීය චාරයේ සන්තය.

විභංගචාරයට අනතුරුව සංඛ්‍යාචාරය වදල සේක. ඵය ශුඛ සංඛ්‍යාචාර ද්විකාදිසංඛ්‍යාචාර වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඵයින් ශුඛ සංඛ්‍යා චාරය පළමු කොට වදල සේක. ඵය නහේතු ශුඛ සංඛ්‍යාචාර න අධිපති ශුඛසංඛ්‍යා චාරාදි වගයෙන් දස වැදෑරුම් වේ. ඵයින් නහේතු ශුඛ සංඛ්‍යාචාරය පළමුකොට වදල සේක. ඵ න හේතුශුඛසංඛ්‍යාචාරයෙහි මෝහමුලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ න හේතුප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. ඵ බැවින් ඵ ධම්මෝ මේ අනුලෝම පව්වතීයයෙහි 'න හෙතුයා ද්වේ' යි වදන ලදහ.

න අධිපති ශුඛයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවස්ථාවෙහි අකුසල අහේතුක- ක්‍රියා මහාකුසල මහාක්‍රියා ලොකිකවිපාකයෝ ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ න අධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ය. 'න අධිපතියා තිණි'

න පුරේජානශුඛයෙහි අරූපවිපාක සන්ත ය., අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි ලෝහමුල මෝහමුල මනෝද්වාරාවර්ජන මහා කුසල මහාක්‍රියා අරූපකුසල අරූප ක්‍රියා උපරිම මාභී සකල ඵලයෝ ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ 'න පුරේජානෙ තිණි'

න පච්ඡාජානයෙහි සකල ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ 'තිණි'

න ආසෙවනයෙහි අකුසල හයින්තෝත්පාද මහාකුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථම ජවනයෝ ය, ආචර්ජන දෙක ය, විපාකසින් සතිස ය යන ප්‍රච්ඡති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, 'තිණි'

න කමමයෙහි කුසලාකුසලක්‍රියා වේතනාවෝ 'තිණි' න විපාක- යෙහි සකල කුසලාකුසලක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ 'තිණි' න ස්ථානයෙහි

ද්විපක්ඛවිභාන නාමසකඤ්ඤායෝ 'එකං' න මගගයෙහි අනේකුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ, 'එකං' න විපසංගතයෙහි අරුපවිපාක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය, අරුප භූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුශල මහා ක්‍රියා අරුපකුශල අරුපක්‍රියා ප්‍රථමමාග්චි වර්ජිත ලෝකෝත්තර නාමසකඤ්ඤා යන මොවුහු විපසංගතෙ 'නිඝිණි'

ශුඛ සංකල්පවාරය නිමි.

ශුඛසංකල්පවාරයට අනතුරු ව ද්විකාදි සංකල්පවාරය වදල සේක. එහි න හේතුද්විකාදි වාරාදි වශයෙන් වාර දශයෙකි. එයින් න හේතුද්විකාදිය පළමු කොට වදල සේක. එ ද ද්වික ක්‍රිකාදි වශයෙන් දශ වැදැරුම් වේ. එයින් ද්විකවාරය පළමු කොට වදල සේක. එය ද න හේතුමූලක නාධිපතිද්විකාදි වශයෙන් නව වැදැරුම් වේ. එයින් න හේතුමූලක නාධිපතිද්විකය පළමු කොට වදල සේක.

ඒ න හේතුමූලක න අධිපති ද්විකයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාඨාවෙහි අධිපතිධර්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාඨාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේකුක ලොකිකවිපාක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය යන මොහු නාධිපතිප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් අනුලෝම පච්චනියයෙහි "හේතුපච්චයා නාධිපතියා නිඝිණි" යන වදල සේක.

න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී නාධිපති ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම නැත්තේ ය, එ බැවින් පච්චනියානු-ලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා අධිපතියා" යනාදිය නො වදල සේක.

අධිපති ධර්ම වර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජචන නාමසකඤ්ඤායෝ න හේතු නාධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. එ බැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා අධිපතියා නිඝිණි" යන වදල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අනේකුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමසකඤ්ඤායෝ ය යන මොවුහු න හේතු න අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙකින් ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය, එ බැවින් මේ පච්චනියයෙහි "න හේතුපච්චයා න අධිපතියා ද්වෙ" යන වදල සේක.

න හේතුමූලක පුරෝජාන ද්විකයෙහි අරුපවිපාක සතර ය අරුපභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල

මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාභී සකල ඵල නාමස්කන්ධයෝ ය, සහේතුකප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු න පුරේජාන ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ තිණි"

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූප විපාකයන්ගෙන් අන්‍ය වූ සහේතුක ප්‍රචාක්‍ෂි නාමස්කන්ධයෝ න හේතු න පුරේජාන දෙකිම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නොවෙති. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපට්ඨයා පුරේජානෙ තිණි"

පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහයෙන් හා අරූප විපාකයන්

අරූපභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොහු, පට්ඨනියයෙහි "න හේතුපට්ඨයා න පුරේජානෙ ද්වේ"

න හේතුමූලක නාසේචන දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුසල මහාකුශල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමඡ්චනයෝ ය සහේතුක විපාක ප්‍රචාක්‍ෂි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති, අනුලෝමපට්ඨනියයෙහි "හේතුපට්ඨයා න ආසෙචනෙ තිණි"

මෝහමූල ද්විතියාදි ඡ්චනයන්හි මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ද්විතියාදි ඡ්චනයෝ ය යන මොවුහු න ආසේචනය බැහැර කෙරෙති. පට්ඨනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපට්ඨයා ආසෙචනෙ ද්වේ"

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ඡ්චනයෝ ය මහගුණකුශල මහද්ගුණක්‍රියා ලෝකෝත්තර කුශලයෝ ය යන නාමස්කන්ධයෝ, අනුලෝමයෙහි 'තිණි'

මෝහමූල ප්‍රථමඡ්චනයේ මෝහය ය, හසිනෝත්පාද ප්‍රථම ඡ්චනය ය. හසිනෝත්පාද වර්ජිත අහේතුක ප්‍රචාක්‍ෂි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු, පට්ඨනියයෙහි 'න හේතුපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වේ'

න හේතුමූලක කමම දුකයෙහි කුශලා කුශල සහේතුකකියා චේතනාවෝ න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පට්ඨනියයෙහි "තිණි" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා ක්‍රියා චේතනා හැර අහේතුක ප්‍රචාක්‍ෂි ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ න කමමය බැහැර කෙරෙති.

පව්වනියානුලෝමයෙහි "නහෙතුපව්වයා කමෙම ද්වේ" අහේතුක ක්‍රියා වේනනාවෝ පව්වනියෙහි 'එක'.

න හේතුමූලක න විපාක දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත කුශලා කුශල සහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ න හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපව්වනියෙහි "හෙතුපව්වයා න විපාකෙ තිණි" අහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ න විපාකය බැහැර කෙරෙති. "න හෙතුපව්වයා විපාකෙ එක" සහේතුකවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "එක" මෝහමූලයෙහි මෝහය හා අහේතුක ක්‍රියා නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියෙහි 'ද්වේ'

න හේතුමූලක න ක්‍රියා දුකයෙහි න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක නැත. මෝහමූලයෙහි මෝහය හා ද්විපක්‍ෂවිභානනයන් හැර අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ න ක්‍රියා බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපව්වයා ක්‍රියානෙ ද්වේ" මෝහමූලයේ මෝහය හැර සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" ද්විපක්‍ෂවිභාන නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියෙහි න හෙතු පව්වයා න ක්‍රියානෙ එක."

න හේතුමූලක න මහදකයෙහි නහේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීමක නැත. මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය න මහය බැහැර කෙරේ. "න හෙතු පව්වයා මහෙ එක" මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ, අනුලෝමයෙහි "තිණි" අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ පව්වනියෙහි 'එක'.

න හේතුමූලක විපසයුතන දුකයෙහි අරූපවිපාක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය, අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාථාවෙහි මෝහමූලයෙහි මෝහ වර්ජිත ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාහී සකල ඵල නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොවුහු න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "හෙතුපව්වයා න විපසයුතන තිණි" පක්‍ෂවේකාරභූමිනෙ උපදනා අවසාථාවෙහි වූ මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ න විපසයුතනය බැහැර කෙරෙති. 'න හෙතුපව්වයා විපසයුතන ද්වේ' මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය අරූපවිපාක වර්ජිත පක්‍ෂවේකාර ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ අනුලෝමයෙහි "තිණි" අරූපභූමියෙහි උපදනා අවසාථාවෙහි වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවස්ථනය ය යන නාමසාක්‍යයෝ, පව්වනියෙහි 'ද්වේ'

න හේතුමූලකය නිමි.

කියන ලද ක්‍රමය අනුව ත්‍රිකවතුණකාදිය විසාර කරනු. මතුචාරයන්හි අභිධෙය පමණක් දක්වනු ලැබේ. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෝජානෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය, මනෝද්චාරා චර්ජනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ ද්වේ. අභිධෙය මෝහමූලයෙහි මෝහය හා අහේතුක ප්‍රච්ඡන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසංකර්මයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෝජාන පට්ඨයා න පච්ඡාජානෙ ද්වේ, අභිධෙය අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මෝහමූලයෙහි මෝහය ය, මනෝද්චාරාචර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය, න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාචෙහි මෝහමූල ප්‍රථම ජවනයේ මෝහය ය, මනෝද්චාරාචර්ජනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න කමම ඵකං. අභිධෙය අරූප භූතියෙහි උපදනා අවසාචෙහි වූ මනෝද්චාරාචර්ජනයේ චේතනාව ය. "න කුමානෙ" යි නො ලැබේ. න හෙතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න මහො ඵකං. අභිධෙය අරූප භූතියෙහි මනෝද්චාරාචර්ජනය ය අහේතුකප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය. න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජාන පට්ඨයා න විපසයුතෙත ඵකං. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්චාරා චර්ජනය ය යන මොභූ ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න පච්ඡාජානපට්ඨයා න ආසෙචනෙ ද්වේ. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි උපදනා අවසාචෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය, මනෝද්චාරාචර්ජනය ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූ ය යන නාමසංකර්මයෝ ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න පච්ඡාජාන පට්ඨයා න ආසෙචන පට්ඨයා න මහො ඵකං. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි මනෝද්චාරාචර්ජනය හා අහේතුක ප්‍රතිසන්ධිභූය යන නාමසංකර්මයෝ ය. න විපසයුතෙත ද්වේ. අරූප භූතියෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය මනෝද්චාරාචර්ජනය ය යන නාමසංකර්මයෝ ය.

න හෙතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරෝජානපට්ඨයා න පච්ඡාජාන පට්ඨයා න ආසෙචනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාකෙ

එකං. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනසේ වේතනාව ය. න හෙතුපච්චයා -පෙ- න කමමපච්චයා න මගො එකං අභිධෙය අරූපභූතියෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනසේ වේතනාව ය. න විපසයුත්තය යෙදෙන කල්හි ද එසේ ම ය.

න හෙතුපච්චයා -පෙ- න කමමපච්චයා න විපාකපච්චයා න විපසයුත්තෙ එකං. අභිධෙය අරූපභූතියෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනසේ වේතනාව ය. න හේතුමූලක දුකාදිය නිමි.

න අධිපතිපච්චයා න හෙතුයා ද්වෙ. අභිධෙය පෙර මෙනි. න පුරෙජාතෙ තිණි. අභිධෙය අරූපවිපාක සතර ය, අරූපභූතියෙහි අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි අධිපතිභූ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මහාකුසල මහා ක්‍රියාවෝ ය, අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝ ය යන මොහු ය. න අධිපතිපච්චයා න ආසෙචනෙ තිණි, අභිධෙය අධිපති ලැබෙන අවසාංවෙහි ලෝහමූල දවේශමූල මහාකුසල මහා ක්‍රියා ප්‍රථමජච්චනයෝ ය, ඵල ජච්චනයෝ ය යන මොවුන් ගේ අධිපති ධම්මෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි අකුසල හසිතෝඤ්ඤාද මහාකුසල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජච්චනයෝ ය, ආචර්ජන දෙක ය ලොකික විපාකයෝ ය යන ප්‍රච්චිත ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝ ය. න අධිපතිපච්චයා න කමම තිණි, අභිධෙය නිරාධිපති කුසලාකුසල ක්‍රියා වේතනාවෝ ය. න අධිපතිපච්චයා න විපාකෙ තිණි, අභිධෙය කුසලාකුසල ක්‍රියාවන්හි අධිපතිධම්මෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අකුසල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුසල මහා ක්‍රියාවෝ ය යන නාමසාක්කියෝ ය. න අධිපතිපච්චයා න ඤානෙ එකං, අභිධෙය ද්විපක්ඛ විඤන නාමසාක්කියෝ ය. න අධිපතිපච්චයා න මගො එකං, අභිධෙය අහේතුක ප්‍රච්චිත ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝ ය. න අධිපතිපච්චයා න විපසයුත්තෙ තිණි, අභිධෙය අරූප විපාක ප්‍රච්චිත ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්කියෝ ය, අරූපභූතියෙහි අධිපති ධම්මෝ ය, අරූපභූතියෙහි අධිපති නො ලැබෙන අවසාංවෙහි ලෝහමූල මෝහමූල මනෝද්වාරාවර්ජන මහාකුසල මහා ක්‍රියා නාමසාක්කියෝ ය යන මොහු ය. ත්‍රිකවතුෂ්කාදිය ද මේ ක්‍රමයෙන් ම විසාර කළ යුතු ය. න පුරෙජාත න පච්ජාජාත න ආසෙචන න කමම න විපාක න ඤාන න මගහ න විපසයුත්ත මූලක වාරයෝ ද මේ පච්චනීයයෙහි යෙදෙන ප්‍රත්‍යය දශය හා යොදා විසාර කරනු.

පච්චය පච්චනීය වාරය නිමි.

සංසිද්ධිවාරයෙහි පව්වයානුලෝම පව්වතීයයෙහි පාලිය.

හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි,

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙත තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තර පව්වයා සමනන්තරපව්වයා සහජානපව්වයා අක්කමක්කපව්වයා තිය්සයපව්වයා උපතිස්සයපව්වයා පුරෙජානපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණ පව්වයා සංඛින්නං. පුරෙජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා සංඛින්නං, පුරෙජානපව්වයා ආසෙවන පව්වයා කමමපව්වයා ආභාරපව්වයා සංඛින්නං, අවිගත පව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා සංඛින්නං, පුරෙජානපව්වයා කමම පව්වයා විපාකපව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා සංඛින්නං. පුරෙජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාකපව්වයා ආභාරපව්වයා සංඛින්නං. අවිගත පව්වයා න පච්ඡාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං.

ආරම්මණපව්වයා න හෙතුයා ද්වෙ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න ක්කානෙ එකං, න මග්ගෙ එකං, න විප්පයුනෙත තිණි.

ආරම්මණපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛින්නං.

අධිපතිපව්වයා න පුරෙජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විපසුනෙ තිණි, අධිපති පව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛින්නං. අනන්තරපව්වයා සමන්තර පව්වයා සහජාන-පව්වයා අක්කමක්කපව්වයා නිසසයපව්වයා උපනිසසය පව්වයා යථා ආරමමණපව්වයෙ එවං විජ්ජාරෙතඛබ්බං.

පුරෙජානපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පච්ජාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න කුමානෙ එකං, න මගෙහෙ එකං,

පුරෙජානපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පච්ජාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, සංඛින්නං.

ආසෙවනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ජාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න මගෙහෙ එකං, න විපසුනෙ තිණි.

ආසෙවනපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ජාජානෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විපසුනෙ තිණි, සංඛින්නං.

කමමපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ජාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න විපාකෙ තිණි, න කුමානෙ එකං, න මගෙහෙ එකං, න විපසුනෙ තිණි, කමමපව්වයා හෙතු පව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛින්නං.

විපාකපව්වයා න හෙතුයා එකං, න අධිපතියා එකං, න පුරෙජානෙ එකං, න පච්ජාජානෙ එකං, න ආසෙවනෙ එකං, න කුමානෙ එකං, න මගෙහෙ එකං, න විපසුනෙ එකං, විපාකපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා එකං, සංඛින්නං.

ආභාරපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ජාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න කුමානෙ එකං, න මගෙහෙ එකං, න විපසුනෙ තිණි, ආභාරපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛින්නං.

ඉන්ද්‍රියපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පච්ජාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න කුමානෙ එකං, න මගෙහෙ එකං, න විපසුනෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛින්නං.

කොන්පව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි. න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, න මගෙ ඵකං, න විප්ප්පුනෙ තිණි, කොන්පව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛිත්තං.

මග්ගපව්වයා න හෙතුයා ඵකං, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්ප්පුනෙ තිණි, මග්ගපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛිත්තං.

සම්ප්පුනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි. න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි. න කොන්පව්වයා, න මගෙ ඵකං, න විප්ප්පුනෙ තිණි. සම්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, සංඛිත්තං.

විප්ප්පුනපව්වයා න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි. න පුරෙජානෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න කොන්පව්වයා, න මගෙ ඵකං.

විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි. න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි,

විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ ඵකං, න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි. න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා ආරම්මණපව්වයා, සංඛිත්තං.

පුරෙජානපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි. න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා, සංඛිත්තං. පුරෙජානපව්වයා ආසෙවනපව්වයා කමමපව්වයා ආහාරපව්වයා සංඛිත්තං, අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි. න විපාකෙ තිණි. විප්ප්පුනපව්වයා හෙතුපව්වයා සංඛිත්තං. අවිග්ග පව්වයා න පච්ඡාජානෙ තිණි, න විපාකෙ තිණි, විප්ප්පුනපව්වයා හෙතු පව්වයා සංඛිත්තං. පුරෙජානපව්වයා කමමපව්වයා විපාක පව්වයා ආහාරපව්වයා අවිග්ගපව්වයා න පච්ඡාජානෙ ඵකං, න ආසෙවනෙ ඵකං, අඤ්චි පව්වයා නඤ්චිපව්වයා විග්ගපව්වයා අවිග්ගපව්වයා යථා ආරම්මණමුලකං ඵචං විජථාරෙනඛබ්බං. අනුලොමපව්වතීයං.

සංසිද්ධිවාරයේ

පව්වයානුලෝම පව්වනීය වාරයේ සන්තය.

පව්වය පව්වනීය වාරයට අනතුරු ව පව්වයානුලෝම පව්වනීය වාරය වදල සේක. (වාර ව්‍යවසථාව පටිච්චවාරයෙහි මෙන් කරනු.) හේතුමූලක න අධිපති උකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය, අහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය යන මොවුහු නාධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැරකෙරෙති. පව්වනීයයෙහි "න හේතුපව්වයා න අධිපතියා ද්වේ" අධිපතිධර්මවර්ජිත දෙපනස් සාධිපති ජවන නාමසාක්‍ෂියෝ හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වී නාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වීමෙන් නාධිපතිය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමයෙහි තිණි. න හේතු අධිපති ප්‍රත්‍ය දෙකහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වන ධර්ම නැති බැවින් පව්වනීයානු ලෝමයෙහි න හේතුපව්වයා අධිපතියා යනාදිය නො වදල සේක. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපතිහු ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසථාවෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත අකුශල මහාකුශල මහාක්‍රියා සහේතුක ලෝකික විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂියෝ ය යන මොවුහු, 'හේතුපව්වයා නාධිපතියා තිණි'යි වදල සේක.

මේ ක්‍රමය අනුව නාමධර්ම පමණක් ගෙන සියල්ල විසාර කරනු. මේ අනුලෝම පව්වනීයයෙහි පශ්චාත්තානප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස අනුලෝම වශයෙන් යෙදේ. හේතු අධිපති පුරේජාන පශ්චාත්තාන ආස්ථිත කම් විපාක ධ්‍යාන මාගී විප්‍රයුක්ත යන ප්‍රත්‍යයෝ දස දෙන පව්වනීය වශයෙන් යෙදෙති.

හේතුපව්වයා ආරම්භණපව්වයා අධිපතිපව්වයා අනන්තර පව්වයා සමන්තන්තරපව්වයා සහජානපව්වයා අක්‍ෂයමක්‍ෂයපව්වයා නිසසයපව්වයා උපනිසසයපව්වයා න පුරේජානෙ තිණි, අභිධෙය අරූපභූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපති ධර්ම හැර ලෝහමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා අරූපකුශල අරූපක්‍රියා උපරිම මාගී සකල ඵල නාමසාක්‍ෂියෝ ය.

හේතුපව්වයා -පෙ- පුරේජානපව්වයා න ආසෙවනෙ තිණි, අභිධෙය, පක්‍ෂචෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි අධිපති වර්ජිත ලෝහමූල ද්වේෂමූල මහාකුශල මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයෝ ය, ඵලසිත් සන්තර ය යන නාමසාක්‍ෂියෝ ය. මෙසේ විසාර කරනු.

අනුලෝම පව්වනීයවාරය නිමි.

සංසිද්ධි පට්ඨය පට්ඨනීයානුලෝම චාරයේ පාලිය.

න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අක්කමක්කේ ද්වේ, නියසයේ ද්වේ, උපනියසයේ ද්වේ, පුරේජාතේ ද්වේ, ආසෙවනේ ද්වේ, කමෙම ද්වේ, විපාකේ එකං, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගේ එකං. සම්පයුත්තේ ද්වේ, විපයුත්තේ ද්වේ, අභ්ථියා ද්වේ, නභ්ථියා ද්වේ, විගනේ ද්වේ, අවිගනේ ද්වේ, න හේතුපට්ඨයා න අධිපති පට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, සංඛිත්තං. අවිගනේ ද්වේ, සඛ්ඛප්ඵ ද්වේ.

න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජාතපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, අනන්තරේ ද්වේ, සමන්තරේ ද්වේ, සහජාතේ ද්වේ, අක්කමක්කේ ද්වේ, නියසයේ ද්වේ, උපනියසයේ ද්වේ, ආසෙවනේ එකං, කමෙම ද්වේ, විපාකේ එකං, ආහාරේ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියේ ද්වේ, ක්කානේ ද්වේ, මග්ගේ එකං, සම්පයුත්තේ ද්වේ, විපයුත්තේ එකං. අභ්ථියා ද්වේ, නභ්ථියා ද්වේ, විගනේ ද්වේ, අවිගනේ ද්වේ.

න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජාතපට්ඨයා න පච්ජාජාත පට්ඨයා න ආසෙවනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං. අක්කමක්කේ එකං, නියසයේ එකං, උපනියසයේ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං. සම්පයුත්තේ එකං, අභ්ථියා එකං, නභ්ථියා එකං, විගනේ එකං, අවිගනේ එකං, සඛ්ඛප්ඵ එකං.

න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජාතපට්ඨයා න පච්ජාජාතපට්ඨයා න ආසෙවනපට්ඨයා න කමමපට්ඨයා න විපාක පට්ඨයා න මග්ගපට්ඨයා න විපයුත්තපට්ඨයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජාතේ එකං, අක්කමක්කේ එකං. නියසයේ එකං. උපනියසයේ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියේ එකං, ක්කානේ එකං, සම්පයුත්තේ එකං. අභ්ථියා එකං, නභ්ථියා එකං, විගනේ එකං. අවිගනේ එකං,

න විපාකං න මග්ගං න විපයුත්තං න කමමපට්ඨය සද්දසං, න අධිපතිපට්ඨයා හේතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි, සංඛිත්තං. අවිගනේ තිණි. න අධිපතිපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්මණේ ද්වේ, සංඛිත්තං. අවිගනේ ද්වේ, න අධිපතිමූලකං, න හේතුමභිවිධිතෙන න හේතුමූලක සද්දසං කාතඛ්ඛං.

න පුරෙජානපව්වයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි. සංඛිතං. ආසෙවනෙ තිණි, කමෙම තිණි, විපාකෙ එකං, සබ්බාති පදනි විජ්ජාචාරෙතබ්බාති. ඉමාති අලිඛිතෙසු පදෙසු තිණි පඤ්ඤා. න පුරෙජාන- මූලකෙ න හෙතුයා ධිතෙන ආසෙවනෙ ව මග්ගෙ ව එකො පඤ්ඤා කාතබ්බො. අවසෙසාති න හෙතුපව්වය සද්ධිසාති. න පව්ජාජානපව්වයා පරිපුණ්ණං අනධිපතිපව්වය සද්ධිසං.

න කමමපව්වයා හෙතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි. අධිපතියා තිණි, අනන්තරේ තිණි, සමන්තරේ තිණි. සහජානෙ තිණි. අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි. නිය්සයෙ තිණි. උපනිය්සයෙ තිණි. පුරෙජානෙ තිණි. ආසෙවනෙ තිණි, ආහාරේ තිණි. ඉන්ද්‍රියෙ තිණි. ක්කානෙ තිණි. මග්ගෙ තිණි, සමපදුනෙ තිණි. විපදුනෙ තිණි, අත්ථියා තිණි. නත්ථියා තිණි. විගනෙ තිණි. අවිගනෙ තිණි.

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං. සමන්තරේ එකං, සහජානෙ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිය්සයෙ එකං. උපනිය්සයෙ එකං, පුරෙජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං. සමපදුනෙ එකං. විපදුනෙ එකං, අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න කමමපව්වයා න හෙතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පුරෙජාන පව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං. සමන්තරේ එකං, සහජානෙ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිය්සයෙ එකං, උපනිය්සයෙ එකං. ආහාරේ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්කානෙ එකං, සමපදුනෙ එකං, අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං, අවසෙසාති පදනි එතෙන උපායෙන විජ්ජාචාරෙතබ්බාති. සංඛිතං.

න විපාකපව්වයා හෙතුයා තිණි, සංඛිතං, පරිපුණ්ණං අවිගනෙ තිණි, න විපාකපව්වයා න හෙතුපව්වයා න අධිපති පව්වයා න පුරෙජානපව්වයා ආරම්මණේ ද්වෙ, අනන්තරේ ද්වෙ, සමන්තරේ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අඤ්ඤමඤ්ඤ ද්වෙ, නිය්සයෙ ද්වෙ, උපනිය්සයෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ එකං, කමෙම ද්වෙ, ආහාරේ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ ද්වෙ, මග්ගෙ එකං, සමපදුනෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, නත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ, න විපාක මූලකං ඉමං නානාකරණං අවසෙසාති යථා න හෙතුමූලකං.

න ක්කානපව්වයා ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සමන්තරේ එකං, සහජානෙ එකං, අඤ්ඤමඤ්ඤ එකං, නිය්සයෙ එකං. උපනිය්සයෙ

එකං. පුරේජානෙ එකං, කමේම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපසයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න ක්‍රියාපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පච්ඡාජානපට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨයා න මග්ගපට්ඨයා ආරම්භේ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං. උපනිස්සයෙ එකං. පුරේජානෙ එකං, කමේම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපසයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න මග්ගපට්ඨයා ආරම්භේ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං. පුරේජානෙ එකං, ආසෙවනෙ එකං, කමේම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍රියානෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපසයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං. නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං.

න මග්ගපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා, න පුරේජාන පට්ඨයා ආරම්භේ එකං, අනන්තරෙ එකං, සමන්තරෙ එකං, සහජානෙ එකං, අක්කමක්කෙ එකං, නිස්සයෙ එකං, උපනිස්සයෙ එකං, කමේම එකං, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ක්‍රියානෙ එකං, සමපයුනෙන එකං, විපසයුනෙන එකං, අත්ථියා එකං, නත්ථියා එකං, විගනෙ එකං, අවිගනෙ එකං, න මග්ගපට්ඨයා, න හේතුපට්ඨයා, සංඛින්නං.

න විපසයුත්තපට්ඨයා හේතුයා තිණි, ආරම්භේ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරෙ තිණි, සමන්තරෙ තිණි, සහජානෙ තිණි, අක්කමක්කෙ තිණි, නිස්සයෙ තිණි, උපනිස්සයෙ තිණි, ආසෙවනෙ තිණි, කමේම තිණි, විපාකෙ තිණි, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ක්‍රියානෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, සමපයුනෙන තිණි, අත්ථියා තිණි, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි. අවිගනෙ තිණි.

න විපසයුත්තපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා ආරම්භේ ද්වේ, අනන්තරෙ ද්වේ, සමන්තරෙ ද්වේ, සහජානෙ ද්වේ, අක්කමක්කෙ ද්වේ, නිස්සයෙ ද්වේ, උපනිස්සයෙ ද්වේ, ආසෙවනෙ එකං, කමේම ද්වේ, ආහාරෙ ද්වේ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වේ, ක්‍රියානෙ ද්වේ, මග්ගෙ එකං, සමපයුනෙන ද්වේ, අත්ථියා ද්වේ, නත්ථියා ද්වේ, විගනෙ ද්වේ, අවිගනෙ ද්වේ.

න විපසයුත්තපට්ඨයා න හේතුපට්ඨයා න අධිපතිපට්ඨයා න පුරේජාන පට්ඨයා න පච්ඡාජාන-පට්ඨයා න ආසෙවන පට්ඨය මූලකං පි

න හේතුමූලක සද්දිසං. න කම්මපච්චයා ඉමානි තිණි මූලානි එක සද්දිසානි. ආරම්මණේ එකං, අනන්තරේ එකං, සම්නන්තරේ එකං, සහජානේ එකං, අක්කැමකෙක්කැ එකං, නිසසයේ එකං, උපනිසසයේ එකං ආභාරේ එකං, ඉත්ථියේ එකං, ක්ඛානේ එකං, සම්පයුත්තේ එකං, අපච්චියා එකං, නපච්චියා එකං, විගනේ එකං. අවිගනේ එකං. පච්චනියානුලෝමං.

සංසිද්ධිවාරො.

සංසිද්ධි පච්චනියානුලෝම වාරයේ සන්තය.

පච්චයානුලෝම පච්චනිය වාරයට අනතුරු ව පච්චය පච්චනියානුලෝම වාරය වදල සේක. වාරවාචසාව පච්චවචාරයෙහි මෙනි.

න හේතුමූලක ආරම්මණ දුකයෙහි මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත සහේතුක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසක්ඛිනාමක්ඛානියෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී න හේතු ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නොවීමෙන් න හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. එබැවින් අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා ආරම්මණේ තිණි" යි වදල සේක.

න හේතුප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න පමණක් වී ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයා ගේ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එබැවින් පච්චනියයෙහි "නහේතුපච්චයා න ආරම්මණේ" යනාදිය නොවදල සේක.

න හේතු ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නො වන ධර්ම ද නැත්තේ ය. එබැවින් අනුලෝමපච්චනියයෙහි "හේතුපච්චයා න ආරම්මණේ" යනාදිය නො වදාල සේක.

මෝහමූලද්වයෙහි මෝහය ය අහේතුක ප්‍රචක්ඛි ප්‍රතිසක්ඛි නාමක්ඛානියෝ ය යන මොවුහු න හේතු ආරම්මණ දෙකහි ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ය. එබැවින් මේ පච්චනියානුලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා ආරම්මණේ ද්වෙ" යනු වදල සේක.

අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යයන් හා යෙදෙන වාරයෝ කියන ලද ක්‍රමය අනුව විහාර කළ යුත්තාහු ය. මේ වාරයෙහි පච්චනිය වශයෙන් යෙදෙන්නෝ හේතු අධිපති ආදි නාමධර්ම සියල්ල ම ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් නො ගන්නා ප්‍රත්‍යය දශය ය. පශ්චාත්තයෙන් අන්‍ය ප්‍රත්‍යය තෙවිස්ස අනුලෝම වශයෙන් යෙදේ.

න හේතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා ආරම්මණේ ද්වෙ, අභිධෙය දුක වාරයෙහි මෙනි. න හේතුපච්චයා න අධිපතිපච්චයා න පුරෙජාතපච්චයා

ආරම්භණේ ද්වේ, අභිධෙය අරුපභූමියෙහි මෝහ මූලද්වයෙහි මෝහය ය මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය යන මොහු ය. න හේතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පුරෙජානපව්වයා න පව්ජාජාන පව්වයා න ආසෙවන පව්වයා ආරම්භණේ තිණි, අභිධෙය අරුපභූමියෙහි මෝහමූල ප්‍රථමජවනයේ මෝහය ය මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය ය අහේතුක ප්‍රතිසන්ධි ය යන නාමසාක්‍යයෝ ය. න හේතුපව්වයා න අධිපතිපව්වයා න පුරෙජානපව්වයා න පව්ජාජානපව්වයා න ආසෙවන පව්වයා කමමපව්වයා ආරම්භණේ එක. අභිධෙය අරුප භූමියේ මනෝද්වාරාවඡ්ඡනයේ චේතනාව ය. න හේතුමූලක දුකාදිය නිමි.

න අධිපතිපව්වයා හේතුයා තිණි. අභිධෙය උදුරනු. ආරම්භණේ තිණි, අභිධෙය අධිපති ලැබෙන නන්හි අධිපතිධම්මයෝ ය, අධිපති නො ලැබෙන අවසථාවෙහි අකුගල අහේතුක ක්‍රියා මහාකුගල මහාක්‍රියා ලොකිකවිපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍යයෝ ය. රුප හැර නාමධම්ම පමණක් ගතිමිත් පටිච්ච චාරය අනුව සියල්ල විසාර කරනු.

න පුරෙජාන න පව්ජාජාන න ආසෙවන න කමම න විපාක න ස්ඨාන න මග්ග න විප්ප්‍යන්ත මූලකාදිය ද රුපයත් නො ගෙන පටිච්චචාරය අනුව විසාර කරනු.

සංසට්ඨචාරය නිමි.

සමපයුනන වාර පාලිය

අකුසලං ධම්මං සමපයුනො අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු පච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා. අකුසලං ධම්මං සමපයුනො අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, අකුසලං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා. අඛ්‍යාතනං ධම්මං සමපයුනො අඛ්‍යාතනො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතුපච්චයා, විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා, සංඛිතනං.

හෙතුයා තිණි, ආරම්මණේ තිණි, අධිපතියා තිණි, අනන්තරේ තිණි. සමනන්තරේ තිණි, සහජානේ තිණි, අසූඤ්ඤාමසූඤ්ඤා තිණි, නිය්‍යයේ තිණි, උපනිය්‍යයේ තිණි. පුරේජානේ තිණි, ආසෙචනේ තිණි, කමමේ තිණි, විපාකේ එකං, ආභාරේ තිණි, ඉන්ද්‍රියේ තිණි, ක්‍රියානේ තිණි, මග්ගේ තිණි. සමපයුනෙ තිණි. විපයුනෙ තිණි, අපටියා තිණි, නපටියා තිණි, විගනේ තිණි. අවිගනේ තිණි.

අනුලොමං.

අකුසලං ධම්මං සමපයුනො අකුසලො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපච්චයා, විචිකිච්ජාසහගනේ උධ්ච්චසහගනේ ඛන්ධෙ සමපයුනො විචිකිච්ජාසහගනො උධ්ච්චසහගනො මොහො. අඛ්‍යාතනං ධම්මං සමපයුනො අඛ්‍යාතනො ධම්මො උපපජ්ජති න හෙතුපච්චයා, අහෙතුකං විපාකාඛ්‍යාතනං කිරියාඛ්‍යාතනං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා, අහෙතුක පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාතනං එකං ඛන්ධං සමපයුනො තයො ඛන්ධා තයො ඛන්ධෙ සමපයුනො එකො ඛන්ධො, ද්වේ ඛන්ධෙ සමපයුනො ද්වේ ඛන්ධා, සංඛිතනං.

න හෙතුයා ද්වේ, න අධිපතියා තිණි, න පුරේජානේ තිණි, න පච්ජාජානේ තිණි. න ආසෙචනේ තිණි, න කමමේ තිණි, න විපාකේ තිණි. න ක්‍රියානේ එකං, න මග්ගේ එකං. න විපයුනෙ තිණි.

පව්වතියං.

හෙතුපව්වයා න අධිපතියා තිණි, න පුරෙජානෙ තිණි, න පව්ඡාජානෙ තිණි, න ආසෙවනෙ තිණි, න කමෙම තිණි, න විපාකෙ තිණි, න විප්පයුනෙ තිණි.

අනුලෝම පව්වතියං.

න හෙතුපව්වයා ආරම්මණෙ ද්වෙ, අනන්තරෙ ද්වෙ, සමන්තරෙ ද්වෙ, සහජානෙ ද්වෙ, අක්කමක්කෙ ද්වෙ, නියසයෙ ද්වෙ, උපනියසයෙ ද්වෙ, පුරෙජානෙ ද්වෙ, ආසෙවනෙ ද්වෙ, කමෙම ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ ද්වෙ, ඉන්ද්‍රියෙ ද්වෙ, ක්කානෙ එකං, මගො එකං, සම්පයුනෙ ද්වෙ, විප්පයුනෙ ද්වෙ, අත්ථියා ද්වෙ, තත්ථියා ද්වෙ, විගනෙ ද්වෙ, අවිගනෙ ද්වෙ, පව්වතියානුලෝමං.

සම්පයුන වාරො.

සංසට්ඨන්තං නාම සම්පයුනන්තං, සම්පයුනන්තං නාම සංසට්ඨන්තං.

සම්පයුන සංසට්ඨ යන වචන දෙක අඵචගයෙන් සමාන ය, සම්පයුනවාරයේ විසාරය සංසට්ඨවාරයේ කි පරිදි දැනගනු.

සම්පයුන වාරය තිමි.

පක්ඝාචාර විභධන පාලිය.

කුසලො ධමෙමා කුසලසස ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු සම්පයුනකානං ඛන්ධානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලො ධමෙමා අඛ්‍යාකතසස ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු වින්තසමුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො කුසලො ධමෙමා කුසලසස ච අඛ්‍යාකතසස ච ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා හෙතු සම්පයුනකානං ඛන්ධානං වින්ත සමුට්ඨානානන්ඤ ච රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමෙමා අකුසලසස ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලා හෙතු සම්පයුනකානං ඛන්ධානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො ධමෙමා අඛ්‍යාකතසස ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලා හෙතු වින්තසමුට්ඨානානං රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො. අකුසලො ධමෙමා අකුසලසස ච අඛ්‍යාකතසස ච ධම්මසස හෙතුපව්වයෙන

පව්වයො, අකුසලා හෙතු සමපයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්ත සමුට්ඨානානාන-
ඤ්ච රූපානං හෙතු පව්වයෙන පව්වයො.

අඛ්‍යාතනො ධමමො අඛ්‍යාතනස්ස ධමමස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො,
විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා හෙතු සමපයුත්තකානං ඛන්ධානං
චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො. පටිසන්ධිකණේ
විපාකාඛ්‍යාතනා හෙතුසමපයුත්තකානං ඛන්ධානං කච්ඡතා ච රූපානං
හෙතුපව්වයෙන පව්වයො.

(ආරම්භ)

කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො
දනං දන්වා සීලං සමාදිසිත්වා, උපොසථකමමං කත්වා, නං පව්වචෙකති.
පුබ්බෙ සුවිණණානි පව්වචෙකති. ක්‍රියානා වුට්ඨගිත්වා ක්‍රියානං පව්වචෙකති.
සෙකකා ගොත්‍රභුං පව්වචෙකති, වොදනං පව්වචෙකති, සෙකකා
මග්ගා වුට්ඨගිත්වා මග්ගං පව්වචෙකති, සෙකකා වා පුපුස්සනා වා කුසලං
අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, වෙනොපරිය ඤාණෙන
කුසලචිත්ත සමධිගියස්ස චිත්තං ජානනති, ආකාසානඤ්චායනන කුසලං
විඤ්ඤාණඤ්චායනන කුසලස්ස ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො,
ආකිඤ්චඤ්චායනන කුසලං තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලස්ස
ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො, කුසලා ඛන්ධා ඉධිට්ඨ ඤාණස්ස
වෙනොපරියඤ්ඤාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ඤාණස්ස යථාකමුචුපග-
ඤ්ඤාණස්ස අනාගතංසඤ්ඤාණස්ස ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො.

කුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො,
දනං දන්වා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසථකමමං කත්වා නං අස්සාදෙති,
අහිනඤ්චති, නං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා
උප්පජ්ජති, උධව්වං උප්පජ්ජති. දොමනස්සං උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුවිණණානි
අස්සාදෙති, අහිනඤ්චති. නං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.
විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උධව්වං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, ක්‍රියානා
වුට්ඨගිත්වා ක්‍රියානං අස්සාදෙති. අහිනඤ්චති, නං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති,
දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උධව්වං උප්පජ්ජති. ක්‍රියානෙ
පරිහිනෙ විප්පට්ඨාරියස්ස දොමනස්සං උප්පජ්ජති.

කුසලො ධමමො අඛ්‍යාතනස්ස ධමමස්ස ආරම්භපව්වයෙන
පව්වයො, අරහා මග්ගා වුට්ඨගිත්වා මග්ගං පව්වචෙකති. පුබ්බෙ සුවිණණානි
පව්වචෙකති, කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති,
වෙනොපරියඤ්ඤාණෙන කුසලචිත්ත සමධිගියස්ස චිත්තං ජානනති. සෙකකා

වා පුද්ගලයන් වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති,
 කුසලෙ නිරුධෙ විපාකො තදරමමණතා උප්පජ්ජති, කුසලං අස්සාදෙති.
 අභිනන්ති. නං ආරඛ්‍ය රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා
 උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති. දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුධෙ
 විපාකො තදරමමණතා උප්පජ්ජති, ආකාශානකච්චායනන කුසලං
 වික්ඛාණකච්චායනන විපාකස්ස ව කිරියස්ස ව ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො,
 ආකිකච්චායනන කුසලං නෙවසක්ඛානාසක්ඛායනන විපාකස්ස ව
 කිරියස්ස ව ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා
 වෙතොපරියක්ඛාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සතික්ඛාණස්ස යථාකමුච්චපගක්ඛාණස්ස
 අනාගතංසක්ඛාණස්ස ආවජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො,
 රාගං අස්සාදෙති. අභිනන්ති. නං ආරඛ්‍ය රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි
 උප්පජ්ජති. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති,
 දිට්ඨිං අස්සාදෙති, අභිනන්ති, නං ආරඛ්‍ය රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.
 විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං
 ආරඛ්‍ය විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං
 උප්පජ්ජති, උඛ්චං ආරඛ්‍ය උඛ්චං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා
 උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං ආරඛ්‍ය දොමනස්සං උප්පජ්ජති,
 දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඛ්චං උප්පජ්ජති,

අකුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො;
 සෙක්ඛා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චවෙක්ඛන්ති, වික්ඛමිභිනෙ කිලෙසෙ
 පච්චවෙක්ඛන්ති, පුබ්බෙ සමුදවිණේණ කිලෙසෙ ජානන්ති, සෙක්ඛා වා,
 පුද්ගලයන් වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති.
 වෙතොපරියක්ඛාණෙන අකුසලචිත්ත සමධිගිස්ස චිත්තං ජානන්ති. අකුසලා
 ඛන්ධා වෙතොපරියක්ඛාණස්ස පුබ්බෙතිවාසානුස්සතික්ඛාණස්ස
 යථාකමුච්චපගක්ඛාණස්ස අනාගතංසක්ඛාණස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමමො අඛ්‍යාතකස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන
 පච්චයො. අරහා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චවෙක්ඛති, පුබ්බෙ සමුදවිණේණ
 කිලෙසෙ ජානති; අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති
 වෙතොපරියක්ඛාණෙන අකුසල චිත්තසමධිගිස්ස චිත්තං ජානති සෙක්ඛා වා
 පුද්ගලයන් වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති;
 කුසලෙ නිරුධෙ විපාකො තදරමමණතා උප්පජ්ජති, අකුසලං අස්සාදෙති
 අභිනන්ති. නං ආරඛ්‍ය රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා
 උප්පජ්ජති උඛ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුධෙ

විපාකො තදරමමණතා උප්පජ්ජති, අකුසලා ඛන්ධා වේතොපරියක්ඛාණස්ස පුබ්බෙනිවාසානුස්සති කුඤ්ඤාණස්ස යථාකමුඛපග කුඤ්ඤාණස්ස අනාගතංස කුඤ්ඤාණස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. අරහා ඵලං පච්චවේකති, නිබ්බානං පච්චවේකති, නිබ්බානං ඵලස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, අරහා වකඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, සොතං, ඝාතං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සඤ්ඤෙ, ගජ්ඣෙ, රසෙ, පොච්ඨබ්බෙ, ව්‍යථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛජ්ඣෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන වකඛුනා රූපං පස්සති. දිබ්බාය සොතධාතුයා සඤ්ඤං සුණති, වේතොපරියක්ඛණෙන විපාකාබ්‍යාකත කිරියාබ්‍යාකත චිත්තසමධිගිස්ස චිත්තං ජානති, ආකාසානක්ඛවායනන කිරියං වික්ඛක්ඛාණක්ඛවායනන කිරියස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, ආකික්ඛක්ඛාණක්ඛවායනන කිරියං නෙවසක්ඛාණක්ඛාණක්ඛාණක්ඛවායනන කිරියස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. රූපායනනං වකඛු වික්ඛක්ඛාණස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. සඤ්ඤායනනං සොතවික්ඛක්ඛාණස්ස, ගන්ධායනනං ඝාතවික්ඛක්ඛාණස්ස රසායනනං ජීව්හාවික්ඛක්ඛාණස්ස, පොච්ඨබ්බායනනං කායවික්ඛක්ඛාණස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. අබ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධි කුඤ්ඤාණස්ස, වේතොපරියක්ඛාණස්ස, පුබ්බෙනිවාසානුස්සති කුඤ්ඤාණස්ස, අනාගතංස කුඤ්ඤාණස්ස ආචජ්ජනාය ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො. සෙක්ඛා ඵලං පච්චවේකති නිබ්බානං පච්චවේකති, නිබ්බානං ගොත්‍රභුස්ස වොදනස්ස මගගස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, සෙක්ඛා වා පුපුජ්ජනා වා වකඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො, විපස්සති, සොතං, ඝාතං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සඤ්ඤෙ, ගජ්ඣෙ, රසෙ, පොච්ඨබ්බෙ, ව්‍යථුං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛජ්ඣෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන වකඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොතධාතුයා සඤ්ඤං සුණති, වේතොපරියක්ඛණෙන විපාකාබ්‍යාකත කිරියාබ්‍යාකත චිත්තසමධිගිස්ස චිත්තං ජානති, අබ්‍යාකතා ඛන්ධා ඉද්ධිවිධික්ඛාණස්ස වේතොපරියක්ඛාණස්ස; පුබ්බෙනිවාසානුස්සති කුඤ්ඤාණස්ස; අනාගතංස කුඤ්ඤාණස්ස, ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො,

අබ්‍යාකතො ධමේමා අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, වකඛුං අසසාදෙති, අභිනඤ්ඤති, නං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඩ්චං උප්පජ්ජති, දෞනස්සං උප්පජ්ජති.

සොනං, ඝාතං, ජීවනං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, පොට්ඨකේ, වත්තං. විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩ අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති. උඛච්චං උප්පජ්ජති, ද්‍රෙමනස්සං උප්පජ්ජති.

(අධිපති.)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො ආරම්මණාධිපති, සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති දනං දත්වා සීල සමාදිසිත්වා උපොසඨකමමං කත්වා නං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, පුබ්බෙ සුවිණ්ණානි ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, කුමානා වුට්ඨිත්වා කුමානං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, සෙකකා ගොත්‍රභුං ගරුං කත්වා පච්චවේකකත්ති, චොදනං ගරුං කත්වා පච්චවේකකත්ති, සෙකකා මග්ගා වුට්ඨිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවේකකත්ති. සහජාතාධිපති, කුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං බන්ධානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණාධිපති, දනං දත්වා, සීලං සමාදිසිත්වා, උපොසඨකමමං කත්වා නං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුවිණ්ණානි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති. නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, කුමානා වුට්ඨිත්වා කුමානං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණාධිපති, සහජාතාධිපති. ආරම්මණාධිපති, අරහා මග්ගා වුට්ඨිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවේකකති, සහජාතාධිපති, කුසලාධිපති විත්තසමුට්ඨානානං රූපං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතාධිපති කුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං බන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානන්දව රූපානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණාධිපති, සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති රාගං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, දිට්ඨි ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති සම්පයුත්තකානං බන්ධානං අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො, සහජාතාධිපති අකුසලාධිපති සමපයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො, ආරම්මණාධිපති සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති අරහා ඵලං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති, නිබ්බානං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති නිබ්බානං ඵලස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො, සහජාතාධිපති, විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා අධිපති සමපයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අධිපති පව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො ආරම්මණාධිපති සෙකනා ඵලං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති. නිබ්බානං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති. නිබ්බානං ගොත්‍රභුස්ස චෝදනස්ස මග්ගස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපතිපව්වයෙන පව්වයො, ආරම්මණාධිපති වක්ඛං ගරුං කන්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති, නං ගරුං කන්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සොනං, ඝාතං, ජීව්හං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධෙ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, ව්‍යුච්චං, විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛන්ධෙ ගරුං කන්වා අස්සාදෙති, අභිනන්දති. නං ගරුං කන්වා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

(අනන්තර)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපව්වයෙන පව්වයො, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස අනුලොමං චෝදනස්ස ගොත්‍රභු මග්ගස්ස චෝදනං මග්ගස්ස අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො. කුසලං වුට්ඨානස්ස මග්ගො ඵලස්ස අනුලොමං සෙකනාය ඵල සමාපත්තියා නිරොධා වුට්ඨානත්තස්ස තෙවසක්ඤ්ඤා නාසක්ඤ්ඤායනන කුසලං ඵල සමාපත්තියා අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපව්වයෙන පව්වයො, පූරිමා පූරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලං චූට්ඨානස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාඛ්‍යාකතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛන්ධානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, භවධං ආචජ්ජනාය, කිරියං චූට්ඨානස්ස, අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා චූට්ඨානතස්ස නෙවසක්කානාසක්කායතන කිරියං ඵලසමාපන්නියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආචජ්ජනා කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, ආචජ්ජනා අකුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො,

(සමනන්තර)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං චොදනස්ස, ගොත්‍රභු මඟස්ස, චොදනං මඟස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලං චූට්ඨානස්ස, මඟො ඵලස්ස, අනුලොමං සෙක්ඛාය ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා චූට්ඨානතස්ස නෙවසක්කානාසක්කායතන කුසලං ඵලසමාපන්නියා සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො. පූරිමා පූරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සමනන්තරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලං චූට්ඨානස්ස සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, පූරිමා පූරිමා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං විපාකාඛ්‍යාකතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛන්ධානං සමනන්තර පච්චයෙන පච්චයො. භවධං ආචජ්ජනාය, කිරියං චූට්ඨානස්ස අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා, නිරොධා

වුට්හනනය්‍ය නෙවසක්කදා නාසක්කදායනන කිරියං ඵලසමාපනතියා සමනනනර පව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා කුසලස්‍ය ධමමස්‍ය සමනනනර පව්වයෙන පව්වයො, ආචර්නනා කුසලානං බන්ධානං සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අකුසලස්‍ය සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො, ආචර්නනා අකුසලානං බන්ධානං සමනනනරපව්වයෙන පව්වයො.

(සහජාත)

කුසලො ධමේමා කුසලස්‍ය ධමමස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, කුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, නයො බන්ධො ඵකස්‍ය බන්ධස්‍ය සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ බන්ධා ද්විනනං බන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො,

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්‍ය ධමමස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, කුසලො බන්ධො විනසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්‍ය ච අබ්‍යාකතස්‍ය ච ධමමස්‍ය සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, කුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, නයො බන්ධො ඵකස්‍ය බන්ධස්‍ය විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ බන්ධා ද්විනනං බන්ධානං විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්‍ය ධමමස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, නයො බන්ධො ඵකස්‍ය බන්ධස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ බන්ධා ද්විනනං බන්ධානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො,

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්‍ය ධමමස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො බන්ධො විනසමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො,

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්‍ය ච අබ්‍යාකතස්‍ය ච ධමමස්‍ය සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, අකුසලො ඵකො බන්ධො තිණ්ණනනං බන්ධානං විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, නයො බන්ධො ඵකස්‍ය බන්ධස්‍ය විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො, ද්වෙ බන්ධා ද්විනනං බන්ධානං විනසමුට්ඨානානක්ඛරූපානං සහජාතපව්වයෙන පව්වයො.

අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාතපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඛන්ධා ච මහාභුතා ච විත්තසම්චිධානානං රූපානං සහජාතපච්චයෙන පච්චයො

(අඤ්ඤමඤ්ඤ)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො. පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං චත්ථස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චත්ථස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං චත්ථස්ස ච අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො. ඛන්ධා චත්ථස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො, චත්ථ ඛන්ධානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, එකං මහාභුතං තිණ්ණන්නං මහාභුතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභුතා ද්විත්තං මහාභුතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයෙන පච්චයො, බාහිරං ආභාරසම්චිධානං උකුසම්චිධානං අසඤ්ඤස්සනානං එකං මහාභුතං තිණ්ණන්නං මහාභුතානං අඤ්ඤමඤ්ඤ-පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- ද්වෙ මහාභුතා ද්විත්තං මහාභුතානං අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයෙන පච්චයො.

(නිස්සය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං නිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකසු ධම්මසු නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛණ්ඩා විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලසු ච අඛ්‍යාතකසු ච ධම්මසු නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො ඛණ්ඩා නිණණනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛණ්ඩා ඵකසු ඛණ්ඩසු විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛණ්ඩා ද්විතනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලසු ධම්මසු නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො ඛණ්ඩා නිණණනං ඛණ්ඩානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛණ්ඩා ඵකසු ඛණ්ඩසු නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛණ්ඩා ද්විතනං ඛණ්ඩානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකසු ධම්මසු නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඛණ්ඩා විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලසු ච අඛ්‍යාතකසු ච ධම්මසු නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො ඛණ්ඩා නිණණනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛණ්ඩා ඵකසු ඛණ්ඩසු විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛණ්ඩා ද්විතනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතකතො ධම්මො අඛ්‍යාතකසු ධම්මසු නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතකතො කිරියාඛ්‍යාතකතො ඵකො ඛණ්ඩා නිණණනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛණ්ඩා ඵකසු ඛණ්ඩසු විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛණ්ඩා ද්විතනං ඛණ්ඩානං විතසමුච්චානානං රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො. පට්ඨසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාතකතො ඵකො ඛණ්ඩා නිණණනං ඛණ්ඩානං කට්ඨනා ච රූපානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො. තයො ඛණ්ඩා ඵකසු ඛණ්ඩසු කට්ඨනා ච රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛණ්ඩා ද්විතනං ඛණ්ඩානං කට්ඨනා ච රූපානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ඛණ්ඩා ච්ඡද්දසු නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, ච්ඡද්ද ඛණ්ඩානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ඵකං මහාභුතං නිණණනං මහාභුතානං නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා ඵකසු මහාභුතසු නිසුස පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභුතා ද්විතනං මහාභුතානං නිසුසපච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා විතසමුච්චානානං රූපානං

රූපානං කචන්තා ච රූපානං උපාදයරූපානං නිසස්ස පච්චයෙන පච්චයො, බාහිරං ආභාරසමුච්චානං උකුසමුච්චානං අසක්කදස්සන්තානං එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, නයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ මහාභුතා ද්වීන්තං මහාභුතානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා කචන්තා රූපානං උපාදයරූපානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, චක්ඛායන්තං චක්ඛු- වික්කදාණස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, සොනායන්තං, ඝානායන්තං, ජීවනායන්තං, කායායන්තං කායවික්කදාණස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, වජ්ඣු විපාකාබ්‍යාකන්තානං කිරියාබ්‍යාකන්තානං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකන්තො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, වජ්ඣු කුසලානං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකන්තො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, වජ්ඣු අකුසලානං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්‍යාකන්තො ච ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිසස්ස පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො එකො බ්‍යධො ච වජ්ඣු ච තිණ්ණන්තං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, නයො බ්‍යධා ච වජ්ඣු ච එකස්ස බ්‍යධස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ බ්‍යධා ච වජ්ඣු ච ද්වීන්තං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්‍යාකන්තො ච ධම්මො අබ්‍යාකන්තස්ස ධම්මස්ස නිසස්ස පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො බ්‍යධා ච මහාභුතා ච වින්තසමුච්චානානං රූපානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ච අබ්‍යාකන්තො ච ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිසස්ස පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො බ්‍යධො ච වජ්ඣු ච තිණ්ණන්තං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, නයො බ්‍යධා ච වජ්ඣු ච එකස්ස බ්‍යධස්ස නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ බ්‍යධා ච වජ්ඣු ච ද්වීන්තං බ්‍යධානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ච අබ්‍යාකන්තො ච ධම්මො අබ්‍යාකන්තස්ස ධම්මස්ස නිසස්ස පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො බ්‍යධා ච මහාභුතා ච වින්තස- මුච්චානානං රූපානං නිසස්සපච්චයෙන පච්චයො.

(උපනිසස්සය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිසස්සපච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිසස්සයො, අන්තරූපනිසස්සයො, පකතූපනිසස්සයො.

ආරම්භකපනිසයයො, දනං දන්වා සීලං සමාදිසිත්වා උපොසඨකමමං කන්වා නං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති, පුබ්බෙ සුවිණිකානි ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති. ක්කානා වුට්ඨිතිත්වා ක්කානං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති, සෙකකා ගොත්‍රභුං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති. වොදනං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති, සෙකකා මග්ගා වුට්ඨිතිත්වා මග්ගං ගරුං කන්වා පව්වචෙකන්ති.

ආනන්තරුපනිසයයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛක්ඛා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛක්ඛානං උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො අනුලොමං ගොතභුසු අනුලොමං වොදනසු ගොත්‍රභු මග්ගසු වොදානං මග්ගසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො.

පකතපනිසයයො, සධං උපනිසයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසඨකමමං කරොති, ක්කානං උප්පාදෙති, විපසුනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපනති උප්පාදෙති. සීලං සුතං වාගං පක්ඛං උපනිසයාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසඨකමමං කරොති. ක්කානං උප්පාදෙති, විපසුනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති. සමාපනති උප්පාදෙති, සධා සීලං සුතං වාගො පක්ඛා සධාය සීලසු සුතසු වාගසු පක්ඛාය උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො.

පඨමසු ක්කානසු පරිකමමං පඨමසු ක්කානසු උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො, දුතියසු ක්කානසු පරිකමමං දුතියසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, තතියසු ක්කානසු පරිකමමං තතියසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, චතුත්ථසු ක්කානසු පරිකමමං චතුත්ථසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, අකාසානක්ඛායතනසු පරිකමමං අකාසානක්ඛායතනසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, වික්ඛාණක්ඛායතනසු පරිකමමං වික්ඛාණක්ඛායතනසු උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො, ආකික්ඛක්ඛායතනසු පරිකමමං ආකික්ඛක්ඛායතනසු උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො, තෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු පරිකමමං තෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො.

පඨමං ක්කානං දුතියසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, දුතියං ක්කානං තතියසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, තතියං ක්කානං චතුත්ථසු ක්කානසු උපනිසයයපව්වයෙන පව්වයො, චතුත්ථං ක්කානං අකාසානක්ඛායතනසු අකාසානක්ඛායතනං වික්ඛාණක්ඛායතනසු වික්ඛාණක්ඛායතනං ආකික්ඛක්ඛායතනසු ආකික්ඛක්ඛායතනං තෙවසක්ඛානාසක්ඛායතනසු උපනිසයය පව්වයෙන පව්වයො.

දිබ්බසංචක්ඛණ්ණ පරිකමමං දිබ්බසංචක්ඛණ්ණ උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, දිබ්බාය සොතධාතුයා පරිකමමං දිබ්බාය සොත ධාතුයා උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො. ඉද්ධිවිධඤාණං පරිකමමං ඉද්ධි-විධඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, වෙනොපරියඤාණං පරිකමමං වෙනොපරියඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, පුබ්බෙතිවාසානුසංඝිඤාණං පරිකමමං පුබ්බෙතිවාසා නුසංඝිඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, යථාකමුච්චපභගඤාණං පරිකමමං යථාකමුච්චපභගඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, ආනාගතංසඤාණං පරිකමමං ආනාගතංසඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො,

දිබ්බචක්ඛු දිබ්බාය සොතධාතුයා උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, දිබ්බසොතධාතු ඉද්ධිවිධඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, ඉද්ධිවිධඤාණං වෙනොපරියඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, වෙනොපරියඤාණං පුබ්බෙතිවාසානුසංඝිඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, පුබ්බෙතිවාසානුසංඝි ඤාණං යථාකමුච්චප ඤාණං උප-නිසංසය පච්චයෙන පච්චයො. යථාකමුච්චපභගඤාණං ආනාගතංසඤාණං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො.

පඨමං මග්ගං පරිකමමං පඨමං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, දුතියං මග්ගං පරිකමමං දුතියං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, තතියං මග්ගං පරිකමමං තතියං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, චතුර්ථං මග්ගං පරිකමමං චතුර්ථං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො,

පඨමො මග්ගො දුතියං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, දුතියො මග්ගො තතියං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, තතියො මග්ගො චතුර්ථං මග්ගං උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො.

සෙක්ඛා මග්ගං උපනිසංසය අනුප්පන්නං සමාපන්නිං උප්පාදෙත්ති. උප්පන්නං සමාපජ්ජන්ති, සඬ්ඛාරෙ අභිච්චතො දුක්ඛතො ආනතතො විපස්සන්ති. මග්ගො සෙක්ඛානං අභ්ච්චපට්ඨමහිද්දං ධම්මපට්ඨමහිද්දං නිරුත්තිපට්ඨමහිද්දං පටිභානපට්ඨමහිද්දං ධානාධානකොසලලස්ස උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස උපනිසංසය පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිසංසයො, පක්ඛපනිසංසයො,

ආරම්මණුපනිසංසයො, දනං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකමමං කත්වා නං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති, අභිනද්දති, නං ගරුං කත්වා

රාගෝ උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි ගරුං කත්වා අසායාදෙති, අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගෝ උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, ක්ඛානා වුට්ඨහිත්වා ක්ඛානං ගරුං කත්වා අසායාදෙති. අභිනන්දති, තං ගරුං කත්වා රාගෝ උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති,

පකතූපනිසායො, සධං උපනිසායාය මානං ජප්පෙති. දිට්ඨිං ගණ්හාති, සීලං සුතං වාගං පඤ්ඤං උපනිසායාය මානං ජප්පෙති, දිට්ඨිං ගණ්හාති, සධා සීලං සුතං වාගෝ පඤ්ඤා රාගසාය දෙසසාය මොතසාය මානසාය දිට්ඨියා පත්ථනාය උපනිසායපච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධමෙමා අබ්‍යාකතසස ධමමසාය උපනිසායාය- පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිසායො, අනන්තරූපනිසායො, පකතූපනිසායො.

ආරම්මණුපනිසායො, අරහා මග්ගා වුට්ඨහිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චවෙකඛති.

අනන්තරූපනිසායො, කුසලං වුට්ඨානසාය මග්ගො ඵලසාය අනුලොමං සෙකඛාය ඵලසමාපත්තියා නිරොධා වුට්ඨහත්තසාය තෙට්ඨසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලං ඵලසමාපත්තියා උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතූපනිසායො, සධං උපනිසායාය අත්තානං ආනාපෙති, පරීනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, සීලං සුතං වාගං පඤ්ඤං උපනිසායාය අත්තානං ආනාපෙති, පරීනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, සධා සීලං සුතං වාගෝ පඤ්ඤා කායිකසාය සුඛසාය කායිකසාය දුක්ඛසාය ඵලසමාපත්තියා උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලං කමමං විපාකසාය උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො, අරහා මග්ගං උපනිසායාය අනුප්පත්තං කිරියාසමාපත්තිං උප්පාදෙති, උප්පත්තං සමාපජ්ජති, සඬ්ඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපසායති, මග්ගො අරහතො අත්ථපට්ඨිනිදාය ධමමපට්ඨිනිදාය නිරුත්තිපට්ඨිනිදාය පටිභාන පට්ඨිනිදාය ධානාධාන-කොසලලසාය උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො, මග්ගො ඵලසමාපත්තියා උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමෙමා අකුසලසාය ධමමසාය උපනිසායාය පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිසායො, අනන්තරූපනිසායො, පකතූපනිසායො.

ආරම්මණුපනිසායො, රාගං ගරුං කත්වා අසායාදෙති, අභිනන්දති. තං ගරුං කත්වා රාගෝ උපපජ්ජති. දිට්ඨි උපපජ්ජති: දිට්ඨිං

ගරුං කචා අසාදෙති, අභිනඤ්චි, නං ගරුං කචා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති:

අනන්තරූපනිය්‍යයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛක්ඛා පච්චිමානං පච්චිමානං අකුසලානං ඛක්ඛානං උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො.

පක්ෂාපනිය්‍යයො, රාගං උපනිය්‍යාය පාණං හනති, අදින්නං ආදියති. මුසා හණති, පිසුණං හණති, ඵරුසං හණති, සමථං පලපනි, සන්ධිං ජීඤ්චි, නිලොපං හරති, ඵකාගාරිකං කරොති, පරිපන්ථෙ තිට්ඨති. පරදුරං ගච්ඡති, ගාමඝාතං කරොති, නිගමඝාතං කරොති. මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති, පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති, අරහන්තං ජීවිතා වොරොපෙති, උච්චේන විනේන නථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙති, සංඝං හිඤ්චි, දෙසං උපනිය්‍යාය මොහං උපනිය්‍යාය මානං උපනිය්‍යාය දිට්ඨිං උපනිය්‍යාය පඤ්චනං උපනිය්‍යාය පාණං හනති, -පෙ- සංඝං හිඤ්චි. රාගො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨි පඤ්චනා රාගස්ස දෙසස්ස මොහස්ස මානස්ස දිට්ඨියා පඤ්චනාය උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, පාණානිපාතො පාණානිපාතස්ස උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, පාණානිපාතො ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස මුසාවාදස්ස පිසුණාය වාචාය ඵරුසාය වෘචාය සම්චප්පලාපස්ස අභිජ්ජාය ඛ්‍යාපාදස්ස මිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිය්‍යය- පච්චියෙන පච්චියො, ආදින්නාදනං ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස මුසාවාදස්ස, සංඛින්නං. මිච්ඡාදිට්ඨියා පාණානිපාතස්ස උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, වක්ඛං ඛක්ඛිතඛිං. කාමෙසු මිච්ඡාචාරො මුසාවාදෙ පිසුණාවාචා ඵරුසාවාචා සම්ප්පලාපො අභිජ්ජා ඛ්‍යාපාදෙ මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, මිච්ඡාදිට්ඨි පාණානිපාතස්ස ආදින්නාදනස්ස කාමෙසු මිච්ඡාචාරස්ස මුසාවාදස්ස පිසුණාවාචාය ඵරුසාය වාචාය සම්චප්පලාපස්ස අභිජ්ජාය ඛ්‍යාපාදස්ස උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, මාතුඝාති කමමං මාතුඝාති කමමස්ස උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, මාතුඝාතිකමමං පීතුඝාති කමමස්ස උපනිය්‍යය -පෙ- අරහන්තඝාතිකමමස්ස රුහිතුප්පාදකමමස්ස සංඝභෙදකමමස්ස නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, පිතුඝාතිකමමං පිතුඝාතිකමමස්ස අරහන්තඝාතිකමමස්ස රුහිතුප්පාද කමමස්ස සංඝභෙද කමමස්ස නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා මාතුඝාති - කමමස්ස උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, -පෙ- අරහන්තඝාතිකමමං අරහන්ත ඝාතිකමමස්ස රුහිතුප්පාදකමමස්ස -පෙ- රුහිතුප්පාදකමමං රුහිතුප්පාද කමමස්ස -පෙ- සංඝභෙදකමමං සංඝභෙදකමමස්ස -පෙ- නියතමිච්ඡාදිට්ඨි නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා උපනිය්‍යය පච්චියෙන පච්චියො, නියතමිච්ඡාදිට්ඨි මාතුඝාතිකමමස්ස උපනිය්‍යය -

පෙ - අරහත්තසාතිකමමස්ස රුහිතුප්පාදකමමස්ස සංසහෙදකමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, චකං කාන්තං.

අකුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො පකතුපනිස්සයො රාගං උපනිස්සාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, ක්ඛානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති, දෙසං මොහං මානා දිට්ඨිං පත්ථනං උපනිස්සාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, ක්ඛානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති. සමාපත්තිං උප්පාදෙති, රාගො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨි පත්ථනා සධාය සීලස්ස සුත්තස්ස චාගස්ස පක්ඛාය උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, පාණං හන්තවා තස්ස පටිඝාතත්ථාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති. උපොසථකමමං කරොති, ක්ඛානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති, අදිත්තං ආදියිත්වා, මුසා හණ්තවා, පිසුන් හණ්තවා, ඵරුසං හණ්තවා, සමථං පලපිත්වා, සක්ඛිං ඡීත්ඛිත්වා. නිලොපං හරිත්වා, ඵකාගාරිකං කරිත්වා, පරිපත්ථෙ ධත්වා, පරදුරං ගන්තවා, ගාමඝාතං කරිත්වා, නිගමඝාතං කරිත්වා තස්ස 'පටිඝාතත්ථාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, ක්ඛානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛං උප්පාදෙති, සමාපත්තිං උප්පාදෙති, මානරං ඡීවිතා චොරොපෙත්වා, තස්ස පටිඝාතත්ථාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, පිත්තරං ඡීවිතා චොරොපෙත්වා අරහත්තං ඡීවිතා චොරොපෙත්වා, දුට්ඨේන විත්තෙන තථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙත්වා, සංඝං හිත්තිත්වා, තස්ස පටිඝාතත්ථාය දුතං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති:

අකුසලො ධමමො අබ්භාකතස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අනත්තරුපනිස්සයො, පකතුපනිස්සයො,

අනත්තරුපනිස්සයො, අකුසලං වුට්ඨානස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො,

පකතුපනිස්සයො, රාගං උපනිස්සාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති. දෙසං මොහං මානං දිට්ඨිං පත්ථනං උපනිස්සාය අත්තානං ආනාපෙති, පරිනාපෙති, පරිසිට්ඨිමුලකං දුක්ඛං පච්චනුහොති, රාගො දෙසො මොහො මානො දිට්ඨි පත්ථනා කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස, ඵලසමාපත්තියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. අකුසලං කමමං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො පකතුපනිස්සයො,

ආරම්මණුපනිස්සයො, අරහා ඵලං ගරුං කන්ථා පච්චවේකන්ති. නිබ්බානං ගරුං කන්ථා පච්චවේකන්ති, නිබ්බානං ඵලස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො,

අනන්තරූපනිස්සයො, පුරිමා පුරිමා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡමානං පච්ඡමානං විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, භවධුං ආච්ඡන්තාය කිරියං වුට්ඨානස්ස අරහතො අනුලොමං ඵලසමාපන්නියා නිරොධා-වුට්ඨිහන්තස්ස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කිරියං ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

පකතුපනිස්සයො කායිකං සුඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො. කායිකං දුක්ඛං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, උතු කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො. හොජනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො, සෙනාසනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵල සමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු හොජනං සෙනාසනං කායිකස්ස සුඛස්ස කායිකස්ස දුක්ඛස්ස ඵලසමාපන්නියා උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ඵල සමාපන්නි කායිකස්ස සුඛස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, අරහා කායිකං සුඛං උපනිස්සාය අනුප්පන්නං කිරියා සමාපන්නිං උප්පාදෙති, උප්පන්නං සමාපජ්ජති. සඬ්ඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනන්තතො විපස්සති. කායිකං දුක්ඛං උතුහොජනං සෙනාසනං උපනිස්සාය අනුප්පන්නං කිරියා සමාපන්නිං උප්පාදෙති. උප්පන්නං සමාපජ්ජති, සඬ්ඛාරෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො අනන්තතො විපස්සති.

අබ්‍යාකතො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, ආරම්මණුපනිස්සයො, අනන්තරූපනිස්සයො පකතුපනිස්සයො,

ආරම්මණුපනිස්සයො, සෙකිං ඵලං ගරුං කන්ථා පච්චවේකන්ති, නිබ්බානං ගරුං කන්ථා පච්චවේකන්ති, නිබ්බානං ගොත්‍රභුස්ස වොදනස්ස මඤ්ඤස්ස උපනිස්සයපච්චයෙන පච්චයො.

අනන්තරූපනිස්සයො, ආච්ඡන්තා කුසලානං ඛන්ධානං උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතුපනියායො, කායිකං සුඛං උපනියායාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, ඤානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති, අභික්ඛාදං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති. කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං, සේනාසනං උපනියායාය දනං දෙති, සීලං සමාදියති, උපොසථකමමං කරොති, ඤානං උප්පාදෙති, විපස්සනං උප්පාදෙති, මග්ගං උප්පාදෙති. අභික්ඛාදං උප්පාදෙති, සමාපන්නං උප්පාදෙති, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සේනාසනං සධාය සීලස්ස සුත්තස්ස වාගස්ස පක්ඛාදාය උපනියායාය පච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අකුසලස්ස ධමමස්ස උපනියායායපච්චයෙන පච්චයො, ආරමමණුපනියායො, අනත්තරූපනියායො, පකතුපනියායො.

ආරමමණුපනියායො, වකුඛුං ගරුං කන්ථා අස්සාදෙති, අභිතඤ්ඤි, නං ගරුං කන්ථා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤි රසෙ ථොට්ඨිබ්බෙඛෙ වත්ථං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ බඤ්ඤි ගරුං කන්ථා අස්සාදෙති, අභිතඤ්ඤි, නං ගරුං කන්ථා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති.

අනත්තරූපනියායො, ආචජ්ජනා අකුසලානං බන්ධානං උපනියායාය පච්චයෙන පච්චයො.

පකතුපනියායො, කායිකං සුඛං උපනියායාය පාණං හනති, අදින්නං ආදියති, මුසා හණති, පිසුණං හණති, ඵරුසං හණති, සමථං පලපති, සන්ධිං ජීඤ්ඤි, නිලොපං හරති, ඵකාගාරිකං කරොති. පරිපඤ්ඤි තිට්ඨති, පරදුරං ගච්ජති., ගාමඝාතං කරොති, නිගමඝාතං කරොති, මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති, පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති, අරහත්තං ජීවිතා වොරොපෙති, දුට්ඨේන විනේතන තථාගතස්ස ලොභිතං උප්පාදෙති, සංඝං භිඤ්ඤි. කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සේනාසනං උප්පනියායාය පාණං හනති, සංඛින්නං. සංඝං භිඤ්ඤි, කායිකං සුඛං කායිකං දුක්ඛං උතු භොජනං සේනාසනං රාගස්ස දෙසස්ස මොහස්ස මාතස්ස දිට්ඨියා පඤ්ඤායාය උපනියායායපච්චයෙන පච්චයො.

(පුරෙජාත.)

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස පුරෙජාතපච්චයෙන පච්චයො, ආරමමණුපුරෙජාතං වත්ථපුරෙජාතං,

ආරමමණුපුරෙජාතං, අරහා වකුඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපප්පති. සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤි රසෙ

ඓවාදියෙකු වනුයේ අනිවාර්ය ලෙසින් අනන්තය වටහා, දිනෙක වකුනු රූප පසුකර, දිනෙක සොනදාසය සඳහා පුනරුත්ථාපනය වන විකල්පයක් පුරුදු කර ගත යුතුය. සොනදාසය, ගතියෙන් සානවිකල්පය, රසයෙන් ජීවිත විකල්පය, ඓවාදියෙකුගේ කාලවිකල්පය, පුරුදුකරගත යුතුය.

විකල්ප පුරුදු, වකුනුගේ විකල්පය පුරුදු කර ගත යුතුය. සොනදාසය, සානවිකල්පය, ජීවිතයෙන් ජීවිතවිකල්පය, කාලවිකල්පය පුරුදුකරගත යුතුය. විකල්ප විකල්පයකින් කිසියම් කාලයක් මුදා හැරීමට යුතුය.

අනන්තයට මෙම කුසලය මෙම පුරුදුකරගත යුතුය, ආරම්භක පුරුදු, විකල්ප පුරුදු,

ආරම්භක පුරුදු, සෙසු වා පුරුදු වා වකුනු අනිවාර්ය ලෙසින් අනන්තය වටහා, සොනදාසය, සානදාසය, ජීවිත කාලය රූප සඳහා ගත රස ඓවාදියෙකු වනුයේ අනිවාර්ය ලෙසින් අනන්තය වටහා, දිනෙක වකුනු රූප පසුකර, දිනෙක සොනදාසය සඳහා පුනරුත්ථාපනය වන විකල්පයක් පුරුදු කර ගත යුතුය.

විකල්ප පුරුදු, විකල්ප කුසලයක් මුදා හැරීමට යුතුය.

අනන්තයට මෙම අකුසලය මෙම පුරුදුකරගත යුතුය, ආරම්භක පුරුදු, විකල්ප පුරුදු,

ආරම්භක පුරුදු, වකුනු අසාදය, අහිතය. නං ආරක්ෂා රාගෝ උපපන්න, දිවිය උපපන්න විවිධවිදා උපපන්න. උඩවට උපපන්න, දෙමනසා උපපන්න, සොනදාසය, සානදාසය, ජීවිත කාලය රූප සඳහා ගත රස ඓවාදියෙකු වනුයේ අසාදය, අහිතය, නං ආරක්ෂා රාගෝ උපපන්න, -පෙ- දෙමනසා උපපන්න,

විකල්ප පුරුදු, විකල්ප අකුසලයක් මුදා හැරීමට යුතුය.

(පව්චාරය.)

කුසලයට මෙම අනන්තය මෙම පව්චාරයට යුතුය, පව්චාරයක් කුසලය මුදා හැරීමට යුතුය.

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාතපච්චියෙන පච්චියො, පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාතපච්චියෙන පච්චියො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස පච්ඡාජාතපච්චියෙන පච්චියො, පච්ඡාජාතා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාතපච්චියෙන පච්චියො.

(ආසෙචන..)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙචනපච්චියෙන පච්චියො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං ආසෙචන පච්චියෙන පච්චියො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස අනුලොමං චෝදනස්ස ගොත්‍රභු මඟස්ස චෝදනං මඟස්ස ආසෙචන පච්චියෙන පච්චියො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආසෙචන පච්චියෙන පච්චියො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ඛන්ධානං ආසෙචන පච්චියෙන පච්චියො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අභ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආසෙචනපච්චියෙන පච්චියො, පුරිමා පුරිමා කිරියාබ්‍යාකතා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කිරියාබ්‍යාකතානං ඛන්ධානං ආසෙචනපච්චියෙන පච්චියො.

(කමම)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චියෙන පච්චියො කුසලා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කමමපච්චියෙන පච්චියො.

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චියෙන පච්චියො, සහජාතා නානාකඛණිකා, සහජාතා කුසලා චේතනා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කමමපච්චියෙන පච්චියො. නානාකඛණිකා කුසලා චේතනා විපාකානං ඛන්ධානං කච්ඡනා ච රූපානං කමමපච්චියෙන පච්චියො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස කමමපච්චියෙන පච්චියො, කුසලා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කමමපච්චියෙන පච්චියො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස කමමපච්චියෙන පච්චියො, අකුසලා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කමමපච්චියෙන පච්චියො,

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතා නානාකම්මිකා, සහජාතා අකුසලා චේතනා විතසමුට්ඨානං රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, නානාකම්මිකා අකුසලා චේතනා විපාකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතා කිට්ඨාබ්‍යාකතා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාබ්‍යාකතා චේතනා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං කම්මපච්චයෙන පච්චයො, චේතනා චන්ද්‍රියස්ස කම්මපච්චයෙන පච්චයො.

(විපාක)

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස විපාකපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්තං ඛන්ධානං විතසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස කට්ඨනා ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්වින්තං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං විපාකපච්චයෙන පච්චයො. ඛන්ධා චන්ද්‍රියස්ස විපාකපච්චයෙන පච්චයො.

(ආහාර)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ආහාරා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො,

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආහාරපච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ආහාරා විතසමුට්ඨානානං රූපානං ආහාර පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස අභාර පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ආභාරො සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුච්චානානඤ්ච රූපානං අභාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ආභාරො සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ආභාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ආභාරො චිත්තසමුච්චානානං රූපානං ආභාර පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස අභාර පච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ආභාරො සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුච්චානානඤ්ච රූපානං ආභාරපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්‍යාතනො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ආභාරපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා ආභාරො සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුච්චානානඤ්ච රූපානං ආභාරපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාතනා ආභාරො සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං ආභාරපච්චයෙන පච්චයො, කඛලිංකාරො ආභාරො ඉමස්ස කායස්ස ආභාර පච්චයෙන පච්චයො.

(ඉන්ද්‍රිය)

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො. කුසලො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඉන්ද්‍රියා චිත්තසමුච්චානානං රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ච අඛ්‍යාතස්ස ච ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුච්චානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඉන්ද්‍රියා චිත්තසමුච්චානානං රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, පට්ඨකම්මකම්මේ විපාකාබ්‍යාකතා ඉන්ද්‍රියා සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කච්ඡතා ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, චක්ඛන්ද්‍රියං චක්ඛවික්ඛාණස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතවික්ඛාණස්ස සාතින්ද්‍රියං සාතවික්ඛාණස්ස ජීවිතින්ද්‍රියං ජීවතාවික්ඛාණස්ස, කායින්ද්‍රියං කායවික්ඛාණස්ස ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො, රූපජීවිතින්ද්‍රියං කච්ඡතා ච රූපානං ඉන්ද්‍රියපච්චයෙන පච්චයො.

(කුසාන)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස කුසානපච්චයෙන පච්චයො, කුසලාති කුසානඛාති, සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කුසානපච්චයෙන පච්චයො, කුසලාති කුසානඛාති චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස කුසාන පච්චයෙන පච්චයො, කුසලාති කුසානඛාති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස කුසානපච්චයෙන පච්චයො. අකුසලාති කුසානඛාති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස අකුසලස්ස ධම්මස්ස කුසාන පච්චයෙන පච්චයො. අකුසලාති කුසානඛාති චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස කුසානපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලාති කුසානඛාති සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කුසානපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ක්‍රියානපට්ඨයෙන පට්ඨයො, විපාකාබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි ක්‍රියානඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ක්‍රියාන පට්ඨයෙන පට්ඨයො, පටිසන්ධිකඤ්ඤේ විපාකාබ්‍යාකතානි ක්‍රියානඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං කට්ඨනා ච රූපානං ක්‍රියානපට්ඨයෙන පට්ඨයො.

(මග්ග)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, කුසලානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො.

කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, කුසලානි මග්ගඛිනානි විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං මග්ග පට්ඨයෙන පට්ඨයො.

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස මග්ග පට්ඨයෙන පට්ඨයො. කුසලානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, අකුසලානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො.

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, අකුසලානි මග්ගඛිනානි විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, අකුසලානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස මග්ගපට්ඨයෙන පට්ඨයො, විපාකාබ්‍යාකතානි කිරියාබ්‍යාකතානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං මග්ග පට්ඨයෙන පට්ඨයො, පටිසන්ධිකඤ්ඤේ විපාකාබ්‍යාකතානි මග්ගඛිනානි සම්පයුත්තකානං බ්‍රහ්මානං කට්ඨනා ච රූපානං මග්ග පට්ඨයෙන පට්ඨයො.

(සම්පයුත්ත)

කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධම්මස්ස සම්පයුත්තපට්ඨයෙන පට්ඨයො, කුසලො ඵකො බ්‍රහ්මානිණ්ණන්තං බ්‍රහ්මානං සම්පයුත්තපට්ඨයෙන

පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ධමේමා අකුසලසු ධමමසු සමපයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ, අකුසලෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ.

අබ්බාකතෝ ධමේමා අබ්බාකතසු ධමමසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ. විපාකාබ්බාකතෝ කිරියාබ්බාකතෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්බාකතෝ එකෝ බන්ධෝ තිණ්ණන්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, නයෝ බන්ධා එකසු බන්ධසු සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ බන්ධා ද්විත්තං බන්ධානං සමපයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

(විප්පයුත්ත)

කුසලෝ ධමේමා අබ්බාකතසු ධමමසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පච්ජාජානං, සහජානා කුසලා බන්ධා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පච්ජාජානා කුසලා බන්ධා පුරේජාතසු ඉමසු කායසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ධමේමා අබ්බාකතසු ධමමසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පච්ජාජානං, සහජානා අකුසලා බන්ධා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පච්ජාජානා අකුසලා බන්ධා පුරේජාතසු ඉමසු කායසු විප්පයුත්ත පව්වයෙන පව්වයෝ.

අබ්බාකතෝ ධමේමා අබ්බාකතසු ධමමසු විප්පයුත්ත- පව්වයෙන පව්වයෝ, සහජානං, පුරේජානං, පච්ජාජානං.

සහජානා විපාකාබ්බාකතා කිරියාබ්බාකතා බන්ධා විත්ත- සමුට්ඨානානං රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්බාකතා බන්ධා කචන්තා රූපානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, බන්ධා චක්ඛුසු විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ, චක්ඛු බන්ධානං විප්පයුත්තපව්වයෙන පව්වයෝ.

පුරෙජාතං වකඛායතනං වකඛුවික්ඛාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, සොනායතනං සොතවික්ඛාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, ඝානායතනං ඝාතවික්ඛාණස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, ජීවිභායතනං ජීවිභාවික්ඛාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, කායායතනං කායවික්ඛාණස්ස විප්පයුත්ත පච්චයෙන පච්චයො, වජ්ඣු විපාකාඛ්ඛාකතානං කිරියාඛ්ඛාකතානං ඛ්ඛාතං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡාජාතා විපාකාඛ්ඛාකතා කිරියාඛ්ඛාකතා ඛ්ඛාතා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්ඛාකතො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජාතං වජ්ඣු කුසලානං ඛ්ඛාතං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

අඛ්ඛාකතො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජාතං වජ්ඣු අකුසලානං ඛ්ඛාතං විප්පයුත්තපච්චයෙන පච්චයො.

(අපථි)

කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස අපථිපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො ඛ්ඛො තිණණ්ණතං ඛ්ඛාතං අපථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛ්ඛාතා ඵකස්ස ඛ්ඛස්ස අපථි පච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛ්ඛාතා ද්විත්තං ඛ්ඛාතං අපථි පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමමො අඛ්ඛාකතස්ස ධමමස්ස අපථි පච්චයෙන පච්චයො සහජාතං පච්ඡාජාතං සහජාතා කුසලා ඛ්ඛාතා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අපථිපච්චයෙන පච්චයො. පච්ඡාජාතා කුසලා ඛ්ඛාතා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස අපථිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ධමමො කුසලස්ස ච අඛ්ඛාකතස්ස ච ධමමස්ස අපථිපච්චයෙන පච්චයො, කුසලො ඵකො ඛ්ඛො තිණණ්ණතං ඛ්ඛාතං විත්ත සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අපථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛ්ඛාතා ඵකස්ස ඛ්ඛස්ස විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අපථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛ්ඛාතා ද්විත්තං ඛ්ඛාතං විත්තසමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං අපථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස අපථිපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො ඵකො ඛ්ඛො තිණණ්ණතං ඛ්ඛාතං අපථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛ්ඛාතා ඵකස්ස ඛ්ඛස්ස අපථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වෙ ඛ්ඛාතා ද්විත්තං ඛ්ඛාතං අපථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං, පච්ජාජාතං, සහජාතා අකුසලා ඛන්ධා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පච්ජාජාතා අකුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායසස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අකුසලො ධමේමා අකුසලස්ස ච අබ්‍යාකතස්ස ච ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, අකුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානං කඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානංකඤ්ච රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංකඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

අබ්‍යාකතො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං පුරෙජාතං, පච්ජාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං.

සහජාතො විපාකාබ්‍යාකතො කිරියාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංකඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස චිත්තසමුට්ඨානානංකඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං චිත්තසමුට්ඨානානංකඤ්ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පට්ඨසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං කචන්තා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො ඛන්ධා එකස්ස ඛන්ධස්ස කචන්තා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ ඛන්ධා ද්විත්තං ඛන්ධානං කචන්තා ච රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ඛන්ධා ව්‍යඤ්ඤස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ව්‍යඤ්ඤානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො. එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, නයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා චිත්තසමුට්ඨානානං රූපානං කචන්තා ච රූපානං උපාදය රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො. බාහිරං ආහාර සමුට්ඨානං උකුසමුට්ඨානං අසක්කස්සන්තානං එකං මහාභූතං තිණ්ණන්තං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, නයො මහාභූතා එකස්ස මහාභූතස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ද්වේ මහාභූතා ද්විත්තං මහාභූතානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කචන්තා රූපානං උපාදයරූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

පුරෙජාතං අරහා වකඤ්ඤං අනිච්චතො උක්ඛතො අනත්තතො ථිපස්සති, යොතං ඝාතං ජීවිතං කායං රූපෙ සඤ්ඤෙ ගන්ධෙ රසෙ

ථොට්ඨකේඛ ව්‍යුථං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනි, දිබ්බෙත වකඛුනා රූපං පස්සනි, දිබ්බාය සොනධාතුයා සද්දං සුණනි, රූපායතනං වකඛු විඤ්ඤාණස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සද්දායතනං -පෙ- ථොට්ඨකේඛායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, වකඛායතනං වකඛු විඤ්ඤාණස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස ඝානායතනං ඝාතවිඤ්ඤාණස්ස ජීව්හායතනං ජීව්හාවිඤ්ඤාණස්ස කායායතනං කාය විඤ්ඤාණස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, ව්‍යථු විපාකාබ්‍යාකතානං කිරියාබ්‍යාකතානං බ්‍යධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡාජානා විපාකාබ්‍යාකතා කිරියාබ්‍යාකතා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

කබලිංකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, රූපජීවිතින්ද්‍රියං කචන්තා රූපානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො,

අබ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජාතං සෙක්ඛා වා පුචුජ්ජනා වා වකඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති. සොතං ඝාතං ජීව්හං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤ රසෙ ථොට්ඨකේඛ ව්‍යුථං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, දිබ්බෙත වකඛුනා රූපං පස්සනති, දිබ්බාය සොනධාතුයා සද්දං සුණනති, ව්‍යථු කුසලානං බ්‍යධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො,

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, පුරෙජාතං, වකඛුං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිට්ඨා උප්පජ්ජති, උධවං උප්පජ්ජති, දෙමනස්සං උප්පජ්ජති, සොතං ඝාතං ජීව්හං කායං රූපෙ සද්දෙ ගඤ්ඤ රසෙ ථොට්ඨකේඛ ව්‍යුථං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරබ්භ රාගො උප්පජ්ජති, -පෙ- දෙමනස්සං උප්පජ්ජති. ව්‍යථු අකුසලානං බ්‍යධානං අත්ථි- පච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං, පුරෙජාතං, සහජාතො කුසලො ඵකො බ්‍යධානං ච ව්‍යථු ච තිණ්ණන්තං බ්‍යධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- ද්වෙ බ්‍යධානං ච ව්‍යථු ච ද්විත්තං බ්‍යධානං අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො.

කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපච්චයෙන පච්චයො, සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා කුසලා බ්‍යධානං මහාභුතා ච විතසමුට්ඨානානං රූපානං අත්ථිපච්චයෙන

පව්වයෝ, පව්ජාජාතා කුසලා ඛණ්ඩා ව කබලිංකාරෝ ආහාරෝ ව ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා කුසලා ඛණ්ඩා ව රූපජීවිතින්ද්‍රියක්ඛි කටන්තාරූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ව අබ්‍යාකතෝ ව ධම්මා අකුසලස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජාතං, පුරේජාතං, සහජාතෝ අකුසලෝ එකෝ ඛණ්ඩෝ ව චක්ඛු ව තිණ්ණන්තං ඛණ්ඩානං අත්ථි පව්වයෙන පව්වයෝ, තයෝ ඛණ්ඩා ව චක්ඛු ව එකස්ස ඛණ්ඩස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ ඛණ්ඩා ව චක්ඛු ව ද්විත්තං ඛණ්ඩානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

අකුසලෝ ව අබ්‍යාකතෝ ව ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, සහජාතං, පව්ජාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව මහාභුතා ව විතකසම්චිඨානානං රූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව කබලිංකාරෝ ආහාරෝ ව ඉමස්ස කායස්ස අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පව්ජාජාතා අකුසලා ඛණ්ඩා ව රූපජීවිතින්ද්‍රියක්ඛි කටන්තා රූපානං අත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ.

(නැව්)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස නත්ථිපව්වයෙන පව්වයෝ, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං නැව් පව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිත්තං. යථා අනන්තර පව්වයං එවං විජථාරෙ තබ්බං.

(විගත)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස විගතපව්වයෙන පව්වයෝ, පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛණ්ඩා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛණ්ඩානං විගතපව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිත්තං. යථා අනන්තර පව්වයං එවං විජථාරෙතබ්බං.

(අවිගත)

කුසලෝ ධම්මෝ කුසලස්ස ධම්මස්ස අවිගතපව්වයෙන පව්වයෝ, කුසලෝ එකෝ ඛණ්ඩෝ තිණ්ණන්තං ඛණ්ඩානං අවිගත පව්වයෙන පව්වයෝ, තයෝ ඛණ්ඩා එකස්ස ඛණ්ඩස්ස අවිගත පව්වයෙන පව්වයෝ, ද්වේ ඛණ්ඩා ද්විත්තං ඛණ්ඩානං අවිගතපව්වයෙන පව්වයෝ, සංඛිත්තං. යථා අත්ථිපව්වයං එවං විජථාරෙතබ්බං.

පක්‍ෂාචාරස්ස විහඬේගා.

පකරණවාර විභවයේ සන්නය

1. හෙතුප්‍රත්‍යය විභවවාරය.

සමප්‍රසුක්‍ෂ්‍යවාරයට අනතුරු ව පකරණවාරය වදල සේක. එහි පව්වයානුලෝම වාරය ය, පව්වය පව් වනීය වාරය ය, පව්වයානුලෝම පව්වනීය වාරය ය, පව්වය පව්වනීයානුලෝම වාරයයයි වාර සකරක් ඇත්තේ ය. එයින් පව්වයානුලෝමවාරය පලමු කොට වදල සේක. එද විභවවාර සඛ්ඛ්‍යාවාරවගයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් විභවවාරය පලමු කොට වදල සේක. එද හේතුපව්වය විභව වාරාදි වගයෙන් සුවිසි වැදැරුම් වේ. එයින් හේතුපව්වය විභව වාරය පලමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදය අකුසල පදය අඛ්‍යාකතපදය යි පද තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පලමු කොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවසානවාරයය, අකුසලපදවසානවාරය ය, අඛ්‍යාකත පදවසාන වාර යයි වාර තුනක් ඇත්තේය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පලමු කොට වදල සේක. එය ද වීථි අනුවාද වගයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එයින් වීථිය පලමුකොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත් "කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො" යනුවෙනි. වීථියට අනතුරුව අනුවාදය වදාල සේක. කෙසේද යත්, "කුසලො හෙතු සම්පසුත්තකානං ඛ්‍යාතං හෙතුපව්වයෙන පව්වයො" යනුවෙනි.

පදම්:

කුසලො, නිරවද්‍ය ඉෂට්ඨිපාක ලක්ෂණය ඇත්තා වූ: ධමමො, නි:සත්ථි නිර්ථිව් සම්භාවය: කුසලස්ස, නිරවද්‍ය ඉෂට්ඨිපාක ලක්ෂණය ඇත්තා වූ: ධමමස්ස, නි:සත්ථි නිර්ථිව් සම්භාවයට: හෙතුපව්වයෙන. හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්: පව්වයො: උපකාරක වේ. කුසලො, කුසල් වූ: හෙතු, හේතුහු: සමප්‍රසුක්‍ෂ්‍යකානං. එකෝත්පාදිභාවයෙන් ඔවුනොවුන් මිශ්‍රවයට පැමිණෙන්නා වූ: ධමමානං, කුසල් සිත් එක්වීස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස යන ධම්මයන්ට: හෙතුපව්වයෙන, හේතුප්‍රත්‍යය ශක්තියෙන්: පව්වයො, උපකාරක වේ.

අභිධෙයාපි:

"කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපව්වයෙන පව්වයො" යන වීථිපාලියෙහි "කුසලො ධමමො" යන කතී:පායයෙන් කුසල් සිත් එක්වීස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන මොවුන් ගේ ද්විතේතුක චිත්තක්ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝස දෙක ය, ත්‍රිතේතුක චිත්තක්ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අද්‍රෝස අමෝභ තුන ය යන ප්‍රත්‍ය ධම්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලස්ස ධමමස්ස"

යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. "හේතුවච්චයෙන" යන කරුණ පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාධකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුශලහේතුත්‍රයයෙහි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසාය ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගතති දශයෙන් හේතුගතතිය ලැබේ.

සාක්ෂිවාරය:

"කුසලා හෙතු සම්පයුක්තකාතං ඛන්ධාතං" යන අනුවාද පාලියෙහි ද්විභේතුක චිත්තයන් ගේ වශයෙන් කියන කල්හි "කුශලා හෙතු" යනුවෙන් අලෝභය හා "සම්පයුක්තකාතං ඛන්ධාතං" යනුවෙන් සම්පයුක්ත සාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, එසේම අදෝසය හා සම්පයුක්ත ස්කන්ධයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, අලෝභ අදෝස දෙක හා සම්පයුක්තසකන්ධයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද වේ. ත්‍රිභේතුක චිත්තවිෂයෙහි අලෝභය හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අදෝසය හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අලෝභය හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අලෝභ අදෝසයන් හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද අලෝභ අමෝභයන් හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, අදෝස අමෝභයන් හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද අදෝස අමෝභයන් හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද අලෝභ අදෝස අමෝභයන් හා සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද වේ. මෙසේ ද්විභේතුක චිත්තවිෂයෙහි තිදෙනකු වූ සාක්ෂිවාරයන්ගේ වශයෙන් ද ත්‍රිභේතුක චිත්ත විෂයෙහි සත්දෙනකු වූ සාක්ෂිවාරයන් ගේ වශයෙන් ද සම්පයුක්තසාක්ෂිවාරයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම "හේතුවච්චයෙන" යන පාඨයෙන් දැක්වූ සේක.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය:

ලෝකික සිත් එක් අසූව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂධාරමමණයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට ඥානවිප්‍රයුක්ත කාමාවච්චර කුශලය උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තය හා භූමිජාති සම්පයුක්තධර්ම සංසකාර ආරමමණයන් ගේ වශයෙන් සමාන වූ එකුත් විසි හවාධගචිත්තයන් අතුරෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට හවාධගචලන හවාධගුපචේෂද වශයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව ලෝකික සිත් එක් අසූව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය, ප්‍රඥප්තිය ය යන ෂධාරමමණයන් අතුරෙන් යම් කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය උපදී. අනතුරු ව මහාකුශල ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් සතර අතුරෙන් එක් සිත් සත්වරක් ජවන කෘත්‍යයෙන් උපදී. අනතුරු

ව විභූතාරම්මණ විචියක් වේ නම් එකොළොස් තදරම්මණ චිත්තයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් තදරම්මණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපිද නිරුධ වේ. අවිභූතාරම්මණ විචියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරුව එකුන්විසි හවාධගචිත්තයන්ගෙන් යම්කිසි සිතක් හවාධගකෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කාමාවචර ඥානවිප්‍රයුක්ත කුශල ජවනයන් ගේ එක් එක් චිත්තක්‍ෂණයක ඇති අලෝභය ද අදෝසය ද අලෝභාදෝස දෙක ද ප්‍රත්‍යයභාවයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තසක්‍රියයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් ගෙන එක එකක් වූ ද දෙකක් වූ ද හේතූන් සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යයවීම "කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙන් වදල සේක.

අභීතමාගී අභීත්ඵල වර්ජිත සිත් සන් අස්ථු ව ය වෛතසික දෙපතස ය රූප අට්ඨස්ස ය නිව්භාණය ය ප්‍රඥප්තිය ය යන භ්‍යාධරම්මණයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරම්මණ කොට මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ජවනය උපදනා කල්හි හවාධගචලන හවාධගොපච්ඡේදයන්ට අනතුරුව ඉහත කී භ්‍යාධරම්මණ ධර්මයන් ගෙන් යම් කිසිවක් අරම්මණ කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සහර අතුරෙන් යම්කිසිවක් ජවනකෘත්‍යයෙන් පිළිවෙලින් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරම්මණ විචියක් වේ නම් එකොළොස් තදරම්මණයන් අතුරෙන් යම්කිසි තදරම්මයක් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අවිභූතාරම්මණ විචියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරුව හවාධග එකුන්විසස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාධගකෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කල්හි මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභය ද, අදෝසය ද, අමෝභය ද, අලෝභ අදෝස දෙක ද අදෝස අමෝභ දෙක ද, අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ද ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ගෙන "කුසලො ධමේමා කුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු වදල සේක. මේ ක්‍රමයෙන් මහදානලෝකෝත්තර කුශලයන් ද විසාර කරනු.

කුසලපදවසාන වාරයට අනතුරු ව අබ්‍යාකතපදවසාන වාරය වදල සේක. එ ය වීථි අනුචාද වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විචිය පලමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලො ධමේමා අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හෙතුපච්චනෙ පච්චයො" යනුවෙනි. විචියට අනතුරු ව අනුචාදය වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "කුසලො හෙතු චිත්තසම්මුච්චානානං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙනි. පදවී කියනු.

අභිධෙයාථී:

එහි "කුසලො ධමේමා" යන කතීපාඨයෙන් එක්විසිකුශල චිත්තයන් ගේ ද්විභේදක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස දෙකය,

ත්‍රිභේතුක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අඛ්‍යාකතක්‍ෂය ධර්මක්‍ෂය" යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් කුශල චිත්තයන් විසින් උපදවන චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසලභේතුන්හි සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නික්‍ෂය ඉන්ද්‍රිය මගන විප්‍රසන්න අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කුසලපදවසාන චාරයෙහි කළ විඤ්ඤරය අනුව මෙහි ද විසතර කරනු.

අඛ්‍යාකතපදවසාන චාරයට අනතුරු ව කුසලාඛ්‍යාකතපදවසාන චාරය වදල සේක. එය ද විථි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විථිය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "කුසලො ධර්මො කුසලක්‍ෂය ව අඛ්‍යාකතක්‍ෂය ව ධර්මක්‍ෂය හෙතු පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි. විථියට අනතුරුව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "කුසලො හෙතු සප්‍රසන්නකානං ඛ්‍යාකතං චිත්තසම්චිධානානන්ධං රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

විථිපාලියෙහි "කුසලො ධර්මො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසන්න-ක්‍ෂාණියන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාචවෙහි වූ ද්විභේතුක චිත්තයන්ගේ අලෝභ අදෝස දෙක ය ත්‍රිභේතුක චිත්තයන් ගේ අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන ය යන හේතු ධර්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලක්‍ෂය ව අඛ්‍යාකතක්‍ෂය ව ධර්මක්‍ෂය" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල සිත් එකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන සම්ප්‍රසන්නක්‍ෂාණියන් හා චිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරුණපාඨයෙන් සම්ප්‍රසන්න ක්‍ෂාණියන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාචවෙහි වූ කුශලභේතු තුනෙහි සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නික්‍ෂය ඉන්ද්‍රිය මගන අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් හේතු සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය කුශලපදවසානචාරයෙහි කියනලද්ද අනුව විඤ්ඤර කරනු.

කුසලපදවාරයට අනතුරු ව අකුසලපද චාරය වදල සේක. එහි ද අකුසලපදවසාන, අඛ්‍යාකතපදවසාන. අකුසලාඛ්‍යාකතපදවසාන වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. කෙසේ ද? යත්, "අකුසලො ධර්මො -පෙ- හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙනි.

අකුසලො, සාවද්‍ය දුඃඛවිපාක ලක්‍ෂණ වූ: ධර්මො, ධර්මය නෙම: අකුසලක්‍ෂය, සාවද්‍ය දුඃඛවිපාක ලක්‍ෂණ වූ: ධර්මක්‍ෂය, ධර්මයට: හෙතුපච්චයෙන පච්චයො. අකුසලො, අකුසල වූ: හෙතු, හේතුහු: සම්ප්‍රසන්නකානං, සම්ප්‍රසන්න

වූ: ඛණ්ඩානං, අකුසල් සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන නාමසාකර්මයන්ට: හෙතුපච්චයෙන පච්චයො.

වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත-සාකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමූල චිත්තයන්හි ලෝහ මෝහ දෙක ය, ද්වේෂමූල චිත්තයන්හි ද්වේෂ මෝහ දෙක ය, මෝහමූල චිත්තයන්හි මෝහය ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්. "අකුසලස්ස ධමමස්ස" යන සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොස ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහවර්ජිත වෛතසික සත්විස්ස ය යන නාමසාකර්මයෝ ලැබෙත්. 'හෙතුපච්චයෙන" යන කර්ණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල හේතූන්හි එක් වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත අකුසලමකුසල නියමය සම්ප්‍රයුක්ත අපච්චිතෙ යන ශක්ති සත අතුරෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ.

එහි සකර්මවාර විභාගය මෙසේ ය. "අකුසලාහෙතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං" යන අනුචාද පාලියෙහි ලෝහමූලචිත්ත විෂයෙහි "අකුසලා හෙතු" යනුවෙන් ලෝහය හා "සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛණ්ඩානං" යනුවෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාකර්මයන් ගන්නා වූ එක් සාකර්මවාරයක් ද, එසේම මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්ත සකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද, ලෝහ මෝහ දෙක හා සම්ප්‍රයුක්තසාකර්මයන් ගන්නා එක් වාරයක් ද වේ. ද්වේෂමූලචිත්ත විෂයෙහි ද්වේෂය හා සම්ප්‍රයුක්තසාකර්මයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද, ද්වේෂ මෝහ දෙක හා සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන් ගන්නා එක්වාරයක් ද වේ. මෝහමූල චිත්ත විෂයෙහි මෝහය හා සම්ප්‍රයුක්තසාකර්මයන් ගන්නා එක්වාරයෙකි. මෙසේ ලෝහමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් සාකර්මවාර තුනක් ද ද්වේෂමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් සාකර්මවාර තුනක් ද මෝහමූල චිත්තයා ගේ වශයෙන් එක් සාකර්මවාරයක් ද වීමෙන් සාකර්මවාර සතක් වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ලෝකිකසිත් එක් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අච්චිස්ස ය, ප්‍රඤ්ඤානිය ය යන ඡාරිමමණයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට අකුසලජවනයන් උපදනා කල්හි එකුත්විසි හවාධගයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාධගචලන හවාධගොපවෙජ්ද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ලෝකික සිත් එක් අසුව ය -පෙ- යන ඡාරිමමණය අතුරෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනචිත්තය ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව දෙළොස් අකුසලචිත්තයන් අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ඒ ආරමමණය ගනිමින් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් උපදී. විභූතාරමමණවීථියක් වේ නම් එයට අනතුරු ව ඒ ආරමමණය ම ගනිමින් එකොළොස් තරුමමණයන් අතුරෙන්

යම්කිසි සිතක් තදරම්මණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපද තිරුධ වේ. අනතුරු ව කාමහවාසින විතකයක් උපදී. අවිභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් හවාසිනසිත් එකත්විස්ස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ජවනයට අනතුරු ව උපදී. එසේ උපදනා වූ ලෝහමූල අකුසල ජවනයන් ගේ ලෝහ මෝහ දෙක ද දෝසමූල අකුසලජවනයන් ගේ දෝස මෝහ දෙක ද මෝහමූල ජවනයන්හි මෝහය ද යන හේතුධර්මයන් ප්‍රත්‍යය වශයෙන් හා සම්ප්‍රයුක්ත අකුසලධර්මයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ද ගෙන "අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු වදල සේක.

අකුසලපදවසාන වාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවසාන වාරය වදලසේක. "අකුසලො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- පච්චයො" යනුයි. වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසලවිතකයන්හි ඇති ලෝහ මෝහ, දෝස මෝහ, මෝහ යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසලවිතකයන් නිසා උපදනා විතතරුපයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් දෙළොස් අකුසලවිතකයන්හි ඇති ලෝහාදි හේතූන්හි එක් වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත නිස්සය විපසුක්ත අභි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් හේතු සධ්ඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සාක්ඛ්‍යවාර විභාගය වූක්තානුසාරයෙන් දන යුතු ය.

අඛ්‍යාකතපදවසාන වාරයට අනතුරුව අකුසලාඛ්‍යාකතපදවසාන වාරය වදල සේක. "අකුසලොධමමො අකුසලස්ස ව අඛ්‍යාකතස්ස ව ධමමස්ස -පෙ- පච්චයො" වීථිපාලියෙහි "අකුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්ඛ්‍යයන්ට හා විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ දෙළොස් අකුසල විතකයන්හි ඇති ලෝහාදි හේතුහු ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල සිත් දෙළොස් ය මෝහමූලද්වයෙහි මෝහ වර්ජිත වෛතසික සන්විස්සය අකුසලවිතතර රුපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසාක්ඛ්‍යයන්ට හා විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකුසල හේතූන්හි එක්වර ලැබිය හැකි හේතු සහජාත නිස්සය අභි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් හේතුසධ්ඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සාක්ඛ්‍යවාර විභාගය හා ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විසතර කරනු.

අකුසලපද වාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපද වාරය වදල සේක. එය අඛ්‍යාකතපදවසාන වාර වශයෙන් එකකි. එහි වීථිය "අඛ්‍යාකතො-ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුයි. අනුවාදය "විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා හෙතු සම්පසුක්තකානං"

බන්ධනං විත්තසම්චිට්ඨානානන්ධව රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො, පට්ඨසන්ධිකර්මණෙ විපාකාබ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං බන්ධනං කට්ඨනාව රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො" යනුයි. එහි වීථි පාලියෙහි අබ්‍යාකතය ප්‍රචානති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ප්‍රචානති කාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාත්මයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්ස ය සහේතුක ක්‍රියාසිත් සනොළොසය ය වෛතසික අටතිසය යන මොවුන්ගේ ද්විතේතුක විත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස දෙකය. ත්‍රිතේතුක විත්තක්‍ෂණයන්හි ලැබෙන අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන්‍ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සහේතුක විපාක සිත් එක් විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් සනොළොසය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන් හා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "හේතුපච්චයෙන," යන කර්මපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක ක්‍රියා හේතුන්හි එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන හේතු අධිපති සහජාත නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්‍හ විප්‍රයුක්ත අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් හේතු සඨ්ඨාන ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. ඤ්ඤාත්මයන් විභාගය කරන.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- කාමසිත් සිවුපනසය වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය යන ඡාරමමණයන් අතුරෙන් එක් ආරමමණයක් ගෙන මහාවිපාකය හවාඩග තදරමමණ වශයෙන් උපදනා කල්හි මහා විපාක අට අතුරෙන් තමන්ගේ ප්‍රතිසන්ධි විත්තය හා සමාන වූ යම්කිසි සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එක් ආරමමණයක් ගතිමිත් හවාඩගවලන හවාංගුපච්චද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව කාමසිත් සිවුපනසය, -පෙ- යන ඡාරමමණයන්ගෙන් යම්කිසිවක් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද එකුන්තිස් කාමජචනයන්ගෙන් යම්කිසි සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු සහේතුකකාමවිපාක අට අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව සහේතුකකාමවිපාක අට අතුරෙන් එක්සිතක් තදරමමණ කෘත්‍යයෙන් දෙවරක් ඉපිද නිරුධ වේ. අනතුරුව සහේතුක කාමවිපාක සිතක් ම හවාඩගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. එසේ උපදනා කල්හි ද්විතේතුක කාමවිපාකයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක හා ත්‍රිතේතුක කාමවිපාක සතරෙහි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන් ද ප්‍රත්‍යය වශයෙන් ගෙන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන් හා විත්තජ රූපයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ගෙන "අබ්‍යාකතො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස

ධම්මස්ස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො" යනු වදල සේක. ව්‍යුතිචිත්තයෙහි ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මරණාසන්නවිථියෙන් දැක්විය යුතුය. මහාක්‍රියා මහඟුත විපාක ක්‍රියා ලෝකෝත්තරවිපාක චිත්තයන්හි ප්‍රත්‍යය වීමේ ආකාරය ද ඒ ඒ චිත්තවිථීන් අනුව විසාර කළ යුතු ය.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි "අබ්‍යාකතො ධම්මො" යන කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ටද සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට හා කෘතවෘත්-රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසය වෛතසික පන්තිස ය යන මොවුන්ගේ ද්විභේතුක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙකය ත්‍රිභේතුක චිත්තක්‍ෂණයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන යන හේතුධම්මයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස, යන සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසය, වෛතසික පන්තිසය, ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නධම්මයෝ ලැබෙත්. "හෙතුපච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ටද සම්ප්‍රයුක්තසංකර්මයන්ට හා කෘතවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සනොළොසෙහි ඇති හේතු තුනෙහි සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතුසහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් හේතුසංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. සංකර්මවාර විභාගය සුගම ය.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. එකොළොස් කාමභූමීන්ගෙන් වූත් ව කාමසුභතිභූමි සතෙහි පිළිසිඳ ගන්නවුන් ගේ මරණාසන්නවිථිය නදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතියවන්තාවූ විථියය ජවනයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වන්තා වූ විථිය ය, හවාධනයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වන්තාවූ විථිය යයි තුන් වැදෑරුම් වේ. එයින් නදරමමණයට අනතුරුව ව්‍යුතිය වන්තා වූ විථිය මෙසේ ය. වතීමානභවයෙන් පහවීමට සමීප වූ කල්හි කාම-හවාධන දශය අතුරෙන් තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තය හා භූමිජාත්‍යාදීන් ගේ වශයෙන් සමාන වූ යමිකිසි සිතක් හවාධනවලන හවාධනොපවේජද වශයෙන් ඉපිද නිරුධ වීමෙන් පසු කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එක් දෙයක් අවමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද පස්වරක් මරණාසන්න ජවනය ද දෙවරක් නදරමමණය ද ඉපිද නිරුධ වෙති. අනතුරු ව කාමවූති සිත් දශය අතුරෙන් එක් සිතක් අතීතභවයේ මරණාසන්නජවනයෙන් ගන්නා ලද කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එක් දෙයක් ගතිමිත් ව්‍යුතිකෘත්‍යයෙන් ඉපිද නිරුධ වේ. අනතුරුව මහාවිපාක සිත් අට අතුරෙන් එක්තරා සිතක් අවිද්‍යානුශයෙන් පරිවරන ලද නෂණානුශය මුල් කොට ඇත්තා වූ කාමාවචර කුශල සංඛ්‍යාත ජනක කම්මයෙන් උපදවනු ලැබීම් වශයෙන් සම්ප්‍රයුක්තධම්මයන් විසින් පිරිවරන ලදු ව සහජාතධම්මයන්ට

ප්‍රතිඥාභාවයෙන් මරණාසන්න ජවනයෙන් ගන්නා ලද කම්බාදීන් ගෙන් එකක් වූ ආරම්භය ගනිමින් පුරාණභවය හා අභිනව භවය සමබක කිරීම වූ ප්‍රතිසන්ධිකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරු ව ඒ විනය ම හවාභගකෘත්‍යයෙන් පසළොස් වරක් හෝ සොළොස් වරක් ඉපද නිරුධවීමෙන් පසු අභිනවභවය වූ ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකර්මයන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන් අරමුණු කරමින් මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අභිනවභවයට ඇලුම් කිරීම් වශයෙන් ලෝහමූලවිනයන් ගෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද අනතුරුව හවාභගවිනය ද ඉපද නිරුධ වන්නාහ. එසේ උපදනා වූ ද්විභේදක මහාවිපාක ප්‍රතිසන්ධි විනයන් ගේ ආලෝහ අදෝස භේද දෙක ද ත්‍රිභේදක මහා විපාක ප්‍රතිසන්ධි විනයන් ගේ අලෝහ අදෝස අමෝහ යන භේද තුන ද ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් ගෙන සම්ප්‍රසුක්කධර්මයන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වශයෙන් ද ගෙන "අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස භේදපච්චයෙන පච්චයො" යනු වදල සේක.

භේදප්‍රත්‍යය විහඬවාරය නිමි.

2. ආරම්භප්‍රත්‍යය විහඬවාරය

භේදප්‍රත්‍යය විහඬවාරයට අනතුරු ව ආරම්භප්‍රත්‍යය විහඬය වදල සේක. එහි ද කුසලපදවාරය ය, අකුසලපදවාරය ය, අඛ්‍යාකතපදවාරය යි වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපද වාරය පළමුකොට වදල සේක. එහි ද කුසලපදවසාන වාරය ය, අකුසලපදවසානවාරය ය, අඛ්‍යාකතපදවසාන වාරය යි අවසානපද වශයෙන් වාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් කුසලපදවසාන වාරය පළමු කොට වදල සේක. එද විචි අනුවාද වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් විචිය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භපච්චයෙන පච්චයො" යනුයි. විචියට අනතුරු ව අනුවාදය වදල සේක. එනම් "දනං දත්වා සීලං සමාදිධිත්වා උපොසඨ-කමමං කත්වා -පෙ- පච්චයො" යනු යි. පදථි සුගම ය.

විචිපාලියෙහි "කුසලො ධමමො" යන කතීෂ්‍යායයෙන් අභිනමාභී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. "කුසලස්ස ධමමස්ස" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් මහා කුසල්සිත් අට ය, විඤ්ඤාණඤ්චායනන කුසලය ය, නේවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායනන කුසලයය, ඉද්ධිවිධ වේනෝපරිය පුබ්බනිවාසානුස්සති යථාකමමුපග අනාගතං කුසලාභිඤ්ඤාවෝ ය විරති අප්‍රමාණ්‍ය වර්ජිත වෛතසික

තෙතිසය යන නාමයකර්මයේ ලැබෙත්. විසාර වශයෙන් මෙසේ ය. කතීපාඨයෙන් මහාකුසල ඤාණවිප්‍යයුත්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකික කුසල් සතොළොස ය, මහාකුසල ඤාණසම්ප්‍යයුත්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අතීන්මාභීවර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස ය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයෙහි හා අතීත භවයෙහි ස්වසන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලය ය, තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයෙහි හා අතීත භවයෙහි ස්වසන්නානයෙහි උපන් ආකිඤ්ඤායනන කුසලය ය, ඉද්ධිවිධ කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පාදකරුපාවචර පඤ්ඤාමධ්‍යාන කුශලය ය, වේතෝපරියකුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීතයෙන් සන්දිතක් ද අනාගතයෙන් සන්දිතක් ද ඇතුළු කාලත්‍රයයෙහි වූ අතීතමාභීයෙන් අත්‍ය වූ අත්‍යසත්වයන් ගේ කුසල් සිත් විස්ස ය, පුබ්බෙතිවාසානුසානි කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පෙරජාතිවල උපන් අතීතමාභීයෙන් අත්‍ය වූ කුසල් සිත් විස්ස ය, යථාකම්මුපගකුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත ලෝකික කුශලධර්මයේ ය, අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීන්මාභී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්සය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයේ අභිධෙය වශයෙන් කියන ලද ධර්ම අරමුණු කොට උපදනා චිත්තවෛතසිකයේ ලැබෙත්. "ආරම්මණපච්චයෙන" යන කරණ පාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි ආරම්මණ ආරම්මණාධිපති ආරම්මණපතිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ශක්තිකුත අතුරෙන් ආරම්මණසම්භ්‍යාන ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

දනං දත්වා තං පච්චවේකති යන අනුචාදපාලියෙහි "දනං දත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන පරිත්‍යාගවේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශල චිත්තය 'තං පච්චවේකති' යනුවෙන් දැක්වෙන මෙතෙහි කරන්තාවූ කාමාවචර කුශලචිත්තයට ආරම්මණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ .

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- ආභාරපානාදි වස්තූන් දෙන කල්හි දෙන තැනැත්තහු ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තය හා සමාන වූ සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් අතුරෙන් එකක් අරමුණු කොට හවාධගචලන හවාධගුපවේෂද කෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ආභාරපානාදි දනවසතු අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරයක් ද ඉපද නිරුද්ධ වෙති. අනතුරුව එය විභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් දෙවරක් තදරම්මණ ඉපිද නිරුද්ධ වීමෙන් පසු හවාධගය වේ. අවිභූතාරම්මණ වීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාධගය වේ. ඒ වීථියෙන් ආභාරාදි වස්තූන් දීම සිදුවේ. අනතුරු ව ඒ දනවස්තුව අරමුණු කොට තදනුවතීක මනෝද්වාරවිභූත

උපදිනි. පසු ව ඒ දයකයා විසින් තමා ගේ සන්නානයෙහි උපන් පරිත්‍යාග-
 චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති කුශලචිත්තය මෙතෙහි කරන්නේ නම් ඔහු
 ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තය හා සමාන වූ සිතක් කම්මාදීන් ගෙන් එකක් අරමුණු
 කොට හවාසිගවලන හවාසිගුපවේද වශයෙන් ඉපද තිරුදධ වූ පසු
 ඒ දන චේතනාව ප්‍රධාන කොට උපන් කාමාවචර කුශල චිත්තය අරමුණු
 කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක්
 ජවනකෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද ඉපද තිරුදධ වෙති. විභූතාරමමණවිටීයක්
 වේ නම් එයට අනතුරුව තදරමමණය දෙවරක් ඉපදීමෙන් පසු හවාසිගය
 වේ. අවිභූතාරමමණවිටීයක් වේ නම් ජවනයට අනතුරුව හවාසිගය වේ.
 අනතුරුව ඒ පරිත්‍යාගචේතනාව ප්‍රධාන කොට උපන් කුශල චිත්තය අරමුණු
 කොට බොහෝ තදනුවනීක මනෝද්වාරවිටීහු උපදිති. එසේ උපදනා
 කාමාවචර ජවනයන් අතුරෙන් පරිත්‍යාග චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 කාමාවචර කුශලයන් ප්‍රත්‍යය භාවයෙන් ද ඒවා අරමුණු කොට පසු ව
 උපදනා කාමාවචරජවනයන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නභාවයෙන් ද ගෙන
 පරිත්‍යාගචේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති කාමාවචරකුශලචිත්තය එය
 මෙතෙහිකිරීම් වශයෙන් පසු ව උපදනා කාමාවචර කුශලචිත්තයට
 ආරමමණපත්‍රයෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමෙමා" කුසලස්ස ධමෙස්ස
 ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො" යි වදල සේක.

"සීලං සමාදිසිත්වා තං පච්චවෙකකති" යන අනුචාදපාලියෙහි සීලං
 සමාදිසිත්වා යනුවෙන් ගැනෙන පඤ්චාසිල සීල චේතනාව ප්‍රධාන කාමාවචර
 කුසල චිත්තය 'තං පච්චවෙකකති' යනුවෙන් ගැනෙන ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන
 කාමාවචර කුශලචිත්තයට ආරමමණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- ප්‍රාණඝාතාදි අකුශල පසින්
 වලක්නා වූ නැනැත්තා හට තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට සමාන වූ සිතක්
 හවාසිගවලන හවාසිගුපවේද ද වශයෙන් ඉපද තිරුදධ වූ පසු ප්‍රාණඝාතයෙන්
 වලක්නේ වේ නම් රූපජීවිනේන්ද්‍රිය හෝ ඒ රූපජීවිනේන්ද්‍රිය අරමුණු කරන
 අකුශල චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති දෝසමූල මෝහමූල චිත්තය හෝ
 ඒ දෝසමූල මෝහමූල චිත්තයන් විසින් උපදවන කායවිඤ්ජනිය හෝ
 අරමුණු කොට ද, අදනනාදනයෙන් වලක්නේ වේ නම් පරිපරිගෘහිත වසකුච
 හෝ එය අරමුණු කොට උපදනා අකුශල චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 දෙළොස් අකුශල චිත්තයන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කාය විඤ්ජනිය
 හෝ අරමුණු කොට ද, කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වලක්නේ නම් පරස්ත්‍රීපුරුෂයන්
 හෝ ඔවුන් අරමුණු කොට උපදනා චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති
 ලෝහමූල මෝහමූල චිත්තයන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කායවිඤ්ජනිය

හෝ අරමුණ කොට ද, මුසාවදයෙන් වළක්නේ නම් අසත්‍යවැනුව හෝ එය අරමුණු කොට උපදනා අකුල වේනනාව ප්‍රධාන කොට ඇති දෙළොස් අකුල විනයයන් හෝ ඒවායින් උපදවන කායවාක්චිඤ්ඤානිත් හෝ අරමුණු කොට ද සුරාපානයෙන් වළක්නේ නම් සුරාව හෝ එය අරමුණු කරන අකුලවේනනාව ප්‍රධාන කොට ඇති ලෝහමුල මෝහමුල විනයයන් හෝ ඒ සිත්වලින් උපදවන කායච්ඤ්ඤානිත් හෝ අරමුණු කොට ද මනෝද්වාරාවර්ජන විනය හා මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් උපන් පසු හවාධගය වේ. මේ වීථියෙන් ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළකීම සිදු වේ. එයට අනතුරු ව තදනුවනීක මනෝද්වාරවීථිහු සුදුසු පරිදි උපදනාහ. ප්‍රාණඝාතාදියෙන් වැළකුණා වූ පුදගලයා විසින් එය මෙනෙහි කරන කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විනයයට සමාන වූ සිතක් හවාධගවලන හවාධගුපච්ඤ්ඤ වගයෙන් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු පක්‍ෂාධග ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලවිනයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක්තරා සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන්ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ඉපදීමෙන් පසු හවාධගයේ වේනි. අවිභූතාරමමණවීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාධගය වේ. මේ වීථියෙන් පක්‍ෂාධග ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කෙරේ. අනතුරු ව සුදුසු පරිදි තදනුවනීක මනෝද්වාරවීථිහු උපදිති. එසේ උපදනා කාමාවචර කුල විනයයන් ගෙන් අනුවාදපාලියෙහි "සීලං සමාදිධිත්වා තං" යනුවෙන් දැක්වෙන පක්‍ෂාධගශීල වේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුලවිනය 'පච්චවේකකි' යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුලවිනයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො" යන වීථිපාලියෙන් දැක්වූ සේක. මේ පක්‍ෂාධගශීලයා ගේ වගයෙන් ප්‍රත්‍ය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය ය.

දගාධගශීලයා ගේ වගයෙන් ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය මෙසේය. ප්‍රාණඝාතාදි කම් දගයෙන් වළක්නා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විනයයට සමාන සිතක් හවාධගවලන හවාධගුපච්ඤ්ඤ වගයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු (පාණානිපානා අදින්නාදන දෙකින් වැළකීමේ දී සිත් පිළිවෙල ඉහත කී පරිදි විසාර කරනු) අබ්‍රහම්වයභාවෙන් වළක්නේ නම් නුවණැතියන් පිළිකුල් කරන මෙවුන සේවනය හෝ එය අරමුණු කරන අකුලවේනනාව ප්‍රධාන ලෝහමුල විනයයන් හෝ අරමුණු කොට ද,

මුසාවාද පිසුණාවාව ඵරුසාවාව සම්ඵසපලාපයන් ගෙන් වලක්නා කල්හි ඒ ඒ කම්ය සිදුකරන අකුශලචේතනාවන් ප්‍රධාන කොට ඇති ලෝහමුල දෝසමුල මෝහමුල විතනයන් හෝ ඒවායින් උපවදන වාක්චිඤජනිය හෝ අරමුණු කොට ද, (සුරාමේරය කම්ය ගැන කියන ලදි) විකාලහෝජනයෙන් වලක්නේ වේ නම් හෝජනයන්හි ඇති වණ්ගකාදි අවයවයන් හෝ සකල හෝජනයම හෝ ඒ හෝජනයට ඇලුම් කරන ලෝහය ප්‍රධාන කොට ඇති විතනයන් හෝ අරමුණු කොට ද, නවව ගීත වාදිත විසුක දයුනයෙන් වලක්නේ නම් නෘත්‍ය ගීතාදිය පිළිබද රූපශබ්දයෙන් හෝ ඒවාට ඇලුම්කරන ලෝහප්‍රධාන විතනයන් හෝ අරමුණු කොට ද මාලා ගකු විලේපන ධාරණාදියෙන් වලක්නේ නම් මාලාගකුදියේ වණ්ගකාදිය හෝ ඒවාට ඇලුම් කරන ලෝහසහගත විනෝතපාදයන් හෝ අරමුණු කොට ද, උච්චාසයන මහාසයනයන් ගෙන් වලක්නේ නම් උච්චාසයන මහාසයනයන් හෝ ඒවායේ රූපාරමමණ ථොට්ඨකාරමමණයන් හෝ ඒවා අරමුණු කරන ලෝහසහගත විතනයන් හෝ අරමුණු කොට ද, ජාතරූප රජනපටිගහනයෙන් වලක්නේ නම් රන් රිදී ආදිය හෝ ඒවා අරමුණු කරන ලෝහප්‍රධාන විනෝතපාදනයන් හෝ අරමුණු කොට ද, මනෝද්චාරාවර්ජන විතනය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු හවාඩගයෝ වෙති. අවිභූතාරමමණවීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව හවාඩගපතනය වේ. මේ වීථිවිතනයන්ගෙන් ප්‍රාණසාතාදියෙන් වැළකීම සිදු වේ. ඒ වීථිවලට අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවනීක මනෝද්චාරවීථිහු ද වෙති. ප්‍රාණසාතාදියෙන් වැළකුණු තැනැත්තා විසින් ශීලචේතනාව ප්‍රධාන කාමාවච්චර කුශලය මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි නමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිතනයට සමාන වූ සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපචේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවච්චර කුශලය අරමුණු කොට මනෝද්චාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාඩග පතනය වේ. අවිභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් ජවනාවසානයේ හවාඩගයෝ වෙති. අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවනීක මනෝද්චාරවීථිහු වෙති. එසේ උපදනා විතවීථිත් ගේ ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවච්චර කුශලවිතනයන් ඒවා අරමුණු කොට උපදනා කාමාවච්චර කුශල විතනයන්ට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමෙමා කුසලයු ධමමයු ආරමමණ

පව්වයෙන පව්වයෝ" යනුවෙන් වදල සේක. මෙය දශශීලය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යයප්‍රත්‍යයෝත්පන්න විභාගය ය.

"උපොසඨ කමමං කත්වා තං පව්වචෙක්ඛති" යන අනුචාද පාලියෙහි "උපොසඨ කමමං කත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන පෞෂඨ ශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය 'තං පව්වචෙක්ඛති' යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ප්‍රාණානිපාතාදි කමී අටෙන් වලක්කා නැනැත්තා හට තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට සමාන සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපවේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු (ඉහත කී පරිදි කමී අට ගැන කියනු.) -පෙ- අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරම්භණවිචීයක් වේ නම් එකොළොස් තදරම්භණයන් ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් තදරම්භණකෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු හවාඩගය වේ. අවිභූතාරම්භණ විචීයක් නම් ජවනාවසානයෙහි හවාඩගය වේ. මේ චිත්තයන් ගෙන් ප්‍රාණානිපාතාදියෙන් වැලකීම සිදු වේ. සෙස්ස දශශීලයෙහි කී පරිදි විසාර කරන.

(පඤ්ඤාශීලය ගිහියන් ගේ නිත්‍යශීලය ය, දශශීලය සාමණේරයන් ගේ නිත්‍ය ශීලය ය. හික්ෂුන් ගේ වතුපාරිශුද්ධිශීලය හා වත්පිළිවෙත් ද "සීලංසමාදියිත්වා" යනුවෙන් ම සඩග්‍රහ වෙති)

"සුබ්බෙ සුචිණ්ණානි පව්වචෙක්ඛති" යන අනුචාදපාලියෙහි "සුබ්බෙ සුචිණ්ණානි" යනුවෙන් දැක්වෙන දන ශීල පෞෂඨශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "පව්වචෙක්ඛති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචරකුශලයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේ ය. පෙර පවත්වන ලද දන ශීල පෞෂඨශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය හා සමාන සිතක් හවාඩගවලන හවාඩගෝපවේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පෙර ස්වසන්නානයෙහි ඇති වූ දන ශීල පෞෂඨශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද කාමාවචරකුශලේ සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විභූතාරම්භණ විචීයක් වේ නම් තදරම්භණය දෙවරක් විමෙන් පසු කාමහවාඩගය වේ. අවිභූතාරම්භණවිචීයක් වේ නම් සුදුසු හවාඩගයක් වේ. මේ විචීයෙන්

පෙර පවත්වන ලද දන ශීල පෞෂ්පශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචරකුශලය ප්‍රත්‍යයචේක්‍ෂා කෙරේ. අනතුරුව සුදුසු පරිදි තදනුවර්ථක මනෝද්වාර විචිත්‍ර වෙති. එසේ උපදනා කාමාවචර කුසල විත්තයන්ට පෙර පවත්වන ලද දනශීල පෞෂ්පශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමො කුසලස්ස ධමස්ස ආරම්භණපට්ටයෙන පට්ටයො" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"කධානා වුට්ඨතිච්චා කධානං පට්ටවෙකති" යන අනුවාදපාලියෙහි "කධානං" යනුවෙන් කියැවෙන මහදගතකුශල නවය "පට්ටවෙකති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. දශකසිණයන් අතුරෙන් යම්කිසි කසිණයක ප්‍රතිභාගනිමිත්තය ගෙන පඨවි පඨවි යනාදීන් පරිකම් කරන්නා වූ ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබීමේ හේතු සම්පත් ඇත්තා වූ කාම ත්‍රිභේදක පුද්ගලයාහට ඒ ප්‍රථම ධ්‍යානය ඉපදීමට සම්ප වූ කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසැඬිවිත්තයට සමාන වූ සිතක් හවාඩගවලන හවාඩොෆ්පට්ඨ ද වශයෙන් දෙවරක් ඉපද තිරුධ වූ පසු කසිණ ප්‍රතිභාගනිමිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන විත්තය උපදී. අනතුරු ව මහාකුශල ප්‍රථම විත්තද්වය අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ඒ පුද්ගලයා මඤ්ජුරාඤ දැඩාහිඤයෙක් වේ නම් පරිකම් උපචාරය අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සතර වරක් ද නික්‍ෂණප්‍රාඤ ක්‍ෂිප්‍රාහිඤ පුද්ගලයෙක් වේ නම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තෙවරක් ද ඉපද තිරුධ වූ පසු පස් වන ව හෝ සතර වන ව විත්තීදි පක්ඛාඩගයෙන් සුක්ක වූ ප්‍රථමධ්‍යාන විත්තය එක් වරක් උපදනේ ය. අනතුරු ව කාමත්‍රිභේදක හවාඩග සතර අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඩග වශයෙන් උපදී.

ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබූ ත්‍රිභේදක පුද්ගලයා ඒ ප්‍රථමධ්‍යානයට අයත් විත්තීය මෙනෙහි කරනු කැමැති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසැඬි විත්තයට - පෙ- තිරුධ වූ පසු විත්තීය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අනතුරු ව මහාකුසල් අට අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවන වශයෙන් සත් වරක් හෝ සතර වරක් පස් වරක් හෝ ඉපද තිරුධ වූ පසු සුදුසු පරිදි හවාඩගයෝ වෙති. මේ වීථියෙන් තමා ලැබූ ධ්‍යානයෙහි වූ විත්තීය දැන ගනී. එසේ ම විචාරය මෙනෙහි කරන්නා වූ වීථියක් ද, ප්‍රීතිය මෙනෙහි කරන්නා වූ වීථියක් ද සුඛය මෙනෙහි කරන්නා වූ වීථියක් ද, ඒකාග්‍රතාව මෙනෙහි කරන්නා වූ වීථියක් ද විත්තීදි ධ්‍යානාඩග සමූහය ම මෙනෙහිකරන්නා වූ වීථියක් ද ඇති වේ. මේ වීථි-වලින් ප්‍රථමධ්‍යාන වීථියෙහි ධ්‍යානකුශලවිත්තය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා වීථි සයෙහි

කාමවචර ජවනයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භ පච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙන් වදනු සේක.

ප්‍රථමධ්‍යානය ලැබූ ත්‍රිභේදක සුද්ගලයා ප්‍රථමධ්‍යාන සමාපත්තියට සමවදිනු කැමති කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- නිරුධ වූ පසු කසින ප්‍රතිභාග නිමිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහාකුශල ප්‍රථමචිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ජුප්‍රාඥ නික්කමප්‍රාඥ සුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සතර වරක් හෝ තුන් වරක් පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ යන නම් වලින් ඉපද නිරුධ වූ පසු නික්කම ප්‍රාඥයාට සතර වැනි ජවනය වශයෙන් ද මඤ්ජුප්‍රාඥයාට පස් වන ජවනය වශයෙන් ද ධ්‍යානාධිපත්‍යයෙන් යුක්ත වූ රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන චිත්තය හවාධිපත්‍යය සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. අනතුරු ව කාමත්‍රිභේදකහවාධිපත්‍යය සතර ය රූපාවචර හවාධිපත්‍යය යන මොවුන්ගෙන් එක් චිත්තයක් හවාධිපත්‍යයෙන් උපදී.

ප්‍රථමධ්‍යානයට සමවැදුණු ත්‍රිභේදක සුද්ගල නෙමේ ධ්‍යානාධිපත්‍යය මෙනෙහි කරන කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- පසු චිත්තීය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජන චිත්තය ද මහා කුශල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවන කෘත්‍යයෙන් සත් වරක් හෝ සතර වරක් පස් වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු කාමත්‍රිභේදක හවාධිපත්‍යය රූපාවචර හවාධිපත්‍යය යන මොවුන්ගෙන් යම්කිසි සිතක් හවාධිපත්‍යයෙන් උපදී. මේ වීථියෙන් තමා සමවැදුණු ප්‍රථමධ්‍යානයේ චිත්තීය දැනගනී. අනතුරු ව විචාරය මෙනෙහි කරන වීථියක් ද ප්‍රීතිය මෙනෙහි කරන වීථියක්ද සුඛය මෙනෙහි කරන වීථියක් ද ඵ්කාග්‍රතාව මෙනෙහි කරන වීථියක් ද ධ්‍යානාධිපත්‍යය සියල්ල මෙනෙහි කරන වීථියක් ද ඇතිවේ. මේ විචිචලිත් සමාපජ්ජන වීථියෙහි ඇති වූ රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන චිත්තය ආවර්ජන වීථිවල කාමාවචර කුශල ජවනයන්ට හේතුශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

මේ ක්‍රමයෙන් ඉතිරි රූපාවචරධ්‍යාන සතර හා අරූපාවචර ධ්‍යාන සතර ද ඵ්වා පිළිබඳ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා වීථිද දක්වා ප්‍රත්‍යය ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත විභාගය කරනු. වෙනස් වන්නේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා වීථිසංඛ්‍යාව පමණෙකි. ඵ්වා ඵ් ඵ් ධ්‍යානයන්ට අයත් ධ්‍යානාධිපත්‍යයෙන් දැක්විය යුතුය.

"සෙක්ඛා ගොත්‍රභූ පච්චචෙක්ඛනි" යන අනුචාද පාලියෙහි "ගොත්‍රභූ" යනුවෙන් දැක්වෙන සෝවාත්මාභී චිත්තයට පුච්චියෙහි උපදනා මහාකුශල ඥානසම්පයුත්තචිත්තය "පච්චචෙක්ඛනි" යනුවෙන් දැක්වෙන සෝවාත් සුද්ගලයාගේ සත්‍යානයෙහි උපදනා ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලචිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් සමමූලිකය කරමින් හැසිරෙන්නා වූ සෝවාන් මාගීයට පැමිණීමේ භාගය ඇති ත්‍රිභේදක පෘථග්ඡන පුද්ගලයාහට සෝවාන්මාගීචිත්තය ඉපදීමට ළං වූ කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- ඉපද නිරුධ වූ පසු ලෝකික සිත් එක් අසුව ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අට විස්ස ය යන ත්‍රේභූමක සංස්කාරයන් අතුරෙන් යම්කිසිවක් හෝ සියල්ල ම හෝ අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවඡනය ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව න සමප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුසල් සිත් සතර අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් ත්‍රේභූමකසංස්කාරයන් අරමුණු කොට මඤ්ජාඤායාගේ වශයෙන් පරිකමී උපචාර අනුලෝම නාමයෙන් තෙවරක් හෝ තික්‍ෂණප්‍රාඤායා ගේ වශයෙන් උපචාර අනුලෝම නාමයෙන් දෙවරක් හෝ ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ඒ සිතම නිචාණය අරමුණු කරමින් ගෝත්‍රභූ යන නාමයෙන් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව නිචාණය අරමුණු කරමින් සෝවාන් මාගී චිත්තය එක් වරක් ඉපද නිරුධ වේ. එයට අනතුරුව ඒ සෝනාපනති මගහ වේතනාවේ ඵලය වූ සෝනාපනති ඵල චිත්තය තික්‍ෂණප්‍රාඤායාට තෙවරක් ද මඤ්ජාඤායාට දෙවරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ත්‍රිභේදක හවාධගචිත්තයක් සුදුසු පරිදි උපදනේ ය.

සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් තමාගේ ගෝත්‍රභූචිත්තය මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමාගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට සමාන -පෙ- ඉපද නිරුධ වූ පසු සෝවාන් මාගීචිත්තයට පූච්චයෙන් ඇති වූ ගෝත්‍රභූචිත්තය අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවඡනය ද එයට අනතුරු ව ගෝත්‍රභූචිත්තය අරමුණුකොට කාමාවචර කුසල් අට අතුරෙන් එක්සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු පඤ්චචෝකාර ත්‍රිභේදක හවාධග චිත්තයන් අතුරෙන් එක්සිතක් හවාධගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. ඒ වීථියෙහි උපදනා මහාකුශල ජවනයට සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ ගෝත්‍රභූචිත්තය ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමේමා -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"සෙකො චොදනං පච්චවෙකකන්ති" යන අනුචාද පාලියෙහි චොදනං යනුවෙන් දැක්වෙන සකෘදගාමී අනාගාමී මාගී දෙකට පූච්චයෙහි චෝදන-කෘත්‍යයෙන් උපදනා මහාකුශල ඤානසමප්‍රයුක්ත චිත්තය එය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශල චිත්තයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. සකෘදගාමී අනාගාමී පුද්ගලයන් තමතමන් ගේ චෝදන චිත්තයන් මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමන් ගේ ප්‍රතිසන්ධි -පෙ- නිරුධ වූ පසු චෝදනකෘත්‍යයෙන් උපන් මහා කුශලචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවඡනය ද කාමකුසල් අටෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු

ත්‍රිහේතුක හවාඩග් තෙලෙස අතුරෙන් එක්තරා සිතක් හවාඩග්කෘත්‍යයෙන් උපදී. එසේ උපදනා කාමාවචර ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවනයන්ට වෝදනකෘත්‍යවත් ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචර කුශලය ආරම්භශුඝ්‍රකතියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො -පෙ-" යනුවෙන් දැක්වූ සේක.

"සෙක්කා මග්ගා වුට්ඨගිත්ථා මග්ගං පච්චවෙක්ඛන්ති" යන අනුවාදපාලියෙහි 'මග්ගං' යනුවෙන් දැක්වෙන හෙට්ඨමමාගී තුන "පච්චවෙක්ඛන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන මහා කුශලඥානසම්ප්‍රයුක්ත චිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. මෙහි සෝතාපත්තිමග්ග වීථිය යට කී පරිදි විඤාර කරනු. සෝචාත් මාගීයට එලයට පැමිණි යෝගාවචරයා තමා පැමිණි සෝචාත්මාගීය මෙනෙහි කරනු කැමැති කල්හි හවාඩග්වලන හවාඩගෝපච්ඡේදයන්ට අනතුරු ව සෝචාත් මාගීය අරමුණු කරමින් මනෝද්වාරාවස්ථනය ද මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර අතුරෙන් එක් සිතක් ජවන කෘත්‍යයෙන් සත්චරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු පසුවචෝකාර ත්‍රිහේතුක හවාඩග්චිත්තයන් ගෙන් එක්සිතක් හවාඩග්කෘත්‍යයෙන් උපදී. මේ වීථියෙහි මාගීය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ජවනයට සෝචාත්මාගීචිත්තය ආරම්භශුඝ්‍රකතියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො කුසලස්ස -පෙ-" දැක්වූ සේක. මේ නයින් සකෘදගාමී මාගී අනාගාමීමාගී වීථි හා ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාවීථි ද දක්වා ප්‍රත්‍යවීමේ ආකාරය විඤාර කරනු.

"සෙක්කා වා පුද්දස්සනා වා කුසලං අභිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති" යන මෙහි "කුසලං" යනුවෙන් දැක්වෙන ත්‍රෛභූමික කුශලය "අභිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන විදගීනා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. ශෛක්‍ෂයන් විසින් හෝ ප්‍රථග්ජනයන් විසින් හෝ ත්‍රෛභූමික කුශලය අභිත්‍යාදි වශයෙන් මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි හවාඩග්වලන හවාඩගෝපච්ඡේදයන්ට අනතුරුව ත්‍රෛභූමික කුශලයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවස්ථනය හා මහා කුසල් අට අතුරෙන් එක්සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් චරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ත්‍රිහේතුකහවාඩග් තෙලෙස අතුරෙන් යම්කිසි සිතක් හවාඩග්කෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. විදගීනා කිරීම් වශයෙන් මෙ බදු වීථිහු බොහෝ ඇති වෙති. ඒ වීථිවල කාමාවචර කුශල ජවනයන්ට ත්‍රෛභූමිකකුශලයන් ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවීම "කුසලො ධමමො -පෙ-" දැක්වූ සේක.

"සෙකඛා වා පුඤ්ජනා වා චේතොපරියඤාණෙන කුසල විතසමඛගිසස විතතං ජානන්ති" යන අනුචාද පාලියෙහි "කුසලවිතසමඛගිසස විතතං" යනුවෙන් දැක්වෙන අතීත සත් වන දිනයේ පටන් අනාගත සත්වන දින දක්වා ඇති කාලයෙහි අන්‍ය පුද්ගලයන් ගේ සන්තානයෙහි කාලත්‍රයට අයත්වූ අතීත් මාගී වර්ජිත කුසල සිත් විස්ස ඒවා දක්නා වූ ශෛක්‍ෂ පෘථග්ජනයන්ගේ චේතෝපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. චේතොපරිය කුසලාභිඤ්ඤාව ලබා සිටින්නාවූ ශෛක්‍ෂ පෘථග්ජන පුද්ගලයන් ගෙන් කෙනකු අතීත සත් වන දිනට හා අනාගත සත්වන දිනයටත් අතර කාලත්‍රයට අයත් වූ අතීත්මාගීයෙන් අන්‍ය වූ පරසන්තාන ගත කුසලයන් දකිනු පිණිස රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානයට සමවදිනු කැමති කල්හි හවාඛගවලන හවාඛෝපච්චේදයන්ට අනතුරු ව ආලෝක කසිතය අරමුණුකොට මනෝද්වාරාවර්ජන විතනය ඉපිද නිරුධ වේ. අනතුරුව එයම අරමුණුකොට මහාකුසල උපේක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්චාඤ නික්‍ෂණප්‍රාඤ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සතර වරක් හෝ තුන් වරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානවිතනය හවාඛග සන්තතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් ඉපදීමෙන් පසු හවාඛගයෝ වන්නාහ. අනතුරු ව පරවිතනය දැන ගැනීමට අධිෂ්ඨාන කිරීමේදී හවාඛග වලන හවාඛෝපච්චේදයන්ට අනතුරු ව අධිෂ්ඨානය ආචර්ජනය කිරීම් වශයෙන් ආචර්ජනවිතනය ද මහාකුසල සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් "ඉමස්ස විතතං ජානාමී" යි අධිෂ්ඨානකිරීම් වශයෙන් ජවන කෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාඛගයෝ වෙති.

එයට අනතුරු ව චේතෝපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවට පාදක වන රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානයට සමවැදීමේ දී ඉහත කී පරිදි ම නැවත සමාපජ්ජන වීථියක් වේ. පාදකධ්‍යානයෙන් නැගුණු පසු අතීත සප්තම දිනයට හා අනාගත සප්තම දිනයට අතර කාලත්‍රය පයභාපන්න වූ පරසන්තාන ගත අතීත්මාගීයෙන් අන්‍ය වූ කුසල සිත් විස්ස දක්නා වූ චේතෝපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවිතනය ඉපදීමේ දී හවාඛගවලන හවාඛෝපච්චේදයන්ට අනතුරු ව කුසලසිත් විස්ස අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහාකුසල උපේක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්චාඤ නික්‍ෂණප්‍රාඤ පුද්ගලයන්ට අනුරූප පරිදි සතරවරක් හෝ තුන්වරක් ජවනකෘත්‍යයෙන් උපන් පසු රූපාවචර කුසල පඤ්චමධ්‍යාන විතනය පරවිතනය දක්නා වූ චේතොපරිය අභිඤ්ඤාභාවයෙන් එක් වරක් උපදී. අනතුරු ව හවාඛගයෝ වෙති. අනතුරු ව හවාඛගවලන

හවාඩෙන්පවෙජ්දයන් ගෙන් පසු වේනොපරියඤාණයෙන් දක්නාලද පරචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය ද මහාකුසල් සිත් අටෙන් එක් සිතක් පරචිත්තය අරමුණු කොට ජවන කෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධවීමෙන් පසු හවාඩගයෝ වෙති. ඒ වීථියෙන් පරචිත්තය දැනගන්නේ ය. මේ වීථිවලින් අභිඤ්ඤාවීථියේ වේනෝපරිය ඤානය ප්‍රධාන රූපාවචර කුශල පසුවම ධ්‍යාන චිත්තයට හා එයට අනතුරු ව ඇතිවන වීථියේ මහාකුශල ජවනයන්ට ද පරසන්නාන ගත කුසල් සිත් විස්ස ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමො" -පෙ- දැක් වූ සේක.

"ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුසලයස"

යන අනුවාද පාලියෙහි දැක්වෙන වනීමානානිතභවයනහි ස්වසන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්ඤායනන කුශලය වනීමාන භවයෙහි ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය: ආකාසානඤ්ඤායනන කුශල ධ්‍යානය ලැබූ කාමත්‍රිභේතුක රූපභූමික ආකාසානඤ්ඤායනනභූමික පුද්ගලයන් නමින් ලබා සිටින ආකාසානඤ්ඤායනන ධ්‍යානයෙහි දෙස් දැක විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනධ්‍යානයේ ශාන්තභාවය දැක එය ලබනු පිණිස ආකාසානඤ්ඤායනන, කුශලවිඤ්ඤාණය අරමුණු කොට "විඤ්ඤාණං අනන්තං විඤ්ඤාණං අනන්තං" යි භාවනාවෙහි යෙදීමෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන ධ්‍යානය ලැබීමට සමීප වූ කල්හි හවාඩගවලන හවාඩෙන්පවෙජ්දයන් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු ආධ්‍යානමික සන්නානයෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්ඤායනන විඤ්ඤාණය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය වේ. අනතුරු ව මහාකුශල උපේක්ෂා සහගත ඤානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් දෙක අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ඤාප්‍රාඥයාට පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ යි සතර වරක් ද තික්ෂණප්‍රාඥයා හට උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ කියා තෙවරක් ද උපන් පසු විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුශලධ්‍යානය උපදනේ ය. එයට අනතුරුව පසුවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩග නවය ය, ආකාසානඤ්ඤායනන හවාඩගය යන මොවුන්ගෙන් එක් සිතක් හවාඩග කෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය.

විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනධ්‍යානය ලැබූ තැනැත්තේ එයට සම්වදිනු කැමති කල්හි හවාඩගවලන හවාඩෙන්පවෙජ්දයන්ට අනතුරුවූ අතීත වනීමාන භවදෙකින් එකකදී නමාගේ සන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්ඤායනන කුශලචිත්තය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය ද අනතුරුව මහාකුශලතෘතීයචිත්තද්වය අතුරෙන් එක්සිතක් මඤ්ඤාප්‍රාඥයෙක් වේ නම් පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සතර වරක්ද තික්ෂණප්‍රාඥයෙක් වේනම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තෙවරක් ද ඉපදීමෙන් පසු

වික්කාණකුචායනන කුශලධ්‍යානචිත්තය හවාසගසනනතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. එයට අනතුරු ව ත්‍රිභේතුක කාමහවාසින සතර ය රූපාවචර හවාසින පස ය. ආකාසානකුචායනන වික්කාණකුචායනන හවාසින දෙක ය යන මොවුන් අතුරෙන් එක් සිතක් හවාසිනකෘත්‍යයෙන් උපදින්නේ ය. එසේ උපදනා වික්කාණකුචායනන කුසල චිත්තයන්ට අතීත හවයේ හා වතීමාන හවයේ ඒ පුද්ගලයා ගේ සන්නාතයෙහි උපන් ආකාසානකුචායනන කුසල චිත්තයන් ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමේමා -පෙ- වදල සේක.

"ආකිකුචකුචායනන කුසලං නෙවසකුචා නාසකුචායනන කුසලස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන ආකිකුචකුචායනන කුසලය නෙවසකුචා නාසකුචායනන කුසලයට ප්‍රත්‍යය වන සැටි කියන ලද ක්‍රමය අනුව විසාර කරනු.

"කුසලා ඛක්ඛා ඉද්ධිවිධ කුචාණස්ස" යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලාඛක්ඛා" යනුවෙන් දැක්වෙන පාදක රූපාවචර කුශල පක්ඛමධ්‍යානනය "ඉද්ධිවිධකුචාණස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන ඉද්ධිවිධකුසලාභිකුචාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍ය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. රූපයන් නිමාණය කරනු පිණිස රූපාවචර පක්ඛමධ්‍යානනයට සමවැදීමෙහි දී තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට සමාන වූ සිතක් හවාසිනවලන හවාසිනපච්ඡේද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පෘථිවි කසිණ ප්‍රතිභාගනිමිත්ත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනනය ද මහාකුශල තෘතීයචිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ජුප්‍රාඤ නික්කණප්‍රාඤයන්ට අනුරූප පරිදි සතරවරක් හෝ තුන්වරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු රූපාවචර පක්ඛමධ්‍යාන චිත්තය හවාසිනසනනතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් උපදනේ ය. අනතුරු ව හවාසිනය වන්නේ ය.

අනතුරු ව "සතං හොමි, සහස්සං හොමි" යනාදීන් අධිෂ්ඨාන කරන කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට -පෙ- පසු අධිෂ්ඨානනය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනනය ද මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එකක් අධිෂ්ඨාන ජවන කෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු හවාගයෝ වෙති.

නැවත ඉද්ධිවිධ කුසලාභිකුචාවට පාදකවනු පිණිස රූපාවචර කුශල පක්ඛමධ්‍යානනයට සමවදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිචිත්තයට -පෙ- පසු පථිවි කසිණපචිභාගනිමිත්ත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනනය ද මහාකුශල තෘතීය චිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ජුප්‍රාඤ -

නීක්‍ෂණප්‍රාඥ පුද්ගලයන් ගේ වශයෙන් සතරවරක් හෝ තුන්වරක් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු රූපාවචර කුශල පක්‍ෂවිධාන විනයය හවාංග සන්නතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාංගයෝ වන්නාහ.

අනතුරු ව ඉද්ධිවිධ අභික්‍ෂාචිත්තය උපදනා කල්හි නමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විනයයට -පෙ- පසු රූපාවචර කුශල පක්‍ෂවිධාන අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහා කුශල තෘතීයද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මැනීක්‍ෂණප්‍රාඥයන් ගේ වශයෙන් සතර වරක් හෝ තුන්වරක් ද උපන් පසු රූපාවචර පක්‍ෂවිධාන විනයය පාදක රූපාවචර පක්‍ෂවිධාන අරමුණු කරමින් ශතසහස්‍රාදි රූපයන් නිමාණය කරමින් සෘද්ධිවිධ අභිඥාකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් උපදනේ ය. අනතුරුව හවාංගයෝ වෙති. මේ වීථියට පසු නිර්මිත රූපයන් අරමුණු කොට තදනුවනීක මනෝද්වාරවිච්ඡා වෙති.

මේ වීථිවල පාදකරූපාවචර කුශලපක්‍ෂවිධාන අභික්‍ෂා රූපාවචර කුසල පක්‍ෂවිධාන විනයයට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" දැක්වූ සේක.

"කුසලා ඛණ්ඩා වෙනොපරියක්‍ෂණං" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන අතින් සප්තමදිනයේ පටන් අනාගත සප්තම දිනය දක්වා කාලයෙහි කාලත්‍රයයට අයත් පරසන්නානගත අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස වෙනොපරිය කුසලාභික්‍ෂාවට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ඉද්ධිවිධක්‍ෂණයෙහි කියනලද ක්‍රමය අනුව විසතර කරනු. වෙනොපරියක්‍ෂණයට පාදක වනුයේ ආලෝකකසිණය අරමුණු කරන පක්‍ෂවිධාන ය. අධිෂ්ඨානවීථියට අරමුණු වන්නේ අභීන්මාගීයෙන් අත්‍ය වූ පරසන්නානගත කුසල් සිත් විස්සය. "ඉමස්ස කුසලවිත්තං ජානාමි" යි අධිෂ්ඨාන කළ යුතු ය. අභිඥාචිත්තයට අරමුණු වන්නේ ද ඒ කුසල් සිත් විස්සමය. මෙහි වෙනස එ පමණය.)

"කුසලා ඛණ්ඩා පුබ්බෙතිවාසානුස්සති ක්‍ෂණං" යන අනුවාද- පාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් ගැනෙන අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විස්ස පුබ්බෙතිවාසනානුස්සති කුසලාභික්‍ෂාවට ආරම්භශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධම්මො -පෙ-" දැක්වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විසතර කරනු. මෙහි ද පාදක වනුයේ ආලෝක කසිණය අරමුණු කරන පක්‍ෂවිධාන ය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "පුබ්බෙතිවුත්ථං කුසලං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීථියට හා අභිඥාවීථියට අරමුණු වන්නේ කුසල් සිත් විස්ස ය.)

"කුසලා ඛන්ධා යථාකමමුපගඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛන්ධා" යනුවෙන් ගැනෙන අතීත ලෝකික කුසල් සිත් සනොලොස යථාකමමුපග කුසලාභික්ඤාවට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමමො -පෙ- දැක් වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විස්තර කරනු. මෙහි ද පාදක වනුයේ ආලෝකකසිත පඤ්චමධ්‍යානයය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "අතීතං කමමං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීරියට හා අභික්ඤාවීරියට අරමුණුවන්නේ ද අතීත ලෝකික කුසල් සිත් සනොලොස ය.)

"කුසලා ඛන්ධා අනාගතංසඤාණස්ස" යන අනුවාදපාලියෙහි "කුසලා ඛන්ධා" යනුවෙන් ගැනෙන අතීත්මාභීයෙන් අන්‍ය වූ අනාගත කුසල් සිත් විස්ස අනාගතංස කුසලාභික්ඤාවට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමමො -පෙ-" දැක් වූ සේක. (ප්‍රත්‍යය වන අයුරු විස්තර කරනු. පාදක වනුයේ ආලෝක කෘත්ස්‍යත පඤ්චමධ්‍යානය ය. අධිෂ්ඨාන කළ යුත්තේ "අනාගතං ඛන්ධං ජානාමි" කියා ය. අධිෂ්ඨාන වීරියට හා අභික්ඤාවීරියට අරමුණු වන්නේ අනාගත කුසල් සිත් විස්සය.)

කුසලපදවිසානචාරයට අනතුරුව අකුසලපදවිසානචාරය වදළ සේක. කුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භණපට්ටියෙන පට්ටියො, දුතං දඛා සීලං සමාදිසිඛා -පෙ- දෙමනස්සං උප්පජ්ජති.

උරුබෝධපදයන්ගේ අඵ - අස්සාදෙති, ඒ කාමාවචරකුසලය සෝමනස්ස - සහගත ලෝභසමප්‍රසුක්ක විතනයෙන් අනුභව කරයි: අභිතඤ්ඤා, ඒ කුශලය ගැන තෘෂ්ණාසහගත සිතින් සතුටු වෙයි: දෘෂ්ටි වශයෙන් හෝ සතුටු වෙයි: රාගො උප්පජ්ජති: හොඳ පිතකැ යි ඇල්ම ඇති වෙයි: දිට්ඨි උප්පජ්ජති, මම පින් කෙළෙමි ය, මාගේ පින් ය කියා දෘෂ්ටිය උපදී. විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, එය පින්ක ද පින්ක නොවේ ද යනාදීන් සැකය උපදී: උධවචං උප්පජ්ජති, වික්‍ෂෙපඤ්ඤාවය (කලබල ගතිය) ඇති වේ: දෙමනස්සං උප්පජ්ජති, දන්දීම ආදියෙන් මවිසින් වරදක් කරන ලද්දේ ය මෝඩකමක් කරන ලද්දේය යනාදීන් දෙමිතස උපදී: ක්‍ධානෙ පරිභිනෙ විප්පට්ඨාරස්සදෙමනස්සං උප්පජ්ජති, ධ්‍යානය පිරිහුණුකල්හි නැවත සිහිකරන්නා හට දෙමිතස උපදී: සම්පුණ්ණකොට පදවී කියනු.

කුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස යනාදි පාලියෙහි අදහස මෙසේ ය. කුශලධර්මය අකුශල ධර්මය හට ආරම්භණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ. කෙසේ උපකාර වේ ද යත්, දන් දී මා විසින් උසස් පින්ක කරගන්නා ලද්දේය යි, ඒ කාමාවචර කුශලය සෝමනස්ස සහගත ලෝභසමප්‍රසුක්ක සිතින් ආස්වාදනය කරන කල්හි ලෝභමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, මගේ පින් ඉතා හොඳය' යි ඒ පින් ගැන සතුටු වන කල්හි

ප්‍රීති සහගත ලෝහමූල විකනයට ද පිනට ඇලුම් කරන කල්හි රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අටට ද, "මම පිනක් කෙළෙමි" යි වරදවා ගන්නා කල්හි දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද, දන් දී මා කෙළේ පිනක් ද පවක් ද යනාදීන් ස්ථක ඇති වන කල්හි විවිකිත්සාසහගත විකනයට ද විකෘෂ්ට වන කල්හි උධව්ව සහගත විකනයට ද, දන් දී පසුව ඒ ගැන නොසතුටුවන කල්හි දෝමනසුසහගත සිත් දෙකට ද ඒ කාමාවචර කුශලය ආරම්භ ශක්තියෙන් උපකාරක වේ. සීලං සමාදිශිණා යනාදිය ද මේ නයින් විසාර කරනු.

විචිතියෙහි "කුසලො ධමො" යන කතීපාඨයෙන් ලෝකික කුසල් සිත් සනොළොස වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. "අකුසලසස ධමමසු" යන සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සත්විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "ආරම්භ පච්චයෙන" යන කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි ආරම්භ ආරම්භොධිපති ආරම්භු-පනියසය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භ සධ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

"දනං දණ්ඩා නං අසායාදෙති" යනාදි අනුචාදපාලියෙහි "දනං දණ්ඩා" යනුවෙන් ගැනෙන න්‍යාගචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "නං අසායාදෙති" යනුවෙන් ගැනෙන ලෝහමූල සෝමනසු සහගත සිත් සතරට ද, "අභිතඤ්ඤා" යනුවෙන් ගැනෙන ප්‍රීතිය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් සතරට ද, "රාගො උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අටට ද, "දිට්ඨි උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන දෘෂ්ටි ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් සතරට ද, "විචිකිත්සා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන විචිකිත්සා සහගත විකනයට ද, "උධව්වං උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ඔෂධන්‍ය සහගත විකනයට ද, "දෙමනසුං උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ද්වේෂමූල සිත් දෙකට ද ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. පරිත්‍යාග චේතනාව ප්‍රධාන කොට ඇති මහාකුසල් සිත් අට අරමුණු කොට ආස්වාදනාභිතඤ්ඤා දි වශයෙන් අකුශලජවනවිතතවිචිත් උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසංකීර්තනයට සමාන සිතක් හවාධගවලන හවාධෙග්පචේජද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු පරිත්‍යාගචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජන විකනය ඉපද නිරුධ වේ. එයට අනතුරු ව කුශලය ආස්වාදනය කරන්නේ නම් සෝමනසුසහගත ලෝහමූල සිත් සතර අතුරෙන් එකක් ද, සතුටු වන්නේ නම් සප්‍රීතික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනසුසහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, ඇලුම් කරන්නේ නම් රාගප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට අතුරෙන් එකක් ද, වරදවා ගන්නේ නම්

ලෝභමූල දෘෂ්ටිසහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, සෑක කරන්නේ නම් විවිකිතසා සහගත සිත ද, වික්ෂිප්ත වන්නේ නම් මෘධන්‍ය සහගත විතතය ද, නොසතුටුවන්නේ නම් ද්වේෂමූල සිත් දෙකින් එකක් ද, ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ඉපද නිරුධ වේ. එය විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් එකොළොස් තදරමමණයන්ගෙන් එක් සිතක් දෙවරක් ඉපද නිරුධ වූ පසු සුදුසු පරිදි කාමභවාධායෝ උපදනාහ. අවිභූතාරමමණවීථියක් වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව සුදුසු පරිදි පඤ්චවෝකාර භවාධායෝ වෙති. මේ වීථියෙහි අකුශලජවනයන්ට කාමාවචර කුශලය ආරමමණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවීම 'කුසලො ධමේමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො" යනුවෙන් වදල සේක.

"සීලං සමාදිගිත්වා තං අස්සාදෙති" යනාදි අනුචාදපාලියෙහි "සීලං සමාදිගිත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය "තං අස්සාදෙති" යනුවෙන් දැක්වෙන ලෝභමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, -පෙ- ද්වේෂමූල සිත් දෙකට ද ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ සීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දෙළොස් අකුශලයන්ට ම ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන අකාරය ඉහත කී පරිදි විස්තර කරනු.

"උපොසථකමමං කත්වා තං අස්සාදෙති" යනාදි අනුචාද පාලියෙහි "උපොසථ කමමං කත්වා" යනුවෙන් දැක්වෙන අෂ්ඨාධාන පෞෂඨ ශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුසලය -පෙ- (ඉහත කී පරිදි විස්තර කරනු.)

"පුබ්බෙ සුවිණණාති අස්සාදෙති" යනාදි අනුචාද පාලියෙහි "පුබ්බෙ සුවිණණාති" යනුවෙන් දැක්වෙන පෙර පවත්වන ලද දත ශීල අභ්‍යාධාන ශීල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය -පෙ- විස්තර කරනු.

"කධානා වුච්චන්තිකා කධානං අස්සාදෙති" යනාදි අනුචාද පාලියෙහි 'කධානා' යනුවෙන් දැක්වෙන මහදාන කුශල නවය -පෙ- විස්තර කරනු.

"කධානෙ පරිහීනෙ විප්පට්ඨාරියස්ස දෙමනස්සං උප්පජ්ජති" යන අනුචාදපාලියෙහි "කධානෙ පරිහීනෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන පරිහීන මහදාන කුශල ධ්‍යානය "දෙමනස්සං උප්පජ්ජති" යනුවෙන් දැක්වෙන ද්වේෂමූලික අකුශල ජවනයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය: යම් කිසි නුසුදුසු කරුණකින් පිරිහුණා වූ ධ්‍යානය අරමුණු කොට ද්වේෂමූලජවනය උපදනා කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධිවිතනයට සමාන වූ කාමත්‍රිහේතුක භවාධායක් භවාධානවලන

හවාඩෝපවේද ද වශයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු "පරිහීනධානිය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද, එයට අනතුරු ව ද්වේෂමූලචිත්තද්වයෙන් එක් සිතක් ජවන කෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද, ඉපදීමෙන් පසු ඒ පුද්ගලයා කාමත්‍රිභේතුකෝපේක්ෂාසහගත චිත්තයකින් පිළිසිඳගත් කෙනකු වී නම් කාමත්‍රිභේතුකෝපේක්ෂාසහගත හවාඩග දෙකින් එක් සිතක් හවාඩගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. හේ සෝමනස්ස ප්‍රතිසන්ධියකු වී නම් උපේක්ෂාසහගත සන්තීරණ චිත්තය පෙර පුරුදු අරමුණක් ගනිමින් ආගන්තුක හවාඩගකෘත්‍යයෙන් ඉපද නිරුධ වීමෙන් පසු එයින් අනන්තරාදි ප්‍රත්‍යයන් ලැබ කාමත්‍රිභේතුක සෝමනස්ස හවාඩග දෙකින් එක් සිතක් හවාඩගකෘත්‍යයෙන් උපදනේ ය. මේ වීථියෙහි අකුශලජවනයන්ට පරිහීන ධානකුශලය ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමමො -පෙ- පව්වයො යනුවෙන් වදල සේක.

කුසලපදවසානවාරයට අනතුරු ව අබ්‍යාකතපදවසානවාරය වදල සේක. එනම්, "කුසලො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස -පෙ- අනාගතංස ඤාණස්ස ආචජනාය ආරම්භපව්වයෙන පව්වයො" යනුයි. පදථී, විපාකො නදරම්භනා උප්පජ්ජති, විපාකචිත්තය නදරම්භනාවයෙන් උපදී: සෙස්ස සුගම ය.

"කුසලො ධමමො" යන කතී: පාඨයෙන් එක් විසි කුශල චිත්තය වූ ප්‍රත්‍යය ධමීය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් නදරම්භන එකොළොස් ය, පඤ්ඤාද්වාරාවර්ජනයෙන් අන්‍ය වූ කාමක්‍රියා දශය ය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායතන විපාකක්‍රියා දෙක ය, නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතන විපාක ක්‍රියා දෙක ය, වෙනෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්සති යථාකම්මුපග අනාගතංස ක්‍රියාහිඤ්ඤාවෝ ය, චිරති අප්‍රමාණය වර්ජිත චෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්සාධයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වරලැබෙන ආරම්භ ආරම්භාධිපති ආරම්භපතිස්සය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භශක්තිය ලැබේ.

"අරනා මග්ගා වූච්ඨතිත්වා මග්ගං පව්වචෙකති" යන අනුවාද පාලියෙහි "මග්ගා" යනුවෙන් දැක්වෙන අභීත්මාථී කුශලය "පව්වචෙකති" යනුවෙන් දැක්වෙන ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන කාමක්‍රියා චිත්තයන්ට ආරම්භ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේ ය. අභීත්මාථීවීථිය විසාර කරනු. අභීත් පුද්ගලයා නමා ලත් අභීත්මාථීය ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරනු කැමති කල්හි නමා හේ ප්‍රතිසන්ධි චිත්තයට -පෙ- අභීත්මාථීය අරමුණු කොට

මනෝද්වාරාවර්ණන ද මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරින් එක් සිතක් ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා ජවන කෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදී නිරුධ වීමෙන් පසු හවාධගය වේ. මේ වීථිවල අභිනමාගී විත්තය එය ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමක්‍රියා විත්තයන්ට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම "කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතසස -පෙ-" වදල සේක.

"සුඛෙ ච සුචිණ්ණානි පච්චෙකකති" මෙහි පච්චෙකකති යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන කාමක්‍රියා ජවනයෝ ය. වීථිය දක්වා විහාර කරනු. "කුසලං අනිච්චනො" යනාදිය ද එසේ ම විහාර කරනු.

"වෙනොපරියඤාණෙන කුසලවිත්ත සමඛිග්‍ය්‍යු විත්තං ජානාති" මෙහි ක්‍රියාහිඤ්ඤාව ගැනීම ම වෙනස ය.

"සෙකඛා වා පුච්ඡන්තා වා කුසලං අනිච්චනො -පෙ- නදරමමණනා උප්පජ්ජති" යන අනුවාද පාලියෙහි "කුසලං" යනුවෙන් ගැනෙන කාමාවචර කුසලය "සෙකඛා වා පුච්ඡන්තා වා කුසලං අනිච්චනො දුක්ඛනො අනත්තනො විපසයති කුසලෙ නිරුධෙ විපාකො නදරමමණනා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන අනිත්‍ය දෘඪ අනාත්ම වශයෙන් විදහිනා කරන කාමාවචර කුසල ජවනය කෙරෙන් උපදනා නදරමමණ එකොළොසට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය - කාමකුසලය අරමුණු කොට උපදනා විදහිනා ජවනය කෙරෙන් නදරමමණය ඉපදීමට ආරම්භණ නමාගේ ප්‍රතිසන්ධි විත්තයට -පෙ- පසු කාමකුසලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ණනය ද එයට අනතුරුව මහාකුසලයන් ගෙන් එක් සිතක් විදහිනා ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු එකොළොස් නදරමමණයන් ගෙන් එක් සිතක් නදරමමණකෘත්‍යයෙන් උපදී. අනතුරුව සුදුසු හවාධගවිත්තයක් වේ. මේ වීථියෙහි නදරමමණ විත්තයට විදහිනා කරනු ලබන කාමාවචර කුසලවිත්තයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම කුසලො ධමේමා අඛ්‍යාකතසස -පෙ-" වදල සේක, (රූපාරූප කුසලයන් අනිත්‍යාදී වශයෙන් මෙනෙහි කිරීමේ දී නදරමමණය නො වන බැවින් මෙහි කාමකුසලයම ගන්නා ලදී.)

"කුසලං ආය්‍යාදෙති අභිනඤ්ඤානි -පෙ- නදරමමණනා උප්පජ්ජති" යන අනුවාදපාලියෙහි 'කුසලං' යනුවෙන් ගැනෙන කාමාවචර කුසලය "අය්‍යාදෙති අකුසලෙ නිරුධෙ විපාකො නදරමමණනා උප්පජ්ජති" යනුවෙන් ගැනෙන ලෝභමූල සෝමනස්ස සහගත විත්තයන් කෙරෙන් වන නදරමමණයට ද, 'අභිනඤ්ඤානි අකුසලෙ නිරුධෙ විපාකො නදරමමණනා

උපසර්ජනී' යනුවෙන් දැක්වෙන සමීචික තෘෂ්ණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝම-
 නය්‍ය සහගත ජවනයන් කෙරෙන් වන තදරමමණයට ද, 'රාගො උපසර්ජනී
 අකුසලෙ -පෙ- උපසර්ජනී' යනුවෙන් දැක්වෙන රාග ප්‍රධාන ලෝහමූල
 ජවනයන් කෙරෙහි වන තදරමමණයට ද, "දිට්ඨි උපසර්ජනී -පෙ- අකුසලෙ
 -පෙ- උපසර්ජනී" යනුවෙන් දැක්වෙන දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත ජවනයන් කෙරෙන්
 වන තදරමමණයට ද, 'විචිකිච්ඡා උපසර්ජනී අකුසලෙ -පෙ- තදරමමණනා
 උපසර්ජනී' යනුවෙන් දැක්වෙන විචිකිච්ඡා සහගත ජවනය කෙරෙන් වන
 තදරමමණයට ද, "උධව්වං උපසර්ජනී -පෙ- විපාකො තදරමමණනා
 උපසර්ජනී" යනුවෙන් දැක්වෙන උධව්වසහගත ජවනය කෙරෙන් වන
 තදරමමණයට ද, "දෙමනස්සං උපසර්ජනී -පෙ- තදරමමණනා උපසර්ජනී"
 යනුවෙන් දැක්වෙන දෝසමූල ජවනය කෙරෙන් වන තදරමමණ සයටද
 ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. කාමකුලය ආරමමණකොට
 ආස්වාදනාභිනන්දනාදී වගයෙන් උපදනා අකුසල ජවනයන් කෙරෙන්
 තදරමමණය වීමෙහි දී හවාධගවලන හවාධගෝපවේජදයන්ට අනතුරුව
 කාමකුලය ආරමමණ කොට මනෝද්වාරාවර්ජනයද, කාමකුලය ආරමමණ
 කොට එය ආස්වාදනය කෙරේ නම් ලෝහමූල සෝමනය්‍යසහගත සිත්
 සතරෙන් එකක් ද, එයට සතුටු වේ නම් සමීචික තෘෂ්ණාව ප්‍රධාන
 ලෝහමූල සෝමනය්‍ය සහගත සිත් සතරෙන් එකක් ද, එයට ඇලුම් කෙරේ
 නම් රාගය ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට අතුරෙන් එකක් ද, වරදවා
 ගනීනම් දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්තසිත් සතරෙන් එකක් ද, සෑක කෙරේ නම්
 විචිකිත්සා සහගත චිත්තය ද, විකම්පන නම් මාධ්‍යසහගත චිත්තය ද,
 නො සතුටු වේ නම් දවේෂමූල සිත් දෙකින් එකක් ද ජවනකෘත්‍යයෙන්
 සත් වරක් ඉපදීමෙන් පසු එකොළොස් තදරමමණයන් ගෙන් එක්
 සිතක් තදරමමණකෘත්‍යයෙන් දෙවරක් උපදී. අනතුරුව කාමහවාධගයන්
 ගෙන් එක් සිතක් සුදුසු පරිදි උපදී. මේ චිත්තවිචියෙහි තදරමමණයට
 කාමාවචර කුලය ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො
 ධමෙමා අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-' වදල සේක.

"ආකාසානක්ඛායනන කුසලං වික්ඛාණක්ඛායනන විපාකස්ස ච
 කිරියස්සච" යන අනුචාදපාලියෙහි 'ආකාසානක්ඛායනන කුසලං'
 යනුවෙන් දැක්වෙන අතීතභවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි ඇති වූ
 ආකාසානක්ඛායනන කුසලය 'වික්ඛාණක්ඛායනන විපාකස්ස' යනුවෙන්
 දැක්වෙන ප්‍රතිසන්ධි හවාධගව්‍යුති වගයෙන් පවත්නා වික්ඛාණක්ඛායනන
 විපාකයට ආරමමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. කාමසුගතිභූමි සත්‍යය, අසංඥ භූමියෙන් අන්‍ය වූ රූපභූමි පසළොස් ය, අකාසානඤ්චායනන භූමිය යන භූමි තෙවිස්සෙන් වූතව විඤ්ඤාණඤ්චායනන භූමියෙහි උපදනා පුද්ගලයන්ගේ මරණාසන්න විචීය ජවනයට අනතුරු ව වූනිය වන විචීය ය, හවාධගයට අනතුරුව වූනිය වන විචීය යයි දෙවැදූරුමි වේ. ජවනයට අනතුරුව වූනිය වන විචීය උපදනා කලහි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාධග නවය ය, ආකාසානඤ්චායනන හවාධග ය යන මොවුන්ගෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් ගෙන් එකක් අරමුණුකොට හවාධගවලන හවාධගෝපවෙජ්ඨ වගයෙන් ඉපද නිරුධ වූ පසු ආධ්‍යාත්මසන්නානයෙහි සුචියෙහි ඇති වූ ආකාසානඤ්චායනන කුගලය වූ කම්නිමිත්ත අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය හා කාමාවචර මරණාසන්නජවන විත්තයක් පස්වරක් ඉපද නිරුධ වේ. අනතුරුව පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුකව්‍යුති නවය ය ආකාසානඤ්චායනන ව්‍යුතිය ය යන මොවුන් ගෙන් එක් සිතක් කම් කම්නිමිත්ත ගතිනිමිත්තයන් ගෙන් එකක් අරමුණු කොට ව්‍යුතිකෘත්‍යයෙන් එක්වරක් ඉපදීමෙන් පසු විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාකවිත්තය මරණාසන්න ජවනය විසින් ගන්නාලද සුචිභවයෙහි ආධ්‍යාත්මසන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායනන කුගලය වූ කම්නිමිත්තය අරමුණුකොට ප්‍රතිසන්ධිකෘත්‍යයෙන් එක් වරක් උපදනේ ය, අනතුරුව ඒ විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාකවිත්තය ම හවාධගකෘත්‍යයෙන් සොළොස්වරක් හෝ පසළොස්වරක් උපන් පසු අභිනවභවය වූ විඤ්ඤාණඤ්චායනන ප්‍රතිසන්ධි නාමසන්ධියන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවඡ්ඡනය ද හවතිකන්තික ලෝභ ජවනය සන්වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු විඤ්ඤාණඤ්චායනන හවාධගය වේ. මෙසේ ප්‍රතිසන්ධි හවාධගවගයෙන් හා අවසානයෙහි ව්‍යුති වගයෙන් ද උපදනා වූ විඤ්ඤාණඤ්චායනන විපාකයට ආකාසානඤ්චායනන කුසලය ආරමණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධමො අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ-" වදල සේක.

'අකාසානඤ්චායනන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායනන කිරියස්ස' යන අනුවාදපාලියෙහි "අකාසානඤ්චායනන කුසලස්ස" යනුවෙන් දැක්වෙන වනීමානභවයේ හෝ අතීතභවයෙහි ස්වසන්නානයෙහි ඇති වූ අකාසානඤ්චායනන කුසලය විඤ්ඤාණඤ්චායනන කිරියවිත්තයට ආරමණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන අකාරය මෙසේය:- කාමරූප ආකාසානඤ්චායනන භූමිත්ති අෂ්ටසමාපත්තිලාභි අනාගාමීපුද්ගලයා අතීතවයට පැමිණ ආකාසානඤ්චායනන කිරියාසමාපත්තියට සමවැදීමට පෙරාතුව ම නේව- සඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන සමාපත්තියෙහි පටන් ප්‍රතිලෝම ක්‍රමයෙන්

සමාපනතිවලට සමවැදීමේ වශයෙන් හෝ ප්‍රථමධ්‍යානයෙහි පටන් ඒකනතරික ක්‍රමයෙන් සමාපනතිවලට සමවැදීමේ වශයෙන් හෝ විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන ක්‍රියාසමාපනතියට සමවදිනු කැමති කල්හි හවාඩගවලන හවාඩගෝපවේදයන්ට අනතුරුව වනීමානභවයෙහි ආධ්‍යාත්මික සන්තානයෙහි අතීතයෙහි ඇතිවූ අකාසානඤ්ඤායනන කුශලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවච්ඡනය ඉපද නිරුධ වූ පසු මහාක්‍රියා තෘතීයචිත්තද්වය අතුරෙන් එක් සිතක් මඤ්ඤාප්‍රාභූතියක් වේ නම් පරිකම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් සන්තරවරක් ද නිඤ්ඤාප්‍රාභූතියක් වේ නම් උපචාර අනුලෝම ගෝත්‍රභූ වශයෙන් තුන්වරක් ද ඉපද නිරුධ වූ පසු විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කිරියා විත්තය හවාඩග සන්තතිය සේ බොහෝ වාර ගණනක් ඉපදීමෙන් පසු සුදුසු හවාඩගචිත්තයක් උපදනේය. (රහත් වීමෙන් පසු ආකාසානඤ්ඤායනන ක්‍රියා සමාපනතියට සමවන් රහතුන්ට විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන විත්තය ඇති වන්නේ අකාසානඤ්ඤායනන ක්‍රියාව ම අරමුණු කොට ගෙන ය. එබැවින් ආකාසානඤ්ඤායනන ක්‍රියාසමාපනතියට සමවන් අතීතපුද්ගලයාහට ආකාසානඤ්ඤායනන කුශලය අරමුණු කොට විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන විත්තයක් නූ පදී.)

විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන භූමියෙහි අතීත පුද්ගලයා විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන ක්‍රියා සමාපනතියට සමවදිනු කැමති කල්හි හවාඩගවලන හවාඩගෝප-වේදයන්ට අනතුරුව අතීතභවයෙහි ආධ්‍යාත්මිකසන්තානයෙහි ඇතිවූ ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවච්ඡනයද මහාක්‍රියා තෘතීයද්වයෙන් එක් සිතක් තුන්වරක් හෝ සන්තර වරක් ද ඉපදීමෙන් අතීතභවයේ අකාසානඤ්ඤායනන කුසලය අරමුණුකොට විඤ්ඤා-නඤ්ඤායනන කිරියා විත්තය හවාඩගසන්තතිය මෙන් බොහෝ වාරගණනක් ඉපදීමෙන් පසු විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන හවාඩගය වේ. (විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන භූමියෙහි ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලය නො ලැබෙන බැවින් එහි රහතුන් ගේ විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කිරියවිත්තයට අතීතභවයේ ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලයම අරමුණු වේ.) මේ වීථිවල විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කිරිය විත්තයන්ට ආකාසානඤ්ඤායනන කුසලය ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයා වීම "කුසලො ධමමා අබ්‍යාකතස්ස -පෙ-" වදල සේක.

"ආකීඤ්ඤායනන කුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච" යනුද වුක්කානුසාරයෙන් විහාර කරනු. (කිරියස්සා ති අරහත්තං පච්චා අසමාපනනපුබ්බ ආකාසානඤ්ඤායනනෙ පටිලොමනො වා එකනතරික වසෙන වා සමාපනන කිරියාය" යනු අටුවා යි. පටිලොමනො වා එකනතරික වසෙනවා ති වදනෙනවා අනුලොමනො සමාපච්ඡනෙ යෙහුයෙහන ආසනන සමාපනතියා ආරම්භණභාවො දස්සිතො ති

ද්විතීයිකය. යථා පන පවිලෝමනෝ එකතරික වසෙනා පි සමාපජ්ජ-
නකයා අනාසනනාපි සමාපනති ආරම්භං හොති එවං අනුලෝමනෝ
සමපජ්ජනකයා පි හවෙයා ති" යනු විකාශි.)

"කුසලා ඛණ්ඩා වෙනොපරියක්ඛණ්ණං" යන අනුචාදපාලියෙහි
"කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන පරසනානගත කුසලවිතකය
"වෙනොපරියක්ඛණ්ණං" යනුවෙන් දැක්වෙන වෙනෝපරිය කිරියා
අභික්ඛාදාදාදා ද, -

"කුසලා ඛණ්ඩා පුබ්බෙතිවාසනාසංඝි කුසලං" යන අනුචාද
පාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන පුච්චිභවයනහි වූ
කුසලය "පුබ්බෙතිවාසනාසංඝි කුසලං" යනුවෙන් දැක්වෙන
පුබ්බෙතිවාසනාසංඝි කිරියා අභික්ඛාදාදාදා ද, -

"කුසලා ඛණ්ඩා යථාකම්මපගක්ඛණ්ණං" යන අනුචාදපාලියෙහි
"කුසලා ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන අනිත ලෝකිකකුසලයන්
"යථාකම්මපගක්ඛණ්ණං" යනුවෙන් දැක්වෙන යථාකම්මපග කිරියා
අභික්ඛාදාදාදා ද, -

"කුසලා ඛණ්ඩා අනාගතංස කුසලං" යන අනුචාදපාලියෙහි "කුසලා
ඛණ්ඩා" යනුවෙන් දැක්වෙන අනාගත එක්විසි කුසල විතකය 'අනාගතං-
සක්ඛණ්ණං" යනුවෙන් දැක්වෙන අනාගතංස කිරියා අභික්ඛාදාදාදා ද, -

"කුසලා ඛණ්ඩා ආචර්ජනාය" යන අනුචාදපාලියෙහි "කුසලා ඛණ්ඩා"
යනුවෙන් දැක්වෙන කුසලසිත් එක්විසිස "ආචර්ජනාය" යනුවෙන් දැක්වෙන
කුසලය අරමුණු කරන මනෝද්වාරාවර්ජනකයට ද ආරම්භ ශක්තියෙන්
ප්‍රත්‍යය වීම 'කුසලො ධම්මො කුසලං ධම්මං ආරම්භං පච්චයෙන
පච්චයො" යනුවෙන් වදල සේක. ප්‍රත්‍යය වන අකාරය වූකතානුසාරයෙන්
විතතච්චි උදරා විස්තර කරනු.

කුසලපදවාරයට අනතුරුව අකුසලපදවාරය වදල සේක. එද
අකුසලපදවසානවාරය ය, කුසලපදවසාන වාරය ය, අභ්‍යාකත පදවසාන
වාරය ය යන මොවුන් ගේ වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින්
අකුසලපදවසානවාරය පළමු කොට වදල සේක. එනම් "අකුසලො ධම්මො
අකුසලං - පෙ- උධවං උපජ්ජති" යනුයි. පදච්චි සුගම ය.

විචිපාලියෙහි "අකුසලො" යන කතීපාදයෙන් අකුසල සිත්
දෙලොසය වෙනසික සත්විසිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්.
සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්තන වූ ඒ ධම්මෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන්

ආරම්භණ, ආරම්භණාධිපති, ආරම්භණපතිසංඝය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණ ශක්තිය ලැබේ.

"රාගං අසාදෙති" යනාදි අනුචාදපාලියෙහි "රාගං" යනුවෙන් රාගය ප්‍රධාන ලෝභමූල විනෝතපාදය ද "අසාදෙති" යනුවෙන් ආස්වාදනය කරන ලෝභමූල සෝමනසා සහගත විතනයන් ද "අහිතඤ්ඤි" යනුවෙන් සප්තික තෘෂ්ණාව ප්‍රධාන ලෝභමූල සෝමනසා සහගත විතනයන් ද ගනිමින් රාගො යනුවෙන් රාගප්‍රධාන ලෝභමූල විතනයන් ද ඉතිරි පදවල අභිධෙයා වූකතානුසාරයෙන් ද ගනිමින් සියල්ල විථි දක්වමින් විසාර කරනු.

අකුසලපදවසානවාරයට අතතුරුව කුසලපදවසානවාරය වළ සේක. එනම්, "අකුසලො ධමො කුසලසා -පෙ- අනාගතංස ඤාණසා ආරම්භණපච්චයෙන පච්චයො" යනු යි. පදම් සුගම ය.

එහි අදහස මෙ සේ ය:- අකුසල ධර්මය කුසල ධර්මයට ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන්නේ මෙ සේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් සෝවාන් මාභීයෙන් ප්‍රභාණය කළ දෘෂ්ටි විචිකිතසා ද්වය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කල්ලෙයෝ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුසලයට ද, සකෘදගාමී පුද්ගලයා විසින් සකෘදගාමීමාභීයෙන් තුනිකිරීම් වශයෙන් ප්‍රභාණය කළ මාදරික රාග ද්වේෂ මෝහයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුසල විතනයට ද, අනාගාමී පුද්ගලයා විසින් අනාගාමී මාභීයෙන් ප්‍රභාණය කළ කාමරාග ව්‍යාපාදයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කල්ලෙයෝ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් සෝවාන්මාභීයෙන් අප්‍රහිත ලෝභ දෝස මෝහ මාන ථීන උඤ්චව අහිරික අනෝතතප්ප යන කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කල්ලෙයෝ අප්‍රහිත කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, සකෘදගාමී පුද්ගලයා විසින් සකෘදගාමීමාභීයෙන් තුනී නො කළ සුක්‍ෂම වූ රාග දෝස මෝහ මාන ථීන උඤ්චව අහිරික අනෝතතප්ප යන කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කල්ලෙයෝ අප්‍රහිණ කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, අනාගාමී පුද්ගලයා විසින් අනාගාමී මාභීයෙන් අප්‍රහිත රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ථීන උඤ්චව අහිරික අනෝතතප්ප යන කල්ලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ කෙලෙයෝ අප්‍රහිණ කෙලෙයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, ශෛක්‍ෂ පෘථග්ජනයන් අකුසලය අනිත්‍ය දු:ඛ අනාත්ම වශයෙන් විදහීනා කරන කල්හි ඒ කුසලය විදර්ශනා කරන කාමාවචර කුසලයට ද, ශෛක්‍ෂපෘථග්ජනයන් අත්‍යයයන්ගේ අකුසලවිතනය වේනෝපරියඤාණයෙන් බලන කල්හි ඒ අකුසලයෝ

වේනෝපරිය කුශලාභිඤාචට භා එය අනුව පවත්නා කාමකුශලයට ද, පෙර ජාතිවල පැවති අකුශලයෝ කුශල පුබ්බෙතිවාසානුසස්ති අභික්ඛාචටද, අතීත අකුශලකමියෝ යථාකම්මුපගඅභික්ඛාකුශලයට ද, අනාගත අකුශලයෝ අනාගතංග අභික්ඛා කුශලයට ද ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

අනුවාදපාලියෙහි කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් මහාකුසල් අට ය, වේනෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුසස්ති යථාකම්මුපග අනාගතංස කුශලාභික්ඛාචෝ ය අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සතිය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්මණශක්තිය ලැබේ.

"සෙක්ඛා පහිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙක්ඛන්ති" යන අනුවාද පාලියෙහි සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ වශයෙන් කියන කල්හි "පහිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් ගැනෙන දෘෂ්ටිවිකිත්සා සඬ්ඛ්‍යාත ක්ලේශද්වයය "පච්චෙක්ඛන්ති" යනුවෙන් ගැනෙන සෝවාන් පුද්ගලයා ගේ ප්‍රත්‍යවේක්ඛා කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් තමා ගේ මාගීයෙන් ප්‍රහිත ක්ලේශයන් මෙනෙහි කරනු කැමති කල්හි තමා ගේ ප්‍රතිසන්ධි විතනයට සමාන සිතක් හවාධගවලන හවාධෙග්පච්ඡද වශයෙන් ඉපද තිරුධ වූ පසු සෝවාන්මාගීයෙන් ප්‍රහිත දෘෂ්ටිවිකිත්සා සඬ්ඛ්‍යාත ක්ලේශද්වයය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය ද මහාකුසල් අට අතුරෙන් එකසිතක් ප්‍රත්‍යවේක්ඛා ජවන වශයෙන් සත්වරක් ද උපන් පසු හවාධගය වේ. අනතුරුව තදනුවනීක මනෝද්වාරවිථියකින් තමා ප්‍රභාණය කළ කෙළෙස් මෙනෙකැ යි දැනගන්නේ ය. මේ විථිනහි ප්‍රත්‍යවේක්ඛා කුසල ජවනයන්ට ප්‍රහිත ක්ලේශයෝ ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති.

"පහිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන සකදගාමි මාගීයෙන් තනුකරණ වසයෙන් ප්‍රභාණය කරන මෘදුරික රාගද්වේෂමෝහයන් ද අනාගාමි මාගීයෙන් ප්‍රභාණය කරන කාමරාගච්ඡාපාදයන් ද ප්‍රත්‍යවේක්ඛාජවනයන්ට ද ආරම්මණශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය විම ඉහත කී ක්‍රමයෙන් විසාර කරනු.

"සෙක්ඛා වික්ඛමිනෙ කිලෙසෙ පච්චෙක්ඛන්ති" යන අනුවාද-පාලියෙහි සෝවාන් පුද්ගලයාගේ වශයෙන් කියන කල්හි "වික්ඛමිනෙ කිලෙසෙ" යනුවෙන් ගැනෙන සෝවාන්මාගීයෙන් අප්‍රහිණ ලෝභ දෝස මෝහ මාන ටීත උධච්ච අභිරික අනොත්තප්ප යන ක්ලේශයෝ අටදෙන

"පව්වචෙක්කන්ති" යනුවෙන් දැක්වෙන අවශේෂක්ලේශයන් මෙනෙහි කරන කාමාවචර කුශලයට ආරම්භයක් ලෙසින් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය:- සෝවාන් පුද්ගලයා විසින් අප්‍රභිණ ක්ලේශයන් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීමට කැමති කල්හි භවාධිග චලන භවාධිගෝපවේශයන්ට අනතුරුව අප්‍රභිණ ක්ලේශ අට අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද මහා කුසල් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවන කෘත්‍යයෙන් සන් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු භවාධිගය වේ. අනතුරුව තදනුවනීක වීථිහු වෙති. මේ වීථිවලින් අප්‍රභිණ ක්ලේශ මෙනෙකැයි දැන ගනී. මේ වීථිවල කාමජවනයන්ට සෝවාන් මාගීයෙන් අප්‍රභිණ ක්ලේශයන් ආරම්භයක් ලෙසින් ප්‍රත්‍යය වීම "අකුසලො ධමමො, කුසලස්ස ධමමස්ස ආරම්භයපව්වයෙන පව්වයො" යනුවෙන් වදල සේක.

විකම්භිතෙ කිලෙසෙ යනුවෙන් සකෘදගාමීපුද්ගලයා ගේ වශයෙන් ගැනෙන සකෘදගාමීමාගීයෙන් අප්‍රභිණ සුක්‍ෂම වූ රාග දෝස මෝහ මාන ථිත උධව්ව අභිරික අනොත්තප්‍ය යන ක්ලේශ අට ද අනාගාමීපුද්ගලයා ගේ වශයෙන් ගැනෙන රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ථිත උධව්ව අභිරික අනොත්තප්‍ය යන ක්ලේශ අට ද ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කාමාවචර කුශලජවනයන්ට ආරම්භයක් ලෙසින් ප්‍රත්‍යය වීම කියන ලද නය අනුව විස්තර කරනු.

"සුඛෙ සමුද්ධිණෙණ කිලෙසෙ ජානන්ති" යන අනුවාද පාලියෙන් දැක්වෙන පෙර පැවති කෙලෙසුන් ඒවා දැනගන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද "සෙක්ඛා වා පුච්ඡන්තා වා අකුසලං -පෙ- විපස්සන්ති" යන අනුවාදපාලියෙන් දැක්වෙන අකුශලය විදහිනා කරන කාමාවචරකුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද වුක්කානුසාරයෙන් වීථි දක්වා විහාර කරනු. "වෙනොපරියඤාණෙන අකුශලචිත්තසමඛිත්තස්ස චිත්තං ජානන්ති, අකුසලා ඛන්ධා වෙනොපරියඤාණස්ස" යනාදියෙහි අකුශල සක්ඛයන් වෙනොපරියඤාණයට ද, සුඛෙතිවාසානුසාරස්ස ඤාණයට ද යථාකමුච්ච සඤාණයට ද, අනාගතංස ඤාණයට ද ආරම්භප්‍රත්‍යය වන සැටි "කුසලො කුසලස්ස" යන වාරයෙහි දැක් වූ ආකාරය අනුව වීථි දක්වා විහාර කරනු.

කුසලපදවිසානවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාතපදවිසානවාරය වදල සේක. "අකුසලො ධමමො අඛ්‍යාතස්ස ධමමස්ස -පෙ- අනාගතංසඤාණස්ස ආවර්ජනය ආරම්භයපව්වයෙන පව්වයො" යනු යි. "අකුසලො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස හා වෛතසික සන්විස්ස ලැබේ. "අඛ්‍යාතස්ස ධමමස්ස" යන සමුද්‍රව්‍යපාඨයෙන් තදරම්භ

එකොළොස් ය, පඤ්චද්වාරාවඡ්ජනය හැර කාම ක්‍රියා දශය ය, වේනෝපරිය පුඛේතිවාසානුසූති යථාකම්මුපග අනාගතංස කිරියා අභික්ඛාචෝ ය, චිරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිසය යන මොවුහු ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

"අරහා පභිනෙ කිලෙසෙ පච්චවෙකකති" යන අනුචාදපාලියෙන් දැක්වෙන අභීන්මාභීයෙන් ප්‍රභීණ රූපරාග අරූපරාග මෝහ මාන ටීන උධවච අභිරික අනොත්තප්ප යන අකුශලධර්මයෝ ඒවා ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කාමක්‍රියාවන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය විසාර කරනු. "පුඛේ සමුද්‍රවිණේණ" යනාදිය ද කියන ලද නය අනුව දත හැකිය.

අකුසලපදවාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදවාරය වදල සේක. එහි ද අඛ්‍යාකතපදවසානචාරාදී වගයෙන් වාර තුනෙකි. එයින් අඛ්‍යාකතපදවසානචාරය පළමු කොට වදල සේක. "අඛ්‍යාකතො ධමේමා අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- කිරියාඛ්‍යාකත චිත්තසමඛිගිස්ස චිත්තං ඡානාති" යනු යි. එහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය, රූප අටවිස්ස ය, නිවන ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කාමච්චාක තෙවිස්ස ය, කාමක්‍රියා එකොළොස් ය, වික්ඛාණඤ්චායනන නේවසක්ඛානාසක්ඛායනන කිරියා දෙක ය, දිඛචකඛු දිඛඛසොත ඉද්ධිච්ච වේනෝපරිය පුඛේතිවාසානුසූති යථාකම්මුපග අනාගතංස යන ක්‍රියා අභික්ඛාය ය, ඵලසිත් සතර ය, අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්.

විසාර වගයෙන් මෙසේය:- වක්ඛුර්විඤානද්වයට ප්‍රත්‍යයවන වතීමාන රූපාරම්මණය ය, -පෙ- මනෝධාතුත්‍රයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන පඤ්චාලම්බණය ය, තදරම්මණ එකොළොස්ට හා හසිතෝත්පාදයට ප්‍රත්‍යය වන කාමච්චාක තෙවිස්ස ය කාමක්‍රියා එකොළොස්ය, රූප අටවිස්සය යන මොවුහුය. මහාක්‍රියා ඤාන විප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලොකික විපාක දෙතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, රූප අට විස්ස ය යන මොවුහු ය, මහා ක්‍රියා ඤානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට හා මනෝද්වාරාවඡ්ජනට ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය රූප අට විස්ස ය නිවන ය යන ධර්මයෝ ය, වික්ඛාණඤ්චායනන ක්‍රියා චිත්තයට ප්‍රත්‍යයවන වතීමානභවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්නානයෙහි උපන් ආකාසානඤ්චායනන කිරියචිත්තය ය, නේවසක්ඛානාසක්ඛායනන ක්‍රියාචිත්තයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන භවයේ ආධ්‍යාත්මික සන්නානයෙහි උපන් ආකික්ඛඤ්චායනන

ක්‍රියාවිතකය ය, දිබ්බවකඛු කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දුර ප්‍රච්ඡන්ත ස්තිඛධ සුක්‍ෂම වනීමාන රූපාරමමණය ය, දිබ්බයෝත කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දුර ප්‍රච්ඡන්ත ස්තිඛධ සුක්‍ෂම ශබ්දාරමමණය ය, වේතෝපරිය කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අත්‍යයන් ගේ විපාකසින් සතිස ය ක්‍රියා සින් විස්ස ය යන ධම්මාරමමණය ය ඉද්ධිවිද කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පාදක රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යාන ක්‍රියාවිතකය හා නිර්මිතරූපයෝ ය යන ෂධාරමමණය ය, පුබ්බෙතිවාසානුසයති කිරිය අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පෙරජාතිවල වූ විපාක සින් සතිස ය රූප අටවිස්ස ය යන පඤ්චසාකඤ්චය ය, පඤ්චසාකඤ්චානුසාරයෙන් දන යුතු නිචාණය ය යන ෂධාරමමණය ය, අනාගතංස කිරිය අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අනාගත විපාක සින් සතිස ය ක්‍රියා සින් විස්ස ය රූප අටවිස්ස ය සාකඤ්චානුසාරයෙන් දන යුතු වූ නිවන ය යන ෂධාරමමණය ය, ඵලසින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිවන ය යන මොවුහු "අබ්‍යාකතො ධමමො" යන කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සමුප්‍රදනපාඨයේ අභිධෙය වූකතානුසාරයෙන් දන හැකි ය. කරණපාඨයෙන් ආරමමණ, ආරමමණාධිපති, ව්‍යථාරමමණනියසය, ආරමමණුපනියසය, ආරමමණපුරේජාත, ව්‍යථාරමමණ විපසයුත්ත, ආරමමණපුරේජාතපථී, ආරමමණපුරේජාතාවිගත යන ශකති අට අතුරෙන් ආරමමණශකතිය ලැබේ.

"අරහා ඵලං පට්ඨවෙකකති" යන අනුචාදපාලියෙන් දැක්වෙන අභීතඵලය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ ඥානසමුප්‍රයුක්ත මහාක්‍රියා විතකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. අභීත පුද්ගලයා තමා ගේ ඵලය ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරනු කැමති කල්හි හවාධගවලන හවාධගෝපවේදයන්ට අනතුරු ව අභීතඵලය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවඡ්ජනය ද ඥානසමුප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සින් සතරින් එකක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද උපත් පසු හවාධගය වේ. අනතුරු ව තදනුවනීක මනෝද්වාර වීථිහු වෙති. අභීතඵල විතකය ඒ වීථිහි මනෝද්වාරාවඡ්ජනයට හා මහාක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම 'අබ්‍යාකතො ධමමො -පෙ- වදල සේක. "තිබ්බානං පට්ඨවෙකකති" යනු ද විඤ්ඤා කරනු.

"තිබ්බානං ඵලසස" යන අනුචාද පාලියෙන් දැක්වෙන නිචාණය ඵල සින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේ ය. සෝවාන් පුද්ගලයා තමා ගේ ඵලයට සමවදිනු කැමති කල්හි හවාධගවලන හවාධගෝ-පවේදයන්ට අනතුරු ව ත්‍රෛභුමික සංස්කාරයන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවඡ්ජනය ද අනතුරු ව මහාකුශල ප්‍රථමද්වයයෙන් එක් සිතක් අනුලෝමජවන වශයෙන් සතරවරක් හෝ තුන්වරක් ඉපදීමෙන් පසු

ප්‍රථමධ්‍යාන සහගත වූ හෝ ද්විතීය තෘතීය වතුර්ධ්‍යාන සහගත වූ හෝ, අනුලෝමය මහාකුශල තෘතීය ද්වයයෙන් එකක් වී නම් පඤ්චමධ්‍යාන සහගත වූ හෝ සෝනාපනතිඵලචිත්තය හවාධගසන්නතිය මෙන් කැමතිතාක් උපදනේ ය. සකෘදගාමී අනාගාමී ඵලසමාපනති වීචිඤ්ඤ ද එ සේ ම ය. අභීතඵල සමාපනතිවීචීන්හි අනුලෝම ජවනයෝ මහා ක්‍රියා ඥාන-සමුප්‍රයුක්ත චිත්තයෝ ය. මේ වීචිවල ඵලචිත්තයන්ට නිචාණය ආරම්භණ ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම අඛණ්ඩතො -පෙ- වදල සේක.

'නිබ්බානං ආවජ්ජනාය' යන අනුවාද පාලියෙන් දැක්වෙන පරිදි නිචාණය මනෝද්වාරාවජ්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙ සේ ය. අභීත පුද්ගලයා නිවන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරනු කැමති කල්හි හවාධගවලන හවාධගෝපවේශ්දයන්ට අනතුරුව නිචාණය අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවජ්ජනය ද මහාක්‍රියාඥානසමුප්‍රයුක්ත සිත් සතරින් එකක් ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ජවනකෘත්‍යයෙන් සත් වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු හවාධගය වේ. හෙට්ඨිමඵලසඨයන් ගේ වීචිවල එ සේ ම මහාකුශල චිත්තය ජවනකෘත්‍යයෙන් උපදී. මේ වීචිවල -පෙ- වදල සේක.

"අරහා වක්ඛං -පෙ- විපසස්සති" යන අනුවාදපාලියෙහි දැක්වෙන වක්‍ෂ්‍යප්‍රසාදය ද "සොතං ඝාතං ජීවිතං කායං" යනුවෙන් දැක්වෙන ශ්‍රෝත්‍රාදි ප්‍රසාද සතර ද, 'රූපෙ' යනුවෙන් දැක්වෙන වතුසමුට්ඨානික රූපයන් ගේ වණිය ද, 'සඤ්ඤ' යනුවෙන් දැක්වෙන ද්විසමුට්ඨානික ශබ්දයද, "ගණ්ඨ රසෙ ථොට්ඨබ්බෙ" යනුවෙන් දැක්වෙන වතුසමුට්ඨානික ගණ්ඨ රස ථොට්ඨබ්බයන් ද 'චත්‍තප්ප' යනුවෙන් දැක්වෙන කම්ප් හෘදයවක්‍ෂා රූපය ද, 'විපාකාඛ්‍යාකතේ' යනුවෙන් දැක්වෙන විපාකසිත් දෙතිස ද 'කිරියාඛ්‍යාකතේ' යනුවෙන් දැක්වෙන ක්‍රියා සිත් විස්ස ද අභීත පුද්ගලයාගේ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම උක්තානුසාරයෙන් විසාර කරනු. (අනුවාදපාලියෙහි එක් හේතුවකින් හටගන්නා රූපයන් ඒකවචනයෙන් ද බොහෝ හේතූන් ගෙන් හටගන්නා රූපයන් 'රූපෙ සඤ්ඤ' යනාදීන් බහුවචනයෙන් ද දක්වා තිබේ.)

'දිබ්බෙත වක්ඛුතා රූපං පස්සති' යන අනුවාදපාලියෙන් දැක්වෙන දුරප්‍රතිවර්තන ස්තිග්ධ සුක්‍ෂම රූපාරම්භණය දිබ්බවක්ඛු කිරිය අභික්‍ෂ්‍යා චිත්තයට ප්‍රත්‍යය වීම ද, 'දිබ්බාය සොතධාතුයා සඤ්ඤං සුණාති' යනුවෙන් දැක්වෙන දුර ප්‍රතිවර්තන ස්තිග්ධ සුක්‍ෂම ශබ්දරම්භණය දිබ්බසෝත කිරියා අභික්‍ෂ්‍යාවට ප්‍රත්‍යයවීමද වේතොපරියකිරියා අභික්‍ෂ්‍යා ආදියට ප්‍රත්‍යවීම ද විසාර කරනු. 'රූපායනනං වක්ඛුචික්‍ෂ්‍යාණසස යනාදිය පඤ්චද්වාර වීචි දක්වමින් විසාර කරනු.

'අඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා ඉද්ධිවිධඤ්ඤාණසුඤ්ඤා' යන අනුවාදපාලියෙහි අඛ්‍යාතතා ඛණ්ඩා යනුවෙන් දැක්වෙන පාදක රූපාවචර පඤ්චමධ්‍යානය හා නිර්මිත රූපයන් ඉද්ධිවිධකිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වීම ද, පරසන්නානගත විපාක ක්‍රියාවිත්තයන් වේනෝපරිය කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වීම ද, පෙර ජාතිවලට අයත් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය, රූප අටවිස්ස ය යන අව්‍යාකෘත ධර්මයන් පුඛේතිවාසානුසුභි කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වීම ද, අනාගතංස කිරියා අභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වීම ද, අව්‍යාකෘත ධර්මයන් ආචර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වීම ද වීථි දක්වමින් විස්තර කරනු.

අඛ්‍යාතතපදවසානවාරයට අනතුරු ව කුසලපදවසානවාරය වදල සේක. 'අඛ්‍යාතතො ධමො කුසලසුඤ්ඤා -පෙ- අනාගතංසඤ්ඤාණසුඤ්ඤා ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො' යනු යි. කතීපාඨයෙන් අතීත්ඵලයෙන් අන්‍ය වූ විපාක සිත් පන්තිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය, රූප අටවිස්ස ය, නිවන ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සමප්‍රදන පාඨයෙන් මහා කුසල අට ය, දිබ්බවකඛු දිබ්බසොත ඉද්ධිවිධ වේනෝපරිය පුඛේතිවාසානුසුභි අනාගතංස කුසලඅභිඤ්ඤාවෝය අප්‍රමාණ වර්ජිත වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය:- මහාකුසලඥානවිප්‍රසූක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ලෝකිකවිපාක දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අටවිස්ස ය යන මොහු ය, මහාකුසල ඥානසමප්‍රසූක සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අතීත්ඵල වර්ජිත විපාකසිත් පන්තිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අටවිස්ස ය නිවන ය යන මොවුහු ය, දිබ්බවකඛු කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දුර ප්‍රතිවර්ජන ස්නිග්ධ සුඤ්ඤම වතීමාන රූපාරම්මණ ය ය, දිබ්බසෝත්පකුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දුර ප්‍රතිවර්ජන ස්නිග්ධ සුඤ්ඤම වතීමාන ශබ්දරම්මණය ය, ඉද්ධිවිධ කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යයවන නිර්මිත රූප සංඛ්‍යාත ඡධාරම්මණය ය, වේනෝපරිය කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අතීත සත්වන දිනයට හා අනාගත සත්වන දිනයට අතරෙහි කාලත්‍රයට අයත් පරසන්නාන ගත අතීත්ඵල වර්ජිත විපාකසිත් පන්තිස ය ක්‍රියා විස්ස ය යන ධර්මාරම්මණය පුඛේතිවාසානුසුභි කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පෙරජාතියෙහි වූ අතීත්ඵල වර්ජිත විපාක පන්තිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය රූප අට විස්ස ය යන සාකඨ පඤ්චකය ය ඒ සාකඨානුසාරයෙන් දත යුතු වූ නිවනය යන ඡධාරම්මණය ය අනාගතංස කුසලාභිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන අනාගත වූ ඒ ධර්මයෝ ය යන ප්‍රත්‍යධර්මයෝ ලැබෙත්. සමප්‍රදනපාඨයේ අභිධෙය පෙර පරිදීමය. කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන ආරම්මණ සභාග ප්‍රත්‍යයන් ගේ ශක්තින් අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

(ආරමමණ, ආරමමණාධිපති, ව්‍යථාරමමණනිය්‍යය, ආරමමණුප-
නිය්‍යය, ආරමමණපුරෙජාන, ව්‍යථාරමමණවිප්‍යයුක්ත, ආරමමණපුරෙජානනථී
ආරමමණපුරේජානවිගන යන මේ අට ආරමමණසභාගයෝ ය.)

"සෙකඛා ඵලං පච්චවෙකඛනති" යනාදී අනුවාදපාලියෙන්
දැක්වෙන සෝවාන සකදගාමී අනාගාමී ඵලයන් හා නිචාණය ඒ ඒ
පුද්ගලයන්ගේ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා කරන්නා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත කාමාවචරකුශල
විතකයන්ට ප්‍රත්‍යය වීම යනාදිය ද වීථි උදුරමින් එකින් එක
වූකතානුසාරයෙන් විඤ්ඤ කරනු.

කුසලපදවසාන චාරයට අනතුරු ව අකුසලපදවසාන චාරය වදළ
සේක. "අඛ්‍යාකතො ධමො අකුසලස්‍ය -පෙ- පච්චයො" යනු යි.
කතීපාඨයෙන් ලෞකිකවිපාක දෙතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික
පන්තිස ය රූප අටවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන්
අකුසල් සිත් දෙළොස ය වෛතසික සන්විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ
ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරමමණසභාග ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන්
ආරමමණගකතිය ලැබේ. වූකතානුසාරයෙන් විඤ්ඤ කරනු.

ආරමමණ විහඬු චාරය නිමි.

3 අධිපති විහඬු චාරය

ආරමමණප්‍රත්‍යය විහඬුචාරයට අනතුරු ව අධිපතිප්‍රත්‍යය
විහඬුචාරය වදළ සේක. එහිද කුශලපද අකුශලපද අඛ්‍යාකතපදයන්ගේ
වගයෙන් චාර කුතක් ඇත්තේ ය. එයින් කුශලපද චාරය පළමුකොට
වදළ සේක. එද කුශලපදවසානචාරාදී වගයෙන් සිවුවැදැරුම් වේ.
එයින් කුශලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදළසේක. කුසලො ධමො
කුසලස්‍ය -පෙ- කුසලාධිපති සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යධානං අධිපති
පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

පදථි:

කුසලොධමො කුසලස්‍ය ධමස්‍ය අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො,
ආරමමණාධිපති, ආරමමණාධිපතිය ය: සහජානාධිපතිය යයි: (අධිපතිප්‍රත්‍යය
දෙවැදැරුම් වේ.) ආරමමණාධිපති, එයින් ආරමමණාධිපතිය: (මෙසේ ය)
දනං දත්වා, දන් දී හෙවත් දනවේතනාව උපදවා: සෙස්ස සුගම ය.

ආරමමණාධිපතිය වේ නම් එහි "කුසලො ධමො" යන කතීපාඨයෙන්
අභීන්මාහී වර්ජිත ගරු කළ යුතුවූ කුසල් සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස

ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. විසාර වශයෙන් මෙසේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන්නා වූ මහාකුශල ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලෝකික කුසල් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ජනිතමාගී වර්ජිත කුසල් සිත් විසූ ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුහු කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කර අරමුණු කරන මහාකුසල් සිත් අට හා විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිස ද ලැබේ. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබිය හැකි ආරම්භොධිපති, ආරම්භ, ආරම්භප්‍රතිසූය යන ප්‍රත්‍යය ගතවී තුනෙන් ආරම්භොධිපති ගතවිය ලැබේ.

"දනං දක්ඛා නං ගරුං කක්ඛා පට්ඨවෙකකන්ති" යන අනුචාදපාලියෙහි "දනං දක්ඛා" යනුවෙන් ගැනෙන දන චේතනාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය එය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලවිත්තයට ආරම්භොධිපති ගතවියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය ආමමණප්‍රත්‍යයෙහි කී පරිදි ය.

"සීලං සමාදිසික්ඛා නං ගරුං කක්ඛා පට්ඨවෙකකන්ති" යන අනුචාද පාලියෙහි "සීලං සමාදිසික්ඛා" යනුවෙන් ගැනෙන පක්ඛාධානිල දගාධානිල චේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය එය ගරුකොට ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කරන්නා වූ කාමාවචර කුශලයට ආරම්භොධිපති ගතවියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ආරම්භොධිපතිය මෙන් විසාර කරනු. (මහද්ගන කුශලය තමා මහත්ඛට්ඨ පැමිණ සිටින බැවින් අනෙකක් ගරු කොට අරමුණු නො කරයි. "අනනො මහගහනතාය ගරුං න කරොති" යනු අටුවා යි.

සහජාතාධිපතිය වේ නම් කතීපාඨයෙන් අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අට ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුසල් තෙළෙස ය වෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තයක ඇති අධිපති තුන හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපති වන ධර්මය හා සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ගතවිය ලැබේ.

කුසලපදවසාන චාරයට අනතුරුව අකුසල පදවසාන චාරය වදළ සේක. "කුසලො ධමො අකුසලස්ස -පෙ- දිට්ඨිඋප්පජ්ජති" යනු යි. පදථි සුගම ය. කුශලධර්මය අකුශලධර්මයට ආරම්භොධිපති ගතවියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ආහාරපානාදි දනවස්තුන් දී පරිත්‍යාගචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ගරු කොට ආස්වාදනය කරන කල්හි ඒ කුශලය

ගරුකොට ආස්ථාදනය කරන ලෝහමූල සෝමනසු සහගත සිත් සතරට ද, සතුටු වන කල්හි සජීවික නෂණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනසුසහගත සිත් සතරට ද වරදවා ගන්නා කල්හි ලෝහමූල දෘෂටිසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද මේ සේ අවසානය වන තෙක් විසාර කරනු. කතීෂ්පාදයෙන් ලෝකික කුසල් සනොලොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සමප්‍රදනපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට ලැබේ. කරණපාදයෙන් ආරම්භණ ආම්මණාධිපති ආරම්භණුපතිසුසය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණශක්තිය ලැබේ. ආරම්භණ ප්‍රත්‍යය අනු ව විසාර කරනු.

අකුසලපදවසාන චාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාතනපදවසාන චාරය වදල සේක. "කුසලො ධමො අඛ්‍යාතනසු -ප- පට්ටයො" යනු යි. අදහස මෙසේ ය. කුසලධර්මය අඛ්‍යාතනධර්මයට අධිපතිශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අභීන් පුද්ගලයා අභීන්මාගීයෙන් නැගිට ඵය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කිරීමේ දී අභීන්මාගීය, ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ ඥානසමප්‍රයුක්ත මහාක්‍රියා සිත් සතරට ආරම්භණාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. පඤ්චෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාදවෙහි මහා කුසල් අටෙහි හා සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ලෝකෝත්තර කුසලයන්හි ද ඇති අධිපති ධර්මයෝ සාධිපති විත්තජරුපයන්ට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. මේ සේ කුසල ය අඛ්‍යාතනයට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භණාධිපතිය වේ නම් ඵහි කතීෂ්පාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා ක්‍රියා ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන අභීන්මාගී සධ්‍යාතන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සමප්‍රදනපාදයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිසය යන මොවුහු ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණුපතිසුස ය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අරහා මග්ගා වූවිධිත්‍යා යනාදි අනුචාදපාලිය අභීන්මාගීය ගරු කොට අරමුණු කරන විජිය දක්වමින් විස්තර කරනු.

සහජාතිධිපතියෙහි "කුසලාධිපති" යන කතීෂ්පාදයෙන් පඤ්ච-චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාදවෙහි මහා කුසල් අටෙහි හා මහද්ගත ලෝකෝත්තරකුසලයන්හි ද ඇති අධිපති ධර්මයෝ ලැබෙත්. සමප්‍රදනපාදයෙන් විත්තජරුපයෝ ලැබෙත්.

(මහාක්‍රියා ඥානවිප්‍රයුක්තවිත්තයෝ ලෝකෝත්තර ධර්මයන් අරමුණු කිරීමට නො සමත් බැවින් ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න භාවයෙන් නො ගන්නා ලදී. රහතුන් ලෝකික ධර්මයන් ගරු නො කරන බැවින් ලෝකිකධර්මයන් ගේ වශයෙන් ද ඒවා ආරම්භණාධිපති

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති. ද්වේෂමූලචිත්තය කිසිවක් ගරු නො කරන බැවින් ද මෝහමූලචිත්තය සමමෝහය නිසා කිසිවක් ගරු කොට නො ගන්නා බැවින් ද ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ නො වෙති.)

"කුසලො කුසලාබ්‍යාකතස්ස" යන්නෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට හා චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂව-චෝකාරභූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුසල අධිපති ද මහභූත කුසල නවයෙහි ද මාගීසිත් සතරෙහි ද ඇති අධිපතිධම්‍යුත හා සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සමප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්‍යන් හා චිත්තජරුපයෝ ලැබෙත්. අනුචාදය විසාර කරනු.

කුසලපදචාරයට අනතුරු ව අකුසලපදචාරය වදල සේක. එහි ද අකුසලපදවිසානචාරාදී වශයෙන් චාර තුනක් ඇත්තේ ය. එයින් අකුසලපදවිසානචාරය පළමු කොට වදල සේක. "අකුසලො ධමමො - පෙ - පට්ටියො" යනු යි. පදථී සුගමය. එහි අදහස මෙසේ ය:- අකුසලධර්මය අකුසලධර්මයට අධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යවේ. රාග ප්‍රධාන ලෝහමූලචිත්තය ගරු කොට ආසවාදනය කරන කල්හි ඒ ලෝහමූල චිත්තය ගරු කොට ආසවාදනය කරන්නා වූ ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද, සනුච්චන කල්හි සප්‍රීතික තෂණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනස්ස සහගත සිත් සතරට ද ගරු කොට ඇලම්‍ කරන කල්හි රාග ප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අටට ද, වරදවා ගන්නා කල්හි දෘෂ්ටිසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද, ආරම්භණාධිපතිශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. සහජාතාධිපතිය මෙ සේ ය:- අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි ලෝහමූල ද්වේෂමූල චිත්තයන් ගේ එක් එක් චිත්තක්‍ෂණයක ඇති අධිපති ධර්‍යුත අතුරෙන් එක එකක් සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට සහජාතාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භණාධිපතියෙහි 'අකුසලො' යන කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලසිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලෝහමූල සිත් අට වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සමප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අට ය වෛතසික දෙවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආරම්භණ, ආරම්භණාධිපති ආරම්භණුපතියස්ස යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලබේ. 'රාගං ගරුං කඨ්ඨා අසසාදෙති' යනාදිය ආරම්භණයෙහි කළ විසාරය අනුව විථි දක්වා විසාර කරනු.

සහජාතාධිපති යෙහි 'අකුසලෝ' යන කතීපාඨයෙන් අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ලෝහමුල සිත් අට ය, ද්වේෂමුල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන්ගේ එක්එක් වින්‍යාසණයක ලැබෙන අධිපති ධර්මී තුනෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මීය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපතිවන ධර්මීයෙන් අත්‍ය වූ සම්ප්‍රයුක්ත ධර්මීයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ. අනුචාදය විසාර කරනු.

"අකුසලෝ අඛ්‍යාකතස්ස" යනාදි චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිචෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, ද්වේෂමුල සිත් දෙක ය, විචිකිත්‍යා වර්ජිත වෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපතිධර්මී තුනෙන් එක් එක් ධර්මීයක් වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුචාදය විසාර කරනු.

"අකුසලෝ අකුසලඛ්‍යාකතස්ස" යනාදිචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට හා සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛිචෝකාර භූමියෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ ලෝහමුල සිත් අට ය, ද්වේෂමුල සිත් දෙක ය, වෛතසික සවිස්ස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපතිධර්මී තුනෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මීය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන් හා සාධිපති විත්තජරූපයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුචාදය විසාර කරනු.

අකුසලපදචාරයට අනතුරු ව අඛ්‍යාකතපදචාරය වදල සේක. අඛ්‍යාකතපදවසානචාරාදි වශයෙන් එහි චාර තුනකි. එයින් -පෙ- වදල සේක. අඛ්‍යාකතෝ ධමො අඛ්‍යාකතස්ස -පෙ- වින්‍යාසමුට්ඨානානක්ඛ රූපානං අධිපතිපට්ටයෙන පට්ටයො" යනුයි. පදඵ සුගම ය. එහි අදහස මෙසේ ය:- අව්‍යාකෘතධර්මීය අව්‍යාකෘතධර්මීයට අධිපති ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. ඒ මෙ සේ ය:- අභීත් පුද්ගලයා අර්හත්ඵලය හා නිචාණය ගරුකොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන කල්හි ඒ අර්හත් ඵලය හා නිර්වාණය ගරු කොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට ද නිචාණය අභීත්ඵලයට ද ආරම්භොධිති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසාංවෙහි වූ මහාක්‍රියා සිත් අට ය නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහඥාන ක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් වින්‍යාසණයක ඇති අධිපති ධර්මී තුන හා සතර අතුරෙන්

එක එකක් වූ අධිපති ධර්මය අධිපති වන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ සම්ප්‍රදායකර්මයන්ට හා සාධිපති විනතර රූපයන්ට සහජාතාධිපති ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

ආරම්භණාධිපතියෙහි 'අඛ්‍යාතනෝ' යන කතීපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රදායක විනතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු අර්ථනිවේදය හා නිවිච්ඡය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ඵලසිත් සතර ප්‍රත්‍යය වන නිවිච්ඡය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායකර්මයෙන් මහාක්‍රියාඥානසම්ප්‍රදායක සිත් සතර ය ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික සතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලැබේ. "අරහා ඵලං පච්චවේකඛති" යනාදිය විසාර කරනු.

සහජාතාධිපතියෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රදායකර්මයන්ට හා සාධිපති විනතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවසථාවෙහි මහාක්‍රියා අට ය, මහදගනක්‍රියා නවය ය, ඵලසිත් සතර ය, වෛතසික අටනිය ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විනතකර්මයක ඇති අධිපති ධර්මයන් සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලබේ. සම්ප්‍රදායකර්මයන් සම්ප්‍රදායකර්මයන් හා සාධිපති විනතරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. අනුචාදය විසාර කරනු.

"අඛ්‍යාතනෝ කුසලස්ස" යනාදි චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රදායක විනතයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හෙට්ඨිමඵල තුන හා නිවිච්ඡය ය, මාගී සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන නිවිච්ඡය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායකර්මයෙන් මහාකුසල ඥානසම්ප්‍රදායක සිත් සතර ය මාගී සිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්භණ ආරම්භණාධිපති ආරම්භණප්‍රතිස්ථාය යන ශක්ති තුනෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා වීථි හා මාගී වීථි උක්තානුසාරයෙන් දක්වමින් අනුචාදය විසාර කරනු.

'අඛ්‍යාතනෝ අකුසලස්ස' යනාදිචාරයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂටනිජ්ජනන රූප අටොලොස ය, දුඛසහගන කායවිඤාන වර්ජිත ලෝකික විපාක එක් නිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදායකර්මයෙන් ලෝහමුල සිත් අටය, වෛතසික දෙවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්භණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

"වකුඹං ගරුං කඛා අසාදෙති" යනාදි අනුචාදපාලියෙහි 'වකුඹං' යනුවෙන් ගරු කළ යුතු වූ ඉඹ වකුඹු: ප්‍රසාදය ද, "ගරුං කඛා අසාදෙති" යනුවෙන් ගරු කොට ආභාදනය කරන ලෝහමූල සෝමනය සහගත සිත් සතර ද, 'අභිනඤ්ඤි' යනුවෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන සප්‍රීතික තෘෂණා ප්‍රධාන ලෝහමූල සෝමනය සහගත සිත් සතර ද, 'රාගො උප්පජ්ජති' යනුවෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන රාගප්‍රධාන ලෝහමූල සිත් අට ද, 'දිට්ඨි' යනුවෙන් ගරුකොට අරමුණු කරන දෘෂ්ටිසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ද ගනිමින් 'සොතං' යනාදියේ අඵය ද ඵ ආකාරයෙන් ම ගනිමින් අනුචාදපාලිය විස්තර කරනු.

4. අනන්තර විහඩන චාරය.

අධිපතිප්‍රත්‍යය විහඩනචාරයට අනතුරු ව අනන්තර ප්‍රත්‍යය විහඩන චාරය වදල සේක. -පෙ- කුසලො ධමේමා කුසලස්ස -පෙ- චෝදනං මග්ගස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

පද්ධි

පුරිමා පුරිමා, පුච්චි පුච්චි වූ: කුසලා ඛඤා, අනතිම ජචන වර්ජිත සනොළොස් ලොකික කුශල නාමස්කන්ධයෝ: පච්ජිමානං පච්ජිමානං, පසු පසු වූ, කුසලානං ඛඤානං, ප්‍රචමජචන වර්ජිත එක්විසි කුශලජචන නාමස්කන්ධයන්ට, අනුලොමං, සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝමකෘත්‍යවත් ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහාකුශල විත්තය, ගොත්‍රභූස්ස, නිච්චාණාරම්මණික ගෝත්‍රභූක්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට: අනුලොමං, සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: චෝදනස්ස, නිච්චාණාරම්මණික චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට, 'ගොත්‍රභූ' නිච්චාණාරම්මණික ගෝත්‍රභූක්‍යවත් මහා කුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: මග්ගස්ස, සෝචාත් මාගී විත්තයට, චෝදනං, නිච්චාණාරම්මණික චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර: මග්ගස්ස, උපරිම මාගීත්‍රයට: අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

අභිධෙයාඵ

කතීෆ පාඨයෙන් අනතිමජචන වර්ජිත පුච්චි පුච්චි ලොකික කුසල් සනොළොස් වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් ප්‍රචමජචන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම කුසල් සිත් එක්විසූවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙසේ ය. මහාකුශල ද්විතීය ජචනයට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රචම ජචනයය, -පෙ- සජ්නම ජචනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡන්ධිම ජචනය ය මහග්ගත සෝමනයසහගත සිත් සතරට හා මාගීසෝමනයසහගත සිත් සොළොසට

ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථමද්වය ය, මහදගනකුශල උපේක්‍ෂාසහගත සිත් පසට හා මාගේඋපේක්‍ෂාසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යයවන ගෝත්‍රභූ චෝදනකෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජන වීථිනිති පශ්චිම පශ්චිම මහදගනකුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී සමාන වූ මහදගන කුශලයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ කතීෂ්පාඨයෙන් ලැබෙත්. සමප්‍රදනපාඨයෙන් මහාකුශල ද්විතීයාදී ජවනයෝ ය. මහදගන කුසල් නවය ය, මාගී සිත් සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝත්තපනනයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුසය ආසේවන, නන්ධී, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

"සුරිමා සුරිමා කුසලා ධර්මා" යනාදි පාඨයෙහි 'සුරිමා සුරිමා කුසලා ධර්මා' යනුවෙන් දැක්වෙන මහාකුශල ද්විතීයාදී ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහාකුශල ජවනයෝ ය, මහදගනකුශලයෝමනසස සහගත සිත් සතර හා මාගී සෝමනසස සහගත සිත් සොළොසට ප්‍රත්‍යයවන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල ප්‍රථමද්වයය, මහදගන කුශල උපේක්‍ෂා සහගත සිත් පසට හා මාගී උපේක්‍ෂා සහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ චෝදන කෘත්‍යවත් මහාකුශල තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජන වීථියෙහි පශ්චිම පශ්චිම මහදගනකුශලයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහදගන ජවනයෝ ය, යන මොවුහු පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධර්මානං යනුවෙන් දැක්වෙන මහාකුශල ද්විතීයාදී ජවනයෝ ය, මහදගන කුසල නවය ය, මාගී සිත් සතර ය යන මොවුන්ට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වෙති. 'අනුලොමං ගොත්‍රභූසු' යන අනුචාදපාලියෙහි දැක්වෙන සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝමකෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර නිචාණාරම්මණික ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. 'අනුලොමං චෝදනසු' යන අනුචාදපාලියෙහි දැක්වෙන සංස්කාරාරම්මණික අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර නිචාණාරම්මණික චෝදනකෘත්‍යවත්- මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවේ. 'ගෝත්‍රභූ මග්ගසු' යන අනුචාද පාලියෙහි දැක්වෙන නිචාණාරම්මණික ගෝත්‍රභූ කෘත්‍යවත් මහාකුශල ඥාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර සෝවාන් මාගී විතනයට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. "චෝදනං මග්ගසු" යන අනුචාද පාලියෙහිදැක්වෙන චෝදනකෘත්‍යවත් නිචාණාරම්මණික මහාකුශල ඥාන- සම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර උපරිම මාගීත්‍රයට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

(මේ චාරයෙහි "සුරිමා සුරිමා කුසලා" යනාදි පාඨයෙන් භූමිත්‍රයට අයත් කුශල ධර්මයන්ට අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යාවීම දක්වන ලදී. කුශලය

කුශලයට අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වන සියල්ල එයින් දැක්වුණු නමුදු: ආරම්භ වශයෙන් හා භූමිවශයෙන් හිතන කුශලයන් අතර අනන්තරප්‍රත්‍යය භාවය ඇත ද නැත ද යන සෑකය දුරුවනු පිණිස 'අනුලෝමං ගොත්‍රභූසු, අනුලෝමං චෝදනසු, ගොත්‍රභූ මග්ගසු, චෝදනං මග්ගසු' යනු වදල සේක. ඒ පාඨයන්ගෙන් නානාරම්භික කුශලයන් අතර හා නානාභූමික කුශලයන් අතර ද අනන්තර ප්‍රත්‍යය භාවය ඇති බව දැක් වේ.)

කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි පදථී: කුසලං, සනොලොස් ලොකික කුසලයන් ගේ අන්තිම ජවනය: වුවිධානසු, තදරම්භණයට හා හවාඩගයට: මගො, මාගීසිත් සතර: ඵලසු, ඵලසිත් සතරට: අනුලෝමං, සංස්කාරාරම්භික අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාකුසල ඤානසම්ප්‍රසුකත සිත් සතර: සෙකබාය, ශෙකභ වූ, ඵලසමාපනතියා, ඵලසමාපනතියට: නිරොධා, නිරොධසමාපනතියෙන්: වුවිධහතකසු, නගිත්තා වූ අනාගාමීපුද්ගලයා ගේ: නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලං, නෙව-සඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසලය: ඵලසමාපනතියා, අනාගාමීඵල සමාපනතියට: අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

කතීපාඨයෙන් සනොලොස් ලොකික කුශලයන් ගේ අන්තිම ජවනයෝ ය, මාගීජවන සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සනතිරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහදගන විපාක නවය ය, ඵලසිත් සතර ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. විසාර වශයෙන් මෙසේ ය:- මහාකුශලජවනය කෙරෙන් තදරම්භණය වන කල්හි තදරම්භ ඵකොලොස ය, නොවන කල්හි හවාඩන ඵකුත්චිස්ස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල අන්තිමජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩනතවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරකුශල අන්තිමජවනය ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිභේතුක හවාඩන තවයට හා ආකාසානඤ්චායනන හවාඩගයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායනනකුශල අන්තිම ජවනය ය, -පෙ- ත්‍රිභේතුකහවාඩන නෙලෙසට හා නිරොධ සමාපනතියෙන් ගනින කල්හි අනාගාමීඵලචිත්තයට ද ප්‍රත්‍යය වන නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුසල අන්තිම ජවනය ය, සෝවාන් ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන සෝවාන්මාගීචිත්තය ය, -පෙ- අර්හත්ඵලයට ප්‍රත්‍යය වන අර්හත්මාගීචිත්තය ය යන මොවුනු කතීපාඨයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨාහිධෙය කියනු. කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුස, කමම, නජථී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයෙන් අනන්තර ශක්ති විශේෂය ලැබේ. අනුචාදය විසාර කරනු.

අකුසලපද අකුසලපදවසානවාරයෙහි පදථී සුගම ය. කතීපාඨයෙන් අන්තිමජවන වර්ජිත පුථී පුථී දෙලොස් අකුශල ජවනයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රථමඡවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම වූ දෙලොස් අකුශලඡවනයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, ආසෙවන, නජථි, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපදවසාන වාරයෙහි අදහස මෙ සේ ය:- ලෝහමූල මෝහ- මූල ඡවනයන් කෙරෙන් නදරමමණය වන කල්හි අන්තිම ඡවනය නදරමමණ එකොළොසට ද, නදරමමණය නො වන කල්හි අන්තිමඡවනය හවාඩන එකුනවිස්සට ද, දෝසමූලඡවනය කෙරෙන් නදරමමණය වන කල්හි අන්තිම ඡවනය උපේක්‍ෂානදරමමණ සයට ද, නො වන කල්හි කාම උපේක්‍ෂාහවාඩන සයට ද, අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. කතීපාඨයෙන් දෙලොස් අකුශලයන් ගේ අන්තිම ඡවනයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් සන්තීරණ තුන ය, මහාවිපාක අට ය, මහඥතවිපාක නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් අනන්තර, සමන්තර, උපනිසුසය, නජථි, විගත යන ශක්ති පසෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි පදථි සුගම ය. අව්‍යාකෘතධම්මී අව්‍යාකෘතධම්මී අනන්තරශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යයවීම මෙසේ ය. අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පුථි පුථි විපාකක්‍රියා නාමඤ්ඤාධයෝ අභීන්තව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම විපාකක්‍රියා නාමඤ්ඤාධයන්ට ද, පක්‍ෂ්‍යවෝකාර හවාඩගුපචේද එකුනවිස්ස ආවර්ජන දෙකටද, අරූපහවාඩගුපචේද සතර මනෝද්චාරාවර්ජනයට ද, ඉතිරි ක්‍රියා සිත් අටොළොසෙහි අන්තිමඡවනය හා ව්‍යවසථාපනය නදරමමණ හවාඩනයන්ට ද අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය හා නැතියද්වය අභීන් ඵලයට ද නිරෝධසමාපත්තියෙන් නැගීමේදී තෙවසක්‍ෂානාසක්‍ෂායනන අන්තිම ඡවනය අභීන්ඵලයට ද අනන්තර ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

කතීපාඨයෙන් අභීන්තව්‍යුති වර්ජිත පුථිපුථි විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙ සේ ය: ප්‍රථම හවාඩන නාමඤ්ඤාධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසක්තීනාමඤ්ඤාධයෝ ය, ද්විතියාදි පශ්චිම පශ්චිම හවාඩන නාමඤ්ඤාධයන්ට ප්‍රත්‍යයවන ප්‍රථමාදි පුථි පුථි හවාඩනනාමඤ්ඤාධයෝ ය, ආවර්ජනද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂ්‍යවෝකාරහවාඩෙග්පචේද පසළොස් ය, මනෝද්චාරාවර්ජනයට ප්‍රත්‍යය වන අරූපහවාඩෙග්පචේද සතර ය, පක්‍ෂ්‍යවිභානනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂ්‍යද්චාරාවර්ජනය ය, සමපට්ච්ජන දෙකට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂ්‍යවිභානයෝ ය, සන්තීරණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සමපට්ච්ජනයෝ ය, ව්‍යවසථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන සන්තීරණයෝ ය, පරිත්තාරමමණවිථියෙහි ද්විතීයව්‍යවසථාපනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ව්‍යවසථාපනය ය, පක්‍ෂ්‍යවෝකාර හවාඩන පසළොසට

ප්‍රත්‍යය වන ද්විතීයව්‍යවසාපනය ය, අතිමහත්තරමමණ විභූතාරමණ අවිභූතාරමමණ වීථිනි හසිනෝත්පාද මහාක්‍රියා ප්‍රථමජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාපන මනෝද්වාරාඡ්ඡනයෝ ය, ද්විතීය ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමජවනය ය, -පෙ- සප්තම ජවනයට ප්‍රත්‍යය වන ෂඬ ජවනයය, හසිනෝත්පාදය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනසස තදරමමණ පසටද නො වන කල්හි පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුකභවාධින නවයටද ප්‍රත්‍යය වන හසිනෝත්පාද අනම්මජවනය ය, මහාක්‍රියා සෝමනසස ජවනයන් කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි සෝමනසස තදරමමණ පසට ද නො වන කල්හි ත්‍රිහේතුක භවාධින තෙලෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන සෝමනසස සහගත මහාක්‍රියා අනම්ම ජවනය ය, මහාක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත ජවනය කෙරෙන් තදරමමණය වන කල්හි උපේක්‍ෂාතදරමමණ සයටද නො වන කල්හි ත්‍රිහේතුක භවාධින තෙලෙසට ද ප්‍රත්‍යය වන උපේක්‍ෂා සහගත මහාක්‍රියා අනම්මජවනයෝ ය, ද්විතීය තදරමමණයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමතදරමමණය ය, කාමභවාධින දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතීය තදරමමණයය මහදගත ක්‍රියා සෝමනසස සහගත සිත් සතරට හා අභීත්ඵල සෝමනසසසහගත සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වයය, මහදගතක්‍රියා උපේක්‍ෂාසහගත සිත් පසට හා අභීත්ඵල උපේක්‍ෂා සහගත සිතට ද ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභූ අනුලෝම කෘත්‍යවත් මහා ක්‍රියා තෘතීය ද්වය ය, සමාපඡ්ඡනවීථිනි පශ්චිම පශ්චිම මහදගත ක්‍රියා ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී මහදගත ක්‍රියා ජවනයෝ ය. පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක භවාධිනනවයට ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචර ක්‍රියා අනම්මජවනයෝ ය, පඤ්චවෝකාර ත්‍රිහේතුක භවාධින නවයට හා අකාසානඤ්චායනන භවාධිනයට ප්‍රත්‍යය වන ආකාසානඤ්චායනන ක්‍රියා අනම්ම ජවනයය, -පෙ- ත්‍රිහේතුක භවාධින තෙලෙසට හා තිරෝධසමාපනියෙන් නගින අවසාචවෙහි අභීත්ඵලයට ද ප්‍රත්‍යය වන නේට්‍යසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා අනම්මජවනය ය, පශ්චිම පශ්චිම ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන සුචී සුචී ඵලසිත් සතර ය, ත්‍රිහේතුක භවාධිනතෙලෙසට ප්‍රත්‍යය වන අනම්ම ඵලජවනයෝ ය, මරණාසන්නයෙහි තදරමමණයට අනතුරු ව වුතිය වන කල්හි කාමව්‍යුති දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විතීය තදරමමණය ය ජවනයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ත්‍රිහේතුකව්‍යුති තෙලෙසට ප්‍රත්‍යයවන මහාක්‍රියා පඤ්චම ජවනය ය, (මරණාසන්න ජවන වශයෙන් මහදගතජවනයන් හා හසිනෝත්පාදජවනයෝ නො යෙදෙති.) භවාධිනයට අනතුරු ව ව්‍යුතිය වන කල්හි ව්‍යුති ඵකුතචිස්සට ප්‍රත්‍යය වන භවාධින ඵකුතචිස්සය කාමප්‍රතිසන්ධි දශයට ප්‍රත්‍යයවන ද්විහේතුක අහේතුක ව්‍යුතීහු ය, ප්‍රතිසන්ධි ඵකුතචිස්සට ම ප්‍රත්‍යය වන කාමත්‍රිහේතුක ව්‍යුති සතර ය. සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සනොලොසට

ප්‍රත්‍යය වන රූපාවචරව්‍යුති පස ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා අරූපප්‍රතිසන්ධි සතරට ප්‍රත්‍යය වන අකාසානක්ඛායනන ව්‍යුතිය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා උපරිම අරූපප්‍රතිසන්ධි තුනට ප්‍රත්‍යය වන වික්ඛාණක්ඛායනනවිතනය ය, කාමත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතරට හා ආකික්ඛික්ඛායනන නේවසක්ඛානාසක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධි දෙකට ප්‍රත්‍යය වන ආකික්ඛික්ඛායනන වුතියය, කාම ත්‍රිභේතුක ප්‍රතිසන්ධි හා නේවසක්ඛානාසක්ඛායනන ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යයවන නේවසක්ඛානාසක්ඛායනන වුතිය ය යන මොවුහු කතීපාදයෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් අතීතනනව්‍යුතිය සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියා විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් සුදුසු පරිදි එක් වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නන්දී, විගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සයෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ. (මේචාරයෙහි දක්වා තිබෙන්නේ විපාක විපාකයන්ට ද, ක්‍රියා ක්‍රියාවන්ට හා විපාක ක්‍රියාවන්ට ද, ක්‍රියා විපාකයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවීම ය.)

කුසලපදවසානචාරයෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවසාපන මනෝද-චාරාවර්ජන සංඛ්‍යානප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් මහාකුශල ප්‍රථමජවනය වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය ලැබේ. කරණපාදයෙන් අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නන්දී, විගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපදවසාන චාරයෙහි සම්ප්‍රදනපාදයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොස ගැනීම ම වෙනස ය. සෙස්ස කුසලපදවසානචාරයෙහි මෙනි. සමනන්තර විභවනය අනන්තරය මෙනි.

6 සහජාත විභවචාරය

සමනන්තර ප්‍රත්‍යය විභවනයට අනතුරුව සහජාතප්‍රත්‍යය විභවනය වදල සේක. එහි කුසලපද කුසලපදවසාන චාරය පළමු කොට වදල සේක. පදථි සුගමය, කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන නාමඤ්ඤා සතර අතුරෙන් එක් එක් නාමඤ්ඤාධිකාරී නිදේනෙකු නිදේනෙකු වූ නාමඤ්ඤාධිකාරීන්ටද, නිදේනෙකු නිදේනෙකු වූ නාමඤ්ඤාධිකාරීන්ටද එක් එක් නාමඤ්ඤාධිකාරීන්ට ද, දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමඤ්ඤාධිකාරීන්ට දෙදෙනෙකු දෙදෙනෙකු වූ නාමඤ්ඤාධිකාරීන්ට ද සහජාතප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රත්‍යය වෙත් ය යනු එහි අදහස ය.

"කුසලො" යන කතීපාදයෙන් මවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිසය යන අවයවනාමඤ්ඤා වූ ප්‍රත්‍යය

ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය -පෙ- යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤා වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාත, නිසසය, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, සම්පසුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගතනි සය අතුරෙන් සහජාතගතනිය ලැබේ. සෂාඤ්ඤා චාර කුසුසෙකි. පට්ඨවචාරයෙහි විසාර කළ පරිදි ය.

අඛ්‍යාතනපදවසාන චාරයෙහි පදථි:- කුසලා, කුසලවු, ඛ්‍යාත අවයව වූ ද සමුහ වූද නාමසෂාඤ්ඤායෝ, විත්තසමුට්ඨානානං, සිතින් උපදවන්නා වූ, රූපානං, රූපයන්ට, අදහස මෙසේ ය. කුසල් සිත් එක්විස්ස ය, වෛතසික අටනිස ය යන නාමසෂාඤ්ඤායන් ගෙන් එක එකක් වූ ද, දෙක බැගින් වූ ද තුනබැගින් වූ ද, සතරදෙනම වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ විත්තජරූපයන්ට සහජාත ගතනියෙන් ප්‍රත්‍යය වේනි ය යනුයි. කථිපාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවයවාවේනි වූ කුසල් සිත් එක් විස්ස ය වෛතසික අටනිසය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක් වර ලැබෙන සහජාත නිසසය විපසුත්ත අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයගතනි පස අතුරෙන් සහජාත ගතනිය ලැබේ. සෂාඤ්ඤා චාර දෙසිය විසිපසෙකි. සහජාතචාරය මෙති.

කුසලාඛ්‍යාතනපදවසානචාරයෙහි කථිපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවයවාවේනි වූ කුසල් සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාම-සෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිසය විත්තජරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්ත ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාත, නිසසය, අපථි, අවිගත යන ගතනි සතරෙන් සහජාත ගතනිය ලැබේ. අකුසලපදයේ චාරතුන ද කුසලපදය අනුව විසාර කරනු.

අඛ්‍යාතනපදචාරයෙහි පදථි සුගම ය. ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කථිපා-පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යයවන විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියාසිත් විස්සය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායන් හා විත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අඤ්ඤා-මඤ්ඤා, නිසසය, විපාක, සම්පසුත්ත, විපසුත්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගතනි අට අතුරෙන් සහජාත ගතනිය ලැබේ. සෂාඤ්ඤා චාර දෙසිය දසසෙකි.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කථිපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘත්‍යචාර රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය

වෛතසික පන්ති සය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායන් හා හෘදයවස්තුවය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිත ඵකුන් විස්ස ය වෛතසික පන්ති සය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද, නාමසෂාඤ්ඤායන් හා කෘතවිතාත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඵකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අසෘෂ්ටමසෘෂ්ට, නිසසය, විපාක, විප්‍රසුකත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය ලැබේ. සෘෂ්ටචාර දෙසිය සතළිසෙකි.

ශුඛරූපචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කමිජ්ඣාගිර ආභාරජ සෘතූජ අසෘෂ්ටසන්තවකමිජ ප්‍රවෘත්තිකමිජ මහාභූත වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් භූතරූප සහිත වූ උපාදයරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඵකවර සුදුසු සේ ලැබෙන සහජාත, අසෘෂ්ටමසෘෂ්ට, නිසසය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති පස අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය ලැබේ. සෘෂ්ටචාර ඵකසිය පසෙකි. පටිච්චචාරයෙහි මෙති.

කුසලාබ්‍යාකතපද චාරයෙහි කතීපාඨයෙන් විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පසුචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසඨාවෙහි වූ කුසල් ඵකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව වූ ද සමූහ වූ ද නාමසෂාඤ්ඤායෝ ය, අවයව වූ ද සමූහ වූ ද මහාභූතයෝ ය යන මොවුහු ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඵකවර ලැබෙන සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, යන ශක්ති සතරෙන් සහජාතශක්තිය ලැබේ. සෘෂ්ටචාර දෙසිය විසිපසෙකි. අකුසලාබ්‍යාකත-පදචාරය සුගමය. සහජාත විභවචාරය නිමි.

7 අසෘෂ්ටමසෘෂ්ට විභව චාරය.

අසෘෂ්ටමසෘෂ්ට විභවයෙහි කුසලපද අකුසලපද චාර දෙක සහජාතචාරයට සමානය. අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස්ස ය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤායෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්සය වෛතසික අටතිස්සය යන අවයව නාමසෂාඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඵකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අසෘෂ්ටමසෘෂ්ට, නිසසය, විපාක, සම්ප්‍රසුකත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සත අතුරෙන් අන්‍යෝන්‍ය ශක්තිය ලැබේ. සෘෂ්ටචාර තුදුසෙකි.

ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් නාමසෂාඤ්ඤායන්ට හා හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් ඵකුන්

විස්ස ය, වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූද නාමයාකාරියන් හා හෘදය වයානු වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදියෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකන්විස්ස ය වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහවූ ද නාමයාකාරියන් හා හෘදයවයානු වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදියෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, අක්ඛණමක්ඛණ, නිසසය, විපාක, විප්පයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගතති අතුරෙන් අන්‍යෝන්‍ය ගතතිය ලැබේ. (මෙහි විපාක, සම්ප්‍රදාන, විප්පයුත්ත යන ගතති තුන සියල්ලෙහි ම නොයෙදේ.)

රූපචාරයෙහි කතීපාදියෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඤ්ජන්ති කමීජ ප්‍රචිතති කමීජ මහාභුතයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදියෙන් මහාභුත වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාදියෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, අක්ඛණමක්ඛණ, නිසසය, අභි, අවිගත, යන ගතති පස අතුරෙන් අන්‍යෝන්‍ය ගතතිය ලැබේ. යාකාරිචාර අට අනුවකි. අක්ඛණමක්ඛණ විභවය නිමි.

8. නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවය.

නිසසය විභවයෙහි කුසලාකුසල දෙපදයේ චාර තුන සහජානයෙහි මෙති. අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි පදම් සුගම ය. නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය සහජාන පුරේජානවගයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. සහජාන නිසසය සහජානය මෙති. පුරේජානනිසසය යෙහි "අබ්‍යාකතො" යන කතීපාදියෙන් වක්ඛණවිඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුක්ක වක්ඛණවයානු වය -පෙ-කාය විඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යයවන මධ්‍යමායුක්ක කායවයානු වය, පක්ඛණවිඤාන හමියෙහි උපදනා අවසාධවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපක්ඛණවිඤානවර්ජිත ප්‍රථමභවාධිනාදි පශ්චිම පශ්චිම වූ විපාකසිත් දෙවිස්ස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධියාදි පුච්චි චිත්තයන් හා උපදනා හෘදය වයානු වය, මරණාසන්න කාලයෙහි පක්ඛණවිඤාන භවාධිත පසලොස ය, ආචර්ජනද්වය ය, සම්ප්‍රන්‍යෝෂණද්වය ය, සන්තීරණත්‍රය ය, ව්‍යවසාපනය ය, මරණාසන්නජවන පස ය, නදරමමණය ය, වුතිය ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වයානු වය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදියෙන් පක්ඛණවිඤාන හමියෙහි උපදනා අවසාධවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධිනාදි පශ්චිම පශ්චිම විපාකසිත් දෙතිසස, ක්‍රියාසිත් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදියෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන නිසසය, ආරමමණ, පුරේජාන, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගතති සන අතුරෙන් නිශ්‍රයගතතිවිශේෂය ලැබේ.

සාක්ෂිවාර අනුවෙකි. එ නම් වකඛායනනයෙහි වාරපසලොස ය, -පෙ- හදයවසනුවෙහි වාර පසලොස ය යන මේවා ය.

කුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපායයෙන් පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම කුසල සිත් විස්සට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාංපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචී සුචී චිත්තයන් හා උපදනා හදයවසනුවය, මරණාසන්න කුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන චූතිචිත්තයෙන් සතලොස් වන චිත්තය හා උපදනා හදයවසනුවය යන මොවුහු ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපායයෙන් පශ්චිම පශ්චිම කුසල සිත් එක්විස්ස ලැබේ. කරණ පායයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන නිසසය, ආරම්මණ, පුරේජාන, විප්‍යයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් නි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. සාක්ෂිවාර පසොලොසකි.

අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීපායයෙන් පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම දෙලොස් අකුසල චිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යවසාංපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීසුචී චිත්තයන් හා උපදනා හදයවසනුව ය, මරණාසන්න අකුසල ජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන චූතිචිත්තයෙන් සතලොස්වන චිත්තය හා උපදනා හදයවසනුව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපායයෙන් පශ්චිම පශ්චිම අකුසල සිත් දෙලොස් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපායයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන නිසසය, ආරම්මණ, ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණුප-නිසසය, පුරේජාන, විප්‍යයුත්ත, අභි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් නි:ශ්‍රයශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතපදවාරයෙහි කතීපායයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනාඅවසාංවෙහි වූ කුසල සිත් එක් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාක්ෂියෝය, ව්‍යවසාංපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුචීසුචී චිත්තයන් හා උපදනා හදයවසනුව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපායයෙන් කුසලසිත් එක් විස්සය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාක්ෂි වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපායයෙන් එක්වර ලැබෙන නිසසය, අභි, අවිගත යන ශක්ති තුනෙන් නි:ශ්‍රයශක්තිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතපදවාරය ද මේ ක්‍රමයෙන් විසාර කරනු. නිසසය පව්‍ය විභවනය නිමි.

9 උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය විභවනය.

(උපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය විභවනයෙහි කුසලා කුසල අබ්‍යාකතපද තුනෙහි වාර තුන බැගින් වීමෙන් වාර නවයකි. ආරම්මණුපනිසසය

අනන්තරූපනියය දෙක වූකතානුසාරයෙන් දන හැකි බැවින් ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය පමණක් විසාර කරනු ලැබේ. සුමම බැවින් පද්ධිද නො දක්වනු ලැබේ.)

කුසලපද කුසලපදවසානවාරයෙහි ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රයෙහි කතීපායයෙන් අතීන්මාගී වර්ජිත බලවත් වූ කුසල්සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපායයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පත්තයෝ ලැබෙත්. කරණපායයෙන් ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

"සධං උපනිස්සාය දනං දෙති" යන අනුචාදපාලියෙන් ශ්‍රධාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දනවේනනා ප්‍රධාන කාමවචර කුශලයට ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වීම දැක් වූ සේක. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය මෙසේය:- ජලය කැමති තැනැත්තා මේ පොළොව තුළ එකානනයෙන් ජලය අත්‍රය යන විභාසයෙන් ජලය ලබනු පිණිස පොළොව කණිත්තාක් මෙන් හවහෝග සමපත් කැමති තැනැත්තා දනමය කුශලයෙන් ඒවා ලැබිය හැකිය යන විභාසයෙන් දන් දෙනු කැමති කල්හි හවාධනවලන හවාධෝපවේශ්දයන්ට අනතුරු ව ආහාර පානවස්ත්‍රාදී දන වස්තුන් අරමුණු කොට මනෝද්වාරාවර්ජනය ද අනතුරු ව මහාකුසල් සිත් අට අතුරෙන් එක් සිතක් ජවනකෘත්‍යයෙන් සන්වරක් ද ඉපදීමෙන් පසු විභූතාරමමණ වීථියක් වේ නම් දෙවරක් ද තදරමමණය ඉපදීමෙන් පසු කාමහවාධනය වේ. අවිභූතාරමමණවීථියක්වේ නම් ජවනයට අනතුරු ව පක්ඛවෝකාර හවාධන පසළොස් අතුරෙන් එක් විත්තයක් උපදී. අනතුරු ව ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා වීථිහු වෙති. මේ වීථිවල මහාකුශල ජවනයන්ට ශ්‍රධා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ප්‍රකාශෝපනි:ශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ.

"සධං උපනිස්සාය සීලං සමාදියති" යන අනුචාදපාලියෙන් ශ්‍රධාවප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය පක්ඛවාධනශීල දශාධනශීල වේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"උපොසඨ කමමං කරොති" යන අනුචාදපාලියෙන් අක්ඛවාධනපොෂඨ ශීලවේනනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද, "ක්කානං උප්පාදෙති" යන අනුචාදපාලියෙන් මහදගතධ්‍යාන කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"විපස්සනං උප්පාදෙති" යනුවෙන් විදහීනා කරන කාමාවචර කුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"මග්ගං උප්පාදෙති" යනුවෙන් ලෝකෝත්තර මාගීකුශලයට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

අභික්‍ෂණ උපපාදෙති" යනුවෙන් කුශලාභිඥා පසට ප්‍රත්‍යය වීම ද,

"සමාපන්නි උපපාදෙති" යනුවෙන් කුශලසමාපන්නි අටට ප්‍රත්‍යය වීම ද, දැක්වූ සේක. ප්‍රත්‍යය වන ආකාරය වූක්‍ෂණානුසාරයෙන් දැක්විය යුතු ය.

සීලං සුතං වාගං පක්‍ෂණං උපනිස්සාය දනං දෙති. සීලං සමාදියති. උපොසථකමමං කරොති. ක්‍රමානං උපපාදෙති, විපසයනං උපපාදෙති, මග්ගං උපපාදෙති, අභික්‍ෂණං උපපාදෙති, සමාපන්නි උපපාදෙති" යන මෙහි සීලං සුතං වාගං පක්‍ෂණං යන පද සතර වෙන වෙනම දනං දෙති යන ආදී වාක්‍ය අට හා යොදා අත්ථය ගතයුතුය.

"සීලං උපනිස්සාය දනං දෙති" යනුවෙන් පක්‍ෂ්‍යවාසිගශීල දශාසිංහලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය දනචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයටද 'සීලං සමාදියති' යනුවෙන් ශීලචේතනා ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලයට ද, ප්‍රත්‍යය වීම දැක්වූ සේක. යනාදීන් සියල්ල විසාරකරනු. "සුතං" යනුවෙන් ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාව ප්‍රධාන කාමාවචර කුශලය ද, පක්‍ෂණං" යනුවෙන් ප්‍රඥා ප්‍රධාන ඥාන සම්ප්‍රසුක්‍ෂක කාමාවචර කුසල් සිත් සතර ද දැක්වේ.

පඨමජ්ජධානස්ස පරිකමමං යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ප්‍රථමධ්‍යානය ලබනු සඳහා පඨවි පඨවි යනාදීන් භාවනා කිරීමේ දී උපදනා මහාකුශල් සිත් අට ය. ධ්‍යානවිථියේ පරිකමමචිත්තය එයින් නො ගනු ලැබේ. ("පරිකමමනි අනන්තරං අගභෙත්වා සුඛිභාගං පරිකමමං ගභෙතබ්බං" යනු අටුවාව යි.) සියල්ල වූක්‍ෂණානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

අකුසලපදවසාන චාරයෙහි පදථී, මානං ජ්‍යෙෂ්ඨි, මානය පචත්ථයි, දිට්ඨිං ගණ්භාති, දෘෂ්ටිය උපදවයි, පත්ථනය, භවභෝගසම්පත් පත්තනා වූ ලෝභයට: මට ශ්‍රධාව ඇත, අන්‍යයන්ට මට මෙන් ශ්‍රධාව නැත යයි තමා උසස් කොට ගැනීමි වශයෙන් ශ්‍රධාව නිසා මානය උපදී. ඒ ඒ ධම්මපාඨයන් ශ්‍රධා වශයෙන් පිළිගෙන අථීය මැනවින් තේරුම් නොගෙන පින් පවි කරන පින්පවිවල විපාක ය විදින පුද්ගලයකු ඇතය යි දෘෂ්ටිය උපදව යි. සීල සුත වාග පක්‍ෂණා යන ධම්මයන් නිසා මම සිල්වතෙක්මී ය උගතෙක් මීය දෙනකෙනෙක් වෙමී ය නුවණැත්තෙමීය යි මානය උපදව යි. මම සිල් රකිමී ය යනාදීන් වරදවා ගැනීමෙන් දෘෂ්ටිය උපදී. ශ්‍රධාදීය නිසා තමා උසස් කොට ගන්නා කල්හි ඒ ධම්මයෝ රාගයට ද අනුන් පහත් කොට සලකන්නා වූ කාලයේ දී ද්වේෂයට ද ඒ අවස්ථා දෙක ම මෝභයට ද උපනි:ශ්‍රය වෙති.

කතීෂ පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික කුසල් සනොළොස වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොසය ය වෛතසික සන්විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ශාන්ත වූ ද ප්‍රණීත වූද උත්තම වූ ද අකුසල් නසන්නා වූද ලෝකෝත්තර කුශලය අකුශලයට උපනිශ්‍රය නොවන බැවින් මේ වාරයේ දී නො ගන්නා ලදී. එව මෙත්ථ ලොකියකුසලඤ්චව දස්සිතං, ලොකුත්තරං පන සන්තං පණීතං උත්තමං අකුසලවිධංසනං, තස්මා චඤ්චො විය අධිකාර විධමනං අකුසලස්ස උපනිස්සයො න හොති ති න ගහිතං" යනු අටුවා යි.

අඛ්‍යාකතපදවසානවාරයෙහි පදථී, අත්තානං ආනාපෙති, තමා තවයි, පරිතාපෙති, භාත්පසිත් තවයි, පරියෙට්ඨිමුලකං ප්‍රත්‍යය සෙවීම මුල් කොට ඇති, දුක්ඛං පච්චනුහොති, දුක් විදී. අදහස මෙසේ ය: බලවත් ශ්‍රධාව ඇති තැනැත්තේ ශ්‍රධාව නිසා ශිතෝෂ්ණාදිය නොසලකා වත්පිළිවෙත් ආදිය කිරීමෙන් තමා තවයි. වස්තුව සපයා ගෙන දනාදි පින්කම් කෙරෙමි යි වස්තුව සඳහා වැඩ කොට දුක් විදී. ශීලයෙන් යුක්ත තැනැත්තේ හොඳින් සිල් රකිමි යි අභ්‍යාවකාශ වෘක්ෂමුල වාසාදි වශයෙන් තමා තවයි. පිඩු සිහිමි ආදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යය සෙවීම මුල් කොට ඇති දුක් විදී. බහුශ්‍රත තැනැත්තේ තමා ගේ බහුශ්‍රතභාවයෙන් ප්‍රයෝජන ලබමි යි නො පසු බැස උගැන්වීමි දහමිදෙසිමි ආදියෙන් තමා තවයි. තමා දැනගත් ධර්මයට අනුව ප්‍රත්‍යය සොයා ජීවත්වෙමි යි පිණිච්චරණාදියෙන් දුක් විදී. ත්‍යාගවත් තැනැත්තේ ත්‍යාගවත් භාවය නිසා තමා ගේ දිවි රැකීම පිණිස ප්‍රත්‍යය ඉතිරි කර නො ගෙන දන් දීමෙන් ද අභිගප්‍රත්‍යාධිගයන් පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ද තමා තවයි. දීමට වස්තුව සෙවීමි වශයෙන් ද දුක් විදී. ප්‍රඥාවත් තැනැත්තේ ද තමා ගේ ප්‍රඥාව වඩාත් දියුණු කරගත යුතු යයි ශිතෝෂ්ණාදිය ගණන් නොගෙන සජ්ඣායන මනස්සාරාදියෙන් තමා තවයි. මිථ්‍යාභීවයෙහි ආදීනවය හා සම්‍යගාභීවයෙහි අනුසස් ද දැක දැහැමින් ප්‍රත්‍යය සෙවීමි වශයෙන් දුක් විදී. ශ්‍රධාදි ධර්මයන්ගෙන් යුක්තවීම නිසා ඇතිවන ප්‍රීතිසහගත විත්තයෙන් උපදවන ප්‍රණීත රූපයන්ගේ ස්පශීය ලබන කල්හි කායික සුඛයට ද ඉහත කී පරිදි දුක් ඇතිවීමේ දී කායික දුඛයට ද, ඵලයට සම්වැදීමේදී ඵලසමාපන්නියටද බලවත් වූ එක්විසි කුසල වේතනාවෝ එකුත්තිස් කුසලවිපාකයන්ට ද ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. "අරහා මග්ගං උපනිස්සාය" යනාදියෙහි අදහස සුගමය.

කතීෂ්ඨපාඨයෙන් බලවත් වූ කුසලසිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිස්ස යන ප්‍රත්‍යධම්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිස්ස ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිස්ස යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපද අකුසලපදවසානචාරයෙහි පදථී , රාගං උපනිස්සාය, රාගය උපනිශ්‍රය කොට: පාණං හනති, අන්‍යයන්ගේ ප්‍රාණයනසයි; අදින්නං ආදියති, හිමියන් විසින් නුදුන්දෑ පැහැරගනී; මුසා හණති, බොරු කියයි; ඵරුසං හණති, රළු වචන කියයි; සම්ඵං පලපති, නිරථීක කථා කරයි: සන්ධිං ඡීඤති, ගෙවල් බිඳී; නිලොපං හරති, සැහවී සිට පැහැර ගනී: ඵකාගාරිකං කරොති, බොහෝ දෙනා එක්ව එක් ගෙයක් වට කොට වසනුව පැහැරගනී: පරිපජෙථ තිට්ඨති, මග රැක සිට අනුන්ගේ වසනුව උදුරා ගනී: පරදරා ගව්ඡති, පරභායභාවන් කරා යෙයි: ගාමසානං කරොති, ගම් කොල්ලකයි: නිගමසානං කරොති, නියමිගම කොල්ලකයි; මාතරං ඡීවිතා වොරොපෙති, මව ඡීවිතයෙන් තොරකරයි: පිතරං ඡීවිතා වොරොපෙති, පියා ඡීවිතයෙන් තොරකරයි: අරහන්තං ඡීවිතා වොරොපෙති, රහතුන් ඡීවිතයෙන් තොර කරයි, දුට්ඨියෙන විනේතන නථාගතස්ස ලොහිතං උප්පාදෙති, දුෂ්ටසිතින් නථාගත ශරීරයෙහි ලේ උපදවයි: සංඝං හිඤ්ඤති, සඩ්ඝයා බිඳී; සෙස්ස සුගමය.

කතීෂ්ඨ පාඨයෙන් බලවත් වූද දුබලවූද අකුසල සිත් දෙළොස ය. වෛතසික සත් විස්සය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වූ ඒ ධම්මයෝ ම ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝප නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

("බලවං දුබලස්ස දුබලඤ්ච බලවස්ස උපනිස්සයො හොති යෙව, යං පන පච්චය විහඩගස්ස උදෙස වණණණායං වුත්තං බලවකාරණච්චියෙන උපනිස්සයො හොති ති තං කාරණභාවස්සෙව බලවතාය වුත්තං න උපනිස්සය ධම්මානං, කම්මකිලෙසා හි බලවන්තො පි දුබ්බලා පි බලව කාරණං හොති යෙව' යනු අටුවායි.)

"රාගං උපනිස්සාය පාණං හනති! යනාදී අනුවාදපාලියෙහි රාගං යනුවෙන් රාගප්‍රධාන ලෝහමුල චිත්තය ද, 'පාණං හනති' යනුවෙන් ප්‍රාණඝාතක ද්වේෂමුල මෝහමුල චිත්තයන් ද 'අදින්නං ආදියති' යනුවෙන් අදින්නාදන්‍ය කරන අකුසල් සිත් දෙළොසද, 'මුසා හණති' යනුවෙන් මුසාවාදක අකුසල් සිත් දෙළොස ද, පිසුණං හණති' යනුවෙන් කේලාම් කීම කරන අකුසල් සිත් දෙළොස ද 'ඵරුසං හණති: යනුවෙන් පරුෂවචන කීමෙහි උපදන්‍යා ද්වේෂමුල චිත්තයද, සම්ඵං පලපති යනුවෙන්' නිරථීක වචන

කියන අකුසල් සිත් දෙළොස ද, 'සන්ධි ඡිඤ්ඤි, නිලොපං හරති, එකාගාරිකං කරොති. පරිපජෙථ තිට්ඨති, ගාමසාතං කරොති, නිගමසාතං කරොති' යන පාඨවලින් අදහනාදන වසයෙන් පවත්නා අකුසල් සිත් දෙළොස ද, පරදරං ගව්ඡති' යනුවෙන් කාමමිථ්‍යාවාර වශයෙන් උපදනා ලෝහමූල මෝහමූල විතකයන් ද, 'මාතරං ජීවිතා වොරොපෙති, පිතරං ජීවිතා වොරොපෙති. අරහතං ජීවිතා වොරොපෙති. උට්ඨෙත විනෙතන නටාගතය්‍ය ලොහිතං උපපාදෙති 'සංසං හිඤ්ඤි' යන පාඨවලින් ඒ කම්ම සිදුකරන්නා වූ ද්වේෂමූල විතකය ද, දෙසං' යනුවෙන් ද්වේෂ ප්‍රධාන ද්වේෂමූල විතකය ද, මොහං' යනුවෙන් මෝහ ප්‍රධාන අකුසල් සිත් දෙළොසද, මාතං' යනුවෙන් මානප්‍රධාන දෘෂ්ටිවිප්‍රසූකක සිත් සතර ද, 'දිට්ඨිං: යනුවෙන් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිප්‍රධාන දෘෂ්ටිවිප්‍රසූකක සිත් සතර ද, 'පඤ්ඤා' යනුවෙන් හවහෝග සම්පත් පිළිබඳ වූ ලෝහමූල සිත් අට ද කියැවේ.

"මාතුසාතිකමමං මාතුසාතිකමමය්‍ය උපනිය්‍යාය පට්ටයෙන පට්ටයො" යනුවෙන් දැක්වෙන මාතෘසාත කම්මය මාතෘසාතකම්මයට උපනි:ශ්‍රය වීම මෙසේ දකුණු. අනුන් විසින් ඔවුන් ගේ මවුන් මරනු දැක එය කළ යුත්තකැ යි වරදවා ගෙන තමන්ගේ මවුන් මරන්නවුන් ගේ මාතෘසාත කම්මයට අනුන්ගේ මාතෘසාතකම්මය උපනි:ශ්‍රය වේ. එක් හවයකදී මාතෘසාත කම්මය කළ තැනැත්තාට නැවත හවයකදී එය කිරීමට ද අනිතහවයේ මාතෘසාතකම්මය උපනි:ශ්‍රය වේ. නැවත නැවත අණකිරීම් වශයෙන් මව මරන්නා වූ තැනැත්තා හට පළමු පළමු අණකිරීම් වූ මාතෘසාත කම්මය පසුව අණකිරීම් වූ මාතෘසාතකම්මයට උපනි:ශ්‍රය වේ. දෙපහරකින් මැරෙන්නා වූ මවට පළමු පහරදීම වූ මාතෘසාත කම්මය දෙවන පහර දීම වූ මාතෘ සාතකම්මයට උපනි:ශ්‍රය වේ. මෙසේ මාතෘසාත කම්මය මාතෘසාතකම්මයට උපනි:ශ්‍රය වීම සතරාකාරයකින් දක්වා තිබේ. 'මාතුසාතිකමමං මාතුසාති කමමය්‍යාති අක්කං මාතරං හනනතං දියවා වට්ටති එවං කාතුනති අනතනො මාතරං හනනතය්‍ය වා එකස්මිං හවෙ හන්ථවා අපරස්මිං හනන වසෙනවා එකස්මිං යෙව හවෙ ගච්ඡ මාතරං හනාහිති සුතපුතං ආණාපනවසෙන වා ද්විභිපහාරෙහි නියත මරණාය දුතිය පහාර දුනෙනවා මාතුසාතිකමමං මාතුසාතිකමමය්‍ය උපනිය්‍යායො හොති' යන අටුවා යි. "සුතපුතං ආණාපන වසෙනවා ති මාතුසාත කමමෙන සදියතාය පුබ්බෙපවත්තාය පි ආණත්තවෙත්තාය මාතුසාත කමම නාමං ආරොපෙථා වදන්ති එසතයො ද්විභි පහාරෙහි ති එඤ්ඤි" යනු ටීකායි.

අකුසලපද කුසලපදවසානවාරයෙහි "පානං හන්ථවා නස්‍ය පටිසාතනථාය දනං දෙති" යනුවෙනි. අථීය ප්‍රාණය නසා ඒ පව නැසීම පිණිස දන්දේය යනුයි. සෙස්ස සුගමය. මේ වාරයෙහි ආරම්භණුපනිය්‍යාය

අනන්තරූපනියය ප්‍රත්‍යය දෙක නොලැබේ. ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය වශයෙන් කතීෂ්‍යාදයෙන් අකුසල් සිත් දෙළොසය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදපාලියෙහි පාදවල අභිධෙය වුක්තානුසාරයෙන් දත හැකිය.

අඛ්‍යාකත පදවසානචාරයෙහි ආරම්භිකපනිස්සය නො ලැබේ. පද්ඨාදිය සුගමය. කතීෂ්‍යාදයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොසය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානයෙන් විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ. අනුවාද පාලියෙහි 'අකුසලං කමමං' යනුවෙන් බලවත් අකුසල වේතනා ද 'විපාකස්ස' යනුවෙන් අකුසල විපාක සිත් සත ද ගත යුතුය.

අඛ්‍යාකතපද අඛ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි කතීෂ්‍යාදයෙන් විපාක සිත් සතිසය ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය ය, වෛතසික අටතිසය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න වු ඒ ධර්මයෝ ම ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලපදවසානචාරයෙහි "අඛ්‍යාකතො" යන කතීෂ්‍යාදයෙන් අභිත්ඵලයෙන් අත්‍ය වු විපාකසිත් පත්තිසය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අටතිසය රූප අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපදවසානචාරයෙහි කතීෂ්‍යාදයෙන් ලෞකිකවිපාක දෙතිසය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික පත්තිසය රූප අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාදයෙන් අකුසල්සිත් දෙළොසය වෛතසික සත්විස්සය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලය කුසලයට ආරම්භිකපනිස්සය අනන්තරූපනියය පකතුපනිස්සය යන තුන් ආකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අකුසලයට අනන්තරූප නියයය හැර දෙයාකාරයෙන් ප්‍රත්‍යය වේ. අඛ්‍යාකතයට තුන් ආකාරයෙන් ම ප්‍රත්‍යය වේ. අකුසලය ද අකුසලයට තුන් ආකාරයෙන් ද කුසලයට පකතුපනිස්සය වු එක් ආකාරයකින් ද අඛ්‍යාකතයට දෙයාකාරයෙකින් ද ප්‍රත්‍යය වේ. අඛ්‍යාකතය අඛ්‍යාකතයට තුන් ආකාරයෙන් ම ද කුසලාකුසල දෙකට ද එසේ තුන් ආකාරයෙන් ම ද ප්‍රත්‍යය වේ. මෙසේ කුසලය අට

ආකාරයකින් ද අකුසලය සයාකාරයකින් ද අබ්‍යාකතය නවාකාර-
යකින් ද ප්‍රත්‍යය වීමෙන් උපනිසුසය තෙවිසි වැදෑරුම් වේ.

10. පුරේජාන ප්‍රත්‍යය විභවය.

පුරේජානවිභවයෙහි අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතසුස යන්නෙහි පදථී:
ආරම්මණපුරේජානං, ආරම්මණපුරේජානය: ව්‍යුපුරේජානං. ව්‍යුපුරේජාන-
යයි (පුරේජානය දෙවැදෑරුම් වේ.) ආරම්මණපුරේජානං, (එයින්)
ආරම්මණපුරේජානය (මෙසේය.) සෙස්ස සුගම ය.

කතීපාඨයෙන් වක්‍ෂුර්විඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන
රූපාරම්මණය ය, -පෙ- කායවිඤානද්වයයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන
ස්ප්‍රෂට්වාරම්මණය ය, මනෝධාතුත්‍රයට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන
පඤ්චාරම්මණය ය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ය කාමක්‍රියාජවන නවය ය
තදරම්මණ එකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන
නිෂ්පනතරූප අටොළොස ය. දිබ්බවක්‍ඛ ක්‍රියා අභික්‍ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන
දූර ප්‍රතිච්ඡන්ත ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන රූපාරම්මණය ය, දිබ්බසෝත
ක්‍රියා අභික්‍ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිච්ඡන්ත ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන
ශබ්දරම්මණය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන්
කාමවිපාක තෙවිස්ස ය කාමක්‍රියා එකොළොස ය, දිබ්බවක්‍ඛ දිබ්බසෝත
ක්‍රියා අභික්‍ඤා දෙක ය විරති, අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිස ය
යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි
ලැබෙන ආරම්මණ, නිසුසය, පුරේජාන, විප්‍රසුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන
ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ. අනුවාදය
ආරම්මණප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු. ව්‍යාපුරේජානයා ගේ වශයෙන්
අභිධෙය පුරේජාන නිසුසයෙහි මෙන් ගත යුතු ය.

අබ්‍යාකතො කුසලසුස යන වාරයෙහි ආරම්මණපුරේජාන වශයෙන්
කතීපාඨයෙන් මහාකුසල් අටට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පනතරූප
අටොළොස ය, දිබ්බවක්‍ඛ කුසලාභික්‍ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිච්ඡන්ත
ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන රූපාරම්මණය ය, දිබ්බසෝත කුසලාභික්‍ඤාවට
ප්‍රත්‍යය වන දූර ප්‍රතිච්ඡන්ත ස්නිග්ධ සුක්‍ෂම වතීමාන ශබ්දරම්මණය ය යන
ප්‍රත්‍යයධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් මහාකුසල් අටය දිබ්බවක්‍ඛ
දිබ්බසෝත කුසලාභික්‍ඤාය, විරති අප්‍රමාණය වර්ජිත වෛතසික තෙතිස
ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි
ලැබෙන ආරම්මණ නිසුසය පුරේජාන විප්‍රසුත්ත අත්ථි අවිගත යන ශක්ති
සය අතුරෙන් පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ. ව්‍යාපුරේජාන වශයෙන් අභිධෙය
ව්‍යාපුරේජාන නිසුසයෙහි මෙනි.

අඛණ්ඩතො අකුසලස්ස යන්නෙහි ආරම්භපුරේජන වශයෙන් කතීපාදයෙන් වතීමාන නිෂ්පනනරූප අටලොස ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් අකුසල සිත් දෙලොස හා වෛතසික සත්විස්ස ලැබේ. කරණපාදයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන ආරම්භ සහාග ප්‍රත්‍යය ශක්ති අටෙන් ආරම්භපුරේජන ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. ව්‍යාජුරේජන වශයෙන් අභිධෙය පුරේජන නිස්සයෙහි මෙති. පුරේජන විභවගය නිමි.

11. පශ්චාත්ත විභවගය

අඛණ්ඩතො අඛණ්ඩතස්ස යන්නෙහි කතීපාදයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි පුච්චුච්චී විතනයන් හා ඉපද සථිතියට පැමිණෙන තිච්චකුචකායයන්ට ප්‍රත්‍යයවන පක්ඛවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ කුසල් සිත් එකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. අකුසලො අඛණ්ඩතස්ස යන්නෙහි ද එසේ ම ය. අඛණ්ඩතො අඛණ්ඩතස්ස යන්නෙහි කතීපාදයෙන් ප්‍රතිසක්ඛාදි පුච්චුච්චී විතනයන් හා ඉපද සථිතියට පැමිණෙන ඒකච ද්විච තිච්ච වතුච කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධිනාදි පශ්චිම පශ්චිම විපාකසිත් දෙතිස ය, ක්‍රියාසිත් විස්සය, වෛතසික අටතිස ය යන ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් ප්‍රතිසක්ඛාදි පුච්චුච්චී විතනයන් හා ඉපද සථිතියට පැමිණි ඒකච ද්විච තිච්ච වතුච කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝතපනතයෝ ලැබෙත්. කරණපාදයෙන් එකවර ලැබෙන පච්ජාජන, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති සතර අතුරෙන් පශ්චාත්තශක්තිය ලැබේ. පශ්චාත්ත විභවගය නිමි.

12. ආසෙචන විභවගය.

ආසෙචනයෙහි කුසලො කුසලස්ස අකුසලො අකුසලස්ස යන දෙවාරය අනන්තරයෙහි මෙති. අඛණ්ඩතෙන අඛණ්ඩතයෙහි කතීපාදයෙන් පශ්චිම පශ්චිම වූ අටොලොස් ක්‍රියාච්චනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිම ජවනවර්ජිත පුච්චුච්චී අටලොස් ක්‍රියාච්චනයන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාදයෙන් ප්‍රථමච්චන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම ක්‍රියාච්චන අටලොස වූ ප්‍රත්‍යයෝතපනතයෝ ලැබෙත්. නොහොත් භසිනෝතපාද මහාක්‍රියා ද්විතීයච්චනයට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථමච්චනය ය, -පෙ- සප්තමච්චනයට ප්‍රත්‍යය වන ඡෂ්ඨච්චනය ය, මහද්ගතක්‍රියා සෝමනසස සිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභුකාත්‍යවත් මහාක්‍රියා ප්‍රථමද්වය ය, මහද්ගතක්‍රියා උපේක්ෂා සහගත සිත් පසට ප්‍රත්‍යය වන ගෝත්‍රභුකාත්‍යයවත් මහාක්‍රියා තෘතීයද්වය ය, සමාපජ්ජනවීථිනිති පශ්චිම පශ්චිම මහද්ගතක්‍රියා

ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පුච්චුච්චි මහද්ගත ක්‍රියාජවනයෝ ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් හසිතෝත්තපාද මහාක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝ ය, මහද්ගතක්‍රියා නවය ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර සමන්තර උපනිසුසය ආසේවන නප්ඵ වීගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් ආසේවන ශක්තිවිශේෂය ලැබේ. ආසේවන විභඩගය නිමි.

13. කම්ප්‍රත්‍යය විභඩගය.

කම්ප්‍රත්‍යයවිභඩගයෙහි කුසලෙනකුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්තසාධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසලවිත්තයන්හි ඇති වේතනා එකුන්විසු වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විසස ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික සන්නිසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අක්කමක්ක, නිසුසය, කමම, ආහාර, සම්පසුත්ත, අප්ඵ අවිගත යන ප්‍රත්‍යශක්ති අට අතුරෙන් කම් ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි සහජාත වශයෙන් කතීපාඨයෙන් විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛට්ඨොකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ එක්විසි කුසලවිත්තයෙහි වේතනා එකුන්විසස ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසලවිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්, කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිසුසය, කමම, ආහාර, විපසුත්ත, අප්ඵ, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ. නානාක්ෂණිකකම් වශයෙන් කතීපාඨයෙන් එකුන්විසි කුශලවිපාකයන්ට හා කෘත්තවෘත්රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අතීත වූ එක්විසි කුශලවේතනාවෝ ලැබෙත්. විස්තර වශයෙන් මෙ සේ ය. අහේතුකකුශල විපාක මහාවිපාක නාමසාධකයන්ට හා කෘත්තවෘත්රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝත්කෘෂට මහාකුශල වේතනාව ය, අහේතුකකුශලවිපාක ඥානවිප්‍රසුක්ත මහා විපාකනාමසාධකයන්ට හා කෘත්තවෘත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුකෝමක ද්විහේතුකෝත්කෘෂට මහාකුශල වේතනා ය, අහේතුක කුශල විපාක නාමසාධකයන්ට හා කෘත්තවෘත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ද්විහේතුකෝමක මහා කුසල වේතනය, ප්‍රථම ධ්‍යාන විපාක නාමසාධකයන්ට හා කෘත්තවෘත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රථම ධ්‍යාන කුශල වේතනාව ය, -පෙ- පක්ඛට්ඨාන විපාක නාමසාධකයන්ට හා කෘත්තවෘත් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛට්ඨාන කුශලවේතනාව ය, ආකාසානඤ්චායනන විපාක නාමසාධකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අකාසානඤ්චායනන කුසල වේතනාව ය, -පෙ- නේවසක්කානාක්කායනන විපාක නාමසාධකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

තේවසසුඤානාසසසුඤායනන කුසල චේතනාව ය, සෝතාපනිඵල නාමසකකියනට ප්‍රත්‍යය වන සෝතාපනිමග්ග චේතනාව ය, -පෙ- අරහතඵල නාමසකකියනට ප්‍රත්‍යය වන අරහතමග්ගචේතනාව ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ කතීභාසායෙන් ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් එකුනනිස් කුසලවිපාක නාමසකකියන් හා කෘතභවන් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන කමම, උපනිසසය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් නානාක්ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීභාසායෙන් සම්ප්‍රයුක්ත සකකියනට හා විතතරූපයනට ප්‍රත්‍යය වන පසුචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ එකවිසි කුසලවිතතයනහි චේතනාව වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකකියවිතතරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝතපනතයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිසසය, කමම, ආහාර, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සය අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලපද අකුසලපදවසානවාරයෙහි කතීභාසායෙන් සම්ප්‍රයුක්ත සකකියනට ප්‍රත්‍යය වන දෙලොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසලස්සිත් දෙලොස ය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිස්ස ය යන ප්‍රත්‍යයෝතපනතයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, අසසුමසසු, නිසසය, කමම, ආහාර, සම්පයුත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අට අතුරෙන් කම්ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අබ්‍යාකත වාරයෙහි සහජාතකම් වසයෙන් කතීභාසායෙන් විතතරූපයනට ප්‍රත්‍යයවන පසුචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ දෙලොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසල විතතරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත නිසසය කමම ආහාර විපසයුත අපථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සත අතුරෙන් සහජාතකම්ශක්තිය ලැබේ. නානාක්ෂණිකකම් වශයෙන් කතීභාසායෙන් අකුසල විපාක නාමසකකියනට හා කෘතභවන් රූපයනට ප්‍රත්‍යය වන දෙලොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසල විපාක නාමසකකියන් හා කෘතභවන් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසුපරිදි ලැබෙන කම් උපනිභ්‍රය ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙකින් නානාක්ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකකියනට හා විතතරූපයනට ප්‍රත්‍යය වන පසුචෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ දෙලොස් අකුසල චේතනාවෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් අකුසලස්සිත් දෙලොසය චේතනා වර්ජිත චෛතසික සවිස්සය

විනතරූපයෝ ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, කමම, ආහාර, අප්පී, අවිගත යන ශක්ති සයෙන් කමී ශක්තිය ලැබේ.

අබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකතපදවසාන වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන්ටද සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන්ට හා විනතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිසය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය යන මොවුන් ගේ වේතනාව වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය ය වේතනා වර්ජිත වෛතසික පනතිසය යන සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන් හා විනතරූපයෝ ලැබෙත්. කරණ-පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, කමම, විපාක, ආහාර, විප්‍රයුත්ත, අප්පී, අවිගත, යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අව අතුරෙන් කමීශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානි-ධියන්ටද සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤානිධියන්ට හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි වේතනා එකුත්විස්සය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්සය ය, වේතනා වර්ජිත වෛතසික සුතිසය ය යන සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අසෘෂ්‍යමසෘෂ්‍ය, නිස්සය, කමම, විපාක, ආහාර, විප්‍රයුත්ත, අප්පී, අවිගත යන ශක්ති අතුරෙන් කමීශක්තිය ලැබේ.

14. විපාක ප්‍රත්‍යය විභවය.

විපාකප්‍රත්‍යය විභවයෙහි ඇත්තේ අබ්‍යාකතවාරය පමණකි. කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විනතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිසය ය, වෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමඤ්ඤානිධියන් වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය, වෛතසික අවනිසය යන අවයව නාමඤ්ඤානිධියන් හා විනතරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, විපාක, විප්‍රයුත්ත, අප්පී, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් විපාකශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා කෘත්‍යවෘත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත්විස්සය වෛතසික පනතිසය ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමඤ්ඤානිධියෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්සය ය වෛතසික පනතිසය යන අවයව නාමඤ්ඤානිධියන් හා කෘත්‍යවෘත් රූපයෝ ද ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත අසෘෂ්‍යමසෘෂ්‍ය, නිස්සය, විපාක විප්‍රයුත්ත, අප්පී, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අතුරෙන් විපාකශක්තිය ලැබේ. විපාක විභවය නිමි.

15. ආහාරප්‍රත්‍යය විභවය.

ආහාරප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල්සිත් එක්විස්සය ය, වෛතසික අටතිසය ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති එසුස වේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාර තුන ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මක ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරත්‍රයෙහි එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබිය හැකි අධිපති, සහජාත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, නිසුසය, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති දශය අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් විඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤාවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක් විස්සය ය, වෛතසික අටතිසය ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති එසුස, වේතනා, විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරත්‍රය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසලවිඤ්ඤාත්‍මකයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන අධිපති, සහජාත, නිසුසය, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ශක්ති නවය අතුරෙන් ආහාරශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාත්‍මකයන්ට හා විඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවෙහි වූ කුසල් සිත් එක්විස්සය වෛතසික අටතිසය ය යන මොවුන් ගේ එසුස, වේතනා, විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරත්‍රය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්සය ය, වෛතසික අටතිසය ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන් හා විඤ්ඤාත්‍මකයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන අධිපති, සහජාත, නිසුසය, කමම, ආහාර, අපථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති සහ අතුරෙන් ආහාරශක්තිය ලැබේ. කුසලපදයේ වාර තුන අනුව අකුසලපදයේ වාර තුන ද විසාර කරනු.

අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත වාරයෙහි නාමාහාරයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන්ට හා විඤ්ඤාත්‍මකයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත් සතිසය ය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන්හි ඇති නාමාහාර තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය ක්‍රියා සිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්‍මකයන් හා විඤ්ඤාත්‍මකයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි

ලැබෙන අධිපති, සහජාන, නියාය, කමම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුක්ක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනති අතුරෙන් ආහාර ගනතිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන්ථද සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන්ථ හා කෘත්තවෘත් රූපයන්ථ ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සින් එකුන්විස්සෙහි හා වෛතසික පන්තිසෙහි ඇති නාමාහාරත්‍රය වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සින් එකුන්විස්සය වෛතසික පන්තිසය යන සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන් හා කෘත්තවෘත්රූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, අක්කමක්ක, නියාය, කමම, විපාක, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුක්ක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනති අතුරෙන් ආහාර ගනතිය ලැබේ.

රූපාහාරයෙහි කතීපාඨයෙන් ඒක කලාපගත වූද නානා කලාප ගත වූ ද චතුසමුට්ඨානික රූපයන්ථ ප්‍රත්‍යය වන ඔචාව වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් චතුසමුට්ඨානික රූපයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන ගනතිතුනෙන් ආහාර ගනතිය ලැබේ.

16 ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය විභවගය.

ඉන්ද්‍රිය විභවගයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන්ථ ප්‍රත්‍යය වන එක්විසි කුසලයන්හි ඇති ජීවිත, විතත, වේදනා, සධා, විරිය, සති, ඒකගතා, පක්කා යන නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුගල නාමක්කාකුසියන්ථ ප්‍රත්‍යයෝතපනගයෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාන, අක්කමක්ක, නියාය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්කාන, මග්ග, සම්ප්‍රසුක්ක, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ගනති දෙළොස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ගනතිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් විතතජරූපයන්ථ ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛචෝකාර භුමියෙහි උපදනා අවිසුචාවෙහි වූ කුසලසින් එක්විස්සෙහි නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ ප්‍රත්‍යය ධම්ය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කුගලවිතතජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉගත කී ප්‍රත්‍යය ගනති දෙළොස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ගනතිය ලැබේ. (සම්ප්‍රසුක්කය හැර විප්‍රසුක්කය ඇතුළු කොට ප්‍රත්‍යය ගනති දෙළොස ගත යුතු ය.)

කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතවාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන්ථ හා විතතජරූපයන්ථ ප්‍රත්‍යය වන කුසලවිතතයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධම් අට වූ ප්‍රත්‍යය ධම්ය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් සම්ප්‍රසුක්කක්කාකුසියන් හා විතතජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන්

ඉහත කී ප්‍රත්‍යාගතකි දෙලොසෙන් සම්ප්‍රයුක්ත විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙකෙන් අන්‍ය වූ ශක්ති දශය අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. අකුශලපදයේ චාරතුන ද කුශලපදනුසාරයෙන් විසාර කරනු. ජීවිත චිත්ත වේදනා විරිය ඒකශතනා යන ඉන්ද්‍රිය පස එහි ඇත්තේ ය.

අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි නාමේන්ද්‍රියයන්ගේ වශයෙන් ප්‍රචිත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤා චිත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක සිත්සතිස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන ධර්මයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් විපාක සිත් සතිසය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන නාමඤ්ඤාත්මයන් හා චිත්තජ රූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යය ශක්ති දෙලොස ය විපාක විප්‍රයුක්ත ශක්ති දෙක ය යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාත්මයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤා කන්තචාත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්සය වෛතසික පන්තිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට ලැබේ. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්ස ය, වෛතසික පන්තිස ය යන නාමඤ්ඤා වූ ද කන්තචාත් රූප වූද ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යාගතකි තුදුස අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

පුරේජාතින්ද්‍රියෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් වක්ඛුර්විඤ්ඤාත්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ඛුප්‍රසාදය ය. -පෙ- කායවිඤ්ඤාත්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මධ්‍යමායුෂ්ක කායප්‍රසාදය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් ද්විපඤ්චවිඤ්ඤාත්මය ය සච්චිත්තසාධාරණ වෛතසික සත ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් එකවර ලැබෙන නිසස්සය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විපසයුක්ත, අපථි, අවිගත යන ශක්ති සය අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් කමීජකලාපවල ඉතිරි රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රියය ලැබේ. සම්ප්‍රදනපාඨයෙන් කමීජ කලාපයන්හි රූපජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් අන්‍ය රූපයෝ ලැබෙත්. කරුණ පාඨයෙන් ඉන්ද්‍රිය අපථි අවිගත යන ශක්ති තුන අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය සංඛ්‍යාත ශක්ති විශේෂය ලැබේ. ඉන්ද්‍රිය විභවය නිමි.

17 ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවය

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය විභවයෙහි කුසලෙන් කුසලයෙහි සම්ප්‍රයුක්ත-ඤ්ඤාත්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එකවිස්සය වෛතසික අටතිස ය

යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති විතකක, විචාර, පීනි, ඵ්කගානා වේදනා යන ධ්‍යානාදියට මේයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිදු එක් විස්සය වෛතසික අටතිසය ය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධවූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහජාන, අක්කමක්ක, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍ර්මාන, මග්ග, සම්ප්‍රයුක්ත, අභි, අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති නවය අතුරෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන් අබ්‍යාකතයෙහි විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවේනි වූ කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාදිය පස වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසලවිතනජරූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක් වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍ර්මාන, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අභි, අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යය ශක්ති අට අතුරෙන් ධ්‍යානසම්බන්ධ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලෙන් කුසලාබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ඛවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාඨාවේනි වූ කුසල්සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාදිය පස වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල් සිත් එක්විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් හා කුසලවිතනජරූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සහජාන, නිය්‍යය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍ර්මාන, මග්ග, අභි අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යයශක්ති සත අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ. අකුසලපදයේ වාරතුන ද එසේ විභාර කරනු.

අබ්‍යාකතපදවාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා විතනජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත විපාකසිත් සවිස්සය ය ක්‍රියාසිත් විස්සය ය වෛතසික අටතිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාදියට මේ පස වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ද්විපක්ඛවිඤාන වර්ජිත විපාකසිත් සවිස්සය ක්‍රියාසිත් විස්සය වෛතසික අටතිසය යන සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ හා විතනජරූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාන, නිය්‍යය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍ර්මාන, මග්ග, විප්‍රයුක්ත, අභි, අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යයශක්ති අතුරෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා කෘත්‍යවාහරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්සය ය වෛතසික පන්තිසය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති ධ්‍යානාදියට මේ පස වූ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිසිත්

එකුන්විස්ස ය වෛතසික පන්තිසය යන සමුපුසුකකසාකාමියන් හා කෘතන්විත් රූප ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ධ්‍යානශක්තිය ලැබේ. ධ්‍යාන විභවනය නිමි.

18. මාගී ප්‍රත්‍යය විභවනය.

මාගීප්‍රත්‍යය විභවනයෙහි කුසලෙන කුසලයෙහි කතීපාඨයෙන් සමුපුසුකකසාකාමියන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤා විතකක විරති විරිය සති ඒකගහනා යන මාගීභව අට වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සමුපුද්‍රතපාඨයෙන් කුසලසිත් එකවිස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන සමුපුසුකකසාකාමී වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන හේතු, අධිපති, සහජාන, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, ත්‍රියසය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග, සම්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති එකොළොස අතුරෙන් මාගීප්‍රත්‍යය ශක්තිය ලැබේ.

කුසලෙන අබ්‍යාකතයෙහි කතීපාඨයෙන් විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීභව අට ලැබේ. සමුපුද්‍රතපාඨයෙන් විතනජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යයශක්ති එකොළොසෙන් සමුපුසුකකය හැර විපුසුකකය ඇතුළු කොට ප්‍රත්‍යයශක්ති එකොළොස අතුරෙන් මාගීශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකතපදවසානචාරයෙහි කතීපාඨයෙන් සමුපුසුකක සාකාමියන්ට හා විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුගලමාගීභවයෝ ද සමුපුද්‍රතපාඨයෙන් සමුපුසුකකසාකාමියන් හා විතනජරූපයෝ ද කරණපාඨයෙන් සමුපුසුකක විපුසුකක දෙකින් අන්‍යවූ ප්‍රත්‍යයශක්ති නවයෙන් මාගීශක්තිය ලැබෙත්. අකුගලපදයේ චාර තුන ද විඤ්ඤා කරනු. එහි ලැබෙන්නේ විතකක විරිය ඒකගහනා දිවිඨී යන මාගීභව සතර ය.

අබ්‍යාකතපදචාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සමුපුසුකකසාකාමියන්ට ද සමුපුසුකකසාකාමියන්ට හා විතනජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකවිපාක එකවිස්සෙහි හා සහේතුක ක්‍රියා සතළොසෙහි ඇති මාගීභව අට වූ ප්‍රත්‍යයධර්මය ලැබේ. සමුපුද්‍රතපාඨයෙන් සහේතුකවිපාක එකවිස්ස ය, සහේතුකක්‍රියා සතොළොස ය වෛතසික අටතිස ය යන සමුපුසුකකසාකාමියන් හා විතනජරූපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ඉහත කී ප්‍රත්‍යය එකොළොස ය විපාක ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍යයශක්ති දෙළොස අතුරෙන් මාගී ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් සමුපුසුකකසාකාමියන්ට ද සමුපුසුකකසාකාමියන්ට හා කෘතන්විත් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යවන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතොළොසෙහි ඇති

පඤ්ඤා විනක්ක විරිය සති ඵකග්ගතා යන මාගීඛගපඤ්චක: ලැබේ. සමුද්දනපාඨයෙන් සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොළොසය වෛතසිංඝ පන්නිස ය යන සමුප්පුකකසාකන්ධයන් හා කෘත්තවිචාරපයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන හේතු, සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිග්ග යන ගකති අතුරෙන් මාගීගකතිය ලැබේ. මග්ගවිභවගය නිමි.

19. සමුප්පුකත විභවග චාරය

සමුප්පුකත විභවගයෙහි කුසලකුසල දෙවාරය සහජාතයෙහි මෙති. අබ්‍යාකතපද චාරයෙහි ප්‍රචාන්තිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිසය යන අවයව නාමසාකන්ධ වූ ප්‍රත්‍යයධම්මය ලැබේ. සමුද්දනපාඨයෙන් විපාකසිත් සතිස ය ක්‍රියාසිත් විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව නාමසාකන්ධ වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක, සමුප්පුකත, අත්ථි, අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යයගකති සහ අතුරෙන් සමුප්පුකත ගකතිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කියන ලද පරිදි ප්‍රතිසන්ධිසිත් එකුත්විස්ස ගෙන විසාර කරනු. සමුප්පුකතවිභවගය නිමි.

20. විප්‍රසුකත විභවගය.

විප්‍රසුකතවිභවගයෙහි කුසලපදවාරය සහජාතවිප්‍රසුකතය සහජාතය අනුව ද පඤ්ඤානවිප්‍රසුකතය පඤ්ඤානතය අනුව ද විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ද සහජාත පුරේජාත පඤ්ඤානත වගයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහජාතවිප්‍රසුකතයෙහි ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි කතීපාඨයෙන් විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භුමියෙහි උපදනා අවයවාවෙහි වූ අරුපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතව්‍යුති වර්ජිත විපාකසිත් දෙවිස්ස ය, ක්‍රියා සිත් විස්ස ය, වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමසාකන්ධ වූ ප්‍රත්‍යය ධම්මය ලැබේ. සමුද්දනපාඨයෙන් විපාක ක්‍රියාවිතතරුප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, නිසසය, විපාක, විපසයුත්ත, අත්ථි, අවිග්ග යන ගකති සය අතුරෙන් විප්‍රසුකතගකතිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාඨයෙන් කෘත්තවිචාර රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස ය, වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමුහ වූ ද නාමසාකන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස ය, වෛතසික පන්නිස ය යන අවයව වූ ද සමුහවූ ද නාමසාකන්ධයන් හා

හෘදයවිසුච්ච ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධි පසළොස් ය වෛතසික පත්තිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍යයන් හා කෘතන්තාත් රූපයන් ද වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක, විප්‍රයුත්ත, අත්ථි, අවිගත යන ප්‍රත්‍යය ශක්තින් අතුරෙන් විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ. පුරේජාතවිප්‍රයුක්තය පුරේජාතය සේ විසාර කරනු. පවිජාතවිප්‍රයුක්තය පවිජාතය අනුව විසාර කරනු. විප්‍රයුක්ත විභවය නිමි.

21. අත්ථි පච්චය විභවය.

අත්ථිවිභවයෙහි කුලලාකුල දෙපදයේ වාර සය සහජාතය මෙන් විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතයෙහි සහජාතත්ථිය සහජාතය මෙන් ද පුරේජාතත්ථිය පුරේජාතය මෙන් ද පවිජාතත්ථිය පවිජාතය මෙන් ද ආභාරත්ථිය රූපාභාරය මෙන් ද ඉන්ද්‍රියත්ථිය රූපජීවිතේන්ද්‍රිය මෙන් ද විසාර කරනු. අබ්‍යාකතෙන කුසලවාරය හා අබ්‍යාකතෙන අකුසලවාරය පුරේජාතය මෙන් විස්තර කරනු. කුසලාබ්‍යාකතෙන කුසලවාරය සහජාතපුරේජාතමිශ්‍රකතිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය අනුව විසාරකරනු, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතවාරයෙහි සහජාතය ය, පශ්චාත්ථාන ආභාරමිශ්‍රක ය, පශ්චාත්ථාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය යන තුනෙන් සහජාතත්ථිය සහජාතය මෙන් විස්තර කරනු. පශ්චාත්ථාන ආභාරමිශ්‍රකයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන තිජ්චතුජ්ච කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පශ්චිම පශ්චිම වූ කුසලසිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටතිස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණෙන ඕජාවය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි තිජ්චතුජ්ච කායයන් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. පශ්චාත්ථාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයා ගේ වගයෙන් කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි කම්මකායයට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ පශ්චිම පශ්චිම වූ කුසල සිත් එක්විස්ස ය යන අවයව වූ ද සමුභ වූ ද නාමසාක්‍යයෝ ය, ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ඉපද ස්ථිතියට පැමිණි රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් ව්‍යවසථාපන මනෝද්වාරාවර්ජනාදි සුච්චි විතනයන් හා ස්ථිතියට පැමිණි රූපජීවිතේන්ද්‍රිය වර්ජිත කම්මකාය ය ලැබේ. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අත්ථි අවිගත යන ශක්ති

දෙකින් අස්තිශක්තිය ලැබේ. අකුසලාබ්‍යාකතපද වාරයද කියන ලද්ද අනුව විසාර කරනු. අත්පව්වය විහඬය නිමි.

නත්‍ය විගත විහඬ දෙක අනන්තර විහඬය මෙනි. අවිගත විහඬය නත්‍ය පව්වය විහඬය මෙනි.

පක්භාවාර විහඬය නිමි.

පක්භාවාරයේ ශුඬසධ්‍යාවාර පාලිය.

හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණේ නව, අධිපතියා දස, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තතරේ සත්ත, සහජානේ නව, අක්ඛමක්ඛද නිණි, නියසයේ තෙරස, උපනියසයේ නව, පුරෙජානේ නිණි, පච්ජාජානේ නිණි, ආසෙවනේ නිණි, කමෙම සත්ත, විපාකේ ඵකං, ආහාරේ සත්ත, ඉන්ද්‍රියේ සත්ත, ඤානේ සත්ත, මග්ගේ සත්ත, සම්පයුනේ නිණි, විපසයුනේ පක්ඛ, අත්පියා තෙරස, නත්පියා සත්ත, විගතේ සත්ත, අවිගතේ තෙරස,

සන්නය:

විහඬවාරයට අනතුරු ව සධ්‍යාවාරය වදලසේක. ඵද ශුඬසධ්‍යාවාර මිශ්‍රක සධ්‍යාවාර වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ, ඵයින් ශුඬ සංඛ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. ඵද හේතුප්‍රත්‍යය ශුඬ සධ්‍යාවාරය ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ශුඬසධ්‍යාවාරාදි වගයෙන් සුවිසි වැදෑරුම් වේ. ඵයින් හේතුප්‍රත්‍යය ශුඬසධ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. ඵහි සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤානිකයන්ට හා සහේතුක වින්තජරුපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසක්ඛිකඵජ රුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු ඡවිකය හේතුප්‍රත්‍යය වන ධම්මයෝ ය. ඵබුචින් ඵ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමසධ්‍යාවාරයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුව ද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කතීයසම්ප්‍රදානයන්ට අනුව ද "හෙතුයා සත්ත" යි වදරන ලදහ. හේතුප්‍රත්‍යයෙහි විසර්ජනාවාර සත්තං ලැබිය යනු ඵහි අඵය ය. 'සත්ත' යනු කුසලො කුසලසස යනාදි ය, කුසලො කුසලසස යන්නෙහි කතීයපාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤානිකයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵක්ඛිසි කුසලවිත්තයන් ගේ ද්විහේතුකවිත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස දෙක ය, ත්‍රිහේතුක විත්තයන්හි ඇති අලෝභ අදෝස අමෝභ තුන්‍ය යන හේතු ධම්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදානපාඨයෙන් කුසල්සින් ඵක්ඛිසිස ය, වෛතසික අට්ඨිස ය යන සම්ප්‍රයුක්තඤ්ඤානික පුත්‍රත්‍යයෝත්පනියෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් හේතුශක්තිය ලැබේ. ඵබුචින් ඵ ධම්මයන් ගේ විඵචිහඬය 'කුසලො ධමමො කුසලසස ධමමසස

හෙතෙපව්වයෙන පව්වයෝ, කුසලා හෙතු සමපයුක්තකානං බන්ධානං හෙතෙපව්වයෙන පව්වයෝ' යි උදුළ යුතුය. මෙසේ ඉතිරිවාර සය ද අභිධෙය දක්වා විචිචිභධගයන් උදුරමින් විසාර කරනු.

ආරම්භශුද්ධසධ්‍යාවාරයෙහි කාමසින් සිවුපනස ය වික්‍ෂාණකඤ්චායනන සින් තුන ය, නේවසක්‍ෂානාසක්‍ෂායනන සින් තුන ය, අභික්‍ෂා දෙසින ය, ලෝකෝත්තර සින් අටය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුන් අනුචිත්තය ය, වෛතසික දෙපනස ය, රූප අටවිස්ස ය යන මොවුහු ආරම්භ ප්‍රත්‍යය වන ධම්මෝ ය. එබැවින් ඒ ධම්මෝ මේ අනුලෝමවාරයෙහි -පෙ- "ආරම්භණ නව" යි වදන ලදහ. "නව" යනු කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යන වාරයෙහි කතී පාඨයෙන් අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල් සින් එක්විස්ස වූ ප්‍රත්‍යය ධම්ම ලැබේ. සමුද්‍රුතපාඨයෙන් මහාකුසල් අට ය, වික්‍ෂාණකඤ්චායනන නේවසක්‍ෂානාසක්‍ෂායනන කුසලයෝ ය, ඉද්ධිවිධ වේතෝපරිය පුබ්බෙතිවාසානුස්‍යති යථාකමුඵපග අනාගතංස කුසලාභික්‍ෂාය විරති අප්‍රමාණ වර්ජිත වෛතසික තෙතිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පනතයෝ ලැබෙත්. කරණපාඨයෙන් ආරම්භණශක්තිය ලැබේ. එ බැවින් ධම්මයන්ගේ විචිචිභධගය "කුසලො ධමො කුසලස්‍ය -පෙ- දනං දත්වා සීලං සමාදිසිත්වා -පෙ- පව්වයෝ" යි උදුළ යුතු ය. මෙසේ වාර සියල්ල විසාර කරනු.

අධිපති ශුද්ධසධ්‍යාවාරයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සින් අට ය, මහාකුසල් සින් අට ය, මහාක්‍රියා ඥානසමුප්‍රයුක්ත සින් සතර ය, ලෝකෝත්තර සින් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පනතරූප අටළොස ය ද්වේෂමුල මෝහමුල දුඛ-සහගතකායවිඥාන වර්ජිත සින් සු අසූවය ද්වේෂ ඊෂීයා මාන්සයා කෞකෘත්‍ය විචිකිත්සා වර්ජිත වෛතසික සත් සාලිස ය නිචාණය ය යන ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සමුප්‍රයුක්තස්‍යානධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ය. එ බැවින් ඒ ධම්මෝ මේ අනුලෝම-වාරයෙහි -පෙ- 'අධිපතියා දස' යි වදන ලදහ. 'දස' යනු කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යනාදි වාරයෙහි අධිපතිප්‍රත්‍යය ආරම්භණාධිපති සහජාතාධිපති වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ආරම්භණාධිපති වශයෙන් කතීපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුසල ඥානවිප්‍රයුක්ත සින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ලොකික කුසල්සින් සතොළොස ය, ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුසලඥානසමුප්‍රයුක්ත සින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ අභීන්මාගී වර්ජිත කුසල් සින් විස්ස ය යන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ලැබෙත්.

සමප්‍රදානපාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහාකුසල් සිත් අට ලැබේ. සහජාතාධිපති වශයෙන් කතීෂ්‍යපාඨයෙන් සමුප්‍රසූකකායාකාමියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි වූ මහාකුසල් අටය, සෑම කල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුසලයෝ ය, චෛතසික අටතිස ය යන මොවුන් ගේ එක් එක් විත්තකෂණයක ඇති අධිපති ධර්මී කුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ප්‍රත්‍යයධර්මීය ලැබේ. සමප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපති වන ධර්මීයෙන් අන්‍ය වූ සමුප්‍රසූකකායාකාමියෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් සහජාතාධිපතිශක්තිය ලැබේ. එ බැවින් ඒ ධර්මීයන්ගේ විචිචිතභිය "කුසලො ධමො -පෙ- ආරමමණාධිපති, සහජාතාධිපති, ආරමමණාධිපති, දනං දඛා -පෙ- පච්චයො" යි උදුළු යුතු ය. සියල්ල මෙ සේ විසාර කරනු.

අනන්තර ශ්‍රධසධ්‍යාවාරයෙහි අභීතනව්‍යුතිය සහිතවූ පශ්චිම පශ්චිම නාමසකාමියන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීතනව්‍යුතියෙන් අන්‍ය වූ පූච්චුචී නාමසකාමියෝ අනන්තර ප්‍රත්‍යය ධර්මීයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මීයෝ මේ අනුලෝමසධ්‍යාවාරයෙහි -පෙ- "අනන්තරෙ සන්ත" යි වදරන ලදහ. "සන්ත" යනු කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යනාදි වාරයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම නාමසකාමියන්ට ප්‍රත්‍යවන අන්තිමජවන වර්ජිත පූච්චී පූච්චී ලෝකික කුශල නාමසකාමියෝ ලැබෙත්. සමප්‍රදානපාඨයෙන් ප්‍රථමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්විසි කුශලනාමසකාමියෝ ලැබෙත්. කරණ පාඨයෙන් අනන්තරශක්තිය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මීයන් ගේ විචිචිතභිය "කුසලො ධමො කුසලස්‍ය ධමමස්‍ය අනන්තරපච්චයෙන පච්චයො සුරිමා සුරිමා -පෙ- පච්චයො" යි උදුළු යුතු ය. ඉතිරි වාර විභව්‍යාවාරයෙහි දැක්වුණු පරිදි අභිධෙය ගනිමින් විසාර කරනු. සමන්තර විභව්‍ය අනන්තරවිභව්‍ය මෙහි.

සහජාතශ්‍රධසධ්‍යාවාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් නාමසකාමියන්ට හා විත්තජරුපයන්ට ද ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකාමියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරුපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විත්තජප්‍රතිසන්ධිකමීජ බාහ්‍ය ආහාරජ සෘතුජ අසංඥසන්ඛ කමීජ ප්‍රවෘත්ති කමීජ මහාභුතයෝ ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකාමියන් හා හෘදයවස්ඤාව ය යන මොවුහු සහජාතප්‍රත්‍යය ධර්මීයෝ ය. ඒ ධර්මීයෝ මේ අනුලෝමසධ්‍යාවාරයෙහි -පෙ- "සහජාතෙ නච" යි වදරන ලදහ. "නච" යනු කුසලො කුසලස්‍ය යන ආදිය ය. කුසලො කුසලස්‍ය යනාදිවාරයෙහි කතීෂ්‍යපාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුසල් සිත් එක්විස්ස හා

වෛතසික අටනිස ද වූ නාමසකන්ධයෝ ලැබෙත්. සමපුදනපායයෙන් කුසල්සිත් එක්විස්ස ය වෛතසික අටනිස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. කරණ පායයෙන් සහජාත ශක්තිය ලැබේ. එබැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විච්චිතඛණ කුසලො -පෙ- සහජාත පච්චයෙන පච්චයෝ' යි උදුළු යුතු ය. ඉතිරි වාර විසාර කරනු.

අන්‍යෝත්පන්නශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, මහාභූතයෝ ය පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධ හෘදයවසානුසුය යන මොවුහු අන්‍යෝත්පන්නප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "අඤ්ඤමඤ්ඤ තිණි" යි වදරන ලදහ. "තිණි" කුසලො කුසලස්ස යනාදිය ය. වුක්කානුසාරයෙන් විසාර කරනු.

ත්‍රිශ්‍රයශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි සහජාතත්‍රිශ්‍රය සහජාතය මෙනි. පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි අරූපවිපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨස්සුභු වසානුපුරේජාත ත්‍රිශ්‍රයප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "ත්‍රියස්සෙ තෙරස" යි වදරන ලදහ. විභංගවාරයෙහි මෙන් අභිධෙය ගෙන විසාර කරනු.

උපත්‍රියස්සශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි ආරම්මණෝපත්‍රියස්ස ආරම්මණා-ධිපතිස මෙන් ද අනන්තරෝපත්‍රියස්ස අනන්තරය මෙන් ද විසාර කරනු. එකුත් අනුචිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත්අනුචිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය රූප අටවිස්ස ය යන මොවුහු ප්‍රකෘතෝපත්‍රියස්ස ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "උපත්‍රියස්සෙ තච" යි වදරන ලදහ. විභංග වාරයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

පුරේජාතශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි කාමසිත් සිවුපනසට හා දිබ්බ චක්ඛ දිබ්බසෝත අභිඤ්ඤා දෙකට ද ප්‍රත්‍යය වන තිෂ්ඨපන රූප අටලොස වූ ආරම්මණපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාක වර්ජිත සප්තවිඤ්ඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨස්සුභුසංඛ්‍යාත වසානු-පුරේජාතප්‍රත්‍යය යන මොවුහු පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "පුරේජාතෙ තිණි" යි වදරන ලදහ. විභංගවාරයෙහි මෙන් විසාර කරනු.

පශ්චාත්ඡාතශුඛසංඛ්‍යාවාරයෙහි ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි පූච්ඡච්ච විත්තයන් හා ඉපද සමීකියට පැමිණි ඒකජ ද්විජ තිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසථාවෙහි වූ අරූපවිපාක

වර්ජිත ප්‍රථම භවාධිගාදි පශ්චිම පශ්චිම නාමසාකන්ධයෝ පශ්චාත්තන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. ඒ බැවින් ඒ ධර්මයෝ -පෙ- "පච්ඡාජානෙ තිණි" යි වදාරන ලදහ. විසාර කරනු.

ආසේවන ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි ප්‍රථමජවන ඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනම්ම ජවන වර්ජිත සුචී සුචී වූ ලෞකික ජවන සන්සාලිස ආසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ආසේවනෙ තිණි" විසාර කරනු.

කම්ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධයන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එකුන්අනුවිතයෙහි ඇති වේතනා එකුන් අනුව වූ සහජාතකම්ප්‍රත්‍යය ය, විපාකනාමසාකන්ධයන්ට හා කෘත්තචාත්රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන කුශලාකුශල වේතනා සංඛාරාන නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ධර්මයෝ කම්ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝය, "කමම සත්ත" විසාර කරනු.

විපාක ශුඛසංඛාරාචාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ ය හෘදය වයාච්චි ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමසාකන්ධයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "විපාකෙ එකං" විසාර කරනු.

ආහාරශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධයන්ට හා විතතජ රූපප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එසස වේතනා වික්ඤාණ යන නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ය වතුසමුච්චාතික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඕජාව වූ රූපාහාරප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ආහාරප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය, "ආහාරෙ සත්ත" විසාර කරනු.

ඉන්ද්‍රියශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධයන්ට හා විතතජ රූපප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහ-ජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවයා සංඛාරාන සුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය, කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

ධ්‍යානශුඛසංඛාරාචාරයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධයන්ට හා විතතජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විතකක විචාර පිති ඒකගහනා වේදනා යන ධ්‍යානාධිගයෝ ධ්‍යානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "ක්ඛානෙ සත්ත" විසාර කරනු.

මාගීශුධසංඛාරාචාරයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂාත්‍යයන්ට හා සහේතුක වින්‍යනජරුප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්මිජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤා වින්‍යන විරති විරිය සති ඒකගතනා දිට්ඨි යන මාගීශුධසංඛාරයෝ නව දෙන මාගීප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, "මග්ගෙ සත්ත." විසාර කරනු.

සම්ප්‍රයුක්තශුධසංඛාරාචාරයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂාත්‍යයෝ සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය. "සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි" විසාර කරනු.

විප්‍රයුක්තශුධසංඛාරාචාරයෙහි වින්‍යනජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මිජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අරූපවිපාක ද්විපඤ්චිඤාන අභීන්‍යව්‍යුති වර්ජිත ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධිනාමසාක්‍ෂාත්‍යයෝ ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂාත්‍ය හෘදයවසානුත්‍රය යන සහජාත විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවසාංවෙහි වූ අරූප විපාක වර්ජිත සජ්ඣවිඤානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨවසතුසංඛාරාත පුරේජාත විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චාජාතවිප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය යන මොවුහු විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය වන ධර්මයෝ ය. "විසම්ප්‍රයුක්තෙ පඤ්ච" විසාර කරනු.

අස්තිශුධසංඛාරාචාරයෙහි සහජාතාස්තිය සහජාතය මෙන් ද පුරේජාතාස්තිය පුරේජාත ප්‍රත්‍යය මෙන් ද පඤ්චාජාතාස්තිය පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය මෙන් ද ආහාරාස්තිය රූපාහාරප්‍රත්‍යය මෙන් ද ඉන්ද්‍රියාස්තිය රූපජීවිතෝත්ථිය ප්‍රත්‍යය මෙන් ද දන යුතු. "අත්ථියා තෙරස" විසාර කරනු. නත්ථි විගතචාර දෙක අනන්තරය මෙනි. අවිගතචාරය අත්ථිය මෙනි.

ශුධසංඛාරාචාරය නිමි.

පක්ෂභාවාරයේ මිශ්‍රක සඛ්‍යාවාර පාලිය

1. හෙතුප්‍රත්‍යයමිශ්‍රක සඛ්‍යාවාර පාලිය,

හෙතුපච්චයා අධිපතියා චන්තාරී, සහජානෙ සත්ත, අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිණි, නිස්සයෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ චන්තාරී, මග්ගෙ චන්තාරී, සමපසුනෙන නිණි, විපසුනෙන නිණි, අත්ථියා සත්ත, අවිගනෙ සත්ත.

(සාමක්ඛණ්ණ අවිපාක සටනා)

- (1) හෙතු සහජාන නිස්සය අත්ථි අවිගනනති සත්ත.
- (2) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය අත්ථි අවිගනනති නිණි.
- (3) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය සමපසුනත අත්ථි අවිගනනති නිණි.
- (4) හෙතු සහජාන නිස්සය විපසුනත අත්ථි අවිගනනති නිණි.

(සාමක්ඛණ්ණ විපාක සටනා)

- (5) හෙතු සහජාන නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගනනති එකං.
- (6) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගනනති එකං.
- (7) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය විපාක සමපසුනත අත්ථි අවිගනනති එකං.
- (8) හෙතු සහජාන නිස්සය විපාක විපසුනත අත්ථි අවිගනනති එකං.
- (9) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය විපාක විපසුනත අත්ථි අවිගනනති එකං.

(සඉන්ද්‍රියමග්ග අවිපාක සටනා)

- (10) හෙතු සහජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනති චන්තාරී.
- (11) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනති ද්වේ.
- (12) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග සමපසුනත අත්ථි අවිගනනති ද්වේ.
- (13) හෙතු සහජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග විපසුනත අත්ථි අවිගනනති ද්වේ.

(සඉන්ද්‍රිය මග්ග සවිපාක සටනා)

- (14) හෙතු සහජාන නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනති එකං.
- (15) හෙතු සහජාන අක්ඛණ්ණමක්ඛණ්ණ නිස්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගනනති එකං.

- (16) හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං.
- (17) හෙතු සහජාත නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං.
- (18) හෙතු සහජාත අක්කමක්ක නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං.

(සාධිපති ඉන්ද්‍රියමගහ අවිපාක සටනා)

- (19) හෙනාධිපති සහජාත නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගතන්ති චන්තාරි.
- (20) හෙනාධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ.
- (21) හෙනාධිපති සහජාත නිසස්ස ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති ද්වෙ.

(සාධිපති ඉන්ද්‍රියමගහ සවිපාක සටනා)

- (22) හෙනාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගත- නති එකං.
- (23) හෙනාධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං.
- (24) හෙනාධිපති සහජාත නිසස්ස විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගතන්ති එකං.

හෙතුමූලකං

මිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාරයේ සන්තය.

1. හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය.

ඉධ සංඛ්‍යාවාරයට අනතුරුව මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය වදල සේක. එහි හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රක සංඛ්‍යාවාරාදී වශයෙන් වාර සුවිස්සක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතුප්‍රත්‍යය මිශ්‍රකසංඛ්‍යාවාරය පළමු කොට වදල සේක. එද සභාගචාර සටනාවාර වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගචාරය පළමු කොට වදල සේක. එහිද හේතුමූලක අධිපතිසභාගය හේතුමූලක සහජාතසභාගය අක්කමක්කසභාගය නිසස්සසභාගය විපාකසභාගය ඉන්ද්‍රියසභාගය මගහසභාගය සම්පයුත්තසභාගය විපයයුත්තසභාගය

අත්පිසනාගය අවිගතපනාගය යි වාර එකොළොසක් ඇත්තේ ය. එයින් හේතු මූලක අධිපතිසභාගවාරය පළමු කොට වදල සේක.

එහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූලයින් අට ය මහා කුසලේ අට ය මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්තයින් සතර ය ලෝකෝත්තර සින් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටොළොස ය දවේෂමූල මෝහමූල දූෂ්ඨසහගත කායවිඥාන වර්ජිත සින් සු අසුවය දවේෂ ඊෂ්ඨා මාත්‍යයඝී කෝකෘත්‍ය විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික සන්සාලිස ය නිචාණය ය යන ආරම්භාධිපතිප්‍රත්‍යධම්මෝ ය, සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙන් අන්‍යවූ අධිපතිධම් තුනෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු අධිපතිප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එබැවින් ඒ ධම්මෝ පව්චනියානුලෝමයෙහි "න හෙතුපව්චයා අධිපතියා දස" යි වදරන ලදහ. වාර දශය අධිපතියෙහි දැක්වුණු පරිදි විසාර කරනු.

සම්ප්‍රයුක්තසාක්‍ෂයන්ට හා සහේතුකවිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතියෙන් අන්‍ය වූ හේතු ධම්මෝ සදෙන හේතුප්‍රත්‍යය වී අධිපතිප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් අධිපති ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. (මෙහි ගනු ලබන්නේ අධිපති නො වන අවසථාවේ විමංසය ය.) ඒ ධම්මෝ අනුලෝම පව්චනියයෙහි "හෙතු පව්චයා න අධිපතියා සත්ත" යි වදරන ලදහ. විසාර කරනු.

ගරු කොට අරමුණු නො කරන කාමසින් සිවුපනස ය විඤ්ඤානඤ්චායතනසින් තුන ය නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසින් තුන ය, අභිඤා දෙසිතට ප්‍රත්‍යය වන ගරු නො කරනු ලබන එකුත් අනු විත්තය හා නිවනය යන ආරම්භ ප්‍රත්‍යය ය, නාමසාක්‍ෂයන්ට ද නාමසාක්‍ෂයන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය වූ හේතුප්‍රත්‍යයෙන් ද අධිපතිධම්මයන්ගෙන් ද අන්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදායරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුත සතර ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ධම්මයන් ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂයන් හා හෘදයවිසූචය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අභීතනව්‍යුත්ති සහිත වූ පශ්චිම පශ්චිම නාමසාක්‍ෂයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීතනවුති වර්ජිත සුචී සුචී නාමසාක්‍ෂයන් වූ අනන්තරූප නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, එකුත් අනුචිත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය යන නාමසාක්‍ෂයන්ට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ එකුත් අනු විත්තය ය වෛතසික දෙපනස ය රූප අට්ඨස්ස ය යන ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය යන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය,

පක්ෂවෝකාර භූමියෙහි අරූපවිපාකවර්ජිත සහනවිඥානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ඨස්තුන් වූ වස්තුපුරේජානප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රතිසන්ධ්‍යාදි සුවී සුවී වින්තයන් හා ඉපද සමීතියට පැමිණි ඒකජ ද්විජ නිජ වතුජ කායයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාරභූමියෙහි උපදනා අවස්ථාවෙහි වූ අරූපවිපාක වර්ජිත ප්‍රථමභවාධ්‍යාදි පශ්චිම පශ්චිම නාමසාක්‍යයන් වූ පශ්චාත්තන ප්‍රත්‍යය ය, විපාකසාක්‍යයන්ට හා කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නානාසංකීකකම්ප්‍රත්‍යය ය, ආධ්‍යාත්මික වතුසමුට්ඨානික රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ආධ්‍යාත්මික බාහ්‍ය මජාව වූ ආහාර ප්‍රත්‍යය ය, කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතෝඤ්ඤිය ය වූ ඉඤ්ඤියප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යය අට හේතු අධිපති ප්‍රත්‍යය දෙක ම නො වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චතීයයෙහි 'න හෙතුපච්චයා න අධිපතියා පනතරස්' යි වදන ලදහ. (වාර පසලොස පච්චයුධාර පච්චතීයයේ දී දත හැකිය.)

සමුප්‍රයුක්තසන්ධියන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය හේතුප්‍රත්‍යය ද වේ. අධිපති ප්‍රත්‍යයද වේ. එ බැවින් එය මේ අනුලෝමයෙහි නයයට අනුව ද වාරයට අනුවද ත්‍රිකපදයට අනුව ද කතීසමුප්‍රදානයන්ට අනුව ද "හෙතුපච්චයා අධිපතියා වන්තාරි" යි වදන සේක. 'වන්තාරි' යනු කුසලො කුසලස්‍ය, කුසලො අබ්‍යාකතස්‍ය, කුසලො කුසලාබ්‍යාකතස්‍ය, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්‍ය යන වාරයෝ ය.

කුසලො කුසලස්‍ය යන වාරයෙහි කතීසපාඨයෙන් සමුප්‍රයුක්ත-සාක්‍යයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශල ඥානසමුප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය සෑමකල්හි අධිපති ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුසල් තෙළෙස ය යන මොවුන් කෙරෙහි ඇති විමංසාධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සමුප්‍රදානපාඨයෙන් අධිපති ධර්මයෙන් අන්‍යසමුප්‍රයුක්තසාක්‍යයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විජීවිභවයන් "කුසලො ධමමො කුසලස්‍ය ධමමස්‍ය හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, කුසලාවිමංසා සමෙප්‍රයුක්තකානං බන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය.

කුසලො අබ්‍යාකතස්‍ය යන වාරයෙහි කතීසපාඨයෙන් සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්ෂවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන අවස්ථාවෙහි මහාකුශලඥානසමුප්‍රයුක්තසිත් සතරෙහි හා සෑමකල්හි අධිපති ප්‍රත්‍යය ලැබෙන මහද්ගන ලෝකෝත්තර කුශලයන්හි

ද ඇති විමංසාධිපතිය ලැබේ. සමප්‍රදන පාඨයෙන් සාධිපතිවිත්තජ-රූපයෝ ලැබෙත්. එ බැවින් ඒ ධර්මයන් ගේ විචිචිතභවය කුසලො ධර්මො අඛ්‍යාතකසස ධර්මසස හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්ච-යෙන පච්චයො, කුසලො විමංසා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො' යි උදුළ යුතු ය.

කුසලො කුසලාඛ්‍යාතකසස යන වාරයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් සමප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි -පෙ- විමංසාධිතිය ලැබේ, සමප්‍රදනපාඨයෙන් විමංසාධිපතියෙන් අන්‍ය කුලනාමස්කන්ධයන් හා සාධිපතිවිත්තජරූපයෝ ලැබෙත්. "කුසලො විමංසා සමප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං විත්තසමුට්ඨානානාඤ්ච රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතු ය.

අඛ්‍යාතනො අඛ්‍යාතකසස යන වාරයෙහි කතීෂ්‍යාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ද සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ විත්තජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාක්‍රියාඤ්ඤාසමප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි හා මහද්ගතක්‍රියා නවයෙහි ද එල සිත්සතරෙහි ද ඇති විමංසාධිපතිය ලැබේ. සමප්‍රදනපාඨයෙන් සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සාධිපති විත්තජ රූපයෝ ලැබෙත්. 'අඛ්‍යාතනො -පෙ- විපාකාඛ්‍යාතනා කිරියාඛ්‍යාතනා විමංසාධිපති සමප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං විත්තසමුට්ඨානානං ච රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො අධිපතිපච්චයෙන පච්චයො."

(හේතුමූලක සහජාන සභාගය)

හේතුමූලක සහජානසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු ඡටිකයෙන් අන්‍ය වූ සකලප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහා භූතයෝය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුන්ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හෘදයවස්තුහු ය යන සහජාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ සහජාන ප්‍රත්‍යය වී හේතු ප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ පච්චතීයානුලෝමයෙහි 'න හේතුපච්චයා සහජානෙ නව' යි වදන ලදහ. වාර නවය සහජාන විභවයෙහි මෙන් හේතුන් බැහැර කොට විසාර කරනු.

හේතුප්‍රත්‍යය වී සහජාන ප්‍රත්‍යය නො වන ධර්මයක් නැත්තේ ය. එ බැවින් අනුලෝම පච්චතීයයෙහි "හේතුපච්චයා න සහජානෙ" යනාදිය නො වදළ සේක.

කාමසිත් සිවුපනය ය අභිඥා දෙසිත ය වික්‍රාණකඤ්චායනන සිත් තුන ය නේවසක්‍රාණානාසක්‍රාණායනන සිත් තුන ය ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකුත් අනු චිත්තය ය වෛතසික දෙපනය ය රූප අටවිස්ස ය නිවන ය යන ආරම්භක ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝප ප්‍රකානෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වසනුපුරේජානප්‍රත්‍යය ය පඤ්චාජාන ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාභාර ප්‍රත්‍යය ය රූපඵච්චේන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ අට දෙන හේතු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙකම නො වෙති. එබැවින් පච්චතියයෙහි "න හේතුපච්චයා න සහජානෙ එකාදසා" යි වදන සේක. (චාර එකොලොස පච්චස්‍රධාරපච්චතියේදී දන හැකි වන්නේ ය.)

සමප්‍රසූක්‍ෂාකාම සහේතුක විත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය හේතු සහජාන ප්‍රත්‍යය දෙක ම වන ධම්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධම්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා සහජානෙ සත්ත" යි වදන ලදහ. චාර සත හේතු විභවයෙහි මෙන් විහාර කරනු.

(හේතුමූලක අක්‍රමක්‍රම සහාගය.)

හේතුමූලක අක්‍රමක්‍රම සහාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමක්‍ෂාකාමයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුන් ගෙන් අන්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමක්‍ෂාකාම හෘදයවසනුහු ය යන මොවුහු අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. එ බැවින් ඒ ධම්මයෝ පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හේතුපච්චයා අක්‍රමක්‍රම නිණි" යි වදන ලදහ. හේතුන් බැහැර කොට අන්‍යෝන්‍ය විභවයෙහි මෙන් විහාර කරනු.

සහේතුකවිත්තජරූපයෝ ය, හෘදයවසනුවෙන් අන්‍ය සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයෝ ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුධම්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය වී අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පච්චතියයෙහි "හේතුපච්චයා න අක්‍රමක්‍රම නිණි" යි වදන ලදහ. "නිණි" යනු කුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අකුසලෙන අබ්‍යාකත ය, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය යන මොහු ය. විහාර කරනු.

සකල ආරම්භකප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ ය, විත්තජරූපයන්ට හා හෘදයවසනුවෙන් අන්‍ය ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ටද ප්‍රත්‍යය වන හේතුධම්මයන්ගෙන් අන්‍ය වූ සකල පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමක්‍ෂාකාමයෝ ය, උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහා භූත සතර ය යන සහජාන ප්‍රත්‍යය

ය, අනන්තරොපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, වස්තුපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ය, පභවාර්ථානප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යයය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය රූපවිච්චේදිය ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ නවදෙන හේතු අන්‍යෝන්‍ය දෙක ම නොවන්නාහු ය. ඒ ධර්මයෝ පව්වනියයෙහි "න හේතුපව්වයා න අක්‍ෂරමක්‍ෂර ඵකාදස" යි වදරන ලදහ.

සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති, අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය ද වෙති. ඵ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමවාරයෙහි "හේතුපව්වයා අක්‍ෂරමක්‍ෂර නිණි" යි වදරන ලද හ. "නිණි" යනු කුසලො කුසලස්ස, අකුසලො අකුසලස්ස, අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරතුන ය.

අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි ප්‍රවෘත්තිකාලයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකක්‍රියා හේතූන් ගන්නේ ය. ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන්ට හා හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුකප්‍රතිසන්ධි සන්‍යෝගයෙහි හේතු තුන ගන්නේ ය. සම්ප්‍රදනපායයෙන් සම්ප්‍රයුක්තසකර්මයන් හා හෘදයවස්තුව ලැබේ. විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං හේතුපව්වයෙන පව්වයො, අක්‍ෂරමක්‍ෂරපව්වයෙන පව්වයො, පටිසන්ධිකර්ණ විපාකාඛ්‍යාකතා හේතුසම්ප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං ව්‍යුත්ප්‍රයු ව හේතුපව්වයෙන පව්වයො, අක්‍ෂරමක්‍ෂරපව්වයෙන පව්වයො" යි විභසිය උදුරනු.

(හේතුමූලක නිසස්ස සභාගය.)

හේතුමූලක නිසස්ස සභාගයෙහි හේතූන්ගෙන් අන්‍ය වූ සහජානනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, අරූපවිපාක වර්ජිත සජ්ඣේදානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඔව්වස්තුව වූ පුරේජානනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය යන මොහු හේතු ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හේතුපව්වයා නිසස්සෙ තෙරස."

හේතුප්‍රත්‍යය වී නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය නො වන ධර්ම නැති බැවින් අනුලෝමපව්වනියයෙහි "හේතුපව්වයා න නිසස්සෙ" යනාදිය නො වදල යස්ක.

උස්චාරමමණයෙන් අන්‍ය සකල ආරමමණප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ය, අනන්තරූපනිශ්‍රයප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යයෝ ය, පභවාර්ථාන ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාරප්‍රත්‍යය ය, රූපවිච්චේදිය ය යන ප්‍රත්‍යය ය සහ හේතුප්‍රත්‍යයය ද නොවෙති, නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පව්වනියයෙහි "න හේතුපව්වයා න නිසස්සෙ ඵකාදස."

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක විනතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භ-
රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති, නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ද
වෙති. අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා නිසස්සෙ සත්ත" හේතුවිභවිගය
අනුව විසාර කරනු.

(හේතුමූලක විපාක සභාගය)

හේතුමූලක විපාක සභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට
හා විපාකවිනතර ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතූන්-
ගෙන් අන්‍ය වූ සකල විපාකප්‍රච්ඡේදනී ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයෝ ය,
හදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතූන් ගෙන් අන්‍ය වූ පක්ඛිවෝකාර
ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය යන මොවුහු විපාක ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය
නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පච්චිනියානුලෝමයෙහි
"න හේතුපච්චයා විපාකෙ එකං"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුක විනතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය
වන කුශලා කුශල ක්‍රියා හේතුහු සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය වී විපාකප්‍රත්‍යය
නො වන බැවින් විපාකප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝමපච්චිනියයෙහි
'හේතුපච්චයා න විපාකෙ සත්ත"

සකලආරම්භණ ප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා
විනතරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයන් ගෙන් අන්‍ය වූ කුශලා කුශල
ක්‍රියා නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
මහාභත සතර ය, පක්ඛිවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන
හදයවස්තුව ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයය,
ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වස්තූපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය පභවාර්ථාත ප්‍රත්‍යය
ය, නානාක්ෂණිකකම් ප්‍රත්‍යයය, රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ය, රූපච්චිනේන්ද්‍රියප්‍රත්‍යය
ය යන ප්‍රත්‍යය ය අට හේතුප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. විපාකප්‍රත්‍යය ද නො
වෙති. පච්චිනියයෙහි "න හේතුපච්චයා න විපාකෙ පත්තරස"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුකවිනතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි
කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන විපාකහේතුහු තිඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති.
විපාකප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හේතුපච්චයා විපාකෙ එකං"

අඛ්‍යාතතො අඛ්‍යාතකසස යන්තෙහි ප්‍රච්ඡේදනී කාලයෙහි
කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක විනතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන
සහේතුක විපාක එක්විස්සෙහි ඇති හේතු තුන වූ ප්‍රත්‍යය ධර්මය ලැබේ.
සම්ප්‍රදනපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක විනතරූපයෝ
ලැබෙත්, ප්‍රතිසන්ධිකාලයෙහි කතීපාදයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා

කෘතවිත රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සනොලොසෙහි හේතු තුන ලැබේ. සම්ප්‍රදානපායයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන් හා කෘතවිත රූප වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. "අබ්‍යාකතො ධමො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හේතුපච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො, විපාකාබ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං බන්ධානං විත්තසම්ච්චානානඤ්ච රූපානං හේතු පච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො, පටිසන්ධිකණ්ණෙ විපාකාබ්‍යාකතා හේතු සම්ප්‍රයුක්තකානං බන්ධානං කට්ඨනා ච රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො, විපාකපච්චයෙන පච්චයො" යි විභසිගය උදුල යුතු ය.

(හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය සහාගය)

හේතුමූලක ඉන්ද්‍රිය සහාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රඥාවෙන් අන්‍ය වූ නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම සහ වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවස්තු සම්බන්ධාන පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය සම්බන්ධාන රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වන බැවින් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. පච්චතියානුලෝමයෙහි "න හේතු පච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා සහේතුක විත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අන්‍ය හේතුහු හේතු ප්‍රත්‍යය වී ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. අනුලෝම පච්චතියයෙහි "හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, "

සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් හා නාමේන්ද්‍රිය අටෙන් අන්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමස්කන්ධ හෘදයවස්තුහු ය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, වස්තුපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය. පඤ්චාස්ථානප්‍රත්‍යය ය, නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය. රූපාහාර ප්‍රත්‍යය යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ සන්දෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද නොවෙති. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පච්චතියයෙහි "න හේතුපච්චයා න ඉන්ද්‍රියෙ සත්තරස"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුකවිත්තජරූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතුප්‍රත්‍යය ද වේ. ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ද වේ. එබැවින් මේ අනුලෝමයෙහි "හේතුපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ වත්තාරි" යි වදන සේක. වත්තාරි යනු කුසලො කුසලස්ස, කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, කුසලො

කුසලාබ්‍යාකතසංස්ථා අබ්‍යාකතෝ අබ්‍යාකතසංස්ථා යන වාර සතරය. කුසලෝ කුසලසංස්ථා යන වාරයෙහි කතීෂ්ඨායෝගේ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාකුශල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතරෙහි හා මහඥානලෝකෝත්තර කුශලයන්හි ද ඇති අමෝභය ලැබේ, සම්ප්‍රදන පාඨයෙන් සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධයෝ ලැබෙත්. "කුසලෝ -පෙ-කුසලා හෙතු සම්ප්‍රයුක්තකානං බන්ධානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයෝ" යි උදුළ යුතු ය, ඉතිරි වාර තුන ද මෙය අනුව විසාර කරනු,

(හේතුමූලක මග්ග සභාගය)

හේතුමූලක මග්ගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ විතතජරූපප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අත්‍ය වූ මාගීඛියෝ සත් දෙන මාගීප්‍රත්‍යය වී හේතුප්‍රත්‍යය නො වීමෙන් හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. පච්චනීයානුලෝමයෙහි "න හේතු පච්චයා මග්ගෙ සත්ත"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුකවිතතජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභයෙන් අත්‍ය වූ හේතුධම්මී පස හේතුප්‍රත්‍යය වී මාගී ප්‍රත්‍යය නො වීමෙන් මාගී ප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි, අනුලෝම පච්චනීයයෙහි "හේතුපච්චයා න මග්ගෙ සත්ත"

සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට හා විතතජ ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් හා මාගීඛිය අටෙන් අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභුත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුනෙන් හා මාගීඛිය අටෙන් අත්‍යවූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ හා හෘදය වසතුවය යන සහජාත ප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝප නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය, ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ය, වසනු පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ය, නානාකෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාභාර ප්‍රත්‍යය ය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ධම්මයෝ හේතු ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. මාගීප්‍රත්‍යය ද නො වෙති, පච්චනීයයෙහි න හේතුපච්චයා න මග්ගෙ පත්තරස"

සම්ප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක විතතජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්භජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතුප්‍රත්‍යය ද මාගී ප්‍රත්‍යය ද වේ, "හේතුපච්චයා මග්ගෙ චත්තාරි" විස්තර කරනු.

(හේතුමූලක සම්ප්‍රයුක්ත සභාගය.)

හේතුමූලක සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුෂම්භකයෙන් අත්‍ය සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "න හෙතුපච්චයා සම්ප්‍රයුක්ත නි:ශ්ණ"

සහේතුකවිනතර සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය වී සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය නොවීමෙන් සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "හේතුපට්ටියා න සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි"

සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, විනතරප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සයෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාරප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූත සතර ය ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුනෙන් අත්‍ය වූ ප්‍රතිසන්ධිනාමයක්කය හෘදයවිසූහු ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනි:ශ්‍රය ය, ප්‍රකෘතෝප- නි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, වසූපුරේජාත ප්‍රත්‍යය ය, පභවාර්ථාත ප්‍රත්‍යය ය, නානාක්‍ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාරප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ අට දෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. "න හේතු පට්ටියා න සම්ප්‍රයුක්තෙ එකාදස"

සම්ප්‍රයුක්තයක්කයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳෙන හේතු ප්‍රත්‍යය ද වෙති. සම්ප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හේතුපට්ටියා සම්ප්‍රයුක්තෙ තිණි" තිණි යනු කුසලො කුසලය්‍ය, අකුසලො අකුසලය්‍ය, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතය්‍ය යන තුන ය. විසාර කරනු.

(හේතුමූලක විප්‍රයුක්ත සහා. ය)

හේතුමූලක විප්‍රයුක්තසහාගයෙහි විනතරරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ- රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු ඡටිකයෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි හේතු තුනෙන් අත්‍ය වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කය හෘදයවිසූහු ය යන සහජාතවිප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය, අරූප විපාක වර්ජිත සප්තවිඤානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡටිවසූ සඨබ්‍යාත පුරේජාත විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ය පභවාර්ථාත ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ධර්මයෝ හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙහි. "න හේතු පට්ටියා විප්‍රයුක්තෙ පඤ්ච"

සම්ප්‍රයුක්තයක්කයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුධර්මයන් ගෙන් අත්‍ය -පෙ- "හේතුපට්ටියා න විප්‍රයුක්තෙ තිණි"

වස්ථාරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙන් අත්‍ය වූ සකලාරම්මණප්‍රත්‍යය ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුඡටිකයෙන් අත්‍ය වූ සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමයක්කයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදයරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මහාභූතසතර ය යන සහජාතප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ය, නානාක්‍ෂණිකකම් ප්‍රත්‍යය ය, රූපාහාරප්‍රත්‍යය ය, රූපජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද

විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පච්චතියයෙහි "න හෙතුපච්චයා නවිප්‍පයුනෙත නව"

සහේතුකච්ඡතජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද වෙති. විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ද වෙති. "හෙතුපච්චයා විප්‍පයුනෙත තිණි" තිණි යනු කුසලො අබ්‍යාකතස්ස අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන චාරයෝ ය. විසාර කරනු.

(හේතුමූලක අපච්ච සභාගය)

හේතුමූලක අපච්චසභාගයෙහි හේතුමූලකයෙන් අත්‍ය වූ සහජාතාස්ති ප්‍රත්‍යය ය, පුරේජාතාස්තිප්‍රත්‍යය ය, පථොජාතාස්ති ප්‍රත්‍යය ය, ආහාරාස්ති-ප්‍රත්‍යය ය, ඉන්ද්‍රියාස්තිප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු හේතුප්‍රත්‍යය බැහැර කෙරෙති. "න හෙතුපච්චයා අපච්චයා තෙරස" අස්තිප්‍රත්‍යය බැහැර කරන ධම්මී නැත්තේ ය.

ආරම්භණපුරේජාතයෙන් අත්‍ය වූ සකලාරම්භණප්‍රත්‍යය ය, අනන්තරෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ය නානාක්ෂණික කම්ප්‍රත්‍යය ය යන මේ ප්‍රත්‍යයධම්මෝ තිඳෙන හේතුප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. අස්තිප්‍රත්‍යය ද නො වෙති. පච්චතියයෙහි "න හෙතුපච්චයා න අපච්චයා නව"

සම්ප්‍රයුක්තසාක්කයන්ට හා සහේතුකච්ඡතජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුමූලකය "හෙතුපච්චයා අපච්චයා සත්ත" අවිගතසභාගය අපච්චසභාගය මෙති.

සටනාචාරය.

සභාගචාරයට අනතුරු ව සටනාචාරය වදල සේක. එහි සාමඤ්ඤසටනා ය, සඉන්ද්‍රියමග්ගසටනා ය, සාධිපතිඉන්ද්‍රියමග්ග සටනා ය යි චාර තුනකි. එයින් සාමඤ්ඤ සටනා චාරය පළමු කොට වදල සේක. එද අවිභාකසටනා සවිභාකසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් අවිභාකසටනාචාරය පළමු කොට වදල සේක. එ ද සබ්බවිධානිකසටනා, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනා අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්තසටනා, සවිප්පයුත්තසටනා වශයෙන් සිවුවැදෑරුම් වේ.

අවිභාක සාමඤ්ඤසටනා සත්තර.

(1 සබ්බවිධානික සටනාව.)

එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය. සම්ප්‍රයුක්තසාක්ක සහේතුකච්ඡතජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

හේතුධර්මයෝ සදෙන හේතු සහජාත නිසංස අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ පස් දෙන වන්නාහ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත නිසංස අත්ථි අවිගත සත්‍ත" යි වදරන ලදහ. හේතු සහජාත නිසංස අත්ථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යයන් ගැටුණු කල්හි (එක් වූ කල්හි) හේතුප්‍රත්‍යය-යෙහි දැකවූ විභවිග සන ලැබෙත් ය යනු එහි තේරුම ය. විභවිග සන හේතු ප්‍රත්‍යය අනුව විසාර කරනු.

(2. සඅක්‍රමක්‍රම සංචනාව)

සඅක්‍රමක්‍රමසංචනාව මෙ සේ ය. සම්ප්‍රසුක්‍තස්කන්ධයන්ට හා හැදෑවැනුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිසංස අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ සදෙන වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිසංස අත්ථි අවිගතනති තිණි" වදරන ලදහ. චාරතුන අක්‍රමක්‍රමසහාගයෙහි මෙති.

(3. සඅක්‍රමක්‍රමසම්පයුත්ත සංචනාව)

සඅක්‍රමක්‍රමසම්පයුත්තසංචනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රසුක්‍තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන හේතු සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිසංස සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යයෝ සත් දෙන වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත අක්‍රමක්‍රම නිසංස සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි" යි වදරන ලදහ. සම්පයුත්ත සහාගය අනුව විසාර කරනු.

(4. සවිපයුත්ත සංචනාව)

සවිපයුත්තසංචනාව මෙ සේ ය. සහේතුකවිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතුහු සදෙන හේතු සහජාත නිසංස විපයුත්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍ය සය වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත නිසංස විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි" යි වදරන ලදහ. විපයුත්තසහාගය අනුව විසාර කරනු.

සවිපාක සංචනා පස.

සබ්බවිධානික සංචනාව ය, සඅක්‍රමක්‍රම සංචනාව ය, සඅක්‍රමක්‍රම සම්පයුත්ත සංචනාව ය, සවිපයුත්ත සංචනාව ය, සඅක්‍රමක්‍රම විපයුත්ත සංචනාව ය යි සවිපාක සංචනා පසෙකි.

(1. සබ්බවිධානික සංචනාව)

එයින් සබ්බවිධානිකසංචනා ව මෙසේ ය. සම්ප්‍රසුක්‍තස්කන්ධ සහේතුක විත්තජරූපයෝ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකහේතුහු

තිදෙන හේතු සහජාත නිසංස විපාක අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සය වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත නිසංස විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං' යි වදරන ලදහ. විපාකසභාගය මෙති.

(2. සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව)

සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන්ට හෘදය වඤ්ඤාන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන හේතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සත වේ. ඒවා මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස අත්ථි අවිගතනති එකං" යි වදරන ලදී. එකං යනු අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය.

(3. සමප්‍රයුක්ත සටනාව)

සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානිධියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන හේතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක සමප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය අට වේ. ඒවා 'හේතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක' සමප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති' යි වදරන ලදී.

(4. සවිප්‍රයුක්ත සටනාව)

සහේතුකචිත්තජ සහේතුකප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතුහු තිදෙන හේතු සහජාත නිසංස විපාක විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන ප්‍රත්‍යය සත වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත නිසංස විපාක විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං' යි වදරන ලදහ.

(5. සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය: හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිහේතුහු තිදෙන සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යය අට වේ. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි 'හේතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසංස විපාක විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං' යි. "පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතා හේතු ව්‍යච්ඡාසස -පෙ- අවිගත පච්චයෙන පච්චයො" විභඩගය උද්දරනු. සාමාන්‍යසටනා නවය නිමි.

ස ඉන්ද්‍රිය මග්ග සටනා

සාමඤ්ඤාසටනාවන්ට අනතුරු ව සඉන්ද්‍රිය මග්ග සටනා චාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ.

එයින් අවිපාකසටනා චාරය පලමුකොට වදල සේක. එහි ද සබ්බට්ඨානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාවය, ස විප්පයුත්ත සටනාවය යි සටනා සතරෙකි.

අවිපාක සටනා සතර.

(1. සබ්බට්ඨානික සටනාව)

එයින් සබ්බට්ඨානිකසටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තස්කන්ධ සහේතුක- විතතජ රූප සහේතුකප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිග්ග යන ප්‍රත්‍යය සත වේ. එ බැවින් එය මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිග්ගනනි චත්තාරි" යි වදරන ලදී. ඉන්ද්‍රියසහාගයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

(2. සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව)

ස අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට හා හෘදයවිඤ්චට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය හේතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිග්ග යන මේ ප්‍රත්‍යය අට වේ. එය මේ අනුලෝමයෙහි "හේතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිග්ගනනි ද්වෙ" යි වදරන ලදී. කුසලො කුසලස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන දෙවාරය ය.

(3. සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සමපයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -පෙ- "හේතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග සමපයුත්ත අත්ථි අවිග්ගනනි ද්වෙ."

(4. සවිප්පයුත්ත සටනාව)

සවිප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සහේතුකවිතතජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -පෙ- "හේතු සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග විප්පයුත්ත අත්ථි අවිග්ගනනි ද්වෙ" කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස යන දෙක ය.

සවිපාක සටනා පස

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාකසටනා වදල සේක. සබ්බට්ඨානිකසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ

සමප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා පසෙකි.

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එහි සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය. සමප්‍රයුක්ත ඤාණය සහේතුක විතතඡරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක අමෝභය -පෙ- හෙතු සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අපථි අවිගතනනි එකං" අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතය ය.

(2. ස අඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව)

ස අඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව මෙ සේ ය. සමප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට හා හෘදය ව්‍යාකූලව ප්‍රත්‍යය වන විපාක විතතයන්හි අමෝභය -පෙ- "හෙතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අපථි අවිගතනනි එකං"

(3. සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සමප්‍රයුක්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සමප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. සමප්‍රයුක්ත ඤාණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විතතයන්හි අමෝභය -පෙ- "හෙතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අපථි අවිගතනනි එකං"

(4. සවිප්‍රයුක්ත සටනාව)

සවිප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. සහේතුක විතතඡරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභය -පෙ- 'හෙතු සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අපථි අවිගත නනි එකං"

(5. සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සටනාව)

සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. හෘදය ව්‍යාකූලව ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි විතත සමප්‍රයුක්ත අමෝභය -පෙ- 'හෙතු සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විප්‍රයුක්ත අපථි අවිගතනනි එකං' අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතසස වාරය ය. කතීෂ්ඨායෙන් හෘදය ව්‍යාකූලව ප්‍රත්‍යය වන ත්‍රිහේතුක පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නවයෙහි අමෝභය ලැබේ. සමප්‍රදන-පායයෙන් හෘදය ව්‍යාකූල ලැබේ. විභවගය පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාබ්‍යාකතො හේතු වඡ්ඡුසස හෙතුපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගත පච්චයෙන පච්චයො" යනු යි.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මග සටනා

සඉන්ද්‍රිය මග සටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපති ඉන්ද්‍රිය මග සටනා වාරය වදල සේක. එ ද අවිපාක සටනා සවිපාක සටනා වශයෙන්

දෙවැදැරුම් වේ. එයින් අවිපාක සටනා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි ද සබ්බවිධානිකසටනාව ය සඤ්ඤාමඤ්ඤසටනාව ය සවිපසයුත්තසටනාවය යි සටනා තුනෙකි.

අවිපාක සටනා තුන

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එහි සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය. සමුප්පුකතසාකාරියන්ට හා සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය -පෙ- "හෙතු අධිපති සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග අපථි අවිගතනනි චන්තාපි"

(2. සඤ්ඤාමඤ්ඤ සමපසුත්ත සටනාව)

සඤ්ඤාමඤ්ඤ සමපසුත්තසටනාව මෙසේ ය. සමුප්පුකතසාකාරියන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංගාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග සමපසුත්ත අපථි අවිගතනනි ද්වේ.

(3. සවිපසයුත්ත සටනාව.)

සවිපසයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග විපසයුත්ත අපථි අවිගතනනි ද්වේ'

සවිපාකසටනා තුන.

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනා වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය: සඤ්ඤාමඤ්ඤ සමපසුත්තසටනාව ය, සවිපසයුත්ත සටනාවය යි සවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1. සබ්බවිධානික සටනාව)

එහි සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය. සමුප්පුකතසාකාරියන්ට හා සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසතරෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අපථි අවිගතනනි එකං'

(2. සඤ්ඤාමඤ්ඤ සමපසුත්ත සටනාව,)

සඤ්ඤාමඤ්ඤ සමපසුත්ත සටනාව මෙ සේ ය. සමුප්පුකතසාකාරියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හෙතු අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග සමපසුත්ත අපථි අවිගතනනි එකං'

(3. සවිප්පයුත්ත සටනාව.)

සවිප්පයුත්ත සටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිත්තරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි විමංසාධිපතිය -පෙ- 'හේතු අධිපති සහජාත නිසංස විපාකඉඤ්චිය මගහ විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං' යනු වදල සේක. විපාකාබ්‍යාකතා විමංසා විත්තසමුට්ඨානානං රූපානං හේතුපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගතපච්චයෙන පච්චයො" යි විභඩගය උදුරනු.

හේතුසහග දසය හා සටනා සුවිස්ස නිමි.

2. ආරම්මණ මිශ්‍රකවාර පාලිය

ආරම්මණපච්චයා අධිපතියා සත්ත, නිසංසෙ තිණි, උපනිසංසෙ සත්ත, පුරෙජාතෙ තිණි, විප්පයුත්තෙ තිණි, අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි.

ආරම්මණාධිපති උපනිසංසයනති සත්ත, ආරම්මණ පුරෙජාත අත්ථි අවිගතනති තිණි, ආරම්මණ නිසංස පුරෙජාත විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි, ආරම්මණාධිපති උපනිසංස පුරෙජාත අත්ථි අවිගතනති එකං.

සත්තය.

හේතුමිශ්‍රක වාරයට අනතුරු ව ආරම්මණ මිශ්‍රක වාරය වදල සේක. එ ද සහග සටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහග වාරය පලමු කොට වදල සේක. එ ද ආරම්මණ මූලක අධිපතිසහගය, නිසංස සහගය, උපනිසංසසහගය, පුරේජාතසහගය, විප්පයුත්තසහගය, අත්ථිසහගය, අවිගතසහගය යි සත්වදෑරුම් වේ. එයින් හේතුමූලක අධිපතිසහගය පලමු කොට වදල සේක.

(1) ඒ හේතුමූලක අධිපතිසහගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල සිත් අටය මහාකුසල් අට ය මහාක්‍රියාඥාතසමුපුසක සිත් සතර ය ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂටනිෂ්පත්තරූප අටලොස ය ද්වේෂමූල මෝහමූල දුඃඛසහගතකාය විඤාත වරජිත සිත් සු අසුව ය, ද්වේෂ ඊෂීහා මාත්සයඝී කෝකාන්තය විචිකිත්සා වරජිත වෛතසික සත් සාලිස් ය නිචාණය ය යන මේ ධර්මයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ද අධිපති ප්‍රත්‍යය ද වන ධර්මයෝ ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණපච්චයා අධිපතියා සත්ත" යි වදරන ලදහ. සත්ත යනු කුසලො කුසලස්ස යනාදිය ය. ආරම්මණාධිපතිවිභඩගය අනුව විභඩගය උදුරනු.

(2) නිසුයසභාගයෙහි මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, මරණාසන්න ජවනයෝ ය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස්වන චිත්තය හා උපත් වස්ථුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරමමණප්‍රත්‍යය ද නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ද වෙති. "ආරමමණ පච්චයා නිසුයසෙ තිණි" තිණි යනු අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස, අඛ්‍යාකතො කුසලස්ස, අඛ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන මොහු ය. අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස යන වාරයෙහි කතීපායියෙන් මනෝද්වාරාවර්ජනය ය, ක්‍රියාමරණාසන්නජවන පසය, තදරමමණ ඵකොළොස ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් වස්ථුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ලැබේ. සම්ප්‍රදානපායියෙන් මනෝද්වාරාවර්ජනය ය ක්‍රියා මරණාසන්නජවන පස ය තදරමමණ ඵකොළොස ය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්නයෝ ලැබෙත්. ඵ බැවින් ඵ ධර්මයන් ගේ වීථි විභධය "අඛ්‍යාකතො ධමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො, නිසුයසච්චයෙන පච්චයො, වත්ථු විපාකාඛ්‍යාකතානං ඛ්‍යාතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛ්‍යාතානං ආරමමණ-පච්චයෙන පච්චයො, නිසුයසච්චයෙන පච්චයො" යි උදුළ යුතුය. අඛ්‍යාකතො කුසලස්ස යන වාරයෙහි මරණාසන්නකුලජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන හදයව්‍යාච ද, අඛ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන වාරයෙහි මරණාසන්න අකුසලජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හදයව්‍යාච ද ලැබේ.

(3) උපනිසුයසභාගය අධිපතිසභාගය මෙනි.

(4) පුරේජාතසභාගයෙහි කාමසිත් සිවුපනසට හා අභිඤාදෙසිත්ට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරමමණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරමමණ ප්‍රත්‍යය ද වෙති, පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ද වෙති. -පෙ- "ආරමමණපච්චයා පුරේජාතෙ තිණි" "තිණි" යනු අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතස්ස, අඛ්‍යාකතො කුසලස්ස, අඛ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන මොහු ය. අභිධෙය හා විභධිත ආරමමණ පුරේජාතයෙහි මෙන් උදුරනු.

(5) විපසුදුන්නසභාගයෙහි මරණාසන්න මනෝද්වාරාවර්ජන ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් හදයව්‍යාච වූ වස්ථුවාරමමණ විප්‍රසුක්ක ප්‍රත්‍යය ධර්මය ආරමමණප්‍රත්‍යය ද වේ. විප්‍රසුක්කප්‍රත්‍යය ද වේ. "ආරමමණපච්චයා විපසුදුන්නෙ තිණි" නිශ්‍රයසභාගය අනුව විසාර කරනු.

(6-7) අත්ථිසභාග අවිගතසභාග දෙවාරය පුරේජාතසභාගය මෙනි. ප්‍රත්‍යය බැහැර කිරීම හේතුසභාගයෙහි දැක්වූ ක්‍රමය අනුව විසාර කරනු.

සටනාවාරය.

සභාවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදල සේක. එහි අධිපති උපනියය සටනාව ය, පුරේජාන අපථි අවිගන සටනාව ය, සනියය විපසයුතසටනාව ය, සාධිපති උපනියය සටනාව ය, සාධිපති උපනියය විපසයුතසටනාව ය යි සටනා පසෙකි.

(1) එහි අධිපති උපනියය සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අට ය, මහාකුසල් අට ය, මහාක්‍රියාදානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් සතර ය, ලෝකෝත්තර සිත් අට ය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂ්ටනිෂ්පතරූප අටලොස ය, ද්වේෂමුල මෝහමුල දු:ඛසහගතකායවිදාන වර්ජිත සිත් සු අසූවය, ද්වේෂ ඊෂියා මාතසය්‍යී කොකාත්‍යය විචිකිතසා වර්ජිත වෛතසික සන්සාලිය ය නිව්‍යාණ ය යන ධර්මයෝ ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය ද අධිපතිප්‍රත්‍යය ද උපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මේ අනුලෝමයෙහි "ආරම්මණ අධිපති උපනියයනති සතත" යි වදරන ලදහ,

(2) පුරේජාන අපථි අවිගන සටනාව මෙ සේ ය:- කාමසිත් සිවුපනසට හා දිඛවකඛු දිඛසෝත අභික්ඛාචන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන වනිමාන නිෂ්පතරූප අටොලොස වූ ආරම්මණ පුරේජානප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ ආරම්මණය ද පුරේජානය ද අපථිය ද අවිගනය ද වෙති. "ආරම්මණ පුරේජාන අපථි අවිගනනති තිණි" පුරේජානසභාගය අනුව විඤාර කරනු,

(3) සනියය විපසයුතසටනාව මෙ සේ ය:- මරණාසනන මනෝද්වාරාවර්ජන ජවන තදරම්මණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විතයෙන් සනොලොස් වන විතනය හා උපත් හදයවඤුව වූ වස්චාරම්මණප්‍රත්‍යය -පෙ- "ආරම්මණ පුරේජාන නියය විපසයුත අපථි අවිගනනති තිණි" නියය සභාගය අනුව විඤාර කරනු.

(4) සාධිපති උපනියය සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරණ ලෝහ මුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ටනිෂ්පතරූප අටලොසය -පෙ- "ආරම්මණ අධිපති උපනියය පුරේජාන අපථි අවිගනනති එකං" අඛ්‍යාකතො අකුසලසය.

(5) සාධිපති උපනියය විපසයුත සටනාව මෙ සේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසනනජවන පසට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුති විතයෙන් සනොලොස්වන විතනය හා උපත් ගරු කළ යුතු වූ හදයවඤු සඛ්‍යාත වස්චාරම්මණප්‍රත්‍යය -පෙ- "ආරම්මණ අධිපති නියය උපනියය පුරේජාන විපසයුත අපථි අවිගනනති එකං" එකං යනු

අඛ්‍යාතකතෙත අඛ්‍යාතකතය ය. "අඛ්‍යාතකතො ධමේඛා අකුසලස්ස ධමස්ස ආරමමණපච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- අවිගතපච්චයෙන පච්චයො, ව්‍යච්චං ගරුං කත්වා අස්සාදෙති අභිනඤ්චි. නං ගරුං කත්වා රාගො උප්පජ්ජති. දිට්ඨි උප්පජ්ජති" යි වීථිචිහඬගයන් උදුළ යුතු ය. ආරමමණසභාග සන හා සටනා පස නිමි.

3 අධිපති මිශ්‍රක පාලිය.

අධිපතිපච්චයා හෙතුයා ව්‍යතාරි, ආරමමණෙ සත්ත, සහජාතෙ සත්ත, අක්කමක්කෙ නිණි, නිය්සයෙ අච්චි, උපනිය්සයෙ සත්ත, චුරෙජාතෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමපයුත්තෙ නිණි, විප්පයුත්තෙ ව්‍යතාරි, අත්ථියා අච්චි, අවිගතෙ අච්චි,

අධිපති අත්ථි අවිගතනති අච්චි, අධිපති නිය්සය අත්ථි අවිගතනති අච්චි, අධිපති නිය්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ව්‍යතාරි,

අධිපති ආරමමණු පනිය්සයනති සත්ත, අධිපති ආරමමණුපනිය්සය චුරෙජාත අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති ආරමමණ නිය්සය උපනිය්සය චුරෙජාත විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහජාත නිය්සය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිය්සය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිය්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, අධිපති සහජාත නිය්සය විපාක විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

අධිපති සහජාත නිය්සය ආභාර ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිය්සය ආභාර ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය ආභාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය විපාක ආභාර ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති එකං, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිය්සය විපාක ආභාර ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං: අධිපති සහජාත නිය්සය විපාක ආභාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහජාත නිය්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගතනති සත්ත, අධිපති සහජාත අක්කමක්කෙ නිය්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය ඉන්ද්‍රිය මගෙ විප්පයුත්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි, අධිපති සහජාත නිය්සය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගතනති එකං,

අධිපති සහභාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සමපයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි එකං, අධිපති සහභාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි එකං,

අධිපති හෙතු සහභාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගහනනි වත්තාරි, අධිපති හෙතු අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගහ සමපයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි ද්වෙ, අධිපති හෙතු සහභාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි ද්වෙ, අධිපති හෙතු සහභාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ අත්ථි අවිගහනනි එකං, අධිපති හෙතු සහභාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ සමපයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි එකං, අධිපති හෙතු සහභාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගහ විපයයුත්ත අත්ථි අවිගහනනි එකං.

අධිපති මිශ්‍රකයේ සන්තය.

ආරමමණ මිශ්‍රකවාරයට අනතුරුව අධිපති මිශ්‍රකවාරය වදළ සේක. එ ද සහාග සටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහාගවාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි ද අධිපතිමූලක හේතුසහාගය, ආරමමණ සහාගය, සහභානසහාගය අඤ්ඤාමඤ්ඤාසහාගය, නිසසයසහාගය, උපනිසසයසහාගය, පුරෙජානසහාගය, විපාක සහාගය, ආහාරසහාගය, ඉන්ද්‍රියසහාගය, මගහසහාගය, සමපයුත්තසහාගය, විපයයුත්තසහාගය, අත්ථිසහාගය, අවිගහසහාගය යි වාර පසළොසෙකි.

(1) එයින් අධිපතිමූලක හේතුසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වීමංසාධිපතිය "අධිපතිපච්චයා හෙතුයා වත්තාරි"

(2) අධිපතිමූලක ආරමමණසහාගයෙහි - සකල ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයා ආරමමණෙ සත්ත"

(3) සහභානසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට හා සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම්මි තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහභානාධිපතිප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයාසහභානෙ සත්ත"

(4) අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධර්මයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම්මි තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අඤ්ඤාමඤ්ඤාධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපච්චයා අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි"

(5) නිසසයසහාගයෙහි සකල සහභානාධිපති ප්‍රත්‍යයධම්මියෝ ය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමූලමරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන

ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදයවැනුව වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය යන මොවුහු - "අධිපති පව්වයා නිසසයෙ අපිය

(6) උපනිසසය සහාගයෙහි සකලාරමමණෝපනිඃශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - "අධිපතිපව්වයා උපනිසසයෙ සත්ත"

(7) පුරේජානසහාගයෙහි ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂටනිෂපනතරූප අවොලොස වූ ආරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - "අධිපතිපව්වයා පුරේජානෙ එකං"

(8) විපාකසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි අධිපතිධර්මී සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යයධර්මයෝ - 'අධිපතිපව්වයා විපාකෙ එකං"

(9) ආහාරසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය - "අධිපතිපව්වයා ආහාරෙ සත්ත"

(10) ඉන්ද්‍රියසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්ත විරිය විමංස යන අධිපතිධර්මී තුන අතුරෙන් එක් එක් ධර්මයක් වූ අධිපතිප්‍රත්‍යය - අධිපතිපව්වයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(11) මග්ගසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපතිපව්වයා මග්ගෙ සත්ත"

(12) සමප්‍රයුක්තසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මී තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය "අධිපතිපව්වයා සමප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(13) විප්‍රයුක්ත සහාගයෙහි සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන අධිපති ධර්මී තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සනොලොස් වන චිත්තය හා උපන් ගරු කළ යුතු හෘදයවැනුව වූ වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු - "අධිපතිපව්වයා විප්‍රයුක්තෙ චන්තාරි" කුසලො අබ්‍යාකතස්ස, අකුසලො අබ්‍යාකතස්ස. අබ්‍යාකතො අබ්‍යාකතස්ස, අබ්‍යාකතො අකුසලස්ස යන වාර සතර ය.

(14) අත්ථිසහාගයෙහි සකල සහජානාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යවන ගරු කළ යුතු වූ

නිෂ්පාදන රූප අවලෝස වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු -
"අධිපති පවටයා අත්ථියා අවටය"

(15) අධිපති පවටයා අවිගතෙ අවටය-

සටනාචාරය.

සභාගචාරයට අනතුරුව සටනා චාරය වදල සේක. එහි මිඤ්ඤක සටනා ය, පකිණ්ණකසටනා ය, සහජානසටනා යයි සටනා තුන් කොටසක් ඇත්තේ ය. එයින් මිඤ්ඤකසටනාවේ පළමු කොට වදරන ලදහ. අත්ථි අවිගතසටනාව ය, සතිඤ්ඤකසටනාව ය, සතිඤ්ඤක විප්‍රසූත සටනාව ය යි මිඤ්ඤකසටනා තුනෙකි.

(1) එයින් අත්ථි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රසූතක ඤානයන්ට හා සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂටනිෂ්පන රූප අවලෝස වූ ආරම්භකාධිපති ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු අධිපති ප්‍රත්‍යය ද අස්ති ප්‍රත්‍යය ද අවිගත ප්‍රත්‍යය ද වෙති, එබැවින් ඒ ධම්මයේ "අධිපති අත්ථි අවිගතනි අවටය" යි වදරන ලදහ. "අවටය" යනු කුසලපදයෙහි චාර තුන ය. අකුසලපදයේ චාර තුන ය, අඛ්‍යාකතො අඛ්‍යාකතඤ්ඤා, අඛ්‍යාකතො අකුසලඤ්ඤා යන දෙවාරය ය යන මොවුහු ය. පූච්චාර සතෙහි සහජානාධිපතිය ද අවසානචාරයෙහි ආරම්භකාධි-පතිය ද ගත යුතු ය.

(2) සතිඤ්ඤක සටනාව මෙසේ ය. සකල සහජානාධිපති ප්‍රත්‍යය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොලොස් වන විතනය හා උපන් ගරු කළ යුතු හෘදයවඤ්ඤාව වූ වස්ථාරම්භකප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "අධිපති නිඤ්ඤා අත්ථි අවිගතනි අවටය" චාර අට ඉහත කී පරිදි ය. අඛ්‍යාකතො අකුසලඤ්ඤා යන චාරයෙහි ලෝහමුල මරණාසන ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොලොස් වන විතනය හා උපන් ගරු කළ යුතු හෘදයවස්තුව ලැබේ. "වජ්ජුං ගරුං කප්ථා රාගො උප්පජ්ජති දිට්ඨි උප්පජ්ජති" යි විභසිගය උද්දරනු.

(3) සතිඤ්ඤක විප්‍රසූත සටනාව මෙ සේ ය: සාධිපති විතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම්ම තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජානා-ධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන ජවනයන්ට -ප- හෘදයවඤ්ඤාව වූ වස්ථාරම්භක ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු -

"අධිපති නියුය විසයුතන අපථි අවිගනනි වනනාරි" වාර සතර කුසලො අබ්බාකනසස, අකුසලො අබ්බාකනසස, අබ්බාකනො අබ්බාකනසස, අබ්බාකනො අකුසලසස යන වාරයෝ ය. අබ්බාකනො අකුසලසස යන වාරයට ගරු කළ යුතු හෘදයවිසුච වූ වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය ගන්නෝ ය, මිග්‍රකසටනා නිමි.

මිග්‍රකසතාවන්ට අනතුරු ව ප්‍රකීණිකසටනා වදරන ලදහ. ආරමමණ උපනියසස සටනාව ය, සපුරේජන අපථි අවිගන සටනාව ය, සනියසස පුරේජන විසයුතන අපථි අවිගන සටනාව යයි ප්‍රකීණික සටනා තුනෙකි.

(1) එයිත් ආරමමණ උපනියසස සටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණාධිපතිප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අධිපති ආරමමණ උපනියසස නති සනන."

(2) සපුරේජන අපථි අවිගන සටනාව මෙ සේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු නිෂ්පනතරූප අටලොස - "අධිපති ආරමමණ උපනියසස පුරේජන අපථි අවිගනනි එකං."

(3) සනියසස පුරේජන විසයුතන සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසනනජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වුනිචිතනයෙන් සනොලොස්වන චිතනය හා උපත් ගරු කළ යුතු හෘදය විසුච වූ වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය - අධිපති ආරමමණ නියුය උපනියසස පුරේජන විසයුතන අපථි අවිගනනි එකං."

ප්‍රකීණික සටනා තුන නිමි.

ප්‍රකීණිකසටනාවන්ට අනතුරු ව සහජනසටනා වදළ සේක. ඡඤ්ඨපතිසටනා ය, චිතනාධිපතිසටනා ය, චිරියාධිපතිසටනා ය, විමංසාධිපතිසටනා ය යි සහජනසටනා සතර කොටසෙකි. එයිත් ඡඤ්ඨපතිසටනාවන් පළමු කොට වදළ සේක. එහි ද අවිපාක සවිපාක වගයෙන් සටනා දෙ කොටසකි. එයිත් අවිපාකසටනා පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුතන සටනාව ය, සවිසයුතනසටනාව ය යි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයිත් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුතනසනනියන්ට හා සාධිපති චිතනජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡඤ්ඨපති ය - "අධිපති සහජන නියුය අපථි අවිගනනි සනන."

(2) සආයුක්ත සම්පූර්ණ සටනාව මෙසේ ය: සම්පූර්ණ-
සාධකයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ජනපති - "අධිපති සහජාත අයුක්ත
නියමය සම්පූර්ණ අපි අවිගතනි තිණි."

(3) සම්පූර්ණ සටනාව මෙසේ ය: සාධක විතර් රූපයන්ට
ප්‍රත්‍යය වන ජනපති "අධිපති සහජාත නියමය විසූර්ණ අපි
අවිගතනි තිණි." අවිපාකසටනා තුන ය.

අවිපාකසටනාවන්ට අනතුරු ව සම්පාකසටනාවන් වදල සේක.
සබවිධානික සටනාව ය, සආයුක්ත සම්පූර්ණ සටනාව ය,
සම්පූර්ණ සටනාව යයි සම්පාක සටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබවිධානික සටනාව මෙ සේ ය, සම්පූර්ණ සාධකයන්ට
හා සාධක විතර් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි ජනපතිය,
"අධිපති සහජාත නියමය විපාක අපි අවිගතනි එකං"

(5) සආයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය. සම්පූර්ණ සාධකයන්ට ම
ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි ජනපතිය - "අධිපති සහජාත
අයුක්ත නියමය විපාක සම්පූර්ණ අපි අවිගතනි එකං"

(6) සම්පූර්ණ සටනාව මෙ සේ ය. සාධක විතර් රූපයන්ට
ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි ජනපතිය - අධිපති සහජාත
නියමය විපාක විසූර්ණ අපි අවිගතනි එකං" මේ සම්පාක
සටනා තුන ය.

ජනපති සටනා සය නිමි.

ජනපති සටනාවන්ට අනතුරු ව විතර් රූපයන්ට සටනාවන් වදල
සේක. එහි ද අවිපාක සම්පාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින්
අවිපාක සටනාවන් පලමුකොට වදල සේක. සබවිධානික සටනාව ය,
සආයුක්ත සම්පූර්ණ සටනාව ය, සම්පූර්ණ සටනාව ය යි
අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබවිධානික සටනාව මෙසේ ය: සම්පූර්ණ
සාධකයන්ට හා සාධක විතර් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතර් රූපයන්ට -
"අධිපති සහජාත නියමය ආහාර ඉන්ද්‍රිය අපි අවිගතනි සතන"

(2) සආයුක්ත සම්පූර්ණ සටනාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ-
සාධකයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විතර් රූපයන්ට අධිපති සහජාත අයුක්ත
නියමය ආහාර ඉන්ද්‍රිය සම්පූර්ණ අපි අවිගතනි තිණි"

(3) සවිප්පයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සාධිපති විනතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විනතාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිසසය ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අපඨ අවිගතනති තිණි" මේ අවිපාක සටනා තුන ය,

අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනාවන් වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅක්කමක්කසමප්පයුත්ත සටනාව ය, සවිප්පයුත්ත සටනාව ය යි සවිපාක සටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය: සමප්පයුත්ත සන්තයන්ට හා සාධිපතිවිනතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතර වූ විනතාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිසසය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය අපඨ අවිගතනති එකං"

(5) සඅක්කමක්ක සමප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සමප්පයුත්ත-සන්තයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතර වූ විනතාධිපතිය - "අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසසය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය සමප්පයුත්ත අපඨ අවිගතනති එකං"

(6) සවිප්පයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සාධිපතිවිනතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතර වූ විනතාධිපතිය-අධිපති සහජාත නිසසය විපාක ආහාර ඉන්ද්‍රිය විප්පයුත්ත අපඨ අවිගතනති එකං" මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

විනතාධිපති සටනා සය තිමි.

විනතාධිපතිසටනාවන්ට අනතුරු ව විරියාධිපති සටනාවන් වදල සේක. එහි ද අවිපාක සවිපාක වගයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් අවිපාක සටනාවන් පලමු කොට වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅක්කමක්ක සමප්පයුත්ත සටනාව ය සවිප්පයුත්ත සටනාව ය යි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය. සමප්පයුත්තසන්තයන්ට හා සාධිපතිවිනතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය "අධිපති සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග අපඨ අවිගතනති සත්ත"

(2) සඅක්කමක්ක සමප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සමප්පයුත්ත සන්තයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපති- "අධිපති සහජාත අක්කමක්ක නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග සමප්පයුත්ත අපඨ අවිගතනති තිණි"

(3) සවිප්පයුත්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිනතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය- "අධිපති සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග විප්පයුත්ත අපඨ අවිගතනති තිණි" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

අවිපාකසටනාවන්ට අනතුරු වී සවිපාක සටනාවන් වදල සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාවය, සවිපයුත්තසටනාව ය යි සවිපාකසටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය. සමපයුත්තඤ්ඤා සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි විරියාධිපතිය - "අධිපති සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සමපයුත්ත-ඤ්ඤාධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි විරියාධිපතිය - "අධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සවිපයුත්තසටනාව මෙසේ ය. සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසින් සතරෙහි විරියාධිපතිය ය "අධිපති සහජාත නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග්ග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

විරියාධිපති සටනා සය නිමි

විරියාධිපතිසටනාවන්ට අනතුරු වී විමංසාධිපතිසටනාවන් වදල සේක. එයද අවිපාකසටනා සවිපාකසටනා වශයෙන් දෙකොටසකි. එයින් අවිපාකසටනාවන් පලමු කොට වදල සේක. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව ය සවිපයුත්ත සටනාව යයි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙ සේ ය. සමප්‍රයුත්තඤ්ඤාධයන්ට හා සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය "අධිපති හෙතු සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතනති වත්තාරි,"

(2) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුත්ත-ඤ්ඤාධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ"

(3) සවිපයුත්තසටනාව මෙ සේ ය: සාධිපතිවිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විමංසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්ග විපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති ද්වෙ" මේ අවිපාක සටනා තුන ය.

සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව ය, සවිපයුත්ත සටනාව යයි සවිපාකසටනා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්විධානික සටනාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ සහකාරයන්ට හා සාධිකවිකනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතරෙහි විමසාධිපතිය- "අධිපති හෙතු සහජාන නියුස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ඵ අවිගනනති එකං"

(5) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පූර්ණසටනාව මෙ සේ ය: සම්පූර්ණ සහකාරයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතරෙහි විමසාධිපතිය- "අධිපති හෙතු සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියුස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ඵ අවිගනනති එකං"

(6) සවිපසුර්ණසටනාව මෙ සේ ය: සාධිකවිකනරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතරෙහි විමසාධිපතිය - "අධිපති හෙතු සහජාන නියුස විපාක ඉන්ද්‍රිය මග විසුදුනන අත්ඵ අවිගනනති එකං" මේ සවිපාක සටනා තුන ය.

විමසාධිපති සටනා සය නිමි.

මෙහි සහාග පසළොසෙකි. මිශ්‍රකසටනා තුන ය. ප්‍රකිණික සටනා තුන ය, සහජාන සටනා සුවිස්සය යි සටනා තිසෙකි.

4 අනන්තර මිශ්‍රක පාලිය.

අනන්තරපවචයා සමනනරෙ සතක, උපනිසුසයෙ සතක, ආසෙවනෙ තිණි; කමම එකං, නත්ඵයා සතක, විගතෙ සතක.

අනන්තර සමනනර උපනිසුසය නත්ඵ විගතනති සතක, අනන්තර සමනනර උපනිසුසය ආසෙවන නත්ඵ විගතනති තිණි, අනන්තර සමනනර උපනිසුසය කමම නත්ඵ විගතනති එකං.

අනන්තර මිශ්‍රකයේ සන්තය.

අධිපති මිශ්‍රකයට අනතුරු ව අනන්තරමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සහාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහාගයන් පළමු කොට වදළ සේක. අනන්තරමුලක සමනනර සහාගය, උපනිසුසය සහාගය, ආසෙවන සහාගය, කමමසහාගය, නත්ඵ සහාගය, විගතසහාගය යි සහාගවාර සයෙකි.

(1) ඔවුන් ගෙන් අනන්තරමුලක සමනනරසහාගයෙහි අභීනනවුත්තිය සහිතවු පශ්චිම පශ්චිම නාමසකාර්යන්ට ප්‍රත්‍යය වන අභීනනවුති වර්ණිත පුඵපුඵ නාමසකාර්යෝ අනන්තර

ප්‍රත්‍යය ද සමන්තකර ප්‍රත්‍යය ද වෙති. එ බැවින් ඒ ධර්මයෝ "අනන්තර පට්ටයා සමන්තකරෙ සත්ත" යි වදරන ලදහ. උපනිස්සය සභාගය ද එසේ ය.

(3) ආසේවන සභාගයෙහි ප්‍රථමජවනඵලජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම එක්පනස් ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අනතිමජවන වර්ජිත පශ්චිම පශ්චිම සත්සාළස් ලෞකික ජවනයෝ- "අනන්තර පට්ටයා ආසෙවනෙ තිණි"

(4) කමමසභාගයෙහි මාභීනන්තර ඵලසින් සතරට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනාව- "අනන්තර පට්ටයා කමම එකං" "මග්ගො ඵලස්ස" යි විභඩගය උදුරනු. තත්ථිසභාග විගතසභාග දෙක සමන්තකර සභාගය මෙති.

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදල සේක. සමන්තකර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව ය, ආසේවන සටනාව ය, සමපයුක්ත සටනාවය යි සටනා තුනෙකි.

- (1) සකලානන්තරප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අනන්තර සමන්තකර තත්ථි විගතනති සත්ත"
- (2) සකලාසේවන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "අනන්තරසමන්තකර උපනිස්සය ආසෙවන තත්ථි විගතනති තිණි"
- (3) මාභීනන්තරඵල විත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනාව- "අනන්තර සමන්තකර උපනිස්සය කමම තත්ථි විගතනති එකං" මෙහි සභාග වාර සයෙකි. සටනා තුනෙකි.

5 සමන්තකර මිශ්‍රක පාලිය,

සමන්තකරපට්ටයා අනන්තරෙ සත්ත. උපනිස්සයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තිණි, කමම එකං, තත්ථියා සත්ත, විගතෙ සත්ත, සමන්තකර අනන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගත නති සත්ත, සමන්තකර අනන්තර උපනිස්සය ආසෙවන තත්ථි විගතනති තිණි, සමන්තකර අනන්තර උපනිස්සය කමම තත්ථි විගතනති එකං, (අනන්තරය මෙති.)

6 සහජාන මිශ්‍රක පාලිය.

සහජානපට්ටයා හෙතුයා සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අක්කුමක්කු තිණි, තිස්සයෙ නව. කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ඤානෙ සත්ත, මග්ගෙ සත්ත, සමපයුක්තෙ තිණි, විපයුක්තෙ තිණි, අත්ථියා නව, අවිගතෙ නව,

සහජාත නියෝග අත් අවිගතනි නව, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග අත් අවිගතනි නිණි, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග සමපයුතන අත් අවිගත නි නිණි, සහජාත නියෝග විපයුතන අත් අවිගත නි නිණි, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග විපයුතන අත් අවිගත නි එක.

සහජාත නියෝග විපාක අත් අවිගතනි එක, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග විපාක අත් අවිගතනි එක, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග විපාක සමපයුතන අත් අවිගත නි එක, සහජාත නියෝග විපාක විපයුතන අත් අවිගත නි එක, සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නියෝග විපාක විපයුතන අත් අවිගත නි එක,

සහජාතමිශ්‍රකයේ සන්තය.

සමනනතර මිශ්‍රකයට අනතුරු ව සහජාතමිශ්‍රකය වදල සේක, එහි සහජාත මූලක හේතුසහාගය ය, අධිපතිසහාගය ය, අඤ්ඤාමඤ්ඤ සහාගය ය, නියෝගසහාගය ය, කමමසහාගය ය, විපාක සහාගය ය, ආහාරසහාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සහාගය ය, ඤානසහාගය ය, මග්ගසහාගය ය, සමපයුතනසහාගය ය, විපයුතනසහාගය ය, අත් සහාගය ය, අවිගතසහාගය ය යි සහාගවාර කුදුසෙකි.

(1) එයින් සහජාතමූලක හේතුසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට හා සාධිපතිචිත්තජරූපයන්ට ද සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය- "සහජාතපට්ටයා හෙතුයා සන්ත"

(2) අධිපතිසහාගයෙහි සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයධමීයෝ. "සහජාතපට්ටයා අධිපතියා සන්ත"

(3) අඤ්ඤාමඤ්ඤසහාගයෙහි සකලානෝත්තප්‍රත්‍යධමීයෝ - සහජාත පට්ටයා අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිණි" (4) නියෝගසහාගයෙහි - සකල සහජාතනිශ්‍රයප්‍රත්‍යය ධමීයෝ - "සහජාතපට්ටයානියෝගෙ නව" (5) කමමසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ සහේතුකචිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව වූ සහජාත කමීප්‍රත්‍යය- "සහජාතපට්ටයා කමම සන්ත"

(6) විපාකසහාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චෝචාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු- "සහජාත පට්ටයා විපාකෙ එත"

(7) ආහාරසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකාරීයන්ට හා විතර්ක-ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන එසාස වේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයෝ- "සහජානපට්ටයා ආභාරෙ සත්‍ය"

(8) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකාරී විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියධම්භ අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය- "සහජාන පට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්‍ය"

(9) ක්‍රියාසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකාරී විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාසනධම්භයෝ නවදෙන- "සහජාන පට්ටයා ක්‍රියානෙ සත්‍ය"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකාරීයන්ට හා විතර්කරූපයන්ට ද සන්තොකප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මාහීඛාසනයෝ නව දෙන "සහජානපට්ටයා මග්ගෙ සත්‍ය"

(11) සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සකල සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්භයෝ- "සහජානපට්ටයා සම්ප්‍රයුක්තෙ නිණි" (12) විඤ්ඤාසභාගයෙහි සකල-විප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ධම්භයෝ "සහජානපට්ටයා විඤ්ඤානෙ නිණි" අත්ථි අවිගත සභාග දෙක සහජාතය මෙනි, "සහජානපට්ටයා අත්ථියා නව අවිගතෙ නට"

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදල සේක. එහි අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසකි. සබ්බවිධානික සටනාවය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාවය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවය, සවිප්පයුක්ත සටනාවය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්පයුක්ත සටනාවය යි අවිපාක සටනා පසෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානික සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකාරීයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදය රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන මහාභුත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ඤාවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකාරීයන් හා තෘදයවස්සාව ය යන මොවුහු "සහජාන නිසාස අත්ථි අවිගතනි නට"

(2) සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකාරීයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය

වන මහාභුත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන් හා හෘදයවඤ්ච ව ය යන මොවුහු - සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියයය අත්ථි අවිගන නති තිණි"

(3) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ- "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියයය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගනනති තිණි"

(4) සවිපසයුත්තසටනාව මෙසේ ය: විතතඡරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීඡ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අරූපවිපාක ද්විපඤ්චවිඤාන අභීතතවහුති වරජිත පඤ්චවෝකාර ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ හෘදයවඤ්චුය යන මොවුහු - "සහජාන නියයය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගනනති තිණි"

(5) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපසයුත්තසටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධ හෘදයවඤ්චු - සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියයය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගනනති එකං" මේ අවිපාක සටනා පස ය.

(සවිපාක සටනා.)

සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්තසටනාව ය, සවිපසයුත්තසටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපසයුත්ත සටනාවය යි සවිපාක සටනා පසකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා විතතඡරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීඡරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදය වඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාන නියයය විපාක අත්ථි අවිගනනති එකං"

(2) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රචාන්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියයය විපාක අත්ථි අවිගනනති එකං"

(3) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක නාමසකන්ධයෝ - "සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නියයය විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගන නති එකං"

(4) සවිපසයුත්තසටතාව මෙසේ ය: විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය, හෘදය වසානුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ ය යන මොවුහු - "සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංසය විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විපසයුත්ත සටතාව මෙසේ ය: හෘදය වසානුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසාක්‍ෂකයෝ- සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංසය විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මේ සවිපාකසටතා පස ය.

සහජාන සහාග කුදුස හා සටතා දසය නිමි.

(7) අඤ්ඤාමඤ්ඤා මිසංසක පාලිය

අඤ්ඤාමඤ්ඤාපච්චයා හෙතුයා තිණි, අධිපතියා තිණි, සහජානෙ තිණි, නිසංසයෙ තිණි, කමමෙ තිණි, විපාකෙ එකං ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ක්‍රියානෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, සමපයුත්තෙ තිණි, විපසයුත්තෙ එකං, අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි.

අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය අත්ථි අවිගතනති තිණි, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තිණි, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං,

අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සහජාන නිසංසය විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාමිසංසකයේ සන්තය.

සහජානමිශ්‍රකයට අනතුරු ව අන්‍යෝන්‍ය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සහාග සටතා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. අඤ්ඤාමඤ්ඤාමූලක හේතු සහාගය ය, අධිපති සහාගය ය, සහජාන සහාගය ය, කමමසහාගය ය, විපාකසහාගය ය, ආහාර සහාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සහාගය ය, ක්‍රියාන සහාගය ය, මග්ගසහාගය, සමපයුත්තසහාගය ය, විපසයුත්තසහාගය ය, අත්ථිසහාගය ය, අවිගතසහාගය ය යි සහාගවාර කුදුසෙකි.

(1) එයින් හේතුසහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාක්‍ෂකයන්ට හා හෘදය වසානුවට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය "අඤ්ඤාමඤ්ඤා පච්චයා හෙතුයා තිණි"

(2) අධිපති සහාගයෙහි සමප්‍රයුක්තස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මයෝ - "අඤ්ඤාමඤ්ඤා පච්චයා අධිපතියා තිණි"

(3-4) සහජාතසභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා සහජාතෙ තීණි" - නිසායෙ තීණි"

(5) කමමසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාකාරියන්ට හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා කමම තීණි"

(6) විපාකසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාකාරියෝ ය, හෘදය වඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤාකාරියෝ ය යන මොවුහු- "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා විපාකෙ එකං"

(7) ආහාරසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාකාරියන්ට හා හෘදය වඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා ආහාරෙ තීණි"

(8) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාකාරියන්ට හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ඉන්ද්‍රිය අට- " අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ තීණි"

(9) ක්‍රියාසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාකාරියන්ට හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදි ධර්ම පස - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා ක්‍රියාතෙ තීණි"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාකාරියන්ට හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛන ධර්ම නවය - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා මග්ගෙ තීණි"

(11) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤාකාරියෝ- "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා සමප්‍රයුක්තෙ තීණි"

(12) විපසයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමඤ්ඤාකාරී හා හෘදයවඤ්ඤාව - "අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයා විපසයුක්තෙ එකං" "පටිසන්ධිකඛණේ ඛන්ධා වත්ථුසුභ්‍ය වත්ථු ඛන්ධානං" යි විභවය උදුරතු.

(13-14) අභිසභාගය හා අභිග්ග සභාගය අඤ්ඤමඤ්ඤාකාරී මෙති.

සටනා.

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදළ සේක. අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙ කොටසෙකි. සබ්බවිධානිකසටනාව ය, සමප්‍රයුක්තසටනාව ය, සවිපසයුක්තසටනාව ය යි අවිපාක සටනා තුනෙකි.

(1) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල නාමඤ්ඤාකාරියෝ ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන

මහාභූත සතර ය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂාවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධ හා හෘදයවස්තුව ය යන මොවුහු - "අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය අත්ථි අවිගනනති තිණි"

(2) සම්පයුත්තසටතාව මෙ සේ ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ- "අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගනනති තිණි"

(3) සවිපයුත්තසටතාව මෙ සේ ය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂාවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයන් හා හෘදයවස්තුව අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය විපයුත්ත අත්ථි අවිගනනති එකං"

සබ්බවිධානිකසටතාව ය, සම්පයුත්තසටතාව ය, සවිපයුත්ත සටතාව ය යි සවිපාකසටතා තුනෙකි.

(4) එයින් සබ්බවිධානික සටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂාවෝකාරප්‍රතිසන්ධිනාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු - "අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගනනති එකං"

(5) සම්පයුත්තසටතාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්තිප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ-"අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය විපාක සම්පයුත්ත අත්ථි අවිගනනති එකං"

(9) සවිපයුත්තසටතාව මෙ සේ ය: හෘදයවස්තුවට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂාවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ-"අක්කමක්ක සහජාන නිස්සය විපාක විපයුත්ත අත්ථි අවිගනනති එකං" මෙසේ සභාගචාර කුද්දසක් හා සටතා සයක් වේ.

8. නි:ශ්‍රය මිශ්‍රක පාලිය

නිස්සයපච්චයා හෙතුයා සත්ත, ආරම්මණෙ තිණි, අධිපතියා අට්ඨ, සහජානෙ නව, අක්කමක්කෙ තිණි, උපනිස්සයෙ එකං, පුරෙජානෙ තිණි, කමමෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්කානෙ සත්ත, මගෙහ සත්ත, සම්පයුත්තෙ තිණි, විපයුත්තෙ පක්‍ෂව, අත්ථියා තෙරස, අවිගනෙ තෙරස.

නිස්සය අත්ථි අවිගනනති තෙරස, නිස්සය අධිපති අත්ථි අවිගනනති අට්ඨ, නිස්සය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනති සත්ත, නිස්සය විපයුත්ත

අත් අවිගත නති පකුව, නියය අධිපති විපයුතන අත් අවිගත නති වනතාරි, නියය ඉන්දිය විපයුතන අත් අවිගත නති තිණි.

නියය පුරෙජන විපයුතන අත් අවිගත නති තිණි, නියය ආරමමණ පුරෙජන විපයුතන අත් අවිගත නති තිණි, නියය ආරමමණ අධිපති උපනියය පුරෙජන විපයුතන අත් අවිගතනති එකං, නියය පුරෙජන ඉන්දිය විපයුතන අත් අවිගතනති එකං.

නියය සහජන අත් අවිගතනති නව, නියය සහජන අකුකුමකුකු අත් අවිගතනති තිණි, නියය සහජන අකුකුමකුකු සමපයුතන අත් අවිගතනති තිණි, නියය සහජන විපයුතන අත් අවිගත නති තිණි, නියය සහජන අකුකුමකුකු විපයුතන අත් අවිගත නති එකං.

නියය සහජන විපාක අත් අවිගත නති එකං, නියය සහජන අකුකුමකුකු විපාක අත් අවිගත නති එකං, නියය සහජන අකුකුමකුකු විපාක සමපයුතන අත් අවිගතනති එකං, නියය සහජන විපාක විපයුතන අත් අවිගතනති එකං, නියය සහජන අකුකුමකුකු විපාක විපයුතන අත් අවිගත නති එකං.

නි:ශ්‍රය මිශ්‍රකයේ සන්නය.

අනෝත්තා මිශ්‍රකයට අනතුරු ව නි:ශ්‍රය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සහග සටනා වගයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. නියයමුලක හේතු සහගය ය, ආරමමණ සහගය ය, අධිපතිසහගය ය, සහජනසහගය ය, අකුකු-මකුකුසහගය ය, උනියයසහගය ය, පුරේජන සහගය ය, කමමසහගය ය, විපාක සහගය ය, ආහාරසහගය ය, ඉන්දියසහගය ය, ක්‍රිකානසහගය ය, මගසහගය ය, සමපයුතන සහගය ය, විපයුතනසහගය ය, අත් සහගය ය, අවිගතසහගය යි සහගවාර සනොළොසෙකි.

(1) එයින් නියයමුලක හේතුසහගයෙහි සමපයුතනසකන සහේතුකවිතනජරුප සහේතුකප්‍රතිසනධි කම්ජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය - "නියය සටහන හෙතුයා සනත"

(2) ආරමමණසහගයෙහි මනෝද්වාරාවර්ජන මරණසනත-ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිවිතනයෙන් සනොළොස්වන විතනය හා උපන් හදයවසනු ව වස්චාරමමණප්‍රත්‍යය- "නියය සටහන ආරමමණ නිණි"

(3) අධිපතිසහගයෙහි සමපයුතනසකන සාධිපතිවිතනජ රුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ

සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- හෘදයවහ්නව වූ වස්තූ-රමණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු - "නිසුස පට්ටයා අධිපතියා අධි"

(4) සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ- "නිසුස පට්ටයා සහජාතෙ නටි"

(5) අක්කමක්කසභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසුසපට්ටයා අක්කමක්කෙ නිණි"

(6) උපනිසුස සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමූල මරණාසන්න -පෙ- ගරු කළ යුතු හෘදයවහ්නව වූ වස්තූරමණ ප්‍රත්‍යය "නිසුසපට්ටයා උපනිසුසෙ එකා"

(7) පුරේජාතසභාගයෙහි පක්කවෝකාරභූමියෙහි අරුපවිපාක වර්ජිත සජ්ඣේදානධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඡට්ටහ්න සඬ්ඛ්‍යාත පුරේජාත නිශ්‍රයප්‍රත්‍යය- "නිසුසපට්ටයා පුරේජාතෙ නිණි"

(8) කමමසභාගයෙහි සකල සහජාතකම්ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසුසපට්ටයා කමමෙ සන්න"

(9) විපාකසභාගයෙහි සකල විපාකප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසුස පට්ටයා විපාකෙ එකා"

(10) ආහාරසභාගයෙහි සකල සහජාතාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසුසපට්ටයා ආහාරෙ සන්න"

(11) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසුසපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සන්න"

(12) කඬාතසභාගයෙහි සකල ධ්‍යානප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසුස පට්ටයා කඬාතෙ සන්න"

(13) මග්ගසභාගයෙහි සකල මාභීප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසුස පට්ටයා මග්ගෙ සන්න"

(14) සමපයුක්කසභාගයෙහි සකල සමපයුක්කප්‍රත්‍යයධම්මයෝ - "නිසුසපට්ටයා සමපයුක්කෙ නිණි"

(15) විප්පයුක්කසභාගයෙහි සකල සහජාතවිප්පයුක්ක පුරේජාත විප්පයුක්ක ධම්මයෝ - "නිසුසපට්ටයා විප්පයුක්කෙ පක්ක"

(16. 17) අත්පිහාගයෙහි සකල සහජාතනි:ශ්‍රය පුරේජාත නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ- "නිසසයපට්ටයා අත්පියා තෙරස" අවිගතය ද ඒ සේ ය.

සටහන

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදළ සේක. එහි මිසසක සටනා ය, පකිණණක සටනා ය, සහජාත සටනා ය යි සටනා තුන් කොටසකි. අත්පි අවිගත සටනාව ය, සාධිපති සටනාව ය, සඉන්ද්‍රිය සටනාව ය, සවිප්පයුක්ත සටනාව ය, සාධිපතිවිප්පයුක්ත සටනාව ය, සඉන්ද්‍රිය විප්පයුක්ත සටනාව ය යි මිශ්‍රක සටනා සයෙකි.

(1) එයින් අත්පි අවිගත සටනාව මෙ සේ ය. සකලසහජාත- නි:ශ්‍රය පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "නිසසය අත්පි අවිගත නති තෙරස"

(2) සාධිපති සටනාව මෙසේ ය. සකල සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නජවන පසට -පෙ- හෘදයවඤ්ච වූ වස්තුවාරම්මණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "නිසසය අධිපති අත්පි අවිගතනති අධි"

(3) සඉන්ද්‍රියසටනාව මෙ සේ ය. සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ - "නිසසය ඉන්ද්‍රිය අත්පි අවිගතනති සන්න"

(4) සවිප්පයුක්තසටනාව මෙ සේ ය. සකල සහජාතනි:ශ්‍රය පුරේජාතනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ -"නිසසය විප්පයුක්ත අත්පි අවිගත නති පඤ්ච.

(5) සාධිපතිවිප්පයුක්තසටනාව මෙ සේ ය. සාධිපතිවිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපතිප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවන -පෙ- හෘදයවඤ්ච වූ වස්තුවාරම්මණප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "නිසසය අධිපති විප්පයුක්ත අත්පි අවිගතනති චන්තාරි"

(6) සඉන්ද්‍රිය විප්පයුක්තසටනාව මෙ සේ ය. විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියධම් අට වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය- "නිසසය ඉන්ද්‍රිය විප්පයුක්ත අත්පි අවිගතනති තිණි"

පුරේජාතවිප්පයුක්ත අත්පි අවිගත සටනාව ය, සාරම්මණසටනාව ය, සාරම්මණාධිපති උපනිසසය සටනාව ය, සඉන්ද්‍රියසටනාව ය යි ප්‍රකීණික සටනා සතරෙකි.

(1) පුරේජානවිප්‍රසූත අත්ඵ අවිගත සටනාව මෙ සේ ය. සකලපුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යධම්මෝ - "නිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූත අත්ඵ අවිගතනි තිණි"

(2) සාරමමණසටනාව මෙ සේ ය. මනෝද්වාරාවර්ජන මරණා-සනතජවන කදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිතයෙන් සනොළොස් වන චිත්තය හා උපත් හදයවඤ්ච වූ වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "නිස්සය ආරමමණ පුරේජාන විප්‍රසූත අත්ඵ අවිගතනි එකං."

(3) සාරමමණ අධිපති උපනිස්සය සටනාව මෙ සේ ය. ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්තජවන -පෙ- ගරු කළ යුතු හදයවඤ්ච වූ වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය - 'නිස්සය ආරමමණ අධිපති උපනිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූත අත්ඵ අවිගතනි එකං,"

(4) සඉන්ද්‍රියසටනාව මෙ සේ ය. පක්‍ෂවිඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පක්‍ෂවඤ්චසධ්‍ධ්‍යාන පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය- 'නිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූත අත්ඵ අවිගතනි එකං'

ප්‍රතිණීකසටනාවන්ට අනතුරු ව සහජාන සටනාවන් වදළ සේක. (සටනා දසය සහජාන ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.) මෙහි සභාගචාර සනොළොස්කි. සටනා විසසකි.

9. උපනි:ශ්‍රය මිශ්‍රන පාලිය.

උපනිස්සයපච්චයා ආරමමණේ සත්ත, අධිපතියා සත්ත, අනන්තරේ සත්ත, සමන්තරේ සත්ත, නිස්සයේ එකං, පුරේජානේ එකං, ආසෙවනේ තිණි, කමෙම ද්වේ, විප්‍රසූතේ එකං, අත්ඵයා එකං, තත්ඵයා සත්ත, විගතේ සත්ත, අවිගතේ එකං.

උපනිස්සය ආරමමණාධිපති ති සත්ත, උපනිස්සය ආරමමණාධිපති පුරේජාන අත්ඵ අවිගතනි එකං, උපනිස්සය ආරමමණාධිපති නිස්සය පුරේජාන විප්‍රසූත අත්ඵ අවිගතනි එකං උපනිස්සය අනන්තර සමන්තර තත්ඵ විගතනි සත්ත, උපනිස්සය අනන්තර සමන්තර ආසෙවන තත්ඵ විගතනි තිණි, උපනිස්සය කමමනි ද්වේ, උපනිස්සය අනන්තර සමන්තර කමම තත්ඵ විගත නි එකං.

සන්තය.

නි:ශ්‍රයමිශ්‍රකයට අනතුරු ව උපනි:ශ්‍රයමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. උපනිස්සයමූලක ආරමමණසභාගය
Non-commercial distribution

ය, අධිපතිසභාගය ය, අනන්තරසභාගය ය, සමන්තර සභාගය ය, නිසස් සභාගයය, පුරේජාන සභාගය ය, ආසේවන සභාගය ය, කමම සභාගය ය, විප්පයුක්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, නත්ථි සභාගය ය, විගත සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාගවාර කෙළෙසකි.

(1) එයින් උපනිසස්යමුලක ආරමමණසභාගයෙහි සකලාරමමණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා ආරමමණෙ සන්න."

(2) අධිපති සභාගයෙහි සකලාරමමණාධිපතිප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා අධිපනියා සන්න."

(3) අනන්තර සභාගයෙහි සකලානන්තරෝප නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා අනන්තරෙ සන්න." සමන්තරය ද එ සේ ය.

(5) නිසස්සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහ මුල මරණාසන්න -පෙ- ගරු කළ යුතු හෘදයවසනුව වූ වස්ථාරමමණප්‍රත්‍යය- "උපනිසස්ය පට්ටයා නිසස්සෙ එකං"

(6) පුරේජානසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටලොස වූ ආරමමණපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා පුරේජානෙ එකං"

(7) ආසේවනසභාගයෙහි සකලාසේවනප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා ආසේවනෙ තිණි"

(8) කමමසභාගයෙහි විපාකසිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශල වේතනාවෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා කමම ද්වේ"

(9) විප්පයුක්තසභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල මරණාසන්න -පෙ- හෘදයවසනුව වූ වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "උපනිසස්යපට්ටයා විප්පයුක්තෙ එකං"

(10) අත්ථි සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝහමුල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටලොස- "උපනිසස්ය පට්ටයා අත්ථියා එකං"

(11. 12. 13.) නත්ථිසභාගයෙහි සකලානන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසස්යපට්ටයා නත්ථියා සන්න" විගත සභාගය ද එ සේය. අවිගතසභාගය අත්ථිසභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදාළ සේක. ආරම්භණාධිපති සටනාව ය, සපුරේජාන අත්ථි අවිගන සටනාව ය, සනිසයස පුරේජාන විපසයුක්ත අත්ථි අවිගන සටනාව ය, අනන්තර සමන්තනර නත්ථි විගන සටනාව ය, ආසේවන සටනාව ය, කමම සටනාව ය: අනන්තර සමන්තනර නත්ථි විගන සටනාව යයි උපනි:ශ්‍රයප්‍රත්‍යය සටනා සතෙකි.

(1) එයින් ආරම්භණ අධිපති සටනාව මෙ සේ ය: සකලාරම්භණෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසයස ආරම්භණාධිපති නි සනන"

(2) සපුරේජාන අත්ථි අවිගන සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමණු කරන ලෝභමුල සින් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පනනරුප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "උපනිසයස ආරම්භණාධිපති පුරේජාන අත්ථි අවිගනනනි එකං"

(3) සනිසයස පුරේජාන විපසයුක්ත අත්ථි අවිගන සටනාව මෙසේ ය:- ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමුල මරණාසනන ජවන -පෙ-නාදයවනුච වූ වස්ථාරම්භණප්‍රත්‍යය "උපනිසයස ආරම්භණාධිපති නිසයස පුරේජාන විපසයුක්ත අත්ථි අවිගනනනි එකං"

(4) අනන්තර සමන්තනර නත්ථි විගන සටනාව මෙසේ ය: සකලානන්තරෝපනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසයස අනන්තර සමන්තනර නත්ථි විගනනනි සනන"

(5) ආසේවන සටනාව මෙසේ ය: සකලාසේවන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "උපනිසයස අනන්තර සමන්තනර ආසේවන නත්ථි විගනනනි නිණි"

(6) කමම සටනාව මෙසේ ය: විපාක සින් සනිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලාකුශල චේතනා සංඛ්‍යාත නානාකණික කම් ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ උපනිසයස කමම නනි දටෙ.

(7) අනන්තර සමන්තනර නත්ථි විගන සටනාව මෙසේ ය. මාභීනනනර එල සින් සනරට ප්‍රත්‍යය වන මාභී චේතනා සනර "අනන්තර සමන්තනර කමම නත්ථි විගනනනි එකං" මෙහි සභාගවාර තෙළෙසෙකි. සටනා සතකි.

10 පුරේජාන මිශ්‍රකයේ පාලිය

පුරේජානපච්චයා ආරම්භණෙ තිණි, අධිපතියා එකං, නිසයසෙ තිණි, උපනිසයසෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, විපසයුක්තෙ තිණි, අත්ථියා තිණි,

අවිගතෙ තිණි. පුරේජානෙ අත්ථි අවිගතනති තිණි, පුරේජාන නිසසය විපපයුක්ක අත්ථි අවිගතනති තිණි, පුරේජාන ආරමමණ අත්ථි අවිගත නති තිණි, පුරේජාන ආරමමණ නිසසය විපපයුක්ක අත්ථි අවිගත නති තිණි, පුරේජාන ආරමමණාධිපති උපනිසසය අත්ථි අවිගත නති එකං, පුරේජාන ආරමමණාධිපති නිසසය උපනිසසය විපපයුක්ක අත්ථි අවිගත නති එකං, පුරේජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය විපපයුක්ක අත්ථි අවිගතනති එකං'

සන්නය

උපනි:ශ්‍රය මිශ්‍රකයට අනතුරුව පුරේජාන මිශ්‍රකය වදළසේක. එද සභාග සට්ඨාන වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගයන් පළමු කොට වදළ සේක. පුරේජානමූලක ආරමමණ සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, නිසසය සභාගය ය, උපනිසසය සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, විපපයුක්ක සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය අවිගත සභාගයයි සභාගචාර අටෙකි.

(1) එයින් පුරේජානමූලක ආරමමණ සභාගයෙහි සකලාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - පුරේජාන සට්ඨයා ආරමමණෙ තිණි"

(2) අධිපති සභාගය මෙසේය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන වතීමාන ඉෂටනිෂ්පනනරූප අටලොස වූ ආරමමණපුරේජානප්‍රත්‍යය- "පුරේජානසට්ඨයා අධිපතියා එකං"

(3) නිසසය සභාගයෙහි සකලපුරේජානනි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "පුරේජාන සට්ඨයා නිසසයෙ තිණි."

(4) උපනිසසය සභාගයෙහි, (අධිපතිය මෙති) පුරේජානසට්ඨයා උපනිසසයෙ එකං"

(5) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සකලපුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "උපනිසසය සට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ එකං"

(6) විප්‍රයුක්ක සභාගයෙහි සකල පුරේජාන විප්‍රයුක්ක ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන සට්ඨයා විප්‍රයුක්කෙ තිණි"

(7) අත්ථි සභාගයෙහි සකලාරමමණපුරේජාන වසානු පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජානසට්ඨයා අත්ථියා තිණි" (8) අවිගත සභාගය අත්ථි සභාගය මෙති.

සටනා.

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදල සේක. අත්ථි අවිගත සටනාව ය, සනිස්සය විපසයුක්ත සටනාව ය, සාරමමණ සටනාවය, සාරමමණ නිස්සය විපසයුක්ත සටනාවය, සාරමමණ අධිපති උපනිස්සය සටනාවය, සාරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විපසයුක්ත සටනාවය, සනිස්සය ඉන්ද්‍රිය විපසයුක්ත සටනාව යයි පුරේජාන ප්‍රත්‍යය සටනා සතෙකි.

(1) එයින් අත්ථි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජාන වඤ්ඤාපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන අත්ථි අවිගත නති නිණි"

(2) සනිස්සය විපසයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: සකලවඤ්ඤා පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන නිස්සය විපසයුක්ත අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(3) සාරමමණාසටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන ආරමමණ අත්ථි අවිගතනති නිණි"

(4) සාරමමණ නිස්සය විපසයුක්ත අත්ථි අවිගත සටනාව මෙසේ ය: වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "පුරේජාන ආරමමණ නිස්සය විපසයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5) සාරමමණාධිපති උපනිස්සය සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු වූ ඉෂට නිෂ්පතන රූප අටොළොස වූ ආරමමණපුරේජාන ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ - පුරේජාන ආරමමණ අධිපති උපනිස්සය අත්ථි අවිගතනති එකං"

(6) සාරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විපසයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- හෘදයවඤ්ඤාව වූ වස්තුවාරමමණප්‍රත්‍යය- "පුරේජාන ආරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය විපසයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(7) සනිස්සය ඉන්ද්‍රිය විපසයුක්ත සටනාව මෙසේ ය: සකල පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "පුරේජාන නිස්සය ඉන්ද්‍රිය විපසයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" මෙහි සභාග චාර අටක් හා සටනා සතක් ද වෙති.

11. පශ්චාත්ක මිශ්‍රක පාලය

පව්‍යාජනපව්‍යා විප්‍යයුනෙක තිණි, අත්ථියා තිණි, අවිගනෙ තිණි, පව්‍යාජන විප්‍යයුනක අත්ථි අවිගන තති තිණි.

සන්නය.

පුරේජන මිශ්‍රකයට අනතුරු ව පශ්චාත්කමිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සහග සටනා වගයෙන් දෙවුදුරුමි වේ. එහි පව්‍යාජන මූලක විප්‍යයුනක සහගය ය, අත්ථි සහගය ය, අවිගන සහගය යි වාර තුනෙකි.

(1) පව්‍යාජනමූලක විප්‍යයුනක සහගයෙහි සකල පශ්චාත්ක ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "පව්‍යාජනපව්‍යා විප්‍යයුනෙක තිණි"

(2. 3.) අත්ථියා තිණි, අවිගනෙ තිණි,

සටනාව.

එහි එක් සටනාවෙකි. ඒ මෙසේ ය: සකල පශ්චාත්ක ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "පව්‍යාජන විප්‍යයුනක අත්ථි අවිගන තති තිණි"

12. ආසේචන මිශ්‍රක පාලය.

ආසේචනපව්‍යා අනන්තරෙ තිණි, සමනන්තරෙ තිණි, උපනිස්සයෙ තිණි, නත්ථියා තිණි, විගනෙ තිණි,

ආසේචන අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගන තති තිණි,

සන්නය.

පශ්චාත්කමිශ්‍රකයට අනතුරු ව ආසේචනමිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සහග සටනා වගයෙන් දෙවුදුරුමි වේ. එහි ආසේචන මූලක අනන්තර සහගය ය, සමනන්තර සහගය ය, උපනිස්සය සහගය ය, නත්ථි සහගය ය, විගන සහගය ය යි සහග වාර පසෙකි.

ආසේචන මූලක අනන්තරසහගයෙහි සකලාසේචන ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "ආසේචන පට්ඨා අනන්තරෙ තිණි" සමනන්තර සහගාදිය ද එසේ ම ය. සටනා එකකි. සකලාසේචනප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "ආසේචන අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය නත්ථි විගනතති තිණි"

13. කම් මිශ්‍රක පාලය.

කම්පව්‍යා අනන්තරෙ එකං, සමනන්තරෙ එකං, සභජානෙ සත්ත, අසඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි, නිස්සයෙ සත්ත, උපනිස්සයෙ ද්වෙ, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ

සත්‍ය, සම්පයුක්ත කිණි, විපයුක්ත කිණි, අත්ථියා සත්‍ය, නත්ථියා එකං, විගතෙ එකං, අවිගතෙ සත්‍ය.

කමම උපනිසසයනති, ද්වෙ, කමම අනන්තර සමන්තර උපනිසසය නත්ථි විගතනති එකං,

කමම සහජාත නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති සත්‍ය, කමම සහජාත අක්කමක්ක නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති කිණි, කමම සහජාත අක්කමක්ක නිසසය ආහාර සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගත නති කිණි, කමම සහජාත නිසසය ආහාර විපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති කිණි,

කමම සහජාත නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අක්කමක්ක නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අක්කමක්ක නිසසය විපාක ආහාර සම්පයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත නිසසය විපාක ආහාර විපයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, කමම සහජාත අක්කමක්ක නිසසය විපාක ආහාර විපයුක්ත අත්ථි අවිගත නති එකං.

සන්තය.

ආසේවන මිශ්‍රකයට අනතුරු ව කම්මිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එහි කමමමුලක අනන්තර සභාගය ය, සමන්තර සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අක්කමක්ක සභාගය ය, නිසසය සභාගය ය, උපනිසසය සභාගය ය. ආහාර සභාගය ය, සම්පයුක්ත සභාගය ය, විපයුක්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, නත්ථි සභාගය ය, විගත සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාගවාර තුළසෙකි.

(1.) කමමමුලක අනන්තර සභාගයෙහි මාභීනන්තර එලචිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභී චේතනා සතර- "කමමපට්ටයා අනන්තරෙ එකං" (2.) සමන්තරසභාගය ද එ සේ ය.

(3.) සහජාත සභාගයෙහි සකල සහජාත කම් ප්‍රත්‍යය කමමපට්ටයා සහජාතෙ සත්‍ය"

(4.) අක්කමක්ක සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධයන්ට භා නාදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමමපට්ටයා අක්කමක්ක නිණි"

(5.) නිසසයසභාගය සහජාත සභාගය මෙනි. (6.) උප නිසසය සභාගයෙහි විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලා කුසල චේතනාවෝ - කමමපට්ටයා උපනිසසයෙ ද්වෙ"

(7.) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකූලතාව හා විතර්කරූපයන්ට ද ප්‍රතිසන්ධි කමීර් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන විපාකචේතනාවෝ - "කමම පට්ටියා විපානෙ එකං"

(8.) ආහාර සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකූලතාව හා විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීර් රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "කමමපට්ටියා ආහාරෙ සත්ත"

(9.) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුකූලතාව ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව "කමමපට්ටියා සමප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(10.) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතර්කරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීර් රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමමපට්ටියා විප්‍රයුක්තෙ තිණි"

(11.) අත්ථිසභාගයෙහි සකලසහජාතකමීප්‍රත්‍යය:- "කමමපට්ටියා අත්ථියා සත්ත"

(12.) තත්ථිසභාගයෙහි මාභීතනතර ඵලවිත්තයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනා සතර- "කමමපට්ටියා තත්ථියා එකං"

(13. 14.) විගතසභාගය ද එසේ ය. අවිගතසභාගය තත්ථි සභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදල සේක. පකිණ්ණක සටනා ය, සහජාත සටනායයි එහි සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් පකිණ්ණකසටනාවෝ පළමු කොට වදරන ලදහ. උපනිස්සය සටනාව ය, අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව ය යි පකිණ්ණක සටනා දෙකකි.

(1.) එයින් උපනිස්සයසටනාව මෙසේ ය. විපාක සිත් සතිසට ප්‍රත්‍යය වන බලවත් වූ කුශලා කුශල චේතනාවෝ- "කමම උපනිස්සය නති ද්වෙ"

(2.) අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගත සටනාව මෙසේය: මාභීතනතර ඵලසිත් සතරට ප්‍රත්‍යය වන මාභීචේතනා සතර- "කමම අනන්තර සමනන්තර උපනිස්සය තත්ථි විගත නති එකං"

පකිණ්ණකසටනාවන්ට අනතුරුව සහජාතසටනාවන් වදල සේක. අවිපාක සවිපාක වගයෙන් සහජාත සටනා දෙකොටසෙකි. සබ්බට්ඨානික

සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව ය, සවිපසයුත්ත සටනාව ය යි අවිජාක සටනා සතරෙකි.

(1.) එයින් සබ්බට්ඨානිකසටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්ත සක්කන්ධයන්ට හා චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමමසහජාන නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(2.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව මෙසේ ය, සමප්‍රයුක්තසක්කන්ධයන්ට හා හෘදය වණුවට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමම සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගත නති තිණි"

(3.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්ත සක්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව - කමම සහජාන නිසසය ආහාර විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි"

(4.) සවිපසයුත්ත සටනාව මෙසේ ය, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාව- "කමම සහජාන නිසසය ආහාර විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි"

සබ්බට්ඨානිකසටනාව ය, ස ඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව ය, සවිපසයුත්ත සටනාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා විපසයුත්ත සටනාව ය යි සවිජාක සටනා පසෙකි.

(1.) එයින් සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙසේ ය: සමපයුත්තසක්කන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකමීජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විජාක චේතනාව "කමමසහජාන නිසසය විජාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං"

(2.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තසක්කන්ධයන්ට හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන විජාක චේතනාව- "කමමසහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විජාක ආහාර අත්ථි අවිගත නති එකං"

(3.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සටනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්ත සක්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විජාක චේතනාව - කමම සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය විජාක ආහාර සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං"

(4.) සවිපසයුත්තසටනාව මෙසේ ය: චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කමීජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විජාක චේතනාව- කමම සහජාන නිසසය විජාක ආහාර විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං"

(5.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා විපසයුත්ත සටනාව මෙසේ ය. හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිචේතනාව "කමම සහජාන අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසසය

විපාක ආහාර විප්පයුගත අත්ථි අවිගත නති එකං" මෙහි සභාගචාර කුදුසකි. සටනා එකොළොසකි.

14. විපාක මිශ්‍රණ පාලිය

විපාකපච්චයා හේතුයා එකං, අධිපතියා එකං, සහජාතෙ එකං, අක්කංමක්කං එකං, නිස්සයෙ එකං, කමෙම එකං, ආහාරෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ එකං, ඤානෙ එකං, මගෙහෙ එකං, සම්පයුතෙහෙ එකං, විප්පයුතෙහෙ එකං, අත්ථියා එකං, අවිගතෙ එකං,

විපාක සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාත අක්කංමක්කං නිස්සය අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාත අක්කංමක්කං නිස්සය සම්පයුතෙහෙ අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාත නිස්සය විප්පයුතෙහෙ අත්ථි අවිගත නති එකං, විපාක සහජාත අක්කංමක්කං නිස්සය විප්පයුතෙහෙ අත්ථි අවිගත නති එකං.

සන්තය.

කමමමිස්සකයට අනතුරු ව විපාක මිස්සකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. විපාකමූලක හේතු සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අක්කංමක්කං සභාගය ය, නිස්සය සභාගය ය, කම සභාගය ය, ආහාර සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මගෙහෙසභාගය ය, සම්පයුත සභාගය ය, විප්පයුත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය යි සභාගචාර කුදුසකි.

(1.) එයින් හේතුසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධ සහේතුක චිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක හේතු තුන- 'විපාකපච්චයා හේතුයා එකං.'

(2.) අධිපතිසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසකන්ධ සාධිපතිචිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලනාමසකන්ධයන්හි ඇති අධිපතිධම්මසතර අතුරෙන් එක එකක්වූ අධිපති ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ- 'විපාකපච්චයා අධිපතියා එකං'

(3.) සහජාතසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ද ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රචාරනී ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය යන මොවුහු- "විපාකපච්චයා සහජාතෙ එකං"

(4.) අක්කංමක්කංසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකලවිපාක ප්‍රචාරනී ප්‍රතිසන්ධි නාමසකන්ධයෝ ය, හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය

වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිනාමසාකන්ධයෝ ය යන මොහු- "විපාක පට්ටයාඅඤ්ඤාමඤ්ඤා එකං" (5.) නිසාසසභාගය සහජාන සභාගය මෙනි.

(6.) කම්මසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකන්ධ විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි චේතනාව- "විපාකපට්ටයා කමෙම එකං."

(7.) සම්ප්‍රයුක්තසාකන්ධ විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාරයෝ - 'විපාකපට්ටයා ආහාරෙ එකං.'

(8.) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකන්ධ විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "විපාකපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ එකං"

(9.) සම්ප්‍රයුක්තසාකන්ධ විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ධ්‍යානාධිග ධර්මයෝ "විපාකපට්ටයා ක්‍යානෙ එකං."

(10) මග්ගසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තසාකන්ධ විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකවිතතයන්හි මාභීධිග ධර්මයෝ- "විපාකපට්ටයා මග්ගෙ එකං"

(11) සම්ප්‍රයුක්තසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන. සකලවිපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ "විපාකපට්ටයා සම්ප්‍රයුක්තෙ එකං"

(12) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමසාකන්ධයෝ - "විපාකපට්ටයා විප්‍රයුක්තෙ එකං"

(13. 14) අත්ථිසභාග විගතසභාග දෙක සහජාන සභාගය මෙනි.

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සටනාවන් වදල සේක. සබ්බට්ඨානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාව ය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්ප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි සටනා පසෙකි. සවිපාක සහජාන සටනාවන් අනුව විසාර කරනු.

15. ආහාර මිශ්‍රක පාලිය.

ආහාරපට්ටයා අධිපතියා සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි. නිසාසෙ සත්ත, කමෙම සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, සම්ප්‍රයුක්ත තිණි, විප්‍රයුක්ත තිණි, අත්ථියා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත,

ආහාරාධිපති සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත, ආහාරාධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි, ආහාරාධිපති සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි.

ආහාරාධිපති සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං, ආහාරාධිපති සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං. ආහාරාධිපති සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

සත්තය.

විපාකමිශ්‍රකයට අනතුරු ව ආහාරමිශ්‍රකය වදළ සේක. එ ද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදූරුමි වේ. එයින් සභාගචාරය පළමු කොට වදළ සේක. එහි ආහාරමුලක අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගයය, අඤ්ඤාමඤ්ඤා සභාගය ය, නිසාය සභාගය ය, කමම සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, සමපයුත්ත සභාගය ය, විපපයුත්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය ය යි සභාගචාර එකොළොසෙකි.

(1.) එයින් ආහාරමුලක අධිපති සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්ත ඤානධි සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තාධිපතිය- "ආහාරපච්චයා අධිපතියා සත්ත"

(2.) සහජාත සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤානධි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එසා වේතනා විඤ්ඤාණ යන නාමාහාරයෝ- "ආහාරපච්චයා සහජාතෙ සත්ත"

(3.) සමප්‍රයුක්තඤානධියන්ට ද සමප්‍රයුක්තඤානධියන්ට හා හාදයවසාච්චට ද ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන- "ආහාරපච්චයා අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි" (4.) නිසාය සභාගය සහජාතනිසාය ය මෙති.

(5.) කමමසභාගයෙහි සකල සහජාතකමීප්‍රත්‍යය ධමීයෝ- "ආහාරපච්චයා කමමෙ සත්ත"

(6.) විපාකසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤානධි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාහාර තුන - "ආහාර පච්චයා විපාකෙ එකං"

(7.) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මනිනිද්‍රියය - "ආහාරපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(8.) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ- "ආහාරපච්චයා සමප්‍රයුක්ත නිණි"

(9.) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ "ආහාරපච්චයා විප්‍රයුක්ත නිණි"

(10.) අත්ථිසභාගයෙහි සකල නාමාහාර ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "ආහාරපච්චයා අත්ථියා සත්ත"

(11.) අවිගතය ද එසේ ම ය.

සටනා

සභාගවාරයට අනතුරු ව සටනාවාරය වදල සේක. එය මිඤ්ඤසටනා සහජාතසටනා වසයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. මිශ්‍රක සටනා එකකි. එය මෙ සේ ය: සකල නාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "ආහාර අත්ථි අවිගතනි සත්ත"

එයට අනතුරු ව සහජාතසටනා වාරය වදල සේක. සාමඤ්ඤ-සටනාවාරය ය, සකමමසටනා වාරය ය, සඉන්ද්‍රියසටනා වාරය ය, සාධිපතිසටනා වාරය යි එහි වාර සතරක් ඇත්තේ ය. එයින් සාමඤ්ඤ සටනා වාරය පළමු කොට වදල සේක. එහි අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. එයින් අවිපාක සටනා වාරය පළමු කොට වදල සේක. සබ්බවිධානික සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව ය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිප්‍රයුක්ත සටනාව ය යි අවිපාකසටනා සතරෙකි.

(1.) එයින් සබ්බවිධානිකසටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදිවිතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාරයෝ- "ආහාර සහජාත නිඤ්ඤා අත්ථි අවිගතනි සත්ත"

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදියන්ට හා හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන- "ආහාරසහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිඤ්ඤා අත්ථි අවිගතනි නිණි"

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත සටනාව මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදියන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර තුන- "ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිඤ්ඤා සමප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනි නිණි"

(4.) සවිප්පයුක්ඛසංඛතාව මෙ සේ ය: චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි-කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාභාර කුත-"ආහාර සහජාන නිසංස විප්පයුක්ඛ ආපි අවිගනනි තිණි"

මේ අවිපාක සංඛතා සන්තර ය.

අවිපාකසංඛතාවන්ට අනතුරු ව සවිපාකසංඛතාවන් වදළසේක. සබ්බවිධානික සංඛතාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සංඛතාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්පයුක්ඛ සංඛතාව ය, සවිප්පයුක්ඛ සංඛතාව ය, සඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්පයුක්ඛ සංඛතාව ය යි සවිපාක සංඛතා පසෙකි.

(5.) එයින් සබ්බවිධානික සංඛතාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ඛ ඤානචිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාර කුත - "ආහාර සහජාන නිසංස විපාක ආපි අවිගනනි එකං"

(6.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සංඛතාව මෙසේ ය: සම්ප්‍රයුක්ඛඤානධර්මවට හා හෘදයවිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමාභාර කුත- "ආහාර සහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක ආපි අවිගනනි එකං"

(7.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා සම්පයුක්ඛ සංඛතාව මෙ සේ ය: සම්ප්‍රයුක්ඛ ඤානධර්මවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමාභාර කුත- "ආහාරසහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක සම්පයුක්ඛ ආපි අවිගනනි එකං"

(8.) සවිප්පයුක්ඛ සංඛතාව මෙසේ ය: චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමාභාර කුත- "ආහාර සහජාන නිසංස විපාක විප්පයුක්ඛ ආපි අවිගනනි එකං"

(9.) සඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්පයුක්ඛ සංඛතාව මෙසේ ය: හෘදයවිඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිනාමාභාර කුත- "ආහාර සහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක විප්පයුක්ඛ ආපි අවිගනනි එකං" මේ සවිපාක සංඛතා පස ය.

සාමාන්‍ය සංඛතා නවය තිණි.

සාමඤ්ඤාසංඛතා චාරයට අනතුරු ව සකමමසංඛතා චාරය වදළ සේක. එ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ, එයින් අවිපාක සංඛතා චාරය පළමු කොට වදළ සේක. සබ්බවිධානිකසංඛතාදී වසයෙන් අවිපාක සංඛතා සන්තරෙකි. එයින් සබ්බවිධානික සංඛතාව මෙසේ ය. සම්ප්‍රයුක්ඛඤානචිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනාභාරය - "ආහාර සහජාන නිසංස ආපි අවිගන නි සන්ත" ඉතිරි සංඛතා කුත ඤ්ඤාමඤ්ඤාදිය යොදා විඤ්ඤා කරනු. අවිපාකසංඛතා චාරයට

අනතුරුව සවිපාක සටනා වාරය වදල සේක. සමප්‍රයුක්තයකැති විතතරුපප්‍රතිසන්ධි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේතනාව "ආහාර සහජාන නියසය කමම විපාක අත්ථි අවිගන නති එකං" ඉතිරි සටනා සතර අක්කැමක්කැදිය යොද විහාර කරනු. සවිපාක සටනා සසෙකි.

සකමම සටනා නවය නිමි.

සකමමසටනා වාරයට අනතුරු ව සඉන්ද්‍රියසටනා වාරය වදල සේක. එ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. සබ්බට්ඨානිකසටනාදි වශයෙන් අවිපාක සටනා සතරෙකි. සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුක්තයකැති විතතරුපප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වික්කැඤ්ඤාභාරය - 'ආහාර සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නති සත්ත' ඉතිරි සටනා තුන අක්කැමක්කැදිය යොද විහාර කරනු. අවිපාක සටනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාක සටනාවේ වදරන ලදහ. සමප්‍රයුක්තයකැති විතතරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වික්කැඤ්ඤාභාරය - "ආහාර සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනති එකං." ඉතිරි සටනා සතර අක්කැමක්කැදිය යොද විහාර කරනු.

සඉන්ද්‍රිය සටනා නවය නිමි.

සඉන්ද්‍රිය සටනා වාරයට අනතුරු ව සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා වාරය වදල සේක. එ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. එහි සබ්බට්ඨානික සටනාව ය, සඅක්කැමක්කැසමප්‍රයුක්ත සටනාව ය, සවිපසයුක්ත සටනාවය යි සටනා තුනෙකි. සමප්‍රයුක්තයකැති සාධිපති විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතිය - "ආහාර අධිපති සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනති සත්ත" ඉතිරි දෙකින් පළමුවැන්න අක්කැමක්කැ සමපයුක්ත දෙක යොද විහාර කරනු. දෙවැන්න විපසයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සවිපාකසටනාවන්හි - සමප්‍රයුක්තයකැති සාධිපති විතතරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතර වු විතතාධිපතිය - "ආහාර අධිපති සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනති එකං" ඉතිරි සටනා දෙක අක්කැමක්කැ සමපයුක්ත දෙක හා විපසයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා සය නිමි.

මෙහි සභාගවාර එකොළොසෙකි. මිසසක සටනා එකකි, සහජාන සටනා තෙතිසකි, සියලු සටනා සුතිසෙකි.

16 ඉන්ද්‍රියමිශ්‍රක පාලිය.

ඉන්ද්‍රියපච්චයා හෙතුයා චක්කාරී, අධිපතියා සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අඤ්ඤමඤ්ඤ තීණි, නිසසයෙ සත්ත, පුරෙජානෙ එකං, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, කඛානෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමපයුත්තෙ තීණි, විපපයුත්තෙ තීණි, අත්ථියා උත්ත, අවිගතෙ සත්ත,

ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය නිසසය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය නිසසය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තීණි.

ඉන්ද්‍රිය නිසසය පුරෙජාන විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය අත්ථි අවිගතනති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තීණි,

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය මග අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය මග අත්ථි අවිගත නති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය මග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය මග විපපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තීණි.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක මග අත්ථි අවිගතනති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක මග අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක මග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක මග විපපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක මග විපපයුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය කඛාන අත්ථි අවිගතනති සත්ත, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය කඛාන අත්ථි අවිගත නති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය කඛාන සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තීණි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය කඛාන විපපයුත්ත අත්ථි අවිගත නති තීණි.

අත්ඵ අවිගනනති එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය විපාක ආහාර විපසයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං,

ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය මගන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගනනති තිණි, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගනනති තිණි.

ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය විපාක මගන අත්ඵ අවිගනනති එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය විපාක මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගනනති එකං, ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය විපාක මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගනනති එකං.

ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන නිසසය මගන අත්ඵ අවිගනනති චත්තාරි, ඉන්ද්‍රිය සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය මගන අත්ඵ අවිගනනති ද්වෙ, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගනනති ද්වෙ, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන නිසසය මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගනනති ද්වෙ.

ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන නිසසය විපාක මගන අත්ඵ අවිගනනති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය විපාක මගන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය විපාක මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන නිසසය විපාක මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය විපාක මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං.

ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන නිසසය මගන අත්ඵ අවිගන නති චත්තාරි, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගන නති ද්වෙ. ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන නිසසය මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගන නති ද්වෙ.

ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන නිසසය විපාක මගන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන අක්කැමක්කැ නිසසය විපාක මගන සමපයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං, ඉන්ද්‍රිය හෙතාධිපති සහජාන නිසසය විපාක මගන විපසයුතන අත්ඵ අවිගන නති එකං.

ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයේ සන්නය.

ආහාර මිශ්‍රකයට අනතුරුව ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය වදළ සේක. එද සහාග සභනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සහාග වාරය පළමු කොට වදළ
Non-commercial distribution

සේක. ඉන්ද්‍රිය මූලක හේතු සභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අක්කෘමක්කෘ සභාගයය, නිස්සය සභාගය ය, පුරේජාත සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ආහාර සභාගය ය, ක්‍රියාත සභාගය ය, මග්ග සභාගය ය, සමප්‍රයුක්ත සභාගය ය, විප්‍රයුක්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය ය යි සභාගවාර කුළුසෙකි.

1. එයින් ඉන්ද්‍රිය මූලක අධිපති සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී සහේතුක විතතරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝහය - "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා හෙතුයා වන්තාරි"

2. අධිපති සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී සාධිපති විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතත විරිය විමංස යන මොවුන් ගෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා අධිපතියා සත්ත"

3. සහජාත සභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා සහජාතෙ සත්ත"

4. අක්කෘමක්කෘ සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරීයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයේ අට දෙන- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා අක්කෘමක්කෘ තිණි"

5. නිස්සය සභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා නිස්සයෙ සත්ත"

6. පුරේජාත සභාගයෙහි සකල පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා පුරේජාතෙ එකං"

7. විපාක සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයේ අට දෙන- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා විපාකෙ එකං"

8. ආහාර සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වික්කෘණාහාරය- "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා ආහාරෙ සත්ත"

(9) ක්‍රියාතසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකග්ගතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය පට්ඨයා ක්‍රියාතෙ සත්ත"

(10) මග්ගසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකග්ගතා පක්ඛා යන මොවුහු "ඉන්ද්‍රියපට්ඨයා මග්ගෙ සත්ත"

(11) සමපයුක්තසභාගයෙහි සමපුයුක්තසකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රියපට්ටයා සමපයුක්තෙ නිණි"

(12) විපපයුක්ත සභාගයෙහි විත්තඡරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්මඡරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ය අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හා පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ඉන්ද්‍රිය පට්ටයා විපපයුක්තෙ නිණි"

(13) අත්ථිසභාගයෙහි සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය රූපජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රියපට්ටයා අත්ථියා සත්ත" (14) අවිගත සභාගය ද එසේ ම ය.

සමනා

සභාගවාරයට අනතුරු ව සමනාවාරය වදළ සේක. මිසසකසමනා ය, පකිණ්ණකසමනා ය, සහජාතසමනා ය යි එහි කොටස් තුනෙකි. අත්ථි අවිගත සමනාව ය, සතිසසය සමනා ව ය, සතිසසය විපපයුක්ත සමනාව ය යි මිසසකසමනා තුනෙකි.

(1) එයින් අත්ථි අවිගත සමනාව මෙසේ ය: සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය රූප ජීවිනේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(2) සතිසසය සමනාව මෙ සේ ය: සකල සහජානේන්ද්‍රිය පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය නිසසය අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(3) සතිසසය විපපයුක්ත සමනාව මෙ සේ ය: විත්තඡරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්මඡරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය හා පුරේජානේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය "ඉන්ද්‍රිය නිසසය විපපයුක්ත අත්ථි අවිගත නති නිණි"

මිසසක සමනාවන්ට අනතුරුව පකිණ්ණක සමනාව වදළ සේක. පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්ච වසතුහු "ඉන්ද්‍රිය නිසසය පුරේජාත විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එක්"

මිසසකසමනාවන්ට අනතුරුව සහජාත සමනා වදළ සේක. සාමඤ්ඤ සමනා ය, සමග්ග සමනා ය, සකධාත සමනා ය, සකධාත මග්ග සමනාය, ස ආභාර සමනා ය, සාධිපති ආභාර සමනා ය, සාධිපති මග්ග සමනා ය, සහේතු මග්ග සමනා ය, සහේතු අධිපති මග්ග සමනාය යි සහජාත සමනා කොටස් නවයෙකි.

සාමකෘත සටනා ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙකොටසෙකි. සබ්බට්ඨානික සටනාව ය, ස අකෘතමකෘත සටනාව ය, ස අකෘතමකෘත සමපයුත සටනාව ය, සවිපයුත සටනාව ය යි අවිපාක සටනා සතරෙකි.

(1) එයින් සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුතකකන්ධ විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය අත්ථි අවිගත නති සත්ත"

(2) සඅකෘතමකෘත සටනාව මෙසේ ය. සමප්‍රයුතකකන්ධයන්ට හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රියයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාන අකෘතමකෘත නිසසය අත්ථි අවිගත නති තිණි"

(3) සඅකෘතමකෘත සමපයුත සටනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුතකකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාන අකෘතමකෘත නිසසය සමපයුත අත්ථි අවිගත නති තිණි"

(4) සවිපයුත සටනාව මෙසේ ය: විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපයුත අත්ථි අවිගත නති තිණි"

මේ අවිපාක සටනා සතර ය.

(1) සවිපාක සටනා පස මෙසේ ය: සමප්‍රයුතකකන්ධ විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක අත්ථි අවිගත නති එකං" (2) සමප්‍රයුතකකන්ධයන්ට හා හෘදයවණුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාන අකෘතමකෘත නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං" (3) සමප්‍රයුතකකන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාන අකෘතමකෘත නිසසය විපාක සමපයුත අත්ථි අවිගතනති එකං" (4) විතතරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක නාමේන්ද්‍රිය අට "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක විපයුත අත්ථි අවිගතනති එකං" (5) හෘදය වණුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධිනාමේන්ද්‍රියයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාන අකෘතමකෘත නිසසය විපාක විපයුත අත්ථි අවිගත නති එකං" මේ සවිපාක සටනා පස ය.

සාමාන්‍ය සටනා නවය නිමි.

සාමාන්‍ය සටනාවන්ට අනතුරුව සමාගී සටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. අවිපාක සටනා සතරෙකි, සවිපාක සටනා පසෙකි. අවිපාක සටනා සතර මෙ සේ ය:

සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කම් විතනජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකගතතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස මග්ග අත්ථි අවිගත නති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුක්ත දෙකද විපපයුක්තය ද යොද වීඤාර කරනු.

සවිපාක සමනා පස මෙ සේ ය: සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කම් විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති විරිය සති ඒකගතතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස විපාක මග්ග අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සතර අඤ්ඤමඤ්ඤ ද අඤ්ඤමඤ්ඤය හා සමපයුක්තය ද විපපයුක්තය ද අඤ්ඤමඤ්ඤය හා විපප-යුක්තය ද පිළිවෙළින් යොද වීඤාර කරනු. මේ සවිපාක සමනා පස ය.

සමාගී සමනා නවය නිමි.

සමාගීසමනාවන් ට අනතුරු ව සක්ඛ්‍යාතසමනාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සමනා දෙකොටසෙකි. අවිපාකසමනා සතරෙකි. සවිපාකසමනා නවයෙකි. අවිපාක සමනා සතර මෙ සේ ය: සබ්බවිධානිකසමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කම්යන්ට හා විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන වේදනා ඒකගතතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස ක්ඛාත අත්ථි අවිගත නති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුක්ත දෙක ද, විපපයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොද වීඤාර කරනු. මේ අවිපාක සමනා සතර ය.

සවිපාක සමනා පස මෙ සේ ය: සබ්බවිධානික සමනාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තසාක්කම් විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති වේදනා ඒකගතතා දෙක "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස විපාක ක්ඛාත අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සතර විඤාර කරනු. මේ සවිපාක සමනා පස ය.

සක්ඛ්‍යාතසමනා නවය නිමි

සක්ඛ්‍යාත මග්ග සමනාවෝ ද අවිපාක සවිපාක වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වෙත්. අවිපාක සමනා සතරෙකි. සවිපාක සමනා පසෙකි. එයින් අවිපාක සමනා සතර මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තසාක්කම් විතනජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඒකගතතාව "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස ක්ඛාත මග්ග අත්ථි අවිගතනති සත්ත" ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සමප්‍රයුක්ත දෙක ද විපපයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොද වීඤාර කරනු. මේ අවිපාක සමනා සතරය.

සවිපාක සටනා පස මෙ සේ ය: සබ්බට්ඨානිකාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ඒකගතාව "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක ක්‍රමාන මගහ අත්ථි අවිගන නති එකං" ඉතිරි සටනා සතර අක්කමක්ක ය ද, අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්ත දෙක ද, විපප්‍රයුක්තය ද, අක්කමක්ක විපප්‍රයුක්ත දෙක ද, පිළිවෙළින් යොද විහාර කරනු. මේ සවිපාක සටනා පස ය.

සක්‍රමාන මගහ සටනා නවය නිමි.

සක්‍රමාන මගහ සටනාවන්ට අනතුරු ව සභාහාරසටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සවිපාක වසයෙන් සටනා දෙකොටසෙකි. අවිපාක සටනා සතරෙකි. සවිපාකසටනා පසෙකි. අවිපාකසටනා සතර මෙ සේ ය: සබ්බට්ඨානිකාදි විභාගය කරනු. සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වික්කොණාහාරය "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගන නති එකං" ඉතිරි සටනා තුන පාලිය අනුව විහාර කරනු.

සවිපාකසටනා පස මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි විතතරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වික්කොණාහාරය "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගන නති එකං" ඉතිරි සතර පාලිය අනුව විහාර කරනු.

ස ආහාර සටනා නවය නිමි

ස ආහාරසටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපති ආහාරසටනාවෝ වදරන ලදහ. එහි අවිපාකසටනා තුනක් හා සවිපාකසටනා තුනක් ද වෙති. අවිපාකසටනා තුන මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්ත ඤ්ඤාදියන්ට හා සාධිපති විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතතාධිපතිය "ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය ආහාර අත්ථි අවිගන නති සතන" ඉතිරි සටනා දෙක අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්ත දෙක ද විපප්‍රයුක්තය ද යොද විහාර කරනු.

සවිපාක සටනා තුන මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තඤ්ඤාදි සාධිපති විතතරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එලසින් සතර වු විතතාධිපතිය ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නිසසය විපාක ආහාර අත්ථි අවිගන නති එකං" ඉතිරි දෙක අක්කමක්ක සමප්‍රයුක්තයන් හා විපප්‍රයුක්තය ද යොද විහාර කරනු.

සාධිපති ආහාරසටනා සය නිමි.

සාධිපති ආහාර සටනාවන්ට අනතුරු ව සාධිපති මගහ සටනාවන් වදරන ලදහ. එහි ද අවිපාක සටනා තුනෙකි. සවිපාක සටනා තුනෙකි.

අවිපාක සමනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැණි සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විශ්වාධිපතිය "ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නියුසය මගහ අපඨ අවිගන නති සනත" ඉතිරි සමනා දෙක අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුක්තයන් හා විපයයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සවිපාකසමනා තුන මෙ සේ ය: සමපයුක්තයාකැණි සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරියාධිපතිය "ඉන්ද්‍රියාධිපති සහජාන නියුසය විපාක මගහ අපඨ අවිගන නති එකං" ඉතිරි දෙක අඤ්ඤමඤ්ඤ සමපයුක්ත දෙක හා විපයයුක්තය යොද විහාර කරනු.

සාධිපති මගහ සමනා සය නිමි.

සාධිපතිමගහ සමනාවන්ට අනතුරුව සහේතු මගහ සමනාවන් වදළ සේක. එහි අවිපාකසමනා සතරෙකි. සවිපාක සමනා පසෙකි. අවිපාක සමනා සතර මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැණි සහේතුක විත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය - "ඉන්ද්‍රිය හෙතු සහජාන නියුසය මගහ අපඨ අවිගන නති චනතාරි." ඉතිරි සමනා තුන හේතු සමනා අනුව විස්තර කරනු.

සවිපාකසමනා සතර මෙ සේ ය; සමප්‍රයුක්තයාකැණි සහේතුක විත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකවිත්තයන්හි අමෝභය "ඉන්ද්‍රිය සහජාන නියුසය විපාක මගහ අපඨ අවිගන නති එකං" ඉතිරි වාර සතර හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

සහේතු මගහ සමනා නවය නිමි.

සහේතු මගහ සමනාවන්ට අනතුරු ව සහේතු අධිපති මගහ සමනාවෝ වදරන ලදහ. එහි අවිපාක සමනා තුනෙකි. සවිපාක සමනා තුනෙකි. අවිපාක සමනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැණි සාධිපතිවිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභය - "ඉන්ද්‍රිය හෙතු අධිපති සහජාන නියුසය මගහ අපඨ අවිගන නති චනතාරි" ඉතිරි දෙක විහාර කරනු.

සවිපාක සමනා තුන මෙ සේ ය: සමප්‍රයුක්තයාකැණි සාධිපති විත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලවිත්තයන්හි විමංසාධිපතිය- "ඉන්ද්‍රිය හෙතු අධිපති සහජාන නියුසය විපාක මගහ අපඨ අවිගන නති එකං." ඉතිරි දෙක විහාර කරනු.

සහේතු අධිපති මගහ සමනා සය නිමි.

ඉන්ද්‍රියමිශ්‍රකයෙහි සභාගචාර තුදුසෙකි, මිශ්‍රකසටනා තුන ය, ප්‍රකීණිකසටනාව ය, සහජාත සටනා දෙසැත්තූව ය යි සටනා සසැත්තූවක් වේ.

17. ක්‍රමාන මිසාන පාලිය.

ක්‍රමානපචයා සහජාතෙ සත්ත, අක්කාමක්කා තිණි; නිසායෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමපයුත්තෙ තිණි, විපසයුත්තෙ තිණි, අත්ථියා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපාක අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක අත්ථි අවිගත නනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය අවිගතනනි සත්ත, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අත්ථි අවිගතනනි එකං.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය මග අත්ථි අවිගතනනි සත්ත. ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය මග අත්ථි අවිගතනනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය මග සමපයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි තිණි, ක්‍රමාන සහජාත නිසාය මග විපසයුත්ත අත්ථි අවිගත නනි තිණි.

ක්‍රමාන සහජාත නිසාය විපාක මග අත්ථි අවිගත නනි එකං, ක්‍රමාන සහජාත අක්කාමක්කා නිසාය විපාක මග අත්ථි අවිගත නනි

එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක මගෙ සමප්පුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන නිසසය විපාක මගෙ විපප්පුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක මගෙ විපප්පුත්ත අත්ථි අවිගත නති එකං.

කඩාන සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගත නති සත්ත, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගත නති තිණි, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගෙ සමප්පුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි, කඩාන සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපප්පුත්ත අත්ථි අවිගත නති තිණි.

කඩාන සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගත නති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ අත්ථි අවිගත නති එකං. කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ සමප්පුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, කඩාන සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපප්පුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං, කඩාන සහජාන අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මගෙ විපප්පුත්ත අත්ථි අවිගතනති එකං.

කඩාන මිසසකයේ සත්තය.

ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකයට අනතුරු ව කඩානමිසසකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එයින් සභාගචාරය පළමුකොට වදළ සේක. එහි කඩාන මූලක සහජාන සභාගය ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගය ය, නිසසය සභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, මගෙසභාගය ය, සමප්පුත්තසභාගය ය, විපප්පුත්තසභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගත සභාගය යයි සභාග චාර දශයකි.

(1.) එයින් සහජාන සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානු විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාචගධම්භයෝ පස්දෙනා - "කඩානපච්චයා සහජානෙ සත්ත."

(2.) අඤ්ඤමඤ්ඤ සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානුඤ්ඤානු විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාචගධ ධම් පස - "කඩානපච්චයා අඤ්ඤමඤ්ඤ නිණි." (3.) නිසසය සභාගය සහජාන සභාගය මෙති.

(4.) විපාක සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානු විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක විත්තයන්හි ධ්‍යානාචගධ ධම්පස - "කඩාන පච්චයා විපාකෙ එකං"

(5.) සමප්‍රයුක්තඤ්ඤානු විත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකභතා දෙක - "කඩානපච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත."

(6.) සමුද්‍රයුක්තසාකැති විකුණුණු ප්‍රතිසැකිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විකුණුණු ඒකාගතතා දෙක: "කඩානපට්ටයා මගෙහි සත්‍ය."

(7.) සමුද්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමුද්‍රයුක්තසැකියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින පස- "කඩානපට්ටයා සමපුදුනෙහි තිණි"

(8.) විපසුක්ත සභාගයෙහි විකුණුණු ප්‍රතිසැකිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින පස- "කඩාන පට්ටයා විපසුදුනෙහි තිණි" අත්පි අවිගත සභාග දෙක සහජාත සභාගය මෙහි.

සමනා

සභාගයන්ට අනතුරුව සමනාවෝ වදරන ලදහ. එහි සාමඤ්ඤ-සමනාය, සඤ්ඤියසමනාය, සමග්ගසමනාය, සඤ්ඤිය මග්ග සමනා යයි සකර කොටසකි. එයින් සාමඤ්ඤ සමනාවෝ පළමු කොට වදරන ලදහ. එහි අවිපාක සමනා සතරෙකි. සවිපාකසමනා පසෙකි. අවිපාක සමනා සතර මෙසේ ය: සබ්බවිධානික සමනාදී විභාගය කරනු.

(1.) සබ්බවිධානික සමනාව මෙසේ ය: සමුද්‍රයුක්තසාකැති විකුණුණු ප්‍රතිසැකිකම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින පස- "කඩාන සහජාත නියසය අත්පි අවිගත නති සත්‍ය."

(2.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමනාව මෙසේ ය: සමුද්‍රයුක්තසාකැති හෘදයවසානුන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින පස- "කඩාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නියසය සමපුදුනෙහි අත්පි අවිගතනති තිණි."

(3.) සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සමපුදුනෙහි සමනාව මෙසේ ය: සමුද්‍රයුක්තසැකියන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින පස- "කඩාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නියසය සමපුදුනෙහි අත්පි අවිගතනති තිණි."

(4.) සවිපසුක්තසමනාව මෙසේ ය, විකුණුණු ප්‍රතිසැකි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදින ධම්මයෝ- "කඩාන සහජාත නියසය විපසුදුනෙහි අත්පි අවිගත නති තිණි."

අවිපාක සමනාවන්ට අනතුරු ව සවිපාකසමනාවන් වදරන ලදහ. සබ්බවිධානිකාදී විභාගය කරනු. 1.සබ්බවිධානිකසමනාව මෙසේ ය: සමුද්‍රයුක්තසාකැති විකුණුණු ප්‍රතිසැකි කම්පරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක-ධ්‍යානාදිනයෝ- "කඩාන සහජාත නියසය විපාක අත්පිඅවිගත නති එක"

2. සඅඤ්ඤමඤ්ඤසමනාව මෙසේ ය. සමුද්‍රයුක්තසැකියන්ට හා හෘදයවසානුවට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාදිනයෝ "කඩාන සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නියසය විපාක අත්පි අවිගතනති එක"

3. සඤ්ඤාමඤ්ඤා සමපයුත්ත සමනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්ත සකන්ධයන්ටම ප්‍රත්‍යය වන විපාක ධ්‍යානාංගයෝ - "කුඩාන සහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක සමපයුත්ත ආපී අවිගත නති එකං."

4. සවිප්‍රයුක්තසමනාව මෙසේ ය: විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකධ්‍යානාංගයෝ- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක විපයුත්ත ආපී අවිගත නති එකං"

5. සඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රයුක්ත සමනාව මෙසේ ය: නාදයවැනුවට ප්‍රත්‍යය වන ප්‍රතිසන්ධි ධ්‍යානාංගයෝ- "කුඩාන සහජාන ඤ්ඤාමඤ්ඤා නිසංස විපාක විපයුත්ත ආපී අවිගත නති එකං,

සාමාන්‍ය සමනා නවය නිමි.

සාමාන්‍ය සමනාවන්ට අනතුරුව සඉන්ද්‍රිය සමනාවන් වදළ සේක. එහි අවිපාක සමනා සතර මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තසකන්ධ විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි-කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වේදනා ඒකභතා දෙක- "කුඩාන සහජාන නිසංස ඉන්ද්‍රිය ආපී අවිගත නති සත්ත." ඉතිරි සමනා තුන ඤ්ඤාමඤ්ඤාය ද, ඤ්ඤාමඤ්ඤාසමපයුක්ත දෙක ද විප්‍රයුක්තය ද පිළිවෙළින් යොද විහාර කරනු. සවිපාක සමනා පස මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තසකන්ධ විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක වේදනා ඒකභතාවෝ- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක ඉන්ද්‍රිය ආපී අවිගත නති එකං." ඉතිරි සමනා සතර සාමාන්‍ය සමනාවන්හි මෙන් ප්‍රත්‍යයන් යොද විහාර කරනු.

සඉන්ද්‍රිය සමනා නවය නිමි.

සඉන්ද්‍රියසමනාවන්ට අනතුරු ව සමග්‍රහසමනාවෝ වදරන ලදහ. අවිපාකාදී විභාගය කරනු. අවිපාකසමනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විත්තක ඒකභතා දෙක "කුඩාන සහජාන නිසංස මග්‍ර ආපී අවිගතනති සත්ත." ඉතිරි සමනා තුන ඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොද විහාර කරනු. සවිපාකසමනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ විත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්පරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි විත්තක ඒකභතා දෙක- "කුඩාන සහජාන නිසංස විපාක මග්‍ර ආපී අවිගත නති එකං." ඉතිරි සමනා සතර ඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොද විහාර කරනු.

සමග්‍රහ සමනා නවය නිමි.

සමග්‍රහසමනාවන්ට අනතුරු ව සඉන්ද්‍රිය මග්‍රහසමනාවන් වදළ සේක. අවිපාකාදී චාර විභාග කරනු. අවිපාකයන්හි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ විත්තජරූප

ප්‍රතිසැකිකම්භරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන එකගතාව- "කොත සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය මග අත්ඵ අවිගත නති සත්ත." ඉතිරි තුත අක්‍රැමක්‍රැදීන් යොද විහාර කරනු. සවිපාකයන්හි සමප්‍රයුක්‍රැකසකැකැඩ විත්‍රනභරුප ප්‍රතිසැකිකම්භරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි එකගතාව- "කොත සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය මග අත්ඵ අවිගතනති එකං." ඉතිරි සටනා සතර අක්‍රැමක්‍රැදීන් යොද විහාර කරනු.

සඉන්ද්‍රිය මග සටනා නවය නිමි.

මෙහි සභාග වාර දශයෙකි, සටනා තිසකි.

18 මග මියසක පාලිය.

මගපවටියා හෙතුයා වත්තාරි, අධිපතියා සත්ත, සහජානෙ සත්ත, අක්‍රැමක්‍රැද නිමි, නියසයෙ සත්ත, විපාකෙ එකං, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, කොතෙ සත්ත, සමප්‍රයුක්‍රැක නිමි, විප්‍රයුක්‍රැක නිමි, අත්ඵයා සත්ත, අවිගතෙ සත්ත.

මග සහජාන නියසය අත්ඵ අවිගත නති සත්ත, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය අත්ඵ අවිගත නති නිමි, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය සමප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගත නති නිමි. මග සහජාන නියසය විප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගත නති නිමි.

මග සහජාන නියසය විපාක අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය විපාක අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය විපාක සමප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන නියසය විපාක විප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය විපාක විප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති එකං,

මග සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය අත්ඵ අවිගතනති සත්ත, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය ඉන්ද්‍රිය අත්ඵ අවිගතනති නිමි, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති නිමි, මග සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති නිමි.

මග සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන අක්‍රැමක්‍රැද නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති එකං, මග සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුක්‍රැක අත්ඵ අවිගතනති එකං,

ද්වේ, මගන හෙතු සහජාන අක්කරමක්කර නියසය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි ද්වේ, මගන හෙතු සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි ද්වේ.

මගන හෙතු සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අක්කරමක්කර නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අක්කරමක්කර නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි එකං. මගන හෙතු සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි එකං, මගන හෙතු සහජාන අක්කරමක්කර නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි එකං.

මගන හෙතාධිපනි සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනනි චත්තාරි, මගන හෙතාධිපනි සහජාන අක්කරමක්කර නියසය ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි ද්වේ, මගන හෙතාධිපනි සහජාන නියසය ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි ද්වේ.

මගන හෙතාධිපනි සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නනි එකං, මගන හෙතාධිපනි සහජාන අක්කරමක්කර නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය සමපයුත්ත අත්ථි අවිගනනනි එකං, මගන හෙතාධිපනි සහජාන නියසය විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුත්ත අත්ථි අවිගන නනි එකං.

මගන මියසකයේ සන්තය

කධාන මියසකයට අනතුරු ව මගන මියසකය වදළ සේක. එද සභාග ඝටනා වසයෙන් දෙවුදුරුම් වේ. එහි මගන මූලක හේතුසභාගය ය, අධිපතිසභාගය ය, සහජාන සභාගය ය, අක්කරමක්කර සභාගය ය, නියසය සභාගය ය, විපාක සභාගය ය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, කධාන සභාගය ය, සමපයුත්ත සභාගය ය, විපපයුත්ත සභාගය ය, අත්ථි සභාගය ය, අවිගන සභාගය යයි සභාගවාර දෙළොසෙකි.

(1) එයින් හේතු සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය- "මගනපච්චයා හෙතුයා චත්තාරි"

(2) අධිපති සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය වීමංස අධිපති දෙක- "මගනපච්චයා අධිපතියා සත්ත".

(3) සහජාන සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසකන්ධ චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකම්භරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාභීඛන ධම්මෝ තව දෙන "මගන පච්චයා සහජානෙ සත්ත"

(4) අඤ්ඤාමඤ්ඤා සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරියන්ට හා හෘදය වසානුවට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්‍හ පට්ටයා අඤ්ඤාමඤ්ඤා තීණි"

(5) නිසසය සභාගයෙහි - (සහජාතයෙහි මෙති.)

(6) විපාකසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි-කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකමාගීඛගයෝ අට දෙන- "මග්‍හ පට්ටයා විපාකෙ එකං."

(7) ඉන්ද්‍රිය සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඒකගගතා පඤ්ඤා යන මාගීඛගයෝ- "මග්‍හපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත"

(8) ක්‍රියාසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි-කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විතකක එකගගතා දෙක- "මග්‍හපට්ටයා ක්‍රියානෙ සත්ත"

(9) සමප්‍රයුක්තසභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාකාරියන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්‍හපට්ටයා සමප්‍රයුක්තෙ තීණි"

(10) විප්‍රයුක්තසභාගයෙහි විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නව දෙන- "මග්‍හපට්ටයා විප්‍රයුක්තෙ තීණි"

11, 12, අභි අවිගත සභාග දෙක සහජාත සභාගය මෙති.

සමනා

සභාගයන්ට අනතුරු ව සමනාවන් වදළ සේක. එහි සාමඤ්ඤාසමනාය, සඉන්ද්‍රිය සමනාය, සක්‍රියාන සමනාය, සඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාන සමනාය, සාධිපති ඉන්ද්‍රිය සමනාය, සහේතු ඉන්ද්‍රියසමනාය, සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රියසමනාය යි සමනා සත් කොටසෙකි.

සමනාවන්ගෙන් සාමඤ්ඤා සමනාවෝ පළමු කොට වදළ සේක. අවිපාක සවිපාකාදී විභාග කරනු. සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාගීඛගයෝ නවදෙන- "මග්‍හ සහජාත නිසසය අභි අවිගතනති සත්ත." ඉතිරි සමනා තුන අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විසාර කරනු. සවිපාක සමනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකාරී විතතජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්මජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක මාගීඛගයෝ අටදෙන- "මග්‍හ සහජාත නිසසය විපාක අභි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සමනා සතර අඤ්ඤාමඤ්ඤාදීන් යොදා විසාර කරනු. සාමඤ්ඤා සමනා නවයෙකි.

සඉන්ද්‍රිය සටනාවන්හි අවිපාක සවිපාකාදි විභාග කරනු. අවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විරිය සති ඵකගතතා පඤ්ඤා යන මාභීංගයෝ "මග සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනනි සනන" ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤාදීන් යොද වීඤාර කරනු. සවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්ත සාකන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඇති විරිය සති ඵකගතතා පඤ්ඤා යන මොවුහු "මග සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නනි ඵකං" ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤමඤ්ඤා-දීන් යොද වීඤාර කරනු. සඉන්ද්‍රිය සටනා නවයෙකි.

සකධාන අවිපාකසටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චිත්තක ඵකගතතා දෙක "මග සහජාන නිසසය කධාන අත්ථි අවිගනනනි සනන" ඉතිරි සටනා තුන අඤ්ඤමඤ්ඤාදීන් යොද වීඤාර කරනු. සවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්ත-සාකන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි චිත්තක ඵකගතතා දෙක - "මග සහජාන නිසසය විපාක කධාන අත්ථි අවිගනනනි ඵකං" ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤමඤ්ඤාදීන් යොද වීඤාර කරනු. සකධාන සටනා නවයෙකි.

සඉන්ද්‍රිය කධාන අවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵකගතතාව - "මග සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය කධාන අත්ථි අවිගනනනි සනන" ඉතිරි තුන වීඤාර කරනු. සවිපාක සටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධිකම්භ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකයන්හි ඵකගතතාව- "මග සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය කධාන අත්ථි අවිගන නනි ඵකං" ඉතිරි සටනා සතර වීඤාර කරනු. සඉන්ද්‍රිය කධාන සටනා නවයෙකි.

අධිපති ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වීයභීංගිධිපතිය - "මගාධිපති සහජාන නිසසය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගනනනි සනන" ඉතිරි සටනා දෙක වීඤාර කරනු. සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ සාධිපති චිත්තජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලසිත් සතරෙහි වීයභීංගිධිපතිය - "මගාධිපති සහජාන නිසසය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගන නනි ඵකං" ඉතිරි සටනා දෙක අඤ්ඤමඤ්ඤාසමපයුක්ත දෙක හා විපපයුක්තය ද යොද වීඤාර කරනු. අධිපති ඉන්ද්‍රියසටනා සයෙකි.

සහේතු ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසාකන්ධ සහේතුක චිත්තජරූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අමෝභය -

"මග හෙතු සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති චන්තාරි" ඉතිරි සටනා තුන අක්කමක්කදාදීන් යොද වීහාර කරනු. සච්චාකයන්හි සමප්‍රයුක්තසකඤ්ඤා සහේතුක චිත්තජරුප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධිකම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාකාමෝභය- "මග හෙතු සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සටනා සතර අක්කමක්කදාදීන් යොද වීස්තර කරනු. සහේතු ඉන්ද්‍රිය සටනා නවයෙකි.

සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය අවිපාකසටනාවන්හි සමප්‍රයුක්තසකඤ්ඤා සාධිපතිචිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන වීමංසාධිපතිය "මග හෙතු අධිපති සහජාත නිසාය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති චන්තාරි" ඉතිරි සටනා දෙකින් අක්කමක්කද සමප්‍රයුක්තයන් යොද එකක් ද විපසයුත්තය යොද එකක් ද වීහාර කරනු. සච්චාකයන්හි සමප්‍රයුක්තසකඤ්ඤා සාධිපති චිත්තජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ඵලචිත්තයන්හි වීමංසාධිපතිය - "මග හෙතු අධිපති සහජාත නිසාය විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං" ඉතිරි සටනා දෙක පිළිවෙළින් අක්කමක්කද ය හා සමප්‍රයුක්තය ද විපසයුත්තය ද යොද වීහාර කරනු. සහේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය සටනා සයෙකි. මගගමිසාකයෙහි සභාග දෙළොසෙකි. සටනා සත්පනසෙකි.

19 සමප්‍රයුත්ත මිසක පාලිය.

සමප්‍රයුත්තපච්චයා හෙතුයා තිණි, අධිපතියා තිණි, සහජාතෙ තිණි, අක්කමක්කදෙ තිණි, නිසායෙ තිණි, කමම තිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ඤානෙ තිණි, මගෙ තිණි, අත්ථියා තිණි, අවිගතෙ තිණි.

සමප්‍රයුත්ත සහජාත අක්කමක්කද නිසාය අත්ථි අවිගතනති තිණි, සමප්‍රයුත්ත සහජාත අක්කමක්කද නිසාය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං.

සත්තය.

මගගමිසාකයට අනතුරුව සමප්‍රයුත්ත මිසකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වගයෙන් දෙවැදූරුමි වේ. එහි සමප්‍රයුත්ත මූලක හේතුසභාගය ය, අධිපතිසභාගය ය, සහජාතසභාගය ය, අක්කමක්කදසභාගය ය, නිසායසභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ආහාරසභාගය ය, ඉන්ද්‍රියසභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මගසභාගය ය, අත්ථිසභාගය ය, අවිගතසභාගය ය යයි සභාගවාර තෙළෙසකි.

1. එයින් සමප්‍රයුත්තමූලක හේතුසභාගයෙහි සමප්‍රයුත්ත සකඤ්ඤාන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය- "සමප්‍රයුත්ත පච්චයා හෙතුයා තිණි"

2. සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්මි කුන් සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ අධිපති ප්‍රත්‍යය - "සමපසුන්ත පච්චයා අධිපතියා තිණි"

3. සහජාත සභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රචාරනි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤාකර්මයෝ- "සමපසුන්ත පච්චයා සහජාතෙ තිණි" 4. 5. අක්කරමක්කර නිය්‍යය සභාග දෙක ද එසේය.

6. කමමසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන වේතනාව- "සමපසුන්ත පච්චයා කමම තිණි" 7. විපාකසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන විපාකනාමඤාකර්මයෝ "සමපසුන්ත පච්චයා විපාකෙ එකං" 8. ආහාරසභාගයෙහි සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන නාමාහාර කුන් "සමපසුන්ත පච්චයා ආහාරෙ තිණි" 9. සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්මි අට- "සමපසුන්ත පච්චයා ඉන්ද්‍රියෙ තිණි" 10. සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාධිගත පස "සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයා ඤානෙ තිණි"

11. සම්ප්‍රයුක්තඤාකර්මයන්ට ම ප්‍රත්‍යය වන මාභීගත නවය "සමපසුන්ත පච්චයා මග්ගෙ තිණි" 12. 13. අත්ථි අවිගත දෙක සහජාතය මෙනි. "තිණි"

සටනා

මග්ගමිඤ්ඤාකයෙහි අවිපාක සවිපාක වගඳෙන් සටනා දෙකකි. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රචාරනි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤාකර්මයෝ "සමපසුන්ත සහජාත අක්කරමක්කර නිය්‍යය අත්ථි අවිගතනි තිණි" සවිපාක සටනාවෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රචාරනි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤාකර්මයෝ "සමපසුන්ත සහජාත අක්කරමක්කර නිය්‍යය විපාක අත්ථි අවිගතනි එකං"

20 විපසුන්ත මිඤ්ඤාක පාලය

විපසුන්ත පච්චයා හෙතුයා තිණි, ආරමමණේ තිණි, අධිපතියා වන්තාරි, සහජාතෙ තිණි, අක්කරමක්කර එකං, නිය්‍යයෙ පඤ්ච, උපනිඤ්ඤායෙ එකං, පුරෙජාතෙ තිණි, පච්චජාජාතෙ තිණි, කමම තිණි, විපාකෙ එකං, ආහාරෙ තිණි, ඉන්ද්‍රියෙ තිණි, ඤානෙ තිණි, මග්ගෙ තිණි, අත්ථියා පඤ්ච, අවිගතෙ පඤ්ච.

විපසුන්ත අත්ථි අවිගතනි පඤ්ච, විපසුන්ත නිය්‍යය අත්ථි අවිගත නි පඤ්ච, විපසුන්තාධිපති නිය්‍යය අත්ථි අවිගතනි වන්තාරි, විපසුන්ත නිය්‍යය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනි තිණි.

විපසයුක්ත පව්ජාජාත අත්ඵ අවිගතනති තිණි, විපසයුක්ත නිසසය පුරෙජාත අත්ඵ අවිගතනති තිණි, විපසයුක්ත ආරමමණ නිසසය පුරෙජාත අත්ඵ අවිගතනති තිණි, විපසයුක්ත ආරමමණාධිපති නිසසය උපනිසසය පුරෙජාත අත්ඵ අවිගතනති එකං, විපසයුක්ත නිසසය පුරෙජාත ඉන්ද්‍රිය අත්ඵ අවිගතනති එකං.

විපසයුක්ත සහජාත නිසසය අත්ඵ අවිගතනති තිණි, විපසයුක්ත සහජාත අක්කමක්ක නිසසය අත්ඵ අවිගතනති එකං, විපසයුක්ත සහජාත නිසසය විපාක අත්ඵ අවිගතනති එකං, විපසයුක්ත සහජාත අක්කමක්ක නිසසය විපාක අත්ඵ අවිගතනති එකං.

සන්තය.

සමපසුක්තමිසසකයට අනතුරු ව විපසයුක්ත මිසසකය වදළ සේක. එද සභාගසමනා වගයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි විපසයුක්ත මූලක හේතුසභාගය ය, ආරමමණසභාගය ය, අධිපති සභාගය ය, සහජාතසභාගය ය, අක්කමක්කසභාගය ය, නිසසය සභාගය ය, උපනිසසයසභාගය ය, පුරෙජාතසභාගය ය, පව්ජාජාත සභාගය ය, කමමසභාගය ය, විපාකසභාගය ය, ආහාරසභාගය ය, ඉන්ද්‍රියසභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මග්ගසභාගය ය, අත්ඵ සභාගය ය, අවිගතසභාගය ය යි සභාග වාර සතොළොසෙකි.

1. එයින් හේතුසභාගයෙහි සහේතුකචිත්තජ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ඡරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය විපසයුක්ත පච්චයා හේතුයා තිණි"

2. ආරමමණ සභාගයෙහි මනෝද්වාරාවජ්ජන මරණාසන්න ජවන තදරමමණයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොළොස්වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වසතුව වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "විපසයුක්ත පච්චයා ආරමමණෙ තිණි"

3. විපසයුක්තමූලක අධිපති සභාගයෙහි සාධිපති චිත්තජ-රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපතිධම් තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ ආරමමණාධිපති ප්‍රත්‍යය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ව්‍යුතිචිත්තයෙන් සතොළොස් වන චිත්තය හා උපන් හෘදය වසතුව වූ වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "විපසයුක්තපච්චයා අධිපතියා වන්තාටි"

4. සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත විප්‍රසුක්කප්‍රත්‍යය ධම්යෝ- "විපසයුක්තපච්චයා සහජාතෙ තිණි"

5. අඤ්ඤමඤ්ඤසභාගයෙහි ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධිතාමසකඤ්ඤි හෘදයවඤ්ඤානු- "විසසුන්න පට්ටයා අඤ්ඤමඤ්ඤ ඵකං"

6. නිසසය සභාගයෙහි ගරු කළ යුතු වූ වස්ථාරමමණ ප්‍රත්‍යය "විසසුන්නපට්ටයා නිසසයෙ ඵකං"

7. පුරේජාතසභාගයෙහි සකල පුරේජාත විසසුකතප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පුරේජාතෙ නිණි"

8. පඤ්චාජාතසභාගයෙහි සකල පඤ්චාජාතප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පඤ්චාජාතෙ නිණි"

9. කමමසභාගයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන චේතනා වූ සහජාත කමීප්‍රත්‍යය- "විසසුන්නපට්ටයා කමමෙ නිණි"

10. විපාකසභාගයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි තාමසකඤ්ඤියෝ ය, හෘදයවඤ්ඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි තාමසකඤ්ඤියෝ ය යන මොවුහු- "විසසුන්නපට්ටයා විපාකෙ ඵකං"

11. ආහාරසභාගයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තාමාහාර තුන "විසසුන්නපට්ටයා ආහාරෙ නිණි"

12. ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන තාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට- "විසසුන්නපට්ටයා ඉන්ද්‍රියෙ නිණි"

13. ධ්‍යානසභාගයෙහි චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධිකමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ධ්‍යානාදිග ධර්මපස- "විසසුන්නපට්ටයා ඤානෙ නිණි"

14. චිත්තජරුප ප්‍රතිසන්ධි කමීජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන මාහීඛිගධර්ම නවය- "විසසුන්නපට්ටයා මගො නිණි"

15. 16. අත්ථිසභාගයෙහි සකල සහජාත විසසුකත පුරේජාත විසසුකත පඤ්චාජාත විසසුකත ප්‍රත්‍යය ධර්මයෝ- "විසසුන්නපට්ටයා පඤ්ච" "අවිගනෙ පඤ්ච"

සටනා

සභාගයන්ට අනතුරුව සටනාවන් වදළ සේක. මෙහි මිසසකසටනාය, පකිණ්ණකසටනාය, සහජාත සටනාය යි සටනා තුන් කොටසෙකි. අත්ථි

අවිගත සමනාවය, සනිසුය සමනාවය සාධිපතිනිසුයසමනාවය, සනිසුය ඉන්ද්‍රියසමනාව යයි මිශ්‍රක සමනා සතරෙකි.

1. එයින් අත්‍යවි අවිගතසමනාව මෙසේ ය: සකල සහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත පඤ්චාජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "විසුයුත්ත අත්‍යවි අවිගතනනි පඤ්ච"

2. සනිසුයසමනාව මෙසේ ය, සකල සහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ- "විසුයුත්ත නිසුය අත්‍යවි අවිගතනනි පඤ්ච"

3. සාධිපති නිසුය සමනාව මෙසේ ය: සාධිපති විතතජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධම්මි තුන සතර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු හෘදය වසුච වූ වස්ථවාරමමණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "විසුයුත්ත අධිපති නිසුය අත්‍යවි අවිගතනනි වත්තාපි"

4. සනිසුය ඉන්ද්‍රිය සමනාව මෙසේ ය: විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භජරුපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධම්ම අට වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤ්චවිඤාන ධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවසුච සධ්ධාතන පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු "විසුයුත්ත නිසුය අත්‍යවි අවිගතනනි තිණි"

මිසුයකසමනා නිමි

පච්ඡාජාත අත්‍යවි අවිගත සමනාව ය, නිසුය පුරේජාත අත්‍යවි අවිගත සමනාවය. සාරමමණ සමනාව ය, සාරමමණාධිපති උපනිසුය සමනාව ය, ස ඉන්ද්‍රිය සමනාව යයි ප්‍රකීර්ණක සමනා පසෙකි.

1. එහි පච්ඡාජාත අත්‍යවි අවිගත සමනාව මෙසේය: සකල පඤ්චාජාත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "විසුයුත්ත පච්ඡාජාත අත්‍යවි අවිගතනනි තිණි"

2. නිසුය පුරේජාත අත්‍යවි අවිගත සමනාව මෙසේය: සකල පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ: "විසුයුත්ත නිසුය පුරේජාත අත්‍යවි අවිගතනනි තිණි"

3. සාරමමණසමනාව මෙසේය: මනෝද්වාරාවජ්ජන මරණාසන්න -පෙ- හෘදය වසුච වූ වස්ථවාරමමණ ප්‍රත්‍යය "විසුයුත්ත ආරමමණ නිසුය පුරේජාත අත්‍යවි අවිගතනනි තිණි"

4. සාරමමණාධිපති උපනිසුය සමනාව මෙසේ ය: ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්න ජවනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ-

වස්තුවාරමණප්‍රත්‍යය "විප්‍යයුත්ත ආරමමණාධිපති නිස්සය උපනිස්සය පුරෙජාන අත්ථි අවිගතනති එකං"

5. සඉන්ද්‍රිය සටනාව මෙසේය: පඤ්චවිඤාන ධාතූන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤානු: "විප්‍යයුත්ත නිස්සය පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං"

ප්‍රකීර්ණික සටනා නිමි.

අවිපාක සවිපාක වශයෙන් සහජාත සටනා දෙකොටසෙකි. එහි සබ්බට්ඨානික සටනාවය, ස අඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව යයි අවිපාක සටනා දෙකකි. (1) එයින් සබ්බට්ඨානිසටනාව මෙසේ ය: සකල සහජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය: "විප්‍යයුත්ත සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතනති නිමි" (2) ස අඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යය වන සකල ප්‍රචාක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියෝ: "විප්‍යයුත්ත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය අත්ථි අවිගතනති එකං"

සබ්බට්ඨානික සටනාවය, සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව යයි සවිපාක සටනා දෙකකි. (1) සබ්බට්ඨානික සටනාව මෙසේය: චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන විපාක ප්‍රචාක්ඛි ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියෝ ය, හෘදයවිඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියෝය යන මොවුහු "විප්‍යයුත්ත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං" (2) සඅඤ්ඤාමඤ්ඤ සටනාව මෙසේ ය: හෘදයවිඤාවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමඤ්ඤානියෝ "විප්‍යයුත්ත සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිස්සය විපාක අත්ථි අවිගතනති එකං"

සහජාත සටනා සතර නිමි.

මෙහි සභාගචාර සතොළොසකි. මිඤ්ඤ සටනා සතරය, පකිණ්ණක සටනා පසය, සහජාත සටනා සතරය යි සටනා තෙළෙසකි.

අත්ථිමිඤ්ඤ පාලිය

අත්ථිපච්චයා හෙතුයා සත්ත, ආරමමණේ තීණි, අධිපතියා අට්ඨ. සහජාතෙ නව, අඤ්ඤාමඤ්ඤ තීණි, නිස්සයෙ තෙරස, උපනිස්සයෙ එකං, පුරෙජාතෙ තීණි, පච්ජාජාතෙ තීණි: කමම සත්ත, විපාකෙ එකං, ආභාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, ක්ඛාතෙ සත්ත, මගෙහ සත්ත, සමපයුත්තෙ තීණි, විප්‍යයුත්තෙ පඤ්ච, අවිගතෙ තෙරස.

අත්ථි අවිගතනති තෙරස, අත්ථි නිස්සය අවිගත නති තෙරස, අත්ථි අධිපති අවිගතනති, අට්ඨ අත්ථි අධිපති නිස්සය අවිගතනති අට්ඨ, අත්ථි

ආහාර අවිගත නති සත්ත, අත්ථී ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති සත්ත, අත්ථී නිසසය ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථී විපසයුත්ත අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථී නිසසය විපසයුත්ත අවිගතනති පඤ්ච, අත්ථී අධිපති නිසසය විපසයුත්ත අවිගතනති චත්තාරී, අත්ථී නිසසය ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අවිගතනති තීණි.

අත්ථී පච්ඡාජාත විපසයුත්ත අවිගතනති තීණි, අත්ථී පුරෙජාත අවිගතනති තීණි, අත්ථී නිසසය පුරෙජාත විපසයුත්ත අවිගතනති තීණි, අත්ථී ආරම්මණ පුරෙජාත අවිගතනති තීණි, අත්ථී ආරම්මණ නිසසය පුරෙජාත විපසයුත්ත අවිගත නති තීණි, අත්ථී ආරම්මණාධිපති උපනිසසය පුරෙජාත අවිගතනති එකං, අත්ථී ආරම්මණාධිපති නිසසය උපනිසසය පුරෙජාත විපසයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථී නිසසය පුරෙජාත ඉන්ද්‍රිය විපසයුත්ත අවිගතනති එකං. (පකිණ්ණකං නාම ඉමං)

අත්ථී සහජාත නිසසය අවිගත නති නව, අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය අවිගතනති තීණි, අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය සමපයුත්ත අවිගතනති තීණි, අත්ථී සහජාත නිසසය විපසයුත්ත අවිගතනති තීණි. අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය විපසයුත්ත අවිගතනති එකං.

අත්ථී සහජාත නිසසය විපාක අවිගතනති එකං, අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය විපාක අවිගතනති එකං, අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය විපාක සමපයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථී සහජාත නිසසය විපාක විපසයුත්ත අවිගතනති එකං, අත්ථී සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤ නිසසය විපාක විපසයුත්ත අවිගතනති එකං.

සන්නය

විපසයුත්ත මිසසකයට අනතුරුව අත්ථී මිසසකය වදළ සේක. එද සභාග සටනා වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. එහි අත්ථී මූලක හේතු සභාගය ය, ආරම්මණ සභාගයය, අධිපති සභාගය ය, සහජාත සභාගය ය, අඤ්ඤාමඤ්ඤ සභාගයය, නිසසය සභාගය ය. උපනිසසය සභාගය ය, පුරෙජාත සභාගය ය, පච්ඡාජාත සභාගයය, කම්මසභාගය ය, විපාක සභාගයය, ආහාර සභාගයය, ඉන්ද්‍රිය සභාගය ය, ඤානසභාගය ය, මග්ගසභාගයය, සමපයුත්තසභාගය ය, විපසයුත්ත සභාගයය, අවිගත සභාගය ය යයි සභාගචාර අටළොසෙකි.

1. එහි අත්ථී මූලක හේතු සභාගයෙහි සමප්‍රයුක්තසාක්ඛධ සහේතුක චිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන හේතු සය "අත්ථීපට්ටයා ගෙනුයා සත්ත"

2. ආරම්භණ සභාගයෙහි කාමසිත් සිවුපනසට හා දිබ්බවක්ඛු දිබ්බසෝත අභිඤ්ඤාවන්ට ප්‍රත්‍යය වන නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය "අත්ථිපට්ඨයා ආරම්භණෙ තිණි"

3. අධිපති සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ට නිෂ්පන්නරූප අටොළොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, සකලසහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු "අත්ථිපට්ඨයා අධිපතියා අධි"

4. සහජාතසභාගයෙහි සකල සහජාත ප්‍රත්‍යයධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා සහජාතෙ නට"

5. අඤ්ඤාමඤ්ඤා සභාගයෙහි සකල අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍යය "අත්ථි පට්ඨයා අඤ්ඤාමඤ්ඤා තිණි"

6. නිසස්ස සභාගයෙහි සකල සහජාත නි:ශ්‍රය පුරේජාන නි:ශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා නිසස්සෙ තෙරස"

7. උපනිසස්ස සභාගයෙහි ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභ මූල අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිෂ්පන්නරූප අටළොස වූ ආරම්භණපුරේජාතාත්ථිය "අත්ථි පට්ඨයා උපනිසස්සෙ එකං"

8. පුරේජාන සභාගයෙහි සකලාරම්භණ පුරේජාන වය්‍යා පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෝ "අත්ථි පට්ඨයා පුරේජාතෙ තිණි" (9) පච්ජාජාතසභාගයෙහි සකලපඤ්ඤාජාත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා පච්ජාජාතෙ තිණි" (10) කමමසභාගයෙහි සකලසහජාත කම්ප්‍රත්‍යය "අත්ථි පට්ඨයා කමම සත්ත" (11) විජාක සභාගයෙහි සකල විජාක ප්‍රත්‍යය "අත්ථි පට්ඨයා විජාකෙ එකං" (12) ආහාර සභාගයෙහි සකලනාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා ආහාරෙ තිණි" (13) ඉන්ද්‍රියසභාගයෙහි සකල සහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත" (14) කධාන සභාගයෙහි සකලධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථි පට්ඨයා කධානෙ සත්ත" (15) මග්ගසභාගයෙහි සකලමාගීප්‍රත්‍ය ධම්මයෝ "අත්ථිපට්ඨයා මග්ගෙ සත්ත" (16) සමපයුක්තසභාගයෙහි සකල සමප්‍රයුක්තප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථිපට්ඨයා සමපයුක්තෙ තිණි" (17) විපපයුක්ත සභාගයෙහි සකල සහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත පඤ්ඤාජාතවිප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථිපට්ඨයා විපපයුක්තෙ පඤ්ඤා" (18) අවිග්ග සභාගයෙහි සකලාස්ති ප්‍රත්‍යය ධම්මයෝ "අත්ථිපට්ඨයා අවිග්ගෙ තෙරස"

සමනා

සභාගයන්ට අනතුරුව සමනාවන් වදළ සේක. මිසසක සමනා ය, පකිණණක සමනාය, සහජාත සමනා යයි එහි සමනා තුන් කොටසෙකි. අවිගත සමනාවය, සනිසසය සමනාවය, සාධිපති සමනාවය, සාධිපතිනිසසය සමනාව ය, ස ආහාරසමනාව ය, ස ඉන්ද්‍රියසමනාව ය, සනිසසයඉන්ද්‍රිය සමනාව ය, සවිප්පයුක්තසමනාව ය, සනිසසය විප්පයුක්ත සමනාවය, සාධිපති නිසසය විප්පයුක්ත සමනාව ය, සනිසසය ඉන්ද්‍රියවිප්පයුක්ත සමනාව යයි මිශ්‍රක සමනා එකොළොසකි.

1. එහි අවිගත සමනාව මෙසේ ය: සකල සහජාතාස්ති පුරේජාතාස්ති පඤ්චාජාතාස්ති ආහාරාස්ති ඉන්ද්‍රියාස්ති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ - "අප්පි අවිගතනති තෙරස."

2. සනිසසය සමනාව මෙසේ ය: සකලසහජාතනිශ්‍රය පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අප්පි නිසසය අවිගතනති තෙරස."

3. සාධිපති සමනාව මෙසේ ය: සමප්‍රයුක්තසකඤ්ඤා සාධිපති වික්කජරූපයන්ට ප්‍රත්‍යයවන සකලසහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ ය, ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිෂ්පනනරූප අටළොස වූ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයය යන මොවුහු- "අප්පි අධිපති අවිගතනති අධං."

4. සාධිපති නිසසය සමනාව මෙසේ ය: සකලසහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යයය ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූලමරණාසනන -පෙ- නෘදයවඤ්ච වූ වස්ථාරම්මණ ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "අප්පි අධිපති නිසසය අවිගතනති අධං."

5. සආහාරසමනාව මෙසේ ය: සකල නාමාහාර රූපාහාර ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ "අප්පි ආහාර අවිගතනති සනන."

6. සඉන්ද්‍රිය සමනාව මෙසේ ය: සකලසහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය රූපජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයධම්මෝ- "අප්පි ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති සනන. 7. සනිසසය ඉන්ද්‍රිය සමනාවෙහි සකලසහජාතේන්ද්‍රිය පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අප්පි නිසසය, ඉන්ද්‍රිය අවිගතනති සනන." 8. සවිප්පයුක්ත සමනාවෙහි සකලසහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත පඤ්චාජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අප්පි විප්පයුක්ත අවිගත නති පඤ්ච" 9. සනිසසය විප්පයුක්ත සමනා වෙහි සකල සහජාත විප්‍රයුක්ත පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය ධම්මෝ- "අප්පි නිසසය විප්පයුක්ත අවිගත නති පඤ්ච." 10. සාධිපති නිසසය විප්පයුක්ත

සටනාවෙහි සාධිතවිකිකර රූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන අධිපති ධර්ම තුන සහර අතුරෙන් එක එකක් වූ සහජාතාධිපති ප්‍රත්‍යය ය, ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසන්නචනයන්ට ප්‍රත්‍යය වන -පෙ- වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය යන මොවුහු- "අපඬි අධිපති නියුසය විපසයුතන අවිගනනනි චනතාචි" 11. සනිසුසය ඉන්ද්‍රිය විපසයුතන සටනාවෙහි විකිකර ප්‍රතිසනිකමිකරූපයන්ට ප්‍රත්‍යය වන නාමේන්ද්‍රිය ධර්ම අට වූ සහජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය, පඤචවිඤානයන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤච වඤා සධාරාත පුරේජාතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය ය යන මොවුහු- "අපඬි නියුසය ඉන්ද්‍රිය විපසයුතන අවිගන නනි නිඤි."

මිශ්‍රක සටනා එකොළොස නිමි.

පචජාජන අවිගන සටනාව ය, පුරේජන අවිගන සටනාව ය, සනිසුසය විපසයුතන සටනාව ය, සාරමමණ සටනාව ය, සාරමමණ නියුසය විපසයුතනසටනාව ය, සාරමමණාධිපති උපනිසුසය සටනාව ය, සාරමමණාධිපති නියුසය උපනිසුසය විපසයුතන සටනාව ය. සනිසුසය ඉන්ද්‍රිය විපසයුතනසටනාව යයි ප්‍රකීර්තක සටනා අටෙකි.

1. එහි පචජාජන අවිගන සටනාව මෙසේ ය: සකල පඤාජජන ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "අපඬි පචජාජන විපසයුතන අවිගනනනි නිඤි.

2. පුරේජන අවිගන සටනාව මෙසේ ය: සකලාරමමණ පුරේජනාසිති වඤාපුරේජනාසිති ප්‍රත්‍යයේ- "අපඬි පුරේජන අවිගනනනි නිඤි."

3. සනිසුසය විපසයුතන සටනාව මෙසේ ය: සකලපුරේජනාසිති ප්‍රත්‍යය ධර්මයේ- "අපඬිනියුසයපුරේජන විපසයුතන අවිගනනනි නිඤි." 4.

සාරමමණ සටනාවෙහි සකලාරමමණ පුරේජනාසිති ප්‍රත්‍යය- "අපඬි ආරමමණ පුරේජන අවිගනනනි නිඤි." 5. සාරමමණ නියුසය විපසයුතන සටනාවෙහි-

මනෝද්වාරාවජ්ජනය ය මරණාසනන -පෙ- වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය "අපඬි ආරමමණ නියුසය පුරේජන විපස යුතන අවිගනනනි නිඤි." 6. සාරමමණ අධිපති උපනිසුසය සටනාවෙහි

ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභමූල සිත් අටට ප්‍රත්‍යය වන ගරු කළ යුතු ඉෂ්ටනිඤානනරූප අටළොස- "අපඬි ආරමමණාධිපති උපනිසුසය පුරේජන අවිගනනනි එක." 7. සාරමමණාධිපති නියුසය උපනිසුසය විපසයුතන සටනාවෙහි

ගරුකොට අරමුණු කරන ලෝභමූල මරණාසනන -පෙ- වස්තුවාරමමණ ප්‍රත්‍යය- "අපඬි ආරමමණාධිපති නියුසය උපනිසුසය පුරේජන විපසයුතන අවිගනනනි එක." 8.

සනීඨය ඉන්ද්‍රිය විපසයුතන සටනාවෙහි පඤ්චවිඤානධාතුන්ට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චවිඤානු- "අත්ථ නිසසය පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය විපසයුතන අවිගනනි එකං."

ප්‍රකීර්ණ සටනා අට නිමි.

ප්‍රකීර්ණසටනාවන්ට අනතුරු ව සහජාත සටනාවන් වදළ සේක. එහි සබ්බට්ඨානික සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පසුතනසටනාවය, සවිපසයුතන සටනාවය, සඅඤ්ඤමඤ්ඤ විපසයුතන සටනාවය යි අවිපාක සටනා පසෙකි. එහි සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සකලසහජාතාස්ති -පෙ- "අත්ථ සහජාන නිසසය අවිගන නනි නට." ඉතිරි සටනා සතර අඤ්ඤමඤ්ඤය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පසුතන දෙක ද, විපසයුතනය ද, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපසයුතන දෙක ද පිළිවෙළින්. යොද සහජාතයෙහි මෙන් විස්තර කරනු.

සවිපාක සටනාවන්හි ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා විතතජරුප ප්‍රතිසන්ධි කම්භරුපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යය වන සකල විපාක ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි තාමස්සකඛයෝ ය, හෘදයවිඤ්චවට ප්‍රත්‍යය වන පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධිතාමස්සකඛයෝය යන මොවුහු- "අත්ථ සහජාන නිසසය විපාක අවිගනනි එකං" ඉතිරි සටනා සතර අවිපාක සටනා අනුව විසාර කරනු.

සහජාත සටනා දශය නිමි.

මෙහි සභාගචාර අටළොසකි. මිශ්‍රක සටනා එකොළොස ය, ප්‍රකීර්ණ සටනා අට ය, සහජාත සටනා දශය යයි සටනා එකුන් තිසකි.

නත්ථමිසසක පාලිය

නත්ථපච්චයා අනතරෙ සත්ත, සමනතරෙ සත්ත, උපනිසසයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තීණි, කමෙම එකං, විගතෙ සත්ත.

නත්ථ අනතර සමනතර උපනිසසය විගතනනි සත්ත, නත්ථ අනතර සමනතර උපනිසසය ආසෙවන විගතනනි තීණි, නත්ථ අනතර සමනතර උපනිසසය කමෙ විගතනනි එකං."

විගතමිසසක පාලිය.

විගතපච්චයා අනතරෙ සත්ත, සමනතරෙ සත්ත, උපනිසසයෙ සත්ත, ආසෙවනෙ තීණි, කමෙම එකං, නත්ථයා සත්ත.

විගත අනන්තර සමන්තර උපනිසයය නැවතී සත්ත, විගත අනන්තර සමන්තර උපනිසයය ආසෙවන නැවතී තිණි, විගත අනන්තර සමන්තර උපනිසයය කමම නැවතී ති එක.

(නැවතී විගත මිශ්‍රක වාර දෙක අනන්තර මිශ්‍රකය මෙන් විසාර කරනු.)

අවිගත මිසයක පාලිය.

අවිගතපව්වයා හෙතෙසා සත්ත, ආරමමණෙ තිණි, අධිපතියා අධු, සහජානෙ නව, අකුකුමකුකු තිණි, නිසයයෙ තෙරස, උපනිසයයෙ එක, පුරෙජානෙ තිණි, පව්ජානෙ තිණි, කමම සත්ත, විපාකෙ එක, ආහාරෙ සත්ත, ඉන්ද්‍රියෙ සත්ත, කුධානෙ සත්ත, මගෙ සත්ත, සමපයුතෙ තිණි, විපයුතෙ පකු, අත්ථියා තෙරස.

අවිගත අත්ථි තෙරස, අවිගත නිසයය අත්ථි ති තෙරස, අවිගත අධිපති අත්ථි ති අධු, අවිගතාධිපති නිසයය අත්ථි ති අධු, අවිගත ආහාර අත්ථි සත්ත, අවිගත ඉන්ද්‍රිය අත්ථි සත්ත, අවිගත නිසයය ඉන්ද්‍රිය අත්ථි සත්ත, අවිගත විපයුත අත්ථි පකු, අවිගත නිසයය විපයුත අත්ථි පකු, අවිගත අධිපති නිසයය විපයුත අත්ථි ති වතාරි, අවිගත නිසයය ඉන්ද්‍රිය විපයුත අත්ථි තිණි.

අවිගත පව්ජාන විපයුත අත්ථි තිණි, අවිගත පුරෙජාන අත්ථි තිණි, අවිගත නිසයය පුරෙජාන විපයුත අත්ථි තිණි, අවිගත ආරමමණ පුරෙජාන අත්ථි තිණි, අවිගත ආරමමණ නිසයය පුරෙජාන විපයුත අත්ථි තිණි, අවිගත ආමමණාධිපති උපනිසයය පුරෙජාන අත්ථි ති එක, අවිගත ආරමමණාධිපති නිසයය උපනිසයය පුරෙජාන විපයුත අත්ථි ති එක, අවිගත නිසයය පුරෙජාන ඉන්ද්‍රිය විපයුත අත්ථි ති එක. පකිණණකං නාම ඉම.

අවිගත සහජාන නිසයය අත්ථි ති නව, අවිගත සහජාන අකුකුමකුකු නිසයය අත්ථි තිණි, අවිගත සහජාන අකුකුමකුකු නිසයය සමපයුත අත්ථි තිණි, අවිගත සහජාන නිසයය විපයුත අත්ථි තිණි, අවිගත සහජාන අකුකුමකුකු නිසයය විපයුත අත්ථි ති එක.

අවිගත සහජාන නිසයය විපාක අත්ථි ති එක, අවිගත සහජාන අකුකුමකුකු නිසයය විපාක අත්ථි ති එක, අවිගත සහජාන අකුකුමකුකු

නිසසය විපාක සමපයුතන අත්ථි ති එකං, අවිගත සහජාත නිසසය
විපාක විපසයුතන අත්ථි ති එකං, අවිගත සහජාත අක්කමක්ක
නිසසය විපාක විපසයුතන අත්ථි ති එකං.

පක්ඛාවාරසස අනුලෝම ගණනා.

(අවිගත මිශ්‍රකය අසති මිශ්‍රකය සේ විසාර කරනු.)

පක්ඛාවාරසේ

අනුලෝම ගණනා වාරය

නිමි.

මහාවායඹී

රේරුකානේ චන්දවිමල මහා සඨවිරයන් චන්තසේ

විසින් සම්පාදිත

පට්ඨාන මහා පකරණ සන්තයේ

ප්‍රථම භාගය ය.